

# دایرة المعارف حیوانات

علی فاطمیان



خزندگان، دوزیستان  
و ماهی‌ها





PURE SCIENCES

دایرة المعارف حیوانات / ترجمه و تدوین علی فاطمیان. - تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان  
چاپ و انتشارات؛ قاف، ۱۳۸۴.  
۳ ج. مصور. (رنگی).

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیپا.

ISBN 964-422-683-6 (ج ۳)

ISBN 964-422-684-4 (دوره)

Animals; A Macmillan Illustrated Encyclopedia

The Encyclopedia of Animals

عنوان اصلی:

پشت جلد به انگلیسی:

مندرجات: ج. ۱. پستانداران. ج. ۲. پرندگان. ج. ۳. خزندگان، دوزیستان و ماهی‌ها.

۱. مهره داران - دایرة المعارف های کودکان و نوجوانان. الف. ایران. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ سازمان  
چاپ و انتشارات. ب. فاطمیان، علی، ۱۳۵۱. مترجم. ج. عنوان.

۵۹۶/۰۳

QL 6053/92

۱۳۸۴

کتابخانه ملی ایران

۸۳-۸۰۳۸

**دایرةالمعارف حیوانات**  
**(جلد سوم)**  
**خزندگان، دوزیستان و ماهی ها**



---

**The Encyclopedia  
of Animals  
(Vol. 3)**  
**Reptiles,  
Amphibians and Fish**

علی فاطمیان

---

تهران ۱۳۸۴



نشریه  
Qaaf Publications



سازمان جایپ و انتکبارات  
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

## دایرة المعارف حیوانات (جلد سوم) خزندگان، دوزیستان و ماهی ها

### The Encyclopedia of Animals (Vol.3) Reptiles, Amphibians and Fish

علی فاطمیان

مترجمان: علی فاطمیان، هادی محمدزاده  
ویراستاران: مردک انوشی، علی فاطمیان، هادی محمدزاده

مدیر هنری: علی فاطمیان  
حروف نگاری، صفحه ارایی و طرح جلد: کارگاه گرافیک نشر قاف

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات  
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

چاپ اول: تابستان ۱۳۸۴  
شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

(۷) تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر در انحصار  
سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است.

شابک (ج) ۹۶۴-۴۲۲-۶۸۳-۶
ISBN (Vol. ۳) ۹۶۴-۴۲۲-۶۸۳-۶
شابک (دوره) ۹۶۴-۴۲۲-۶۸۴-۴
ISBN (Set) ۹۶۴-۴۲۲-۶۸۴-۴

چاپخانه، انتشارات و پخش:  
کیلومتر ۴ جاده مخصوص کرج - نیش سه راه شیشه مینا - تهران ۱۳۹۷۸ ۱۵۳۱۱  
تلفن: (چهار خط) ۰۲۰۴۵۱۲۳۰۰ - نمبر: ۰۲۵۴۵۱۴۴  
انتشارات: ۰۰۶۰۱۴۴۵۲۹۶۰۰ - نمبر پخش: ۰۰۹۵۴۵۲۵۴۹۵

فروشگاه شماره یک:  
خیابان امام خمینی - نبش خیابان شهید میردامادی (استخر) - تهران ۱۳۷۹۱۱۳۷۹ - تلفن: ۰۶۷۰ ۲۶۰۶

فروشگاه شماره دو:  
نشر زلال - خیابان انقلاب - خیابان ۱۶ آذر - تهران ۱۴۱۷۹ ۳۵۸۱۴ - تلفن: ۰۶۴۱ ۹۷۷۸

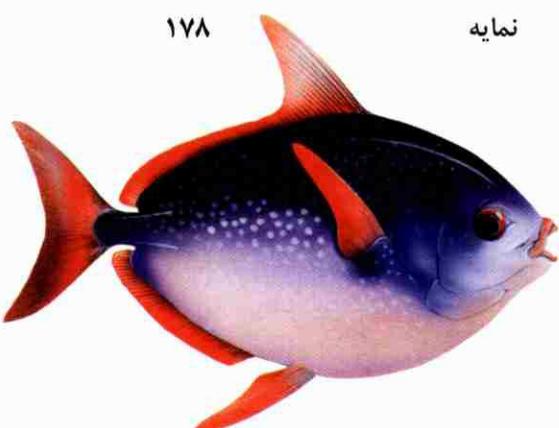
فروشگاه شماره سه:  
نشر کارنامه - خیابان شهید باهنر (نیاوران) - رویرویی کامرانیه شمالی - شهر کتاب - تلفن: ۰۲۲۸۵۹۶۹

نشانی سایت اینترنتی:

WWW.PPOIR.COM

## فهرست

۹۴	شاهماهی‌ها	
۹۶	عقربماهی‌ها	
۹۹	فسیل‌های زنده	
۱۰۲	کپورها و مینوها	
۱۰۸	کوسه‌ها	
۱۱۳	گربه‌ماهی‌ها	
۱۱۸	مارماهی‌ها و ماهی‌های مشابه	
۱۲۲	ماهی‌های آبنوس و لوله‌ماهی‌ها	۶
۱۲۴	ماهی‌های آزاد	
۱۲۶	ماهی‌های آکواریومی آب شیرین	۸
۱۳۰	ماهی‌های بریسیتورم	۱۰
۱۳۲	ماهی‌های بسترزی	۱۲
۱۳۶	ماهی‌های بی‌آرواره	۱۴
۱۳۷	ماهی‌های پرنده و سیمین‌پهلوها	۱۸
۱۴۲	ماهی‌های چسبنده	۲۲
۱۴۳	ماهی‌های روغن	۳۵
۱۴۷	ماهی‌های شبه‌خاردار	۳۸
۱۶۷	ماهی‌های صید	۴۷
۱۷۰	ماهی‌های عجیب و غریب	
۱۷۵	ماهی‌های ماشه‌دار و پف‌ماهی‌ها	۶۰
۱۷۸	نمایه	
		۶۲
		۷۰
		۷۲
		۸۱
		۸۴
		۸۶
		۹۱
		۹۲
		ماهی‌ها
		پهنه‌ماهی‌ها
		دری‌ها
		سفره‌ماهی‌ها و پرتو‌ماهی‌ها
		بیش‌گفتار
		خزندگان
		آفتاب‌پرست‌ها
		الیگاتورها و تماساح‌ها
		ایگواناها
		سقنقورها
		سوسمارها
		گکوها
		لاک‌پشت‌های معمولی و آبی
		مارها
		سمندرها
		سیسیلین‌ها
		قرubaگاه‌ها
		وزغ‌ها



## پیش‌گفتار

موجوداتی همچون ماهی مکنده، کوسه، گربه وحشی، قورباغه، سار افریقایی، تمساح، عقاب و شامپانزه، همگی دارای ویژگی خاصی هستند؛ به سخن دیگر؛ خصوصیت مشترکی آن‌ها را به هم پیوند داده و در زمرة یک گروه طبیعی قرار داده است. همه مهره‌داران دارای ستون مهره‌اند یا به گفته‌ای، دارای مجموعه‌ای عمودی از عناصر استخوانی در امتداد سیستم اصلی اعصاب یا نخاع هستند. اگرچه تمام مهره‌داران، ستون مهره‌ای متشكل از واحدهای استخوانی جدا از هم ندارند، اما انواع عالی‌تر، این ویژگی را دارند. حیوانات دستهٔ اخیر، استخوان‌ماهی‌ها، دوزیستان، خزندگان، پرندگان و پستانداران را در بر می‌گیرد. ماهی‌های غضروفی نیز (مانند: کوسه‌ها، پرتو‌ماهی‌ها و سفره‌ماهی‌ها) ستون مهره‌ای دارند که بیش‌تر به غضروف می‌ماند تا مهره. حتی ماهی‌های مکنده اولیه، تنها شکلی اولیه از ساختار مهره‌ها، شبیه به ستون فقرات را دارا هستند.

سرنده آبکیر  
Pond Slider  
*Pseudemys scripta*



که بخش دوم مختص آن گونه است. مثلاً ببر (یا Tiger: *Panthera tigris*) نامیده می‌شود؛ این جنس آن است - جنس *Panthera* ۵ گونه مختلف متعلق به گربه‌های بزرگ است - در حالی که *tigris* این جنس خاص این حیوان است و فقط به ببر اشاره دارد. اسامی جنس و اسامی خاص همواره به قلم ایتالیک نوشته می‌شوند. اسامی گونه‌ها فقط دو پله اول زردیان رده‌بندی حیوانات است. پله‌های بسیاری را باید پیمود تا به الگوهای مشابه نائل شد. سطوح مختلف رده‌بندی

هنگامی که این گروه از حیوانات با بی‌مهرگان - از قبیل، مرجان‌ها، پنهان‌کرم‌ها، کرم‌ها، نرم‌تنان، سخت‌پوستان، عنکبوت‌ها و حشرات - مقایسه می‌شوند، تردیدی نمی‌ماند که مهره‌دار بودن ساختار بدین، امکانی بالقوه را برای جانوران پیچیده و پیشرفته فراهم می‌آورد. تا آن‌جا که می‌دانیم، جانوران ظرفی‌ترین و بی‌جای‌ترین دستگاه‌های شناختشده در عالم هستند نامیده‌اند و در این صورت، عالی‌ترین اعضای مهره‌داران نیز پیچیده‌ترین و هوشمندترین این موجودات خواهند بود. گروه مهره‌داران شامل ۴۵ هزار گونه جانوری است که از این میان باید گزینشی انجام گیرد تا نوع آن‌ها را به بهترین وجه نشان دهد. بدیهی است به دلیل کثرت این گونه‌ها، دست یافتن به یک جامعیت در این سطح مقدور نیست. از این رو، برای رده‌بندی حیوانات، سطحی بالاتر مد نظر قرار گرفته است تا حیواناتی با ویژگی‌های مشترک در یک گروه رده‌بندی شوند. دسته‌بندی حیوانات به گروههای متفاوت و بیان کردن نام علمی آن‌ها، غالباً سردگمی و نگرانی در پی دارد. اما این روش‌ها تماماً در جهت دسته‌بندی حیوانات به گروههایی آشناست تا ارتباط آن‌ها با هم آشکار شود. نام لاتین یا یونانی‌الاصل، به دلیل تغییرناپذیری (به غیر از اندک موارد استثنای بی‌نهایت سودمند است؛ در حالی که نام علمی یک حیوان در تمام دنیا ثابت می‌ماند، نام عادی آن گاه افزون بر ده عنوان مختلف بر خود می‌گیرد. یک گونه جانوری، گروهی از حیوانات است که با موفقیت می‌توانند - دست کم بالقوه - با یکدیگر زاد و ولد کنند. این دسته‌بندی، طبیعی و مبتنی بر صفات و فعالیت‌های ذاتی حیوانات است. اسم هر گونه جانوری، از دو بخش تشکیل می‌شود



گفتار راهراه  
Striped Hyena  
*Hyaena hyaena*

سمدر خالدار  
Spotted Salamander  
*Ambystoma maculatum*



پرندگان (جلد دو) و خزندگان، دوزیستان و ماهی‌ها (جلد سه) است. کوتاه سخن آن که مجموعه حاضر کوششی چهار ساله در زمینه‌های مختلفی اعم از ترجمه، گردآوری، تدوین مطالب، چندین بار ویرایش و مقابله، تعیین اسامی گونه‌های جانوری، دسته‌بندی الفبایی، حروفچینی، تهیه و اصلاح تصاویر، طراحی صفحات و دست آخر صفحه‌بندی بسیار طولانی مدت است. با این همه، اثر حاضر ابداً مدعی یک کار حرفه‌ای و آموزشی نیست. هچنان که اصل کتاب به زبان انگلیسی نیز چنین دعوی‌ای ندارد، بلکه تنها تلاشی برای معرفی شاخه‌ای از علوم طبیعی است که جایگاهی ویژه و بنیادین دارد و به ویژه می‌تواند زمینه‌ساز علاقهٔ جوانان به این بخش از علوم شود که تا حدی با کم‌لطفی و بعض‌اً بی‌مهری روبهرو بوده است. از همه فرهیختگان، صاحب‌نظران و علاقه‌مندان تقاضا می‌شود که این مجموعه را مرهون توجهات ارزشمند و گران‌قیمت خود قرار دهند و نقایص و کاستی‌های آن را با انتقادات و پیشنهادهای خود بادآور شوند.

### علی فاطمیان



تukan کوچک زمردین  
Emerald Toucanet  
*Aulacorhynchus prasinus*

جانوران به ترتیب عبارت‌اند از: جنس، گونه، تیره (یا خانواده)، راسته، رده و شاخه؛ سرینجام همه حیوانات در قلمروی جانوری (یا The Kingdom Animalia) قرار می‌گیرند.

با نگاهی دوباره به ببر در می‌باییم که این حیوان متعلق به خانواده (یا تیره) گربه‌ها (Cats) است که همگی دارای ویژگی‌های فیزیکی و رفتاری مشترک‌اند. این خانواده با دیگر خانواده‌های حیوانات وابسته، مانند سگ‌ها، راسوها و خرس‌ها در راسته گوشت‌خواران هم‌گروه است و با دیگر راسته‌های مشابه در رده پستانداران (Mammalia) در یک گروه قرار می‌گیرد. رده‌بندی حیوانات، موضوعی بسیار پیچیده است و گزینی از بحث و مشاجره در آن نیست؛ از این رو، موارد اختلاف بسیاری در دسته‌بندی گونه‌ها و تیره‌ها می‌توان یافت.

دسته‌بندی حیوانات در این مجموعه غالباً بر اساس راسته حیوانات یا گروه‌هایی مبتنی بر گونه‌های جانوری با ویژگی‌های مشترک صورت گرفته، چنان‌که ترتیب گروه‌ها و گونه‌ها مطابق با الفبای فارسی آمده است. در چینش مطالب کتاب و تصاویر آن، سه نوع دسته‌بندی مد نظر بوده است: نوع اول دسته‌بندی سریع و اجمالی، منکی بر تصویر هر جانور همراه با نام فارسی، انگلیسی و لاتین آن؛ نوع دوم توضیح تفصیلی در ذیل نام هر حیوان؛ و نوع سوم که برای مزید اطلاع خوانندگان علاقه‌مند آمده است، در برگیرنده نام حیوان و اطلاعاتی درباره تیره، راسته و مشخصات دیگری از جمله زیستگاه، محل زندگی و اندازه حیوان به زبان انگلیسی است.

در برگردان مطالب کتاب حتی‌الامکان کوشش رفته است اسامی به فارسی ترجمه شوند و در غیر این صورت، آوانگاری آن‌ها به فارسی نوشته شود. در هر صورت نام انگلیسی و لاتین نیز آورده شده است. متأسفانه منابع جانورشناسی به زبان فارسی انگشت‌شمار است و همین اندک منابع نیز غالباً روزآمد نیستند، افزون بر این که دقت چندانی هم در برگردان اسامی و نامهای علمی، به کار نرفته است. همچنین، برخی منابع پراکنده که تنها به برخی گونه‌های محلی و منطقه‌ای ایران اشاره دارند و از اسامی محلی استفاده کرده‌اند، عملاً بدون استفاده‌اند و در برگردان اسامی، ناگزیر به فرهنگ‌های دو زبانه بسته شده است (البته تا حد ممکن از منابع پیش‌گفته نیز استفاده شده است).

دایرة المعارف حیوانات در برگیرنده نزدیک به ۲۰۰۰ مدخل یا گونه جانوری با تصاویری زیبا و گویاست که به دلیل رنگی بودن و بالا بودن هزینه چاپ، مطالب آن تا حد زیادی فشرده شده است (از قلم ریز استفاده شده است)، چنان‌که اگر قرار بود متن کتاب (بدون تصاویر)، با روش معمول و به سیاق کتاب‌های عادی صفحه‌بندی می‌شد، تعداد صفحات آن افزون بر ۱۰۰۰ صفحهٔ رحلی می‌شد که درج تصاویر نیز به نوبهٔ خود این حجم زیاد را افزون تر می‌ساخت. در هر صورت این مجموعه متشکل از ۵ گروه جانوری در ۳ جلد، شامل پستانداران (جلد یک)،

# خزندگان

خزندگان نیز مانند پستانداران و پرندگان، دارای ستون مهره‌اند و سطح بدن شان از صفحات سخت و نفوذناپذیر در برابر آب پوشیده شده است. بیشتر آن‌ها ساکن خشکی‌های روی زمین هستند، اما برخی دیگر، مانند لاسک پشت‌های آبی و بعضی از انواع مارها درون آب به سر می‌برند. تماسح‌ها و کروکودیل‌ها نیز اوقات خود را در هر دو محیط سپری می‌کنند. اولین بار خزندگان نزدیک به ۳۰۰ میلیون سال پیش پا به عرصهٔ حیات گذاشتند. در این میان، دایناسورها نیز که امروزه فسیل بسیاری از گونه‌های مختلف آن‌ها در نقاط مختلف دنیا به دست آمده است، از جمله خزندگان به شمار می‌روند. دایناسورهای خزندگان در حدود ۲۲۵ میلیون سال پیش ظاهر شدند و مدت زمانی طولانی، یعنی ۱۶۰ میلیون سال، بیشتر خشکی‌های زمین را در قلمروی خود داشتند.

**کروکودیل کشنده‌اند**  
Estuarine Crocodile  
*Crocodylus porosus*



موسوم به فلس‌داران هستند. بدن کشیده و دم دراز سوسمارها آن‌ها را برای زندگی در محیط‌های مختلف توانمند ساخته است. سوسمارها، حفار، دونده، شناگر و بالاوندگان چیره‌دستی هستند و برخی از آن‌ها حتی می‌توانند با قابلیت خاصی که دارند، مسافت کوتاهی را در هوا سر برخورند. بیشتر شان گوشت‌خوارند و از بی مهرگان و مهره‌داران کوچک تغذیه می‌کنند، اما گونه‌های دیگر، از گیاهان تعذیه می‌کنند. مارها، در

**سوسمار بی‌پای کالیفرنیایی**  
California Legless Lizard  
*Anniella pulchra*



از این رده بزرگ جانوری که از دیرباز بر زمین می‌زیسته‌اند امروزه تنها چند گروه محدود باقی مانده است. از آن زمان، گونه‌های بسیاری از خزندگان از میان رفته و گونه‌های جدیدی پا به عرصهٔ حیات گذاشته‌اند، اما امروزه بیش از ۶۵۰۰ گونهٔ مختلف از خزندگان مانند لاسک پشت‌های، کروکودیل‌های درنده، مارهای سمی و سوسمارهای تیزبا وجود دارند.

توع گونه‌ها در این رده جانوری قابل توجه است؛ لاسک پشت‌ها بدنبال کوتاه و پهن با پوسته‌ای سخت دارند که در بسیاری از گونه‌ها می‌توانند در موقع خضوری دست و پا و سر خود را برای حفاظت درون آن فرو بزنند. این لاسک محافظت از داخل از صفحات استخوانی درست شده و روی آن ماده‌ای سفت و سخت مشابه فلس دیگر خزندگان قرار گرفته است. لاسک پشت‌ها دندان ندارند اما با کناره تیز منقارشان که از ادامه آرواره پایینی و بالایی درست شده است، هم گیاه می‌خورند و هم شکار می‌کنند. کروکودیل‌ها و الیگاتورها خزندگانی شکارچی و جزو بزرگ‌ترین انواع این رده هستند. تمام آن‌ها گوشت‌خوار هستند که چندین ریف از دندان‌های تیز و گرازمانند در آرواره‌شان قرار دارد و هر زمان که فرسوده شوند، دندان‌های تازه جایگزین آن‌ها می‌شوند. مارها و بیشتر سوسماران نیز حیواناتی شکارچی و متعلق به گروهی

خزندگان برخلاف ماهی‌ها، به طور جداگانه قابل جدا شدن نیستند. تمام خزندگان فلس خود را با پوست انداختن (لایه بیرونی) تعویض می‌کنند. این امر موجب می‌شود که فضا برای رشد بیشتر پوست افزایش یابد و امکان جایگزین شدن پوست فرسوده فراهم شود. جالب توجه این که مارها به شکل یک‌تکه پوست می‌اندازند، اما سوسمارها، کروکودیل‌ها و لاکپشت‌ها به صورت چندتکه اقدام به پوست انداختن می‌کنند. هنگامی که مارها پوست می‌اندازند، غالباً ظاهری درخشان‌تر پیدا می‌کنند.

حوال خزندگان پیشرفته‌تر از دوزیستان است و در بعضی گونه‌ها، اندام‌های حسی‌ای وجود دارد که در هیچ گونه‌ای از جانوران مشاهده نمی‌شود. چشم‌ها معمولاً بزرگ و به خوبی تکامل یافته‌اند، اگرچه در برخی از مارها حس بینایی ضعیف است. لاکپشت‌ها، کروکودیل‌ها و بیشتر سوسماران دارای پلکی متحرک هستند، اما مارها و برخی از سوسماران، پلک ثابت دارند. سوسمارها و توآثارها نقطه‌ای حساس به نور، موسوم به چشم سوم، در بالای جمجمه خود دارند که گمان می‌رود با اندازه‌گیری مدت زمان روشنایی روز، الگوهای فعالیت روزانه و فصلی خود را با آن تنظیم می‌کنند. خزندگان شناوری ضعیفی دارند، چنان که برخی از آن‌ها ابدآ روزنۀ گوش بیرونی یا ساختار گوش میانی ندارند و اصوات، از طریق استخوان‌های جمجمه‌شان انتقال می‌یابد. حس چشایی اهمیت برای خزندگان ندارد، اما بولایی در این جانوران بسیار قوی است. برخی از مارها اندامی برای تشخیص گرما در صورت خود دارند که به کمک آن می‌توانند کوچکترین تغییرات دما را برای ردیابی صید تشخیص دهند. خزندگان جانورانی خون‌سردند و به همین خاطر برای فعالیت خود نیازمند گرمای خورشید هستند. بنابراین به طور دائم بین نقاط آفتاب‌گیر و سایه، مانند حفره‌ها، در حال رفت و آمدند.



لاکپشت پشت‌چرمی  
Leatherback  
*Dermochelys coriacea*



سوسمار گیلا  
Gila Monster  
*Heloderma suspectum*

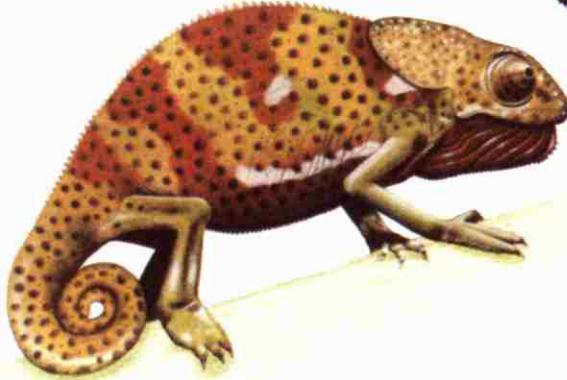
قياس با دیگر مهره‌داران، جمجمه‌ای بسیار پیشرفته دارند. این جمجمه بسیار انعطاف‌پذیر است و می‌تواند ابعاد بزرگ شکار را درون خود جای دهد و در برخی گونه‌ها نیز مجهز به آرواره‌های نیرومند و سیستم سمی است. برخی دیگر از مارها با بدنهای دارای نیرومند خود شکار را در هم خرد کرده، آن را خفه می‌کنند.

خزندگان در تمام نقاط دنیا از مناطق سردسیر شمالی گرفته تا مناطق گرم و سوزان استوایی و مناطق بیابانی و جنگل‌های بارانی وجود دارند. تنها در قطب جنوب است که این رده جانوری مشاهده نمی‌شود. خزندگان را باید غالباً در رده حیوانات شکارچی دانست، به گونه‌ای که بقای آنان بستگی به شکار دیگر جانوران دارد، اما انواع غیر گوشتخوار نیز وجود دارند که گیاه‌خوارند، مانند برخی لاکپشت‌ها و سوسمارها.

از بزرگ‌ترین مزیت‌های خزندگان در برابر دوزیستان، ساختار تخم آن‌هاست. تخم خزندگان، پوستهای بسیار سخت دارد که برای محافظت از نوزاد خزندگ بسیار مؤثر است و درون تخم زرده‌ای مغذی برای رشد نوزاد وجود دارد. به سخن دیگر نیازی نیست که خزندگان نیز مانند دوزیستان در آب تخم بگذارند و بدین ترتیب تخم‌ها در محیط شکاچیان قرار نمی‌گیرند. نوزاد بسیاری از خزندگان در محیط خشکی پرورش می‌یابد و سر از تخم بیرون می‌آورد. در برخی از گونه‌های خزندگان، نوزادان درون بدنه مادر مراحل رشد را پشت سر می‌گذرانند و به مجرد تخم‌گذاری سر از تخم بیرون می‌آورند. حتی در برخی گونه‌ها، نوزادان، زنده از بدن مادر به دنیا می‌آینند. در تمام موارد، نوزادان به شکلی تکامل یافته‌اند که عرصه حیات می‌گذارند و در واقع نمونه‌ای کوچک و کامل از والدین خود هستند.

پوست خزندگان از دو لایه اصلی تشکیل یافته است: لایه بیرونی و لایه درونی. فلس‌ها که تنها در لایه بیرونی قرار دارند از ماده‌ای سخت به نام کراتین، که هم‌جنس مو و ناخن انسان است، ساخته شده‌اند. لایه درونی، در برگیرنده رشته اعصاب، رگ‌های خونی و سلول‌هایی است که تعذیه کننده این لایه هستند. فلس‌های

آفتابپرست گردن پرده‌ای  
Flap-Necked Chameleon  
*Chamaeleo dilepis*



## آفتابپرست‌ها

دیده می‌شود. بدن این حیوان رنگ سبز یکنواختی دارد. هنگامی که روی پوسته درختان قواره‌ی گیرد، به گل‌سنگ‌ها شبیه می‌شود. عموماً از گونه‌های زنده‌زای خانواده آفتابپرست‌ها است. حیوان ماده ممکن است بین ۲۰ تا ۴۰ تخم با خود حمل کند که از این همه فقط حدود ۱۰ تا زنده می‌مانند. طول نوزادان هنگام تولد حدود ۵/۵ سانتی‌متر است و جلوی هر چشم آن‌ها یک شاخ کوچک وجود دارد که فلسفی مخروطی نیز در وسط شاخ مشاهده می‌شود.

**آفتابپرست گردن پرده‌ای** - در قسمت عقب سر این آفتابپرست خشن، پرده‌های پوستی چندین اویزه را به وجود آورده‌اند که این حیوان برای تهدید اعضای گونه خود آن‌ها را برافراشته می‌کند. اما ممکن است تنها اویزه‌ای را که در طرف حریفش قرار گرفته است، بالا ببرد. این آفتابپرست در بین درختان و بوته‌ها زندگی می‌کند و صرفاً برای رفتن از درختی به درخت دیگر یا تخم‌گذاری به سطح زمین می‌آید.

**آفتابپرست اروپایی** - تنها آفتابپرستی است که در اروپا یافت می‌شود. رنگش قهوه‌ای مایل به زرد است و بر روی بدنه نوارهای تیره‌ای دارد؛ اما هنگام قرار گرفتن میان علفها با گیاهان سبز رنگ، ممکن است به سبز نیز بدل شود. هر گاه احساس خطر کند، رنگش بسیار تیره می‌شود، بدنش هوا را جذب می‌کند و متورم می‌شود و این چنین از اندازه واقعی اش بزرگتر به نظر می‌رسد. در مناطقی که درای یوشش گیاهی است، میان بوته‌ها زندگی می‌کند و صرفاً برای تخم‌گذاری به سطح زمین می‌آید؛ اما در شمال افریقا و در مناطقی که یوشش گیاهی پراکنده و تنک دارد، روی زمین و در سوراخ‌هایی که خود در حاشیه آبادی‌ها حفر می‌کند، زندگی می‌کند. از حشرات و به خصوص ملخ‌ها تغذیه می‌کند. هنگام حفظ گیری، نرها برای تتصاحب ماده‌ها با هم به نیزه‌ی پردازند. حیوان نر و ماده نیز ممکن است با یکدیگر به سبیز برخیزند. آفتابپرست ماده ۲۰ تا ۳۰ تخم می‌گذارد و آن‌ها را زیر خاک پنهان می‌کند.

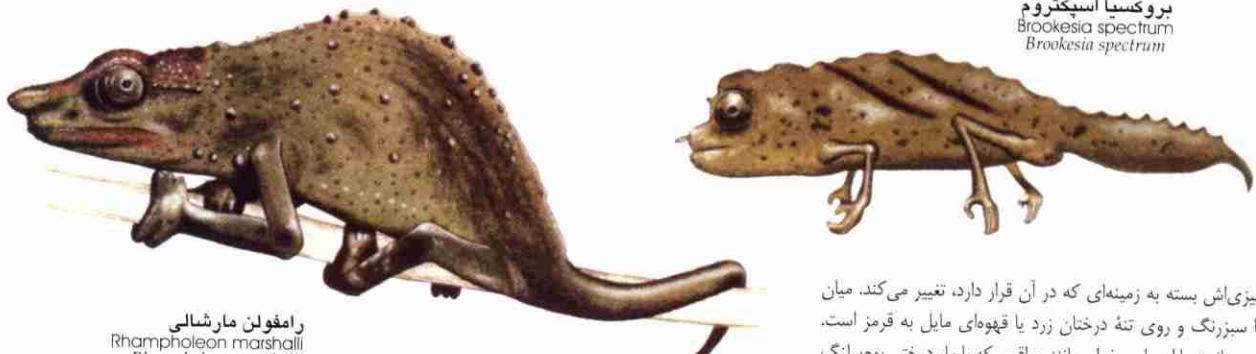
**آفتابپرست جکسون**  
**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Chamaeleonidae: Chameleons  
**Size:** 25 - 28 cm (9 3/4 - 11 in)  
**Range:** S. Spain and Portugal; Crete, N. Africa, Canary Islands  
**Habitat:** bushes in dry country

**آفتابپرست گردن پرده‌ای**  
**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Chamaeleonidae: Chameleons  
**Size:** 11 - 12 cm (4 1/4 - 4 3/4 in)  
**Range:** E. Africa: Uganda, Tanzania & N. Mozambique  
**Habitat:** savanna vegetation



آفتابپرست جکسون  
Jackson's Chameleon  
*Chamaeleo jacksonii*

بروکسیا اسپکتروم  
*Brookesia spectrum*  
*Brookesia spectrum*



رامفولن مارشالی  
*Rhampholeon marshalli*  
*Rhampholeon marshalli*

#### آفتابپرست میلر

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Chamaeleonidae: Chameleons  
**Size:** 54 - 58 cm (21 1/4 - 22 3/4 in), including tail of 28 - 29 cm (11 - 11 1/2 in)  
**Range:** E. Africa: Tanzania, Malawi  
**Habitat:** savanna vegetation

#### بروکسیا اسپکتروم

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Chamaeleonidae: Chameleons  
**Size:** 7.5 - 9 cm (3 - 3 1/2 in)  
**Range:** Cameroon, Gabon to E. Africa  
**Habitat:** forest floor

#### رامفولن مارشالی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Chamaeleonidae: Chameleons  
**Size:** 3.5 - 7.5 cm (1 1/4 - 3 in)  
**Range:** Africa: Zimbabwe, Mozambique  
**Habitat:** forest on mountain slopes

آن‌ها شباهت بسیار زیادی دارد. دم کوتاه و پرجستگی‌های تیزی که روی سر و بدن دارد و خطاهای نامنظم روی بدن که تقلیدی از رگبرگ‌های گیاهان است، این شباهت را مؤثّرتر و کارسازتر می‌کند. روی پوزه‌اش نیز زاندهای کوچک دارد. پاهای این حیوان سیار باریک و استخوانی است و دمش توانایی برداشتن اشیا را ندارد؛ چرا که این حیوان روی زمین زندگی می‌کند و نیازی به عضو پنجمی که برای گونه‌های درختی بسیار سودمند است، ندارد. به ندرت رنگ عوض می‌کند، زیرا به خوبی در محیط استوار می‌شود و نیاز اندکی به این کار دارد. مانند همه آفتابپرست‌ها به آرامی و آگاهانه و به منظور انجام کار خاصی حرکت می‌کند و ممکن است برای ساعتها بی‌حرکت باقی بماند. از حشرات تغذیه می‌کند و آگاهی اندکی از عادات تولید مثلی این حیوان در دست است، ولی گفته می‌شود که حیوان ماده در هر بار تخم‌گذاری، ۳ تا ۶ تخم می‌گذارد.

**رامفولن مارشالی** - شکل این آفتابپرست همراه با بدن تخت و پشت بسیار خمیده‌اش، به آن ظاهری شبیه برگ درختان می‌دهد و هنگام نشستن به آرامی تاب می‌خورد؛ گویندی باد آن را به حرکت امی‌دارد. چند ردیف لکه روشن بر سطح پدنش پراکنده شده و در حیوان نر پرجستگی خاصی یافته‌اند. اندازه ماده‌ها معمولاً دو برابر نرهاست. بیشتر عمر این آفتابپرست، میان برگ‌های کف جنگل سپری می‌شود. حیوان ماده ۱۲ تا ۱۸ تخم می‌گذارد.

رنگ‌آمیزی‌اش بسته به زمینه‌ای که در آن قرار دارد، تغییر می‌کند. میان برگ‌ها سبزرنگ و روی تنہ درختان زرد یا قهوه‌ای مایل به قرمز است. هنگام عصبانیت یا احساس خطر، مانند موافقی که با مار درختی بومسلنگ که دشمن اصلی اوست، رویه‌رو می‌شود، رنگش به تیرگی می‌گراید و به سبز سیر تبدیل می‌شود. روی بوست، خال‌های زرد و سفیدی ظاهر می‌شود و در این هنگام صدای فشنگ مانندی نیز از خود تولید می‌کند. حیوان ماده در سوراخی که خود در سطح زمین حفر می‌کند، بین ۴۰ تا ۳۰ تا ۳۵ سانتی‌متر طول دارد و آن گاه لانه را با علف و شاخه‌های گیاهان پنهان می‌کند. تخم‌ها پس از ۳ ماه باز می‌شوند.

**آفتابپرست میلر** - بزرگترین آفتابپرستی است که آن را در بیرون از ماداگاسکار می‌توان یافت. روی پوزه هر دو حیوان نر و ماده یک شاخ وجود دارد. نوارهای زردرنگ و یهنه و خال‌های سیاه روی بدن، به آن جلوه‌ای خاص جوییده‌اند. هنگام نشستن روی شاخه درختان، خود را به آرامی تاب می‌دهد. این حرکات شبیه به جایه‌جا شدن برگ‌های درختان در پاد ملایم است و با رنگ‌آمیزی و نقش‌های روی بدن که با محیط استار شده‌اند، درمی‌آمیزد و با وجود اندازه بزرگ، یافتش را بسیار دشوار می‌کند. این آفتابپرست از پرندگان کوچک و حشرات تغذیه می‌کند.

**بروکسیا اسپکتروم** - این آفتابپرست کوچک به رنگ قهوه‌ای خاکی است و میان برگ‌های خشک شده کف جنگل زندگی می‌کند و با



آفتابپرست میلر  
*Meller's Chameleon*  
*Chamaeleo melleri*



کروکودیل رودخانه نیل  
Nile Crocodile  
*Crocodylus niloticus*

الیگاتور امریکایی  
American Alligator  
*Alligator mississippiensis*



## الیگاتورها و تمساحها

شکار ماهیان و قورباغه‌ها در زیر آب است. این حیوان نیز مانند همه اعضای خانواده کروکودیلهای، به خاطر پوستش شکار می‌شده و اکنون از نایاب‌ترین گونه‌ها در آسیا است. یا هایش شبیه به پارو است و به نظر می‌رسد که جز برای لانه‌سازی، به ندرت از آب بیرون می‌آید. حیوان ماده تخم‌هایش را هنگام شب و در چالهای که در ساحل رودخانه حفر شده است، می‌گذارد.

**کروکودیل رودخانه نیل** – این حیوان زمایی جمعیتی انبوه و گستردگی فراوانی داشته است، ولی اکنون به خاطر تقاضا برای پوستش و از بین رفتن زیستگاه طبیعی‌اش، جمیعت و گستره آن کاهش یافته است. از پرندگان و پستانداران بزرگی که برای آب خودن به کناره رودخانه می‌آیند، تعذیبه می‌کند. پس از گرفتن طعمه، آن را به زیر آب می‌کشاند و آنقدر نگه دارند تا خفه شود؛ آن گاه در حالی که آن را زیر آب نگه داشته است، بدن



تمساح هندی  
Gavial  
*Gavialis gangeticus*

**تمساح هندی** – پوزه‌اش باریک و دراز است و حدود ۱۰۰ دندان کوچک را در خود جای می‌دهد که خود وسیله بسیار مناسبی برای

**الیگاتور امریکایی**  
**Order:** Crocodylia: Crocodiles, Alligators, Gavial  
**Family:** Alligatoridae: Alligators and Caimans  
**Size:** up to 5.5 m (18 ft)  
**Range:** S.E. USA  
**Habitat:** marshes, rivers, swamps

**تمساح هندی**  
**Order:** Crocodylia: Crocodiles, Alligators, Gavial  
**Family:** Gavialinae: Gavial  
**Size:** 7 m (23 ft)  
**Range:** N. India  
**Habitat:** large rivers

**کروکودیل رودخانه نیل**  
**Order:** Crocodylia: Crocodiles, Alligators, Gavial  
**Family:** Crocodylinae: Crocodiles  
**Size:** 4.5 - 5 m (15 - 16 1/2 ft)  
**Range:** Africa (not Sahara or N.W.)  
**Habitat:** large rivers, lakes, marshes

کی من عینکی  
Spectacled Caiman  
*Caiman crocodilus*



کروکودیل کوتوله افریقایی  
West African Dwarf Crocodile  
*Osteolaemus tetraspis*

### کروکودیل کشندانی

**Order:** Crocodilia: Crocodylidae, Alligators, Gavials  
**Family:** Crocodylinae: Crocodiles  
**Size:** up to 6 m (19 1/2 ft)  
**Range:** S. India through Indonesia, S. Australia  
**Habitat:** estuaries, coasts, mangrove swamps

### کروکودیل کوتوله افریقایی

**Order:** Crocodilia: Crocodylidae, Alligators, Gavials  
**Family:** Crocodylinae: Crocodiles  
**Size:** 1.5 m (5 ft)  
**Range:** W. Africa, south of the Sahara  
**Habitat:** streams and lakes

### کی من عینکی

**Order:** Crocodilia: Crocodylidae, Alligators, Gavials  
**Family:** Alligatorinae: Alligators and Caimans  
**Size:** 1.5 - 2 m (5 - 6 1/2 ft)  
**Range:** Venezuela to S. Amazon Basin  
**Habitat:** slow still waters, lakes, swamps

**کروکودیل کشندانی** - این حیوان از بزرگ‌ترین و خطرناک‌ترین گونه‌های کروکودیل است و می‌گویند به انسان نیز حمله می‌کند. پوست آن از پوست دیگر کروکودیل‌ها ارزشمندتر است و از این‌رو، این حیوان به سرعت رو به تابودی می‌رود. در حال حاضر، مگر قتن این کروکودیل در بسیاری از مناطق غیرقانونی اعلام شده است. با این همه، شمار آنکه از این حیوان یافی مانده است، در جاهایی که شکارش مجاز است، این کار محدود شده و بر صادرات پوست آن کترل اعمال می‌شود. این کروکودیل، آبزی‌ترین گونه کروکودیل‌هاست و در خشکی بسیار کم می‌ماند و فواصل بسیار طولانی را شنا می‌کند. حیوان ماده روی پشمتهای نزدیک به آب و با جمع کردن و اپاشتن گیاهان می‌سازد، بین ۹۰ تا ۷۵ تا ۲۵ تا ۱۰ تخم می‌گذارد و روی آن‌ها را به خوبی می‌پوشاند و در ۳ ماهی، که برای باز شدن تخم‌ها باید سیری شود، از آن‌ها مراقبت می‌کند. هنگام باز شدن تخم‌ها، نوزادان به صدای یا مادرشان بالای لانه، حساس می‌شوند. نوزادان، مادر را از داخل لانه فراخوانده، مادر آن‌ها را از زیر پوشش لانه بیرون می‌آورد، درون دهان جای می‌دهد و به جای امنی منتقل می‌کند. در اینجا ماده پرای ۳ تا ۶ ماه دیگر، با دقت و سوساس زیاد از آن‌ها نگهداری می‌کند. نوزادان ابتدا از حشرات تغذیه می‌کنند و حیوانات باغ قبیل از اختیار کردن رژیم غذایی، از خرچنگ‌ها، پرندگان و ماهی‌ها غذای خود را تأمین می‌کنند.

**کروکودیل کوتوله افریقایی** - این حیوان را با نام کروکودیل پووزه کوتاه نیز می‌شناسند و البته ویژگی تمایزگار کننده آن نیز همان بوزه است که به شکل غیرمعمول کوتاه است. پهنه‌برداری بیش از حد از این حیوان، برای استفاده از پوستش و محچین‌تخریب و از بین رفتن ریستگاهش، باعث شده است که امروزه بسیار نادر و کمیاب باشد. عضوی از خانواده کروکودیل‌هاست، با این همه شکل ظاهری و اندازه‌اش بسیار شبیه به تماسح‌های پُر جدید است. از ریست‌شناسی و عادات تولید مثل این حیوان آگاهی چنانی در دست نیست.

**کی من عینکی** - این حیوان دارای گونه‌ها و زیرگونه‌هایی است و نام آن از مدت‌ها پیش مورد مناقشه بوده است. این حیوان را معمولاً با عنوان C. sclerops می‌شناسند. بین چشم‌هایش یک برجستگی وجود دارد که به پل عینک شبیه است و نام آن نیز از همین جا گرفته شده است. جمیعت این حیوان به شدت کاهش یافته است زیرا او را نه تنها به خاطر پوشش شکار می‌کنند، بلکه نوزادان آن‌ها را نیز جمع‌آوری می‌کنند و به جای حیوانات خانگی می‌فروشند، یا آن‌ها را خشک می‌کنند و به عنوان تحفه و سوغات عرضه می‌کنند. حیوان ماده با جمع کردن و اپاشتن گیاهان، برای خود لانه‌ای می‌سازد و به طور متوسط ۳۰ تخم می‌گذارد.

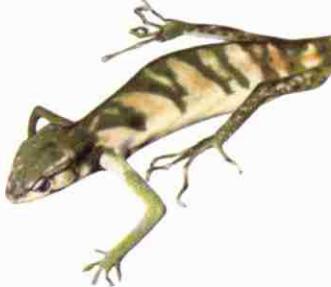
خود را می‌چرخاند و قطعاتی از گوشت بدن طعمه را جدا می‌کند. حیوانات بالغ تکه‌های سنگ را قورت می‌دهند. این سنگ‌ها در معده باقی می‌مانند و هنگامی که حیوان در آب است، مانند وزنه‌های تعادل آن را ثابت نگه می‌دارند. این حیوان شب را در آب می‌گذراند و درست پیش از طلوع خورشید، به ساحل می‌آید تا در آفتاب بامدادی نیارامد. زندگی نسبتاً آرامی دارد و احتیاجی ندارد که هر روز غذا بخورد. حیوان نر از قلمروی خود دفاع می‌کند و هنگام پفت‌گیری نمایش جنسی به اجرا می‌گذارد. حیوان ماده در چاله‌ای نزدیک به آب، بین ۷۵ تا ۲۵ تا ۱۰ تخم می‌گذارد و روی آن‌ها را به خوبی می‌پوشاند و در ۳ ماهی، که برای باز شدن تخم‌ها باید سیری شود، از آن‌ها مراقبت می‌کند. هنگام باز شدن تخم‌ها، نوزادان به صدای یا مادرشان بالای لانه، حساس می‌شوند. نوزادان، مادر را از داخل لانه فراخوانده، مادر آن‌ها را از زیر پوشش لانه بیرون می‌آورد، درون دهان جای می‌دهد و به جای امنی منتقل می‌کند. در اینجا ماده پرای ۳ تا ۶ ماه دیگر، با دقت و سوساس زیاد از آن‌ها نگهداری می‌کند. نوزادان ابتدا از حشرات تغذیه می‌کنند و حیوانات باغ قبیل از اختیار کردن رژیم غذایی، از خرچنگ‌ها، پرندگان و ماهی‌ها غذای خود را تأمین می‌کنند.

کروکودیل کشندانی  
Estuarine Crocodile  
*Crocodylus porosus*



# ایگواناها

ایگوانای جنکلی  
Forest Iguana  
*Polychirus guttatus*



ترتیب، در مصرف اندک ذخیره اکسیژن خود صرفه‌جویی می‌کند. حیوان نر به قلمروی خود بسیار حساس است و برای دفاع از محدوده کوچک محل تولید متاش، که روی ساحل قرار می‌گیرد، مبارزه می‌کند. نبردهای نمایشی هستند و مر ایگوانا می‌کوشد تا یا کوپین سر خود به دیگری، آن را تسلیم کند. در یکی از نزادهای این ایگوانا، روی بدن نرها بالغ، کاکلهای سبز و زبانهای قرمزرنگ پدیدار می‌شود. حیوان ماده پس از جفت‌گیری محلی شنی پیدا می‌کند تا بتواند تخم‌هایش را مذکون کند. سوراخی به طول ۳۰/۵ سانتی‌متر خفر می‌کند و درون آن ۲ یا ۳ تخم می‌گذارد. سپس آن را بشن و ماسه می‌پوشاند. تخم‌ها پس از حدود ۱۲۰ روز باز می‌شوند. شمار این جانور زمانی بسیار فراوان بود، اما اکنون به علت وجود حیوانات شکارچی‌ای که ساکنان این مناطق و ملوانان به آن‌جا آورده‌اند، بسیار کاهش یافته است. ایگوانا را تهدید کند، یافت نمی‌شد.

**ایگوانای جنکلی** - این سوسنار درخت‌زی، دارای پاهای درازی است. هنگامی که روی شاخه درختی دراز می‌کشد، بدن تخت خود را کاملاً به سطح درخت می‌چسباند و در این حال به انتظار طعمه خود که شامل

آنول سبز - این جانور بدنه لاغر و انگشتانی دراز دارد که در واقع نوعی سازگاری برای زندگی روی درختان است. رنگ بدن معمولاً سبز است، با این همه برای چند لحظه می‌تواند آن را به قهوه‌ای بدل کند. در روز فعال است و از حشرات و عنکبوت‌ها تغذیه می‌کند. روی گلوی حیوان نر، زبانهای صورتی رنگ و بادیز نانند دیده می‌شود که هنگام نمایش‌های جنسی از آن استفاده می‌کند. این نمایش‌ها باعث ایجاد حالت پذیرش جنسی در جانور ماده و سپس تخم‌گذاری می‌شود. تخم‌هایش را یکی یکی و هر کدام را با فاصله دو هفته می‌گذارد؛ این کار تا پایان فصل تولید مثل از اوپریل تا سپتامبر به طول می‌انجامد. تخم‌ها پس از ۵ تا ۷ هفته باز می‌شوند.

**ایگوانای آبزی** - این جانور تنها سوسناری است که در حال حاضر از دریا به عنوان زیستگاه اصلی خود استفاده می‌کند. به راحتی به درون آب شیرجه می‌زند و شنا می‌کند و در عین حال به جست‌وجوی گیاهان دریایی که عمدتاً غذای او را تشکیل می‌دهند، می‌پردازد. سازگاری عمدت‌های که برای زندگی دریایی در این جانور وجود دارد، همان غده‌های درون بینی‌اند. این غده‌ها نمک اضافی را که جانور با غذای خود می‌خورد، به صورت بخارهای ریقی درمی‌آورد که ایگوانا آن‌ها را از راه بینی خود بیرون می‌راند. هنگام شنا با استفاده از دم نیرومندش، خود را به سمت جلو حرکت می‌دهد. پاها هنگام شنا معمولاً به بدن می‌چسبند، البته گاهی آن‌ها را برای حرکت در مسیر مورده نظر به کار می‌گیرد. این جانور نمی‌تواند زیر آب تنفس کند، اما هنگام شیرجه زدن به درون آب ضربان قلبش کاهش می‌پابد و جریان خونی را که از داخل بدن می‌گذرد، تقلیل می‌دهد. به این

## آنول سبز

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Iguanidae: Iguanas  
**Size:** 12 - 20 cm (4 3/4 - 7 3/4 in)  
**Range:** USA: Virginia to Florida, west to Texas  
**Habitat:** forest edge, roadsides

## ایگوانای آبزی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Iguanidae: Iguanas  
**Size:** 1.2 - 1.5 m (4 - 5 ft)  
**Range:** Galapagos Islands  
**Habitat:** lava rocks on coasts

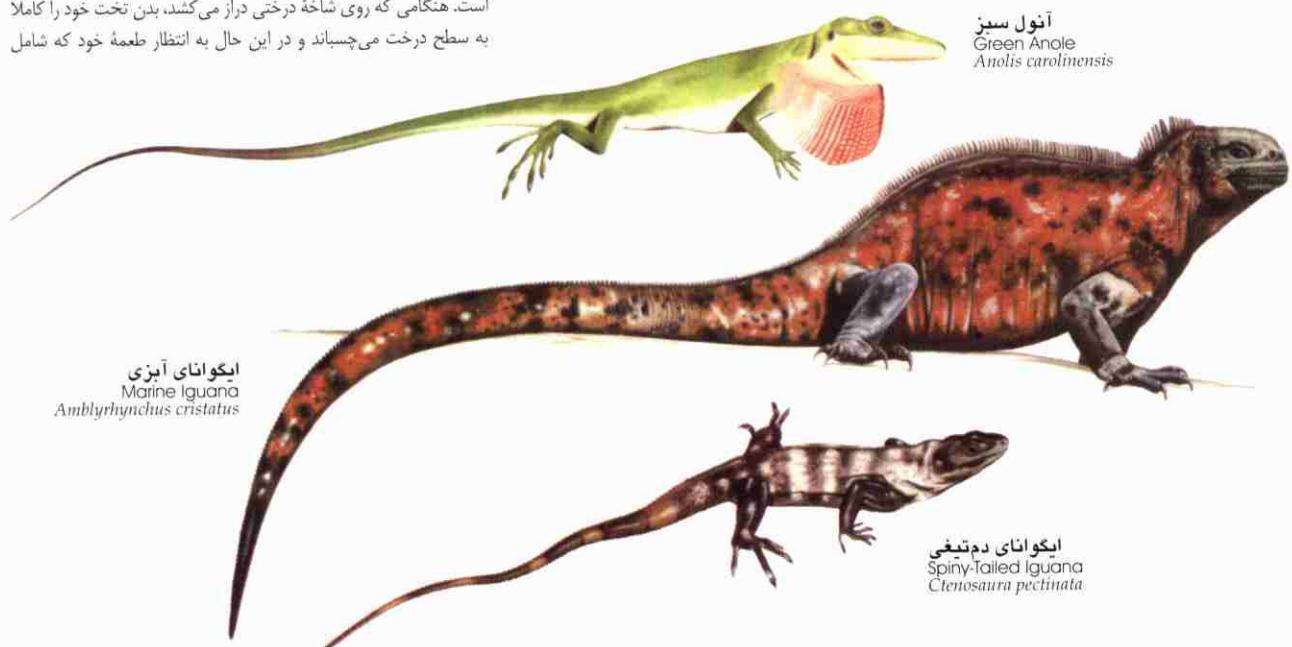
## ایگوانای جنکلی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Iguanidae: Iguanas  
**Size:** up to 50 cm (19 3/4 in), including tail of up to 37 cm (14 1/2 in)  
**Range:** Tropical South America  
**Habitat:** forest

## ایگوانای دم‌تیغی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Iguanidae: Iguanas  
**Size:** 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** Mexico, Central America  
**Habitat:** forest

آنول سبز  
Green Anole  
*Anolis carolinensis*



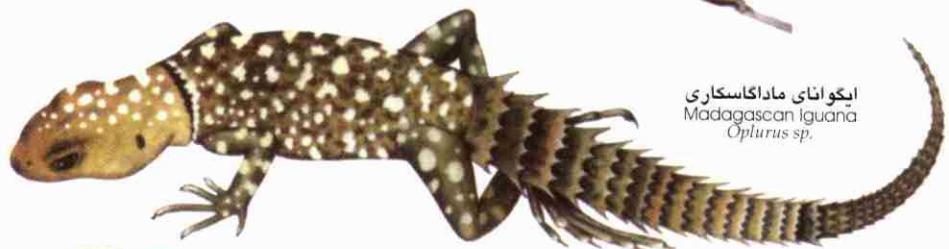
ایگوانای آبزی  
Marine Iguana  
*Amblyrhynchus cristatus*

ایگوانای دم‌تیغی  
Spiny-Tailed Iguana  
*Ctenosaura pectinata*

ایکوانای شاخدار  
Rhinoceros Iguana  
*Cyclura cornuta*



ایکوانای ماداگاسکاری  
Madagascar Iguana  
*Oplurus sp.*



ایکوانای کالاپاکوس  
Galapagos Land Iguana  
*Conolophus subcristatus*

#### ایکوانای شاخدار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Iguanidae: Iguanas  
**Size:** up to 1.2 m (4 ft)  
**Range:** Hispaniola and other islands of the Lesser Antilles  
**Habitat:** arid scrub

(آبخست‌های کارائیب و شمال ونزوئلا) گونه‌هایی معمولی که اخیراً در این

مناطق استقرار یافته‌اند، جای ایگوانای شاخدار را گرفته و آن‌ها را از آن‌جا رانده‌اند.

**ایکوانای کالاپاکوس** - زمانی این جانور در تمامی جزایر کالاپاکوس یافت می‌شد، اما اکنون در چند جزیره، منقرض شده و در برخی مناطق کم‌باب شده است. بسیاری از آن‌ها به منظور استفاده غذایی این مناطق صدمات بسیاری دیده‌اند. در حال حاضر تدبیری برای حفاظت از این جانور به اجراء در می‌آید. این جانور بدنی نیرومند و دم گردی دارد و رنگ آن غالباً زرد یا قهوه‌ای است که گاهی خالهای نامنظمی روی بدن دیده می‌شود. در پشت گردن کاکل وجود دارد و در اطراف گردن حیوانات مسن‌تر حلقه‌هایی از چوبی به چشم می‌خورد. این جانور در مناطق خشک با بوشش گیاهی انداز و چاهایی که بتواند در خاک آن برای خود لانه‌ای حفر کند، زندگی می‌کند. گیاهان، از جمله کاکتوس‌ها، غذای اصلی این جانور را تشکیل می‌دهند که البته ممکن است برخی از جانوران دیگر را نیز بخورد.

#### ایکوانای کالاپاکوس

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Iguanidae: Iguanas  
**Size:** up to 1.2 m (4 ft)  
**Range:** Galapagos Islands  
**Habitat:** arid land, coasts to volcanoes

ایکوانای ماداگاسکاری

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Iguanidae: Iguanas  
**Size:** up to 38 cm (15 in)  
**Range:** Madagascar, small offshore islands  
**Habitat:** forest

دو گونه ایگوانا به نام‌های ایلوروس و کالاژدون در ماداگاسکار یافت می‌شود. هر ۶ گونه ایگوانای ایلوروس به هم شبیه‌اند و روی دم همه آن‌ها که به تدریج باریک می‌شود، حلقه‌هایی از قلس‌های مارپیچ دیده می‌شود. گونه‌های کالاژدون را با توجه به قلس‌های نرم روی دم و کاکل‌های کوچک‌شان به آسانی می‌توان بازشناخت. ایلوروس‌ها بدون کاکل‌اند. این جانور اساساً جانوری زمین‌ری است، با این همه می‌تواند از درختان و بوته‌ها بالا رود و میان آن‌ها پنهان گیرد.

**ایکوانای ماداگاسکاری** - دو گونه ایگوانا به نام‌های ایلوروس و کالاژدون در ماداگاسکار یافت می‌شود. هر ۶ گونه ایگوانای ایلوروس به هم شبیه‌اند و روی دم همه آن‌ها که به تدریج باریک می‌شود، حلقه‌هایی از قلس‌های مارپیچ دیده می‌شود. گونه‌های کالاژدون را با توجه به قلس‌های نرم روی دم و کاکل‌های کوچک‌شان به آسانی می‌توان بازشناخت. ایلوروس‌ها بدون کاکل‌اند. این جانور اساساً جانوری زمین‌ری است، با این همه می‌تواند از درختان و بوته‌ها بالا رود و میان آن‌ها پنهان گیرد.

حشرات است، می‌ماند. از درختان بالا می‌رود و می‌تواند فقط با استفاده از دو پایش، خود را از شاخه درختی ابیزان کند، اما بسیار کند حرکت می‌کند. حیوان ماده در هر بار تخم‌گذاری، ۷ یا ۸ تخم می‌گذارد.

#### ایکوانای دم‌تیغی

- وجه تسمیه این سوسمار فلس‌های تبغ داری است که در اطراف دم آن حلقه‌هایی تشکیل داده‌اند. این تبغ دم را به سلاحی بسیار مؤثر و کارساز تبدیل کرده‌اند. از مواد گیاهی، به ویژه انواع لوپیا تقدیم می‌کند و برخی حیوانات کوچک را نیز شکار می‌کند. رزیم غذایی این ایگوانا درای نمک بتاسیم فراوانی است و جانور به غده‌هایی درون‌هایی ججهز شده که نمک اضافی را دفع می‌کنند و نمک‌هایی دفع شده در اطراف سوراخ‌های بینی به صورت پوسته‌هایی جمع می‌شوند. این ایگوانا به شدت اجتماعی و در عین حال قلمرو‌وار است. در گروه‌هایی زندگی می‌کند که در آن‌ها سلسله مراتب به شدت اعمال می‌شود و در هر گروه یک نر بر دیگران مسلط است. دیگر نرها نیز برای خود قلمرویی اختیار می‌کنند و به جز رهبرشان، در برابر دیگر نرها از آن به دفاع بر می‌خیزند. در فصل تولید مثلث، ماده‌ها سوراخ‌هایی حفر می‌کنند و درون آن حدود ۵۰ تخم می‌گذارند.

**ایکوانای شاخدار** - حیوان نر را با توجه به برجستگی‌های خاصی که روی بوزه‌اش دارد، می‌توان باز شناخت. این برجستگی‌ها خود از چندین فلس بزرگ تشکیل شده‌اند. برجستگی‌هایی روی بوزه حیوان ماده بسیار کوچک و غیرمحسوس‌اند. این حیوان نیرومند و درشت، دمی قوی دارد و بدنش تا اندازه‌ای به هم فشرده است و پشت گردن برخی از این حیوانات، به ویژه مسن‌ترها حلقه‌هایی از چوبی پیدید آمده است. تزاده‌های مختلفی از این حیوان یافته می‌شود که تفاوت‌های جسمی آن‌ها با هم بسیار انداز است. آن‌ها باید میان ابتدای ترین نوع ایگواناها طبقه‌بندی شوند. این ایگوانا روی زمین و میان بوته‌های خاردار کاکتوس‌ها به سر می‌برد و از گیاهان، کرم‌ها و موش‌ها تقدیم می‌کند. ماده‌های بالغ هر بار حدود ۱۲ تخم می‌گذارند که پس از ۱۲۰ روز یا بیشتر باز می‌شوند و در برخی انتیل‌های کوچک‌تر



ایکوانای نواردار فی جی  
Fijian Banded Iguana  
*Brachylophus fasciatus*

**ایکوانای معمولی** - این سوسмар دارای کاکلی متسلکل از استخوان های شانه مانند است که در قسمت گردن ارتفاع بیشتری دارد و تمام طول بدن و دم را در بر می گیرند. نوارهای روی شانه ها و اطراف دم قرار گرفته اند که با افزایش سن ایکوانا تیره تر می شوند. نوزادان این سوسمار سبز روشن هستند. این حیوان چالاک، روی درختان زندگی می کند و هنگام روز فعال است و به راحتی شنا می کند. حیوانی گیاه خوار است، با این همه هنگامی که مورد حمله قرار گیرد با دندان های تیز و چنگال هایش از خود دفاع می کند. سوسمار ماده هنگام پاییز در سوراخی که خود روی زمین حفر می کند، ۴۰ تا ۲۸ تا تخم می گذارد. تخم ها پس از ۳ ماه باز می شوند.

ایکوانای معمولی  
Common Iguana  
*Iguana iguana*

**ایکوانای نواردار فی جی** - یکی از معروف گونه هایی است که در بیرون از قاره امریکا یافت می شود. دم سیار دراز آن غالباً بیش از دو برابر طول بدن باریکش است و روی پشت آن یک کاکل کوتاه دیده می شود. جانوری درختزی است و انگشتان پaha و دستانش دارای ناخن های بسیار تیزی است که کار بالا رفتن را تسهیل می کند. بدن جانور ماده را رنگ سبز یکنواخت پوشانده است، در حالی که روی بدن حیوان نر نوارهای به رنگ سبز روشن کشیده شده و چندین خال سفید روی گردش نقص بسته است. از برگ و قسمت های دیگر گیاهان تعذیبه می کند. این گونه از ایگواناها به خوبی شاخته شده نیست و ممکن است به دلیل از بین رفتن قسمت اعظم زیستگاه جنگلی و نیز ورود نمس به گستره محل زندگی اش که از این جانور و تخم های آن تعذیبه می کند، در معرض خطر انقراض قرار گرفته باشد.

را در خود ذخیره کند تا بتواند در فصول خشک و طولانی، از آن ها استفاده کند. گفته می شود که سوسмар ماده در هر سال ۱ بار و هر بار ۵ تا ۱۰ تخم می گذارد.

**سوسمار باسیلیسک** - روی پشت و دم حیوان نر، کاکل های برجسته و زیبایی قرار دارد. روی سر آن نیز پوششی شبیه به کلاه خودی دیده می شود. تمام پنج گونه موجود در این جنس به هم شبیه اند و فقط آن ها را با توجه به شکل خاص کلاه خودهای روی سر نهایا می توان باز شناخت. در ماده این کلاه خود رشد سیار کمی دارد و در نوزادان اثری از آن دیده نمی شود. این ایکوانای پادران، در شمار اندک حیوانات چهار یاری

ایکوانای معمولی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Iguanidae: Iguanas  
**Size:** 1 - 2 m (3 1/4 - 6 1/2 ft)  
**Range:** Central and N. South America; introduced into USA: Florida  
**Habitat:** forest, trees near water

ایکوانای نواردار فی جی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Iguanidae: Iguanas  
**Size:** 90 cm (35 1/2 in)  
**Range:** Islands of Fiji and Tonga  
**Habitat:** woodland, forest

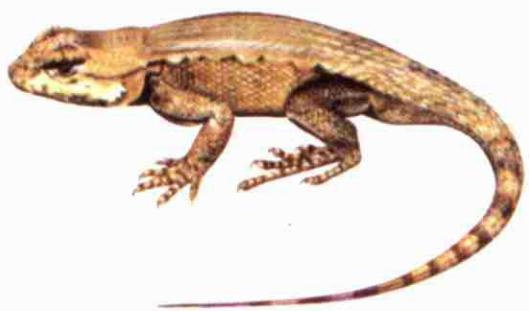
چاکوالا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Iguanidae: Iguanas  
**Size:** 28 - 42 cm (11 - 16 1/2 in)  
**Range:** USA: S. California, Nevada, Utah, Arizona; Mexico  
**Habitat:** rocky desert



سوسمار باسیلیسک  
Basilisk Lizard  
*Basiliscus plumifrons*

**سوسمار حصاری شرقی** - این ایگوانا دارای زیرگونه‌های فراوانی است و رنگ آن در گستره حلزونی اش متغیر است. فلس‌های وارونه سطح بدن، به آن زبری خاصی بخشیده و این ویژگی در تمام زیرگونه‌ها مشاهده می‌شود. این جانور بسته به نوع زیستگاهش، درخت‌زاری یا زمین‌زاری است. هنگام روز فعال است و از پیشتر شرات و بهویژه سوسک‌ها، عنکبوت‌ها، هزارپاها و حلوون‌ها تغذیه می‌کند. حیوان نر بالغ در فصل جفت‌گیری برای خود قالمرویی اختیار می‌کند و در حالی که به جذب کردن جفتی برای خود مشغول است، در مقابل رقبیان از قالمروی خود با قدرت دفاع می‌کند. حیوان ماده زیر تنہ درخت یا اشیائی دیگر، تا ۱۲ تخم می‌گذارد و ممکن است در هر فصل تا چهار بار تخم‌گذاری کند.



سوسمار حصاری شرقی  
Eastern Fence Lizard  
*Sceloporus undulatus*

**سوسمار شاخ‌دار تکزاسی** - یعنی تخت این سوسما بر بال فلس‌های نوک‌تیزی پوشیده است. این فلس‌ها در پهلوها، کاراهای پدیدآورده‌اند که مانند یک زره آن‌ها حفاظت می‌کنند. پشت سر، دو شاخ بزرگ وجود دارد که اطراف آن‌ها را فلس‌های بزرگی می‌پوشاند. این جانور در زیستگاه خشکش ممکن است خود را زیر خاک‌های نرم مدفون کند یا زیر بوته‌ها پنهان بگرد. غذای خود را عمدتاً از مورچه‌ها تأمین می‌کند. سوسما ماده سوراخی خفر می‌کند و در آن ۱۴ تا ۳۶ تخم می‌گذارد. تخم‌گذاری در میانه‌های تابستان صورت می‌گیرد و تخم‌ها پس از حدود ۶ هفته باز می‌شوند.



سوسمار شاخ‌دار تکزاسی  
Texas Horned Lizard  
*Phrynosoma cornutum*

**سوسمار طوق‌دار** - این سوسما نیز ممتد دارای سری بزرگ و طوقی خاص متشکل از نقوش تیره و روشن است. هنگام روز فعال است و علاقه خاصی به دراز کشیدن در اطراف صخره‌ها، جایی که نزدیکش شکافی برای پنهان بردن باشد، دارد. از حشرات و سوسماهای کوچک تغذیه می‌کند. حیوان ماده در میانه‌های تابستان حدود ۱۲ تخم می‌گذارد و نوزادان که طول شان به ۹ سانتی‌متر می‌رسد، دو یا سه ماه بعد، از تخم‌ها بیرون می‌آینند.



سوسمار طوق‌دار  
Collared Lizard  
*Crotaphytus collaris*

است که روی دو پای خود حرکت می‌کنند. روی پاهای خود بلند می‌شود و در حالی که برای حفظ تعادل، دم خود را بالا نگه می‌دارد، به حالت نیمه استفاده راه می‌رود. تأثیر تعادل پخشی دم بسیار اساسی و مهم است و هرگاه قسمت زیادی از دم این جانور قطع شود، نمی‌تواند روی دو پای خود بایستد. سوسماهای بالغ در مسافت‌های کوتاه به سرعتی حدود ۱۱ کیلومتر در ساعت دست یافته‌اند. این جانور حتی می‌تواند چند متری روی سطح آب حرکت کند و وقتی برایش بیشتر ماندن روی سطح آب ممکن نباشد، شنا می‌کند. معمولاً روزها فعال است و برای پیدا کردن غذا از درختان بالا می‌رود و از میوه‌ها و جانوران کوچک تغذیه می‌کند. ماده‌ها در فصل تولید مثل ۱۰ تا ۱۵ تخم می‌گذارند که پس از حدود ۸۰ روز باز می‌شوند.

امویی کایناکاستر  
*Emoia cyanogaster*  
*Emoia cyanogaster*



**سقنقور بی‌پا - بیشتر**  
 عمر خود را در سوراخ‌های زیر زمین می‌گذراند. بدنش دراز و استوانه‌ای شکل و دمش کوتاه است و بدون دست و پاست. چشم‌ها و گوش‌های پاک‌های پایینی چشم‌ها به پنجه‌های می‌شوند و پلک‌های گوش‌های پاک‌های پایینی چشم‌ها به پنجه‌های شفافی ججهز شده‌اند که جانور را قادر می‌سازند هنگام خواری چشم‌های خود را باز نگه دارد، بدون آن که خاک به درون آن‌ها راه یابد. سطح بدن این سقنقور را فلس‌های سخت و صافی پوشانده است که حرکش را درون خاک تسهیل می‌کنند. با حرکات موچی و مارگونه‌ای که به بدن خود می‌دهد، با سرعت روی سطح زمین می‌خزد و حرکت می‌کند. این جانور به حشرات علاقه زیادی دارد و عمدتاً از آن‌ها تغذیه می‌کند؛ البته بی‌مهرگان دیگر و قورباغه‌ها را نیز می‌خورد. این حیوان خزندگانی زندگه‌زاست و ماده‌ها هر نوبت ۳ یا ۴ نوزاد به دنیا می‌آورند.

**سقنقور جنکلی خاردار - این جانور را با توجه به فلس‌های کوچک و وارونهای که بدنش را پوشانده‌اند. به آسانی می‌توان از دیگر سقنقورهای استرالیایی باز شناخت. دم گردش را نیز فلس‌های مشابهی می‌پوشاند و دست‌ها و یا هر رشد کامل یافته‌ماند. این سقنقور شب‌گرد، زیر تکمپاره‌ها و بربیده گیاهان یا زیر تنہه‌های پوسیده درختان در کف جنگل زندگی می‌کند و پوست تیره بدنش به همراه نقوش نامنظم و کمرنگ روی آن، حیوان را به خوبی استار می‌کند. جانوری تبلیل و کم تحرک**

سقنقور بی‌پا  
 Legless Skink  
*Acontias sp.*



سقنقور جنکلی خاردار  
 Prickly Forest Skink  
*Tropidophorus queenslandiae*



## سقنقورها

**امویی کایناکاستر -** بدن این سقنقور لاغر و براق است و دمش به تدریج باریک می‌شود. پوزه‌اش نوک‌تیز و تا اندازه‌ای تخت است. دست‌ها و پاها، به ویژه پاها، بلند و خوش‌تر کیبان‌اند و انگشتان آن‌ها دراز و کشیده است. این جانور از شاخه‌ای به شاخه دیگر بپرید. بیشتر روی را روی یوته‌های کوتاه یا میان برگ‌های خزندگانه درخت می‌پردازد؛ البته برای یافتن غذا غالباً به سطح زمین می‌آید. این سقنقور در سراسر سال تولید مثل می‌کند که البته این فرایند در برخی از فصوص دچار افت و خیز می‌شود. جانور ماده در هر بار ۲ تخم می‌گذارد.

**سقنقور استوانه‌ای -** بدن این سقنقور دراز و کشیده و دمش کوتاه است. به راحتی نمی‌توان مشاهده‌اش کرد و غالباً خود را میان گیاهان و روی سطح زمین یا درون سوراخ‌های حفرشده در شن‌های سیست پنهان می‌کند. رنگش معمولاً زرد یا قهوه‌ای مایل به خاکستری است و نقوشی با گوشی تیره روی بدنش دیده می‌شود. فلس‌هایش بزرگ و صاف و در عین حال براق‌اند و رنگ بدنش در محدوده محل زیستش تا اندازه‌ای متنوع است؛ به عنوان مثال سقنقورهای جنوبی، نسبت به غربی‌ها پاهای کوچک‌تری دارند، در حالی که اندازه پاهای سقنقورهای ساکن مناطق شرقی، متوسط است. این سقنقور از بی‌مهرگان کوچک متنوعی تغذیه می‌کند. حیوان ماده در هر بار ۲ یا ۳ نوزاد کامل به دنیا می‌آورد. نوزادان درون بدن نادر رشد می‌کنند و با نوعی جفت تغذیه می‌شوند.

امویی کایناکاستر

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Scincidae: Skinks  
**Size:** up to 27 cm (10 1/2 in)  
**Range:** Australia: extreme N. Queensland; Indonesia  
**Habitat:** forest, banana groves

سقنقور استوانه‌ای

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Scincidae: Skinks  
**Size:** up to 16 cm (6 1/4 in)  
**Range:** Spain, Portugal  
**Habitat:** varied: arid sandy land, hilly areas, grassland

سقنقور بی‌پا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Scincidae: Skinks  
**Size:** 10 cm (4 1/2 in)  
**Range:** South Africa, Madagascar  
**Habitat:** sandy regions

سقنقور جنکلی خاردار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Scincidae: Skinks  
**Size:** 13 - 20 cm (5 - 7 3/4 in)  
**Range:** Australia: N. Queensland  
**Habitat:** rain forest



سقنقور دم‌تیغی  
Spiny-tailed Skink  
*Egernia stokesii*



سقنقور زبان‌آبی غربی  
Western Blue-tongued Skink  
*Tiliqua occipitalis*

سقنقور دشتی بزرگ  
Great Plains Skink  
*Eumeces obsoletus*

است و هنگام حرکت بسیار کند عمل می‌کند. علاقه‌ای به دراز کشیدن در آفتاب ندارد و معمولاً سست و بی‌حال است. کرم‌ها و حشرات و نرم‌تنان غذای اصلی اش را تشکیل می‌دهند. از زیست‌شناسی تولید مثل این سقنقور آگاهی چندانی در دست نیست، اما معروف است که چند گونه از ۲۰ از گونه تروپیدوفروس‌ها در هر نوبت ۶ تا ۹ نوزاد به دنیا می‌آورند. نوزادان درون بدن مادر رشد می‌کنند و همراه با گذارده شدن تخم‌ها، از پوسته‌های ترم خود بیرون می‌آینند.

**سقنقور دشتی بزرگ** - بزرگترین سقنقور امریکای شمالی است. دست‌ها و پاهای درشت و نیرومند آن به طور کامل رشد کرده‌اند و روی بدنش را خال‌های قوه‌هایی با سیاهی پوشانده است. این خال‌ها ممکن است در یکدیگر تلفیق شوند و تصویر یک نوار طولی را به ذهن متبار کنند. این جانور روزها فعال است و از حشرات، عنکبوت‌ها و سوسamarهای کوچک تغذیه می‌کند. سقنقوری خشن و پرخاشگر است و به محض احساس خطر گاز می‌گیرد. وقت زیادی که این جانور در مراقبت از نوزادان به خرج می‌دهد، میان سوسamarهای عجیب و غیرطبیعی است. چند هفته پس از جفت‌گیری که در ماه اوتیل یا مه انجام می‌شود، سقنقور ماده درون لانه‌ای که زیر سنگی می‌سازد، ۱۷ تا ۳۱ تخم می‌گذارد. در تمام طول مدت رشد تخم‌ها از آن‌ها یکنواخت گرم شده‌اند، آن‌ها را در فواصل منظم اطمینان از آن که تخم‌ها یکنواخت گرم شده‌اند، آن‌ها را در مراقبت از می‌چرخاند و زیر و رو می‌کنند. چند ماه بعد، هنگامی که تخم‌ها شروع به باز شدن می‌کنند، آن‌ها را مالش می‌دهند و با بدنش خود می‌شارند و با این کار نوزادان را تحریک می‌کنند که حرکت کرده، خود را از درون پوسته‌ها بیرون پکشند. پس از باز شدن تخم‌ها ۱۰ روز دیگر به نوزادان رسیدگی می‌کنند و آن‌ها را مرتباً تیزی می‌کنند. رنگ بدن سقنقورهای جوان سیاه و دم‌شان ابی رنگ است و روی بدنشان نیز چند خال سفید به چشم می‌خورد. این رنگ‌آمیزی در طول رشد سقنقور به تدریج کم‌رنگ می‌شود و از بین می‌رود.

**سقنقور دم‌تیغی**  
Order: Squamata: Lizards and Snakes  
Family: Scincidae: Skinks  
Size: 16.5 - 35 cm (6 1/2 - 13 3/4 in)  
Range: Central and S.W. USA; Wyoming and Nebraska to Arizona and Texas; Mexico  
Habitat: rocky grassland, usually near water

که معمولاً در شکاف‌های عمیق یا زیر سنگ‌های آب‌سode پنهان می‌گیرد. به دلیل وجود خارهای روی دم، هنگامی که در چنین مخفیگاه‌هایی پنهان گیرد، بیرون کشیدنش عملنا ناممکن است. هنگام روز فعال است و زیر افتاب می‌لند و دنبال حشراتی که آن‌ها را تزدیک پنهان‌گاهش پیوند شکار کند، می‌گردند. این گونه گروهی است و به صورت گروهی زندگی می‌کند و مکان‌های حضورش محل‌هایی است که به طور منظم برای ادوار کوئن به آن جا می‌رود. در این مکان‌ها معمولاً پشته‌های کوچکی از مدفوع ایاشته شده است. حیوانی زنده‌زاست و حیوان ماده حدود ۵ نوزاد کامل به دنیا می‌آورد. نوزادان درون بدن مادر رشد می‌کنند و با نوعی جفت تغذیه می‌شوند. طول بدن آن‌ها هنگام تولد به حدود ۶ سانتی‌متر می‌رسد.

**سقنقور زبان‌آبی غربی** - خزنه‌ای سنگین وزن با بدنش سبز و سری بزرگ است، اما باهایی نسبتاً کوچک دارد. بدنش و دمش منقش به فلس‌هایی نواری شکل و قوه‌های تیره است. از وجوده تمایز این خزنه، رگهای تیره پشت چشم است. روزها فعال است و روی زمین به جستجوی حشرات، حلوون‌ها و دانه‌ها می‌پردازد. ممکن است از لانه خرگوشی به جای پنهان‌گاه استفاده کند. حدود ۵ نوزاد زنده از مادر متولد می‌شوند که نوارهای متمایز قوه‌های تیره و زردی دارند.

**سقنقور دم‌تیغی** - این جانور با بدنش درشت خود که با فلس‌هایی با حاشیه‌ای زیر و گاهی تیغ‌دار پوشیده شده است، یکی از عجیب‌ترین گونه‌های سقنقور به شمار می‌رود. دمش کوتاه و بسیار تخت است و به ویژه دارای فلس‌های خاردار زیادی است. دست‌ها و پاهای نیرومند آن به خوبی تکامل یافته‌اند. این سقنقور را بیشتر در مناطق سنگلاخی می‌توان دید

## خزندگان

سقنقور ساندوال  
Sundevall's Skink  
*Riopa sundevalli*



سقنقور ماسه‌ای  
Sand Skink  
*Neoseps reynoldsi*

دمش کامل باشد. ماده ۲ تا ۶ تخم (معمولاً ۴ تخم) در لانه‌ای زیر زمین یا روی تپهٔ موریانه‌ها می‌گذارد. نوزادان تازه از تخم درآمده، طول شان حدود ۵ سانتی‌متر است.

**سقنقور ماسه‌ای** – این سقنقور کوچک در کدن زمین و حفاری بسیار ماهر است. با به کار بردن پوزهٔ اسکنتماندش، شن‌ها را به سرعت خفر می‌کند و در جین حرکت، بدن خود را در حالتی شبیه به شنا کردن، به طور مواج، به حرکت وامی دارد. دستها و پاهای کوچکش هر یک به ترتیب دارای یک و دو انگشت‌اند. این جانور از موریانه‌ها و لازو سوسکها تعذیه می‌کند و محل آن‌ها را به کمک لرزش‌های صوتی‌ای که ایجاد می‌کند، ردیابی می‌کند. هنگام روز فعال است، به سطح زمین می‌آید و زیر تنہ درختان یا اشیائی دیگر پنهان می‌گرد. با این حال گونه‌ای پنهان کار است

فلینیا کوزورای  
Feylinia cussori  
*Feylinia cussori*



**سقنقور زمینی** – بدن این سقنقور نرم و براق است و آن را با نام سقنقور پشت‌قهوه‌ای نیز می‌شناسند. روی پهلوهای آن نوارهای تیره‌ای کشیده شده است و شکمش مات و غالباً زرد مایل به سفید است. بدنش باریک و دراز است و دست و پاهایش رشد کامل یافته‌اند. روی پاهای چند انگشت دراز و کشیده قرار دارد. مانند بسیاری از سقنقورها دارای پلاک‌های متحرک است و در هر پلاک یا بینی او، یک پنجهٔ شفاف وجود دارد. این ویزگی به او کمک می‌کند که حتی هنگامی که زیر زمین مشغول حفاری است و برای جلوگیری از ورود آشغال به دونوں چشم‌ها مجبور است آن‌ها را بینند، از دید واضح و شفافی برخوردار باشد. روی زمین زندگی می‌کند و مناطق پوشیده از پسته‌های برگ را ترجیح می‌دهد؛ زیرا در آن‌ها به راحتی می‌تواند پنهان گیرد. روزها، پویزهٔ هنگامی که هوا گرم و مطبوب است، فعال است و عمدتاً از حشرات و عنکبوت‌ها غذایی می‌کند. نزدیک ترین خویشاوند این گونه در امریکای مرکزی و استرالیا ساکن است. این سقنقور به طور انتوءهٔ تولید مثل می‌کند و سقنقور ماده هر ۴ یا ۵ هفت‌هه، ۱ تا ۷ تخم می‌گذارد و حداقل تا یا یان فصل تولید مثل که در بیشتر مناطق از آوریل تا آگوست به طول می‌انجامد، نوبت تخم‌گذاری می‌کند. تا فرارسیدن زمان تخم‌گذاری، جنین‌ها به خوبی رشد می‌کنند و حیوان ماده پس از گذاشتن تخم‌ها، بیش از آن‌ها مراقبت نمی‌کند.

**سقنقور ساندوال** – خزندگای خاکی است و پاهای ریز و پولک‌های نرم دارد. برای جست‌وجوی غذا که حشرات و نوزادان شان و عنکبوت‌ها و شنة چوب و حلزون‌های نرم صدف را شامل می‌شود، به سطح زمین می‌آید و ممکن است زیر سنگ یا ضایعات برگ‌ها پنهان شود. تپهٔ موریانه و توده کود نیز از مکان‌های مورد علاقهٔ این جانور است. روی زمین شبیه به مار حرکت می‌کند، در حالی که پاهای ریزش زیاد به کار نمی‌آید. دمش به راحتی جدا می‌شود و به ندرت می‌توان سوسنار بالغی را یافت که

سقنقور زمینی  
Ground Skink  
*Scincella lateralis*

### سقنقور زمینی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Scincidae: Skinks  
**Size:** 8 - 13 cm (3 1/4 - 5 in)  
**Range:** USA: New Jersey to Florida, west to Nebraska and Texas  
**Habitat:** humid forest, wooded grassland

### سقنقور ساندوال

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Scincidae: Skinks  
**Size:** up to 18 cm (7 in)  
**Range:** Africa, Zambia to South America  
**Habitat:** open plains, sandy savanna

### سقنقور ماسه‌ای

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Scincidae: Skinks  
**Size:** 10 - 13 cm (4 - 5 in)  
**Range:** USA: central Florida  
**Habitat:** sandhills

### فلینیا کوزورای

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Scincidae: Skinks  
**Size:** 35 cm (13 3/4 in)  
**Range:** Tropical Africa  
**Habitat:** forest

## سقنوورها

### لایلوپیسمما اینفرپناتام

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Scincidae: Skinks  
**Size:** 24 cm (9 1/2 in)  
**Range:** New Zealand  
**Habitat:** open country with some vegetation

### مابویا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Scincidae: Skinks  
**Size:** 31 cm (12 1/4 in), including tail up to 18 cm (7 in)  
**Range:** Seychelles  
**Habitat:** granite islands with guano deposits

### ماسه ماهی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Scincidae: Skinks  
**Size:** up to 21 cm (8 1/4 in)  
**Range:** Saudi Arabia  
**Habitat:** sandy desert

**مابویا** - بدن این جانور چاق و کوتاه است و روی پاهایش که رشد کامل یافته‌اند چند انگشت دراز دیده می‌شود. پوزه‌اش اندکی دراز و پهن است. این خزندۀ زمین‌زی بسیار سریع حرکت می‌کند و هنگام روز فعال است و نیاز زیادی به گرم‌دارد. آن را معمولاً در جزایر کوچکتر سیشل و در ارتباط تزدیک با تجمعات لانه‌های مرغ‌های دریایی می‌توان یافت.

این جانور در فصل چلتگیری، از تخم پرندگان و بیویژه تخم چلچله‌های دریایی تغذیه می‌کند و برای شکستن تخم‌ها آن‌ها را از روی سخره‌ها یا از روی ساختمان غلت داده. پایین می‌اندازد و آن‌گاه با زبان خود محتویات آن‌ها را می‌لیسد. از رژیم غذایی اش در خارج از فصل تولید مثلث می‌پرندگان اطلاعی در دست نیست. بیشتر گونه‌های این جانور زنده‌را هستند، اما جزئیات دقیق تولید مثلث این مابویا هنوز مشاهده نشده است. یک گونه از این جانور در شمار محدود خزنده‌گانی است که در نواحی تازه متولد شده خود کم می‌کند. حیوان غشای نرم تخم‌ها را با دندان‌های خود پاره می‌کند و به نوزادان کمک می‌کند تا آن خارج شوند.

**ماسه ماهی** - این گونه برخلاف بیشتر سقنوورهای حفار، دارای دست‌ها، پاها و پنجه‌های کامل و رشد یافته است. انگشتانش تخت‌اند و در جواب شان فلس‌هایی قرار گرفته‌اند که حرکت را بر شن‌های سیست تمهیل می‌کند. بدن نیرومندش استوانه‌ای شکل و پوزه‌اش پهن و گوهه‌مانند است. در گرمای روز فال است و بیشتر وقت خود را زیر سطح زمین و به جست‌وجوی طعمه‌های مانند هزارپاها و سوسک‌ها می‌گذراند. حرکتش به سمت چلو و به گونه‌ای است که به نظر می‌رسد میان شن‌ها به شنا مشغول است و نام خود را نیز از همین نحوه حرکت گرفته است. سقنوور ماده هر بار چند نوزاد کامل را که در بدن خود پرورش می‌دهد، به دنیا می‌آورد.

و به ندرت می‌توان آن را مشاهده کرد. در صورت احساس خطر خود را به سرعت زیر زمین مدقون می‌کند. این جانور در بهار حفظ‌گیری می‌کند و حیوان ماده ۲ تخم می‌گذارد.

**فیلینیا کوزورای** - سر این سقنوور بزرگ و حفار تخت است و به آرامی با بدن استوانه‌ای شکل و فاقد دست و پایش بیوند می‌خورد. گوش او فاقد پرده صماخ خارجی است و پشممان ریزش را فلس‌های شفافی بوسانده است. او را غالباً زیر چوب‌های پوسیده می‌توان یافت و عمدتاً از موادی‌ها تغذیه می‌کند و محل آن‌ها را با صدایی که در جوب ایجاد می‌کند، بیدا می‌کند. سقنوور ماده در هر بار ۲ یا ۳ نوزاد که درون بدنش رشد کرده‌اند، به دنیا می‌آورد. بر طبق خرافه محلی فیلینیا، این حیوان هرگاه بخواهد می‌تواند به بدن انسان وارد شود و هنگامی که بدن را ترک کند، آن فرد می‌میرد.

**لایلوپیسمما اینفرپناتام** - روی فلس‌های صاف این سقنوور نقش و نگاره‌ای زیبایی به چشم می‌خورد. رنگ آمیزی و شدت این نقوش ممکن است اندکی متفاوت باشد، ولی طرح آن‌ها معمولاً ثابت و بدون تغییر است. جالب‌ترین این نقوش، نوارهای پهن، شکسته و قهوه‌ای متعایل به قرمزی هستند که از پشت مر چشم و قسمت بالای دست‌ها و پاها می‌گذرند و به دم ختم می‌شوند. شکم این خزندۀ معمولاً زرد است و روی آن‌ها نقوش تیره و پراکنده‌ای دیده می‌شود. سر و تنۀ این سقنوور دراز و کشیده است و بدون گردش شخص و مجرای است. هنگام روز فعال است و تزدیک لانه‌های مرغ‌های طوفان زنگی می‌کند. در آفتاب دراز می‌کشد ولی به محض احساس کوچک‌ترین خطر، به سرعت می‌گریزد و در جایی نیا می‌گیرد. از حشرات و بی‌مهرگان کوچک زمین‌زی تغذیه می‌کند. بفت‌گیری هنگام بهار صورت می‌گیرد و سقنوور ماده ۴ یا ۵ ماه بعد، چند نوزاد به دنیا می‌آورد.

لایلوپیسمما اینفرپناتام  
*Leiolopisma infrapunctatum*

مابویا  
*Mabuya*  
*Mabuya wrightii*

ماسه ماهی  
*Sandfish*  
*Scincus philbyi*





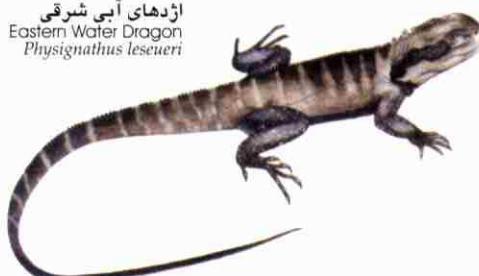
اپریسیا استریولاتا  
*Aprasia striolata*

حتی می‌تواند روی دو یا خود راه برود. برخلاف ظاهر ترسناکش، عمدتاً از گیاهان و یوپیتله برگ‌های نرم تغذیه می‌کند و حشرات و هزارها را نیز می‌خورد. این سوسمار از طریق تخم‌گذاری تولید مثل می‌کند.

**ازدهای آبی شرقی** - زنگ‌آمیزی این جانور در گستره وسیع محل زندگی‌اش متنوع است. دم دراز و نیرومند و کاکلش که تمام طول بدن و دم را می‌پوشاند، از خصوصیات ثابت و همیشگی‌اش هستند. سوسماری نیمه‌آبی و درخت‌زی است و روی شاخه‌هایی که به طرف رودخانه‌ها با جویبارها خمیده‌اند، دراز می‌کشد و هر گاه احساس خطر کند، خود را به سرعت به درون آب می‌اندازد. همچنین روی صخره‌های ساحلی به چست‌وچوچی‌گوی غذا می‌پردازد. رژیم غذایی‌اش متنوع است و حشرات، جانوران زمین‌زی و میوه‌ها و دانه‌ها را نیز می‌خورد. ماهی مانند قورباغه‌ها، جانوران زمین‌زی و میوه‌ها و دانه‌ها را نیز می‌خورد. ماهی بالغ در حدود ۷ تخم زیر صخره یا درون سوراخی که در خاک حفر کرده است، می‌گذارد. تخم‌ها در مدت ۱۰ تا ۱۴ هفته باز می‌شوند.

**ازدهای پرنده** - این سوسمار درخت‌زی که به ازدهای پرنده مشهور است، در واقع با استفاده از زبانه‌های پوستی روی بدن خود روی هوا شر می‌خورد و از درخت به درخت دیگر می‌رود. در فاصله بین دست‌ها و

ازدهای آبی شرقی  
Eastern Water Dragon  
*Physignathus lesuerii*



ازدهای آبی سوا سوا  
Sea-soa Water Dragon  
*Hydrosaurus amboinensis*



آکامای معمولی  
Common Agama  
*Agama agama*



## سوسمارها

**آکامای معمولی** - این جانور در گروههای ۲ تا ۲۵ تا، در قلمروی عین زندگی می‌کند و هر گروه با یک نر که بر دیگران تسلط دارد، رهبری می‌شود. آن‌ها در طول روز فعال‌اند و هنگام طلوع خورشید ببرون می‌آیند تا در آفتاب تغذیه و استراحت کنند. حشرات منبع اصلی غذای این جانور است. هر گاه نر دیگری با نر رهبر مخالفت ورزد، نر رهبر حالت تهدید‌کننده‌ای به خود می‌گیرد؛ چنان که سر خود را مدام به بالا و یا بین حرکت می‌دهد، بدن خود را از سطح زمین بلند می‌کند و چین‌های روی پوست گردنش را تا حد ممکن از هم باز می‌کند. جفت‌گیری معمولاً همزمان با فصل بارانی همراه می‌شود. در این هنگام زمین به اندازه کافی مرتکب است تا گونه‌های ماده بتوانند لانه خود را سازند. حیوان ماده سوراخ کوچکی روی زمین ممرکوب خفر می‌کند و درون آن ۴ تا ۶ تخم می‌گذارد؛ سپس روی زمین را می‌پوشاند و برای این که محل لانه را پنهان کند، سطح آن را به خوبی موموار می‌کند. تخم‌ها در حين رشد، از زمین رطوبت را جذب می‌کنند و بعد از ۲ یا ۳ ماه باز می‌شوند.

**اپریسیا استریولاتا** - چهار گونه مختلف در این جنس یافت می‌شود که همگی آن‌ها در عادات و شکل ظاهری به یکدیگر شبیه‌اند. این جانور حفار و کوچک، دارای بوزه گردی است و روی بدنش نیز زبانه‌های بسیار ریزی دیده می‌شود که باقی ماده‌های آن است. دم کوتاه است و غذای خود را عمدتاً از حشرات و مارمولک‌ها تأمین می‌کند و غالباً هنگام روز فعال است، ماده در مر بار ۲ تخم می‌گذارد.

**ازدهای آبی سوا سوا** - با بدن نیرومند خود یکی از بزرگ‌ترین سوسمارهای است و دستاوش بسیار قوی است. در قسمت پایه دم نرهای بالغ، یک کاکل نمایشی قرار دارد که هنگام برداشته شدن به وسیله زوائد استخوانی مهدهایش نگهداری می‌شود. همان‌گونه که از نام این سوسمار مشخص است، حیوانی آبی است و غالباً نزدیک رودخانه‌ها می‌توان آن را یافته. به خوبی شنا می‌کند و خود را با استفاده از دم خود که جوانب آن فشرده‌اند، به جلو می‌راند.

آکامای معمولی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Agamidae: Agamid Lizards  
**Size:** 12 cm (4 3/4 in)  
**Range:** central Africa  
**Habitat:** tropical forest

اپریسیا استریولاتا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Pygopodidae: Scaly-foot Lizards  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** Australia: isolated populations in S.W. Western Australia, S. Australia to W. Victoria; Northern Territory  
**Habitat:** sandy or loamy soils

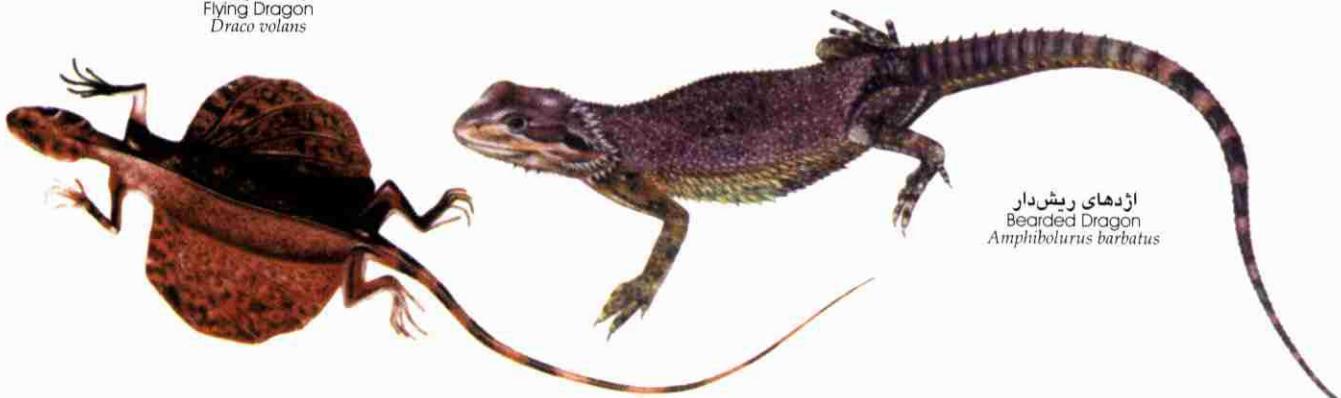
ازدهای آبی سوا سوا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Agamidae: Agamid Lizards  
**Size:** 1.1 m (3 1/2 ft), including tail of 75 cm (29 1/2 in)  
**Range:** New Guinea, Moluccas, Sulawesi  
**Habitat:** rain forest

ازدهای آبی شرقی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Agamidae: Agamid Lizards  
**Size:** 73 cm (28 3/4 in), including tail of 50 cm (19 3/4 in)  
**Range:** E. Australia  
**Habitat:** coasts, forested slopes

ازدھای پرندہ  
Flying Dragon  
*Draco volans*



#### ازدھای پرندہ

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Agamidae: Agamid Lizards  
**Size:** 19 - 22 cm (7 1/2 - 8 1/2 in)  
**Range:** Philippines to Malaysia and Indonesia  
**Habitat:** rain forest, rubber plantations

ازدھای کومodo - بیشتر سوسمارهای فعلی در برابر این ازدھای مخوف و حیرت‌انگیز، کوچک جلوه می‌کنند. دارای بدنه سنگین و دمی دراز و کلفت است. دست و پاهای این جانور کاملاً رشد یافته‌اند و دارای پنجه‌های چنگال‌مانند مستند. دندان‌هایش بزرگ و ناهموارند و زبان دو شاخه‌اش می‌تواند از دهان خارج شده، دوباره به درون آن باز گردد. برخلاف جنہ بزرگش، به خوبی می‌تواند بالا ببرد. با سرعت شگفت‌انگیزی حرکت می‌کند و شناگر خوبی است. علاقه دارد بیشتر در کنار آب زندگی کند. هنگام روز فعال است و حیواناتی به بزرگی گوزن یا خوک وحشی و نیز خوکها و گوزن‌های کوچک را شکار می‌کند. حیوان ماده حدود ۱۵ تخم می‌گذارد و آن‌ها را درون زمین مدفون می‌کند.

#### ازدھای ریش‌دار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Agamidae: Agamid Lizards  
**Size:** 44.5 cm (17 1/2 in), including tail of 19.5 cm (7 3/4 in)  
**Range:** Australia: E. and S.E. (except Cape York Peninsula and Tasmania)  
**Habitat:** arid land to forest

#### ازدھای کومodo

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Varanidae: Monitor  
**Size:** 3 m (10 ft)  
**Range:** Islands of Komodo, Flores, Pintja and Poda, east of Java  
**Habitat:** grassland

پاها و در گو طرف بدن این جانور، یک زبانه پوستی بزرگ وجود دارد که به وسیله دندھایش که رشد فرایندھای یافته‌اند، نگهداری می‌شود. این دندھا متحرك‌اند و از این‌رو، حیوان ععمولاً زبانه‌ها را تا می‌کند و در زیر پهلوهای خود نگه می‌دارد؛ اما آن‌ها می‌توانند باز شده و او را تا چندین متر در سطحی تقریباً افقی روی هوا بلغزا و به جلو ببرد. این سوسمار از حشرات و بهویژه مورچه تغذیه می‌کند و برای تولید مثل به سطح زمین می‌آید و ۱ تا ۴ تخم خود را درون زمین مدفون می‌کند.

ازدھای ریش‌دار - چهره این سوسمار بزرگ بسیار ترسناک است. بالای گوش‌ها، پشت سر و قسمت عقبی دهانش را فلس‌های تیغ‌داری زینت پخته‌اند. پوشش بدن، مخلوطی از فلس‌های کوچک و بزرگی است که وارونه قرار گرفته‌اند. زیر گلوي سوسمارهای بالغ، کيسه‌هایی که در واقع همان ریش‌ها هستند، وجود دارد و اطراف آن‌ها را فلس‌های تیغ‌داری احاطه می‌کند. بیشتر ازدھاهای ریش‌دار، نیمه‌درخت‌زی‌اند و از حشرات، گل‌ها و جوانه‌های نرم روی بونه‌های کوتاه تقدیم می‌کنند. حیوان ماده ۲۰ تا ۳۰ تخم در لانه‌ای که خود روی زمین حفر می‌کند، می‌گذارد و سپس تخم‌ها را با خاک می‌پوشاند و آن‌ها به وسیله آفتاب گرم می‌شوند و پس از ۳ ماه درون همان سوراخ باز می‌شوند.



ازدھای کومodo  
Komodo Dragon  
*Varanus komodoensis*

## خزندگان

باشد. حیوان نر برای جفت‌گیری، پوست گردن ماده را در دهان می‌گیرد و آن را وامی دارد تا با پاهای بار بنشیند. جانور نر هنگام جفت‌گیری بدن خود را از اطراف بدن ماده حلقه می‌کند. جانور ماده ۴ تا ۶ تخم می‌گذارد که پس از ۸ تا ۱۰ هفته باز می‌شوند.

**بزمجه مردابزی** - بدن نرم و درخششته این سوسمار به بدن سوسمار-الیکاتورها شبیه است، ولی بدن شیارهای پهن واقع در کناره پهلوها و زره منگین روی بدن آن هاست. این گونه زمین‌زی، هنگام روز فعال است و از حشرات، کرمها و نرم‌تنان تغذیه می‌کند. گفته می‌شود که با تخم‌گذاری تولید مثل می‌کند.

**پالپلیسی یالدهار** - این جانور به سیاهسر یا بافلسی نیز معروف است. دم این گونه اندازی از خود بدن درازتر است و پوزه‌اش گرد است. پاهایش به شکل زبانهای فلسی درآمداند و هر یک دارای چند استخوان کوچک و چهار انگشت است. این زبانهای معمولاً جسمیده به بدن قرار می‌گیرند، ولی هنگامی که کمی آن را با دست جایه‌جا کنند یا موقع زخمی شدن، آن‌ها را با زاویه قائم از هم باز می‌کند. هنگامی که تهدید شود، خالتی شبیه به کفچه‌ماهی سمی به خود می‌گیرد؛ بدین گونه که سر خود را عقب می‌برد و

بزمجه دونده  
Racerunner  
*Eremias sp.*



بزمجه دونده استرند  
Strand Racerunner  
*Cnemidophorus lemniscatus*



بزمجه مردابزی  
Galliwasp  
*Diploglossus lessorae*



الیکاتور سوسمار جنوبی  
Southern Alligator Lizard  
*Gerrhonotus multicarinatus*

**الیکاتور سوسمار جنوبی** - حیوانی چالاک و دارای دم نیرومندی است که می‌تواند آن را به دور شاخه‌ها اندازد و هنگام بالا رفتن از بوته‌ها مانند یک عضو پنجم آن را به کار گیرد. پنج زیرگونه مختلف از این حیوان وجود دارد که در رنگ‌آمیزی با هم مقاومت دارند و رنگ‌شان از قهوه‌ای متمایل به قرمز تا خاکستری مایل به زرد متغیر است و معمولاً دارای چند نقش سیاه نیز هستند. در پهلوهای همه آن‌ها شیارهای خاصی قرار دارد که فلس‌هایی انعطاف‌پذیر، گشادگی و انسیاط بدن خشک و زره‌پوش‌شان را بیشتر می‌کند. این جانور هنگام روز فعال است؛ در این زمان می‌تواند حشرات و جانوران کوچک دیگری را که قادر به گرفتن و بلعیدن آن هاست، مانند عقربها و نوعی عنکبوت سمی به نام بیوه‌سیاه را شکار کند. تولید مثل این جانور در فصل تابستان صورت می‌گیرد و سوسمار ماده در طول فصل، چندین بار تخم‌گذاری می‌کند. به طور معمول در هر بار تخم می‌گذارد که البته شمار تخم‌ها گاهی ممکن است به ۴۰ عدد بیشتر شود.

**بزمجه دونده** - گونه‌های زیادی از سوسمار اریمیاس یافت می‌شوند که هنوز بسیاری را به درستی طبقه‌بندی نکرده‌اند. بدن بسیاری از آن‌ها با فلس پوشیده شده است و پاهایشان به خوبی رشد کرده‌اند و در امتداد بدن خال‌هایی وجود دارد که به ردیف کثارت هم چیده شده‌اند. بیشتر تمایل دارد که در مناطق خشک زندگی کند. میان سخره‌ها و شکاف‌ها پنهان می‌گیرد و از بی‌مهرگان و حمداً حشرات و عنکبوت‌ها تغذیه می‌کند. برخی از سوسمارهای اریمیاس با گذاردن ۲ تا ۱۲ تخم در هر نوبت تولید مثل می‌کنند، اما دیگران زنده‌را هستند.

**بزمجه دونده استرند** - یکی از سریع‌ترین گونه‌ها بین تمام سوسمارهای است. مرتباً در حال حرکت است و به سرعت از سمتی به سمت دیگر می‌رود و گاهی روی دو پای خود نیز می‌دود. سرعت‌هایی حدود ۲۴ تا ۲۸ کیلومتر در ساعت در فواصل کوتاه از این جانور ثبت شده است. در طول روز فعال است و با این که جانوری زمین‌زی است، در جستجوی غذا از بوته‌ها و درختان کوتاه نیز بالا می‌رود. پنهان کشیده است و دم دار و لبه‌دارش به تدریج باریک می‌شود و پوزه‌اش ممکن است نوک‌تیز یا پهن

### الیکاتور سوسمار جنوبی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Anguidae: Anguid Lizards  
**Size:** 25.5 - 43 cm (10 - 17 in)  
**Range:** W. USA; Washington; Mexico: Baja California  
**Habitat:** grassland, open woodland

### بزمجه دونده

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Lacertidae: Lacertid Lizards  
**Size:** 15 - 22 cm (6-8 1/2 in)  
**Range:** Europe; central Asia to Mongolia; Africa  
**Habitat:** desert, semiarid scrub, grassland, rocky desert

### بزمجه دونده استرند

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Teiidae: Teiid Lizards  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** Central America to N. South America; Trinidad, Tobago  
**Habitat:** lowland plains, open regions of flood-plain forest

### بزمجه مردابزی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Anguidae: Anguid Lizards  
**Size:** up to 35 cm (13 3/4 in)  
**Range:** Central America, N. South America  
**Habitat:** forest

پهن سوسمار بزرگ  
Imperial Flat Lizard  
*Platysaurus imperator*



پوزه‌تیغی سومالی  
Somali Edge Snout  
*Agamodon anguliceps*



پاپلکسی بالدار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Pygopodidae: Scaly-foot Lizards  
**Size:** 46 cm (18 in)  
**Range:** Western Australia  
**Habitat:** dry inland country, coastal forest

پهن سوسمار بزرگ

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Cordylidae: Girdled and Plated Lizards  
**Size:** 39 cm (15 1/4 in)  
**Range:** Africa: N.E. Zimbabwe, contiguous Mozambique  
**Habitat:** rocky knolls of granite and sandstone in grassland

پوزه‌تیغی سومالی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Amphisbaenidae: Amphisbaenids  
**Size:** 11 cm (4 1/4 in)  
**Range:** Africa: Somalia, S.E. Ethiopia  
**Habitat:** sandy soil

پوزه‌سپری افریقای جنوبی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Amphisbaenidae: Amphisbaenids  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** Africa: central South Africa, Zimbabwe  
**Habitat:** sandy soil

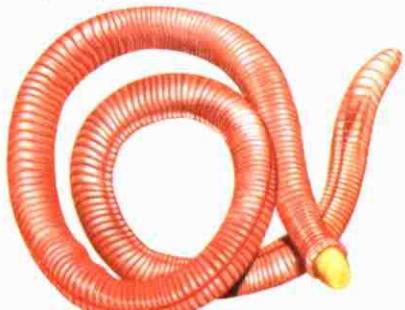
پاپلکسی بالدار  
Hooded Scaly-Foot  
*Pygopus nigriceps*



گردن خود را پیچ می‌دهد و به شکل S در می‌آورد؛ در عین حال گلوی خود را انداخته می‌کند و صدایی فشن مانندی در می‌آورد. با این گونه حالت دادن به بدنش، می‌کوشد تا دشمن را از حمله بازدارد. این جانور از حشرات و سوسمارهای کوچک تغذیه می‌کند و بیشترین فعالیت را هنگام غروب خورشید و شب‌ها دارد. ماده ۲ تخم می‌گذارد.

**پهن سوسمار بزرگ** - جوانی سر و بدن و دم و دستها و پاهای این سوسمار تخت است در نتیجه قادر است در شکافها و درزهای پاریک میان صخره‌های محل زندگی اش بناه گیرد. همچنان که این تپه‌های صخره‌ای دچار هوایی می‌شوند، شکاف‌هایی زیادی در آن‌ها پدیدار می‌شود که مخفیگاه‌های بسیار مناسبی برای این سوسمار است. هنگام قرار گرفتن درون شکاف، بدن خود را با استفاده از هوا به گونه‌ای متوجه می‌کند که به دیوارهای صخره می‌جسبد. این کار خارج گردن او را از درون شکاف برای هر نوع حیوان شکارچی عمل ناممکن می‌کند. این سوسمار را بیشتر پلاتیسوراتس‌ها باین صخره‌ها زندگی می‌کنند. حالی است که بیشتر پلاتیسوراتس‌ها با این صخره‌ها زندگی می‌کنند. این جانور بزرگ‌ترین گونه موجود در جنس خود است و فلسه‌های درشتی روی گردش قرار گرفته و پشتش نرم و لطیف است. بدن حیوان نر، با رنگ‌های قرمز، زرد و سیاه، از بدن ماده بزرگ‌تر است و رنگ‌آمیزی آن بین روشن‌تر است. رنگ حیوان ماده غمتمانی سیاه است و ۳ نوار زرد روی سرش که به طرف پشت پاریک می‌شوند، به طرز بازی خودنمایی می‌کند. نرها برای خود قلمروهایی دارند و برای به دست اوردن شان با یکدیگر به رقابت می‌پردازند. آن‌ها با گرفتن حالت‌های خشن و بالند شدن روی دو پا و به رخ کشیدن رنگ‌های روی سینه و گلوی خود، به دفاع از قلمروی خویش در مقابل مزاحمان می‌پردازند. این سوسمار هنگام

پوزه‌سپری افریقای جنوبی  
South African Shield Snout  
*Monopeltis capensis*



**پوزه‌تیغی سومالی** - بدن این سوسمار کوچک‌تر و کلفت‌تر از دیگر امفسیبانیده‌است. دم کوتاه آن به ترتیب پاریک می‌شود و سر گوهاندش آن را به یک خفار کارآمد حتی در خاک‌های سفت تبدیل کرده است. در قسمت جلوی سر، یک حفت برآمدگی عمودی قرار گرفته است. با حرکات پیچشی سر خود، تونلی حفر می‌کند و خاک‌های اطراف را فشرده می‌کند. هنگام شُب تا فاصله ۵ تا ۷ سانتی‌متری سطح خاک، بالا می‌آید و همچنان که دمای روز افزایش می‌یابد تا عمق ۱۵ تا ۳۰ سانتی‌متری در خاک فرو می‌رود. گاهی به سطح زمین نیز می‌آید و سر خود را به این سو و آن سو تاب می‌دهد و بدن خود را روی زمین می‌کشد.

**پوزه‌سپری افریقای جنوبی** - صفحه‌های ضخم و شاخ‌مانندی که روی سر شبیه به بیل این امفسیبانید قرار گرفته‌اند، آن را قادر می‌کنند که در خاک‌های سفت‌تر، بیشتر از آن چه گونه‌های دیگر توانایی خفاری دارند. به تکنیک زعنی پردازد و فقط زمانی که توسط باران رانده شود سطح زمین به حفر تونل می‌پردازد و فقط زمانی که توسط باران رانده شود یا مورد حمله مورچه‌ها قرار گیرد، به سطح زمین می‌آید. البته هنگامی که به سطح زمین بیاید، توسعه پرندگانی مانند کلاخ سیاه و زغنهای صید می‌شود. این جانور از موریانه‌ها، سوسک‌ها و دیگر حشرات زمین‌زی تغذیه می‌کند.



**تواتارا** - این خزندگه تنومند و پرور، دارای سری بزرگ است و کاکلش از سرتا پایین گمر امتداد می‌یابد. تراها معمولاً از ماده‌ها درشت‌ترند. هنگام غروب و شب فعال است و نیازش به گرما، از خزندگان دیگر کمتر است. دمای ۱۲ درجه سانتی‌گراد کاملاً برایش مناسب است، در حالی که پیش‌تر خزندگان دیگر دمایهای بالاتر از ۲۵ درجه سانتی‌گراد را ترجیح می‌دهند و به همین دلیل است که سوخت و ساز روشن این سوسماز بسیار کمتر است. این خزندگه زمینی، در سوراخ‌های که در خاک‌های نرم خفر می‌کند یا از پرنده‌گان آب‌شکاف گرفته است، زندگی می‌کند. از جریجیرک‌ها، کرم‌های خاکی، حشرات، چوب‌های پرندگان و نوزادان سوسمازها تغذیه می‌کند. جانور ماده حداقل ۱۵ تخم در محل سوراخی او خود در خاک خفر می‌کند، زمان رشد تخم‌های این سوسماز از خزندگان دیگر پیش‌تر است و تخم‌ها ۱۳ تا ۱۵ روز پس از تخم‌گذاری باز می‌شوند. حیوان ماده اختلال‌های سال تولید مثل می‌کند. این خزندگه عمری طولانی دارد و اختلال‌اتا ۲۰ سالگی به بلوغ جنسی نمی‌رسد. زمانی حیوانات شکارچی تازه‌واردی که به مناطق محل زندگی این جانور آورده شده بودند، آن را در عرض خط انتراض قرار دادند، ولی اکنون جمیعت‌های این حیوان در جزایر حفاظت‌شده زندگی می‌کنند و توسط قوانین حفاظت از محیط زیست حمایت می‌شوند.

**تیو** - از فراوان ترین و گستردگرترین تیوهای امریکای جنوبی است. این خزندگه ورق‌پذیر در هر جا که زمین باز با پوششی صخره‌ای باشد، به سری برد و برای ساختن لانه، زیر سنگی بزرگ تولی خفر می‌کند و آن را به محفظه‌ای به ابعاد ۴ تا ۲۵ سانتی‌متر ختم می‌کند. در این محل به شکل لای دار می‌گشود؛ چنان که تنها در محفظه و سر و دم درازش در تونل قرار می‌گیرد. این جانور از حشرات و گاهی عنکبوت‌ها تغذیه می‌کند.

**داییاموس نوویکینیه** - هر سه گونه این جانور کور و بدون دست و پا هستند. آن‌ها برای حفاری و زندگی در زیر زمین سازگاری یافته‌اند. بدین شان شبیه به گرم است و روی چشم‌ها و گوش‌هایشان را لایه‌ای از پوست پوشانده است. سوراخ‌های بینی، روی قفس بزرگی واقع بر سر پوزه قرار گرفته است و دندان‌های ریز به سمت عقب خمیدگی بینا کرده‌اند. از پاهای این جانور نزدیک دو اندکی کوتاه و تیسیگارمانندی بر جای ماند که جانور نزدیک داشتن ماده در هنگام جفت‌گیری از آن‌ها استفاده

### تکیوی معمولی

Common legu

*Tupinambis teguixin*

### تکیوی معمولی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Teiidae: Teiid Lizards  
**Size:** 1.2 - 1.4 m (4 - 4 1/2 ft), including tail of 70 - 85 cm (27 1/1 - 33 1/2 in)  
**Range:** Central America, N. South America  
**Habitat:** forest; woodland

### تواتارا

**Order:** Rhynchocephalia: Tuatara  
**Family:** Sphenodontida: Tuatara  
**Size:** up to 65 cm (25 1/2 in)  
**Range:** New Zealand  
**Habitat:** woods with little undergrowth

### تیو

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Teiidae: Teiid Lizards  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** S.E. Brazil to Argentina  
**Habitat:** open, rocky land



تواتارا  
Tuatara  
*Sphenodon punctatus*



زیناسورس  
*Xenosaurus*  
*Xenosaurus sp.*



دونده جنگلی  
Jungle Runner  
*Ameiva ameiva*

#### دایباموس نوویکینیه

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Dibamidae: Old World Burrowing Lizards  
**Size:** up to 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** New Guinea  
**Habitat:** forest

#### دلما ناسوتا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Pygopodidae: Scaly-foot Lizards  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in), including tail of 22 cm (8 1/2 in)  
**Range:** Australia; Western and Northern territories, South Australia  
**Habitat:** sandy and stony desert, arid scrub

#### دونده جنگلی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Teiidae: Teiid Lizards  
**Size:** 15 - 20 cm (6 - 7 3/4 in)  
**Range:** Central America; South America, east of the Andes; introduced in USA: Florida  
**Habitat:** open grassland

#### زیناسورس

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Xenosauridae: Crocodile Lizards  
**Size:** about 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** Mexico, Guatemala  
**Habitat:** rain forest

#### سندریسر الجزایری

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Lacertidae: Lizard Lizards  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** Spain, Portugal, S.W. France, N. Africa  
**Habitat:** dense vegetation in sandy areas, woodland, gardens, parks

جستجوی حشرات، عنکبوت‌ها و بی‌مهرگان کوچک و نیز سوسمارهای کوچک می‌پردازد. زبان ارتقابی این سوسمار دارای مس لامس است و بوها را نیز می‌تواند دریابند. در مناطق ساحلی او را در حرفه‌هایی که خرچنگ‌ها خفر کرده‌اند، می‌توان یافت. همچنین، گواراش داده‌اند که در پاناما این سوسمار از محدوده خود فراتر رفته و به مناطقی که اخیراً توسط انسان پاکسازی شده‌اند نقل مکان کرده است. یکی‌وان نز از ماده بزرگتر است و خال‌های روشنی روی بدنش خودنمایی می‌کند و این در حالی است که در امداد بدن حیوان ماده، نوارهای تمثیلی کشیده شده است. پس از جفت‌گیری، سوسمار ماده ۱ تا ۴ تخم می‌گذارد.

زیناسورس – این سوسمار تنوند و پر زور، دارای سری پهن و بدنه درشت است. کمتر جلب توجه می‌کند و به ندرت می‌توان او را دید. بیشتر وقت خود را در پناهگاهش زیر ریشه‌های درختان یا درون شکافهای صخره‌ها می‌گذراند. در آب نیز برای مدت‌های طولانی دراز می‌کشد. هنگام شب فعال است و از حشرات، بلوغه‌های مویانه‌های بالدار تغذیه می‌کند. هنگام احساس خطر حالت تهدیدکننده‌ای به خود می‌گیرد و دهانش را باز کرده، بردگاهی سیاره‌نگ را آشکار می‌کند. حیوان ماده ۳ نوزاد را به دنیا می‌آورد. طول بدن هنگام تولد حدود ۴ سانتی‌متر است.

سندریسر الجزایری – این خزنده را بیشتر در مناطق شهری گستره محل زندگی اش می‌توان یافت. رنگ قهوه‌ای براق است و در پهلوهایش نواههایی به رنگ روشن دیده می‌شود. دمش دراز و خشک است و در جوان‌ترها غالباً به رنگ تارنجی است. هنگام صحیح بسیار کند و کم تحرک است و معمولاً به جیزان سرمای شب در آفتاب می‌لند. پس از گرم شدن به موجودی بسیار پرتحرک و چالاک تبدیل می‌شود که به صید بی‌مهرگان، روی زمین یا میان گیاهان می‌پردازد. جانور ماده ۲ تخم پس از حدود ۲ ماه باز می‌شوند.

می‌کند. این جانور درون خاک و همچنین در کنده پوسیده درختان به خفر سوراخ می‌پردازد. از عادات آن آگاهی جنگلی در دست نیست. تخم‌های را که احتمال می‌رود تخم‌های این جانور باشند، میان کنده‌های پوسیده و خاکبرگ کف جنگل یافته‌اند.

دلما ناسوتا – سه گونه یافلیسی در جنس دلما یافت می‌شود که همگی باریک و لاغرنده و دقیقاً مثل مار حرکت می‌کنند و از این لحاظ به نوع کفچه‌مارهای استرالیایی شاخص دارند. از حشرات و سوسمارهای کوچک تقدیمه می‌کنند و شبانه روز فعال‌اند؛ اما گونه‌هایی که در صحراهای خشک استرالیای مرکزی زندگی می‌کنند، به طور کامل شب‌گردند. پاهای این سوسمار، به شکل زبانه‌های کوچک و منحرکی در امدادانه و معمولاً آن‌ها را چسبیده به بدن نگاه می‌دارد. جانور ماده ۲ تخم می‌گذارد.

دونده جنگلی – این سوسمار زمین‌زی، جانور فوق العاده پرتحرک و فعالی است. هنگام صحیح برای یافتن غذا از پناهگاه خود خارج می‌شود و زیان دراز و دو شاخه خود را مرتباً از دهان بیرون می‌آورد و با آن به

دایباموس نوویکینیه  
*Dibamus novaeguineae*  
*Dibamus novaequineae*



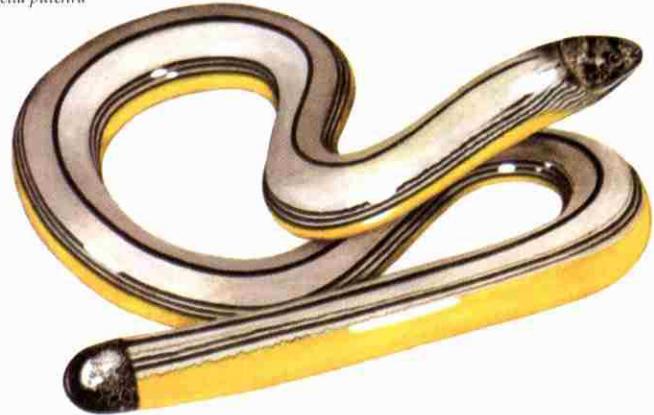
دلما ناسوتا  
*Delma nasuta*  
*Delma nasuta*



سندریسر الجزایری  
Algerian Sand Racer  
*Psammmodromus algirus*

## خزندگان

سوسمار بی‌پای کالیفرنیایی  
California Legless Lizard  
*Anniella pulchra*



سوسمار بی‌پای کالیفرنیایی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Anniellidae: California Legless Lizards  
**Size:** 15 - 23 cm (6 - 9 in)  
**Range:** USA: California; Mexico: Baja California  
**Habitat:** beaches, sand dunes, banks of streams, soft loamy soil

**سوسمار دیواری** - بدن این سوسمار با ریکساندام و سخت است و دمش که تا تو برابر طول بدن درازا دارد، به تدریج باریک می‌شود. رنگ آمیزی و نقش و نگارهای روی بدن در محدوده محل زیستش دارای گوناگونی و نوع بسیار است: اما رنگ بیساری از این سوسماراهای قبرن، مایل به قهوه‌ای یا خاکستری است و نقش و نگارهای تیره‌ای روی بدن شان دیده می‌شود. این سوسمار عاشق افتاب است و بیشتر روز را روی دیوارهای مختلف و حتی تزدیک محل زندگی انسان دارای می‌کشد و استراحت می‌کند. از حشراتی مانند مگس‌ها و سوسک‌ها و همچنین از بی‌مهرگانی مثل کرم‌های خاکی، عنکبوت‌ها، حلزون‌های معمولی و حلزون‌های بدون صدف تعذیت می‌کند. گونه‌ای گروه‌زی است و در گروههای کوچکی زندگی می‌کند. پایاصله سیز از خواب زمستانی چفت‌گیری می‌کند و نرها برای بدست آوردن ماده‌ها باهم به رقابت می‌بردارند. حیوان ماده جمالی حفر می‌کند و درون آن ۲۰ تا ۱۰ تخم می‌گذارد و سپس روی آن‌ها را با خاک می‌پوشاند. تخم‌ها طرف ۲ یا ۳ ماه باشند. سوسماراهای دیواری در فصل گرم بهار که مواد غذایی کافی است، ممکن است چندین بار تخم‌گذاری کنند.

**سوسمار زرد دار** - این سوسمار دارای زره بسیار سنگینی است که از قلنس‌های تیغ‌دار و نیرومندی تشکیل یافته است. این زره از سر شروع می‌شود و پس از طی پشت، به دم ختم می‌شود. سر و بدن و دم گرزمانندش تخت‌اند و جانور را قادر می‌کنند که به راحتی به شکاف صخره‌ها بخزد و در آن‌ها بناه گیرد. سوراخ‌های بینی رشد فزانیده‌ای یافته‌اند و به لوله‌های ختم می‌شوند. این سوسمار زمین‌زی، هنگام روز فعال است و از انواع مختلف حشرات و نیز عنکبوت‌ها و بی‌مهرگان دیگر تعذیب می‌کند. حرکاتش نسبتاً کند است و معمولاً هنگام احساس خطر به جای این که برای یافتن بناه گاه بگریزد، حالت دفاعی عجیبی به خود می‌گیرد که علت نام‌گذاری آن نیز همین است. خود را مانند یک گورکن جمع می‌کند؛ چنان که با آرواره‌هایش دم را محکم در اختیار می‌گیرد و این چنین خود را مانند توپی تیغ‌دار به حیوان شکارچی می‌نمایاند و از بخش‌های نرم‌تر و آسیب‌پذیر قسمت شکم درون بدن جانور ماده رشد می‌کنند. ساختار بدن این نوزادان کوچک، هنگام تولد کامل است و پس از خروج از بدن مادر، پوسته‌های غشایی نرم اطراف خود را می‌شکافند و از آن‌ها بیرون می‌بروند.

**سوسمار بی‌پای کالیفرنیایی** - این سوسمار بدنی سازگار برای حفاری دارد و بدن نرمش کمک می‌کند تا به راحتی درون خاک حرکت کند. پوزه بیل مانندش برای کنند زمین بسیار مناسب است. چشم‌هایش کوچک و دارای پلک‌های متصرک است. بیشتر عمر این سوسمار زیر زمین سبری می‌شود یا برای حفر سوراخ میان پشه‌های برگ‌ها برای جست‌وجوی حشرات و لازو آن‌ها صرف می‌شود. این حیوان به ندرت در فضای باز حرکت می‌کند. توضیحاتی که بیان شد درباره تزدیک از این سوسمار به نام سوسمار بی‌پای نقره‌ای است. این جانور زندگی‌است و ماده‌ها هر بار تا ۴ نوزاد که رسید کامل یافته‌اند، به دنیا می‌آورند.

**سوسمار پنجه‌چتری باسک** - این سوسمار زرد مایل به قرمز است و در صحراء زندگی می‌کند. اطراف انجستان بلندش را شانه‌های فلسی بهنگ احاطه می‌کند که این شانه‌ها، بهنگ پاها را افزایش می‌دهند و جانور را قادر می‌کنند تا با تسلط بیشتری روی شن‌ها حرکت کند. می‌تواند با سرعت زیاد روی ماسه‌ها بدو و حفره‌های عمیقی بسازد و از آن به جای پناه گاه استفاده کند. سوسمار ماده ۲ تا ۴ تخم می‌گذارد و آن‌ها را درون سوراخی که خود روی شن‌ها حفر می‌کند، مدفون می‌کند.



سوسمار دیواری

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Lacertidae: Lacertid Lizards  
**Size:** up to 23 cm (9 in)  
**Range:** Europe: N. France to N. Spain, S. Italy, Greece, east to Romania  
**Habitat:** dry, sunny areas; walls, rocks, tree trunks

سوسمار پنجه‌چتری باسک  
Bosc's Fringe-toed Lizard  
*Acanthodactylus boskianus*



### سوسماز زرد دار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Cordylidae: Girdled and Plated Lizards  
**Size:** 21 cm (8 1/4 in)  
**Range:** South Africa: W. Cape Province  
**Habitat:** arid rocky areas

### سوسماز زندهزا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Lacertidae: Lacertid Lizards  
**Size:** 14 - 18 cm (5 1/2 - 7 in)  
**Range:** Europe: arctic Scandinavia, Britain, south to N. Spain, N. Italy, Yugoslavia; N. Asia  
**Habitat:** meadows, open woodland, marshes, any grassland

### سوسماز سبز

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Lacertidae: Lacertid Lizards  
**Size:** 30 - 45 cm (11 3/4 - 17 3/4 in), including tail of 20 - 30 cm (7 3/4 - 11 3/4 in)  
**Range:** Europe: Channel Islands, south to N. Spain, Sicily, Greece; east to S. W. Russia  
**Habitat:** open woodland, field edges, riverbanks, roadsides

### سوسماز سر و زغی عربی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Agamidae: Agamid Lizards  
**Size:** up to 12.5 cm (5 in)  
**Range:** S.W. Asia  
**Habitat:** desert, semidesert

### سوسماز شبزی بیابانی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Xantusiidae: Night Lizards  
**Size:** 9.5 - 12.5 cm (3 3/4 - 5 in)  
**Range:** S.W. USA: Nevada, Utah to California, Mexico  
**Habitat:** rocky and arid land

حالی است که ماده‌ها تنوع زنگ پیش‌تری دارند و زنگ سبزشان غالباً از نرها تیره‌تر است و گاهی متمایل به قهوه‌ای می‌شود. زنگ سوسمازهای بزرگ‌سال بالغ، در فصل بهار بسیار براق است و هر چه سال به جلو می‌رود، کدرتر و مات‌تر می‌شود. این سوسماز جانوری سازگار است و تقریباً هر جا که گیاه انبوهی توان یافته، زندگی می‌کند، ولی از مراتق خشک می‌پرهیزد. در بالا رفتن بسیار فرز و چالاک است و برای یافتن جاهابی که در آفتاب دراز بکشد، خود را با سرعت بسیار به بالای درختان، بوته‌ها یا دیوارها می‌رساند. حشرات و کرمینه‌هایشان و بی‌مهرگان کوچک، بهویژه عنکبوت‌ها عمده غذای آن را تشکیل می‌دهند. پیش‌تر طول سال انفرادی زندگی می‌کند و هنگام بهار، پس از رقابت‌های سخت بین نرها برای تصادح ماده‌ها، جفت‌گیری می‌کند. هنگام جفت‌گیری، سوسماز نر با استفاده از آوارهایش سوسماز را نگه می‌دارد. ماهی ۴ تا ۲۱ تخم در سوراخی که خود در خاک حفر می‌کند، می‌گذارد؛ سپس روی تخم‌ها را با خاک می‌پوشاند و آن‌ها تا چند ماه دیگر همان جا باقی می‌مانند. سوسماز سبز در فصل زمستان در بردگی میان درختان یا شکافهای دیگر به خواب زمستانی فرو می‌رود.

**سوسماز سر و زغی عربی** - این جانور دارای سری گرد و باهای لاغر و بلند است و دمش به تدریج باریک می‌شود. با غلتاندن خود از یک سو به سوی دیگر، درون شن‌ها پنهان می‌شود. هنگام احساس خطر حالت دفاعی به خود می‌گیرد و دم خود را بلند کرده، آن را مدام می‌پیچاند و باز می‌کند. عمده‌ای از حشرات تغذیه می‌کند و گاهی برخی گروها و میوه‌ها و برگ‌ها را نیز می‌خورد. ماده‌ها در طول سال چندین بار تخم‌گذاری می‌کنند.

**سوسماز شبزی بیابانی** - زنگ‌آمیزی این سوسماز در محدوده گستره محل زندگی‌اش متنوع است: با این همه، خال‌های تیره‌رنگ کوچکی روی بدن آن به طور ثابت نقش بسته‌اند. نام زیرگونه‌ای که توصیف شده آن است، این سوسماز را در اطراف گیاه بوکا و آکا و فراوان می‌توان دید. از موریانه‌ها، مورجه‌ها، سوسک‌ها و مگس‌هایی که میان گیاهان یا صخره‌ها پیش می‌کند، تغذیه می‌کند. جانوری زنده‌زاست و در اوایل تابستان و معمولاً ماههای مه یا ژوئن جفت‌گیری می‌کند و چند ماه بعد یک تا سه نوزاد به دنیا می‌آورد.

**سوسماز زندهزا** - این جانور تهی سوسمازی است که در مدار قطب شمال یافت می‌شود. زنگ‌آمیزی بدن در گستره پهناور محل زندگی‌اش متنوع است، اما معمولاً خاکستری یا قهوه‌ای مایل به زرد است. روی پشتی خال‌های کمرنگ و نواهای تیره‌ای دیده می‌شود و مگر در جاهابی مروط، او را به ندرت در ارتفاعات زیر ۵۰۰ متر می‌توان یافته؛ با این همه، علاقمند است که پیش‌تر روز را مقابل خورشید دراز بکشد و استراحت کند. بسیار باهوش و چالاک است و به خوبی از صخره‌ها بالا می‌رود و شناگر کم‌ماندی است. حشرات، عنکبوت‌ها، کرم‌های خاکی، حلزون‌ها و دیگر بی‌مهرگان کوچک بخشی از رژیم غذایی اش را تشکیل می‌دهند. بهجز هنگام خواب زمستانی یا در فصل تولید مثل، بقیه سال را تهی زندگی می‌کند. عادات تولید مثلی این سوسماز در خانواده‌اش منحصر به فرد است و نام آن نیز که به معنای زندهزا است، از همین جا گرفته شده است. ۸ تا نوزاد این سوسماز در بدن مادر رشد می‌کند و از سفیده تخم‌های خود تغذیه می‌کنند. بالاصله یا مدتی پس از خروج از بدن مادر، پوسته غشایی تخم‌ها را شکسته، خارج می‌شوند. نوزادان تولد شکل کاملی دارند.

**سوسماز سبز** - به سوسماز زمردی نیز معروف است و بزرگ‌ترین سوسمازی است که در شمال رشته کوه‌های آلب می‌توان یافته. نرها سبز براق‌اند و روی بدن‌شان فواره‌های سیاه ظرفی دیده می‌شود و این در



سوسماز زندهزا  
Viviparous Lizard  
*Lacerta vivipara*



سوسماز سبز  
Green Lizard  
*Lacerta viridis*



سوسماز شبزی بیابانی  
Desert Night Lizard  
*Xantusia vigilis*

سوسماز سر و زغی عربی  
Arabian Toad-headed Agamid  
*Phrynocephalus nejdensis*



## خزندگان



**سوسмар فلساندار** – سوسماری زمین‌زی و حفار است. رنگش معمولاً خاکستری مایل به سبز یا قهوه‌ای است و گلوبیت زرد یا قرمز است. غالباً نوار باریکی روی بدنش دیده می‌شود. فلسانهای سخت روی بدن و سپر روی سر که به جمجمه جوش خورده است، آن را به خوبی زرهیوش کرده‌اند. دم معمولاً دو سوم کل طول بدن را تشکیل می‌دهد. دستها و پاهایش کاملاً رشد یافته‌اند و روی هر پایش ۵ انگشت دارد. اندام‌هایش برای کنند زمین سازگار نیافرمانده و احتمالاً بیشتر کار حفر کردن تولول را پس از باران و هنگامی که زمین نرم است، انجام می‌دهد. هنگام روز فعال است و به شکار حشرات می‌پردازد. برخلاف اندادهای بزرگش، آن را به ندرت می‌توان دید. با سرعت میان علفها حرکت می‌کند و به محض دیدن هر نشانه خطری، خود را به سرعت به درون سوراخ خود که معمولاً زیر بوته‌ها واقع شده است، می‌رساند. حیوان ماده در هر بار ۴ تا ۵ تخم در چاله کوچکی که خود حفر کرده است، می‌گذارد.

سوسمار کوهی اسکس – این سوسمار یافته اند و نوارهای کم‌رنگی از پشت سرشن تا پایین بدن و روی دم امتداد می‌یابد. این جانور زمین‌زی در هنگام روز فعال است و حرکاتش بسیار سریع و فرز است. از حشرات و بی‌مهرگان کوچک تغذیه می‌کند.

### سوسمار کوهی اسکس – این سوسمار

کوچک دارای پوزه گردی است و نوارهای کم‌رنگی از پشت سرشن تا پایین بدن و روی دم امتداد می‌یابد. این جانور زمین‌زی در هنگام روز فعال است و حرکاتش بسیار سریع و فرز است. از حشرات و بی‌مهرگان کوچک تغذیه می‌کند.

**سوسمار کیمن** – دم این سوسمار بزرگ و نیرومند، مانند یک بارو در جوانب فشرده‌گی یافته است و فلسانهای زیر صفحه‌ای و شاخ‌مانندی دارد که در امتداد پشتی قرار گرفته‌اند. زیستگاه آن مناطقی است که در بیشتر سال، مگر هنگامی که آب رودخانه‌ها به کمترین سطح خود می‌رسد، زیر سیل فرو می‌روند. این جانور را در خوض‌ها و آبگیرهای ناشی از این سیل‌ها نیز

### سوسمار فلساندار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Cordylidae: Girdled and Plated Lizards  
**Size:** 45.5 cm (18 in)  
**Range:** Africa: Sudan, Ethiopia, south through E. Africa to South Africa: Cape Province  
**Habitat:** grassland, scrub

### سوسمار کوهی اسکس

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Lacertidae: Lacertid Lizards  
**Size:** 14 cm (5 1/2 in)  
**Range:** South Africa  
**Habitat:** mountains

### سوسمار کیمن

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Teiidae: Teiid Lizards  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** N.E. South America  
**Habitat:** swampy flooded ground, often woodland bordering rivers

### سوسمار کیلا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Helodermatidae: Gila Monster  
**Size:** 45 - 61 cm (17 3/4 - 24 in)  
**Range:** S.W. USA: S. Utah, Arizona to New Mexico; Mexico  
**Habitat:** arid and semiarid areas with some vegetation

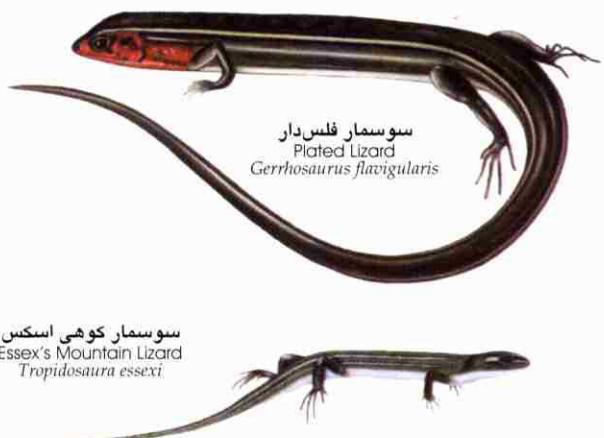
به وفور می‌توان یافت. بیشتر روز را در آب می‌گذراند و به خوبی شیرجه می‌زنند و شنا می‌کنند و با استفاده از دمش خود را به حلو می‌رانند. هنگام شبانه‌یابی سطح آب و غالباً روی درختان و بوته‌ها پنهان می‌گیرند. عدمه غذایش را حزرون‌های آبی تشكیل می‌دهند. حزرون‌ها را با آوروهایش می‌گیرند. آن گاه سر خود را بالا می‌گیرد تا حزرون به درون دهانش بینند؛ سپس آن را با دندان‌های آسیاب و بزرگ ته دهانش می‌شکند؛ بعد پوسته‌ها را بیرون می‌اندازد و قسمت نرم بین را می‌بلع. جانور ماده پس از جفت‌گیری تخم‌گذاری می‌کند و غالباً تخم‌هایش را درون لانه متروک موریانه‌ها می‌گذارد.

**سوسمار کیلا** – این سوسمار ترسناک و سنگین وزن، دارای دمی کوتاه و معمولاً چاق است که در آن می‌تواند چربی ذخیره کند. از چربی ذخیره‌شده در دوره‌هایی که غذا کم‌یاب می‌شود، استفاده می‌کند. روی بدنش نقش و نگارهای رنگ و وارنگی دیده می‌شود و فلسانهایی به رنگ روشن و

### سوسمار کوهی اسکس

Essex's Mountain Lizard

*Tropidosaura essexi*





سوسنار نواردار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Cordylidae: Girdled and Plated Lizards  
**Size:** 38 - 61 cm (15 - 24 in)  
**Range:** Madagascar  
**Habitat:** forest

سوسماں یالدار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Agamidae: Agamid Lizards  
**Size:** 66 cm (16 in), including tail of 44 cm (17 1/4 in)  
**Range:** Australia; N. Western Australia, N. Northern Territory, E. Queensland; New Guinea  
**Habitat:** dry forest, woodland

عفریت خاردار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Agamidae: Agamid Lizards  
**Size:** 16 cm (6 1/4 in)  
**Range:** Australia; Western, North and South; Queensland  
**Habitat:** arid scrub, desert

کردی لوزارس سایقسلاتس

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Cordylidae: Girdled and Plated Lizards  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** Africa: S. Angola, Namibia  
**Habitat:** dry rocky areas

**غیرت خاردار** - این جانور زشت و بدجهوره تنها گونه جنس خود است و یکی از عجیبترین سوسنوارها به شمار می‌رود. بدنش از راههای بزرگ و مخروطی شبک پوشیده شده است و بالای هر چشمش چند خار قرار گرفته است. بر جستگی خارداری پشت سرش قرار گرفته است و دمش بینزین پوشیده از خار است. سیار کند حرکت می‌کند و روی سطح زمین به جستجوی غذا که عمدتاً مورچه‌ها و موریانه‌هاست، می‌پردازد. حیوان ماده بینن ۳۰ تا ۱۰ تخم در ماه نوامبر یا دسامبر می‌گذارد. نوزادان گلوهای کوچک و پوشیده از خار و الدین خود هستند.

**کردی‌لوزارس ساپتیسلاتس** - بدن و سر سیپار تخت این سوسمار به او کمک می‌کند تا به راحتی به درون شکاف و درز صخره‌ها بخزد و آن چانه گیرد و این چین خود را از دشمنانش پنهان می‌کند یا از گرمگاهی پیش از حد و سرمای شباهی محفوظ می‌ماند. همچنین، ممکن است که از زیر سینگ‌ها نیز به جای بناهه استفاده کند. در هریک از مردمک‌های پایینی چشمها پیش، پنجه‌های شفاقی وجود دارد. در هوای طوفانی که احتمال رفتن شن و خاک به درون چشمها پیش وجود دارد، با استفاده از این پنجه‌های چشم‌های خود را می‌بندد و در عین حال قادر است بینند. زیر انگشتانش، فلس‌های واژونهای قرار دارد که احتمالاً به جانور کمک می‌کنند تا خود را بهتر روی صخره‌ها نگاه دارد. دمش به راحتی می‌افتد و بعدها بازسازی می‌شود. این سوسمار زمین‌زی سیپار تند و چالاک است و از حشرات و دیگر پیغامبرها تغذیه می‌کند و حیوانی تخم‌گذار است.

مهراندشت پیشنهاد می‌پوشانند. این سومسوار روی زمین زندگی می‌کند و زیر صخره‌ها و سوراخ‌هایی که خود حفر می‌کند، بینه می‌گیرد. گاهی سوراخ‌های حیوانات دیگر را تصاحب می‌کند، و از آن‌ها به جای لانه استفاده می‌کند. این جانور عمدتاً شب‌گرد است: با این همه، ممکن است در روزهای بیهاری نیز از لانه خود خارج شود. دو عضو این خانواده تنها گونه‌های سومسوارهای سمی‌اند. سم در غده‌هایی واقع در آرواره یا ینی تولید می‌شوند و سپس از راه شمار درننانهای جلویی همان آرواره وارد دهان می‌شود. این سم هنگامی که سومسوار قربانی خود را می‌جذوبد، به درون بدنش وارد می‌شود. تخم‌های پرندگان و خزنده‌گان را نیز می‌خورد. در تاستان جفت‌گیری می‌کند و حیوان ماده چندی بعد در یاپیز ۳ تا ۵ تخم می‌گذارد.

**سوسنوار نواردار** - سه گونه زنونسارس یافت می شود که همگی آنها سوسنمارهای بزرگ جثه و نیرومند و زمین زنی اند. دستها و پاهای این جانور به طور کامل رشد یافته اند و در امتداد یقه لوها شیرهای خاصی پیدید آمده است که گشادگی بدن را بیشتر می کنند. از عادات زیست شناختی این حیوان، آگاهی، حذانام، در، دست نیست.

**سوسمار یال دار** - بدن این سوسمار باریک و دمش دراز است. حلقة پوستی و طوق مانند فوق العاده‌ای در اطراف گردنش قرار گرفته است که گاهی قدر آن به ۲۵ سانتی‌متر می‌رسد. این طوق معمولاً به شکل چین‌هایی با رنگ روشن در اطراف گردن و شانه‌ها جمع می‌شود. هنگام احساس خطر دهان خود را باز می‌کند و در عین حال چین‌ها را بر جسته می‌کند. این کار به منظور ترساندن دشمن انجام می‌شود و باعث می‌شود که ظاهری مخوف به خود بگیرد و از اندازه واقعی اش بزرگتر جلوه کند. این سوسمار هنگام روز فعال است و روی درختان یا سطح زمین به جستجوی حشرات و جانوران کوچک دیگر نمی‌پردازد.



**سوسمار یالدار**  
Frilled Lizard  
*Chlamydosaurus kingii*

## کردیلوزارس سابتیسلاتس



### کرم سوسما - کرم سوسماهای این جنس تنها اعضای

دارای دست این خانواده هستند. در هر کدام از دو دست کوچک آنها پنج انگشت چگال دار قرار دارد. این دستها برخلاف اندازه کوچکشان بسیار قدرتمندند و انگشتان آنها برای کنند زمین و بالا رفتن سازگاری باقیماند. این سوسماهای تمام آمفیسانیدهای دیگر بیشتر عمر خود را در تونل‌های زیر زمین می‌گذرانند و از دستان خود برای شروع کار خفر تونل استفاده می‌کنند. پس از این که ابتدای تونل را با دستانتش خفر کرد، با استفاده از سر گردش خود را به سمت جلو هل می‌دهد و در حین حرکت، خاک اطراف تونل را می‌کوبد و فشرده می‌سازد. هنگام خفر تونل ممکن است همراهان از دستها و سر خود استفاده کند. این جانور از کرم‌ها و موریانه‌ها تغذیه می‌کند. آگاهی چندانی درباره عادات تولید مثلی این جیوان در دست نیست، ولی به نظر می‌رسد که با تخم‌گذاری تولید مثل می‌کند.

### کرم سوسما شکم سفید - تمام طول بدن این کرم سوسما که

در امریکا بیشترین گسترده‌گی را دارد، استوانه‌ای است و دمش تقریباً به ضخامت و پهی سر او است. سرو دمش به هم شیبهداند و در برخی مناطق با عنوان مار دوسر نیز شناخته می‌شود. قطر بدنش به ۲/۵ سانتی‌متر می‌رسد. این گونه هرچند زمین‌زی و حفار است، غالباً آن را پس از باران‌های سنگین می‌توان دید که بر روی کف جنگل می‌خورد. از کرم‌های خاکی و مورچه‌ها تغذیه می‌کند. او را عمدتاً در لانه مورچه‌ها می‌توان یافت. برخی از قبایل به این جانور شامورچه و مادرمورچه نیز می‌گویند و بر این عقیده‌اند که مورچه‌ها آنها را پرورش می‌دهند. هنگام قرار گرفتن در خطرو، دم خود را به گردش و از دار: گویی سر او است. ظاهراً این کار شمن را چنان فربیض می‌دهد که به دمش حمله می‌کند و از این‌رو، منطقه آسیب‌پذیر سرش در امان می‌ماند او را قادر می‌کند که به حمله‌ای مقابله دست زند.



کرم سوسما شکم سفید  
White-bellied Worm Lizard  
*Amphisbaena alba*

**کرم آهسته** - بدن نرم این جانور شباهت بسیار زیادی به مارها دارد و دست و پاهاش رؤیت نمی‌شوند. رنگش قهوه‌ای متمایل به قرمز قهوه‌ای و قسمت بالای بدنش خاکستری است. نوار سیاه‌رنگی به چشم ماده‌ها قرار گرفته است و روی برخی از ترها خال‌های آبی رنگی به چشم می‌خورد. مانند مارها با حرکاتی موجی شکل روی زمین می‌خورد و می‌تواند در صورت گرفتار شدن در چنگال دشمن دم خود را بیندازد. دم پس از افتادن به طور کامل رشد نمی‌کند و از آن پس کوتاه و شبهی به یک ته سیگار می‌شود. این جانور شبها در گرمای روز زیر صخره‌ها یا گندۀ درخان به سر می‌برد و صبح‌ها یا هنگام غروب بیرون می‌آید و به شکار حلوون‌ها و کرم‌ها و همچنین عنکبوت‌ها، حشرات و لارو آن‌ها می‌پردازد. از بیشتر سوسماهارها کنترت است، با این همه می‌تواند با سرعت قابل ملاحظه‌ای خود را در پناه‌گاه مخفی کند. در اواخر بهار، ترهای بالغ، خشن و پرخاشگر می‌شوند و برای به دست آوردن چیزی با یکدیگر به رقابت خود نگه می‌دارند. در هنگام جفت‌گیری، ترها گردن یا سر ماده‌ها را با آرواره‌های پردازند. حدود ۳ ماه بعد، حیوان ماده ۶ تا ۱۲ و گاهی تا ۲۰ تا ۲۴ نگه می‌دارند. حدود ۶ تا ۹ ماه بعد، حیوان ماده ۶ تا ۱۲ و گاهی تا ۲۰ تا ۲۴ نگه می‌دارند. نوزادها در پوسته‌های نرم تخم‌ها و درون بدن مادر رشد می‌کنند و هنگامی که حیوان ماده تخم‌ها را می‌گذارد پوسته‌های غشایی آنها را پاره می‌کند و از تخم‌ها خارج می‌شوند. طول آنها هنگام تولد حدود ۶ تا ۹ سانتی‌متر است.

**کرم سوسما - این جانور تنها آمفیسانید ساکن اروپاست. بدنش کوچک و سرش نوکتیز است و دمش به ترتیب باریک می‌شود. بیشتر زندگی خود را در سوراخ‌های زیر زمین می‌گذراند و به ندرت در سطح زمین ظاهر می‌شود؛ مگر پس از باران‌های سنگین و یا هنگامی که مغاری‌های انجامشده روی زمین مزاحمش شود و او را آشفته کند. از پی‌مهرگان کوچک، بهویژه مورچه‌ها، تغذیه می‌کند.**



کرم سوسما دوپا  
Two-legged Worm Lizard  
*Bipes biporus*

### کرم آهسته

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Anguidae: Anguid Lizards  
**Size:** 35 - 54 cm (13 3/4 - 21 1/4 in)  
**Range:** Europe (not Ireland), S. Spain and Portugal or N. Scandinavia, east to central and S.W. Asia; N.W. Africa  
**Habitat:** fields, meadows, scrub, heath, up to 2,400 m (7,900 ft)

### کرم سوسما

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Amphisbaenidae: Amphisbaenids  
**Size:** 22 - 30 cm (8 1/2 - 11 3/4 in)  
**Range:** Spain, Portugal, N.W. Africa  
**Habitat:** sandy soil or humus, often in woodland

### کرم سوسما دوپا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Amphisbaenidae: Amphisbaenids  
**Size:** 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** Mexico: Baja California  
**Habitat:** arid land

### کرم سوسما شکم سفید

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Amphisbaenidae: Amphisbaenids  
**Size:** 6-11 cm (24 in)  
**Range:** Tropical South America; Trinidad  
**Habitat:** rain forest

### کرم سوسماز فلوریدا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes

**Family:** Amphisbaenidae: Amphisbaenids

**Size:** 18 - 40.5 cm (7 - 16 in)

**Range:** USA; N. and central Florida

**Habitat:** sandy, wooded areas

### مار سوسماز برتون

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes

**Family:** Pygopodidae: Scaly-foot Lizards

**Size:** up to 61 cm (24 in)

**Range:** Australia; central areas, Queensland, New Guinea

**Habitat:** semidesert, rain forest

### مار سوسماز ترانسوا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes

**Family:** Cordylidae: Girdled and Plated Lizards

**Size:** 40 cm (15 3/4 in)

**Range:** South Africa

**Habitat:** grassland

### مار شبشهای

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes

**Family:** Anguidae: Anguid Lizards

**Size:** up to 1.2 m (4 ft)

**Range:** Europe: Yugoslavia, Greece to Black Sea region, east to S.W. and central Asia

**Habitat:** forest

سوسماز طول شبانه‌روز از حشرات، سقنقورها و سوسمازهای کوچک تغذیه می‌کند. دندانهای دراز و نوک تیزش به سمت عقب خمیدگی یافته‌اند و به او کمک می‌کنند تا بر طمه‌های سبتاً بزرگی چهره شود. طعمه را با حرکات سریع آرواره‌های خود می‌گیرد و سپس یکجا می‌بلع. این جانور برخلاف دیگر سوسمازهای که صدایی عوامانده، شیشه به صدای مارمولک‌های خانگی و یا جیغ‌های آرام تولید می‌کنند، دارای صدایی بلند و با تن بسیار کثیف است. جانور ماده ۲ تا ۳ تخم بزرگ و دراز می‌گذارد. سطح تخمه را پوسته‌ای شبیه به کاغذ روغنی پوشانده است.

### مار سوسماز ترانسوا

- این مار سوسماز، دارای بدنه دراز و

کشیده است و دمش حود سه چهارم کل طول بدنه را به خود اختصاص داده است. دست‌ها و پاهایش کوپکاند و در هر کدام پنج انگشت

چنگال دار قرار دارد. روی دست و پاهای ۳ گونه دیگر از همین جنس فقط

دو انگشت قرار گرفته است و گونه دیگری به نام C. macrolepsis

در اینجا بدن از طرف دست است. این جانور روزها غالباً است و با حرکات موج دار و

مار گونه خود با سرعت زیاد میان علفها می‌خورد. در هنگام حرکت غالباً سر

و دستانش را از زمین بالاتر نگاه می‌دارد. از حشرات و عنکبوت‌ها، کرم‌های خاکی و بی‌مهرگان کوچک دیگر تغذیه می‌کند. نوزادان که تعدادشان ۲ تا

۴ تاست، درون لوله رحم مادر رشد می‌کنند. هنگام خارج شدن از بدن مادر، سوسمازهای کاملی هستند و به محض خروج پوسته نرم تخمهای خود را

می‌شکنند.

مار شبشهای - بزرگترین عضو خانواده خویش است. این جانور

مارمانند دارای بدنه سنتگین است و از پاهایی عقبی‌اش بقایای اندکی بر جای مانده است. بدنش نسبتاً سخت و خشک است و یک لایه استخوانی

بزر قفس‌های نرمش قرار گرفته است. شیارهایی از فلس‌های انتعطاف‌پذیر

در پهلوهای این جانور قرار دارد که هنگام لزوم، گشادگی بدن آن را بیشتر

می‌کنند. روزها و هنگام طلوع و غروب فعال است و از سوسمازها، موش‌ها

و حیوانات کوچک دیگری که با آرواره‌های نیرومندش می‌کشد، تغذیه می‌کند. در فصل جفت‌گیری نرها پسپار پرخاشگر و رقابت طلب می‌شوند

و رقابت‌های سختی برای تصاحب ماده‌ها بین شان در می‌گیرد. حیوان ماده در محل چالهای واقع در زیر یک صخره یا کنده درخت یا درون بشتمائی از گیاهان پوسیده، ۵ تا ۷ تخم می‌گذارد. اطراف

تخمهایش چمانته می‌زند و آن‌ها را از گزند

حیوانات شکاری حفظ می‌کند. نوزادان

طی حodos ۴ می‌گفته از تخم بیرون

می‌آیند و طول آن‌ها در جین تولد به

۱۲/۵ سانتی‌متر می‌رسد.

### کرم سوسماز فلوریدا

- تنها سوسماز کور و بدون دست و پای ساکن امریکای شمالی است. قطر بدنش فقط حدود ۵/۵ سانتی‌متر است و

سرش بیل مانند است. در زیر زمین زندگی می‌کند و از کرم‌ها، عنکبوت‌ها و موریانه‌ها تغذیه می‌کند. جز هنگامی که توسط باران رانده می‌شود یا در

نتیجه خواری ها بترسد، بسیار به ندرت به سطح زمین می‌آید. این سوسماز برخلاف کرم‌های خاکی، پس از سوراخ کردن خاک فرو می‌برد و همچنان

که بدجلو می‌رود، بوزه بیل مانند خود را درون خاک فرو می‌برد و همچنان

که پیش از تخم دراز و باریک درون سوراخی می‌گذارد. نوزادان در فصل

پاییز از تخم‌ها خارج می‌شوند. طول آن‌ها در این هنگام به ۱۰ سانتی‌متر می‌رسد. تحقیقات روى فسیل‌ها نشان می‌دهد که این سوسماز کرم‌مانند، زمانی در سرتاسر امریکای شمالی پراکنده بود.

### مار سوسماز برتون

- این گونه میان اعضای خانواده خود بیشترین گستردگی را یافته است. می‌تواند خود را با زیستگاه‌های متفاوتی

همچون جنگل‌های مرطوب و بیابان‌های نیمه‌خشک سازگار کند. جانوری

زمین‌زی است و معمولاً خود را بین دستهای علف یا زیر بربده گیاهان

پنهان می‌کند. رنگ آمیزی و طرح‌های روی بدن این سوسماز متنوع‌اند، اما با پراکنده‌گی جغرافیایی اش هیچ نسبتی ندارند. البته یک ویژگی در این

جانور همیشگی و ثابت است و آن نوارهای قهوه‌ای خاصی است که در هر

طرف سر یکی از آن‌ها دیده می‌شود. بوزه‌اش دراز و نوک‌تیز است و در



کرم سوسماز فلوریدا  
Florida Worm Lizard  
*Rhineura floridana*



مار سوسماز برتون  
Burton's Snake Lizard  
*Lialis burtonis*



مار شبشهای  
Glass Snake  
*Ophisaurus apodus*



مار سوسماز ترانسوا  
Transvaal Snake Lizard  
*Chamaesaura aenea*

## خزندگان

چشم‌هاییش کوچک و دارای مردمک‌های متخرک‌اند و مردمک پایینی آن‌ها دارای پنجه‌ای شفاف است. این جانور بدون شکاف گوش بیرونی است و بیشتر عمرش به کنندگان زمین یا شنا کردن سبیر می‌شود. از روشنایی زیاد می‌پرهیزد و نیازی به گرمای فراوان ندارد. در اسارت از ماهی تندیه می‌کند، اما از رژیم غذایی طبیعی آن اطلاعی در دست نیست.

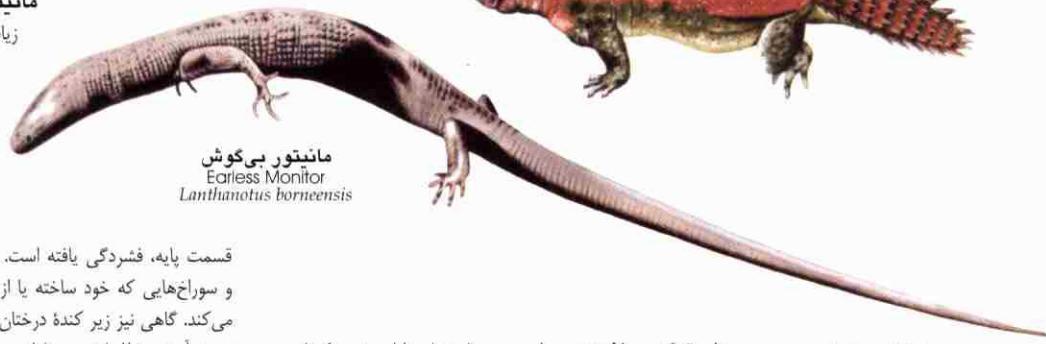
### مانیتور گولد - این جانور گستردگی

زیادی دارد و به مانیتور شنی نیز معروف است. رنگ‌آمیزی، اندازه و طرح‌های روی بدنش در محدوده گسترده محل زیستش متغیر است. مانند دیگر مانیتورها پاها و دستانش بسیار نیرومندند و اطراف دم‌ش که شبارهای آشکاری دارند، مگر در

قسمت پایه، فشرده‌گی یافته است. جانوری زمین‌زی است و در حفره‌ها و سوراخ‌هایی که خود ساخته یا از دیگر حیوانات تصاحب کرده زندگی می‌کند. گاهی نیز زیر گندله درختان یا انسایی دیگر لانه می‌کند. برای به دست آوردن غذا باید در مناطق وسیعی که جمعیت‌های روستایی را به طور پراکنده در خود جای داده‌اند، به جست‌وجوی پرندگان، پستانداران، خزندگان، حشرات و حتی لاسه‌ها پردازد. این جانور مانند تمام مانیتورها تخم‌گذاری تولید مثل می‌کند.

**مانیتور نیل** - این خزندگان نیرومند قابلیت‌های فراوانی دارد، و بیشگانی‌های عمومی گروه مانیتورها را داراست. دم خود را مانند سکانی به کار می‌گیرد و به خوبی شرجه می‌زنند و شنا می‌کنند. با کمک پنجه‌های قوی و دم نیرومند خود از درختان بالا می‌رود و با استفاده از دم، خود را روی شاخه‌ها نگه می‌دارد. قادر به مغاری و کنندگان زمین نیز هست. بیشتر تزدیک آب باقی می‌مانند و جرات رفتن به مناطق بیابانی را به خود نمی‌دهند. از قبوراگه‌ها، ماهی‌ها، حلزون‌ها و همچنین تخم نوزادان کروکوکوکیل تغذیه می‌کنند. یکی از تخم‌گذارترین سوسنارهاست و حیوان ماده تا ۶۰ تخم در محل یکی از پشته‌های ساخته شده توسعه موریانه‌ها می‌گذارد. سوراخی در دیوار لانه ایجاد می‌کند و تخم‌هاش را در آن می‌گذارد و می‌رود. موریانه‌ها دیوار را ترمیم می‌کنند و تخم‌ها را درون لانه گرم و امن خود محصور می‌کنند. هنگام باز شدن تخم‌ها نوزادان باید خود را از درون لانه خارج کنند.

مانیتور بی‌کوش  
Earless Monitor  
*Lanthanotus borneensis*



ماستیگور باشکوه  
Princely Mastigure  
*Uromastyx princeps*

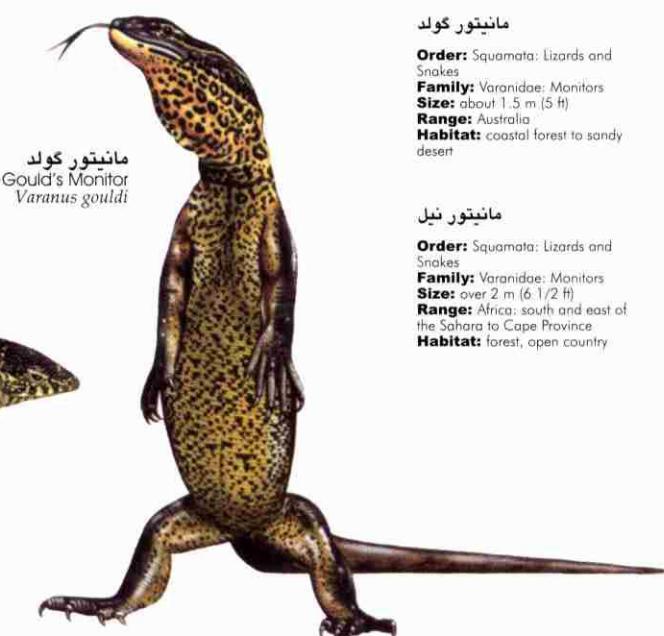
ماستیگور باشکوه - این سوسنار خیل دارای دمی کوتاه و ضخیم است که خود با خارهای بزرگی تزئین شده است. سر آن کوچک و شبیه به سر لاکپشت است. هنگام روز فعال است و شبها در سوراخ‌ها یا شکاف‌های صخره‌ها اشیانه می‌کند. علف‌ها، میوه‌ها، گل‌ها و برگ‌های درختان غذای اصلی آش را تشکیل می‌دهند. هرگاه مورد حمله قرار گیرد، دم خاردارش را مانند شلاقی به جوانب حرکت می‌دهد و این چنین در مقابل دشمنان از خود دفاع می‌کند.

### ماستیگور باشکوه

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Agamidae: Agamid Lizards  
**Size:** about 23 cm (9 in)  
**Range:** Africa: Somalia  
**Habitat:** rocky, stony land

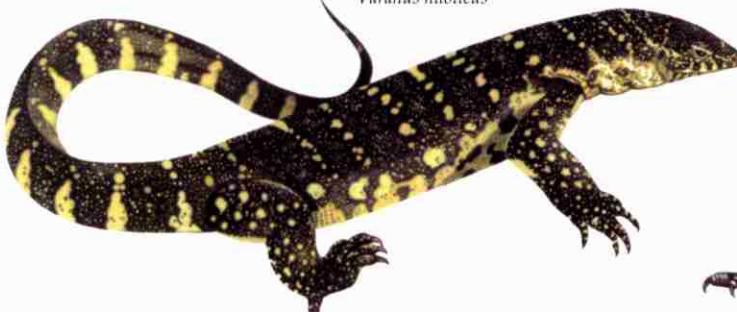
### مانیتور بی‌کوش

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Lanthanotidae: Earless Monitor  
**Size:** up to 43 cm (17 in)  
**Range:** Sarawak  
**Habitat:** forest



مانیتور گولد  
Gould's Monitor  
*Varanus gouldii*

مانیتور نیل  
Nile Monitor  
*Varanus niloticus*

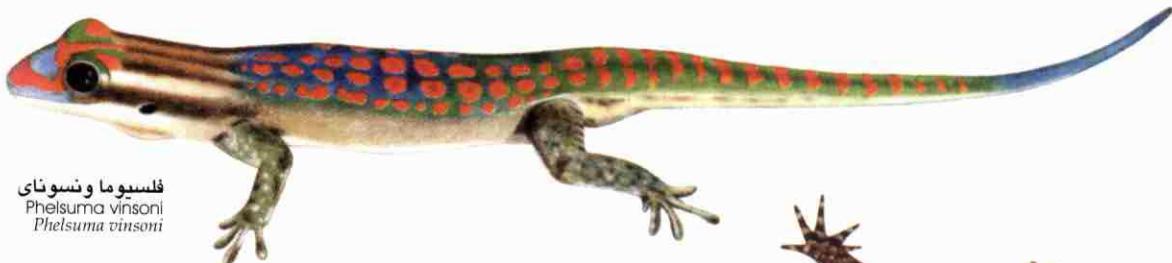


### مانیتور گولد

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Varanidae: Monitors  
**Size:** about 1.5 m (5 ft)  
**Range:** Australia  
**Habitat:** coastal forest to sandy desert

### مانیتور نیل

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Varanidae: Monitors  
**Size:** over 2 m (6 1/2 ft)  
**Range:** Africa: south and east of the Sahara to Cape Province  
**Habitat:** forest, open country



**فلسیوما ونسوتای**  
*Phelsuma vinsoni*  
*Phelsuma vinsoni*



**گکوی بروک**  
Brook's Gecko  
*Hemidactylus brookii*

#### فلسیوما ونسوتای

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Gekkonidae: Geckos  
**Size:** 17.5 cm (6 3/4 in)  
**Range:** Mauritius and neighboring islands  
**Habitat:** forest

#### گکوی بروک

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Gekkonidae: Geckos  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** Asia, Africa, South America, East and West Indies  
**Habitat:** coastal plains to upland savanna to 2,100 m (7,000 ft)

#### گکوی پاپرده‌ای

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Gekkonidae: Geckos  
**Size:** 12.5 cm (5 in)  
**Range:** S.W. Africa: Namib Desert  
**Habitat:** sand dunes, rocks

است و این جانور رطوبت بدن خود را با از طریق نسبیم‌های دریابایی یا از راه غبارهایی که از دریا بر می‌خیزند، تأمین می‌کند. شبتم روی سنگ‌ها را نیز با زیان خود جمع می‌کند و چشمانتش را با لیسیدن آن‌ها مرتبط نگه می‌دارد. از آن جا که این گکو روی سطح زمین به سر می‌برد، نیازی به لایه‌های ایجاد‌کننده اصطکاک را پاهای خود که کار بالا رفتن را از سطوح عمودی تسهیل می‌کنند، ندارد و در عوض انگشتان تقریباً بدون ناخن او توسط پرده‌هایی به هم متصل شده‌اند. این پرده‌ها مانند کفش ته‌خصوصی عمل می‌کنند و راه رفتن این جانور را در ماسه‌های نرم تسهیل می‌کنند. هنگام راه رفتن بدن خود را از زمین داغ و نفده‌ده بیابان با فاصله نگه می‌دارد و پاهایش با اصلاح راوی زمین اتری نمی‌گذارند و یا اثر بسیار اندکی بر جای می‌نهند. با پاهای پرده‌دار خود سوراخ‌هایی در ماسه‌ها حفر می‌کند و برای فرار از دست شکارچیان، یا خورشید سوزان به آن‌ها پناه می‌برد. محفظه‌ای نیز می‌سازد و در آن چنان دراز می‌کشد که سرش به طرف در ورودی باشد؛ آن‌گاه به انتظار می‌نشیند تا روی که سرش به طرف در ورودی باشد؛ آن‌گاه به انتظار می‌نشیند تا روش موریانه‌ها، مگس‌ها، سوسک‌ها و کرم‌ها که غذای اعمده او را تشکیل می‌دهند، پرده و آن‌ها را شکار کند. هرگاه حیوانی شکارچی بخواهد او را از درون محفظه‌اش بیرون بکشد، دم نیرومند خود را به کار آن قلاclub می‌کند و خود را به محفظه می‌چسباند و این چنین به کشمکشی سرگرم‌کننده مشغول می‌شود.



**گکوی پاپرده‌ای**  
Web-footed Gecko  
*Palmatogecko rangei*

**فلسیوما ونسوتای** – رنگ این گونه عجیب گکوها براق است. روی بست سبز و آبی جنس نر، خال‌هایی به رنگ قرمز روشن هست و در ناحیه سر و گردش خط‌هایی قهوه‌ای دیده می‌شود. روی بدن حیوان ماده هم طرح‌های مشابهی دیده می‌شود؛ اما رنگ بدن درخشندگی کمتری دارد و پرده‌ای از قهوه‌ای یا خاکستری بر آن مشاهده می‌شود. ویژگی نامعمول دیگر این گکو آن است که برخلاف اکثر گکوها که شبیزی‌اند، هنگام روز فعال است. به آسانی از درختان بالا می‌رود، او غالباً روی کاج‌های پیچی می‌توان یافت. بیویه این حشرات تغذیه می‌کند؛ این‌جایی خود جذب می‌کند و این جانور از توان حشرات تغذیه می‌کند؛ این‌جایی میوه‌هایی مانند موز و شهد گل‌ها را زیبم غذایی آن را کامل می‌کنند. گکو ماده ۲ تخم می‌گذارد. سطح تخم‌ها جسبنده است و معمولاً به شاخه‌های درختان می‌چسبد. گاهی ممکن است که چندین گکو ماده، تخم‌های خود را کنار یکدیگر بگذارند. تخم‌ها بسته به دمای محیط پس از ۹ تا ۱۲ هفته باز می‌شوند. طول بدن نوزادان حدود ۱۲ سانتی‌متر است و بیشتر قسمت‌های بدن آن‌ها را دم تشکیل می‌دهد.

**گکوی بروک** – این گکو پراکنده‌گی عجیبی دارد و زیر سنگ‌ها، شکاف‌خرده‌ها، دون پشته‌های متروک موریانه‌ها، زیر تله افتاده درختان و حتی زیر آنبوه آشغال‌های درون یا غاه‌ها نیز زندگی می‌کند. با پنجه‌های بسیار تیز و خمیده خود، حتی از سطوح عمودی تیر، با چالاکی بالا می‌رود. تعیین اندازه دقیق این حیوان بسیار دشوار است، زیرا به ندرت می‌توان گکو بالغی را یافت که در رازش صحیح و سالم مانده باشد. دم این حیوان به راحتی جدا می‌شود؛ با این حال ماهیچه‌های رگ‌های اصلی دم، به سرعت منقبض می‌شوند و از خارج شدن خون اضافی جلوگیری می‌کنند. گکو ماده در فصل جفت‌گیری دو تخم می‌گذارد.

**گکوی پاپرده‌ای** – این گونه بسیار کمیاب، در دامنه‌های رو به دریا، در صحراهای نامیب زندگی می‌کند. این منطقه تقریباً با باران بیگانه



گکوی توکای  
Tokay Gecko  
*Gekko gecko*

**گکوی خال سفید** - رنگ بدن این گکو بسته به سطحی که در آن قرار می‌گیرد، فرق می‌کند. در صخره‌های سیاه بالای آشیار بزرگ رود نیل، سیاه رنگ است و روی دیوارهای سفید کاری شده تقریباً سفید رنگ است. موجودی است خشن و بسیار پرتحرک که عمدتاً از حشرات تغذیه می‌کند اما عنکبوت‌ها و گکوهای کوچک را نیز می‌خورد. می‌تواند هدای طولانی بدون آب زندگی کند؛ البته هنگامی که بخت مساعد باشد، با لع بسیار آب می‌نوشد. جفتگری این جانور با فرازیتین فصل باران آغاز می‌شود و حیوان ماده تخم‌های خود را در شکاف صخره‌ها یا سوراخ دیوارها می‌گذارد.

**گکوی دم‌برگی** - بدن این گکو، پهنه و چشمانش درشت و برآمده هستند. بدن خال خالی اش به طور کامل با پوست درختان یا گل‌سنگها در هم می‌آیند. هنگام استراحت بدن خود را به تن و شاخه درختان می‌چسباند و فلس‌های کوچکی که اطراف پاها و پهلوهایش را فرا گرفته‌اند، هر گونه سایه‌ای را کاهش می‌دهند. در کنار این استاریزیری، این جانور قادر است به یک میزان و شدت، رنگ پهلوهای خود را تغییر دهد؛ به گونه‌ای که بدن در شب تیره‌تر می‌شود و هنگام صبح دوباره روشن می‌شود. در صورت احساس خطر، رنگش به قهوه‌ای تیره یا سیاه بدل می‌شود. دم پهنه و تخت این گکو

**گکوی پلنگی** - به این جانور، گکوی بوزپلنگی نیز می‌گویند. بدن جاق و کوتاهش با خال‌های متعددی پوشیده شده‌اند و سرش بزرگ است. برخلاف بیشتر گکوها که یک چشم‌شان غیرمتحرک و شفاف است، یکی از اندک گونه‌هایی است که یک چشم‌هایش متحرک است و این ویژگی در خانواده گکوها یک ویژگی ابتدایی به شمار می‌رود. پاهایش بلند و باریک‌اند و هنگام راه‌رفتن بدن خود را از سطح زمین با فاصله نگاه می‌دارد. این جانور از عقرب‌ها، ملچ‌ها، سوسک‌ها و عنکبوت‌ها تغذیه می‌کند. هنگام شب فعال است و روزهای خود را زیر صخره‌ها یا در سوراخ‌های میان ماسه‌ها پنهان می‌کند. گکوی ماده در طول سال چندین بار تخم‌گذاری می‌کند و در هر بار ۲ تخم می‌گذارد.

#### گکوی پلنگی

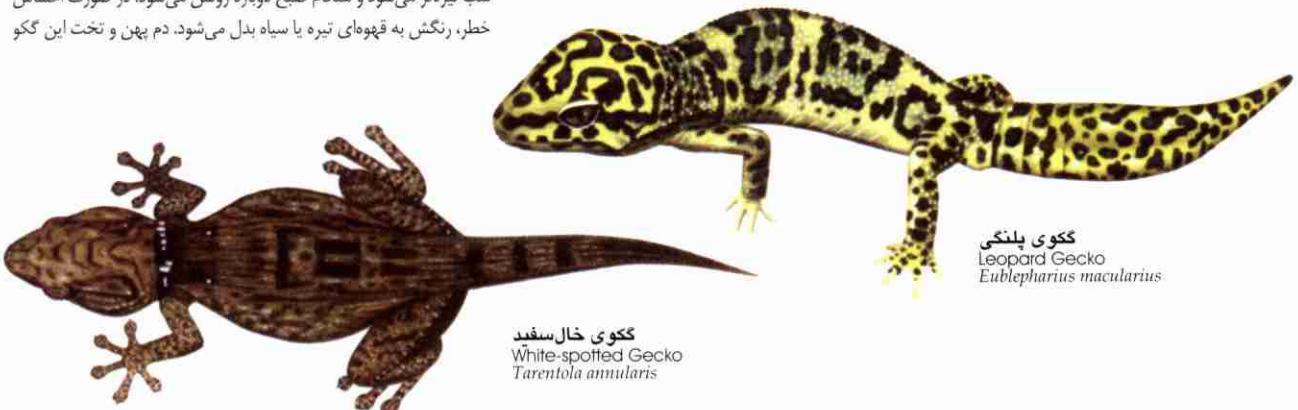
**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Gekkonidae: Geckos  
**Size:** up to 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** Afghanistan, S. Turkestan, Pakistan, W. India  
**Habitat:** dry, rocky regions

#### گکوی توکای

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Gekkonidae: Geckos  
**Size:** 28 cm (11 in)  
**Range:** Asia, Indonesia  
**Habitat:** In or near houses

#### گکوی خال سفید

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Gekkonidae: Geckos  
**Size:** 20.5 cm (8 in)  
**Range:** Africa: Libya, Egypt, Sudan, Ethiopia, Somalia  
**Habitat:** trees, rocks, ruins in semidesert



گکوی خال سفید  
White-spotted Gecko  
*Tarentola annularis*

گکوی پلنگی  
Leopard Gecko  
*Eublepharius macularius*



## گکوی دم برگی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Gekkonidae: Geckos  
**Size:** 20.5 cm (8 in)  
**Range:** Madagascar  
**Habitat:** forest

می جسیاند و بدین ترتیب سایه بدن خود را از بین می برد و چارچوب بدن را پنهان می کند. گکوی ماده در نوامبر، تخم گذاری می کند. سطح تخمها با ماده چسبنده کی پوشیده شده است که آن را به یکدیگر و به شاخه درختان می جسیاند. این ماده با رشد تخمها کم کم به پوسته ای سخت تبدیل می شود. تخمها در ماه مه سال بعد باز می شوند.

## گکوی سبز

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Gekkonidae: Geckos  
**Size:** 12.5 - 16.5 cm (5 - 6 1/2 in)  
**Range:** New Zealand (Morrborough Sound, Stephens Island)  
**Habitat:** forest, scrub

گکوی مرمری - این گکوی کوچک و پرتحرک، در شکاف صخره ها یا زیر سنگ ها زندگی می کند و رنگ آمیزی اش بسته به محیط پیرامونش تغییر می کند. از حشرات تغذیه می کند و کرم های کوچک انگلی غالباً از او به جای میزبان خود استفاده می کنند. گکوی ماده تخم هایش را زیر سنگ ها یا روی درختان می گذارد. تخمها همان جا می مانند و پس از مدتی حدود ۱۱۵ روز باز می شوند. طول نوزادان تازه از تخم درآمده حدود ۲ سانتی متر است و بیش از نیمی از این مقدار را دم آن ها به خود اختصاص می دهد.

## گکوی کول

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Gekkonidae: Geckos  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** S.E. Asia, Indonesia, Borneo  
**Habitat:** forest

## گکوی مرمری

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Gekkonidae: Geckos  
**Size:** 11.5 cm (4 1/2 in)  
**Range:** South Africa, Australia  
**Habitat:** arid mountain slopes

می تواند به سوی عقب پیچ بخورد و جمع شود. حیوان از دم خود به مثابه یک ضو پنجم برای گرفتن شاخه ها استفاده می کند. هر کدام از گکوها دارای جایگاه مخصوصی است و از حشرات تغذیه می کند. هر کدام از گکوها دارای جایگاه مخصوصی برای استراحت آن که پس از غذا خوردن به آن جا می روند و با زبان خود سراسر بدن و حتی چشم هایشان را می لیستند و تمیز می کنند.

**گکوی سبز** - برخلاف بیشتر گکوها، این جانور هنگام روز فعال است و درختان را برای یافتن حشرات و بی مهرگان کوچک جست و جو می کند. او را عمدتاً روی درخت مانیوکا یا مهرگان کوچک می توان یافت. رنگ سبز روشن بدنش دارای تهرنگی زرد است. شکم در جنس ماده سبز مایل به زرد و در جنس نر سبز مایل به آبی است، اما کف پاهای در مرد و جنس زرد زنگ است. سرش نسبتاً بزرگ است و پوزه ای صاف و پهن دارد. اغلب گکوها تخم گذارند، ولی گکو ماده این گونه ۱ و به ندرت ۲ نوزاد به دنیا می آورد. ظاهر نوزادان شبیه به گکوهای بالغ است. تعداد این گکو بسیار کاهش یافته است، زیرا بسیاری از زیستگاه های جنگلی و بوتهزارهای محل زندگی اش، در بی توسعه از بین رفته اند.

**گکوی کول** - گکوهای این جنس به گکوهای زبانه دار یا حتی گکوهای پرنده نیز معروفاند و در امتداد بدن، سر، پاها و دم پشان زبانه هایی پوستی وجود دارد و بین انگشتان پاهایشان نیز برده هایی کشیده شده است. هنگام بردیدن یا افتادن از درختان، این گکو پاهای و دم خود را باز می کند و زبانه ها را پهن می سازد و از آن ها مانند پترنجاتی بهره می برد. چه سما مهمن تر از این، استواری باشد که زبانه ها برای این جانور به همراه می آورد. این جانور هنگام استراحت روی درختان، زبانه های بدن را به پوسته درخت

## گکوی سبز

Green Day Gecko  
*Heteropholis manukanus*



البکاتور لاکپشت آبی کازکیر  
Alligator Snapping Turtle  
*Macrocleemys temminckii*

باتاکور  
Batagur  
*Batagur baska*

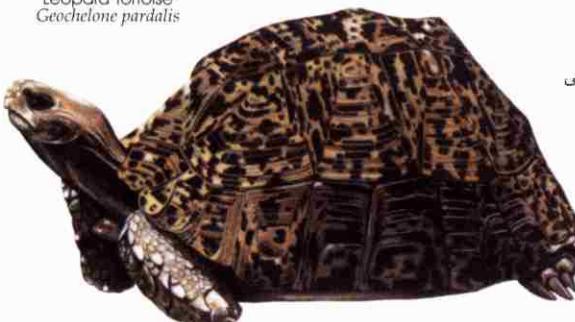


## لاکپشتهای معمولی و آبی

**پلنگ لاکپشت** - لاک این گونه به وضوح گنبدی شکل و دارای نقوشی روشن و زنده است. از گستره عظمی از مواد گیاهی، از جمله صیوه و لوبیا تغذیه می‌کند. نرها هنگام جفت‌بیانی با دیگر نرها برای کسب جفت رقابت می‌کنند؛ به این ترتیب که با سر به هم می‌زنند تا یکی از آن‌ها واگنون شود و شکست بخورد. در افریقا جنوی در سینه‌بر و اکثر لانه‌سازی می‌کنند، اما در مناطق استوایی افریقا، فصل لانه‌سازی بیشتر به طول می‌انجامد. ماده لانه‌ای حفره‌شکل ایجاد می‌کند؛ به این صورت که ابتدا روی خاک ادراز می‌کند و آن را نرم می‌کند، آن گاه با پاهای عقبی اش گودالی حفر می‌کند و ۵ تا ۳۰ تخم در آن می‌گذارد. در یک فصل ممکن است چند نوبت تخم‌گذاری انجام شود.

**پهن لاکپشت افریقایی** - از غیرعادی‌ترین و خارق‌العاده‌ترین گونه‌های لاکپشت در جهان است. لاکش بسیار مسطح و نرم است و در صورتی که مورد تعرض قرار گیرد، به جای این که داخل لاکش

پلنگ لاکپشت  
Leopard Tortoise  
*Geochelone pardalis*



**البکاتور لاکپشت آبی کازکیر** - روی لاک این حیوان سه شیار حکم هست و بافت سر و گردش زیر است و لاکش چنان است که می‌تواند سرخ را بلند کند. این لاکپشت آبی، ساکن آب تیره و کم‌جریان است و از چنان‌یک حرکت است که روی لاکش جلک سبز می‌شود و بر استتار زمینه پر از برآمدگی‌اش می‌افرازد. به هنگام استراحت مدت‌آز دید خودروهای عبوری پنهان می‌ماند. در این حالت دهان عظیمش کاملاً باز است و قطعه گوشتش اویخته پر از کک و مک (که احتمالاً همان زبانش است) نمایان می‌شود. ماهی‌های از همه جایی خبر برای جستجوی طعمه پیش می‌آیند و درسته بعلیبده می‌شوند یا فک‌های قوی این لاکپشت به دو نیم می‌شوند. از سخت پوستان نیز تغذیه می‌کند. این لاکپشت‌ها پس از رسیدن به بلوغ، به رشد خود ادامه می‌دهند. برخی از گونه‌های پیر که طول‌شان بیش از ۷۶ سانتی‌متر و وزن‌شان بیش از ۹۱ کیلوگرم است، بزرگ‌ترین لاکپشت آبی آبهای شیرین ایالات متحده‌اند. بین اوربل و ژوئن لانه‌سازی می‌کند و در گودالی به شکل فلاسک که نزدیک آب حفر می‌کند، ۱۵ تا ۵۰ تخم می‌گذارد. لاک نوزادان در بدوفولد زیر است و غذایشان نیز از پیش فراهم شده است.

**باتاکور** - این لاکپشت آبی دارای لاک نرم و سنگینی است و اغلب در تلخابها یا حتی آبهای شور زندگی می‌کند. هر یک از پاهایش ۴ ناخن دارد، در کرانه‌های شنی لانه می‌سازد و معمولاً در هر فصل ۳ بار تخم می‌گذارد و به این ترتیب در مجموع ۵۰ تا ۶۰ تخم تولید می‌کند. جمع اوری بیرونیه تتخمهای و کشتار جانوران بالغ برای تهییه غذا، به کاهش جمیعت این حیوان انجامیده و هم اکنون در برخی از بخش‌های محدوده‌اش منقرض شده است.

البکاتور لاکپشت آبی کازکیر

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Chelydridae: Snapping Turtles  
**Size:** 33 - 66 cm (13 - 26 in)  
**Range:** Central USA  
**Habitat:** deep rivers, lakes

باتاکور

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Emydidae: Emydid Turtles  
**Size:** 58 cm (23 in)  
**Range:** S.E. Asia from Bengal to Vietnam  
**Habitat:** tidal areas, estuaries

پلنگ لاکپشت

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Testudinidae: Land Tortoises  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** Africa: Sudan and Ethiopia to South Africa  
**Habitat:** savanna, woodland

## لاکپشت‌های معمولی و آبی

### پهن لاکپشت افریقایی

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Testudinidae: Land Tortoises  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** Africa: Kenya, Tanzania  
**Habitat:** rocky outcrops in arid land

### تر اپین پشت‌الماضی

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Emydidae: Emydid Turtles  
**Size:** 10 - 23 cm (4 - 9 in)  
**Range:** USA: Atlantic and Gulf coasts  
**Habitat:** salt marshes, estuaries, lagoons

### ریدلی زیتونی

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Cheloniidae: Marine Turtles  
**Size:** 66 cm (26 in)  
**Range:** Tropical Pacific, Indian and S. Atlantic Oceans  
**Habitat:** coasts, open sea

### سرنده آبگیر

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Emydidae: Emydid Turtles  
**Size:** 13 - 30 cm (5 - 11 3/4 in)  
**Range:** USA: Virginia to N. Florida; west to New Mexico; Central America to Brazil  
**Habitat:** slow rivers, ponds, swamps

ریدلی زیتونی - تسبیت به لاکپشت‌های دریایی بیش از اندازه کوچک و سبک است. از میگوهای کوچک، عروس دریایی، خرچنگ، حلزون و ماهی تغذیه می‌کند که ابتدا آنها را با فکهای خود خرد می‌کند. مثل خویشاوندان نزدیکش، ریدلی کمپ و ال. کمی هر سال تولید مثل می‌کند و همیشه به لانه‌های ساحلی واحدی باز می‌گردد. ماده حدود ۱۰۰ تخم در گودالی واقع در ماسه‌ها می‌گذارد و رویشان را می‌پوشاند؛ سپس با حرکتی عجیب که ویژه ریدلی‌هاست، خود را به صورت جانی تکان می‌دهد؛ به گونه‌ای که لبه‌های لاک به نوبت با ماسه‌ها برخورد می‌کند. هر دو ریدلی یاد شده، به دلیل شکاری روزیه از سوی انسان، بهشدت در معرض خطر انقراض قرار دارند.

سرنده آبگیر - بهشدت به آب وابسته است و به ندرت از آب دور می‌شود. این لاکپشت‌های آبی روی کنده‌های شناور، بر پشت هم سوار می‌شوند و حمام افتادن می‌گیرند. لاک این گونه، بیضی‌شکل است و رنگ‌آمیزی‌های متفاوتی دارد. نر معمولاً از ماده کوچکتر و ناخن‌هایش کشیده و خمیده است. از خشراست، سخت پوستان، نرم تنان دریایی و نوزادان قورباغه تغذیه می‌کند، اما پس از بلوغ، بیشتر به گیاه‌خواری رو می‌آورد. این لاکپشت در ماههای زوئن و زوئیه، تا سه نوبت و هر نوبت به صورت دسته‌های ۳ تا ۲۳ تایی تخم‌گذاری می‌کند. میلیون‌ها عدد از این گونه را در مزارع پرورش می‌دهند و به عنوان حewan خانگی می‌فروشنند. این لاکپشت چهار زیرگونه دارد. زیرگونه توصیف شده، لاکپشت آبی شکم زرد نام دارد.

ریدلی زیتونی  
Olive Ridley  
*Lepidochelys olivacea*



سرنده آبگیر  
Pond Slider  
*Pseudemys scripta*



پهن لاکپشت افریقایی  
African Pancake Tortoise  
*Malacochersus tornieri*



تر اپین پشت‌الماضی  
Diamondback Terrapin  
*Malaclemys terrapin*



برود، می‌دود تا در شکاف صخره‌ای پنهان شود. همین که به شکافی برسد، شش‌ها یش را باد می‌کند و به این ترتیب بزرگ می‌شود و در داخل شکاف گیر می‌کند و دشمنش نمی‌تواند او را از آن جا خارج کند. گاهی هنگام بالا رفتن از صخره، پایین می‌افتد، اما با لاک صاف و بالهای باریک و انعطاف‌پذیری به راحتی خودش را بر می‌گرداند. ماده کمی از نر بزرگ‌تر است. این لاکپشت از علف خشک تغذیه می‌کند و در ماههای زوئن و اوتو لانه‌سازی می‌کند و یک تخم می‌گذارد و ممکن است در یک فصل دو تخم یا تعداد بیشتری تخم بگذارد. تخم‌ها پس از خود ۶ ماه می‌شوند.

تر اپین پشت‌الماضی - این لاکپشت تنها امید امریکای شمالی است که برای زندگی در آب‌های شورمزه سازگار است. پاهای عقبی این لاکپشت آبی، نیرومند، سریع و بزرگ است. نر از ماده بزرگ‌تر است. روز را در جگه‌های گلی یا مرداب‌های جزیر و مدی به سر می‌برد و از طزوون، صدف خوارکی، کرم و جوانه برخی گیاهان تغذیه می‌کند. شبها زیر گل می‌رود و در نواحی شمالی محدوده‌اش، پس از رفتن زیر گل، به خواب ژمسانی می‌رود. پشت‌الماضی در بهار جفت‌گیری می‌کند و در حفره‌ای که در مرداب و گرانه ماسه‌ای حفر می‌کند، ۵ تا ۱۸ تخم می‌گذارد.

## خزندگان

بسیاری دارد و اما به دلیل شکار بی روبه، اکنون گونه‌ای نادر است. از این‌رو، در برخی از ایالات امریکا، تحت حفاظت قرار گرفته است.

**لاکپشت آبی سبز** - لاکپشت آبری تمام عیار و بزرگی است که بهتر است، آن هم برای حمام افتاد، خوابیدن یا تخم‌گذاری به خشکی می‌آید. لاک نر از لاک کمی درازتر و باریکتر است و پنجه‌ها و بالمهای پیشین‌اش بزرگ و خمیده‌اند و از این رو، هنگام جفت‌گیری می‌تواند ماده را محکم نگه دارد. این لاکپشت اساساً جانوری گیاه‌خوار است و سطح فک‌هایش دندانه‌دار است که کاملاً برای تقدیه از علف و خربه دریابی مناسب است. برخی از سخت‌بوستان و عروس‌های دریابی را نیز می‌خورد. مناسب‌ترین زمین‌های ویژه تغذیه که مراعت زیر آبی وسیعی دارد، اغلب از لانه‌های ساحلی بسیار دورند و این لاکپشت به مرور زمان عادات کوچ‌شگفت‌انگیزی کسب کرده است. هنگام لانسانی صدھا کیلومتر را پیمایید تا به ساحل محل تولدش برسد و آن جا تخم‌گذاری کند. در نتیجه، تعداد محدودی از جایگاه‌های لانسانی را یافته می‌شود که صدھا لاکپشت آبی به آن جا می‌روند. یکی از این جایگاه‌ها جزیره اسنشن در اقیانوس اطلس مرکزی است. هر دو سه سال یک بار، این لاکپشت‌ها به جایگاه لانسانی می‌کوچند و جفت‌گیری می‌کنند. ماده از شیب ساحلی به سختی بالا می‌رود

لاکپشت آبی بیشه‌زار  
Wood Turtle  
*Clemmys insculpta*



لاکپشت آبی سبز  
Green Sea Turtle  
*Chelonia mydas*

از گیاه را ترجیح می‌دهد. با این همه، برای گرفتن حمام افتاد به کرانه رود می‌رود و هم در خشکی، هم در آب به شکار می‌پردازد. در پهار جفت‌گیری می‌کند و ماده پس از خفر گودال تخم با دمش، ۱۳ تا ۱۶ تخم می‌گذارد. عموماً هر سال از لانه‌ای واحد استفاده می‌کند.

**لاکپشت آبی بزرگ‌سر** - با این که از لحاظ طول، در شمار گونه‌های نسبتاً کوچک است، پهناهی سر بزرگش حدوداً به نصف لاکش می‌رسد. سرش را نمی‌تواند به داخل لاک ببرد و شکل لاکش جانان است که تا اندازه‌ای می‌تواند سر و گردن کوتاه و طفووش را بلند کند. پاهای این لاکپشت آبی، کوچک و دارای پرده‌های ناقص‌اند و پاهای جلویی پولک‌های بزرگ و صاف دارند. لاکپشت بزرگ‌سر، به گونه‌ای نامعمول با چانکی از سطوح بالا می‌رود. برای جست‌وجوی غذا، یا محلی برای حمام افتاد، با استفاده از پنجه‌های پیش از سخره‌ها و شاخه‌ها بالا می‌رود. تنها دو تخم و آن هم به صورت همزمان می‌گذارد.

**لاکپشت آبی بیشه‌زار** - این لاکپشت لاکی زیر دارد و پیش‌تر عمرش را در خشکی می‌گذراند، اما معمولاً در مجاورات آب زندگی می‌کند. با مهارت بالا می‌رود و از کرم، حلزون بی‌صدف و حشرات و نیز میوه‌ها تغذیه می‌کند. در ماه مه یا ژوئن، ماده ۶ تا ۸ تخم می‌گذارد که معمولاً تا اکبر باز می‌شوند، اما در شمال محدوده زیستی‌اش ممکن است زمستان را پشت سر گذارند و بهار آینده باز شوند. بالغ‌ها در شمال محدوده زیستی، به خواب زمستانی می‌روند. این لاکپشت میان ازندگان حیوانات خانگی طرفداران

### لاکپشت آبی اروپایی

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Emydidae: Emydidae Turtles  
**Size:** 13 - 15 cm (5 - 6 in)  
**Range:** central France, south to N. Africa, east to Iran  
**Habitat:** ponds, marshes, rivers

### لاکپشت آبی بزرگ‌سر

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Platysternidae: Big-headed Turtles  
**Size:** 15 - 18 cm (6 - 7 in)  
**Range:** Burma, Thailand, S. China  
**Habitat:** mountain streams, rivers

### لاکپشت آبی بیشه‌زار

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Emydidae: Emydidae Turtles  
**Size:** 12.5 - 23 cm (5 - 9 in)  
**Range:** USA: Nova Scotia to N. Virginia; Great Lakes region  
**Habitat:** woods, marshy meadows, swamps

### لاکپشت آبی سبز

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Cheloniidae: Marine Turtles  
**Size:** 1 - 1.2 m (3 1/4 - 4 ft)  
**Range:** Worldwide in seas where temperature does not fall below 20 C. (68 F.)  
**Habitat:** coasts, open sea

لاکپشت آبی اروپایی  
European Pond Turtle  
*Emys orbicularis*



لاکپشت آبی بزرگ‌سر  
Big-headed Turtle  
*Platysternon megacephalum*





لاکپشت آبی کازگیر  
Snapping turtle  
*Chelydra serpentina*

#### لاکپشت آبی کازگیر

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Chelydidae: Snapping Turtles  
**Size:** 20 - 47 cm (8 - 18 1/2 in)  
**Range:** S. Canada to Ecuador  
**Habitat:** marshes, ponds, rivers, lakes

لاکپشت پشت‌چرمی - بزرگترین لاکپشت آبی جهان است و وزنش به طور میانگین ۵۹۰ کیلوگرم است. پاهای پیشین اش بسیار بلند است و طول تقریبی آنها ۲/۷ متر است. این گونه روی لاکش سیر شاخ‌مانند ندارد و بدون پولک و ناخن است. لاکش مثل کاتوچو محکم است و سه شیار طولی دارد. این لاکپشت عمدتاً از عروس دریایی که با فک‌های ضعیف و قیچی مانندش متناسب است، تغذیه می‌کند. ظاهرآ بین جایگاه لانه‌سازی و تغذیه، مسافتی طولانی را می‌کوچد. اکثر این لاکپشت‌ها هر دو سال یک بار تولید مثل می‌کنند و دسته‌های تخم نوزادان آنها سر از تخم درآورده، ماسه‌ها را می‌کنند و خود را به سطح زمین می‌رسانند. پس از جهت‌یابی، باید تعدادی بی‌شمایر از درندگان بر لوح را پشت سر بگذارند و به دریا برستند. بسیاری در بین راه جان‌شان را از دست می‌دهند و حتی نوزادانی که به دریا می‌رسند نیز با درندگان بیشتری رویبرو می‌شوند. این لاکپشت اکتوپ در معرض خطر انقراض قرار دارد و در برخی نواحی جمی‌میش کاهش یافته است؛ هرچند در دیگر نواحی هنوز به حد قابل قبولی یافته می‌شود. شکار بی‌رویه این لاکپشت به خاطر گوشت پوست و تخم‌صورت گرفته است و قابلیت پیش‌بینی عادات لانه‌سازی اش موجب می‌شود که به راحتی صید شود. صید این گونه اکتوپ به شدت تحت نظرات است و در سیاری از کشوهای واردات این لاکپشت ممنوع شده است. سی. دپرسا از لاکپشت‌های آبزی صاف‌پیشی است که ارتباطی تنگ‌با این گونه دارد، اما اندکی کوچک‌تر است و کمی دورتر از سواحل استرالیای شمالی زندگی می‌کند.

#### لاکپشت پشت‌چرمی

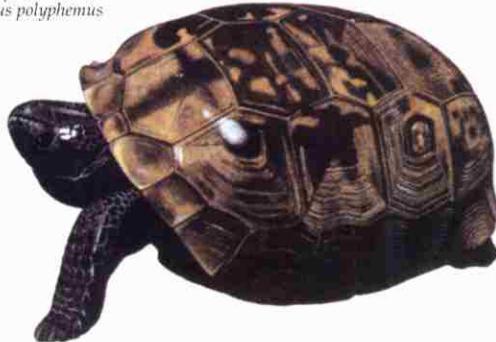
**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Dermochelyidae: Leatherback Turtle  
**Size:** 1.5 m (5 ft)  
**Range:** Worldwide, usually in warm seas  
**Habitat:** oceanic

لاکپشت پشت‌چرمی  
Leatherback  
*Dermochelys coriacea*



لاکپشت آبی کازگیر - این لاکپشت بهشدت تهاجمی است و سرش را با سرعت شگفت‌انگیز جلو می‌ورد و هم‌زمان فک‌های قوی اش را به هم می‌زنند. از تمام آبیان ساکن کره‌ای رودخانه، از جمله گیاهان آبزی و نیز ماهی‌ها، دوریستاپ، سیستان‌دaran و پرندگان تعذیه می‌کند. معمولاً در آب‌هایی زندگی می‌کند که گیاهان آبزی فراوانی دارند. این لاکپشت اینی به قدر آب می‌رود و میان گیاهان پنهان می‌شود. در شنا مهارت بسیاری دارد. نر و ماده در ظاهر مثل هم هستند، اما نر کمی بیشتر رشد می‌کند. به خوب رزمتائی فرو می‌رود و اوایل تأسیان لانه‌سازی را آغاز می‌کند. در هر نوبت تخم‌گذاری به طور میانگین، ۵۰ تا ۵۰ تخم در حفره فلاسک‌مانندی که ماده حفر می‌کند، می‌گذارد. پس از تخم‌گذاری، ماده یک به یک تخم‌ها را با حرکات پاهای عقبی اش جاسازی می‌کند. در مراقبت از نوزادان، بسته به ناجیه و نوع هوا، ۹ تا ۱۸ هفته طول می‌کشد. در نواحی سردتر نوزادان ممکن است سراسر زمستان را در لانه سپری کنند.

لاکپشت حفار  
Gopher Tortoise  
*Gopherus polyphemus*



**لاکپشت ران مهمیزی** - این لاکپشت قوس گنبدی مالایی دارد و در ناحیه ران هر کدام از پاهای جلویی اش، مهمیزی کوچک قرار دارد. ماده از نر بزرگتر است. به خواب زمستانی فرو می‌رود، اما در نواحی ساحلی، زودتر از موعد در آه فوریه، از پناهگاهش بیرون می‌آید. نمایش جنسی در بهار انجام می‌گیرد؛ به این ترتیب که نر پیش از جفت‌گیری با سر به ماده می‌زند و آن را گاز می‌گیرد. تخمهای معمولاً در ماه مه یا زوئن در دسته‌های ۲ یا ۳ تایی گذاشته می‌شوند و عموماً در سپتامبر و اکتبر باز می‌شوند؛ هرچند این زمان بندی در شرایط مختلف تغیر می‌کند. لاکپشت جوان شبیه بالغ‌هاست، با این تفاوت که لاکس گردت و نقش و زنگ‌امیزی روش‌تر و واضح‌تری دارد. هزاران لاکپشت از این گونه را جمع‌آوری می‌کنند و به عنوان حیوان خانگی صادر می‌کنند. سیاری از آن‌ها به دلیل آب و هوای شرایط نامناسب جان می‌دهند.

لاکپشت دیرک کمانی  
Bow-sprit Tortoise  
*Chersine angulata*



لاکپشت ران مهمیزی  
Spur-thighed Tortoise  
*Testudo graeca*



لاکپشت جعبه‌ای شرقی  
Eastern Box Turtle  
*Terrapene carolina*



**لاکپشت جعبه‌ای شرقی** - این لاکپشت شناگری ناشی است و به ندرت به آب‌های عمیق وارد می‌شود و بیشتر زندگی‌اش را در خشکی می‌گذراند. لاکش تقریباً همیشه گنبدی‌شکل است و در رنگ‌امیزی و نقش دارای انواع متفاوتی است. تقریباً هر چه گیرش بیاید، می‌خورد، اما حلوون، کرم خاکی و میوه را ترجیح می‌دهد. می‌تواند قارچ‌هایی را که برای انسان سمی‌اند، بخورد و از این روند، خوردن این لاکپشت باعث سمومیت می‌شود. معمولاً در اوایل روز یا پس از بازان فال است و هنگام گرمایی تاستان ممکن است در نواحی باتلایقی بناه گیرد. در بهار، پس از خواب زمستانی، مراسم عشق‌باری طولانی برگزار می‌کند. ماده در گودال فلاسکشکلی که حفر کرده است، ۳ تا ۸ تخم می‌گذارد. جوجه لاکپشت‌ها ممکن است در زمستان همان سال، در لانه بمانند. ماده می‌تواند نطفه را ذخیره کند و چند سال پس از جفت‌گیری تخم بارور بگذارد.

**لاکپشت حفار** - لاک این گونه گنبدی‌شکل و پاهای بیشین اش بر از پولکاند و برای توانایی در حفاری مسطح‌اند. این حفار زیبردست، دالانی حفر می‌کند که به گونه‌ای غیرعادی طولانی است و به اتفاقی متمیز می‌شود که می‌تواند به آن بینه ببرد و دما و رطوبت آن نسبتاً ثابت است. طول یکی از دالان‌ها را ۱۴ متر ثبت کرده‌اند. جانوران کوچک دیگر ممکن است در دالان این لاکپشت سهیم شوند و در آن آمد و شد کنند. لاکپشت حفار روزها برای حمام گرفتن از نقش بیرون می‌آید و از برگ و علف تغذیه می‌کند. در بهار جفت‌گیری و از اولی تا زوئیه لانه‌سازی می‌کند. در دوره لانه‌سازی چند نوبت تخم می‌گذارد و هر بار ۲ تا ۷ تخم در گودالی کم عمق می‌گذارد.

**لاکپشت دیرک کمانی** - لاکش نقش مثلثی‌شکلی بر خود دارد که علامت مشخصه اöst. منفذ جلوی لاک مخصوصاً کوچک است تا به خوبی از دستبرد مهاجمان حفظ شود. نر از ماده بزرگ‌تر است و رفتاری تهاجمی نسبت به هم دارند. بر این باورند که این لاکپشت‌ها از مواد گیاهی تغذیه می‌کنند. در ماه اوت لانه‌سازی می‌کنند و در گودالی با عمق تقریبی ۱۰ سانتی‌متر تخم‌گذاری می‌کنند. معمولاً تخم‌ها بس از حدود یک سال باز می‌شوند.

لاکپشت جعبه‌ای شرقی

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Emydidae: Emydid Turtles  
**Size:** 10 - 20 cm (4 - 8 in)  
**Range:** USA: E. states, west to Texas  
**Habitat:** moist forested areas

لاکپشت حفار

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Testudinidae: Land Tortoises  
**Size:** 23.5 - 37 cm (9 1/4 - 14 1/2 in)  
**Range:** USA: South Carolina to Florida, west to Louisiana  
**Habitat:** sandy areas between grassland and forest

لاکپشت دیرک کمانی

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Testudinidae: Land Tortoises  
**Size:** 15 - 18 cm (6 - 7 in)  
**Range:** South Africa  
**Habitat:** coastal areas

لاکپشت ران مهمیزی

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Testudinidae: Land Tortoises  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** N. Africa; extreme S.E. and S.W. Europe; Middle East  
**Habitat:** meadows, cultivated land, woodland

### لاکپشت رودخانه‌ای آرو

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Pelomedusidae: Gravid Turtles  
**Size:** 61 - 76 cm (24 - 30 in)  
**Range:** Northern South America  
**Habitat:** Orinoco and Amazon River systems

لاکپشت رودخانه‌ای آرو  
*Arrau River Turtle*  
*Podocnemis expansa*



### لاکپشت رودخانه‌ای امریکای مرکزی

مرکزی

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Dermatemydidae: C. Amer. River Turtle  
**Size:** 46 cm (18 in)  
**Range:** Mexico to Guatemala and Belize (not Yucatan)  
**Habitat:** clear rivers and lakes

### لاکپشت رودخانه‌ای بی‌پوسته کینه نو

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Carettochelyidae: Plateless River Turtle  
**Size:** 46 cm (18 in)  
**Range:** New Guinea: Fly River area  
**Habitat:** rivers

بیشتر لاکپشت‌های آب شیرین با زندگی در آب سازگارتر است. پاهایش تعديل شده و به صورت باللهای دراز درآمده‌اند، اما هر یک دو ناخن دارند و شبیه به پاهای لاکپشت دریایی‌اند. جزئیات بسیار کمی در مورد عادات لانه‌سازی این گونه نهاده شده است. اما همین اندازه معلوم است که ۱۷ تا ۲۷ تخم می‌گذارد و طول نوزادانش حدود ۶ سانتی‌متر است.



لاکپشت رودخانه‌ای امریکای مرکزی  
 Central American River Turtle  
*Dermatemys mawii*



لاکپشت رودخانه‌ای بی‌پوسته کینه نو  
 New Guinea Plateless River Turtle  
*Carettochelys insculpta*

لاکپشت رودخانه‌ای آرو - بزرگ‌ترین سایزندگ است؛ یعنی نمی‌توانند آن را به داخل لاک ببرند. وزش به بیش از ۴۵ کیلوگرم می‌رسد. ماده لاکی بین و مسطح دارد و از نر بزرگ‌تر و تعدادش بیشتر است. لاکپشت‌های بالغ منحصر از گیاهان تعذیب می‌کنند. عادات لانه‌سازی این گونه، مشابه شیوه لاکپشت‌های دریایی است؛ به این ترتیب که اجتماع عظیمی از آن‌ها به مناطق ویژه‌ای که فقط در فصل خشک از آب بیرون می‌کنند و روی کرانه شنی رودخانه که فقط در محدوده قصبه خشک از آب بیرون می‌زند - تعداد این مکان‌ها نسبتاً خیلی کم است - تخم‌گذاری می‌کنند و ماده‌ها شب هنگام به کرانه شنی می‌آیند و دقیقاً ۹۰ یا ۱۰۰ تخم نرم بوسیله گزند. سپس به صورت گروهی به محل تعذیب یافته می‌گردند. جوجه‌های تازه از تخم در آمده که طول شان حدوداً ۵ سانتی‌متر است، از جایگاه تخم‌ها بیرون می‌آیند و در معرض دید بسیاری از دشمنان شان قرار می‌گیرند. حتی اگر توسط انسان هم شکار نشوند، تنها ۵ درصد به محل تقدیمه از لاکپشت‌های بالغ می‌رسند. شکار بدن نظارت بالغ‌ها و برداشتن بی‌رویه تخم‌ها، بهشدت موجب کاهش جمعیت این گونه شده است. این لاکپشت هم اکنون در معرض خطر انقراض قرار دارد و در اکثر نواحی تحت حفاظت است.

لاکپشت رودخانه‌ای امریکای مرکزی - این لاکپشت را مدت بسیاری است که به خاطر گوشت‌شکار کرده‌اند و اموزه در نواحی بسیاری از محدوده زیست‌گاهی کمیاب شده است. با این که تا حدی از سوی سازمان محیط زیست مورد حفاظت قرار گرفته است، هنوز هم در مورد آینده آن نگرانی وجود دارد. این لاکپشت ابی نرم‌لاک، سرش نسبتاً کوچک، پوزه‌اش نوک‌بیز و جلو آمده و سوراخ‌های بین‌آش بزرگ است. لکه‌ای زرد و مایل به طلایی روی سر نر دیده می‌شود، اما سر حیوان ماده و لاکپشت‌های جوان مایل به خاکستری است. پاهایش بزرگ و پردهدار است و از آبی‌ترین لاکپشت‌های آب شیرین است. بهندرت از آب بیرون می‌آید و از کرانه رود بالا می‌رود تا حمام آفتاب بگیرد، اما عموماً برای این منظور روی آب شناور می‌شود. این لاکپشت آبی روزی خشکی نمی‌تواند درست حرکت کند، اما با مهارت شنا می‌کند و برای مدت بسیاری می‌تواند زیر آب بماند. منبع تعذیب‌های گیاهان آبری است. هنگام جاری شدن سیالات لانه‌سازی می‌کند و ۶ تا ۱۶ تخم در گل‌های نزدیک لبه آب می‌گذارد.

لاکپشت رودخانه‌ای بی‌پوسته کینه نو - این گونه ساکن گینه نو که اکنون در شمال استرالیا کشف شده است، نسبت به

## خزندگان

لاکپشت سرگنده  
Loggerhead  
*Caretta caretta*



لاکپشت رودخانه‌ای موری  
Murray River Turtle  
*Emydura macquarii*



لاکپشت شبه نقشه‌دار  
False Map Turtle  
*Graptemys pseudogeographica*

**لاکپشت غولپیکر کالاپاکوس** – دست کم ۱۳ زیرگونه از این لاکپشت‌های غولپیکر یافته می‌شود که ممکن است بیش از ۲۲۵ کیلوگرم وزن داشته باشند. علت شکل‌گیری این زیرگونه‌ها این است که جمعیت آن‌ها در جزایر از یکدیگر جدا شده و در جزایر مختلف ساکن شده‌اند و طی هزاران سال به تناسب شرایط ویژه محیط، تغییر و تبدل در آن‌ها صورت گرفته است. کشف این زیرگونه‌ها در جزایر مختلف یکی

لاکپشت غولپیکر کالاپاکوس  
Galapagos Giant Tortoise  
*Geochelone elephantopus*



**لاکپشت رودخانه‌ای موری** – در استرالیا سایدنتک بسیار شناخته شده‌است. لاکش با گذشت سن تغییر شکل می‌دهد. نوزادان تقریباً لاکی گرد دارند، در حالی که لاکپشت‌های جوان، عقب لاکشان پهن‌تر است. لاک بالغ‌ها، بیضوی است. سریس سیار کوچک و چشم‌اش روشن است و نوار روشنی از دهان تا پستان کشیده شده است. این گونه پرتحرک، از قورباغه، نوزاد قورباغه و گیاهان تغذیه می‌کند. تایستان در آناتکی که در کرانه رود حفر می‌کند، ۱۰ تا ۱۵ تخم می‌گذارد که معمولاً پس از ۱۰ تا ۱۱ هفته باز می‌شوند.

### لاکپشت رودخانه‌ای موری

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Chelidae: Matamatas, Snake-necked Turtles  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** S.E. Australia  
**Habitat:** rivers

### لاکپشت سرگنده

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Cheloniidae: Marine Turtles  
**Size:** 76 - 102 cm (30 - 40 in)  
**Range:** Temperate and tropical areas of the Pacific, Indian and Atlantic Oceans  
**Habitat:** coasts, open sea

### لاکپشت شبه نقشه‌دار

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Emydidae: Emyd Turtles  
**Size:** 8 - 25 cm (3 - 9 3/4 in)  
**Range:** USA: Minnesota to Sabine River area of Louisiana and Texas  
**Habitat:** rivers, lakes, ponds

### لاکپشت غولپیکر کالاپاکوس

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Testudinidae: Land Turtles  
**Size:** up to 1.2 m (4 ft)  
**Range:** Galapagos Islands  
**Habitat:** varied: cool, moist forest to arid land

**لاکپشت شبه نقشه‌دار** – سر کوچک این لاکپشت نقوش درهم و پیچیده و رنگ‌آمیزی روشی دارد. نر از ماده کوچک‌تر است و ناخن‌های پاهای جلویی اش بزرگ‌تر است. این گونه، زیستگاه‌های ابیو از گیاه را ترجیح می‌دهد. هم از گیاهان ابی، هم از ساخت‌پوستان و نرم‌تنان دریایی تغذیه می‌کند. در مراسم عشق‌باری، نر بالاتر از ماده شنا می‌کند؛ سپس رو به ماده می‌کند و سریع و مکرر با پنجه‌هایش به پوزه او می‌زند. آن‌گاه با هم جفت‌گیری می‌کنند. دوره لانه‌سازی از ماه مه تا ژوئیه است. لاکپشت ماده با پاهای عقبی اش گودالی در خاک کرانه رود یا ساحل دریاچه کنده، ۶ تا ۱۵ تخم در آن می‌گذارد و رویش را می‌پوشاند. طی یک فصل ۳ نوبت تخم‌گذاری می‌کند.



لاکپشت لوایی شوایکر  
Schweigger's Hinged-back Tortoise  
*Kinixys erosa*

لاکپشت مشکین معمولی  
Common Musk Turtle  
*Sternotherus odoratus*



لاکپشت لجنزی زرد  
Yellow Mud Turtle  
*Kinosternon flavescens*



#### لاکپشت لجنزی زرد

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Kinosternidae: Mud and Musk Turtles  
**Size:** 9 - 16 cm (3 1/2 - 6 1/4 in)  
**Range:** USA: Nebraska to Texas; Mexico  
**Habitat:** slow streams

#### لاکپشت لوایی شوایکر

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Testudinidae: Land Tortoises  
**Size:** 33 cm (13 in)  
**Range:** W. and central Africa  
**Habitat:** rain forest, marshes, riverbanks

#### لاکپشت مشکین معمولی

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Kinosternidae: Mud and Musk Turtles  
**Size:** 8 - 13 cm (3 - 5 in)  
**Range:** USA: E. states; west to Texas  
**Habitat:** slow, shallow, muddy streams

#### لاکپشت مقاردار

**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Cheloniidae: Marine Turtles  
**Size:** 76 - 91 cm (30 - 36 in)  
**Range:** Tropical Atlantic, Pacific and Indian Oceans; Caribbean  
**Habitat:** coral reefs, rocky coasts

آبهای دارای بستر گلی را ترجیح می‌دهد، اما ممکن است در زیستگاه‌های مصنوعی، مثل آبرو و جوی آب مخصوص آبدهی ره نیز یافت شود. از بی‌مهرگان آبزی و زمینی تغذیه می‌کند. ماده هنگام تولید مثل، ۲ تا ۴ تخم می‌گذارد.

لاکپشت لوایی شوایکر - لوایی منحصر به فردی بر پشت لاک این گونه قرار دارد که با خط تلاقي صفحات عقبی دوم و سوم لاک در یک راستاست و در صورتی که مورد حمله واقع شود، این لوای بخش عقب لاک را پایین می‌آورد تا از نیمه تنه عقبی این جانور حفاظت کند. لاکپشت‌های جوان این گونه، بدون این لوای هستند. عموماً بقایای گیاهان را حفر کرده، زیر آنها پنهان می‌شود و به این ترتیب عملاً بخش زیادی از عمرش را پنهانی سپری می‌کند. از گیاهان تغذیه می‌کند و ممکن است حیوانات کوچک را نیز خسید کند. معمولاً در هر نوبت بهصورت چهارتاپی تخم‌گذاری می‌کند.

لاکپشت مشکین معمولی - این لاکپشت معمولی که به استینکات هم معروف است، در صورتی که مورد تعرض قرار گیرد، بوی شدیدی از غدد مشکسازش تراویش می‌کند. بسیار به آب و استه است و به ندرت دور از آب دیده می‌شود، اما برای حمام افتادن از آب بیرون می‌آید و از شاخه‌های اویزبان بالای آب، بمسوی بالا می‌رود. از مردار، حشره و نرم‌تنان دریابی و نیز کمی ماهی و گیاه تغذیه می‌کند. لانه‌سازی، بسته به عرض جغرافیایی از فوریه تا ژوئن متغیر است. ماده تخم‌هایش را زیر درخت، کنده یا برگ‌های خشک می‌گذارد.

لاکپشت مقاردار - لاک زیبای این گونه، نفیس‌ترین لاک در میان لاکپشت‌ها به شمار می‌رود و به همین دلیل در معرض انقرض قرار گرفته است. نظارت‌های حفاظتی پس از سال‌ها صیادی، اعمال شده است و در برخی کشورها واردات آن ممنوع است. لاک در قسمت عقب دندانه‌دار است و به ویژه مجهره به صفحات ضخیم و شاخمانندی است. سر مخروط‌شکل این لاکپشت به تناسب جست‌وجوی غذانهایی مثل نرم‌تنان دریابی و سخت‌پوستان در شکاف صخره و تپه دریابی شکل گرفته است. این لاکپشت‌ها در بسیاری از نواحی، به گونه‌ای فرست‌طلبانه به تولید مثل می‌پردازند و در هر زمین ساحلی که برای تغذیه مناسب باشد، لانه‌سازی می‌کنند. این گونه در یک نوبت بیش از هر لاکپشت آبی دیگر و حدود ۱۵۰ تخم می‌گذارد.

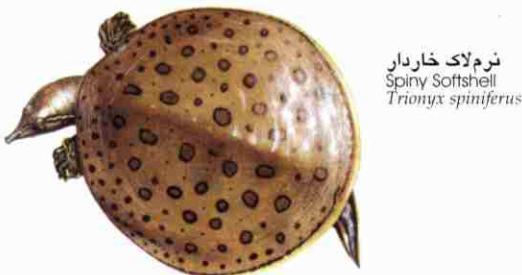


لاکپشت مقاردار  
Hawksbill  
*Eretmochelys imbricata*

از مشاهدات عمدتی بود که داروین را به عمق در مورد ریشه گونه‌های مختلف واداشت. این لاکپشت‌ها در اندازه، طول و ضخامت با و از همه مهم‌تر، شکل لاک با هم متفاوت‌اند. لاک برخی از زیرگونه‌های این لاکپشت، شبیه به زینی است که بر پشت حیوان است و از این رو که با فاصله از سرش قرار گرفته است، می‌تواند سرش را کاملاً بالا بیاورد و به این ترتیب به محدوده بزرگ‌تری از گیاهان دقیق شود. این زیرگونه‌ها تنها در جزایر دارای گیاهان بلندقد به سر می‌برند. نر موهار به صورت بارزی از ادله بزرگ‌تر است. این لاکپشت تقریباً از هر گیاهی تغذیه می‌کند و در زمین‌های کوهستانی که کمتر باور است، به جستجوی گیاهان می‌پردازد. در هر وقت از سال جفت‌گیری می‌کند و نر به سادگی می‌تواند بر پروردن، این گونه، در جزیره ایندیگوبل بسیار یافته شود و لانه‌سازی آن‌ها را از نزدیک مشاهده کرده‌اند. پس از جفت‌گیری، ماده در نواحی پستی فرود می‌آید که دارای خاک بایر و افتادن بیرون سایه است و آن گاه ادوار می‌کند تا زمین نرم شود و سپس با یاهای عقیقی اش گودالی که حداقل به ۳۰/۵ سانتی‌متر می‌رسد، خفر می‌کند. پس از گذاشتن حداقل ۱۷ تخم، خاک را با خاک خیس حاصل از حفاری اندود می‌کند تا کاملاً بسته شود. خاک در اقتاب دوباره خشک می‌شود. طبق روال لاکپشت‌ها، نوزادان پس از بیرون آمدن از تخم باید بدون گمک دیگران خاک را بکنند و از حفره بیرون بیایند.

**نرم‌لاک نیل** - ممکن است وزن این لاکپشت به ۲۵ کیلوگرم برسد. انسان‌ها در بسیاری از نواحی محدوده‌اش آن را برای تغذیه شکار می‌کنند، با این که ساکن آب شیرین است، به صورت گروهی در سواحل ترکیه مشاهده شده است. همه‌چیز خوار است و از نرم‌تنان دریایی، ماهی، حشرات و بیوه‌ها تغذیه می‌کند. در مصر در ماه آوریل تولید مثل می‌کند و ۵۰ تا ۶۰ تخم می‌گذارد و در مناطق دیگر ممکن است به صورت دسته‌های کوچک‌تری، تخم‌گذاری کند.

ماتاماتا  
Matamata  
*Chelus fimbriatus*



نرم‌لاک زامبیزی  
Zambesi Softshell  
*Cycloderma frenatum*



نرم‌لاک نیل  
Nile Softshell  
*Trionyx triunguis*



**ماتاماتا** - از شگفت‌ترین گونه‌های لاکپشت آبی است. لاکش بیش از حد زیر و شیاردار است و سرش از بالا صاف و نسبتاً مثلثی به نظر می‌رسد. چشمانش ریز و نزدیک پوزه باریک و لوله‌شکلش قرار دارد. زبانهای گوشتش اطراف سرش در آب موج می‌زند و اختصاراً باعث جذب ماهیان کوچک می‌شود. گردش ضخیم و ماهیچه‌ای و دهانش بسیار عریض و دست و پایش کوچک و ضعیف است. در حالی که زمینه نامنظم پندش به خوبی باعث استقرار آن می‌شود، در قعر آب مستقر می‌شود. آن قدر بی‌حرکت است که روی لاکش جلیک سبز می‌شود و بر استارش می‌افزاید. هنگام عبور ماهی، دهان عظیمش را باز می‌کند و آب و ماهی را با هم به داخل دهان می‌کشد؛ سپس دهانش را چنان می‌بندد که فقط شکاف باریکی برای خروج آب باقی بماند و بعد ماهی را می‌بلعند. این لاکپشت ۱۲ تا ۲۸ تا تخم می‌گذارد. لاک نوزادان قهوه‌ای روشن و مایل به زرد است.

**ماتاماتا**  
**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Chelidae: Matamatas, Snake-necked Turtles  
**Size:** 41 cm (16 in)  
**Range:** Northern South America  
**Habitat:** rivers

**نرم‌لاک خاردار**  
**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Trionychidae: Softshell Turtle  
**Size:** 15 - 46 cm (6 - 18 in)  
**Range:** N. America: Ontario and Québec, south to Florida and Colorado  
**Habitat:** rivers, creeks, ponds

**نرم‌لاک خاردار** - وجه تسمیه این لاکپشت آبی، بیش امده‌گی‌های مخروط‌شکل یا خارهای اطراف لبه لاک اوست. این گونه، از لحاظ جغرافیایی، ۶ تا ۷ داد را در بر می‌گیرد و برخی از این تراکم‌ها بر جسته‌تری دارند. ماده کاملاً از نر بزرگ‌تر است. نرم‌لاکان خاردار بشدت به آب وابسته‌اند و از حشرات، خرچنگ‌های آب شیرین و برخی از انواع ماهی‌ها و مواد گیاهی تغذیه می‌کنند. در تابستان لانه‌سازی می‌کند و نزدیک به ۲۰ تخم می‌گذارد.

**نرم‌لاک زامبیزی**  
**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Trionychidae: Softshell Turtle  
**Size:** 51 cm (20 in)  
**Range:** Africa: Tanzania, Mozambique, Zambia, Malawi  
**Habitat:** ponds, lakes, rivers

**نرم‌لاک زامبیزی** - گونه‌ای گوشتخوار است و بیش تر از نرم‌تنان می‌گذارد و در هوای بارانی بیش ترین فعالیت را دارد. جوجه‌های تازه از تخم بیرون آمده لاک سبز کمرنگی دارند و روشان منقس به خطوط تیره است. نمای بیرونی بدین بالغ‌ها دارای لکه‌های سفید است و با گذشت سن کمرنگ می‌شود. تنها گونه دیگری که از نوع این لاکپشت به شمار می‌رود، نرم‌لاک اوبری یا سی. اوبری است که در افریقا غربی یافت شود.

**نرم‌لاک سر باریک**  
**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Trionychidae: Softshell Turtle  
**Size:** 91 cm (36 in)  
**Range:** Africa: Tanzania, Malawi, Zambia, Malawi, Mozambique  
**Habitat:** rivers

**نرم‌لاک سر باریک** - به طرز غیرعادی، دارای سری باریک و کشیده است و چشمانش کاملاً جلو آمده و نزدیک پوزه قرار دارند. ظاهرآ آبهای زلال و با سرمه‌سماهی را ترجیح می‌دهند. این حیوان گوشتخوار است و بیش تر از ماهی و نرم‌تنان دریایی تغذیه می‌کند.

**نرم‌لاک نیل**  
**Order:** Chelonia: Turtles and Tortoises  
**Family:** Trionychidae: Softshell Turtle  
**Size:** 91 cm (36 in)  
**Range:** India, Pakistan, Thailand  
**Habitat:** rivers



نرم‌لاک سر باریک  
Narrow-headed Softshell  
*Chitra indica*

آناکندا  
Anaconda  
*Eunectes murinus*

افعی اسپیک  
Aspic Viper  
*Vipera aspis*



افعی پولکارهای  
Saw-scaled Adder  
*Echis carinatus*

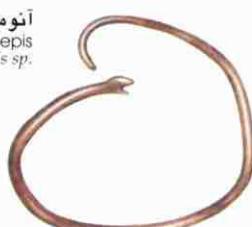
## مارها

**آناکندا** - از درازترین مارهای جهان است. بخش زیادی از عمرش را در آب شیرین و راکد می‌گذراند. اما به کمک دم‌ش که کمی حالت نگذارندگی دارد، از درخت و بوته نیز بالا می‌رود. به جای تعقیب شکار، در آبهای گل‌آسود کمین می‌کند و منتظر می‌ماند؛ هرگاه پرنده یا حیوانی برای نوشیدن آب بیاید، آن را گرفته، دورش حلقه می‌زند و خفه‌ش می‌کند. فقط ۱۰ دقیقه می‌تواند زیر آب بماند و معمولاً در حالی که سرش از آب بیرون است، به نرمی شنا می‌کند. در فصل تولید مثل، حیوان نر با غربو بلندی از ماده خواستگاری می‌کند. در هر نوبت تزدیک به ۴۰ نوزاد از ماده متولد می‌شوند که هر یک در بدود حدود ۶۶ سانتی‌متر طول دارد.

**آنومالاپیس** - این مار دارای ۴ گونه است که از هیچ‌یک آگاهی چندان در دست نیست. خاکی و کرم‌مانند است و بدنه استوانه‌ای دارد. بخش زیادی از زندگی اش به صورت مدفعون، زیر خسایعات برگ‌ها در گیاه‌خاک‌های مرطوب سپری می‌شود و مگر هنگام بازیابان، به ندرت روی سطح زمین دیده می‌شود. از موریانه، مورچه و بی‌مهرگان دیگر تعذیه می‌کند.

**افعی اسپیک** - این گونه که به افعی اروپایی نیز مشهور است، در نواحی مختلف رنگ‌آمیزی متفاوتی دارد. مگر هنگام احساس خطر، ماری کنارو به شمار می‌رود. بیشتر وقتی، به ویژه اوایل سیح یا اواخر بعد از ظهر، صرف حمام آفتاب روی کنده درخت یا تخته‌سنگی می‌شود. از

آنومالاپیس  
*Anomalepis*  
*Anomalepis sp.*



آناکندا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Boidae: Pythons and Boas  
**Size:** 9 m (29 ft)  
**Range:** South America, south to Argentina  
**Habitat:** swampy river valleys, stream banks

آنومالاپیس

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Anomalepididae  
**Size:** up to 40 cm (15 3/4 in)  
**Range:** Mexico, tropical Central and South America to Peru  
**Habitat:** forest

افعی اسپیک

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Viperidae: Vipers  
**Size:** up to 76 cm (30 in)  
**Range:** Europe; France, Germany, Switzerland, Italy, Sicily  
**Habitat:** warm dry areas up to 3,000 m (9,800 ft)

افعی پولکارهای

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Viperidae: Vipers  
**Size:** 53 - 72 cm (20 3/4 - 28 1/4 in)  
**Range:** N. Africa to Syria, Iran, east to India  
**Habitat:** arid, sandy regions

## خزندگان

افعی کاوکر بیبرون  
Bibron's Burrowing Viper  
*Atractaspis bibroni*

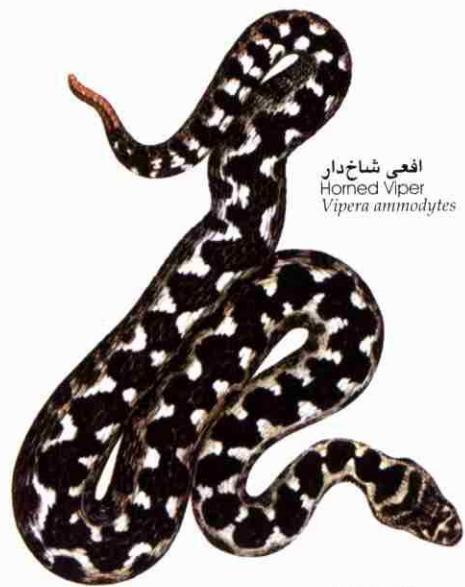


کور تغذیه می کند و با نیش سمی اش آن ها را می کشد. حیوان ماده از طریق تخم گذاری تولید مثل می کند.

**افعی کجروی صحرایی** - این افعی کوچک و نادر در صحراهای نامی به سر می برد. با حرکات مارپیچ جانبی سر می خورد و در مکانی که دو بخش از بدنش با شن زار تماس پیدا می کند و بدنش را نگه می دارد، دو شیار موازی ایجاد می شود. روز هنگام برای قرار گرفتن در معرض آفتاب، تا نیمه در شن زار فرو می رود - کار شگفت انگیزی که در مدت ۳۰ ثانیه انجام می بدد - یا در کمین طعمه هایی مثل جوندگان و سوسмарها می نشیند.

**افعی گابون** - از بزرگ ترین افعی هاست و هنگام قرار گرفتن میان بقایای برگ های کف جنگل، به کمک نقوش پیچیده هندسی پوستش به خوبی استمار می شود. سر پهن، گردن باریک و بدن سبیری دارد که به سمت دم نازک شکل مخروط شکل می شود. نیش هایش که میان بیشتر افعی ها از همه بلندتر است، به ۵ سانتی متر می رسند و کسیه زیر نیش ها حاوی زهری است که باعث خون ریزی قربانی می شود و تنفس و ضربان قلب را متوقف می کند. این مار شبزی است و با این که بسیار کم حرکت می کند، از اس یافتن طعمه هایی مثل جوندگان، قوریاغه، وزغ و پرنده های زمین زی روی کف جنگل، به خوبی بر می آید. نوزادان زنده در نوبت های تخم گذاری حداقل ۳۰ تا بی تولد می شوند و طول آن ها در بدو تولد ۵/۵ سانتی متر است.

افعی شاخ دار  
Horned Viper  
*Vipera ammodytes*



افعی شاخ دار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Viperidae: Vipers  
**Size:** 76 cm (30 in)  
**Range:** Europe: Austria, Hungary, Balkan Peninsula  
**Habitat:** arid, sandy regions

افعی کاوکر بیبرون

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** up to 60 cm (31 1/2 in)  
**Range:** South Africa  
**Habitat:** dry, sandy regions

افعی کجروی صحرایی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Viperidae: Vipers  
**Size:** 25.5 cm (10 in)  
**Range:** Africa: Namibia  
**Habitat:** desert

افعی گابون

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Viperidae: Vipers  
**Size:** 1.2 - 2 m (4 - 6 1/2 ft)  
**Range:** W. Africa, south of the Sahara to South Africa  
**Habitat:** rain forest

**افعی کاوکر بیبرون** - این مار که افعی کاوکر جنوبی نیز نام دارد، عضوی از دسته کلوبریدهای کاوکر، به نام افعی های کاوکر است که همگی در افریقا و خاورمیانه یافت می شوند. همچون خویشاوندانش، سری بیل شکل، چشمانی کوچک، بدنی قائمی و دمی کوتاه دارد و گردنی قابل تشخیص ندارد. ماری سمی است که دستگاه سمش شبیه به دستگاه سم افعی های واقعی است. نیش هایش نسبت به سر کوچکش، بزرگ است و می تواند آن ها را به صورت مستقل راست کند یا بخواباند. ممین که نیش های بیرون زده اش در محل مورد حمله قرار گیرند، زهر را که از غدد حاوی زهر متصل به نیش ها به آن ها تلمبه می شود، بیرون می بینند. این مار با یوزه نیزه مندش حفاری می کند و وارد خاک می شود و معمولاً فقط شب هنگام، پس از باران، به سطح زمین می آید. اگر روی زمین اتفاقی قرار گیرد، حلقه می زند و به شکل توب در می آید و سرش را میان حلقه های پدید آمده پنهان می کند. از دیگر خزندگان، مانند سوسمارهای خاکی و مارهای



افعی کجروی صحرایی  
Desert Sidewinding Viper  
*Vipera peringueyi*

### افعی معمولی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Viperidae: Vipers  
**Size:** up to 50 cm (19 3/4 in)  
**Range:** Britain, Europe to Siberia  
**Habitat:** moors, meadows, chalk hills, forest edge

### بوآ

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Boidae: Pythons and Boas  
**Size:** up to 5.6 m (18 1/4 ft)  
**Range:** Mexico, Central and South America; West Indies  
**Habitat:** desert to rain forest

### بوآی درختی سبز

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Boidae: Pythons and Boas  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** South America: Guyana, south to Brazil and Bolivia  
**Habitat:** rain forest

### بوآی کانوچویی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Boidae: Pythons and Boas  
**Size:** 35 - 84 cm (13 3/4 - 33 in)  
**Range:** W. USA: Washington to S. California, east to Montana and Utah  
**Habitat:** woodland, coniferous forest, meadows, sandy banks of streams

درختان نیز بالا می‌رود و دمش تا حدی نگهدارنده است و به کمک آن به شاخه می‌چسبد. شکارش را که بیشتر پرندگان و پستانداران اند، به این ترتیب می‌کنند که حلقه‌های ماهیچه‌ای بدنش را دور جانور می‌اندازد تا آن را خفه یا له کند.

### بوآی درختی سبز - این بوآی روشن و براق بخش زیادی از

عمرش را میان درختان سپری می‌کند و همان‌جا استراحت می‌کند؛ به این ترتیب که بدنش را می‌خواباند. با شاخه مماس می‌کند و با دم نگهدارنده‌اش به شاخه می‌چسبد. از این مکان که بر مکان‌های دیگر اشراف دارد، در کمین طعمه که غالباً پرنده و خفاش است، می‌نشیند و شکار را با دندان‌های قوی پیشینش می‌گیرد و می‌کشد. تندروترین بوآ و همچنین شناگری ماهر است.

### بوآی کانوچویی - این مار نسبت به تمام گونه‌های دیگر،

بسیار ترین گسترده‌گی را در نواحی معتمد دارد. رنگش از قوهای مایل به زرد تا سبز زیتونی متغیر است و ظاهر گمراه‌کننده، پوزه پهن و دم کندش، وجه تسمیه نام رایج دیگر، مار دوسر، است. معمولاً به هنگام عصر و شب فعال است. حفار و شناگری ماهر است و به کمک دم نگهدارنده‌اش از سطوح بالا می‌رود. روزها زیر کنده و سنگی پنهان می‌شود یا به داخل ماسه و بقایای برگ‌ها نقب می‌زند و در آن‌ها فرو می‌رود. از پستانداران کوچک، پرندگان و سوسنارها تعذیه می‌کند و با انقباض و فشار عضمه را می‌کشد. اواخر تابستان ۲ تا ۸ نوزاد زنده از مادر متولد می‌شود که حوالشان ۱۵ تا ۲۳ سانتی‌متر است.

### بوآی درختی سبز Emerald Tree Boa *Boa caninus*



### بوآی کانوچویی Rubber Boa *Charina bottae*

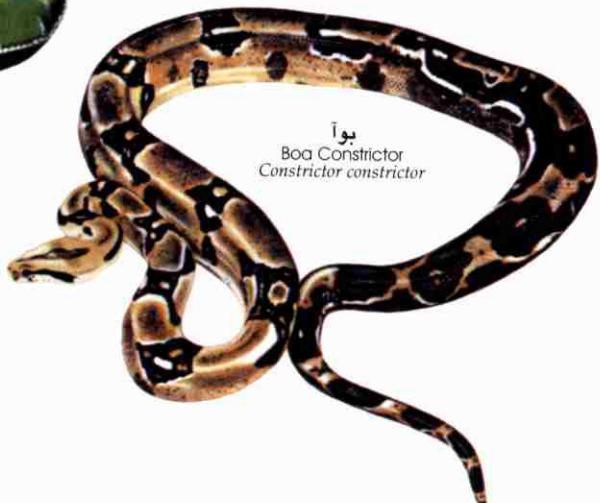


افعی معمولی - این افعی پراکنده بسیاری دارد و در شمال محدوده‌اش روزها فعال است و هر فرصتی را برای گرفتن اتفاق غنیمت می‌شمرد. در نواحی جنوبی‌تر، هنگام غروب و شب فعال است. زمستان غالباً در سوراخ متروک جانوران دیگر به خواب زمستانی می‌رود تا دمای هوا به حدود ۸ درجه سانتی گراد برسد؛ بنابراین مدت خواب زمستانی بسته به عرض جغرافی متفاوت است. این افعی اهسته حرکت می‌کند و از سطوح بالا نمی‌رود، اما شناگری ماهر است. غذای اصلی اش عبارت است از موش صحرایی، موش حشره‌خوار، سوسنار، قورباغه که با زهر آن‌ها را می‌کشد. گاهی نیز ممکن است از تخم پرندگان تعذیه کند. جثت‌گیری در آن نواحی که خواب زمستانی طولانی مدت است، ممکن است فقط سالی یکبار انجام شود. نرها بیش از چهار برابر می‌باشند و همچنین شریقاتی و خشونت‌آمیزی برگزار می‌کنند؛ به این ترتیب که در مقابل هم قد علم می‌کنند و بدن‌شان را تاب می‌دهند و می‌کوشند یکدیگر را هل دهند و پس بزنند. باده ۳ تا ۲۰ تا ناخشم را تا آستانه باز شدن داخل بدن حمل می‌کند. طول نوزادان به هنگام باز شدن تخم‌ها تزدیک به ۱۸ سانتی‌متر است و دارای زهر و نیش هستند.

بوآ - دومین مار بزرگ امریکایی است که با شرایط آب و هوایی بسیار متفاوت سازگار می‌شود. با این که در اصل ساکن زمین است، از



افعی معمولی  
Common Viper  
*Vipera berus*



بوآ  
Boa Constrictor  
*Boa constrictor*



پیتون فرشی  
Carpet Python  
*Morelia argus*



پیتون هندی  
Indian Python  
*Python molurus*

نر و پرندگان با پای خودشان به آن جا خواهند آمد. سپس آمده است به شکار نزدیک می‌شود: آن را می‌گیرد و دورش حلقه‌ی می‌زند و تنفس و ضربان قلب شکار را محدود می‌کند تا از کار بینند. حیوان ماده تا ۱۰۰ تخم در حفره غار یا سوراخ درختی می‌گذارد و با حلقه زدن دور تخم‌ها به مدت ۶۰ تا ۸۰ روز از تخم‌ها مراقبت می‌کند. گاهی مامیچه‌های بدنش را به صورت موزون تر و منظم‌تر، منقص می‌کند و با این فرایند جایه‌جایی تدریجی، تخم‌ها را جان زیر و رو می‌کند که در معرض حرارت آفتاب یا حفاظ سایه قرار گیرند.

**حلزون مار** - این مار که نام دیگری کندرس است، عمدهاً سبزی است و بدنش باریک و سرش کوتاه و پهن است. معمولاً از راب (حلزون) بی‌صف(تفصیل) تغذیه می‌کند و فک زیبینش مخصوص جدا کردن صدف از حلزون است: چرا که می‌تواند آن را مستقل از فک بالانی بیرون بزند و دوباره جمع کند. پس از صید حلزون، فک پایینش را روی صدف جا



پرتو مار  
Sunbeam Snake  
*Xenopeltis unicolor*

**بومسلنگ** - خانواده مارهای کلوبرید تنها شامل دو مار خطنماک است که نسبت به دو نیش کلوبریدها جلوتر است. زهرش بسیار سیمی است و باعث اختلال تنفسی و خون‌ریزی می‌شود و حتی ممکن است موجب مرگ انسان نیز بشود. با این همه، در حالت عادی فقط سوسنارها و به ویژه آفتاب‌پرست، قوی‌باشه و پرندگان را بانیش سمی‌اش می‌زنند. ماری درخت‌زی است و معمولاً روزها فعال است. رنگ‌آمیزی‌های گوناگونی دارد، اما معمولاً سطح بالای بیوستش را سیاه، قوه‌های یا سبز فرا گرفته است. حیوان ماده ۱۰ تا ۱۳ تخم می‌گذارد.

**پرتو مار** - به این دلیل این نام را به خود گرفته است که پولک‌های نرم و آبی رنگ رنگ‌های رنگین کمانی را بازتاب می‌دهند. هم روی خاک، هم زیر خاک زندگی می‌کند و می‌تواند با سرش به سرعت خاک نرم را پکند. با فک انعطاف‌پذیر یا ینی‌اش می‌تواند از شمار سیاری از طعمه‌های بزرگ، از جمله قوی‌باشه، جوندگان کوچک و پرندگان تعذیه کند.

**پیتون فرشی** - این فرش مار که زیستگاهش پراکنده‌ی بسیاری دارد، معمولاً در خشکی دیده می‌شود و در ساحل کمتر یافت می‌شود. نقوش سیاه بدنش به برگ‌های خشکیده می‌ماند و هنگام کمین میان یقایای گیاهان، موجب استراحتش می‌شوند. به همان راحتی که روی زمین یا میان درختان می‌خرد، درون آب شنا می‌کند. معمولاً شبها فعال است و روز را میان درخت یا کنده‌های توخلای به سر می‌برد و گاهی نیز حمام آفتاب می‌گیرد. همچون همه پیتون‌ها، غیرسمی است و پستانداران کوچکی مانند موش و خرگوش و پرندگانی مثل جند بومی را بندان‌های تیزش می‌کشد. ماده ۳۵ تخم می‌گذارد.

**پیتون هندی** - از بزرگترین گونه‌های مار در جهان است. در برخی نواحی که به خاطر پوست نفیس اش شکار می‌شود، کاهش یافته است. این مار، قطور و نرم، و سرش مانند نیزه تیز است. برای باورنده که مثل دیگر گونه‌ها نزدیک سوراخ بینی پایینی این مار حس‌گراهای حرارتی قرار دارد که از آن برای یافتن طعمه خونگرمش استفاده می‌کند. رنگ آمیزی این مار در مکان‌های مختلف متغیر است، اما نژادهای خاکستری که‌رنگی که در هند غربی یافت می‌شوند، آن گونه که مشهور است، کمتر تندخواهستند و توسعه افسونگران مار به کار گرفته می‌شوند. هنگام روز حمام آفتاب می‌گردید یا در غار و حفره متروک یا پناهگاهی دیگر استراحت می‌کند. شبانه در اطراف به دنبال شکار می‌گردد یا در گودال آب یا مکانی دیگر به کمین می‌نشیند و مطمئن است که طعمه‌هاش، مثل موس، زبان، گوزن کوچک، گزار و حشی

### بومسلنگ

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** up to 2 m (6 1/2 ft)  
**Range:** Africa: Central to South Africa  
**Habitat:** savanna

### پرتو مار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Xenopeltidae: Sunbeam Snake  
**Size:** up to 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** S.E. Asia: Burma to Indonesia  
**Habitat:** rice fields, cultivated land

### پیتون فرشی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Boidae: Pythons and Boas  
**Size:** 3.4 m (11 ft)  
**Range:** Australia, New Guinea  
**Habitat:** forest, scrub, bush

### پیتون هندی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Boidae: Pythons and Boas  
**Size:** 5 - 6.1 m (16 1/2 - 20 ft)  
**Range:** India, S.E. Asia, Indonesia  
**Habitat:** estuarine mangrove swamps, scrub jungle, cool rain forest

### حلزون مار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 30.5 - 76 cm (12 - 30 in)  
**Range:** S.E. Asia  
**Habitat:** forest

دمسپری خال قرمز

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Uropeltidae: Shieldtail Snakes  
**Size:** up to 30.5 cm (12 in)  
**Range:** India, Sri Lanka  
**Habitat:** mountain forest

سلطان بوته زار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Crotalidae: Pit Vipers  
**Size:** 2.45- 3.5 m (8-11 1/2 ft)  
**Range:** S. Nicaragua to Amazon basin of South America  
**Habitat:** rain forest

شاد کبرا

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Elapidae: Cobras and Sea Snakes  
**Size:** 4 - 5.5 m (13 - 18 ft)  
**Range:** India, S. China, Malaysia to Philippines and Indonesia  
**Habitat:** forest, often near water

شاد مار معمولی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 90 cm - 2 m [35 1/2" - 6 1/2"]  
**Ranger:** USA: New Jersey to Florida in east, Oregon to California in west; Mexico  
**Habitat:** varied: forest, woodland, desert, prairie, swamps, marshes

شاد کہا

King Cobra  
*Ophiophagus hannah*

شادمار معمولی  
Common Kingsnake  
*Lampropeltis getula*

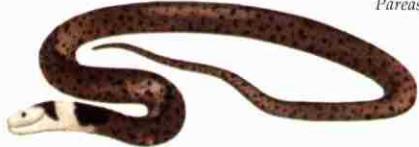


شہ کرا -

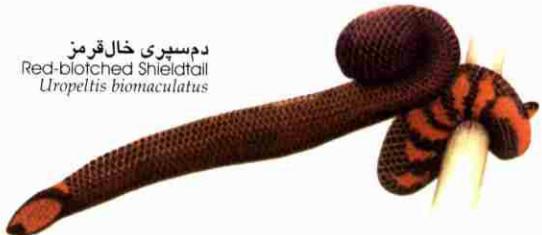
نمی‌آورد. به رغم انداده بزرگش، چاک و پنهان کار است و اگر تعقیش کنند، همچنان که در مارکیرا، بر شکوه خود می‌افزاید؛ این ترتیب که دندنهای انعطاف‌پذیر و مارکیرا، بر شکوه خود می‌افزاید؛ این ترتیب که دندنهای انعطاف‌پذیر و پوست گشادش را می‌گستراند و به صورت کلاهه بارانی بپوشی در می‌آورد.

با داشتن بناهه‌ای حتی آب می‌گیرید، بیشتر از مارهای دیگر تعذیه می‌کند و نام علمی اش مارخوار است، اما سوسماهه‌ای مانیتور را نیز شکار می‌کند. شکارهای کبریات داده برای تخت‌هایش، از گلهاهان لانه می‌سازد و شاید تنها ماری باشد که این کار را می‌کند. ترکه و شاخ و برگ را بالحلقه زدن در نایمه پیشین میدن جمع اوری می‌کند و آن گاه با چرخ‌داندن یعنی حلقة زدها مش غفره‌ای و سطح آن‌ها پیدید می‌آورد. ۱۸ تا ۴۰ تخم در این حفره می‌گذارد و سپس روی آن‌ها را می‌پوشاند و خین مراقبت از آن‌ها بالای لانه حلقة می‌زنند.

حلزون مار  
Slug Snake  
*Pareas sp.*



## دمسپری خال قرمز



می‌اندازد، به گونه‌ای که دندان‌های خمیده نوک فک به داخل بدن نرم حلقه‌زن فرو می‌رود، سپس فک و سر جایش بر می‌گرداند و حلقه‌زن را از داخل صدف بیرون می‌آورد. این گونه برخلاف دیگر مارها، فاقد عضوی موسوم به شیارک دندانی روی چانهای است که باعث می‌شود هنگام بلعیدن طعمه‌های بزرگ، فک بزرگ شود و از این رو غذای این مار به موارد کوچکی منحصر شده است و در این زمینه آن‌ها مهارت تحسین برانگیزی دارند. تا آن‌جا که دانسته است، این مار از طریق تخم‌گذاری تولید مثل می‌کند.

**شاهامار معمولی** - پولکه‌های نرم و براق و معمولاً حلقه‌های نیزه روشنی دارد، اما برخی از زیرگونه‌های متعددش، نقوش خال خالی و ناظم‌نمذبی دارند. اساساً گونه‌ای زمین‌زی است، ولی گاه از درختان کوچک و بوته‌های نیزب بالا می‌رود و روز هنگام و معمولاً در گرگ و میش هوا عبال است. تقریباً در انواع سستگاه‌ها یافته می‌شود و زیر سنجک‌ها، کنده‌ها و میان گیاهان پنهان می‌گیرد. از مر، از جمله مار زنگی، هار مرجانی، سوسمار، موش و پرنده تندیه می‌کند. طعمه را با فشار و اقیاض می‌کشد؛ آن را با حلقة‌های نیرومند بدنوش نگه می‌دارد و فشار می‌دهد تا خفه شود. در بهار جفت‌گیری می‌کند و ماده ۳ تا ۲۴ تخم می‌گذارد که معمولاً بسته به گرمای هوای پس از دو تا سه همه باز می‌شوند.

**دمسپری خالق‌فرم** – به مار حفار هم معروف است، چرا که زمین را می‌کند و بدنش را به شکل ریدیف از منحنی‌های ۵ شکل در می‌آورد که بر دیواره‌های نقش فشار می‌آورند؛ آن گاه سوش را داخل خاک فرو می‌کند. این مار پنهانکار و ازار، عمدتاً از کرم حاکی و سوسک تغذیه می‌کند. ۳

۸ نوزاد زنده و کامل که درون بدنش رسید گردیدند، به دنیا می‌آورد و این نوزادان، هستگام تخم گذاری از داخل بوسته‌های غشایی شان بیرون می‌آیند.

**سلطان بوتھزار** - افعی چال دار، کم بیاپ، مرگبیار و حشتناکی است که بزرگترین گونه خانواده به شمار می‌اید. کاملاً شبیزی است و روزهنجام در غار یا سوراخ درختان پنهان می‌شود شبانه جهت شکار بیرون می‌اید. از جوندهگان کوچک و پستانداران دیگر که حداکثر به اندازه گوزنی کوچک‌اند، تقدیمه می‌کند. با این که زهرش به اندازه برخی از افعی‌های جال دار سُمی نیست، میزان تولید زهر و اندازه نیش‌های تزربیق زهر آن چنان زیاد است که این مار را در شمار خطرناک‌ترین مارهای سُمی قرار می‌دهد.

چنان ماده تنها افعی نیم کیلو غیره است که تخم مرگان را

سلطان بوتهزار  
Bushmaster  
*Lachesis muta*





کاتن ماوت  
Cottonmouth  
*Agkistrodon piscivorus*



کبرای هندی  
Indian Cobra  
*Naja naja*



فیمبریوس کلاسای  
Fimbrios klossi  
*Fimbrios klossi*



فردلانس  
Fer-de-Lance  
*Bothrops atrox*

**فردلانس** - در محدوده زیستی وسیعش در رنگ‌آمیزی و نقوش متغیر است و پوششی از گوشت چون پرده‌ای روی نیش‌های را فرا گرفته است. اما هنگامی که می‌گزد، این پوشش کنار می‌رود. بیشتر از پستانداران کوچک تغذیه می‌کند و زهرش موجب خون‌ریزی داخلی شدید و سریع می‌شود. ماده نسبت به افیهای جال دار به گونه‌ای غیرعادی و به میزان زیاد تولید مثل می‌کند و در هر نوبت سالانه تا ۵۰ نوزاد زنده می‌زاید.

**فیمبریوس کلاسای** - این مار که آگاهی چندانی از آن در دست نیست، روی زمین زنگی می‌کند و احتمالاً شبزی است. پولک‌های دور دهانش به گونه‌ای غریبی تعديل شده‌اند. این پولک‌ها خمیده‌اند و حاشیه‌ای از پیش‌آمدگی‌های نرم را تشکیل می‌دهند که کارشان دقیقاً معلوم نیست و ممکن است خاصیت حسی داشته باشد. بیشتر از کرم‌های خاکی تغذیه می‌کند و مثل دیگر عضو خانواده فرعی‌اش، زنودمانیا، اختنالا ۴ تا ۴ تخم می‌گذارد.

**کاتن ماوت** - این مار سنگین وزن بیشتر عمرش را در آب یا نزدیک آن به سر می‌پرد. شناگری ماهر است و هنگام شنا سرش را بیرون از آب نگه می‌دارد. بیشتر فعالیتش در شب است و شباهه به شکار دوزیستان، ماهی‌ها، مارها و پرندگان می‌پردازد و از معدود مارهای لاشه‌خوار است. گونه بسیار خطرناکی است که زهرش همولیتیک است؛ یعنی گلوله‌های قرمز خون را تابود می‌کند و باعث انعقاد خود در محل گزیدگی می‌شود. از هر این مار، به دلیل دارا بودن مواد منعقد کننده خون، برای درمان خون‌ریزی استفاده می‌کنند. حیوان ماده هر دو سال یک بار تولید مثل می‌کند؛ به این ترتیب در هر نوبت تا ۱۵ نوزاد به دنیا می‌آورد که طول شان در بدو تولد ۱۸ تا ۳۳ سانتی‌متر است.

(معمولاً ۱۲ تا ۲۰ عدد) در تنہ توخالی درخت، تپه موریانه‌ها یا درون نتی می‌که مار خفر می‌کند، می‌گذارد. ماده در دوره جوجه‌کشی از تخم‌ها مراقبت می‌کند و هر روز فقط مدت کوتاهی برای تغذیه آنها را نزد می‌کند. نوزادان پس از حدود ۵۰ تا ۶۰ روز سر از تخم در می‌آورند.

**کرنا مار** - این مار نقوش زیبا و بدنه باریک دارد و پولک‌هایی شش‌ضلعی روی پشت و کنارهای بدنش دیده می‌شود. اساساً درخت‌زی است و پرندگان روی درختان را شکار می‌کند. اما گاهی نیز برای شکار جوندگان روی زمین می‌آید. نیش‌های این مار سمی در عقیش قرار گرفته است. دندان‌های شباردار عقب فک، سه را از غدد زهرساز بالای فک، به بدنه طعمه منتقل می‌کنند. حیوان ماده ۴ تا ۷ تخم می‌گذارد.

**کبرای هندی** - ماری بزرگ و بسیار سمی است. از جوندگان، سوسما و قورباغه تغذیه می‌کند. می‌تواند افزون بر گزیدن از فاصله معنی‌باف با پرتاپ زهر حمله کند یا از خود دفاع کند. این زهر اگر وارد چشم دشمن شود، باعث درد و آسیب شدید می‌شود. این مار زهر را از طریق نیش‌هایش به بیرون می‌راند؛ به این ترتیب که با ماهیچه‌های خاصی به غدد زهرساز فشار می‌آورد و زهر حدود ۲ متر یا بیشتر به صورت دو فواره سریع، به بیرون پرتاپ می‌شود. به طرز متمایزی حالت دفاعی به خود می‌گیرد؛ بینین شکل که یک سوم بیشین بدنش را بلند می‌کند و دندنهای دزار و قابل انعطاف گردند و بوسطه گشادش را می‌گستراند تا شکل کلاه بارانی صفحه‌مانندی درآید که بیشتر آن لکه‌هایی شبیه به چشم است. نسبت به افیهای دیگر، بیش از اندازه از تخم‌ها بیش مرابت می‌کند. تا ۴۵ تخم

## فردلانس

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Crotalidae: Pit Vipers  
**Size:** 2.5 m (8 ft)  
**Range:** S. Mexico to South America; West Indies  
**Habitat:** low coastal areas

## فیمبریوس کلاسای

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 40 cm (15 3/4 in)  
**Range:** S. Vietnam, Cambodia  
**Habitat:** mountains with low vegetation

## کاتن ماوت

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Crotalidae: Pit Vipers  
**Size:** 51 cm - 1.9 m (20 in - 6 1/4 ft)  
**Range:** S. and S.E. USA  
**Habitat:** marshes, streams, lakes, swamps

## کبرای هندی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Elapidae: Cobras and Sea Snakes  
**Size:** 1.8 - 2.2 m (6 - 7 1/4 ft)  
**Range:** India, central Asia, S.E. Asia  
**Habitat:** rain forest, rice fields, cultivated land

## کرنا مار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 2.5 m (8 1/4 ft)  
**Range:** S.E. Asia: Philippines to Indonesia  
**Habitat:** forest, mangrove swamps

## کرنا مار شکم‌سفید

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 60 cm - 1 m (23 1/2 in - 3 1/4 ft)  
**Range:** Coast of N. Australia, S.E. Asia  
**Habitat:** mangrove swamps

کرنا مار شکم‌سفید  
White-bellied Mangrove Snake  
*Fordonia leucobalia*



کرنا مار  
Mangrove Snake  
*Boiga dendrophila*



#### کور مار شلکل

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Typhlopidae: Blind Snakes  
**Size:** 60 cm (23 1/2 in)  
**Range:** Africa: Kenya to South Africa  
**Habitat:** sandy or loamy soil

موریانه‌ها تغذیه می‌کند. از طریق حس بویایی در آن‌ها راه پیدا می‌کند و با بدنه باریکش می‌تواند به راحتی وارد لانه آن‌ها شود. این مار در بهار جفت‌گیری می‌کند و ماده ۲ تا ۶ تخم می‌گذارد. تخم‌گذاری ممکن است در لانه‌ای دسته‌جمعی انجام شود و ماده مراقبت از تخمه‌ها را به عهده می‌گیرد.

#### کور مار غربی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Leptotyphlopidae: Slender Blind Snakes  
**Size:** 18 - 38 cm (7 - 15 in)  
**Range:** S.W. USA: S.W. Utah; south to northern Mexico and Baja California  
**Habitat:** desert, grassland, scrub, rocky canyons

کار مار - این مار بزرگ و سبز، در زیستگاه‌های گوناگونی یافت می‌شود و در بالارفتن و حفاری مهارت دارد. بسیاری از زیرگونه‌های این مار در سطح پهنه‌وار محدوده زندگی اش با هم مقاومت‌اند و نامهای متعددی دارند. این گونه که معمولاً روزها فعال است، ممکن است در هوای بسیار گرم شبزی شود. بیشتر از جوندگان، خرگوش‌ها، پرندگان و سوسмарها تغذیه می‌کند و آن‌ها را از طریق انتقاض و خفگی می‌کشد؛ به این صورت که بدنه نیرومندش را مور طعمه حلقه می‌زند تا خفه شود. برای پناه‌گرفتن ممکن است زمین را بکند یا سوراخ پستانداران و لاکپشت‌های خاکی را تصاحب کند. در صورت احساس خطر، سرش را می‌خواباند، با صدای بلند هیس می‌کند و دمش را لرزاند، به دشمن حمله می‌برد. این مار در بهار جفت‌گیری می‌کند و ماده ۴ تا ۳۴ تخم دون خفره، زیر سنگ یا کنده می‌گذارد. نوزادان پس از ۹ تا ۱۱ هفته سر از تخم در می‌آورند و در ابتدا طول شان ۴۵ سانتی‌متر است.

#### کار مار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 1.2 - 2.5 m (4 - 8 1/4 ft)  
**Range:** S.W. Canada; USA: W., central and S.E. states; Mexico  
**Habitat:** dry woodland, grassland, prairie, rocky desert

کار مار - در انتهای دم این مار تیغی قرار دارد که به هنگام حفاری در حکم اهرم عمل می‌کند. با این که بیشتر عمرش را زیر زمین می‌گذراند، در هوای نم دار یا بسیار مريطوب به سطح زمین می‌آید. ماده ۱۲ تا ۲۰ تخم می‌گذارد که به هنگام تخم‌گذاری تا حدی تکامل یافته‌اند و تنها ظرف ۴ روز تا ۶ هفته باز می‌شوند.

**کرنا مار شکم‌سفید** - این مار که عضو خانواده فراغی کلوبریدهای آبری است، سازگاری‌های مشابه بقیه گروه را دارد. مثلاً سوراخ‌های بینی نزدیک به نوک سر و چشم‌ها به سمت بالاست. شمار زیادی از این مارها، لب مرداب تجمع می‌کنند و بین ریشه گیاهان به جستجوی قورباغه می‌پردازند. نیش‌های این مار عقب فکش است. غالباً از خرچنگ تغذیه می‌کند و زهرش بهشت بر شکار کارگر می‌افتد. از ماهی نیز تغذیه می‌کند و هنگام احساس خطر در حفره خرچنگ پناه می‌گیرد.

**کور مار شلکل** - در انتهای دم این مار تیغی قرار دارد که به هنگام حفاری در حکم اهرم عمل می‌کند. با این که بیشتر عمرش را زیر زمین می‌گذراند، در هوای نم دار یا بسیار مريطوب به سطح زمین می‌آید. ماده ۱۲ تا ۲۰ تخم می‌گذارد که به هنگام تخم‌گذاری تا حدی تکامل یافته‌اند و تنها ظرف ۴ روز تا ۶ هفته باز می‌شوند.

**کور مار غربی** - ماری نرم و گرد و سر و دمش کند است. تقریباً هر جا خاک شنی یا ماسه‌ای مناسب یافشده، به سر می‌برد و بخش زیادی از عمرش زیر زمین سپری می‌شود. گاهی نیز هنگام تاریک روش شب‌های گرم یا روزهای ابری به سطح زمین می‌آید و از مورچه‌ها و



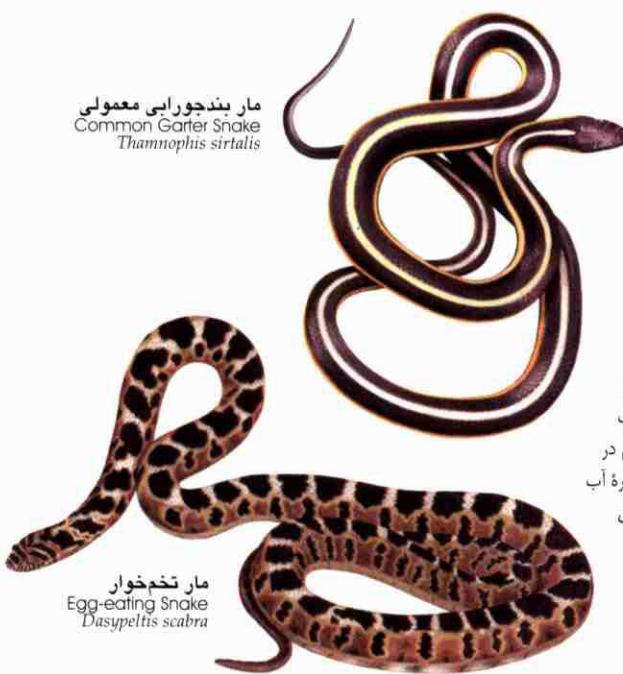
کار مار  
Bullsnake  
*Pituophis melanoleucus*

کور مار شلکل  
Schlegel's Blind Snake  
*Typhlops schlegelii*



کور مار غربی  
Western Blind Snake  
*Leptotyphlops humilis*

## خزندگان



مار بندجورابی معمولی  
Common Garter Snake  
*Thamnophis sirtalis*

تخم ماده می‌ماند و تا بهار به جایگاه پارورسازی تخم‌ها وارد نمی‌شود. پیش از جفت‌گیری، حیوان ترنسن را به شکلی مواج در می‌آورد و سپس چانه‌را را به بدنه ماده می‌مالد. خالهای روی چانه‌اش باید پیش از جفت‌گیری پاسخ‌های حسی درست را دریافت کند. بالغ بر ۸۰ نوزاد داخل بدنه مادر رشد می‌کنند که توسط جفت‌جنین تقدیم می‌شوند و به صورت تکامل یافته‌شده تولد می‌شوند.

**مار تاکستان** – این مار به ندرت به ضخامت انگشت دست انسان می‌رسد و حداقل قطرش ۱/۲۵ سانتی‌متر است. سیار باریک و کشیده است و به هنگام دراز کشیدن میان شاخه درختان چنگلکی، به لذیل ابعاد خاص و رنگ‌آمیزی قهوه‌ای مایل به سبزش، به آسانی نمی‌توان آن را زیبایی‌کننده و شاخه‌های تاک تمیز داد. سرش نیز باریک و کشیده است و داخل دهانش نیش‌های عقیقی و زهری خفیف وجود دارد. شکارگری کندرrost است که هم روز فعالیت می‌کند و هم شب؛ پیش‌تر جوچه پرنده‌گان را از لانه‌شان می‌رباید و از سوسماز نیز تقدیم می‌کند. در صورت مواجهه با تهدید، جلوی بدنش بف می‌کند تا رنگ‌آمیزی درخشانی که معمولاً زیر پولکها نهفته است، اشکار شود. آن گاه دهان کشیده‌اش را کاملاً باز می‌کند. همچنین، ممکن است به هنگام احساس خطر همچون ساقمه‌ای در آغوش نسیم او نگوارد. حرکت کند.

**مار تخمخوار** – این مار باریک از معدود مارهایی است که تنها از تخم سخت پوستان تقدیم می‌کند. غالباً شبانه به شکار تخم‌های روی زمین یا روی درختان می‌پردازد. گرچه گاهی روزهای نیز فعال است. فقط از تخم مار و سوسماز که پوست‌شان نرم است، تقدیم می‌کند؛ چرا که قادر اعصابی ویژه‌ای است که مارهای خانواده فرعی این مار تخمخوار، برای تقدیم از طعمه محکم و بد قلق دارند. دهان و قفسه‌ای مار تخمخوار، به شدت انعطاف‌پذیر است و مفاصل آن چنان است که قابل تطبیق با تخم‌های



مار آبی خال دار  
Spotted Water Snake  
*Enhydris punctata*

**مار آبی خال دار** – در شمار خانواده‌ای فرعی است که از حدود ۳۴ کلوپرید تشکیل شده است و همه آن‌ها با زندگی در آب سازگاری یافته‌اند. مار آبی خال دار می‌تواند هم روی خشکی، هم در آب حرکت کند و برای حمام افتاب، در کرانه رود یا ساحل به کناره آب می‌آید. چشمان کوچکش به سمت بالا متمایل‌اند و سوراخ‌های بینی اش نیز روی سطح بالایی سرش قرار دارند. هنگام فرو رفتن در آب، دریچه‌های پوستی سوراخ‌های بینی را کاملاً مسدود می‌کند. زهری خفیف دارد و نیش‌های عقب فک قرار گرفته‌اند و دندان‌های شیاردار قبق فک بالایی به غده زهرساز متصل‌اند. این مار از جانوران آبزی مثل ماهی و قورباغه تقدیم می‌کند. ماده زنده‌زاد است و جوجه‌مارهای زنده تکامل یافته می‌زاید.

**مار بندجورابی معمولی** – میان مارهای شمال امریکا، پراکنده‌گی اش از همه بیش‌تر است و از شناخته شده‌ترین مارهای منطقه به شمار می‌رود. در محدوده بسیار پهن‌ناور زندگی اش دارای زیرگونه‌های متعددی است و رنگ‌آمیزی اش بسیار متنوع است. علامت مشخصه‌اش معمولاً راه بودن پشت و کناره‌هایش است. هنگام روز فعال است و به شکار قورباغه‌ها، وزغ‌ها، سمندرها و بی‌مهرگان کوچک می‌پردازد. یکی از چند گونه موجود در نواحی منتهی‌الیه شمال است و به خوبی در مقابل هوای سرد مقاوم است کند. در جنوب محدوده‌اش ممکن است در تمام سال فعال بماند، اما در شمال، در دخمه‌های دسته‌جمعی به خواب زمستانی فرو می‌رود. معمولاً در بهار از خواب زمستانی بیدار می‌شود و به صورت دسته‌جمعی جفت‌گیری می‌کند، اما ممکن است جفت‌گیری در بازی انجام شود که در این صورت اسپرم در بیش‌تر فصل زمستان در مجرای عبور



مار تاکستان  
Vine Snake  
*Oxybelis fulgidus*

### مار آبی خال دار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 30 - 50 cm (11 3/4 - 19 3/4 in)  
**Range:** Australia; coast of Northern Territory  
**Habitat:** creeks, swamps, rivers

### مار بندجورابی معمولی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 45 cm - 1.3 m (17 3/4 in - 4 1/4 ft)  
**Range:** S. Canada; USA, except desert regions  
**Habitat:** damp country, often near water: marshes, ditches, farmland, woodland

### مار تاکستان

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 1.5 - 2 m (5 - 6 1/2 ft)  
**Range:** Central America to N. South America  
**Habitat:** rain forest, cultivated land

### مار تخمخوار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 75 cm (29 1/2 in)  
**Range:** Africa, south and east of the Sahara  
**Habitat:** woodland, scrub

### مار حلزون‌خوار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** about 68 cm (26 3/4 in)  
**Range:** tropical South America  
**Habitat:** forest

### مار خرطوم‌فیلی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Acrochordidae: Wart Snakes  
**Size:** 1.5 m (5 ft)  
**Range:** India, S.E. Asia, New Guinea  
**Habitat:** rivers, streams, canals

### مار درختی بهشتی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** up to 1.2 m (4 ft)  
**Range:** S.E. Asia: Philippines to Indonesia  
**Habitat:** forest

### مار دریایی راهراه

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Elapidae: Cobras and Sea Snakes  
**Size:** 2 m (6 1/2 ft)  
**Range:** Persian Gulf, Indian Ocean, Pacific Ocean to Japan  
**Habitat:** coastal waters

**مار خرطوم‌فیلی** - این مار سبیر و کندرو عملاً روی خشکی ناتوان است، اما با مهارت شنا می‌کند. عموماً شب‌ها فعال‌تر است و تنها از ماهی تغذیه می‌کند. ۳۰ تا ۴۵ نوزاد زنده از ماده متولد می‌شوند که پرتحرک‌کارند و می‌توانند در بدو تولد غذا بخورند.

**مار درختی بهشتی** - نام دیگرین مار پرنده است و از درختی به درخت دیگر و از شاخه‌ای به شاخه پایین‌تر می‌پرسد؛ بدین‌گونه که بدنش را پخش می‌کند و شکمش را به سمت داخل می‌کشد و به صورت سطحی مقعر در می‌آورد تا حدکثیر مقاومت را در برابر هوای شبان دهد و در نیچه کم‌ترین ارتفاع را در هین پریدن از دست بدهد. در این حالت با زاویه ۵۰° یا ۶۰° درجه به سمت پایین می‌پرسد و پس از طی مسافت ۲۰ متر با پیش‌تر، بدون آسیب‌دیدگی و به سلامت روی زمین فرود می‌آید. ظاهرآ پرواز این مار زیاد تحت فرمانش نیست و نمی‌تواند در هنگام پریدن به سمت بالا سر بخورد یا به میزان کافی جهت حرکت را در هنگام پرواز تضمین کند. یکی دیگر از سازگاری‌های این مار با زندگی روی درخت، پولک‌های برآمده و پیازمانند شکمش است که موجب می‌شود تقریباً به صورت عمودی از تنۀ درخت بالا رود. این شیارها در پوست درخت فرو می‌رود و مار را قادر می‌کند که روی هر سطح نامنظم خودش را نگاه دارد. از این رو در جایی که تنها محدود مارهایی از درخت بالا می‌روند، از پس این کار بر می‌آید و از مارمولک‌های درختی که به حد وفور موجودند، تغذیه می‌کند. مار درختی دیگری که ارتباط تنگانگی با مار بهشتی دارد، سی. اورناتا است که می‌تواند به همان سبک پرسد، سُر بخورد یا از درخت بالا برود. این مار تا ۱۲ تخم می‌گذارد.

**مار دریایی راهراه** - کاملاً با زندگی در آب سازگار است و هرگز جرأت نمی‌کند وارد خشکی شود. دو سوی بدنش مسطح و داشت پاروشکل است تا به هنگام شنا آن را پیش براند. تنفس می‌کند اما حدکثیر تا دو ساعت نیز می‌تواند زیر آب بماند. سوراخ‌های بینی‌اش به سمت بالاست و می‌تواند با دریچه‌های طرفی که جلوی سوراخ‌ها قرار دارد، آن‌ها را بینند ماهیچه‌هایش به ضعف گراییده است و اگر آب آن را به ساحل بیندازد ناگزیر از هم می‌پاشد. مثل همه مارهای دریایی، از ماهی تغذیه می‌کند و سم بسیار زهرآگینی دارد. زهر یک گونه مار دریایی به نام Enhydrina schistosa بليق تنايج آزميشگاهی از زهر همه انواع مارهای دریایی قوی‌تر است. تنها از یک نوع مار آبی در آب نوزاد زنده متولد می‌شود که آن هم همین مار است و تا ۶ نوزاد می‌زاید.



مار درختی بهشتی  
Paradise Tree Snake  
Chrysopelea paradisi



مار دریایی راهراه  
Banded Sea Snake  
Hydrophis cyanocinctus

بزرگ است. فک این مار فقط چند دندان دارد، اما پیش آمدگی‌های مخصوصی در ناحیه مهره‌های گرد، به صورت لبایی دندانه‌دار درآمداند که نقش دندان را ایفا می‌کنند و دیواره مری را سوراخ کرده و سطح داخلی آن را پوشانده‌اند. این مار هنگام بلعیدن تخم که ممکن است دو برابر سرش باشد، دهانش را باز می‌کند و باسر روی تخم فشار می‌آورد؛ آن گاه ریطاهای انعطاف‌پذیر متصل کننده دو نیمة فک زیرین را باز می‌کند و به تدریج تخم را به داخل فکها فرو می‌پرسد. فلس‌های گردن به صورت ردیف از هم فاصله می‌گیرند، به گونه‌ای که پوست زیرین آشکار می‌شود. دندان‌های داخلی مری تخم را می‌شکافند و محتويات تخم پس از عبور از مری وارد معده می‌شوند و همزمان دریچه‌ای مخصوص پوسته را پس می‌زنند و موجوب قی کردن آن می‌شود. هنگامی که به حد وفور تخم وجود دارد، چربی در بدن مار ذخیره می‌شود و در فصولی که تخم گیریاب است، از چربی تغذیه می‌کند. ماده ۸ تا ۱۴ تخم می‌گذارد. برخلاف روال عادی مارهای تخم‌گذار که در دسته‌های چندتایی تخم‌گذاری می‌کنند، این مار به تنهایی تخم می‌گذارد.

**مار حلزون‌خوار** - ماری شبزی و ساکن زمین است. بدنش قوی، سرش بزرگ و پوزه‌اش کند و کوتاه است. فک بالایی اش کوتاه است و دندان‌های کمی دارد. فک زیرینش هم دراز است و دندان‌های کشیده و خمیده‌ای دارد. ساختمند فک‌ها چنان است که می‌تواند بدون تکان دادن فک بالایی، فک پایینی اش را عقب و جلو ببرد. عمدتاً از حلزون‌ها تغذیه می‌کند؛ به این ترتیب که شبیه مارهای پاری (Pareas) فک بالایی اش را به داخل صدف حلزون جا می‌زنند و آن را می‌بینند تا دندان‌هایش را داخل تن نرم آن فرو کند و آن گاه حلزون را از صدف ببرون می‌کشد. حلزون هنگام تقلّا کردن، مقدار زیادی مواد لزج تولید می‌کند که منافذ خیشومی مار را مسدود می‌کند. بنابراین، برای تنفس هنگام در آوردن حلزون از صدف، از ذخیره‌های شش‌هایش استفاده می‌کند.



مار حلزون‌خوار  
Snail-eating Snake  
Dipsas indica



مار خرطوم‌فیلی  
Elephant-trunk Snake  
Acrochordus javanicus

**مار شبه مرجانی** - این گونه حفار، بدنی استوانه‌ای، سری کوچک و پولک‌های نرمی دارد. چشم‌های ریزش زیر پولک‌های شفافش قرار دارند و دهان کوچکش چندان انعطاف‌پذیر نیست و از این رو، رژیم غذایی‌اش به طimumه‌های باریک، مثل دیگر گونه‌های مار، سیسیلین‌ها (دوزیستان بی‌دست و بای کرم‌مانند) و آمفیسانیدهای مارشکل محدود می‌شود. نوزادان درون بدن ماده رشد می‌کنند و به صورت تکامل یافته متولد می‌شوند.

**مار شکم‌قرمز** - این مار که پراکنده‌ی بسیاری دارد، ۳ زیرگونه دارد که در رنگ‌آمیزی و الگوهای روشن روی گردن، که علامت مشخصه آن هاست، با هم مقابواتند. زیرگونه‌های فلوریدا ممکن است خال‌هایشان با هم آمیخته شود و به شکل طوقی در آید. در مناطق ۱۷۰۰ متر بالاتر از سطح دریا، زندگی می‌کند و عمدتاً شبها فعال است و از حشرات و بی‌مهرگان کوچک، مثل کرم خاکی، راپ (حلزون بی‌صفه) تغذیه می‌کند و در صورت احساس خطر می‌تواند لب بالایی‌اش را به نشانه تهدید برگرداند و هم‌زمان از منفذ تناسلی اش مواد بوداری ترشح کند. این مار در بهار یا پاییز جفت‌گیری می‌کند و پیش از مقارتی، حیوان نر، از سر تا پا، به بدنش موج می‌اندازد. همچنین، خارهای حس‌گری اطراف منفذ تناسلی نر قرار دارد و ظاهراً موجب می‌شود که جانور بتواند خودش را درست روی بدن ماده جاسازی کند. جوجه‌ها داخل بدن ماده رشد می‌کنند و به صورت تکامل یافته و به طول ۷ تا ۱۰ سانتی‌متر متولد می‌شوند.



**مار دم‌سپری سرپوش‌دار بلایت** - این دم‌سپری کوچک، مثل دم‌سپری خال‌قرمز خاک را می‌کند. بیشتر زندگی اش زیر زمین سپری می‌شود و از کرم‌های خاکی تغذیه می‌کند. نر غالباً از ماده بلندتر است. در هر نوبت ۲ تا ۶ نوزاد کامل و زنده به دنیا می‌آورد که از بدو تولد طول شان حدود ۱ سانتی‌متر است.

**مار دمنده** - شاید راجح‌ترین و بروندترین مار افریقایی است که با هوای مرطوب و خشک سازگار است: اما با شرایط آب و هوایی کویر و جنگل‌های آنوه باران‌زا نمی‌تواند سازگار شود. یکی از بزرگ‌ترین افعی‌هاست که قططرش حدود ۲۳ سانتی‌متر است. هنگام حمله می‌تواند بدنش را از این هم بزرگ‌تر کند. زهر این مار باعث خون‌ریزی می‌شود. این افعی کندرو که در اصل روی زمین زندگی می‌کند، به کمک تقوش و رنگ‌آمیزی استار گونه‌اش، هم از چشم صیاد و هم صید پنهان می‌ماند. گاهی از درختان بالا می‌رود و شناور ماهری نیز هست. بیشتر از سیستان‌دaran زمینی، مثل موش صحرائی، بارنده، سوسمراء، قورباغه و وزغ، تغذیه می‌کند. حیوان ماده، تا ۲۰ تا ۳۰ تخم می‌گذارد که داخل بدنش رشد می‌کنند و دقایقی پس از تخم‌گذاری باز می‌شوند. نوزادان هنگام بیرون آمدن از تخم ۱۵ تا ۲۰ سانتی‌متر طول دارند و می‌توانند موش‌های کوچک را بکشند.

**مار زنگی پشت‌الماسی** - این مار بزرگ‌ترین مار زنگی است و از آن جا که زهرش گلیوب‌های قرمز را هدف می‌گیرد، در امریکای شمالی خطرناک‌ترین مار دانسته می‌شود. هنگامی که میان گیاهان به کمین طعمه، از جمله خرگوش و پرندگان، حلقه می‌زنند، تقوش الماسی و جذاب پوسش موجب استوارش می‌شوند. اواخر تابستان، تا ۱۲ نوزاد زنده از پشت حیوان ماده متولد می‌شوند که طول هر یک تا ۳۶ سانتی‌متر است و با حالت تهاجمی از آن‌ها دفاع می‌کند.

**مار دم‌سپری سرپوش‌دار بلایت**

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Uropeltidae: Shieldtail Snakes  
**Size:** up to 35.5 cm (14 in)  
**Range:** Sri Lanka  
**Habitat:** forest

**مار دمنده**

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Viperidae: Vipers  
**Size:** 1.4 - 2 m (4 1/2 - 6 1/2 ft)  
**Range:** Africa: Morocco, south of the Sahara; Middle East  
**Habitat:** savanna up to 1,800 m (6,000 ft)

**مار زنگی پشت‌الماسی**

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Crotalidae: Pit Vipers  
**Size:** 91 cm - 2.4 m (35 3/4 in - 7 3/4 ft)  
**Range:** E. USA: North Carolina to Florida Keys, west to Louisiana.  
**Habitat:** woodland, farmland

**مار شبه مرجانی**

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Aniliidae: Pipe Snakes  
**Size:** 75 - 85 cm (29 1/2 - 33 1/2 in)  
**Range:** N. South America, east of Andes  
**Habitat:** forest

**مار دمنده**  
**Puff Adder**  
*Bitis arietans*

**مار دم‌سپری سرپوش‌دار بلایت**  
*Blyth's Landau Shieldtail*  
*Rhinophis blythii*



مار شلاقی سبز تیره  
Dark-green Whipsnake  
*Coluber viridiflavus*

#### مار شکم قرمز

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 20 - 40.5 cm (7 3/4 - 16 in)  
**Range:** Extreme S. Canada; E. USA: Maine to Minnesota, south to Texas and Florida  
**Habitat:** woodland on hills and mountains, bogs

#### مار شلاقی سبز تیره

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** up to 1.9 m (6 1/4 ft)  
**Range:** Europe: N.E. Spain, central and S. France, Italy, S. Switzerland, Yugoslavia, Corsica, Sardinia  
**Habitat:** dry, vegetated areas: hillsides, woodland edge, gardens

#### مار علفزار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** up to 1.2 m (4 ft); occasionally up to 2 m (6 1/2 ft)  
**Range:** Europe: Scandinavia, south to Mediterranean countries; N.W. Africa; Asia, east to Lake Baikal  
**Habitat:** damp meadows, marshes, ditches, riverbanks

#### مار قهوه‌ای شرقی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Elapidae: Cobras and Sea Snakes  
**Size:** 1.5 m (5 ft)  
**Range:** E. Australia, E. New Guinea  
**Habitat:** wet forest, rocky hillshides

#### مار کج رو

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Crotalidae: Pit Vipers  
**Size:** 43 - 82 cm (17 - 32 1/4 in)  
**Range:** S.W. USA: S. California, Nevada and Utah, south to Mexico  
**Habitat:** desert, rocky hillshides

**مار علفزار** - یکی از اعضای خانواده مارهای کولوبرید است که با زندگی در آب سازگار شده است. این مار با مهارت شنا می‌کند و مدتی از عمرش در آب سپری می‌شود؛ هر چند نسبت به برخی از دیگر گونه‌های ناتریکس کمتر در آب زندگی می‌کند. این مار یکی از رایج‌ترین مارهای اروپایی است که در گستردگی میان مارها، رتبه بالایی دارد.<sup>۳</sup> زیرگونه که در نقوش و رنگ‌آمیزی با هم متفاوت‌اند، در محدوده عظیم زیستی این مار یافت می‌شود. ماده عموماً از تراز دیگر قله‌تر است، مار علفی روزها فعال است و در آب یا خشکی به شکار می‌پردازد. عمدتاً از قورباغه، وزغ و سمندر آبی تغذیه می‌کند، اما ماهی و گاه حتی پستانداران کوچک و وجهه پرندگان را نیز شکار می‌کند. سیاری از طعمه‌هایش را زنده می‌بعد و هر چند از کیسه زهرش ترشحاتی سمعی خارج می‌شود که به حیوانات کوچک آسیب می‌رساند، اما برای انسان بی‌زیان است. بسته به عرض جغرافیایی، تولید مثلش را از آوریل به حد آغاز می‌کند. تر به این ترتیب با ماده مراسم نمایش عشق را به اجرا می‌گذارد که چانه‌اش را که خال‌های حس‌گر فراوانی دارد، روی بدن ماده می‌مالد؛ در صورتی که مشکلی پیش نیاید، تر به سمت گردن ماده پیش می‌رود و آن گاه در هم می‌بینند و جفت‌گیری می‌کنند. حدود ۸ هفته بعد، ماده ۴۰ تا ۴۵ تخم می‌گذارد که پیش‌تر طی رشد جینین کم و بیش تکامل یافته‌اند. ماده تخم‌ها را در مکانی گرم و ترجیحاً میان مواد آلی در حال پوسیدن مثل توده‌ای کود یا کودبرگ می‌گذارد. نوزادان بسته به گرمای محیط اطراف‌شان، پس از ۱ تا ۲ ماه سر از تخم در می‌آورند.

#### مار علفزار

Grass Snake  
*Natrix natrix*



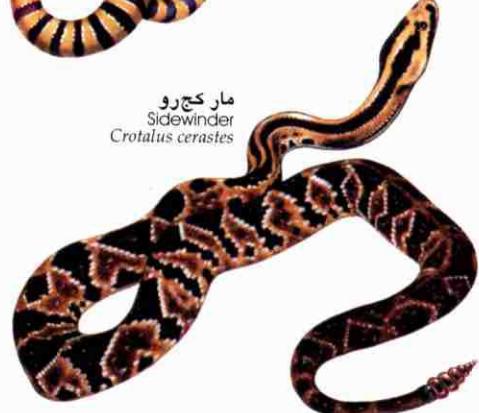
مار قهوه‌ای شرقی  
Eastern Brown Snake  
*Pseudonaja textilis*

**مار قهوه‌ای شرقی** - این مار سمعی تندرو، در زمین‌های خشک یا باتلاقی به یک میزان آسوده است. هنگام روز فعل است و از پستانداران کوچک، قورباغه‌ها و سوسмарها تغذیه می‌کند. رنگ‌آمیزی اش از زرد تا قهوه‌ای متغیر است و منتش به نوارهای رنگی است که در تراکم با هم متفاوت‌اند.

**مار کج رو** - ماری کوچک و چابک است و علامت مشخصه‌اش پیش‌امدگی‌های شاخ‌مانند روی چشم‌اش است. غالباً شب‌زی است و روزها داخل حفره حیوانات دیگر یا زیر بوتهای پنهان می‌گیرد و شبانه برای شکارش که پیش‌تر از جوندگان کوچک، مثل موش‌های کوچک و موش‌های جهنه و هچنین سوسمار تشکیل می‌شود، بیرون می‌آید. به صورت جانی و موج‌وار حرکت می‌کند و تصویر می‌شود که این حرکت کارآمدترین شیوه حرکت مار روی ماسه‌زار باشد. در این حرکت، مار حرکات موجی جانی‌ای در بدنش ایجاد می‌کند و فقط دو یخچ کوتاه از بدنش روی زمین قرار می‌گیرد و بنابراین، همه وزن مار از این دو ناحیه بر زمین می‌افتد. این دو نقطه مانند اهرمی عمل می‌کنند که بدن را به صورت جانی حرکت می‌دهند و مسیر حرکت مار به شکل دو خط موازی ل شکل در می‌آید. این حرکت جانی و موج‌وار در نواحی آزاد و کم‌گیاه دارای این مزیت است که سطح تماس بدنش مار را با ماسه‌های داغ کاهش می‌دهد. در ماههای آوریل یا مه جفت‌گیری می‌کند و جوان ماده در حدود ۳ ماه، ۵ تا ۱۸ نوزاد می‌زاید.

#### مار کج رو

Sidewinder  
*Crotalus cerastes*



**مار شلاقی سبز تیره** - ماری قلمی و کشیده است و بوزه‌های گرد، پشماني بزرگ و دمی دراز و مخروط شکل دارد. برخی از این مارها ممکن است پوستشان به جای سبز و تیره تقریباً سراسر سیاه باشد. تر عمولان از ماده درازتر است. این مار معمولاً روزها فعال است و زمین‌زی است. می‌تواند به راحتی از تخته‌سنگ و بوته بالا برود. از طریق حس بینایی، طعمه‌اش را شناسایی و پیدا می‌کند و از سوسمار، قورباغه، پستانداران، پرندگان و گونه‌های دیگر مار تغذیه می‌کند. در فصل جفت‌گیری برای جلب جفت نیزدی سخت بین نرها در می‌گیرد. ماده میان تخته‌سنگ یا شکاف خاک ۵ تا ۱۵ تخم می‌گذارد و نوزادان پس از ۶ تا ۸ هفته سر از تخم در می‌آورند.

## خزندگان



مارهای کور تغذیه می‌کنند. با این که سمی است، نیش و کیسه زهرش آن قدر کوچک است که تنها به حیوانات کوچک اسیب می‌رساند. ماده، زیر کنده و تخته‌ستگ تخم می‌گذارد.

**مار نواری دویس** - این مار شب‌زی، روز هنگام زیر کنده یا بقایای برگ‌ها پنهان می‌گیرد و شبانه به منظور شکار که غالباً از سوسماه‌هاست، بیرون می‌آید و طعمه را با زهر سمی خود می‌کشد. علامت مشخصه این مار حالت تدافعی اوست که به هنگام احساس خطر به خود می‌گیرد؛ به این ترتیب که روی زمین می‌خوابد و بدنش را به شکل منحنی‌های انعطاف‌پذیر در می‌آورد؛ سپس در صورتی که دشمن به او نزدیک شود، هجوم می‌آورد و آن را می‌گرد. حیوان ماده حدود ۸ نوزاد زنده به دنیا می‌آورد که این نوزادان داخل بدن ماده رشد می‌کنند و از طریق نوعی جفت تغذیه می‌شوند.

**ماساسوگه** - این مار با محدوده وسیعی از زیستگاه‌ها سازگار می‌شود و با این که ظاهراً زمین‌های باتلاقی را ترجیح می‌دهد، حتی در علفزارهای خشک غرب محدوده‌اش نیز به سر می‌برد. روی دم‌ش آر ۹ جفعجه قرار دارد و می‌توان آن را به خاطر پولک بزرگ روی سرش از دیگر مارهای زنگی تمیز داد. از سوسماه، قورباغه، حشره، پستانداران کوچک و پرنده‌گان تغذیه می‌کند. در ماه آوریل یا به جفت‌گیری می‌کند و چند نوزاد در دسته‌های ۲ تا ۱۶ تایی در تابستان به دنیا می‌آورد.

**مار مرجانی شرقی** - در امریکای شمالی تنها دو گونه مار الایید یافت می‌شود که مار مرجانی شرقی یکی از آن‌هاست. حلقه‌های رنگی قرمز و سیاه و سفید یا زردی دور بدن این مار رنگارنگ را فرا گرفته است. درندگان احتمالی باشد. این مار، گونه‌ای ناشناخته و مرموز است که بیشتر عمرش را زیر ماهه و بقایای برگ‌ها سپری می‌کند. صحیح و اواخر بعد از ظهر به سطح زمین می‌آید و به جستجوی مار و سوسماه می‌پردازد. صید را با زعفر بسیار سمی اش از پای در می‌آورد. ماده ۳ تا ۱۲ تخم می‌گذارد که حدوداً پس از سه ماه باز می‌شوند.

**مار موش خوار** - گونه بزرگ و نیرومندی است که با زیستگاه‌های گوناگونی در شرایط خشک و مروط سازگار می‌شود. ع زیر گونه یا بیشتر دارد که دارای ۳ طرح ساده، خال دار یا راه راه سنت است. این مار چاپک، با مهارت بالا می‌رود و جوندگان و دیگر پستانداران کوچک مثل سوسماه‌ها و پرنده‌گان را روی درخت، داخل طوبیه یا ویرانه شکار می‌کند. معمولاً روزها فعال است و ممکن است تا بستانها شیبزی شود. در بخش‌های زیادی از محدوده‌اش به خواب زمستانی فرو می‌رود و در پاییز جفت‌گیری می‌کند. میان بقایای برگ‌ها یا زیر کنده و سنتگها ۵ تا ۲۰ تخم می‌گذارد. تخم‌ها بسته به دمای هوا، پس از ۲ تا ۴ ماه باز می‌شوند و هر چه هوا گرمتر باشد، زودتر باز می‌شوند.

**مار نواری دویس** - مار متمایز و سیاه و سفیدی است که حلقه‌های روی بدنش در پهنا و تعداد متفاوت‌اند. این مار اگر نه منحصر، که بیشتر از

### مار مرجانی شرقی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Elapidae: Cobras and Sea Snakes  
**Size:** 56 cm - 1.2 m (22 in - 4 ft)  
**Range:** USA: North Carolina to Florida, west to Texas; Mexico  
**Habitat:** forest, often near water, rocky hillsides

### مار موش خوار

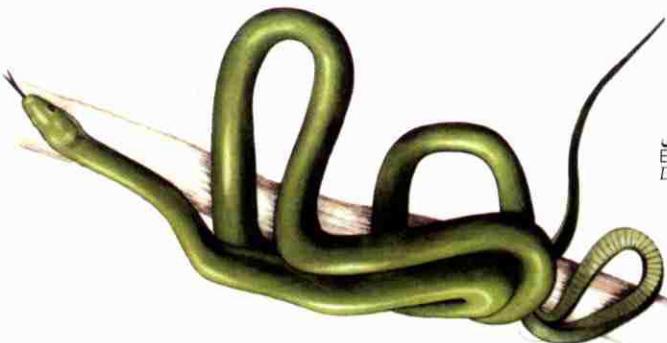
**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 86 cm - 2.5 m (33 3/4 in - 8 1/4 ft)  
**Range:** S. Canada; USA: Vermont to Minnesota, south to Texas and Florida; N. Mexico  
**Habitat:** forest, swamps, farmland, wooded slopes

### مار نواری

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Elapidae: Cobras and Sea Snakes  
**Size:** 40 cm (15 3/4 in)  
**Range:** Australia (not extreme S.E., S.W. or N.W.)  
**Habitat:** varied: damp forest to desert sandhills

### مار نواری دویس

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Elapidae: Cobras and Sea Snakes  
**Size:** 50 cm (19 3/4 in)  
**Range:** Australia: N. New South Wales, S. Queensland  
**Habitat:** dry, wooded areas



مامبای سبز شرقی  
Eastern Green Mamba  
*Dendroaspis angusticeps*

#### ماساسوگه

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Crotalidae: Pit Vipers  
**Size:** 45 cm - 1 m (17 3/4 in - 3 1/4 ft)  
**Range:** USA: N.W. Pennsylvania to Arizona; northern Mexico  
**Habitat:** varied: swamps, marshland, woodland, prairie

#### مامبای سبز شرقی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Elapidae: Cobras and Sea Snakes  
**Size:** 2 m (6 1/2 ft)  
**Range:** E. and A. Africa  
**Habitat:** savanna

#### مانوشی

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Crotalidae: Pit Vipers  
**Size:** 46 - 76 cm (18 - 30 in)  
**Range:** Caspian Sea area, S. Russia, China  
**Habitat:** steppe, semidesert, taiga (coniferous forest)

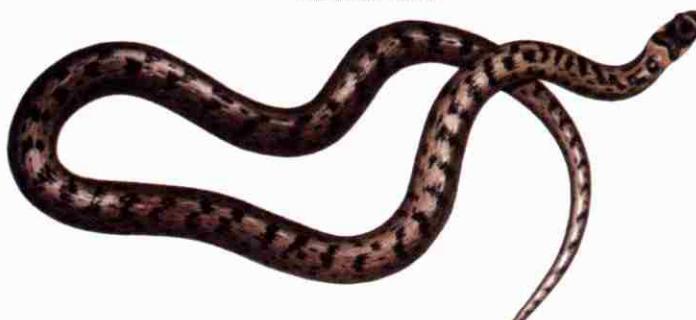
#### نرم مار

**Order:** Squamata: Lizards and Snakes  
**Family:** Colubridae: Colubrine Snakes  
**Size:** 50 - 80 cm (19 3/4 - 31 1/2 in)  
**Range:** Europe: S. Scandinavia, S. England, south to N. Spain, Italy and Greece; east to Russia, N. Iran  
**Habitat:** dry rocky areas, heathland, open woodland

**مانوشی** - از محدود افیهای جالدار منطقه آسیا و اروپاست. در نواحی شمالی حداکثر تا ۵۱ درجه عرض غیراعی به سر برده و عمدتاً شبزی است و به هنگام غروب برای شکار که بیشتر از پستانداران کوچک است، بیرون می‌آید. زهرش برای جانوران کوچک مثل موش کشنده است، اما به ندرت خطری متوجه حیوانات بزرگتر می‌شود و در انسان، تنها بی‌حسی خفیف و موقعیت بدید می‌آورد. به خواب زمستانی فرو می‌رود و ماه مارس بیدار می‌شود. نر عموماً ۱ یا بیش از ۱ هفته زودتر از ماده بیدار می‌شود. جفت‌گیری کمی پس از پایان خواب زمستانی انجام می‌گیرد و ماده ۳ تا ۱۰ تخم می‌گذارد که حدوداً پس از ۳ ماه باز می‌شود.

**نرم مار** - ماری گرد و باریک است و در نواحی مختلف محدوده وسیع رنگ‌آمیزی متفاوتی دارد، اما تقريباً همینه در هر دو سوی سرش رگه‌های تیره‌ای قرار دارد. سرش نسبتاً کوچک و نوک تیز است و گردنش قابل تشخیص نیست. این مار با این که روزها فعال است، پنهان کار و مرموز است و با انواع زیستگاه‌های ششک تا ارتفاع ۱۸۰۰ متر بالاتر از سطح دریا سازگار است و برای آسودن از گرما در قسمت‌های سایه‌دار زیر سگها و صخره‌ها می‌گیرد. عمدتاً از سوسنار به ویژه لاسرتیدها تغذیه می‌کند، اما مارهای کوچک، بچه پستانداران و حشرات را نیز صید می‌کند. طعمه‌اش را در حلقه‌های بدنش نگه می‌دارد تا بتواند برای بلعیدن آن را مهار کند. در فصل تولید مثل برای تصاحب جفت با هم نبرد می‌کنند. حیوان ماده در پاییز ۲ تا ۱۵ تا نوزاد می‌زاید که این نوزادان با یوسته غشایی شفافی متولد می‌شوند و بلاقله خود را از تخم بیرون می‌کنند. طول نوزادان در بدو تولد ۱۲ تا ۲۰ سانتی‌متر است و نر پس از ۳ سال و ماده پس از ۴ سال به بلوغ می‌رسند.

نرم مار  
Smooth Snake  
*Coronella austriaca*



مانوشی  
Manushi  
*Agiistrodon halys*



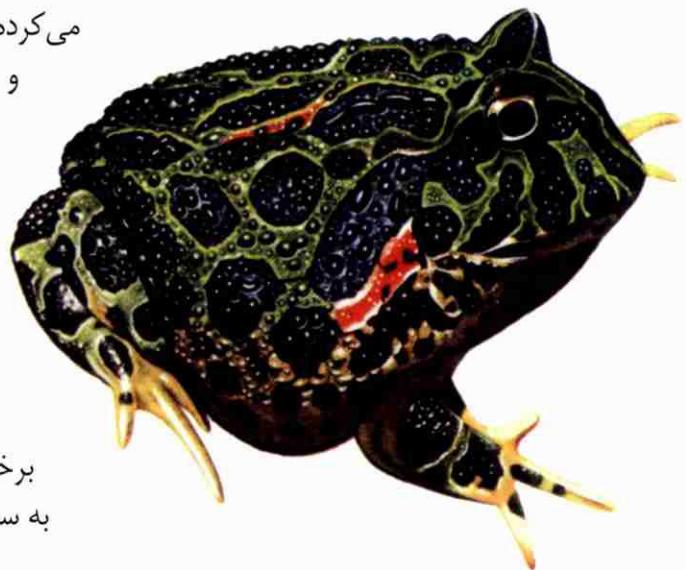
ماساسوگه  
Massasauga  
*Sistrurus catenatus*



# دوزیستان

دوزیستان اولین مهره‌دارانی هستند که بر روی زمین زندگی می‌کرده‌اند. پیدایی آن‌ها به ۳۷۰ میلیون سال پیش و به دریاها و اقیانوس‌ها بازمی‌گردد. امروزه نیز دوزیستان بیشتر اوقات خوبی را همچنان درون آب می‌گذرانند. حتی برخی همچنان درون آب جفت‌گیری و تخم‌گذاری می‌کنند. نوزادان نیز درون آب به دنیا می‌آیند و دارای باله‌های دمی و دستگاه تنفس مخصوصی موسوم به آبشش هستند. رفته رفته که رشد می‌کنند، آبشش‌ها جای خود را به شش‌ها می‌دهند و می‌توانند بر روی خشکی نیز زندگی کنند. برخی از آن‌ها مانند سمندر لجن‌زی، تمام عمر را درون آب به سر می‌برند و آبشش خود را حفظ می‌کنند.

قریب‌گاه شاخ‌دار  
Horned Frog  
*Ceratophrys cornuta*



سیسیلین پاناما می  
Panamanian Caecilian  
*Caecilia ochrocephala*



سمندرها دارند و بی‌دم هستند. پاهای عقبی خوش‌بنیه‌اند و برای جهیدن روی زمین و شنا درون آب بسیار مناسب‌اند. سیسیلین‌ها که شبیه به کرم هستند درون حفره‌های زمینی زندگی می‌کنند و سازگاری بسیار بالایی برای چنین زندگی‌ای دارند؛ جمجمه آن‌ها سخت و استخوانی است و دارای هیچ اندامی نیستند. آن‌ها را به ندرت می‌توان بر روی زمین مشاهده کرد. هنگامی که به دوزیستان به عنوان یک گروه جانوری می‌نگریم طیف جالب توجهی از روش‌های حرکتی را در آنان مشاهده می‌کنیم؛ برخی، شباهت بسیاری با ماهی‌ها دارند و برخی دیگر رفتارهایی متناسب

امروزه نزدیک به ۴۳۵۰ گونه از دوزیستان وجود دارد، اما از آن جا که همواره گونه‌هایی جدید به ویژه در مناطق استوایی در حال کشف است، احتمال می‌رود تعداد آن‌ها بیش از ۵۰۰۰ گونه باشد. تقریباً تمام دوزیستان اولیه ویژگی‌های شبیه به ماهی‌ها داشته‌اند. آن‌ها به طور کامل یا به طور عمده جانورانی آبزی بوده‌اند و از ماهی‌ها تغذیه می‌کرده‌اند. تنها محدودی از این دوزیستان اولیه به واقع اشکال زمین‌زی داشته‌اند. در این میان گروه‌های عمده دوزیستان عبارت‌اند از: سمندرها و سمندرهای کوچک، قوریباغه‌ها و وزغ‌ها. البته گروه دیگری نیز وجود دارد که شمارشان اندک است. این گروه موجوداتی بدون دست و پا با بدنه دراز، موسوم به سیسیلین‌ها هستند که بیشتر شبیه به کرم‌های خاکی‌اند. سمندرها از جدیدترین گروه دوزیستان هستند که بیشترین شباهت را به ماهی‌ها دارند و عموماً بدنه دراز دارند و چهار دست و پا هستند. درون آب با حرکات سینوسی شنا می‌کنند. سمندرهای نوزاد و بالغ در این ویژگی‌ها تاحدی به یکدیگر شباهت دارند و سمندرهای بالغ نیز برخی از خصلت‌های نوزادان را بارها اختیار می‌کنند. اگرچه ظاهرآ شبیه به مارمولک‌ها و سوسماران کوچک هستند، اما بدنشان بدون فلس است و روزنهٔ بیرونی گوش را ندارد. قوریباغه‌ها و وزغ‌ها بدنه بسیار کوتاه‌تر از

میان می‌روند. هنگامی که این بچه قورباغه‌ها تقریباً شبیه به حیوانات بالغ می‌شوند، دم‌شان را نیز از دست می‌دهند. اما رشد همهٔ قورباغه‌ها تابع این مراحل نیست. برخی از آن‌ها تاخته‌ها را درون بدن خود می‌پرورانند.

همان طور که اشکال حرکت در دوزیستان ملجمة شگفتانگیزی از خصلت‌های آبی و خاکی است، تنفس این گروه از جانوران نیز از ساز و کار حیرت‌انگیزی برخوردار است. برخی از دوزیستان آبشش دارند که یا از بیرون قابل مشاهده است یا زیر پرده‌ای از پوست مخفی است. در هر دو حالت، منشأ آبشش‌ها از پوست بیرونی است و هم‌پایه آبشش داخلی ماهی‌ها نیست. آبشش برای تبادل اکسیژن و دی‌اکسید کربن، خواه در دوزیستان نوزاد یا بالغ، در زمان فرو رفتن درون آب استفاده می‌شود. این گروه از جانوران هنگامی که روی زمین هستند برای تنفس کردن از ساز و کار متفاوتی بهره می‌گیرند. بسیاری از آن‌ها دارای شش هستند و فرایند دم و بازدم را از طریق آن انجام می‌دهند.

دوزیستان در شمار مهدهاران خون‌سرد قرار دارند و قادر به تنظیم دمای بدن خود نیستند. برخی برای گرم شدن در آفتاب قرار می‌گیرند و برای خنک شدن به درون آب می‌روند. اگر چه بیشترشان دارای شش هستند، اما اکسیژن مورد نیازشان را غالباً از طریق پوست که فلس‌دار نیست و دائم باید مرتبط نگهش دارند، تأمین می‌کنند. دوزیستان نیز مانند خزندگان، توازن انرژی کاملاً متفاوتی در قیاس با پرندگان و پستانداران دارند. دو گروه اخیر همواره دمای بالایی را (بین ۳۶ تا ۴۲ درجه سانتی‌گراد) در خود تولید می‌کنند. اما دوزیستان و خزندگان دمای بدن‌شان در حد محیطی است که درون آن زندگی می‌کنند.

در بسیاری از دوزیستان نرها و ماده‌ها ظاهر متفاوتی دارند. در گونه‌های زیادی از قورباغه‌ها و وزغ‌ها، نرها پیش از ماده‌ها داخل آب می‌روند و ماده‌ها را با صدایی بلند که مختص گونه خویش است، فرا می‌خوانند.

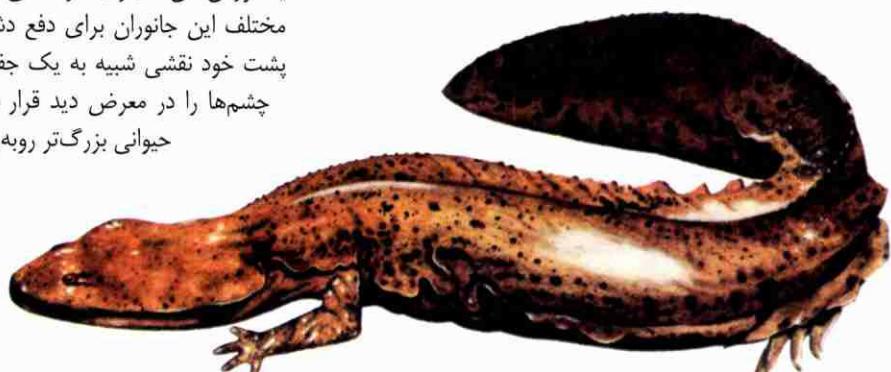
بسیاری از دوزیستان رنگ‌ها و نقوش فوق العاده درخشانی دارند که غالباً به صیادان احتمالی هشدار می‌دهد که پوست این موجودات، ترشحات زننده و بدمزهای دارد. این امر موجب رنجش شدید پستانداران می‌شود. حتی برخی از این دوزیستان زهرآگین هستند و حمله به آن‌ها یا خوردن‌شان منجر به مرگ می‌شود. نمونه‌ای جالب توجه از ترفندهای مختلف این جانوران برای دفع دشمن، گونه‌ای از قورباغه‌هاست که در پشت خود نقشی شبیه به یک جفت چشم دارد و در صورت حمله، این چشم‌ها را در عرض دید قرار می‌دهد تا مهاجم به خیال این که با حیوانی بزرگ‌تر روبه‌روست، فریب بخورد.



وزغ زهردار بولنجر  
Boulenger's Arrow-Poison Toad  
*Atelopus boulengeri*

با زندگی زمینی از خود نشان می‌دهند. سمندرها دو شکل عمدۀ برای راه رفتن روی زمین دارند: هنگامی که با عجله حرکت می‌کنند حرکات آنان بسیار شبیه به رفتارشان درون آب است. بدن به شکل سینوسی می‌لولد و اندام‌ها حرکات ناچیزی دارند. اما هنگامی که به آهستگی حرکت می‌کنند، بدن از روی زمین بلند می‌شود و چهار پای آنان وزن‌شان را تحمل می‌کند و در این حالت شباهت بیشتری به مهره‌داران چهارپا دارد.

قورباغه‌ها و وزغ‌ها که دم شناور خود را از دست داده‌اند، ویژگی‌های کاملاً متمایزی دارند. ضربات نیرومند و هم‌زمان پاهای عقبی برای شنای درون آب و جست و خیز روی زمین کاربرد دارد. هر دو گروه قورباغه‌ها و وزغ‌ها توانایی راه رفتن نیز دارند. برخی از این دو گروه حتی قادر به بالا رفتن از درختان هستند. قورباغه‌ها غالباً طی چندین مرحله به بلوغ می‌رسند. مدت زمانی که هر دوره به طول می‌انجامد، در گونه‌های مختلف تفاوت دارد و از ۲۴ ساعت تا چندین هفته در نوسان است. تخم‌ریزی معمولاً درون آب انجام می‌گیرد و این تخم‌ها غشایی محافظ و ژلاتینی در اطرافشان دارند. بچه قورباغه‌ها که سر از تخم بیرون می‌آورند، دارای دم‌اند و در بیش‌تر گونه‌ها، مجهز به آبشش هستند. رفته رفته که بچه قورباغه‌ها بزرگ می‌شوند، پاه‌ها و شش‌ها ظاهر می‌شوند و آبشش‌ها از



هلبندر  
Hellbender  
*Cryptobranchus alleganiensis*

**اکسولوتل** - این حیوان که اکنون کمیاب است، به دلیل نایبودی زیستگاهش، ورود ماهی‌های گوشت‌خوار، مثل کپور و جمع‌آوری مجموعه‌هایی برای تجارت حیوانات دست‌آموز، بهشدت تهدید شده است. این گونه ظاهر غریبی دارد؛ باله پیشی اش از عقب سر تا نوک و اطراف سطح زیرین دم درازش کشیده شده است و سه چفت آیشش بیرونی بوسیله از پر نیز دارد. پaha و ساق‌هایش کوچک و ضعیفاند. در آب تولید مثل می‌کند و رایجه ترشحات غدد شکم نر موجب جلب ماده می‌شود. نر دم‌ش را به سمت ماده تکان می‌دهد و به این طریق رایجه‌اش را از طریق آب به سوی او ارسال می‌کند؛ ماده نزدیک می‌شود و حين بو کشیدن با عدد جنسی نر روپرتو می‌شود. سپس نر نطفه را در کیسه‌ای کوچک به نام اسپرماتوفور می‌ریزد که در قعر آب فرو می‌رود. ماده روی آن قرار می‌گیرد و کیسه‌منی را با ریزش گاه خود جذب می‌کند و به این ترتیب از داخل بارور می‌شود. شمار تخم‌های این حیوان در زیستگاه طبیعیش حدود ۴۰۰ تاست، اما ممکن است در اسارت هزاران تخم بگذارد. این گونه در حالت طبیعی در مرحله بلوغ تناسلی (حلی مرحله نوزادی) تولید مثل می‌کند و از آن پس نیز آیشش‌هایش را حفظ می‌کند و در آب باقی می‌ماند. برخی از گونه‌ها دچار دگردیسی می‌شوند و به بالغ‌های می‌آیشش و ساکن خشکی تبدیل می‌شوند.

**انسانیتایی زرد خال** - یکی از چند زیرگونه انسانیتایی است که دارای انواع رنگ‌ها و نقوش است. همه آن‌ها را می‌توان از روی این ویژگی شناخت که دم‌شان در ناحیه بین باریک می‌شود. دم نر معمولاً از دم ماده



آمفیومای دو انگشتی  
Two-toed Amphiuma  
*Amphiuma means*

#### آمفیومای دو انگشتی

**Order:** Urodela; Newts and Salamanders  
**Family:** Amphiumidae: Amphiumas  
**Size:** 45 cm - 1.2 m (17 3/4 - 4 ft)  
**Range:** USA: S.E. Virginia to Florida, E. Louisiana  
**Habitat:** swamps, bayous, drainage ditches

## سمندرها



انسانیتایی زرد خال  
Yellow-blotched Ensatina  
*Ensatina escholtzii croceator*

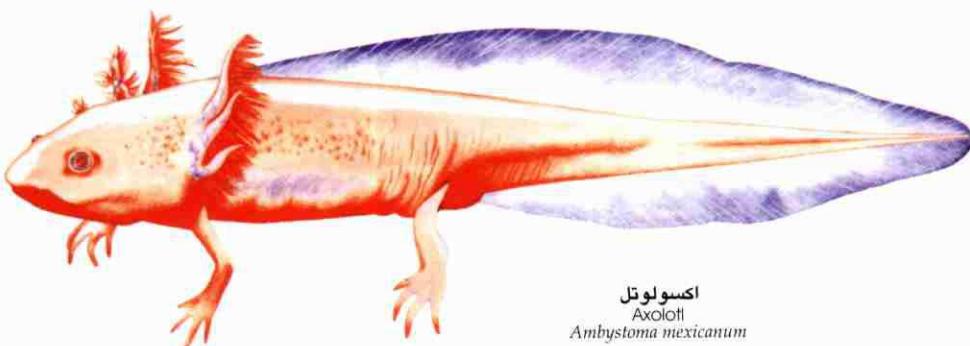
**آمفیومای دو انگشتی** - پاهای این سمندر آبزی ریز و عملأً بی استفاده است و هر کدام دو انگشت دارد. غالباً شبها فعال است و در آب به صید خرچنگ خاردار، قرباگاه، مارهای کوچک و ماهی می‌پردازد و ممکن است هنگام شدت رطوبت هوا به خشکی بیاید. در طول روز در سوراخی که در گل خفر می‌کند، پنهان می‌گردید یا سوراخ موجود دیگری را تصاحب می‌کند. ماده حدوداً ۲۰۰ تخم به صورت رشته تخی شبیه به دانه‌های منجوق می‌گذارد؛ آن گاه تخم‌ها در بستر آب قرار می‌گیرند و ماده دور آن‌ها حلقه می‌زند و از آن‌ها محافظت می‌کند. تخم‌ها حدود ۵ ماه پس از تخم‌ریزی باز می‌شوند. هنگامی که لاژوها سر از تخم در آورند، حدوداً ۵ سانتی‌متر طول دارند و پاهای ریزشان در این مرحله نسبت به زمانی که بالغ می‌شوند و طول شان به ۷/۵ سانتی‌متر می‌رسد، کارایی بیشتری دارد. گونه‌ای دیگر با نام آمفیوما تریداکلتم نیز در امریکای جنوبی یافت می‌شود که در ظاهر و عادات شبیه به گونه دو انگشتی است، اما هر کدام از پاهای ریزش سه انگشت دارد.

#### اکسولوتل

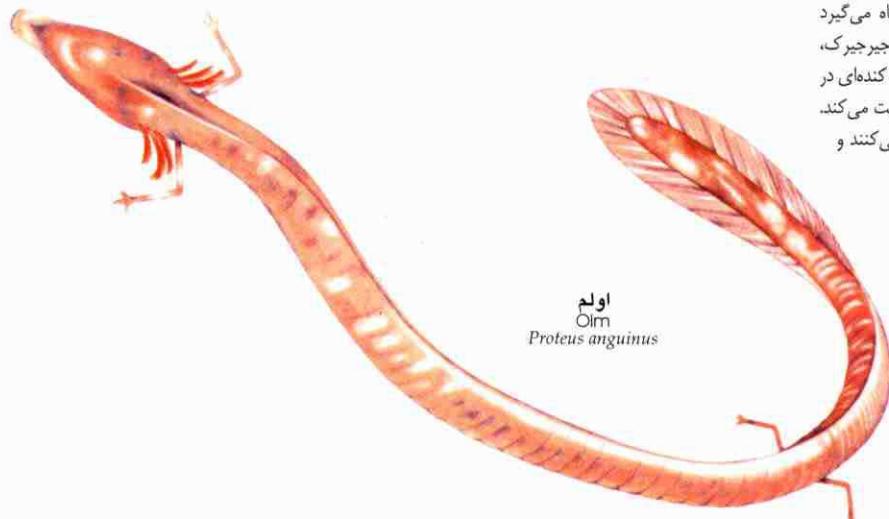
**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Ambystomatidae: Mole Salamanders  
**Size:** up to 29 cm (11 1/2 in)  
**Range:** Mexico: principally Lake Xochimilco  
**Habitat:** permanent water at high altitude

#### انسانیتایی زرد خال

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Plethodontidae: Lungless Salamanders  
**Size:** 7.5 - 15 cm (3 - 6 in)  
**Range:** USA: California  
**Habitat:** moist forest, canyons



اکسولوتل  
Axolotl  
*Ambystoma mexicanum*



اولم  
Olm  
*Proteus anguinus*

حتی ممکن است به مرگ پستانداران کوچک نیز بینجامد. این سمندر نواحی مربوط را ترجیح می‌دهد و بهتر است از آب دور می‌شود. روزها در پناهگاهی به سر می‌برد و شبانه برای شکار بی‌مهرگان بیرون می‌آید. در خشکی جفت‌گیری می‌کند. نر، ماده را روی پشتیش می‌گذارد و این سو و آن سو می‌برد. سپس محتویات کیسه نطفه‌اش را روی زمین می‌ریزد و ماده را روی آن پیاده می‌کند. ماده با اندام تناسلی اش نطفه را به خود می‌گیرد و از داخل بارور می‌شود. تخمها داخل بدن ماده رشد می‌کنند و ۱۰ ماه پس از باروری، ۱۰ تا ۵۰ نوزاد زنده متولد می‌شوند.

#### اولم

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Proteidae: Olm and Mudpuppies  
**Size:** 20 - 30 cm (7 3/4 - 11 3/4 in)  
**Range:** Yugoslavia; E. Adriatic coast; N.E. Italy  
**Habitat:** streams and lakes in underground limestone caves

#### سمندر آتشین

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Salamandridae: Newts and Salamanders  
**Size:** 20 - 28 cm (7 3/4 - 11 in)  
**Range:** central, W. and S. Europe; N.W. Africa; parts of S.W. Asia  
**Habitat:** forest on hills and mountains.

#### سمندر آسیایی

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Hynobiidae: Asiatic Land Salamanders  
**Size:** 14 cm (5 1/2 in)  
**Range:** Japan  
**Habitat:** mountain streams

بلندتر است. این گونه ساکن خشکی، زیر کنده و سنگی پناه می‌گیرد و به جستجوی عنکبوت و مشربات بزرگی مثل سوسک و جیرجیرک، می‌پردازد. ماده در بهار با اوایل تابستان ۷ تا ۲۵ تخم در سوراخ یا کندهای در حال پوشیدن می‌گذارد و در هنگام تکامل تخمها از آن‌ها مراقبت می‌کند. لاروها در خشکی زندگی می‌کنند، از مرحله آبزیستی گذر نمی‌کنند و پس از دو تا سه سال به بلوغ می‌رسند.

**اولم** - این سمندر بزرگ و آبزی دارندی استوانه‌شکل و کهرنگ و آبشش‌های پوشیده از بر است. دم پهن و باهای ضعیف و تکامل نیافته‌ای دارد. پاهای پیشین سه انگشت و پاهای عقی دو انگشت دارند. در لانه غارمانندش که کاملاً تاریک است، به سر می‌برد و عملاً کور است چشم‌انش زیر پوست پنهان‌اند. از کرم‌های آبزی کوچک و سخت پوستان تعذیه می‌کند. ماده یکباره ۱۲ تا ۲۰ تخم زیر سنگ می‌گذارد و همان جا پنهان می‌شود. هر تر روز ۹۰ روز یاز ماده از آن‌ها مراقبت می‌کنند و پس از حدود ۶۰ روز از شوند. برخی از ماده‌ها ممکن است به شیوه‌ای متفاوت تولید مثل کنند؛ به این ترتیب که شمار کمی تخم داخل بدن حمل می‌کنند و دو نوزاد تکامل یافته از آن‌ها متولد می‌شود. نوزادان نمونه‌های کوچکی از والدین خود هستند، اما چشمان تکامل نیافته‌ای دارند. اولم زمانی گونه‌ای رواج بود، اما اکنون به دلیل آلودگی آب در زیستگاه محدودش و نیز صید بسیار از سوی انسان برای تجارت حیوانات دست‌آموز، کمیاب شده است.

**سمندر آتشین** - گونه‌ای است با ترکیبی سنگین که دمی نسبتاً کوتاه دارد. علامت مشخصه‌اش نقوش و رنگ‌آمیزی روش اولست که ممکن است خال دار یا راهراه باشد. این نقوش هشداری برای درندگان احتمالی است؛ گویای این معنا که بدن این سمندر ترشحات ناخوشانیدی تولید می‌کند. این ترشحات موجب سوزش چشم و دهان دشمنان می‌شود و

سمندر آتشین  
Fire Salamander  
*Salamandra salamandra*



سمندر آسیایی  
Asian Salamander  
*Hynobius stejnegeri*



سمندر ببری  
Tiger Salamander  
*Ambystoma tigrinum*

و برخی دوزیستان کوچک تهدیه می‌کند. زمان‌بندی فصل جفتگیری در نواحی مختلف متفاوت است، اما معمولاً با بارش باران آغاز می‌شود. در آب جفتگیری می‌کند و ماده به صورت تودهای تخم می‌گذارد آن گاه تخمها به گیاهان زیر آب یا بقایای گیاهان می‌چسبند.

**سمندر بهاری** - از بزرگ‌ترین گونه‌های خانواده‌اش با چندین تراز است و هر تراز رنگ و نقش متفاوتی دارد. بیشتر زندگی اش را در آب می‌گذراند، اما ممکن است شب‌های بارانی در جستجوی غذا به خشکی بیاید. غذای اصلی آن حشره، کرم و دیگر گونه‌های سمندر است. حیوان ماده در ماه زوئیه یا اوت، ۲۰ تا ۴۰ تخم می‌گذارد. هر تخم جداگانه به سطح زیرین سنجک‌های زیر آب می‌چسبد. ماده سه ماه از تخم‌ها مراقبت می‌کند تا باز شوند. لاروها حدوداً ۱ تا ۳ سال به شکل و رنگ‌آمیزی سمندر بالغ در نمی‌آیند.

**سمندر پشتقرمز** - این سمندر به وفور یافت می‌شود و پراکنده‌گی گسترده‌ای دارد. همه عمرش را در خشکی به سر می‌برد. به این دلیل این نام را به خود گرفته است که در پیشش نواری رنگی دارد. این توار ممکن است تنواع رنگ گسترده‌ای از قرمز تا خاکستری یا زرد داشته باشد. بدین برخی از گونه‌ها خاکستری و بدون نوار رنگی است. این سمندر شب‌زی روزها زیر سنگ و بستر جنگل پنهان می‌شود و شب‌ها در جستجوی حشرات و مهرگان کوچک بیرون می‌آید. تولید مثل هر سال انجام می‌شود و سمندرها در طول زمستان مراسم اظهار عشق را به جا آورده، جفتگیری می‌کنند. ماده در زوئیه ۶ تا ۱۲ تخم می‌گذارد. تخم‌ها به صورت خوش‌های درون شکاف، زیر سنگ یا درون کندهای پوسیده آویزان می‌شوند. ماده دور تخم‌ها حلقه می‌زند و از آن‌ها محافظت می‌کند. تخم‌ها پس از ۸ تا ۹ هفته باز می‌شوند. لاروها از مرحله آبزیستی گذر نمی‌کنند و دو سال به درازا می‌کشد تا به بلوغ برسند.

#### سمندر ببری

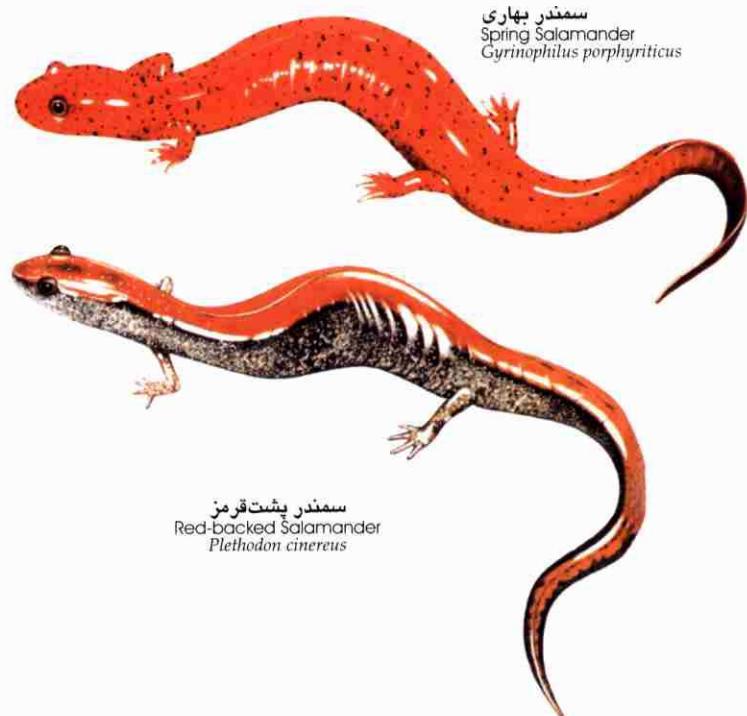
**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Ambystomatidae: Mole Salamanders  
**Size:** 15 - 40 cm (6 - 15 3/4 in)  
**Range:** S. central Canada, central USA, south to N. Florida and Mexico  
**Habitat:** arid plains, damp meadows, mountain forest

#### سمندر بهاری

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Plethodontidae: Lungless Salamanders  
**Size:** 10 - 22 cm (4 - 8 3/4 in)  
**Range:** S. Canada: Quebec; USA: Maine, to Georgia, Mississippi  
**Habitat:** wet caves, cool clear mountain springs

#### سمندر پشتقرمز

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Plethodontidae: Lungless Salamanders  
**Size:** 6.5 - 12.5 cm (2 1/2 - 5 in)  
**Range:** S.E. Canada, N.E. USA, south to North Carolina, S. Indiana  
**Habitat:** cool, moist forest



سمندر بهاری  
Spring Salamander  
*Gyrinophilus porphyriticus*

سمندر پشتقرمز  
Red-backed Salamander  
*Plethodon cinereus*

**سمندر تیره** - سمندر جوان چند جفت خال زرد یا قرمز روز پشت دارد، اما با بلوغ، این خال‌ها محو یا نامحسوس می‌شوند. در صورت احساس خطر می‌تواند خوب بپرید و چندین برابر طول خود بجهد تا از دشمن بگریزد. بیشتر از حشرات، لارو و کرم خاکی تعذیه می‌کند. ماده در تابستان تا ۳۶ تخم به صورت خوش‌های و نزدیک آب، زیر سنگ یا گندلهای می‌گذارد. نوزادان پس از ۲ تا ۳ ماه از تخم بیرون می‌آیند و در ۳ یا ۴ سالگی به بلوغ می‌رسند.



سمندر تیره  
Dusky Salamander  
*Desmognathus fuscus*

**سمندر تیز دنده** - از بزرگترین دوزیستان اروپایی است. بدنش سنتور و نیرومند و سر صاف و پهن دارد. پوستش زیر است و ریفی از برآمدگی‌های کوچک در نوک دندنهای هر دو پهلویش قرار دارد. دندنهای غالباً مشخص‌اند و حتی ممکن است از زیر بوسٹ نیرویون بزنند. شناور قدرتمندی است و معمولاً شبهاً فعال است و برای تعذیه به جستجویی می‌مهراگان کوچک می‌پردازد. نر پس از به جا آوردن مراسم اظهار عشق، جفت را روی پشتتش سوار کرده، به آب می‌زند و محثوبات کیسه نطفه‌اش را به قدر آب می‌برند. آن کاه ماده را روی کیسه پیاده می‌کند. ماده که با اندام تناسلی اش نطفه را به خود می‌گیرد و از درون بارور می‌شود، روی سنتگی زیر آب تخم گذاری می‌کند.

سمندر چسبنده  
Slimy Salamander  
*Plethodon glutinosus*



**سمندر تیره**  
Order: Urodela: Newts and Salamanders  
Family: Plethodontidae: Lungless Salamanders  
Size: 6.5 - 14 cm (2 1/2 - 5 1/2 in)  
Range: S. Canada; N.E. USA, south to Louisiana  
Habitat: springs, woodland creeks, floodplains

**سمندر چسبنده** - از گونه‌های ساکن خشکی است. از پوستش ماده چسبنده‌ای ترشح می‌شود که ممکن است حاوی مواد محافظ باشد. روزها زیر سنگ یا کنده یا درون سوراخی پنهان می‌گیرد، اما شب‌ها، بهویژه پس از باران، در پست جنگل به شکار بی‌مهرگان می‌پردازد. ماده‌های جنوبی هر سال و ماده‌های شمالی هر دو سال یک بار تولید مثل می‌کنند. ۶ تا ۳۶ تخم در سوراخ یا کنده‌ای پوسیده می‌گذارند و در هنگام رشد از آن‌ها مراقبت می‌کنند.

سمندر تیز دنده  
Sharp-fibbed Salamander  
*Pleurodeles waltli*

**سمندر تیز دنده**  
Order: Urodela: Newts and Salamanders  
Family: Salamandridae: Newts and Salamanders  
Size: 15 - 30 cm (6 - 11 3/4 in)  
Range: Portugal and Spain (except N. and N.E.), Morocco  
Habitat: slow rivers, ponds, ditches

**سمندر چسبنده**  
Order: Urodela: Newts and Salamanders  
Family: Plethodontidae: Lungless Salamanders  
Size: 11.5 - 20.5 cm (4 1/2 - 8 in)  
Range: E. and S.E. USA; New York to Florida, Missouri, Oklahoma  
Habitat: floodplains, cave entrances

سمندر خالدار  
Spotted Salamander  
*Ambystoma maculatum*



سمندر قرمز  
Red Salamander  
*Pseudotriton ruber*



**سمندر غولپیکر اقیانوس آرام** - این سمندر نرمبوست که به رغم صامت بودن اغلب سمندرها، قادر به سر دادن فریاد بمی است، گونه‌ای غیر عادی به شumar می‌رود. سمندرهای بالغ در خشکی زیر کنده، سنگ و بقایای مواد جنگلی زندگی می‌کنند و حتی ممکن است از درخت و بوته هم بالا بروند. غالباً شبها فعال است و از حلوون، حشره، موس و دیگر گونه‌های سمندر تغذیه می‌کنند. در بهار سمندرهای بالغ معمولاً در سرچشمه نهری تولید مثل می‌کنند و ماده نزدیک به ۱۰۰ تخم روی شاخه‌ای زیر آب پسیار درنده‌اند و نوزادان کوچکتر را می‌خورند. از نوزاد قورباغه و حشرات

نیز می‌خوردند. این سمندر را می‌توان از روی خال‌های نامنظم پیشش که از سر تا دم را در بر می‌گیرد، شناخت. به ندرت در دیدرس قرار می‌گیرد و بیشتر زندگی‌اش را زیر زمین می‌گذراند از حلوون و کرم تغذیه می‌کند. اوایل بهار باران‌های شدید موجب کوج این گونه به آیگرهای تولید مثل می‌شود. ماده حدوداً ۱۰۰ تخم به صورت اینوه و متراکم می‌گذارد. تخم‌ها به گیاهان زیر آبی تالاب می‌چسبند. ماده ممکن است بیش از یک بار تخم‌گذاری اینوه کند. حدوداً پس از چهار تا هشت ماهه، لاروهاي ۱/۲۵ سانتی‌متري سر از تخم در می‌آورند و در دو تا همان ماهگی بالغ می‌شوند. سمندرهای خالدار گاهی ۲۰ سال عمر می‌کنند. در برخی از نواحی، باران‌های اسیدی رفته تالاب‌های تولید مثل آن‌ها را الوده می‌کند و مانع از رشد موقتی آمیز تخم‌ها می‌شود. باران اسیدی حاوی اسید سولفوریک و اسید نیتریک حاصل از گازهایی است که در اثر مصرف سوخته‌های فسیلی تولید شده و به جو زمین منتقل شده‌اند. این باران موجب نگرانی فزاینده زیست‌شناسان شده است، در آیگرهای موقعی حاصل از پارش باران و برف که برای تولید مثل از آن‌ها استفاده می‌کنند، غالباً میزان اسید بهشت باالاست و موجب می‌شود که بسیاری از تخم‌ها باز نشوند. جوجه‌های هم که زنده می‌مانند، ناقص متولد می‌شوند. این گونه به تدریج کمیاب شده است.

سمندر خالدار

**Order:** Urodea: Newts and Salamanders  
**Family:** Ambystomatidae: Mole Salamanders  
**Size:** 15 - 24 cm (6 - 9 1/2 in)  
**Range:** S.E. Canada, E. USA to Georgia and E. Texas  
**Habitat:** hardwood forest, hillsides near pools

سمندر غولپیکر اقیانوس آرام

**Order:** Urodea: Newts and Salamanders  
**Family:** Ambystomatidae: Mole Salamanders  
**Size:** 7 - 30 cm (2 3/4 - 11 3/4 in)  
**Range:** Pacific coast of N. America; British Columbia to California; Idaho, Montana  
**Habitat:** cool humid forest, rivers, streams and lakes

سمندر قرمز

**Order:** Urodea: Newts and Salamanders  
**Family:** Plethodontidae: Lungless Salamanders  
**Size:** 9.5 - 18 cm (3 3/4 - 7 in)  
**Range:** E. USA: S. New York, west to Indiana, south to Louisiana  
**Habitat:** springs, surrounding woodland, swamps, meadows



سمندر غولپیکر اقیانوس آرام  
Pacific Giant Salamander  
*Dicamptodon ensatus*

انگشت دارد. در نواحی مختلف رنگ آمیزی این جانور متفاوت است. رایج ترین سمندر کالیفرنیا است که در خشکی به سر می برد و به جای استفاده از پاهای، با حرکات مواج پذنش حرکت می کند. هنگام روز در گیاهان مرطوب یا میان ریشه درختان پنهان می شود و شبانه در جستجوی کرم و عنکبوت و دیگر طعمه های بی مهره از مخفیگاهش بیرون می آید. این گونه به ویژه در دوره های بارانی فعال است. ماده او از پاییز و زمستان با بارش باران، ۴ تا ۲۱ تخم، زیر سنگ یا کنده ای می گذارد. تخم ها در بیهار باز می شوند و نوزادان قادر مرحله ابزیستی هستند.

سمندر قلمی کالیفرنیا  
*California Slender Salamander*  
*Batrachoseps attenuatus*



#### سمندر قلمی کالیفرنیا

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Plethodontidae: Lungless Salamanders  
**Size:** 7.5 - 14 cm (3 - 5 1/2 in)  
**Ranger:** USA: S.W. Oregon, California, western slopes of Sierra Nevada  
**Habitat:** redwood forest, grassland, mountains and foothills

#### سمندر کوچک زبرپوست

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Salamandridae: Newts and Salamanders  
**Size:** 6.5 - 12.5 cm (2 1/2 - 5 in)  
**Ranger:** western North America: Alaska to California  
**Habitat:** ponds, lakes, slow streams and surrounding grassland or woodland

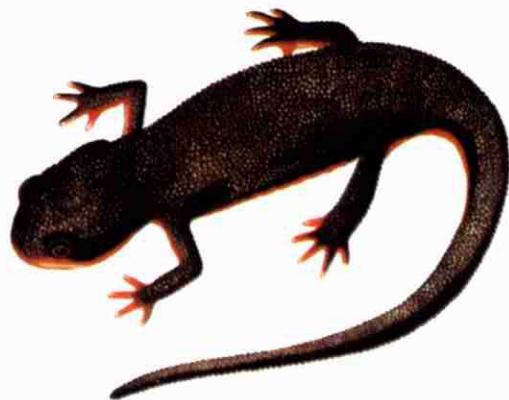
#### سمندر کوچک زکیلدار

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Salamandridae: Newts and Salamanders  
**Size:** 14 - 18 cm (5 1/2 - 7 in)  
**Ranger:** Europe (not S. and S.W. France, Iberia, Ireland or S. Greece)  
**Habitat:** still or slow water, woodland

#### سمندر کوچک زبرپوست - آبری ترین

سمندر اقیانوس اطلس است و می توان از روی پوست زیگلی و چشم انداز که پلاک پایین شان تیره است، آن را باز شناخت. هم در خشکی، هم در آب به جستجوی شکار شامل بی مهرگان، می پردازد. ترشحات سمی پوستش بیشتر دشمنان را دفع می کند. در فصل تولید مثل، پوست نر به صورت مقطعی نرم و مخربش متورم می شود. سمندر ماده برخلاف دیگر سمندرهای کوچک، به جای تخم گذاری انبوه، دانه دانه روی گیاهان زیر آب یا ضایعات جنگل تخم می گذارد. پس از چندی لاروهای آبری از تخم بیرون می آیند.

سمندر کوچک زبرپوست  
Rough-skinned Newt  
*Taricha granulosa*



سمندر کوچک زکیلدار - حیوان نر، سمندر زبرپوست و بزرگی است و در فصل جفتگیری پوستهای دندانهای روی پوستش شکل می گیرد. غالباً ماده از نر بزرگتر است، اما پوستهای روی پوستش شکل نمی گیرد. از بی مهرگان آبری و ساکن خشکی تقدیمه می کند و ممکن است ماهی های کوچک و دوزستان دیگر و تخشنان را نیز بخورد. نر هنگام مراسم اظهار عشق، نمایش پر تحرک به اجرای می گذارد آن گاه نطفه ریزی می کند و ماده روی آن ها راه می رود و با اندام تناسلی اش آن ها را به خود جذب می کند. ماده ۳۰۰ تا ۲۰۰ تخم می ریزد که پس از پهار تا پنج ماه باز می شوند.

نیز تقدیمه می کند. لاروها ممکن است در دو سالگی بالغ شوند یا پس از این که طول شان به حدود ۲۰ سانتی متر رسید، به بلوغ جنسی برسند.

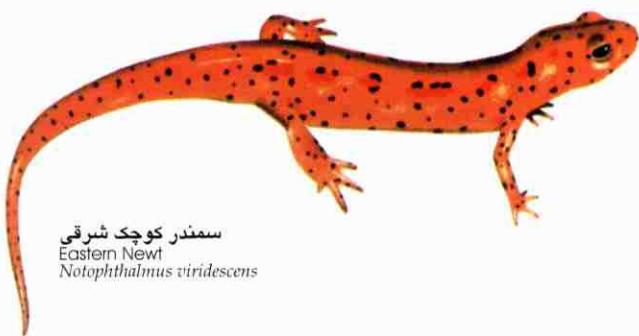
سمندر قرمز - گونه ای است با رنگ روشن که بدنی ستر و نیرومند و دم و پاهای کوتاه دارد. قسمت زیادی از زندگی اش را در خشکی، معمولاً در مجاورت آب می گذراند. کرم حاکم، حشرات و سمندرهای کوچک غذای اصلی اش به شمار می روند. پس از مراسم اظهار عشق و جفتگیری، سمندر قرمز ماده در پاییز ۵۰ تا ۱۰۰ تخم می گذارد. لاروها پس از حدود دو ماه از تخم بیرون می آیند و از حدود دو سالگی بالغ می شوند.

سمندر قلمی کالیفرنیا - همان گونه که از نامش بر می آید، بدنه و دمش کشیده است. ساق و پایش باریک و ریز است. هر پایش چهار





سمندر لجن‌زی  
Mudpuppy  
*Necturus maculosus*



سمندر کوچک شرقی  
Eastern Newt  
*Notophthalmus viridescens*



سمندر مرمرین  
Marbled Salamander  
*Ambystoma opacum*

**سمندر کوچک شرقی** - در محدوده وسیع زیستگاهش، دارای نقوش و رنگ‌های متعدد و مقاومتی است. حیوان بالغ آبی و گوشتخواری پر و لوح است. در آبهای کم عمق به جستجوی کرم، حشره و سختپوستان و تخم و نوزاد دوزیستان دیگر می‌پردازد. فصل جفت‌گیری، اواخر زمستان تا اوخر بهار آغاز می‌شود. ماده ۲۰۰ تا ۴۰۰ تخم به صورت دانه‌دانه روی گیاهان زیر آب می‌گذارد و پس از حداقل دو ماه مراقبت، تخم‌ها باز شده، نوزادان از آن خارج می‌شوند. در اوخر تابستان این نوزادان به سمندر بالغ کوچکی که سمندر افت (eft) نامیده می‌شود، تغییر شکل می‌گردند و برای حداقل سه سال زندگی در خشکی و غالباً تغذیه از حشرات آب را ترک می‌کنند. سپس به آب بر می‌گردند و بالغ و کامل می‌شوند.

**سمندر کوچک شرقی**

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Salamandridae: Newts and Salamanders  
**Size:** 6.5 - 14 cm (2 1/2 - 5 1/2 in)  
**Range:** S.E. Canada, E. USA: Great Lakes area to Florida and Texas  
**Habitat:** ponds and lakes with vegetation, ditches, swamps

**سمندر لجن‌زی**

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Proteidae: Olm and Mudpuppies  
**Size:** 20 - 43 cm (7 3/4 - 17 in)  
**Range:** S. Canada: Manitoba to Quebec; USA: Great Lakes, south to Georgia and Louisiana  
**Habitat:** lakes, rivers, streams

تر تا زمان باز شدن تخم‌ها که ۵ هفته به طول می‌انجامد، از آن‌ها نگهبانی می‌کند. نوزادان تا پیش از چهار تا شش سالگی به بالغ نمی‌رسند.

**سمندر مرمرین** - گونه‌ای تیره رنگ است؛ با بدنه سبز و نیرومند. به این خاطر این نام را به خود گرفته است که نقوش و رنگ‌آمیزی خاصی دارد. نزد ماده روشن‌تر است و سمندرهای جوان دارای طیف خاکستری تیره یا قهوه‌ای هستند و رگه‌های روشنی دارند. شباهن به رای شکار حلوون و کرم از مخفیگاهش بیرون می‌آید، اما پیش از فرار از دنیا، زیر کنده یا سنگی پنهان می‌شود و در طول روز همان جا می‌ماند. بسته به عرض جغرافیایی، از سپتامبر تا دسامبر تولید مثل می‌کند. در خشکی جفت‌گیری می‌کند و نیز لانه می‌سازد. ماده ۵۰ تا ۲۰۰ تخم، به صورت یکی، در زمین شیبدار می‌گذارد که بعداً از باران پر می‌شود. سمندر تا زمان بارش

متشكل از آب شیرین، از آبهای کم عمق گلی و کندجریان گرفته تا آبهای سرد و زلال زندگی می‌کند. هریک از چهار پایش، چهار انگشت دارند و دمش پهن است. آبیش‌های پوشیده از پرش، بسته به نوع آبی که جانور در آن زندگی می‌کند، دارای اندازه‌های متفاوت است. سمندر ساکن آبهای سرد و رشار از اکسیژن در مقایسه با گونه مشابه که ساکن آبهای گرم گلی و کم اکسیژن است و برای جمع اوری تمامی اکسیژن موجود به آبیش‌های بزرگ و پر پشت نیاز دارد، آبیش‌های کوتاه‌تری دارد. کرم خاکی، خرچنگ خاردار، حشرات و ماهی‌های کوچک را غالباً در شب شکار می‌کنند، اما گاهی نیز ممکن است

روزها به صید ماهی پردازد. فصل تولید مثل از آوریل تا ژوئن به درازاً ۳۰ تا ۱۹۰ تخم می‌گذارد و هر تخم جداگانه می‌گذارد و هر تخم جداگانه به کنده یا سنگی می‌چسبد.

**سمندر مرمرین**

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Ambystomatidae: Mole Salamanders  
**Size:** 9.0 - 12.5 cm (3 1/2 - 5 in)  
**Range:** E. USA: New Hampshire to Florida, west to Texas  
**Habitat:** woodland, swamp areas and drier, high ground

**سیرین بزرگ**

**Order:** Urodela: Newts and Salamanders  
**Family:** Sirenidae: Sirens  
**Size:** 50 - 97.5 cm (19 3/4 - 38 1/4 in)  
**Range:** USA: coastal plain from Virginia to Florida, S. Alabama  
**Habitat:** shallow, muddy fresh water with plenty of vegetation



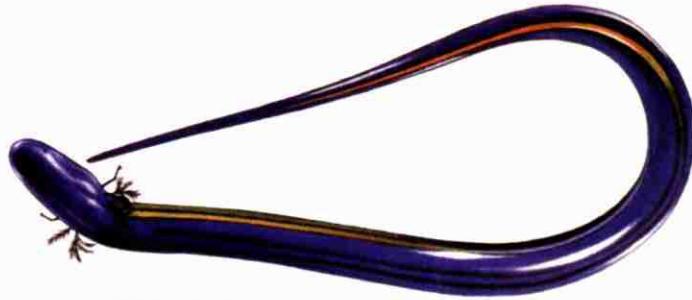
سیرین بزرگ  
Greater Siren  
*Siren lacertina*

کور سمندر تگزاس  
Texas Blind Salamander  
*Typhlonolge rathbuni*



### سینرن کوتوله

سینرن کوتوله  
Dwarf Siren  
*Pseudobranchus striatus*



باران، دور تخم‌ها حلقه می‌زند تا از آن‌ها محافظت کند. نوزادان چند روز پس از غوطه‌رشن در آب باران، از تخم بیرون می‌آیند. اگر آن قدر باران ببارد که لانه پر شود، تخم‌ها ممکن است تا بهار باز نشوند. نوزادان پس از بیرون آمدن از تخم، در چهار تا شش ماهگی بالغ می‌شوند.

**سینرن بزرگ** – بدنی سیر و نیرومند و آیش‌های خارجی دائمی و دم پنهانی دارد. هریک از پاهای پیشینش چهار انگشت دارد. این جانور روزها زیر سنگ یا بقایای گیاهان پنهان می‌شود یا به داخل بستر گلی فرو می‌رود و شبانه، برای تغذیه از حلزون، کرم، حشرات و ماهی کوچک و برخی از گیاهان آبری بیرون می‌آید. در شرایط خشک‌سالی یک دوره خواب را طی می‌کند؛ خودش را در پیلهای ساخته شده از ترشحات غدد پوستی می‌پوشاند و در بستر گلی خود را مدفعون می‌کند تا دوره خشک‌سالی به پایان برسد. این گونه در فوریه یا مارس تولید مثل می‌کند و تخم‌هایش پس از دو تا سه ماه به نوزادانی به طول ۱/۲۵ سانتی‌متر تبدیل می‌شوند.

**سینرن کوتوله** – این حیوان که کوچک‌ترین عضو خانواده‌اش است، موجودی قلمی و شبیه به مر است که در لایه‌ای گیاهان متراکم زیر آب زندگی می‌کند. بدون پاهای عقبی است و صرفاً دو پای پیشین ریز دارد که هر کدام دارای سه انگشت‌اند. آیش‌های بیرونی در طول زندگی این جانور باقی می‌مانند. این گونه شبیختی از بی‌مهرگان ریزی که میان بقایای گیاهان نزدیک بستر آب می‌باشد، تغذیه می‌کند. اگر زیستگاهش مثلاً به دلیل خشک‌سالی در معرض خشک شدن قرار گیرد، می‌تواند در گل خواری کند، وارد آن شود و همانجا به مدت دو ماه به خواب روید. ماده لرج حاصل از ترشح غدد پوستی از خشک شدن و از بین رفتن بدن در چنین دوره‌ای جلوگیری می‌کند.

یکی یکی روی گیاهان آبری تخم‌گذاری می‌کند و نوزادان حدوداً پس از چهار هفته سر از تخم در می‌آورند. در سرتاسر زیستگاه این جانور کم و بیش ۵ تیره یافته می‌شود که در زنگ‌آمیزی و همچنین از لحظه سایه و توزیع خطوط کارهای بدن با هم تفاوت دارند.

کوچک است. آیش‌های بیرونی اش قرمز و پوشیده از پر و ساق پاش دراز و لاغر است. بسیاری از خفاش‌ها در غارهای لانه می‌کنند که تنها ورودی منتهی به آشیانه این سمندر است. سمندرهای کور تگزاس از مواد غذایی موجود در فضولات این خفاش‌ها و بی‌مهرگان غار تغذیه می‌کنند و این موجودات منحصر به فرد، به نوبه خود خوراک سمندر می‌شوند. در حال حاضر از عادات تولید مثل این سمندر چیزی دانسته نیست.

**هلبیندر** – این سمندر غول‌پیکر به رغم آن‌جهه از نام رایجش برミ‌آید. موجودی بی‌آزار است که از خرچنگ خاردار، حلزون و کرم تغذیه می‌کند. سر پهن‌شمشک خانواده‌اش است و همچنین دارای ورقه‌های اربیخته پوست در طول اطراف بدنش است. از سمندرهای شسبازی است و روزها زیر سنگ‌های داخل آب پنهان می‌شود. برای یافتن غذه به جای تکیه بر حس بینایی، از حس بویایی و سساوایی بهره می‌گیرد، جرا که چشمانش آن قدر پایین‌تر از اطراف سرش قرار گرفته است که نمی‌تواند در آن واحد با هر دو چشم بر یک شئه متوجه شود. در پاییز تولید مثل می‌کند و نر زیر سنگ یا کندماهی در بستر رودخانه حفره‌ای ایجاد می‌کند و ماده به صورت زنجیرهای ۲۰۰ تا ۵۰۰ تایی تخم‌گذاری می‌کند. هنگامی که ماده تخم می‌گذارد، نر آن‌ها را بازور می‌کند و سپس از لانه نگهبانی می‌کند تا تخم‌ها پس از دو یا سه ماه باز شوند.

هلبیندر  
Hellbender  
*Cryptobranchus alleganiensis*



### کور سمندر تگزاس – گونه‌ای

نادر است و پراکنده‌ی زیستگاهش بدشت محدود است و عموماً در غار زندگی می‌کند. تنش کم رنگ و سایه‌مانند و چشمانش بسیار



تایفلانکتس کامپرسیکوادا  
Typhlonectes compressicauda  
Typhlonectes compressicauda



اسکلکومورفس کرکای  
Scolecomorphus kirkii  
Scolecomorphus Kirkii

اندام تناسلی جلوآمدنی است که با آن جقتش را از داخل بارور می‌کند. ماده تخم‌هایش را هنگام رشد نوزادان، داخل بدن نگهداری می‌کند. نوزادان پس از خوردن سفیدهای که داخل تخم قرار دارد، سر از تخم درمی‌آورند و خود را در طول تخریب مادر پخش می‌کنند. نوزادان، یاخته‌ها و قطرات روغن را از دیواره رحم با سطوح سوهانی داخل دهان به دست آورده، از آن‌ها تغذیه می‌کنند. مواد غذایی دیگری از طریق پوست نازک و ظرفی که نوزاد در این مرحله داراست، دریافت می‌شود. نوزادان همچنین دارای آبشش‌های خارجی پهن کیسنهایندی هستند که پیش از باز شدن تخم محو می‌شوند. همین که رشد کامل‌تر می‌شود، نوزاد به دنبالی آید و پوست محکم‌تر و قوی‌تری جایگزین پوست نازک و دندان جایگزین سطوح سوهانی می‌شود.

**سیسیلین امریکای جنوبی** – این سیسیلین فراوان، بدنی کوتاه و ضخیم دارد و بدون پولک است. پیش‌تر زندگی‌اش را زیر زمین می‌گذراند و پیش‌تر از کرم حاکی تغذیه می‌کند. ماده تخم می‌گذارد، اما این که آیا نوزادانش از مرحله لاروی عبور می‌کنند یا نه، دانسته نیست.

**سیسیلین پاناما** – سری کوچک و باریک و پوزه‌ای گوته‌مانند دارد. درون زمین نرم و معمولاً نمناک نقب می‌زند و به ندرت و تنها هنگامی که باران شدیدی آن را از سوراخ ببرون می‌راند، روی سطح زمین دیده می‌شود. عمدها از حشرات و کرم‌های حاکی تغذیه می‌کنند. مارها غالباً وارد سوراخ این سیسیلین‌ها می‌شوند و آن‌ها

## سیسیلین‌ها

**اسکلکومورفس کرکای** – این گونه در نقبهای زندگی می‌کند که در حفره‌های زیر برگ‌ها، بر سطح جنگل ایجاد می‌کند. برخلاف سیسیلین‌های دیگر، حتی پس از باران نیز به سطح زمین نمی‌آید. غذای اصلی آن موریانه و کرم است و در مورد عادات تولید مثل این گونه‌ها آگاهی کمی در دست است. نر دارای اندام تناسلی جلوآمدنی است و ماده احتمالاً تخم‌هایش را درون بدنش نگهداری می‌کند تا مثل دیگر گونه‌ها در بدنش رشد کنند و به صورت تکامل‌یافته متولد شوند.

### اسکلکومورفس کرکای

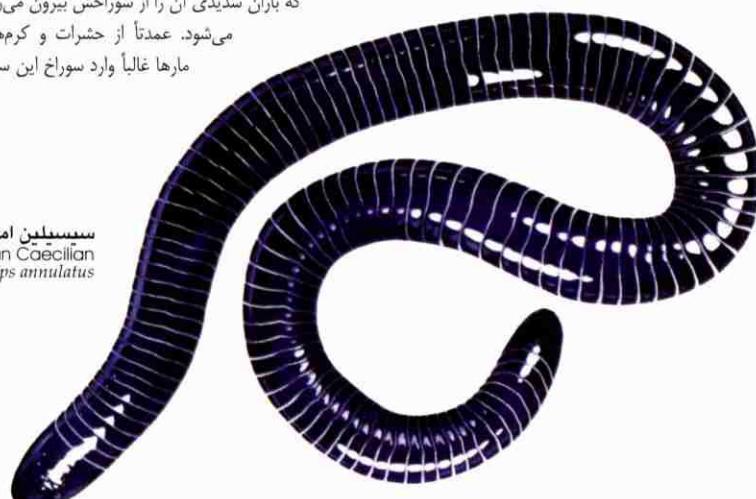
**Order:** Apoda: Caecilians  
**Family:** Scolecomorphidae  
**Size:** up to 41 cm (16 1/4 in)  
**Range:** Africa: Tanzania, Malawi, Zambia  
**Habitat:** mountain forest

### تایفلانکتس کامپرسیکوادا

**تایفلانکتس کامپرسیکوادا** – این سیسیلین آبری نمونه خانواده‌اش است و با حرکات ماهی‌وار دمش که دارای کثارت‌های فشرده است، شنا می‌کند. همچون همه سیسیلین‌ها، نر و ماده شیشه همان، اما نر دارای نوعی

### سیسیلین امریکای جنوبی

**Order:** Apoda: Caecilians  
**Family:** Typhlonectidae  
**Size:** 52 cm (20 1/2 in)  
**Range:** Guyana, Suriname, French Guiana, Brazil  
**Habitat:** rivers, streams, pools



سیسیلین امریکای جنوبی  
South American Caecilian  
Siphonops annulatus

تخم‌ها هنگام مراقبت، رطوبت را به خود می‌گیرند و به تدریج باد می‌کنند تا به دو برابر اندازه اصلی می‌رسند. نوزاد هنگام باز شدن تخم‌ها، چهار برابر سنگین‌تر از تخم گذاشته‌شده است و دو منفذ تنفسی روی سرش دارد و پیش از تبدیل شدن به گونه بالغ، مرحله طولانی آبریستی را در خشکی پشت سر می‌گذارد.

را می‌بلعند. درباره عادات تولید مثل این موجود که بهندرت دیده می‌شود، آگاهی کمی در دست است، اما گمان می‌رود پس از تخم‌گذاری توسط ماده، تخم‌ها بیرون از بدن مادر باز می‌شوند.

**سیسیلین چسبنده** – جانوران بالغ این نوع آسیای جنوب شرقی در نقبهای زیرزمینی زندگی می‌کنند و از کرم خاکی و مارهای کوچک زیزمهینی تغذیه می‌کنند. در بهار جفت‌گیری می‌کنند و ماده در نقبه که زیر زمین نم‌داری نزدیک آب ایجاد می‌کند؛ تخم یا بیشتر می‌گذارد. در دوره رشد تخم‌ها، دور آن‌ها حلقه می‌زند تا از تجاوز در زمگان محافظه بمانند.

#### سیسیلین پاناما

**Order:** Apoda: Caecilians  
**Family:** Caeciliidae  
**Size:** up to 61 cm (24 in)  
**Range:** Central and South America; E. Panama, N. Colombia  
**Habitat:** forest

#### سیسیلین چسبنده

**Order:** Apoda: Caecilians  
**Family:** Ichthyophidae  
**Size:** up to 38 cm (15 in)  
**Range:** S.E. Asia  
**Habitat:** forest

#### سیسیلین سانوتو

**Order:** Apoda: Caecilians  
**Family:** Caeciliidae  
**Size:** up to 30.5 cm (12 in)  
**Range:** São Tome Island in Gulf of Guinea, off W. Africa  
**Habitat:** forest

#### سیسیلین سیشل

**Order:** Apoda: Caecilians  
**Family:** Caeciliidae  
**Size:** 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** Seychelles  
**Habitat:** swampy coastal regions

**سیسیلین سانوتو** – بدن این جانور که دارای رنگ روشن است، معمولاً ۱/۲۵ سانتی‌متر قطر دارد. پوشش گرد است، اما دم ندارد. مثل تمام سیسیلین‌ها زیر زمین زندگی می‌کند و از هر بی‌مهرگانی که بیابد، به ویژه حشرات و کرم‌ها، تغذیه می‌کند. ماده درون بدنش از تخم‌ها نگهداری می‌کند تا آن جا که رشد می‌کند و باز می‌شوند و بعد نوزادان به صورت تکامل یافته متولد می‌شوند.

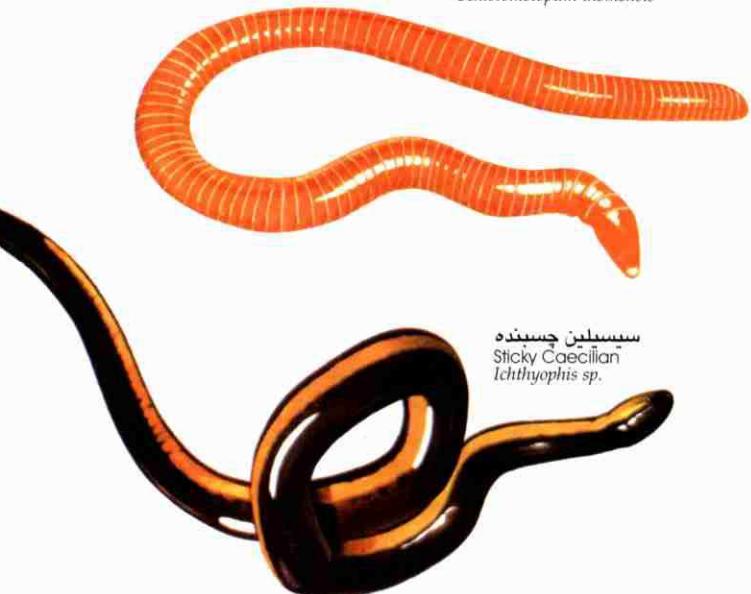
#### سیسیلین سیشل‌س

پهن است و در دو سو باریک می‌شود. رنگ بدنش با کامل شدن تبروتر می‌شود. هر جا خاک نم‌دار باشد، نقب می‌زند و غالباً زیر سخره یا کنده‌ای زندگی می‌کند؛ حتی درخت‌های رو به پوسیدن را نیز سوراخ می‌کند و در آن‌ها لانه می‌کند. از بی‌مهرگان و قورباغه‌هایی مثل *Sooglossus sechellensis* که باران فراوان باره، جفت‌گیری در هر فصلی از سال انجام می‌گیرد. ماده ع تا ۳۰ تخم بزرگ می‌گذارد که سرشار از سفیده است؛ سپس بدنش را دور تخم‌ها حلقه می‌کند و در زمان رشد از آن‌ها مراقبت می‌کند. نوزادان از مرحله لاروی عبور نمی‌کنند، بلکه به شکل نمونه کوچکی از جانور بالغ سر از تخم در می‌آورند.

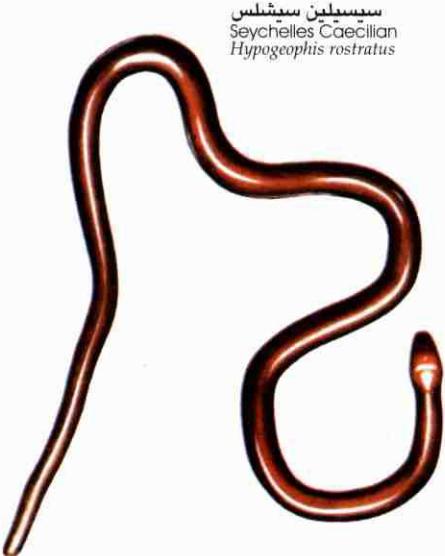
سیسیلین پاناما  
Panamanian Caecilian  
*Caecilia ochrocephala*



سیسیلین سانوتو  
São Tome Caecilian  
*Schistometopum thomensis*



سیسیلین چسبنده  
Seychelles Caecilian  
*Hypogeophis rostratus*





**جیغ زن بوتهزار** - این قورباغه کوچک و گرد از گونه‌های ساکن خشکی است. ساق‌هایش کوتاه است، اما انگشتانش، به ویژه انگشت سوم پا کشیده و برای جست‌وجو میان گیاهان به منظور یافتن طعمه مناسب است. عادات تولید مثلش با زندگی در خشکی تطبیق یافته است. تخمها که هر یک در لولایی انعطاف‌پذیر و لزج محسوسند، میان گیاهان رو به پوسیدن گذاشته می‌شوند. مرحله نوزادی وجود ندارد و از همان آغاز باز شدن تخم، نوزاد نمونه کوچکی از باله است. دگردیسی درون لوله انجام می‌گیرد و قورباغه‌های ریز حدود چهار هفته پس از تخم‌گذاری سر از تخم در می‌آورند.

**سایکلرانا کالتریپس** - این قورباغه خاکی، تنها برای تولید مثل و یافتن مقداری از غذایش که غالباً حشره و کرمینه است، روز زمین می‌آید. بدنی قوی و سرتباً ستبر دارد و پوستش زیگل مانند است. لکه‌های نامنظم و تیره‌ای روزی پیشش دیده می‌شود. پس از باران و طوفان شدید تابستانی، غالباً در تالاب‌های موئی یا پیرهایی که آبشان بالا آمده است، تولید مثل می‌کند. تخم‌ها در آب گذاشته می‌شوند و آن جا به گیاهان زیر آب می‌چسبند. تا باز شوند و نوزادان چاق که بوزه‌های تیز و بالمهای کشیده‌ای در قسمت دم دارند، از تخم بیرون می‌یابند.

## كورباغه‌ها

**پلنگ قورباغه شمالی** - گونه‌ای متمایز و باریک‌اندام است که خال‌های بزرگی روی بدنش دارد و برآمدگی‌های برجسته‌ای روی پیشش است. پراکندگی این گونه میان دوزیستان امریکای شمالی از همه بیشتر است و نقش و فشردگی خال‌هایش در نقاط مختلف محیط‌گستره زیستش متغیر است. کم و بیش با هر زیستگاه نزدیک آبهای دائمی، سازگار می‌شود و در تعذیه نیز به همان اندازه سازگار است. بیشتر از هشتاد، عنکبوت‌ها و سخت‌بوستان تعذیه می‌کند، اما این قورباغه حیرص تقریباً هر چه بیابد، می‌خورد غالباً شبزی است و گاهی ممکن است روزانه به جست‌وجوی غذا پیروزد. اگر بر روی خشکی مورد تعرض واقع شود، با پرش‌های زیگزاگ‌وار جست و خیز می‌کند تا در آب پناه بگیرد. در شمال محدوده زندگی این چانور، فصل تولید مثل معمولاً از مارس تا زوئن به درازای می‌کشد، اما در نواحی جنوبی و بی‌آب و علف، در جایی که باران کافی ببارد، تقریباً هر هنگام از سال آماده تولید مثل است. قورباغه‌های نر در جایگاه‌های جفت‌گیری اجتماع می‌کنند و برای جلب ماده نزدیک به خوش‌مندی سر می‌دهند. ماده نزدیک به ۲۰,۰۰۰ تخم می‌ریزد و جفت نر آن‌ها را بازور می‌کند. تخمها در بستر آب روی گیاهان زیر دریا فرو می‌نشینند و خود چهار هفته بعد بازور می‌شوند. نوزادان قورباغه، بسته به دما و شرایط، پس از ۶ تا ۲۴ ماه دگردیسی را کامل می‌کنند.

**جیرجیرک قورباغه شمالی** - این قورباغه ریز، پوستی زیر دارد و می‌تواند به راحتی از سطوح بالا ببرود و در آب و خشکی زندگی کند. برخلاف قورباغه‌های درختی که پنداش علاقه‌ای به پریدن ندارند، می‌جهد و جست و خیز می‌کند و می‌تواند تا ۳۶ برابر طول خودش ببرد. در شمال زیستگاه این حیوان، جفت‌گیری در اوپریل و در جنوب آن، در فوریه آغاز می‌شود. هزاران قورباغه جمع می‌شوند، آواز سر می‌دهند و جفت‌گیری می‌کنند. آواز نر صدایی تیز دارد و شبیه به صدای به هم خودن فلات است. تخمها روی گیاهان زیر آب نا داخل آب، به صورت خوش‌های کوچک یا تکی، گذاشته می‌شوند. در هوای گرم پس از ۴ روز باز می‌شوند، اما ممکن است باز شدن شان در دمای زیر ۲۲ درجه سانتی‌گراد بیشتر طول بکشد.

## پلنگ قورباغه شمالی

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Ranidae: True Frogs  
**Size:** 5 - 12.5 cm (2 - 5 in)  
**Range:** most of northern N. America, except Pacific coast  
**Habitat:** varied: fresh water to brackish marshes in arid to mountain land

## جیرجیرک قورباغه شمالی

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Ranidae: True Frogs  
**Size:** 1.5 - 4 cm (1/2 - 1 1/2 in)  
**Range:** USA: New York, south to N. Florida, west to Minnesota and Texas  
**Habitat:** shallow ponds, slow streams

## جیغ زن بوتهزار

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Ranidae: True Frogs  
**Size:** up to 3 cm (1 1/4 in)  
**Range:** S.E. Africa  
**Habitat:** coastal and inland bush among leaf litter and low vegetation

## سایکلرانا کالتریپس

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Myobatrachidae: Myobatrachid Frogs  
**Size:** 5 cm (2 in)  
**Range:** Australia: N. coasts, Western Australia to Queensland  
**Habitat:** undergrowth

در پوشش ضخیم زلاتینی و به صورت توهدای متراکم در حفره محل پرورش گذاشته می‌شود، مرحله نوزادی وجود ندارد و دگردیسی در تخمها انجام می‌شود و نوزادان کوچکی به دنیا می‌آیند.

غوك بهاري  
Spring Peeper  
*Hyla crucifer*



**كورباغه پرنده والاس** - این قورباغه بسیار استثنایی، به دلیل پریدن نرم روان از درختی به درخت دیگر، با زندگی در جنگل سازگار شده است. ظاهر متعایز، سر پهن و بدنه دزار و باریک و دست و پایی کشیده دارد. پاهایش بسیار بزرگ و کاملاً پرده‌دارند و انگشتانش از محل نوک پهن می‌شوند و به صورت صفحه‌های بزرگ در می‌آیند. حاشیه پاهای جلویی و پاشنه‌ها ورقه‌هایی از پوست دارد. این تغییرات و اضافات اندکی به وزن جانور می‌افزاید، اما مساحت پوستش را افزایش می‌دهند. این گونه می‌تواند در حالی که پرده پاها و رورقه‌های پوست‌مانند چتر پرواز

باشدند، خود را در موارها کند و به نرمی از شاخه‌ای به شاخه دیگر با روی زمین بپردازد. آزمایش‌ها نشان داده‌اند که اگر این قورباغه را از ارتفاع ۵/۴ متری به پایین بیندازند، به صورت مورب فاصله ۷/۳ متر را در هوا سر می‌خورد تا فرود بیاید. از عادات تولید مثل این قورباغه خارق العاده آگاهی اندکی در دست است، اما به باور جانورشناسان، شبیه به عادات دیگر جنس‌های این قورباغه است. قورباغه‌های راکوفورید در توده‌ای از کف تخم گذاری می‌کنند. این توده کف نوعی لانه برای حفاظت از تخم‌ها در برابر گرمای شدید است. قورباغه‌نر، ماده را در بر می‌گیرد و تخم‌ها را هنگام تخم‌گذاری به طریق معمول بارور می‌کند. تخم‌ها با مایع غلیظی همراه‌اند که قورباغه‌ها در مرحله بعدی این مایع را با پاها عقبی به هم می‌زنند تا به شکل کفی متراکم و سیک درآید. تخم‌ها که در این ماده محصورند، روی برگ‌های شاخه‌ای که به آب مشرفاند، رها می‌شوند. زمان باز شدن، لانه جانی رفتار فته مایع می‌شود و به آبگیری کوچک برای نوزادان که از لانه بیرون آمده‌اند، تبدیل می‌شود. در برخی از گونه‌ها، نوزادان رشدشان را در این حوضچه می‌گذرانند، اما در گونه‌های دیگر نوزادان درون آب زیر برگ‌ها می‌افشند.

كورباغه بارانی افریقای جنوبی  
South African Rain Frog  
*Breviceps adspersus*

**كورباغه پرنده والاس**

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Hylidae: Treefrogs  
**Size:** 2 - 3 cm (3/4 - 1 1/4 in)  
**Range:** S.E. Canada; USA, south to central Florida; west to Texas  
**Habitat:** woodland, near ponds, swamps

قورباغه پوزه‌باریک شرقی  
Eastern Narrow-mouthed Frog  
*Gastrophryne carolinensis*



قورباغه جعفری  
Parsley Frog  
*Pelodytes punctatus*



**قورباغه داروین** - قورباغه‌ای کوچک و قلمی است و یک کشیدگی نوکتیز روی پوست سرش مشاهده می‌شود. اঙگشتنش درازند و پاهای عقبی اش پرددارند، اما پاهای جلویی اش بدون پرده‌اند. ادادات تولید مثل این قورباغه میان دوزیستان منحصر به فرد است. ماده ۲۰ تا ۴۵ در خشکی می‌گذارد. چند قورباغه نر ۱۰ تا ۲۰ روز از آن‌ها محافظت می‌کنند تا جنین‌ها که از بیرون دیده می‌شوند، درون کيسه تخم‌ها شروع به حرکت کنند. مر قورباغه نر تا ۱۵ تخم را زیانش جمع می‌کند و به آن‌ها اجازه می‌دهد که به داخل کيسه صوتی بزرگش بلغزند. نوزادان قورباغه با خوردن سفیده تخم در داخل کيسه صوتی رشد می‌کنند و با رسید خود آن را منبسط می‌کنند. هنگامی که نوزادان به نمونه کوچکی از قورباغه بالغ که حدوداً ۱/۲۵ سانتی‌متر است، تغیر شکل دهنده، تن آن‌ها را به داخل آب می‌راند و کيسه صوتی اش را جمع می‌کند و به حالت طبیعی باز می‌گردد.

**قورباغه درختی اروپایی** - این قورباغه نرم‌بوست که در ازترین دوزیست اروپایی است، بیشتر زندگی اش را میان درختان می‌گذراند و همان‌جا حشرات پردار را با مهارت بسیاری صید می‌کند. می‌تواند به سرعت در آفتاب، از رنگ سبز روشن به خاکستری تیره در سایه تغییر شکل دهد. اوایل تابستان، شبانه برای تولید مثل در تالابها و آبگرهای نواحی دارای آب تازه اجتماع می‌کند. قورباغه بر از پشت پاهای جلویی ماده را می‌گیرد و همین طور که تخمهای انبو ۱۰۰۰ تایی ریخته می‌شوند و چندی روی آب شناور می‌شوند تا نوزادان از آن‌ها خارج شوند.

**قورباغه پوزه‌باریک شرقی** - این قورباغه کوچک و نرم‌بوست، حفار زبردستی است که می‌تواند یک باره محو شود و به درون خاک برود. روزها در حفره‌ای استراحت می‌کند و شب‌هنجان برای شکار غذای حشره‌ای، به ویژه مورچه، بیرون می‌آید. گاهی بارش باران، بین اویل و اکبر، باعث تحریک و آغاز تولید مثل می‌شود. نر که گلویی تیره دارد، معمولاً از سمت آب، ماده را فرامی‌خواند و حين جفت‌گیری به آواز خود ادامه می‌دهد. تخم‌ها ۳ روز روی آب شناور می‌مانند؛ آن‌گاه باز می‌شوند و نوزادان قورباغه بیرون می‌آیند.

**قورباغه جعفری** - در غیر فصل تولید مثل، شبزی و غالباً زمینی است. اغلب میان گیاهان رودخانه یا روی دیوارها دیده می‌شود. قورباغه‌ای کوچک و پر جنب و جوش است. پوست زیکل مانندی دارد و پاهای عقبی اش نسبتاً بدون پرده‌اند. قورباغه جعفری با مهارت از سطوح بالا می‌رود، شنا می‌کند، می‌پرید و با این که ملحقات بیل مانند ویژه این خانواده را روی پاهای عقبی اش ندارد، می‌تواند حفره‌هایی کم‌عمق ایجاد کند. در بهار جفت‌گیری می‌کند و گاهی بیش از یک بار در فصل تولید مثل می‌کند. زنجیره تخم‌ها که با مواد ژلاتینی غلظی به هم متصل شده‌اند، دور گیاهان زیر دریا تاییده می‌شوند و تا هنگام بیرون آمدن نوزادان از تخم همان جا باقی می‌مانند.

**قورباغه پوزه‌باریک شرقی**

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Microhylidae: Narrow-mouthed Frogs  
**Size:** 2 - 4 cm (3/4 - 1 1/2 in)  
**Range:** S.E. USA: Missouri and Maryland, south to Florida, Gulf Coast and Texas  
**Habitat:** by ponds and ditches; under moist vegetation

**قورباغه جعفری**

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Pelobatidae: Spadefoot Toads  
**Size:** up to 5 cm (2 in)  
**Range:** Europe: Spain, Portugal, France, W. Belgium, N. Italy  
**Habitat:** various damp areas

**قورباغه حفار خالدار**

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Rhinidae: True Frogs  
**Size:** up to 3 cm (1 1/4 in)  
**Range:** N.E. South America  
**Habitat:** open country near pools

**قورباغه داروین**

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Rhinodermatidae: Mouth-brooding Frogs  
**Size:** 3 cm (1 1/4 in)  
**Range:** S. Chile, S. Argentina  
**Habitat:** shallow, cold streams in forest



قورباغه حفار خالدار  
*Hemisus marmoratum*

## قورباغه‌ها

قورباغه راهراه علفزار  
Striped Grass Frog  
*Ptychadenia porosissima*



قورباغه دمدار  
Tailed Frog  
*Ascaphus truei*

### قورباغه درختی اروپایی

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Hylidae: Treefrogs  
**Size:** up to 5 cm (2 in)  
**Range:** most of Europe except N. and parts of S. France and Spain; Turkey, S. USSR to Caspian Sea  
**Habitat:** bushes, trees, reeds and lakes near ponds and lakes

### قورباغه درختی خاکستری

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Hylidae: Treefrogs  
**Size:** 3 - 6 cm (1 1/4 - 2 1/4 in)  
**Range:** S.E. Canada; USA: North Dakota, east to Maine, south to Texas and Florida  
**Habitat:** bushes, trees near water

### قورباغه دمدار

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Ascaphidae: Tailed Frogs  
**Size:** 2.5 - 5 cm (1 - 2 in)  
**Range:** Pacific coast of N. America  
**Habitat:** mountain streams, damp forest

### قورباغه راهراه علفزار

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Ranidae: True Frogs  
**Size:** 4 cm (1 1/2 in)  
**Range:** Africa: central tropical areas to E. South Africa  
**Habitat:** marshy areas

### قورباغه زنبق شبپوری

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Hyperoliidae: Hyperoliiid Frogs  
**Size:** up to 6 cm (2 1/4 in)  
**Range:** South Africa: S. and W. Cape Province  
**Habitat:** swamps, dams, streams, rivers, with vegetation

عقینی اش نیرومند است و باعث می‌شوند که این قورباغه به خوبی ببرد و باعث شنا کند. رفتار و عادات ناشناخته‌های دارد و غالباً میان گیاهان متراکم زندگی می‌کند. نر هنگام تولید مثل میان گیاهان آبزی می‌نشیند یا با صدای شبیه به سوهان، ماده را صدا می‌زند. کیسه‌های جفتی هاوی بیرونی، صدای آن را تقویت می‌کند. یکی یکی در آب تخم‌گذاری می‌کند. تخم‌ها ابتدا جازی می‌شوند و سپس به قدر آب فرو می‌روند. نوزادان نیز نزدیک پستره اب شنا و تغذیه می‌کنند.

قورباغه زنبق شبپوری - این قورباغه دست و پائی دراز دارد و نوارهای رنگی متمایز بوزاش در امتداد پهلوهایش کشیده شده‌اند. بالارونده خوبی است و پاهایش مجهز به صفحات پهن و پا نازنچی‌اند و این نواحی برده‌هایی ناقص دارند. سطوح زیرین دست و پا نازنچی‌اند، لحظه‌ای آشکار می‌شوند؛ سپس قورباغه در حالت غیر محسوس در حالی که رنگ‌های براقت پنهان شده است، بی حرکت می‌ماند و بیوان مهاجم به جستجوی قورباغه نازنچی که قصد شکارش را داشت می‌گردد. بقیه بدن طبق شرایط تغییر می‌کند و در آفتاب درختان به قورباغه تعرض کند، لحظه‌ای قوهای ایشان در می‌آید. این مستله باعث می‌شود که قورباغه بتواند حرارت بدنش را با بازتاب یا جذب پرتوهای خورشید تنظیم کند. نر به هنگام مراسم اظهار عشق غالباً از زنبق شبپوری بالا می‌رود تا ماده‌ها را فراخواند. سپس در آب جفت‌گیری می‌کنند و همانجا تخم‌ها به صورت خوش‌های کوچک روی گیاهان زیر آب گذاشته می‌شوند.

قورباغه درختی خاکستری - این قورباغه بوسیلی زبر دارد و به دلیل رنگ‌آمیزی متمیزش به خوبی می‌تواند در درختان خود را استقرار کند. می‌تواند برای گمراه کردن مهاجمان، سطوح زیرین ران گیاهان به سر می‌برد و بیشتر شبها پرتوافکنی و ادارد. در ارتفاعات و میان گیاهان به سر می‌برد و بیشتر شبها فعالیت می‌کند و از حشرات تغذیه می‌کند. این قورباغه‌های درختی که به نوزادت روی زمین دیده می‌شوند، تنها برای آواز خواندن و تولید مثل باین می‌آیند. در آب جفت‌گیری می‌کنند و به صورت خوش‌های کوچک ۱۰ تا ۴۰ تا ۵ روز بعد، سر از تخم در می‌آورند.

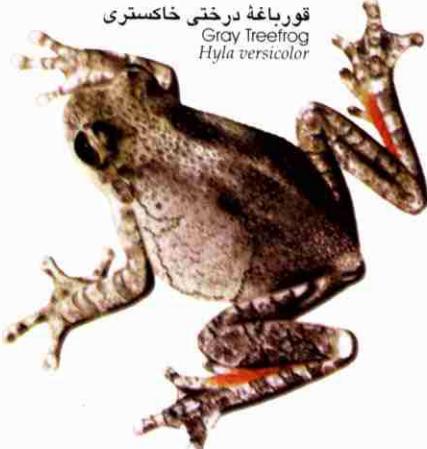
قورباغه دمدار - حیوان نر دمی منحصر به فرد دارد که در واقع نوعی اندام جنسی برای باروری داخلی ماده است. ماده را از دور کمر نگه می‌دارد و نطفه‌اش را مستقیماً داخل ریش‌گاه آن می‌ریزد. سپس ماده در رودخانه تخم‌گذاری می‌کند و تخم‌ها به سنگ‌ها می‌چسبند. نوزادان پس از باز شدن تخم‌ها، برای این که جریان‌های قوی آب آن را تبرید با زانده مکنده و نیرومند نزدیک دهان به سنگ یا هر شیء دیگری می‌چسبند. نوزادان از گیاهان و حیوانات ریز تغذیه می‌کنند و سپس از ۱ تا ۳ سال دگردیسی را کامل می‌کنند و بالغ می‌شوند.

قورباغه راهراه علفزار - این قورباغه کوچک پوزه‌ای کوچک و پشتی شیاردار دارد. بدنش به گونه‌ای است که هنگام حرکت در برابر آب یا هوا، کوچک‌ترین مقاومت و بیشترین سرعت را به حیوان می‌دهد. پاهای

قورباغه درختی اروپایی  
European Green Treefrog  
*Hyla arborea*



قورباغه درختی خاکستری  
Gray Treefrog  
*Hyla versicolor*



قورباغه زنبق شبپوری  
Arum Lily Frog  
*Hyperolius horstockii*



قورباغه شاخ دار  
Horned Frog  
*Ceratophrys cornuta*



قورباغه سیشل  
Seychelles Frog  
*Sooglossus seychellensis*

**قورباغه سیشل** - قورباغهای ضعیف و لاغر است، اما پاهای عقیقی اش از پاهای جلویی قوی ترند. انگلستان هر چهار پایش کشیده اند و غالباً روی زمین و میان مواد گیاهی در حال پوسیدن کف جنگل، زندگی می کند و تنها در دوره کوتاهی از نوزادی به آب احتیاج دارد. بی مهرگان کوچک را می خورد و در فصل بازانی تولید مثل می کند. ماده میان توده کوچکی از مواد ژلاتینی روی زمین نهاده تخم گذاری می کند. نر از تخمها محافظت می کند و پس از دو هفته خوابیدن روی تخمها، نوزادان سر از تخم در می آورند و روی پشت پدر می لولند. نوزادان قورباغه که از طریق پوست نفس می کشند، آبیش ندارند و به کمک ترشحات لوز پشت پدر در مقابل بی آبی مراقبت می شوند. بیشترین بخش رشد نوزادان در این مرحله انجام می گیرد، اما بعد از آن بداخل آب منتقل می شوند تا آنها را در دوره کوتاهی برای تکمیل دگردیسی بگذرانند و پس از تبدیل شدن به قورباغه بالغ، به خشکی باز گردند.

**قورباغه زنگدار سبز زرین** - این قورباغه زنگدار که گونه ای متمایز و نشانه دار است، به ندرت از سطحی بالا می رود و غالباً در آب یا روی نی ها به سر می برد. شکارچی حرفی است که روزها فعالیت می کند و از هر نوع حیوان کوچکی، از جمله نوزادان خودش، تغذیه می کند. در فصل تولید مثل، نر برای جلب ماده، از سمت آب آوازی شبیه به اره کردن چوب سر می دهد. ماده میان گیاهان تالاب تخم گذاری می کند.

#### قورباغه زنگدار سبز زرین

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Hylidae: Treefrogs  
**Size:** up to 8 cm (3 1/4 in)  
**Range:** W. Australia: south coast  
**Habitat:** large ponds

#### قورباغه زهردار زرین

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Hylidae: Treefrogs  
**Size:** 4 cm (1 1/2 in)  
**Range:** Central and South America: Nicaragua to Panama and Colombia  
**Habitat:** forest

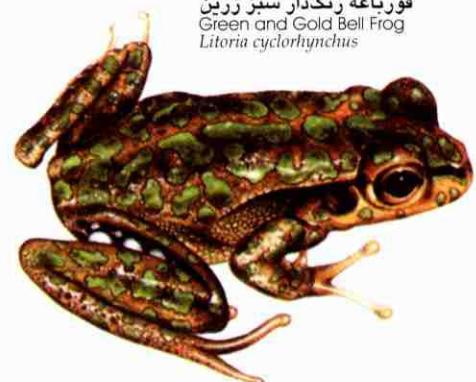
#### قورباغه سیشل

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Sooglossidae: Sooglossid Frogs  
**Size:** up to 2.5 cm (1 in)  
**Range:** Seychelles: Mahe and Silhouette Islands  
**Habitat:** moist forest on mountains

#### قورباغه شاخ دار

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Leptodactylidae: Leptodactylid Frogs  
**Size:** 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** N. and central South America  
**Habitat:** litter on forest floor

**قورباغه زهردار زرین** - زنگ های درخشنan این قورباغه ساکن خشکی هشداری است به دشمنان احتمالی که این قورباغه دارای غدد ترشح سرم است. اعضای قایل محلی این زهر را می گیرند و برای نوک تیر به کار می بردند. این قورباغه ها پیش از بفت گیری با هم می جنگند تا جفت خود را مشخص کنند. ماده در خشکی حدود ۶ تخم مخصوص در ماده ای ژلاتینی می گذارد. نر به تابع به دسته تخم ها سر می زند و نوزادان حدود دو هفته پس از تخم گذاری، از تخم بیرون می آیند؛ سپس می لولند و پشت قورباغه نر سوار می شوند تا آنها را به حفره ای درختی که کمی آب هم در آن جمع شده است، حمل کند. آن جا نوزادان آبری رشدشان را پس از حدود ۶ هفته کامل می کنند.



قورباغه زهردار زرین  
Golden Arrow-Poison Frog  
*Dendrobates auratus*



**قورباغه شاخ دار** - قورباغهای بسیار سبیر و نیرومند است و تقریباً به همان اندازه که دراز است پهن نیز هست. سری عریض و قوی و دهانی بزرگ دارد. چشمانتش نسبتاً کوچک اند و برآمدگی کوچکی نیز روی هریک از پلک های بالایی اش دارد. پنجه هایی دارای پرده های ناقص اند، با این همه قسمت زیادی از زندگی اش را نیمه مدفعون در خاک می گذرانند. این قورباغه سبیر و قوی، از حلزون، قورباغه و جوندگان کوچک تغذیه می کند و برخی بر این باورند که قورباغه های جوان گونه خودشان را نیز می خورند.



قورباغه شیشه‌ای  
Glass Frog

قورباغه شبیح وار ناتال  
Natal Ghost Frog  
*Heleophryne natalensis*



#### قورباغه شبیح وار ناتال

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Heleophryidae: Ghost Frogs  
**Size:** up to 5 cm (2 in)  
**Range:** N.E. South Africa  
**Habitat:** forest streams

#### قورباغه شیشه‌ای

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Leptodactylidae: Leptodactylid Frogs  
**Size:** up to 3 cm (1 1/4 in)  
**Range:** N. South America  
**Habitat:** forest

#### قورباغه طلایی

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Brachycephalidae: Gold Frog  
**Size:** up to 2 cm (3/4 in)  
**Range:** South America: S.E. Brazil  
**Habitat:** mountain forest

#### قورباغه کاربوری

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Myobatrachidae: Myobatrachid Frogs  
**Size:** 3 cm (1 1/4 in)  
**Range:** Australia: Victoria, New South Wales  
**Habitat:** mountain forest, grassy marshland



است در شکاف درختان یا سنگ‌ها پنهان شود. بر پشتش سپری استخوانی دارد که متشکل از صفحات سختی است که در مهره‌های ستون فقرات فرو رفته‌اند. قورباغه می‌تواند این سیر را برای انسداد وردی مخفی‌گاهش به کار گیرد و بدین طریق رطوبت محل را یکسان نگه می‌دارد. از عادات تولید مثل قورباغه طلایی اطلاقی در دست نیست، اما از آن رو که نوزادانش آبریزی‌اند، تصور می‌شود که این گونه تعزم‌هایش را در آب و یا نزدیک به آن می‌گذارد.

قورباغه کاربوری - از متمایزترین گونه‌های قورباغه است و رنگ زرد روشن و نقوشی با نوارهای سیاه منظم دارد. در خشکی و اغلب در ارتفاعات بیشتر از ۱۵۰۰ متر به سر می‌برد و زیر کنده یا درون نقی لانه می‌کند که خودش حفر کرده است. این قورباغه‌ها تابستان‌ها به جستجوی باتلاق‌های خزه‌ای می‌گردند و آن‌جا را به منظور لانه‌سازی خفاری می‌کنند. در یک حفره تا ۱۲ تخم بزرگ می‌گذارد و معمولاً به هنگام رشد تخم‌ها، یکی از والدین در کنار آن‌ها می‌ماند. نوزادان تا زمانی داخل تخم می‌مانند که بالران کافی برای راندن آن‌ها به درون نهر بیارد و آن‌جا به یک باره از تخم بیرون می‌آیند.

قورباغه کاربوری  
Corroboree Frog  
*Pseudophryne corroboree*



قورباغه طلایی  
Gold Frog  
*Brachycephalus ephippium*

قورباغه شبیح وار ناتال - گونه‌ای شبیedar است که روزها میان سنگ و ماسه یا شکافی پناه می‌گیرد و به کمک رنگ‌آمیزی که دارد و پر از خالش استار می‌شود. در فصل تولید مثل، بالشکتک‌های گوشتش نرم چفت‌گیری روی پاهای جلویی حیوان نر و نیز برآمدگی‌های کوچکی روی انگشتان و زیر بغلش برای نگهدارشتن ماده به هنگام چفت‌گیری، ظاهر می‌شود. نوزادان قورباغه به محض بیرون از تخم به رودخانه‌های تندیرجیان، نقل مکان می‌کنند و آن‌جا با دهان خود که به متابه یک عضو مکنده عمل می‌کند، به سنگ‌ها می‌چسبند و در برابر جریان‌های نیرومند آب مقاومت می‌کنند.

قورباغه شیشه‌ای - رفتار این قورباغه بسیار شبیه به قورباغه‌های درختی هایلید است. در درختان کوچک و بوته‌ها معمولاً نزدیک آب جاری به سر می‌برد. انگشتانش به سمت نوک پهن شده و به صورت صفحات چسبنده درآمده‌اند و هنگام صعود به خوبی می‌چسبند. تخم‌ها به صورت خوشای در سطح زیرین برگ‌های آبریزان و مشرف به آب جاری ریخته می‌شوند و نر از آن‌ها محافظت می‌کند. نوزادان از تخم بیرون می‌آیند و داخل آب جاری زیر برگ‌ها می‌افتدند و آن‌جا رشد خود را تکمیل می‌کنند.

قورباغه طلایی - این قورباغه ریز و در عین حال بسیار زیبا، میان زیله برگ‌های کف جنگل فراوان یافت می‌شود، اما در هوای خشک ممکن

قورباغه مرداب  
Marsh Frog  
*Rana Ridibunda*



قورباغه کیسیدار  
Marsupial Frog  
*Gastrotheca marsupiata*



قورباغه معمولی  
Common Frog  
*Rana temporaria*

به قورباغه‌های سیز صدای آرامتری دارد. این قورباغه تنومند است و در نواحی مختلف محدوده وسیع زندگی اش در رنگ‌آمیزی، از قهوه‌ای یا خاکستری گرفته تا زرد متغیر است. در برابر سرما مقاوم است و در برخی نواحی برفی یافت می‌شود. پخش زیادی از زندگی اش در خشکی می‌گذرد و به ندرت، آن هم به منظور جفت‌گیری یا خواب زمستانی، وارد آب می‌شود. تولید مثل از فوریه تا اویل صورت می‌گیرد و نر با قورقوری شیشه‌ای صدای سوهان، ماده را به جایگاه تولید مثل می‌کشاند. جفت‌گیری در آب صورت می‌گیرد و ماده در خوش‌های بزرگ، حدود ۳۰۰۰ تا ۴۰۰۰ تخم می‌ریزد.

**قورباغه موریانه‌خوار** – نسبت به دیگر اعضای خانواده‌اش دارای بدنش کشیده‌تر است و سرش تحرکاتی غیرعادی دارد. نقش و نگار و رنگ‌آمیزی متمایز شهشارده‌نش و حاکی از پوست سیمی است. این پوست حاوی موادی است که موجب سوزش پوست و پوشش مخاطی همچنان می‌شود. این گونه در خشکی زندگی می‌کند و ممکن است برای جستجوی طعمه یا بنده‌گرفتن در برایر هوای خشک، از کنده درخت یا سنگی بالا رود یا حفره‌ای ایجاد کند. غذای عمدۀ‌اش مورچه و موریانه است. تولید مثل در تالاب‌های کم‌عمق انجام می‌شود و تخم‌های کوچک که پوششی لزج دارند، به صورت تودهای گذاشته می‌شوند و به گیاهان زیر آب می‌چسبند؛ یا در بستر آب قرار می‌گیرند و نوزادان آبزی از آن‌ها خارج می‌شوند.

**قورباغه نیزار تیغ‌دار زرین** – این دوزیست بسیار ریز و باریک‌اندام که به قورباغه برگ‌بیچ زرین نیز مشهور است. به دلیل دارا بودن صفحات چسبنده در هر انگشت، صعود کننده خوبی به شمار می‌رود. پشت

قورباغه موریانه‌خوار  
Termit Frog  
*Phrynomerius bifasciatus*



**قورباغه کیسیدار** – این قورباغه درختی از بیشتر جهات نماینده خانواده‌اش است، اما از تخم‌های رو به رشدش به خارق العاده‌ترین روش مراقبت می‌کند. قورباغه ماده از حیوان تر بزرگ‌تر است و کیسه پوستی خاصی روی پشتش قرار دارد. وقتی ماده در حال گذاشتن تخم (حدود ۲۰۰ تخم و در هر نوبت یک عدد) است، نر روی پشتش می‌نشیند. هر تخمی که می‌گذارد، به سوی جلو خم می‌شود تا تخم به سمت پشت پاشش بغلد؛ آن گاه نر پیش از این که تخم در کیسه پوستی قرار گیرد، آن را بازور می‌کند. با پایان تخم گذاری، نر کمک می‌کند تا تخم‌ها در کیسه پوستی جاسازی شوند. آن گاه لب‌های کیسه به هم بسته می‌شوند. چند هفته بعد، حیوان ماده مقباری آب در تالاب یا آبگیری می‌باشد تا تخم‌ها را در آن رها کند. هنگامی که پشتیش چهارم پايش که از همه بلندتر است، سر کیسه بلند می‌کند و با انگشت چهارم پا را می‌کند تا این پس دگردیسی خوش را در آب کامل کند.

**قورباغه مرداب** – یکی از قورباغه‌های سیز آبزی گروههای و بر سر و صدای ساکن اروپاست. این قورباغه پادراز، گذشته از قورباغه‌های کیسه‌های صوتی کناره‌ای دهانش، به راحتی از قورباغه‌های قهوه‌ای متمایز می‌شود. بیش تر زندگی اش در آب می‌گذرد، اما گاهی نیز از آب بیرون می‌آید و به کرانه می‌رود یا روی برگ زنبق شناور می‌شود. این قورباغه بزرگ، افرون بر صیدی می‌هرگان، از پرندگان کوچک و پستانداران نیز تغذیه می‌کند. روز و شب می‌خواند و بهویژه در فصل تولید مثل آوازخوانی می‌کند و صدای‌های گوناگونی سر می‌دهد. در آوریل یا مه جفت‌گیری می‌کند و ماده در خوش‌های بزرگ هزاران تخم می‌ریزد.

**قورباغه معمولی** – قورباغه‌های اروپایی به دو گروه سیز و قهوه‌ای تقسیم می‌شوند. قورباغه‌ای قهوه‌ای که قورباغه معمولی نمونه‌ای از آن است، بیش تر به زندگی در خشکی گرایش دارند و نسبت

قورباغه کیسیدار

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Hylidae: Treefrogs  
**Size:** up to 4 cm (1 1/2 in)  
**Range:** South America: Ecuador, Peru  
**Habitat:** forest

قورباغه مرداب

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Ranoide: True Frogs  
**Size:** up to 15 cm (6 in)  
**Range:** SW. Europe: S.W. France, Spain and Portugal; E. Europe: Germany, east to USSR and Balkans  
**Habitat:** ponds, ditches, streams, lokes, rivers

قورباغه معمولی

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Ranidae: True Frogs  
**Size:** up to 10 cm (4 in)  
**Range:** Europe (including Britain and Scandinavia, but excluding much of Spain and Italy), east to Asia  
**Habitat:** varied: any moist area near ponds, marshes, swamps

قورباغه موریانه‌خوار

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Microhylidae: Narrow-mouthed Frogs  
**Size:** 5 cm (2 in)  
**Range:** Africa, south of the Sahara  
**Habitat:** savanna

قورباغه نیزار تیغ‌دار زرین  
Gold Spiny Reed Frog  
*Afrixalus brachycnemis*



قورباغه هاکستتر  
Hochstetter's Frog  
*Leiopelma hochstetteri*

#### قورباغه نیزار تیغ‌دار زرین

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Hyperoliidae: Hyperoliiid Frogs  
**Size:** 2 cm (3/4 in)  
**Range:** South Africa: E. and S.E. and S. coastal regions  
**Habitat:** pools; swamps

قد خود بجهد در شمال محدوده زندگی اش، از ماه مه تا جولای، تولید مثل می‌کند، اما به سمت جنوب محدوده زندگی، فصل تولید مثل طولانی‌تر است. ماده ۱۰،۰۰۰ تا ۲۰،۰۰۰ تخم در آب می‌ریزد که ممکن است روی سطح آب شناور شوند یا به گیاهان بچسبند. تخم‌ها پس از ۵ یا ۶ روز باز می‌شوند، اما ۲ تا ۵ سال طول می‌کشد تا نوزاد قورباغه بالغ شود.

#### قورباغه هاکستتر

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Ascaphidae: Tailed Frogs  
**Size:** 4.5 cm (1 3/4 in)  
**Range:** New Zealand  
**Habitat:** mountains, mountain streams

کاوغوک افریقای جنوبی - این گوک که بزرگ‌ترین قورباغه افریقای جنوبی است، بدنش سبز و نیرومند و سری بهن دارد. برخلاف ماده که گلوبش کرم رنگ است گلوی تر معمولاً زرد است. روی فک پایینی این قورباغه، پیش‌امدگی‌هایی شبیه به دندان وجود دارد و برای گرفتن طعمه‌هایی مثل موش، مارمولک و دیگر گونه‌های قورباغه که مهارشان مشکل است، به کار می‌رود. پنجه‌های عقبی پرده‌دار و پنجه‌های پیشین بی‌پرده‌اند. این قورباغه مختار خوبی است و از پاها عقبی به این منظور استفاده می‌کند. مگر هنگام بازش باران، به ندرت روی زمین می‌اید و از حشرات و بی‌مهرگان کوچک تقدیمه می‌کند. تر در حین اجرای مراسم اظهار عشق، قورقور مکرری شبیه به صدای جیر جیر سر می‌دهد تا ماده را به خود جلب کند. نر و ماده در حفاظه‌ای چفت‌گیری می‌کنند و با ترشحات چسبنده بدن شان در هنگام چفت‌گیری به هم می‌چسبند. تخم‌ها که تعدادشان کم است، در ماده لزج و غلیظی محصورند و در هنگام رشد به صورت توده‌ای فشرده در حفره قرار می‌گیرند. مرحله نوزادی وجود ندارد و دگردیسی درون لوله تخم انجام می‌گیرد. نوزادان به صورت قورباغه‌های کوچک و زمین‌زی، سر از تخم در می‌آورند.

#### کاوغوک

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Ranidae: True Frogs  
**Size:** 9 - 20.5 cm (3 1/2 - 8 in)  
**Range:** E. and central USA; introduced in western areas and in Mexico, Cuba and N. Italy  
**Habitat:** lakes, ponds, slow streams



کاوغوک افریقای جنوبی  
South African Bullfrog  
*Ptychadenus adspersus*

برخی از انواع این گونه پوشیده از خارهای ریز و تیره است که یکی از دلایل نام‌گذاری آن‌ها نیز همین است. این ویژگی در قورباغه‌های جنوب محدوده زندگی این گونه رایج است، اما در مناطق شمالی نادر است. نر میان نیزار یا روی برگ زنبق آبی در برکه با گودال موقت آب باران مستقر می‌شود و جنس ماده را فرامی‌خواهد. قورباغه ماده دسته کوچکی از تخم، روی برگی بالاتر یا زیر سطح آب، می‌گذارد. هنگامی که تخم‌ها باور شوند، برگ تا می‌خورد و لبه‌های آن توسط ترشحات تخریب ماده به هم می‌چسبند. هنگام باز شدن تخم‌ها، نوزادان قورباغه از لانه خویش در داخل برگ بیرون می‌آیند، به آب می‌زنند و آن‌جا رشد خود را تکمیل می‌کنند.

قورباغه هاکستتر - سه گونه در دسته لیوپلما یافت می‌شود که تنها قورباغه‌های بومی نیوزیلند هستند و اکنون هر سه نادرند و بهشت تحت حفاظت اند. قورباغه‌های دیگر ساکن جزایر نیوزیلند، گونه‌های واردادی اند. قورباغه هاکستتر که برای نخستین بار در سال ۱۸۵۲ کشف شده است، گونه‌ای قوی و با بنیه است و پاهای عقبی اش پرده‌های ناقص دارد. با این که عموماً در آب با تزدیک آن زندگی می‌کند، در کوه‌های اطراف، در حوالی رودخانه‌ها نیز یافت می‌شود. مانند گونه‌های دیگر خویشاوندش شبها فعال است و از سوسک، مورچه، کرم خاکی، عنکبوت و حلزون تغذیه می‌کند. عادات تولید مثل این قورباغه احتمالاً به اقتضای زیستگاهش شکل گرفته است، در زمین مطریوب زیر کنده و سنگ با در نقب متروکه نوزاد سنباقاک، در دسته‌های ۲ تا ۸ تایی تخم گذاری می‌کند. هر تخم در کسه‌ای ژلاتینی پر آب محصور است و جنین همه مراحل نوزادی را داخل کسese طی می‌کند و حدود ۴۰ روز پس از تخم گذاری، به صورت قورباغه‌ای دمدار سر از تخم در می‌آورد. دم حدود یک ماه بعد محو می‌شود.

کاوغوک - بزرگ‌ترین قورباغه امریکای شمالی است: با اوایز طینی دار و لزان که توسط سوتی داخلی تقویت می‌شود. با این که گونه‌ای ابزی است، روی خشکی نیز زندگی می‌کند و غالباً بر لب آب دیده می‌شود. بیشتر فعالیت این قورباغه شب‌هاست و در آن هنگام حشرات، ماهی‌ها، قورباغه‌های کوچکتر و گهگاه پرنده‌گان و مارهای کوچک را شکار می‌کند. همچون همه قورباغه‌های سریع امریکایی، خوب می‌پردازد و می‌تواند ۹ برابر



کاوغوک  
Bullfrog  
*Rana catesbeiana*

کردن درندگان مهاجم، نواحی پوست قرمز داخل ران‌ها و کفل‌ها را به برتوافکنی وادارد. اغلب از حشرات تغذیه می‌کند. شیوه تولید مثل این گونه برگرفته از زندگی روی درخت است. جفت‌ها برای تولید مثل، برگی را که بالای آب از ساختهای اویزان است، بر می‌گیرند. برگ را تا کرده، لانه‌ای را که از هر دو سو باز است می‌سازند و حدود ۵۰ تخم در گلوله‌ای از ماده لرج زلتینی، داخل لانه می‌گذارند. دو یا سه روز بعد که نوزادان سر از تخم درمی‌آورند، به داخل آبهای زیر برگ می‌افتد.

**وزغ حفار مکزیکی** – این قورباغه غیر عادی، حفاری زیر دست است که روی پاهایش اندام‌های بیل مانند شاخی شکلی قرار دارد. شب‌ها برای صید از حفره‌اش بیرون می‌آید و با زبانش موریانه‌ها را بالا می‌کشد و می‌بلعند. قورباغه نر هنگام مراسم اظهار عشق، برای جلب ماده، اوازهای توکلویی سر می‌دهد. جفت‌گیری در آب انجام می‌گیرد و طی آن نر خود را روی پشت ماده نگه می‌دارد و هم‌زمان با تخم‌گذاری، تخم‌ها را باور می‌کند. دور دهان نوزادان، موهای حس‌گری قرار دارد و برخلاف نوزاد گونه‌های دیگر، بدون لب واقعی هستند.

کوسفند قورباغه  
Sheep Frog  
*Hypopachus variolosus*



وزغ حفار مکزیکی  
Mexican Burrowing Toad  
*Rhinophryne dorsalis*



**کاوغوب امریکای جنوبی** – بزرگترین گونه میان خانواده‌اش است. پاهای عقیقی اش تا اندازه‌ای نیرومندند و در برخی مناطق، در شمار غذای انسان‌اند. نر بر جستگی هابی روی شست‌ها و بازوهایی قوی دارد که این دو به او کمک می‌کنند در جفت‌گیری ماده را نگه دارد. روی بدن ماده ترکیب‌های شیاردار و شاخ‌مانندی است که بر جستگی‌های شست نر درون آن جاسازی می‌شود. در فصل تخم‌بری اطراف پای این غوب بزرگ، نارنجی یا قرمز تیره می‌شود. جفت‌گیری در آب انجام می‌شود. نر به ماده متصل می‌شود و مواد ژل‌مانندی از بدن ماده ترشح می‌شود که نر آن‌ها را به هم می‌زند و به صورت کف در می‌آورد. کف به شکل لانه درمی‌آید و روی سطح آب یا نزدیک آن شناور می‌شود و تخم‌گذاری و باروسازی دونون آن انجام می‌گیرد. نوزادان پس از بیرون آمدن از تخم، در حفاظ لانه باقی می‌مانند تا با پایان دگردیسی به قورباغه‌ای بالغ تبدیل شوند. سپس از داخل لانه می‌لولند و وارد آب می‌شوند.

**کوسفند قورباغه** – قورباغه‌ای کوچک، ستبر و نیرومند و دارای پوزه‌ای نوک‌تیز است. شب‌زی است و روزها زیر سنگ‌ها و آتش‌آغاز‌ها یا حفره‌جواندگان پنهان می‌شود و شبانه برای تغذیه از مورچه‌ها و موریانه‌ها بیرون می‌اید. در هر وقت از سال، هنگام باران کافی، جفت‌گیری می‌کند. از این‌رو این نام را به خود گرفته است که حیوان نر ماده را با صدای بی‌معنای‌مانندی به سوی تالاب تولید مثل می‌کشاند. نر تن ماده را در بر می‌گیرد و ترشحات چسبنده بدن ماده به جفت کمک می‌کند تا هنگام تخم‌گذاری و باور کردن تخم‌ها که حدود ۷۰۰ عدد است، از هم جدا نشوند.

**لاتز فیلومودسا** – قورباغه‌ای درختی است. در هر یک از پاشنه‌های پایش پوست مثلاً اویزانی دارد که هنگام نشستن روی شاخه درخت به جانور امکان استار زمینه با را می‌دهد. می‌تواند برای سرگردان

لاتز فیلومودسا  
Lutz's Phylomedusa  
*Phylomedusa appendiculata*



### کاوغوب امریکای جنوبی

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Leptodactylidae: Leptodactylid Frogs  
**Size:** up to 20.5 cm (8 in)  
**Range:** Central and South America: Costa Rica to Brazil  
**Habitat:** forest, close to water

### کوسفند قورباغه

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Microhylidae: Narrow-mouthed Frogs  
**Size:** 2.5 - 4.5 cm (1 - 1 3/4 in)  
**Range:** USA: S.E. Texas; Mexico  
**Habitat:** margins of damp areas

### لاتز فیلومودسا

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Hylidae: Treefrogs  
**Size:** 4 cm (1 1/2 in)  
**Range:** South America: S.E. Brazil  
**Habitat:** forest, near moving water

### وزغ حفار مکزیکی

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Rhinophryidae: Mexican Burrowing Frog  
**Size:** 6.5 cm (2 1/2 in)  
**Range:** Mexico, Guatemala  
**Habitat:** woodland

وزغ امریکایی  
American toad  
*Bufo americanus*



بیلپای اروپایی

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Pelobatidae: Spadefoot Toads  
**Size:** up to 8 cm (3 1/4 in)  
**Range:** W., central and E. Europe to W. Asia  
**Habitat:** sandy soil, cultivated land



ماما وزغ  
Midwife Toad  
*Alytes obstetricans*

بیلپای غربی  
Western Spadefoot  
*Scaphiopus hammondi*



## وزغ‌ها

پیاره، در آبگیرهای بارانی موقت به تولید مثل پردازد. تخم‌ها که به سورت خوش‌های گرد ریخته می‌شوند، به گیاهان می‌چسبند و تنها ظرف دور روز باز می‌شوند. از آن‌جا که باید پیش از خشکیدن آبگیر موقت، چرخه رشد کامل شود، دگردیسی، از نوزادی تا مرحله بلوغ، در کمتر از شش هفته رخ می‌دهد.

**ماما وزغ** - گونه‌ای کوچک و فربه است که رنگ‌آمیزی اش طفه‌های گوناگونی را در بر می‌گیرد؛ از خاکستری گرفته تا سیز زینونی یا قهوه‌ای که غالباً تقوش تبره‌تری نیز دارد. شبزی و ساکن خشکی است و روزها در شکاف دیوار یا معدن سنگ، زیر کندهای پنهان می‌شود. برخی از این وزغ‌ها در حفره‌ای زندگی می‌کنند که با پاهای نیرومند پیشین خود کنده‌اند. از حشرات و بی‌مهرگان کوچک تغذیه می‌کنند. مهم‌ترین جفت‌گیری می‌کنند و همچنان که ماده به صورت زنجیره‌ای حداکثر عقایتی تخم می‌ریزد، نر به او متصل می‌شود. نر پس از بارورسازی تخم‌ها، پاهای عقیقی اش را در آن‌ها فرو می‌کند و زنجیره‌های تخم را به دور ساق پاهایش می‌پیچاند. همچنین، تخم‌ها را می‌منم طور که به رشدشان ادامه می‌دهند، با خود حمل می‌کنند و مراقب است تخشکند؛ آن‌ها را به تناب در آبگیر می‌خسندند. بسته به دمای هوا، نر پس از ۱۸ تا ۴۹ روز تخم‌ها همراهش را در آب کم‌عمق می‌ریزد و همان‌جا نوزادان وزغ سر از تخم در می‌آورند.

**وزغ امریکایی** - حیوانی ستر و بین سر و یوستش پر از زگیل است. ماده معمولاً از نر بزرگ‌تر است و غالباً شبزی است. در روز زیر سنگ، کنده یا دیگر بقایای کف جنگلی پناه می‌گیرد یا داخل خاک سوراخی حفر می‌کند. از حشرات تغذیه می‌کند، اما بی‌مهرگان کوچکی مانند عنکبوت، حلزون و کرم خاکی را نیز صید می‌کند. معمولاً بین ماههای مارس و زوئیه در تالاب یا رودخانه‌ای تولید مثل می‌کند. ماده دو زنجیره تخم می‌گذارد که هریک حاوی حداقل ۸۰۰ تخم است و در ۳ تا ۱۲ روز به نوزاد وزغ تبدیل می‌شوند. نوزاد وزغ حدود دو ماه پس از باشدن تخم، از طریق فرایند دگردیسی بالغ می‌شود.

**بیلپای اروپایی** - این وزغ فربه روی هریک از پاهای پرده‌دار عقیقی اش بیلجه‌های بزرگ و کمرنگی دارد. نر معمولاً از ماده کوچک‌تر است و روی پاهای پیشینش غدد بر جسته بیضی شکلی دیده می‌شود. این گونه مثل پیش‌تر بیلپایان، در غیر از فصل تولید مثل شبزی است. با این همه، گاهی نیز روزها فعال است. سالی یکبار در بهار معمولاً در برکه‌ای عمیق یا نهری تولید مثل می‌کند. بالشکوه‌های گوشی و زیری که مخصوص جفت‌گیری است و در پای جنس نرسیاری از خانواده‌های دیگر می‌روید و به آن‌ها کمک می‌کند ماده را هنگام جفت‌گیری نگه دارند، در پای این گونه وجود ندارد؛ هرجند نرها می‌توانند به ماده پچسبند و هنگام تخم‌گذاری به بارورسازی پردازند.

**بیلپای غربی** - حقاری زبردست است و روی هر پایش بیلجه‌ای گوه شکل قرار دارد. این وزغ شبزی به رغم هوای گرم و خشک پیش‌تر مناطق زیستگاهش، روزها را در سوراخ خود در دما و رطوبت متعدل به سر می‌برد. هرگاه بین ماههای ژانویه و اوت باران

بیلپای اروپایی  
European Spadefoot  
*Pelobates fuscus*





وزغ سورینام  
Surinam Toad  
*Pipa pipa*

حرکت می‌کند و همچنان که در آب به دور هم می‌چرخدن، ماهه ۳ تا ۱۰ تخم روی شکم نر می‌گذارد. نر تخمها را بازور می‌کند و در همان حالت معلق زدن، آنها را به روی پشت ماده می‌راند. این فرایند تکرار می‌شود تا هنگامی که ۱۰۰ تا ۱۵۰ تخم گذاشته شود. تخمها داخل پوست متورم پشت ماده جاسازی می‌شوند و هر کدام در یک سلول انفرادی قرار می‌گیرند. پس از دو تا چهار ماه وزغ‌های بزرگ‌تر تکامل یافته سر از تخم در می‌آورند.



وزغ سبز  
Green Toad  
*Bufo viridis*



وزغ زهردار بولنجر  
Boulenger's Arrow-Poison Toad  
*Atelopus boulengeri*

**وزغ چنگالدار افریقایی** - بدنش به شکلی است که کمترین اصطکاک را با آب دارد و از این رو در آب سریع و چابک است و حتی می‌تواند همه ماهی‌ها به سوی عقب حرکت کند. برای تعابق با زمینه محیط، می‌تواند رنگ آمیزی پوستش را از سیاه به خاکستری و از خاکستری به خال دار تغییر دهد. نوک چهار انگشت پای پیشینش، دارای چنگال است و برای جستجوی غذا در گل از آن‌ها استفاده می‌کند. این گونه از هر نوع مواد حیوانی، حتی نوزاد خودش تغذیه می‌کند. جفت‌گیری در آب انجام می‌شود و نر برای جلب ماده صدای وزوز نرمی تولید می‌کند. تخم‌ها که هریک در مواد لزجی محصورند، به گیاهان زیر آبی می‌چسبند و پس از هفت روز باز می‌شوند.

**وزغ زهردار بولنجر** - رنگ‌ها و نقوش تمایز نارنجی و سیاه این وزغ هشداری است به درنگان مهاجم که پوستش دارای ترشحات سمی است. این گونه غیر رایج و کندرسوست و در روز غالباً است و شبانه ممکن است از بوتهای بالا رود. در مورد عادات تویید مثل این حیوان آگاهی کمی در دست است، اما گمان بر این است که زیر سنگ‌های رودخانه تخم‌گذاری می‌کند. نوزاد این حشرات ممکنهای دارد که با آن خودش را در جریان سریع آب به سنگ می‌چسباند.

**وزغ سبز** - این وزغ فربه است، اما به اندازه وزغ معمولی گوشتالو نیست. پوستش زگیل دارد و می‌توان آن را از روی نقوش سبزی شناخت. ماده از نر بزرگ‌تر است و کیسه‌های صوتی بیرونی و نقوش روشن‌تری دارد. غالباً شبزی است، اما گاهی در روز برای جستجوی حشرات بیرون می‌آید. با این که گونه‌ای ساکن خشکی است، انتشارش دارای پرهای ناقصی‌اند و می‌تواند حتی در آبی که آب دریا مخلوط شده است، به حیات خود ادامه دهد. از اوپریل تا ژوئن تویید مثل می‌کند؛ بدین‌گونه که نر با اواز آهنگین و لرزان برای جفت‌گیری از ماده دعوت می‌کند. نر هنگام جفت‌گیری از ناحیه بیرونی پل ماده به او می‌چسبد و ماده هم‌زمان رشمای از تخم با پوشش ژلاتینی می‌بزد که هریک حاوی ۲۰۰۰۰ تا ۴۰۰۰۰ تخم است.



وزغ چنگالدار افریقایی  
African Clawed Toad  
*Xenopus laevis*

#### وزغ چنگالدار افریقایی

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Pipidae: Pipid Frogs  
**Size:** 6.5 - 12.5 cm (2 1/2 - 5 in)  
**Range:** South Africa  
**Habitat:** ponds, lakes

#### وزغ زهردار بولنجر

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Bufonidae: Toads  
**Size:** about 2.5 cm (1 in)  
**Range:** South America: Ecuador, Peru  
**Habitat:** forested slopes of the Andes, near fast-flowing streams

#### وزغ سبز

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Bufonidae: Toads  
**Size:** 8 - 10 cm (3 1/4 - 4 in)  
**Range:** Europe: S. Sweden through Germany to Italy and Mediterranean islands; N. Africa, central Asia  
**Habitat:** varied, often lowland sandy areas, not forest

#### وزغ سورینام

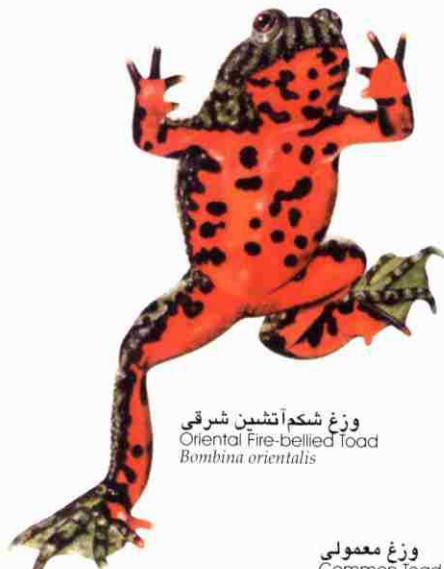
**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Pipidae: Pipid Frogs  
**Size:** 12 - 20 cm (4 3/4 - 7 3/4 in)  
**Range:** N. South America  
**Habitat:** streams, rivers

**وزغ سورینام** - این وزغ درنهای حرجی است و تقریباً هر چیزی را که بیابد، حتی مردار را، با اینگشان قلمی و حساسش برمی‌دارد و می‌خورد. در ابتدای مراسم خارق العادة جفت‌گیری، حیوان نر از پشت اطراف پاهای عقبی ماده را تحریک و متورم می‌کند. جفت‌ها به هم قلاط می‌شوند و معلق زنان در آب

است که محصولاتی مانند نیشکر را نابود می‌کنند. به خوبی با بسیاری از زیستگاه‌ها سازگار می‌شود و تقریباً از هر چیزی از جمله جوندگان و پرندگان کوچک و انواع حشرات، بهویژه سوسک تغذیه می‌کند. ترشحات سمی غدد دو سوی بدنش بهشت پوشش مخاطری را می‌آزاد و ممکن است باعث مرگ درندگان پستاندار شود. هر موقع از سال که بارش باران و گرمای کافی باشد، تولید مثل می‌کند. زنجیره‌های تخم در آب‌های دائمی گذاشته می‌شوند و همان‌جا معمولاً پس از سه روز باز می‌شوند و به نوزاد وزغ تبدیل می‌شوند. ماده ممکن است تا ۳۵۰۰ تخم ببریزد.

#### وزغ شکم‌آتشین شرقی

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Discoglossidae: Discoglossid Frogs  
**Size:** 5 cm (2 in)  
**Range:** Siberia, N.E. China, Korea  
**Habitat:** mountain streams, rice fields



وزغ شکم‌آتشین شرقی  
Oriental Fire-bellied Toad  
*Bombina orientalis*

#### وزغ غولپیکر

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Bufonidae: Toads  
**Size:** 10 - 24 cm (4 - 9 1/2 in)  
**Range:** USA; extreme S. Texas; Mexico to Central and South America; introduced in many areas, including Australia  
**Habitat:** varied: near pools, swamps

وزغ معمولی - بزرگترین وزغ اروپایی است. در نقاط مختلف محدوده وسیع اندازه‌های گوناگونی دارد، اما معمولاً ماده از نر بزرگتر است. سنگین وزن است پوستی زگیل دارد و حیوان تر کیسه صوتی بیرونی ندارد. این گونه شبیزی است و روزها اغلب از مکانی واحد برای پنهان شدن استفاده می‌کند. هنگام غروب، برای تغذیه از آنچه بیمه رگان بیرون می‌آید. معمولاً راه می‌رود، اما اگر مورد تعرض قرار گیرد، ممکن است جست و خیز کند. در اکثر مناطق زیستگاهش به خواب زمستانی فرو می‌رود و سپس حدوداً اوخر مارس برای تولید مثل در اجتماعاتی بزرگ حضور می‌یابد و سالانه به تالاب واحدی بر می‌گردد. هزاران تخم به صورت زنجیره‌های ژلاتینی حداکثر سه متری می‌گذارند. تخم‌ها حدوداً پس از روز باز می‌شوند و اگر هوا گرم باشد، در دو ماهگی دگردیسی نوزادان کامل می‌شود. این چرخه در هوای سرد بیشتر به تکرار می‌رسد.

#### وزغ معمولی

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Bufonidae: Toads  
**Size:** up to 15 cm (6 in)  
**Range:** Europe (including Britain and Scandinavia); N. Africa; N. Asia to Japan  
**Habitat:** varied, often fairly dry



وزغ معمولی  
Common Toad  
*Bufo bufo*

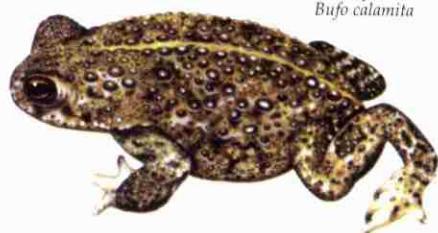
#### وزغ ناترجک

**Order:** Anura: Frogs and Toads  
**Family:** Bufonidae: Toads  
**Size:** 7 - 10 cm (2 3/4 - 4 in)  
**Range:** W. and central Europe (including Britain), east to Russia  
**Habitat:** varied, often sandy areas

وزغ ناترجک - بلندترین آواز را می‌زنند و وزغ‌های اروپایی دارد که برد آن دو کیلومتر یا بیشتر است. ماده معمولاً از نر بزرگتر است، اما هر دو تومند و نسبتاً پاکوتا‌هاند. با این که غالباً زمین‌زی است، بیش تر نزدیک دریا دیده می‌شود و حتی ممکن است در آب سورمه‌هه تولید مثل کند. بر روی زمین نیز حرکت می‌کند و با چهش‌های کوتاه می‌رود و شبها بیش ترین فعالیت را دارد. فصل تولید مثل از مارس تا آوریل به درازا می‌کشد. شبها چفت‌گیری می‌کند و ماده چند زنجیره تخم با پوشش ژلاتینی می‌ریزد که هر یک دارای حداکثر ۴۰۰۰ تخم است. تخم‌ها پس از ۱۰ روز باز می‌شوند و به نوزاد وزغ تبدیل می‌شوند. دگردیسی این نوزادان تا هنگام بلوغ چهار تا هشت هفته به طول می‌انجامد. رشد قورباغه‌های جوان تا بیش از چهار تا پنج سالگی کامل نمی‌شود.



وزغ غولپیکر  
Giant Toad  
*Bufo marinus*



وزغ ناترجک  
Natterjack Toad  
*Bufo calamita*

وزغ شکم‌آتشین شرقی - این وزغ رنگ‌آمیزی روشن و براق دارد و از پوست زبرش ترشحاتی شیری تراویش می‌کند که بهشت چشم و دهان درندگان را می‌آزاد. وزغ ماده به صورت خوش‌هایی شامل دو تا هشت تخم، روی سطح زیرین سنگ‌های زیر آب تخم‌گذاری می‌کند.

وزغ غولپیکر - از بزرگترین وزغ‌های دنیاست و به میزان گسترده‌های به بیرون از محدوده زیستی‌اش منتقل و آن جا ساکن شده است. دلیل اصلی این کار استفاده غذایی از آن و تنظیم جمعیت حشراتی

# ماهی‌ها

امروزه بیش از ۲۴ هزار گونه مختلف از ماهی‌ها وجود دارد که این تعداد بیش از دیگر انواع مهره‌داران است. تنوع گونه‌ها در ماهی‌ها بسیار زیاد است، از کوچک‌ترین گونه‌ها مانند گوبی کوتوله گرفته که تنها یک سانتی‌متر است تا غول‌هایی مانند وال‌کوسه که طول آن بالغ بر ۱۲ متر می‌شود، همگی متعلق به این گروه از مهره‌داران هستند. ماهی‌ها به سه گروه عمده تقسیم‌بندی می‌شوند. بدوفرین گروه، شامل لمپری‌ها و بی‌فک‌ماهی‌ها است. این جانوران مانند ماهی‌ها، آرواره ندارند و تنها یک دهان مکنده دارند. گروه دوم مشتمل از تمام کوسه‌ها و پرتوماهی‌هاست که موسوم به ماهی‌های غضروفی هستند. سومین گروه و در واقع بزرگ‌ترین گروه، معروف به ماهی‌های استخوانی است. همان طور که از اسم این گروه پیداست این ماهی‌ها ستون مهره‌ای استخوانی دارند.



خفاش‌ماهی  
Batfish  
*Platax pinnatus*



موری  
*Muraena helena*

که با پرده‌ای محافظ پوشیده شده است. اما در کوسه‌ها و پرتوماهی‌ها هر یک از آبیشش‌ها منفذ خروجی مستقلی رو به بیرون دارد. چون ماهی‌ها برخلاف بیشتر حیوانات پا ندارند، از اندام‌های دیگری برای حرکت استفاده می‌کنند، این موجودات به جای پا از باله‌ها و دم‌شان برای جلو راندن خود در آب بهره می‌برند.

ماهی‌های غضروفی که شمارشان به ۸۵۰ گونه می‌رسد، ماهی‌هایی دریازی هستند. بیشتر آن‌ها شکارچیانی فعال‌اند که از دیگر ماهی‌ها تغذیه می‌کنند و دندان‌های تیزی در هر دو آرواره دارند. اگرچه اسکلت آن‌ها به جای استخوان از غضروف ساخته شده است، اما طرح ساختمندانشان با ماهی‌های آرواره‌دار مطابقت دارد و دارای دو باله و ستون مهره متعارف‌اند و بدن‌شان به زیبایی تمام آبلغز است.

ماهی‌ها اولین مهره‌دارانی هستند که بر کره زمین می‌زیسته‌اند. اولین گونه از ماهی‌ها، ۵۰۰ میلیون سال پیش می‌زیسته است. همه ماهی‌ها به استثنای لمپری‌ها و بی‌فک‌ماهی‌ها دارای ستون مهره‌اند که از استخوان درست شده است. البته این ستون مهره در کوسه‌ها و پرتوماهی‌ها از غضروف ساخته شده است.

تمام ماهی‌ها در آب زندگی می‌کنند. از این میان ۱۴ هزار گونه در دریاهای به سر می‌برند و مابقی در دریاچه‌ها و رودخانه‌های نقاط مختلف جهان زندگی می‌کنند. ماهی‌ها با استفاده از دستگاه تنفسی مخصوص شان موسوم به آبیشش، می‌توانند اکسیژن مورد نیاز را از آب تأمین کنند. آبیشش‌ها که در دو طرف سر ماهی قرار دارند از صفحات ظرفی و بسیار زیادی تشکیل شده و رگ‌های خونی، آن‌ها را به هم پیوند داده‌اند. با عبور آب از آبیشش‌ها، مولکول‌های اکسیژن به خون نفوذ می‌کنند و به تمام بدن انتقال می‌یابند. هر جفت آبیشش دریچه‌ای ترکیبی رو به بیرون دارد

توپ ماهی اطلس  
Atlantic Footballfish  
*Himantolophus groenlandicus*



از ماهی‌ها، شکارچیانی پر تحرک و پر جنب و جوش هستند، اما برخی دیگر، مانند ماهی ماهی‌گیر، بی‌حرکت در بستر دریا می‌آمدند و منتظر می‌مانند تا شکار به اندازه کافی به آن‌ها نزدیک شود و آن‌ها آن را صید می‌کنند. بیشتر ماهی‌های ماده، تخمهای بسیار زیاد و ریزی درون آب می‌گذارند. پس از آن، نرها اسپرم را برای باروری تخمهای آزاد می‌کنند که یا بر سطح آب شناور می‌شود یا بر کف آب تنهشین می‌شود. از میان این تخمهای نوزادان ماهی بسیار کوچکی بیرون می‌آیند که بسیاری از آن‌ها خوارک جانوران دیگر می‌شوند. گروهی که جان به در می‌برند، رشد می‌کنند و به ماهی‌های جوانی با بدنشی به مراتب شیبیه به والدین خود، تبدیل می‌شوند. سپس این ماهی‌های جوان رفته رفته بزرگ شده، بالغ می‌شوند.

دهان ماهی‌ها، بسته به نوع تغذیه‌شان به اشکال مختلف وجود دارد. ماهی‌های صیاد مانند باراکودای بزرگ، پوزهای دراز و شمار زیادی دندان‌های تیز برای گرفتن صید دارند. ماهی ماهی‌گیر از دهان بسیار بزرگش برای فرو بردن صید خود که فریب «قلاب ماهی‌گیر» او را خورده است، بعده می‌گیرد. بسیاری دیگر، مانند پف‌ماهی‌ها دهانی سخت و منقار مانند دارند که می‌تواند جانورانی با پوسه سخت را در هم بشکند. شاه‌ماهی نیز، پلانکتون‌های ریز را از طریق ساختاری ویژه که به آیشش آن متصل است از آب غربال می‌کند.

در برخی از ماهی‌های غضروفی پره بالایی دم، بزرگ‌تر از قسمت پایینی آن است و جفت باله جلویی آنان که باله سینه‌ای است، در حکم بالهای تنظیم‌کننده جهت حرکت است. این باله‌ها نیز مانند باله‌های غیرجفتی و بزرگ مقعدی، در برابر سر خوردن، پرتاب شدن و حرکت جانبی، مقاوماند و حرکت ماهی را ثابت می‌کنند. این گروه از ماهی‌ها ۵ تا ۷ جفت شکاف آبشش دارند که در هر سوی سر قرار گرفته‌اند. جریان تنفس نیز به شکل متعارف از طریق دهان داخل و از طریق شکاف‌های یادشده خارج می‌شود. در حدود نیمی از مهره‌دارانی که امروزه می‌شناسیم ماهی‌های استخوانی هستند که برخلاف ماهی‌های غضروفی در دو محیط آب شیرین و آب شور زندگی می‌کنند. شکل این گروه از ماهی‌ها شبیه به ماهی‌های غضروفی است، اما چندین اختلاف در خور توجه در آنان وجود دارد. اسکلت بدن و شعاع‌های باله‌ها از استخوان ساخته شده است. پره‌های دم، غالباً، اما نه همواره به یک اندازه است. در این ماهی‌ها، اغلب، کيسهٔ هوایی برای حفظ شناوری آنان درون آب وجود دارد. ماهی‌ها می‌توانند با این وسیله خود را درون آب بی‌وزن کنند یا از آن برای استراحت و بی‌حرکت ماندن بهره گیرند که در قیاس با ماهی‌های غضروفی که باید دائماً در حرکت باشند یا به اعماق فرو روند، میزیت بسیار بزرگی است. بنابراین دو گروه از ماهی‌ها اختلافی نیز در دستگاه آبیشش‌شان وجود دارد. در ماهی‌های استخوانی، غالباً چهار آبشش در هر سوی حلق قرار دارد. بدن بیشتر ماهی‌های استخوانی با فلس‌هایی پوشیده شده است که لب به لب هم پوشانی دارند و زره محافظی را تشکیل می‌دهند.

تغذیه ماهی‌ها تنوع بسیار زیادی دارد؛ برخی، از گیاهان دریایی تغذیه می‌کنند. برخی دیگر، جانداران کوچک را صید می‌کنند یا به کمک اندام شانه‌مانند خود که به آیشش متصل است آن‌ها را از آب می‌گیرند. بسیاری

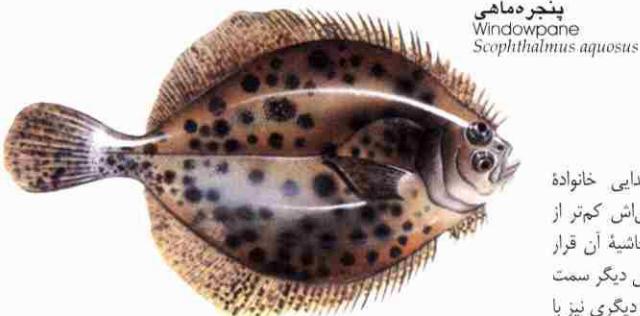
سلکانت  
*Coelacanth*  
*Latimeria chalumnae*





پلاس  
Plaice  
*Pleuronectes platessa*

آدلا  
Adalah  
*Psettodes erumei*



پنجره‌ماهی  
Windowpane  
*Scophthalmus aquosus*

## پهن‌ماهی‌ها

آدلا

**آدلا** - این ماهی یکی از دو گونه بسیار ابتدای خانواده پهن‌ماهی‌های پستودیده است. بدنش کفتر و فشرده‌گی اش کمتر از دیگر پهن‌ماهی‌های است و چشم‌ها به جای بالای سر، در حاشیه آن قرار دارد. در برخی از این ماهی‌ها چشم‌ها سمت راست و در برخی دیگر سمت چپ است. این ماهی و هم‌گونه دیگرش، پی، بلجزی تقاضت دیگری نیز با دیگر پهن‌ماهی‌ها دارند که به سبب شعاع‌های تشعیح‌مانند جلوی باله پشتی است. این ماهی‌ها در بستر دریا به سر می‌برند و در آبهای میانی نیز شنا می‌کنند.

**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 61 cm (24 in)  
**Range:** Red Sea, Indian Ocean from E. Africa to N. Australia, into W. Pacific Ocean  
**Habitat:** shallow waters down to 90 m (300 ft)

پلاس

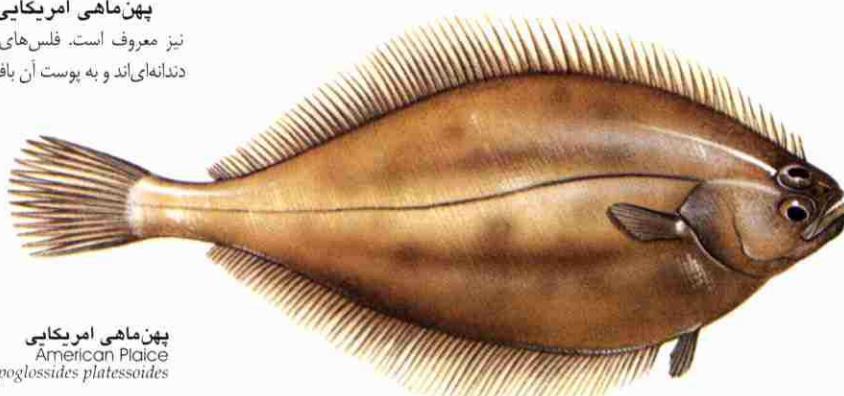
**پلاس** - ویزگی این ماهی، رنگ قهوه‌ای خوش‌رنگ و خال‌های نارنجی و چشم‌گیر روی بدن است؛ اما قسمت زیرین بدن سفید است. عضوی از خانواده سفتره‌ماهی‌های راست‌چشم، موسم به پلورونکتیده است و هر دو چشم‌ش در سمت راست بدن قرار دارند. نمونه‌های چپ‌چشم بسیار اندک‌اند. این ماهی بسترهای است و روی گل، شن و ریگ‌های بستر دریا زندگی می‌کند و از نرم‌تنان، کرم‌ها و سخت‌بوستان تعذیه می‌کند. حتی ماهی‌های بالغ برای یافتن غذا به ساحل و مناطق جزر و مدی می‌آیند. تخریبیزی معمولاً بین ماههای زانویه و مارس صورت می‌گیرد و بسته به دمای آب، تخم‌ها پس از ۱۰ تا ۲۰ روز باز می‌شوند. نوزادان تا حدود ۶ هفته در سطح آب زندگی می‌کنند و هنگامی که

**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 50 - 91 cm (19 3/4 - 35 3/4 in)  
**Range:** E. Atlantic Ocean; Scandinavia, south to N. Africa and Mediterranean Sea; coasts of Iceland and S. Greenland  
**Habitat:** shallow waters down to 50 m (165 ft), sometimes to 200 m (650 ft)

پنجره‌ماهی

**پنجره‌ماهی** - این پهن‌ماهی بسیار لاغری است که قسمت زیرین بدن، سفید و بخش بالایی آن قهوه‌ای است و خال‌های سیاهی روی بدن وجود دارد. معمولاً چشم راست جایه‌جا می‌شود و از این‌رو، در بیشتر ماهی‌های این گروه هر دو چشم در سمت چپ بدن قرار دارد. ماهی‌های جوان از سخت‌بوستان و ماهی‌های بزرگ‌سال از انواع ماهی‌ها تقدیم می‌کنند. در شمار ماهی‌های خوارکی است، ولی به غلت لاغری بیش از اندازه، ارزش تجاری ندارد.

**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 46 cm (18 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Gulf of St. Lawrence to South Carolina  
**Habitat:** coastal waters to depths of about 70 m (230 ft)



پهن‌ماهی امریکایی  
American Plaice  
*Hippoglossoides platessoides*

طول شان به ۱/۲۵ سانتی‌متر رسید، زندگی در بستر آب را انتخاب می‌کنند. تا این زمان تغییرات و سازگاری‌های ساختاری و جایه‌جایی چشم کامل شده است. نرها در ۲ تا ۶ سالگی و ماده‌ها در ۳ تا ۷ سالگی بالغ می‌شوند و ممکن است ۳۰ سال عمر کنند. این ماهی در شمال اروپا اهمیت تجاری بسیاری دارد.

**پنجره‌ماهی** - پهن‌ماهی بسیار لاغری است که قسمت زیرین بدن، سفید و بخش بالایی آن قهوه‌ای است و خال‌های سیاهی روی بدن وجود دارد. تخریبیزی معمولاً بین ماههای زانویه و مارس صورت می‌گیرد و بسته به دمای آب، تخم‌ها پس از ۱۰ تا ۲۰ روز باز می‌شوند. نوزادان تا حدود ۶ هفته در سطح آب زندگی می‌کنند و هنگامی که

پهن‌ماهی امریکایی - این پهن‌ماهی به ماهی لیمان‌دار و زیر نیز معروف است. قلس‌های بدن در قسمتی که چشم‌ها قرار گرفته‌اند، دندانهای اند و به پوسن آن بافت زبری بخشیده‌اند. هر دو چشم این ماهی در سمت راست که به رنگ قهوه‌ای یا قهوه‌ای

مایل به قرمز است، قرار گرفته‌اند. بخش زیرین بدن سفید است. این ماهی روی بسترها ماسه‌ای و گلی زندگی می‌کند و از بی‌مهرگان بستری مثل توپیای دریایی، بریتل استار (نوعی

### پهنه ماهی امریکایی

**Order:** Pleuronectiformes: Flattfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 - 61 cm (11 3/4 - 24 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Greenland, Labrador, south to Rhode Island; E. Atlantic: Iceland, Barents Sea, south to English Channel  
**Habitat:** depths of 40 - 180 m (130 - 600 ft)

### پهنه ماهی تابستانه

**Order:** Pleuronectiformes: Flattfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Maine to South Carolina  
**Habitat:** coastal waters, bays, harbors; farther offshore in winter

### پهنه ماهی زمستانه

**Order:** Pleuronectiformes: Flattfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 - 61 cm (11 3/4 - 24 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Labrador to Georgia  
**Habitat:** shallow coastal waters, bays, estuaries, down to 90 m (300 ft)

### پهنه ماهی ستاره ای

**Order:** Pleuronectiformes: Flattfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 91.5 cm (36 in)  
**Range:** N. Pacific Ocean: California to Alaska and Bering Sea, south to Japan and Korea  
**Habitat:** coastal waters, bays, estuaries; also deeper waters down to 275 m (900 ft)

بسه به نوع بستره که روی آن می خواهد، فرق می کند، اما عموماً بدنش قهوه ای مایل به حاکستری با خال های سیاهی روی آن است. در فصل تابستان در آب های کم عمق و نزدیک ساحل زندگی می کند و در زمستان به طرف آب های عمیقتر مناطق دور از ساحل می کوچد. تخم ریزی بسته به عرض جغرافیایی محل، بین اواخر پاییز و اوایل بهار صورت می گیرد. گفته می شود که تخمها بر سطح آب شناور می مانند و نوزادان به سوی ساحل شنیده می شوند. در آب های کم عمق زندگی می کنند و مراحل رشد را می گذرانند.

**پهنه ماهی زمستانه** - این ماهی بیشتر در آب های کم عمق و روی بستر های ماسه ای دیده می شود. البته این ماهی را در بستر های پوشیده از ریگ یا بستر های سخت نیز می توان بافت. در نمونه های معمولی، چشم ها روی قسمت راست بدن اند که عموماً قهوه ای مایل به قرمزن. سطح زیرین بدن سفید است، البته نمونه های اندکی نیز هستند که سطح زیرین دن دش تبره تر است. این ماهی در بستر دریا و از نرم تنان، سخت پوسته و کرمها تغذیه می کند و ظاهراً با خوردن مجرای تنفسی صدف های نرم پوسته، صدمات زیادی به آن ها وارد می کند. در پاییز به آب های ساحلی مهاجرت می کند و دوباره در بهار به مناطق دور از ساحل بر می گردد. تخم ریزی در زمستان و اوایل بهار صورت می گیرد و هر ماهی ماده تا نیم میلیون تخم می ریزد. برخلاف دیگر پهنه ماهی ها که تخم هایشان روی آب شناور می شود، تخم های این ماهی در آب تند شنین می شوند و به هم یا به اجسام موجود در بستر آب می چسبند و پس از حدود دو هفته باز می شوند. ماهی خوارکی مهمی است که هم از سوی صیادان، هم برای مقاصد تجاری صید می شود.

ستاره دریایی)، سخت پوسته، نرم تنان و کرمها تعذیه می کند. تخم ریزی در مناطق شمالی در فصل تابستان، و در مناطق جنوبی هنگام بهار انجام می شود. هر ماهی ماده تا ۶۰ هزار تخم تولید می کند که بر سطح آب شناور می شوند و تا باز شدن همان گونه باقی می مانند.

**پهنه ماهی تابستانه** - چشم های این ماهی باریک جه و فعال، عموماً در سمت چپ سر قرار گرفته اند. از نرم تنان، سخت پوسته و ماهی های تعذیه می کند و در آب های کم عمق میانی و حتی سطح آب نیز به جست و جوی طعمه می پردازد. گرچه شناگر نسبتاً سریعی است، بیشتر عمر خود را نیمه مددفون در بستر دریا سپری می کند. رنگ امیزی این ماهی

پهنه ماهی تابستانه  
Summer Flounder  
*Paralichthys dentatus*

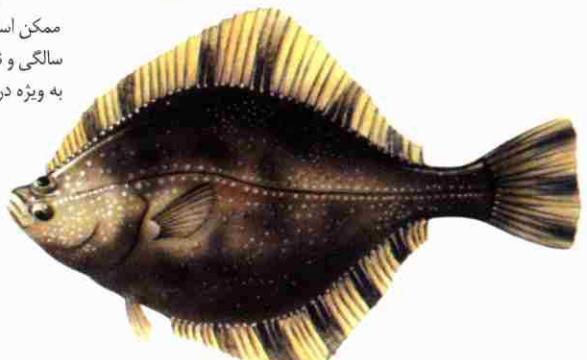


**پهنه ماهی ستاره ای** - این ماهی را با توجه به طرح های خاص نوارهای تیره و روشن روی بالهها، می توان باز شناخت. رنگ قسمت دار چهارهای تیره است و روی آن تبعه های تیری به طور پراکنده دیده می شود. عضوی از خانواده پهنه ماهی های راست چشم موسم به پلورونکتیده است، اما در بیش از نیمی از جمیعت این ماهی ها، چشم ها در سمت چپ قرار گرفته اند. از نرم تنان، کرمها، سخت پوسته و ماهی های تغذیه می کند. تخم ریزی در اوایل زمستان و بهار و عموماً در آب های کم عمق صورت می گیرد. ماهی های جوان ممکن است به دهانه رودها یا آب های شور وارد شوند. ماهی های ماده در ۳ سالگی و نرها در ۲ سالگی بالغ می شوند. این ماهی را برای مقاصد تجاری و به ویژه در مناطق دور دست سواحل ژاین و کره حبیب می کنند.

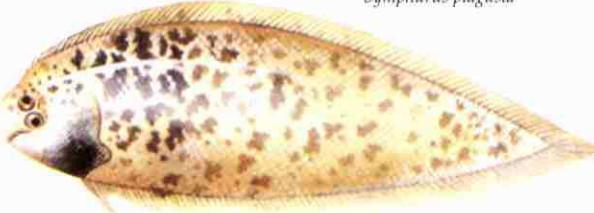
پهنه ماهی زمستانه  
Winter Flounder  
*Pseudopleuronectes americanus*



پهنه ماهی ستاره ای  
Starry Flounder  
*Platichthys stellatus*



زبان‌ماهی کونه‌سیاه  
Blackcheek Tonguefish  
*Sympodus plagusia*



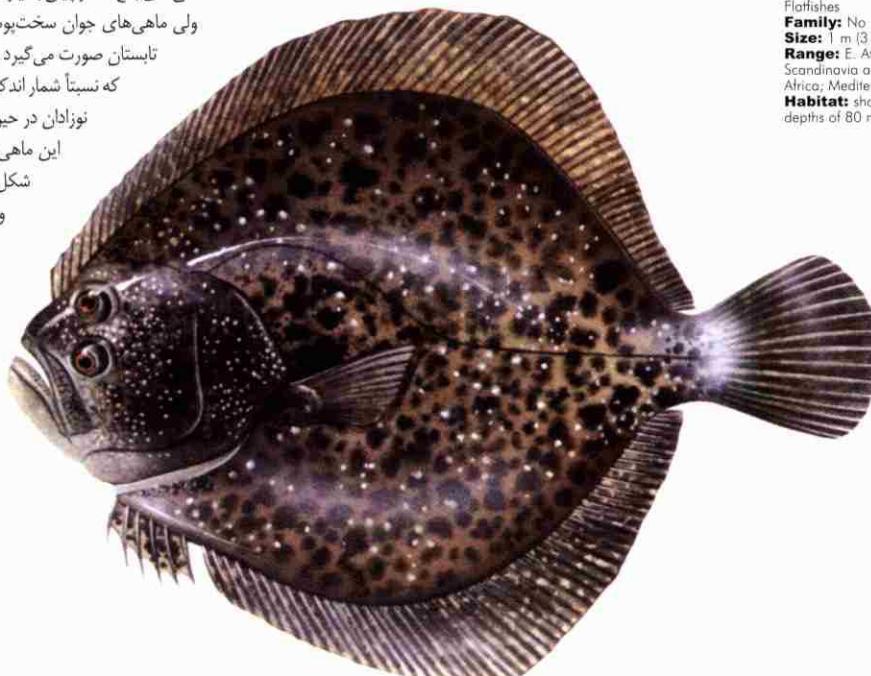
پهن‌ماهی طاووسی  
Peacock Flounder  
*Bothus lunatus*



سمت چپش رشد یافته است. هر دو چشم در قسمت چپ سر قرار گرفته‌اند. دهان کوچکش بین قرار گرفته و به سمت چپ پیچ خورده است. سمت چپ بدن که چشم‌ها در آن واقع شده‌اند، به رنگ قهوه‌ای روشن است و نقوش تیره‌رنگی روی آن دیده می‌شود. زیر هر چشم خالی سیاره‌رنگ قرار دارد و سمت دیگر بدن، سفید مایل به کرم است. این ماهی مانند همه پهن‌ماهی‌ها در دوره نوزادی (لاروی) دارای چشم‌های متقاضن است؛ یعنی چشم‌ها در دو سوی سر قرار گرفته‌اند، اما پس از طی این مرحله و در نتیجه یک دگردیسی، چهره بزرگ‌سالی آن شکل می‌گیرد.

**سپرماهی** - پهن‌ماهی سیار عربی‌ضی بای سر و دهانی بزرگ است. ماهی ماده از ماهی نر درشت‌تر است. رنگ‌آمیزی بدن بدون فلس این ماهی متنوع است، ولی معمولاً این ماهی مایل به خاکستری است و روی آن لکه‌های تیره‌ای هست که آن را در بستر دریا استوار می‌کند. معمولاً چشم راست این ماهی جایه‌جای شود و از آین رو، هر دو چشم در سمت چپ قرار می‌گیرند. ماهی‌های بالغ شکارچیان سیار فعال‌اند و بیشتر از ماهی‌ها تعذیبی می‌کنند. ولی ماهی‌های جوان سخت پوستان را نیز می‌خورند. تخریزی در بهار و تابستان صورت می‌گیرد و ماهی ماده ۱۰ میلیون تخم تولید می‌کند که نسبتاً شمار اندکی از آن‌ها به بزرگ‌سالی می‌رسند. تخم‌ها و نوزادان در حین رشد بر سطح آب شناور می‌مانند تا طول این ماهی‌ها به  $2/5$  سانتی‌متر مرسد. در این زمان شکل بدن ماهی‌های بالغ را به خود می‌گیرند و زندگی در بستر آب را آغاز می‌کنند. این ماهی یکی از مهم‌ترین ماهی‌های تجاری دریازی است.

سپرماهی  
Turbot  
*Scophthalmus maximus*



#### پهن‌ماهی طاووسی

**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 46 cm (18 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean:  
Bermuda and Florida through Gulf of Mexico and Caribbean to Brazil  
**Habitat:** shallow coastal waters

#### زبان‌ماهی کونه‌سیاه

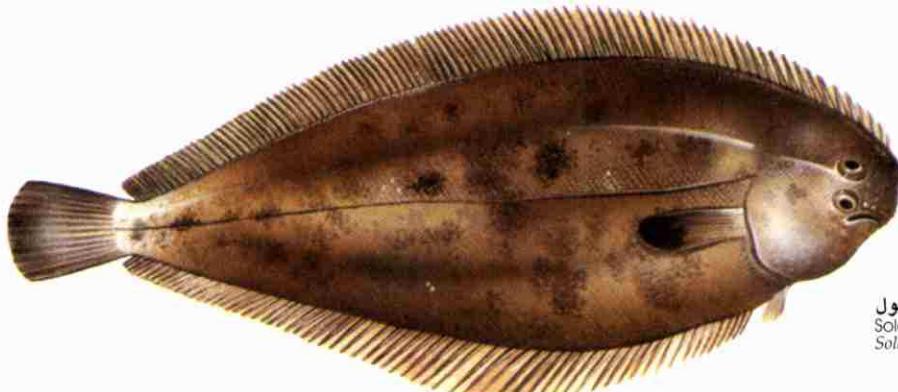
**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20.5 cm (8 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: New York, south to Florida, Bahamas and Gulf of Mexico.  
**Habitat:** sandy bays, estuaries

#### سپرماهی

**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** E. Atlantic Ocean:  
Scandinavia and Britain, south to N. Africa; Mediterranean Sea  
**Habitat:** shallow inshore waters to depths of 80 m (260 ft)

پهن‌ماهی طاووسی - روی بدن این ماهی جذاب و زیبا، نقوشی آبی رنگ پراکنده است. عضوی از خانواده پهن‌ماهی‌های چپ‌چشم است که معمولاً چشم‌هایشان در سمت چپ قرار دارد. فاصله بین چشم‌ها در ماهی نر بیش از ماهی ماده است. دیگر ویژگی متمایز کننده این ماهی، باله پشتی آن است که از جلوی چشم‌ها آغاز می‌شود. این ماهی که فراوانی سیاری دارد، به ندرت دیده می‌شود و اغلب سرگرم مدفون کردن خود زیر شن‌های بستر دریا است.

**زبان‌ماهی کونه‌سیاه** - این ماهی عضو زبان‌ماهی‌های سول، از خانواده پهن‌ماهی‌های است. بدنش در قسمت جلو بیش ترین بینها را دارد و رفتارهای به سوی عقب بازیک می‌شود تا به دم نوک‌تیز ختم می‌شود؛ از این رو، آن را ناماینده ویژگی‌های عمومی گروه خویش بهشمار می‌آورند. باله پشتی و مقعدی با دم پیوند می‌یابد. بدون باله شکمی است و تنها باله لگنی



ماهی سول  
Sole  
*Solea solea*

لیماند

**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 25 - 42 cm (9 3/4 - 19 1/2 in)  
**Range:** E. Atlantic Ocean: White Sea, coasts of Scandinavia and Britain to Biscay; coasts of Iceland  
**Habitat:** shallow sandy-bottomed waters

ماهی سول

**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 - 60 cm (11 3/4 - 23 1/2 in)  
**Range:** E. Atlantic Ocean: Norway and Britain, south to N. Africa and Mediterranean Sea  
**Habitat:** shallow coastal waters; winters farther offshore in deeper waters

ماهی سول بی فلس

**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 23 cm (9 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: coasts of Massachusetts, south to Florida, Bahamas and Gulf of Mexico  
**Habitat:** coastal waters, most common in depths of 30 - 45 m (100 - 150 ft)

(سمت راست) انتقال می‌یابد. این مورد و دیگر سازگاری‌های ساختاری، او را برای نوعی زندگی آماده می‌سازد که بین ترین بخش آن مذفون شدن زیر بستر دریاست، در حالی که تنها چشم‌ها بیرون می‌مانند. رنگ قسمت بالایی این پهنه ماهی باریک‌جثه، قهوه‌ای ملاجم و قسمت پایینی سفید است. طول باله بیشتر و مقدمی به اندازه طول باله دمی است. معمولاً شبها غذا می‌خورد و از سخت‌پوستان، کرمها، نرم‌تنان و گاهی ماهی‌ها غذای خود را تأمین می‌کند. گاهی نیز در جستجوی غذا به نزدیک سطح آب می‌آید. ممکن است در روزهای ابری و هوای نیمه روشن و تاریک فعال باشد، اما در اروپایی روز زیر شن‌ها یا گل‌های بستر دریا می‌خوابد. مهاجرت فصلی می‌کند و در بهار به سوی آبهای کم عمق می‌رود و در زمستان به سوی مناطق دور از ساحل بر می‌گردد. در بهار و اوایل تابستان تحریریزی می‌کند و تخم‌ها تا زمان باز شدن در سطح آب معلق می‌مانند. نوزادان ابتدا در سطح آب زندگی می‌کنند و تا هنگامی که طول شان به ۱/۲۵ سانتی‌متر برسد، طی فرایند دگردیسی به شکل ماهی‌های بالغ درمی‌آیند و به آبهای کم عمق ساحلی کشانده می‌شوند. و از آن پس می‌توانند زندگی خود را در بستر دریا آغاز کنند.

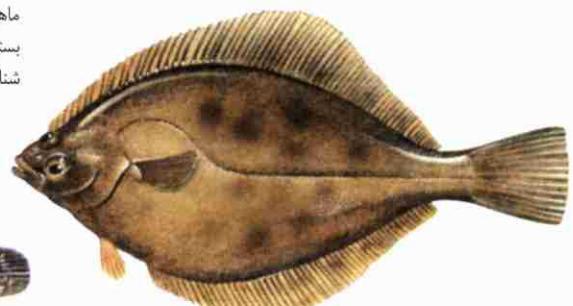
ماهی سول بی فلس – این عضو عجیب از خانواده ماهی‌های سول، در واقع پهنه ماهی تنومندی است با پوستی خالی از فلس که در قسمت چشم‌دار بدن با نوارهای تیره‌ای تزیین شده است. چشم‌ها در اغلب ماهی‌ها در سمت راست قرار گرفته است. زندگی این ماهی بیشتر در بستر شنی دریا سپری می‌شود که البته در صورت لزوم به خوبی می‌تواند

لیماند – بخشی از بدن این پهنه ماهی کوچک که چشم‌ها در آن واقع شده‌اند، فلس‌های دندانه‌دار بافت زبری به بدن بخشیده‌اند. بخش دیگر بدن، سفید رنگ است و فلس‌های آن فقط در حواشی دندانه‌دار شده‌اند. هر دو چشم در سمت راست بدن قرار گرفته‌اند و بمندرت موارد استثنایی مشاهده می‌شود. این ماهی در بستر دریا و تقریباً از همه بی‌مهرگان بستریزی بهویژه سخت‌پوستان، کرم‌ها و نرم‌تنان، تغذیه می‌کند. مهاجرت‌های فصلی می‌کند، چنان‌که در بهار به سمت مناطق ساحلی و در پاییز به سوی مناطق دور از ساحل می‌کوچد. تحریریزی در بهار و اوایل تابستان صورت می‌گیرد و تخم‌ها در آبهای سطحی شناور می‌مانند. هنگامی که طول بدن نوزادان به ۲ سانتی‌متر برسد، به شکل ماهی‌های بالغ درمی‌آیند و عادات بستریزیستی آن‌ها را اختیار می‌کنند. تا این زمان فرایند انتقال ساخاراً چشم به سمت راست کامل شده است. این ماهی فراوانی بسیار دارد و به رغم اندازه کوچکش، در اروپا از گونه‌های تجارتی ارزشمند به شمار می‌رود.

ماهی سول – این ماهی فراوان‌ترین عضو خانواده ماهی‌های سول در اروپاست و ماهی خوارک‌کی مهمی داشته می‌شود. همچون دیگر پهنه ماهی‌ها، دوره‌ای از نوزادی را می‌گذراند که بدن دارای تقارن است، اما همچنان که رشد می‌کند، یک چشم (ممکن‌لاً چشم چپ) به سوی دیگر بدن

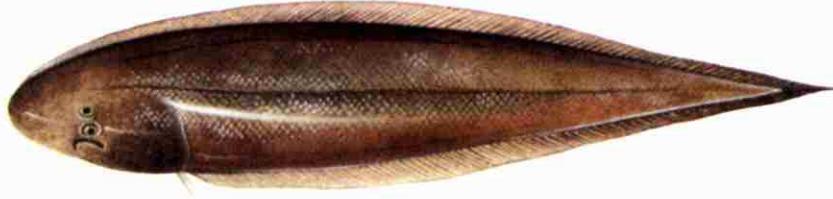


ماهی سول بی فلس  
Naked Sole  
*Gymnachirus melas*

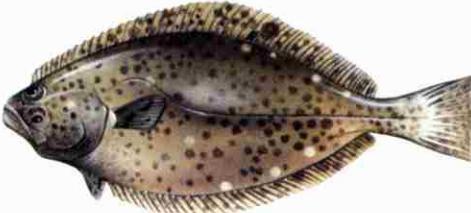


لیماند  
Dab  
*Limanda limanda*

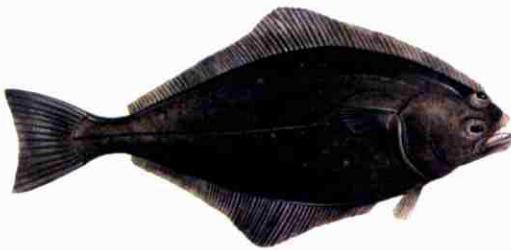
ماهی سول زبان دراز  
Long Tongue-Sole  
*Cymoglossus lingua*



هالبیوت کالیفرنیایی  
California Halibut  
*Paralichthys californicus*



هالبیوت اطلس  
Atlantic Halibut  
*Hippoglossus hippoglossus*



**هالبیوت کالیفرنیایی** - این ماهی عضوی از خانواده پهن‌ماهی‌های چپ‌چشم است، اما شاید خود نیمی از جمیعت باشد. پهن‌ماهی‌های چپ‌چشم شان در سمت راست بدن قرار گرفته است، از ماهی‌ها، بهویژه ماهی‌های آنچه‌وی تقدیمه می‌کنند؛ دندان‌هایی نیرومند و دهانی بزرگ دارد. برای انسان نیز ماهی خوارکی بسیار ارزشمندی به شمار می‌رود. تخم‌بریزی در اوایل بهار و تابستان انجام می‌گیرد و سرعت رشد نوزادان نسبتاً کم است.

**هالبیوت کرین‌لند** - شکارچی بسیار فعالی است که به جای بستر دریا، در آبهای میانی به شکار می‌پردازد و از ماهی‌ها، سخت‌پستان و ماهی‌های مرکب تقدیمه می‌کند. بدن این ماهی بیش از اغلب پهن‌ماهی‌ها تقارن دارد؛ به گونه‌ای که رنگ قسمت بدون چشم تقریباً به تیرگی قسمت چشم‌دار شده است. هر دو چشم این ماهی در سمت راست قرار گرفته‌اند؛ با این همه، چشم بالایی در حاشیه سر قرار گرفته است. میدان دید و سمع تنی نسبت به پهن‌ماهی‌ها دارد. آواره‌های بزرگ‌شده‌اند. تخم‌بریزی هنگام تابستان و در آبهای عمیق صورت می‌گیرد و تخم‌ها و نوزادان، تا تکمیل دگردیسی، از ادانه در آب شناور می‌مانند.

**ماهی سول زبان دراز** - بدن این ماهی نسبت به پهن‌ماهی‌ها بسیار باریک‌تر است، اما برای زندگی در بستر دریا به خوبی سازگار است. در شن‌ها یا گل‌های بستر دریا به گونه‌ای فرو می‌رود که تنها پشم‌هایش را می‌توان دید و به این شیوه زندگی می‌کند. هر دو چشم در سمت چپ قرار گرفته‌اند و دهان نیز در سمت چپ، درست زیر چشم‌ها، قرار دارد. این ماهی بدون باله شکمی است و فقط باله لگنی سمت چپ رشد کرده است. باله لگنی به باله دمی کوچک و نوک‌تیری متصل می‌شود. در قسمت چشم‌دار بدن، حواشی فلس‌ها دندانه‌دار است و بافتی زیر به بدن داده است. نزدیک به ۸۶ گونه در خانواده این ماهی موسوم به سینوگلوسیده یافت می‌شود که بیشتر شان دریازی‌اند و در دریاهای مناطق استوایی و نیمه استوایی به سر می‌برند.

### ماهی سول زبان دراز

**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 43 cm (17 in)  
**Range:** Indian Ocean: E. Africa to India and Sri Lanka; W. Pacific Ocean  
**Habitat:** coastal waters, estuaries

### هالبیوت اطلس

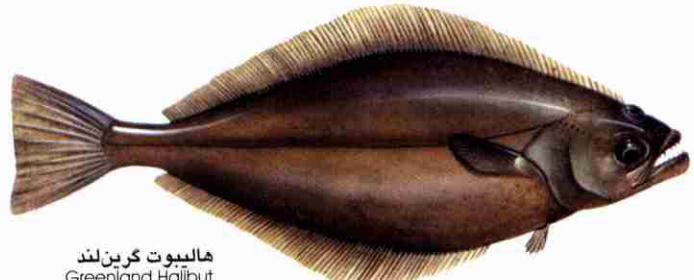
**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2 - 2.4 m (6 1/2 - 8 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: New Jersey, north to Greenland, Iceland and Barents Sea, south to English Channel  
**Habitat:** sandy-, gravel, and rocky-bottomed waters at 100 - 1,500 m (330 - 5,000 ft)

### هالبیوت کالیفرنیایی

**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.5 m (5 ft)  
**Range:** Pacific Ocean: coast of California, sometimes as far north as Oregon  
**Habitat:** sandy-bottomed coastal waters

### هالبیوت کرین‌لند

**Order:** Pleuronectiformes:  
Flatfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 80 cm - 1.2 m (31 1/2 in - 4 ft)  
**Range:** N. Atlantic, Arctic Ocean, Norwegian Sea, Iceland, Greenland, coasts of N. America as far south as New Jersey; N. Pacific Ocean: Bering Sea and Sea of Okhotsk, south to California and Japan  
**Habitat:** deep waters at 200 - 2,000 m (650 - 6,600 ft)



هالبیوت کرین‌لند  
Greenland Halibut  
*Reinhardtius hippoglossoides*

باله پشتی وجود دارد. فلس‌هایی کوچک با دندانه‌های ریز بدن ماهی را می‌پوشاند، به گونه‌ای که هنگام لمس کردن زیر و خشن به نظر می‌رسد. رنگ ماهی همچون دیگر اعضای خالواده به قرمزی می‌زند. از کرم‌ها، نرم‌تنان و سخت‌بوستان تغذیه می‌کند. در فصل تاستان تخم‌ریزی می‌کند و تخم‌ها تا زمان باز شدن روی سطح آب شاور باقی می‌مانند.

#### دری توپی

دری توپی  
Buckler Dory  
*Zenopsis ocellata*



ماهی جان دری - این ماهی را با توجه به بدن پهن،

**Order:** Zeiformes: Dories  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Nova Scotia to Chesapeake Bay  
**Habitat:** offshore waters

#### گراز ماهی

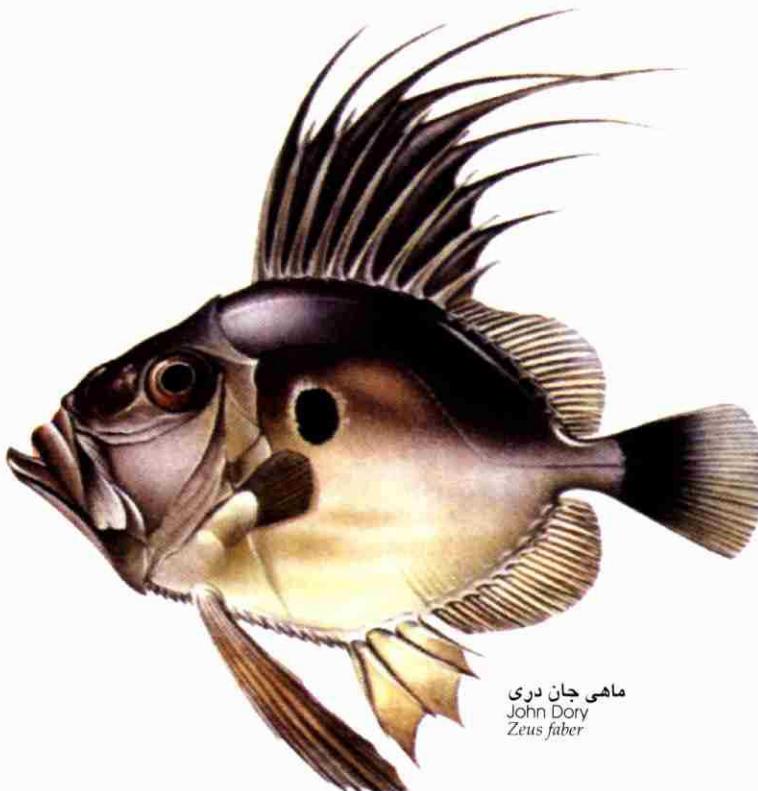
**Order:** Zeiformes: Dories  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 - 16 m (4 - 6 1/4 in)  
**Range:** E. Atlantic Ocean: Ireland to Senegal; Mediterranean Sea  
**Habitat:** rocky-bottomed open sea at 100 - 400 m (330 - 1,300 ft)

#### ماهی جان دری

**Order:** Zeiformes: Dories  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 40 - 66 m (15 3/4 - 26 in)  
**Range:** E. Atlantic Ocean: N. Scotland to South Africa; Mediterranean Sea  
**Habitat:** inshore waters at 10 - 50 m (33 - 164 ft)

سر بزرگ و آرواره‌های انعطاف‌پذیرش که زاویه‌ای تند دارند، می‌توان باز شناخت. ۹ یا ۱۰ تیغ محکم در جلوی باله پشتی و ۳ یا ۴ تیغ پیش از باله مقدّعی دارد. در دو سوی بدن و در قسمت باله شکمی، لکه‌ای سیاه‌رنگ و ویژه با حاشیه‌ای روشن دیده می‌شود. معمولاً به تنها و گاهی در دسته‌های کوچک حرکت می‌کند. شناگر سریع نیست؛ از این‌رو، برای صید طعمه، به جای استفاده از سرعت، از تثانت بهره می‌برد. بدن تخت خود را به سمت جلو می‌گیرد که این عمل شناسایی اش را مشکل می‌سازد. آن گاه به آرامی به سوی طعمه حرکت می‌کند تا به آن نزدیک شود و بتواند در دهان بزرگ خود گرفتار شد. اجرای این کار غالباً با هجوم ناگهانی جریان آب همراه است. حجم عده‌ای غذای این ماهی را ماهی‌های کوچک و سخت‌بوستان تشکیل می‌دهند. این ماهی را به ندرت می‌توان به صورت آبیه صید کرد، اما به عنوان یک ماهی خوارکی اهمیت بسیاری دارد. گونه‌ای دیگر از دری‌ها به نام زی. جاپونیکس که با این ماهی شباهت نسبتاً زیادی دارد، در آبهای اقیانوس هند و آرام یافت می‌شود.

گراز ماهی  
Boarfish  
*Capros aper*



ماهی جان دری  
John Dory  
*Zeus faber*

# دری‌ها

دری توپی - این ماهی مثل خویشاوند اروپایی خود، ماهی جان دری، بدنش پهن با فشردگی بسیار دارد. آرواره پائینی قابلیت برjestته شدن دارد و دارای زاویه‌ای با شبی تند است به گونه‌ای که انتهای آن با چشم‌ها تقريباً در يك راستا قرار می‌گيرد. در اوين باله پشتی ۹ یا ۱۰ تیغ محکم است که ۳ یا ۴ تای اولی بلند و بقیه بسیار کوتاه هستند. باله مقدّعی نیز ۳ یا ۴ تیغ محکم و کوتاه را در خود جای داده است. رنگ ماهی‌های بالغ نقره‌ای است، ولی دو سوی ماهی‌های جوان را خال‌های سیاه‌رنگ و نامنظم بی‌شماری پوشانده است. با بالغ شدن ماهی، خال‌های سیاه رفته رفته نابدید می‌شوند، ولی در اغلب ماهی‌های بالغ در پهلوها و نزدیک شکاف آبیش، خالی منفرد باقی می‌ماند. این گونه همچون همه دری‌های دیگر به آرامی طعمه خود را تعقیب می‌کند و آن قدر به این کار ادامه می‌دهد تا بتواند آن را در دام ارواره‌های پهن خود گرفتار سازد و بخورد.

گراز ماهی - این خویشاوند کوچک دری‌ها، بدنش پهن با جوانب متراکم دارد. سرش زاویه‌دار و دهانش کوچک است. آرواره‌ها قابلیت برjestته شدن دارند و دیواره آن‌ها دندانه‌های ریزی در خود دارد. هر باله مقدّعی دارای يك تیغ نیزه‌مند است و تیغ‌های بلند و محکمی نیز روی



اره ماهی ریزندان  
Smalltooth Sawfish  
*Pristis pectinata*

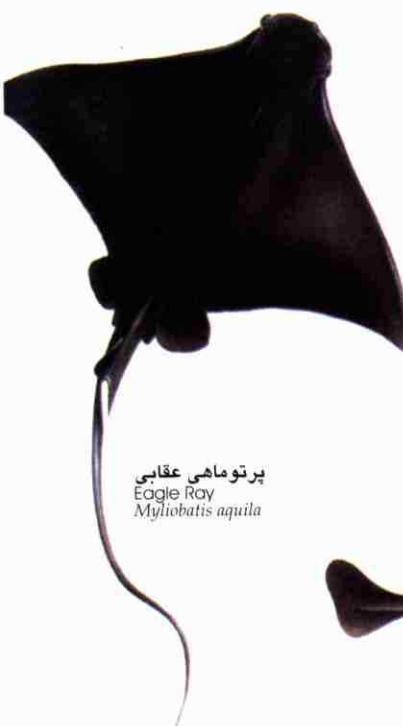
**پرتوماهی عقابی - ماهی‌های بزرگ و زیبایی‌اند و بالمهای سینه‌ای نوک‌تیز و بال‌مانند و دم نازک و درازی دارند. در بستر دریا از سخت‌پوستان و نرم‌تان تقاضه می‌کنند، ولی بسیار فعال‌تر از پرتوماهی‌های گزنده هستند. با حرکات پروازی بالمهای، در آب بسیار زیبا شنا می‌کنند. در شمال گستره زیستگاه خود فقط در تایستان دیده می‌شوند. این ماهی در زمستان برای جفت‌گیری به جنوب می‌رود. ماده حداکثر ۷ نوزاد زنده به دنیا می‌آورد و بیش از نوله با ترشحات غشای رحمش آن‌ها را تقاضه می‌کند.**

**پرتوماهی گزنده - این ماهی‌ها تقریباً چهارگوش‌اند و دم‌های نازک و درازی دارند و بدون بالمهای پشتی یا مقعدی هستند. سلاح مخصوص این ماهی‌ها که مشنا نام متدالو آن هاست، تیز تیز تزدیک به قاعده دم است. این تیغ دندانه‌دار، بافت ترشح‌کننده زهر در قسمت زیرین خود دارد و می‌تواند رخمي شدید ایجاد کند که حتی برای انسان‌ها نیز مرگبار است. هرجند نمی‌تواند به طور مستقل تیغ اصلی را حرکت دهد، قادر است دم خود را با سرعت و قدرت زیاد حرکت دهد و در نتیجه تیغ را به درون یک قربانی فرو کند. برخی از قبایل هندی ساکن**

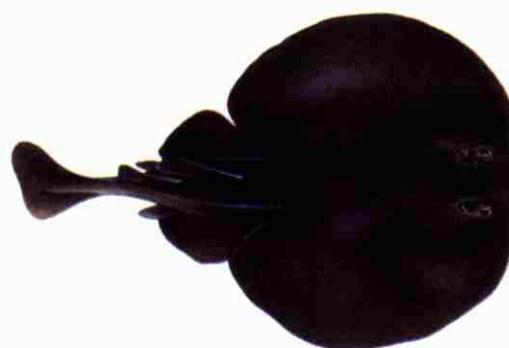
## سفر ۵ ماهی‌ها و پرتوماهی‌ها

**اره ماهی ریزندان -** بزرگ‌ترین اره‌ماهی در میان گونه‌های شش گانه اره‌ماهی‌هاست و در حوالی ساحل اقیانوس اطلس ایالات متحده و ساحل افریقای شرقی کاملاً شناخته شده است. این ماهی، مانند همه اره‌ماهی‌ها، بوزه‌ای کاملاً تبغه‌ای شکل دارد که هر سوی آن مزین به ۲۴ تا ۳۲ دندان بزرگ هم‌اندازه است. بدنش صرف‌نظر از بالمهای سینه‌ای گستردۀ و شکاف‌های آبشن واقع در قسمت زیر آن، بیشتر شبیه به بدن کوسه است تا شبیه به پرتوماهی‌ها. این اره‌ماهی در آب‌های کم عمق بستر دریا زندگی می‌کند و با استفاده از اره‌های خود، ماسه‌ها و گل‌ها را برای یافتن طعمه‌های بی‌مهره کوچک زیر و رو می‌کند. آن‌ها گاهی با این کار کابل‌های زیر دریا را به هم می‌زنند و به آن‌ها صدمه می‌زنند. گفته می‌شود که اره‌ماهی‌ها با بوزه‌های خود به ماهی‌های گروهی خمله می‌کنند که این گفته هنوز تأیید نشده است. با این همه، در صورتی که تصادفاً درون تورهای ماهی گیری گرفتار شوند، بی‌تریدی می‌توانند زخم‌های شدیدی به ماهی‌های دیگر و ماهی گیران وارد آورند.

**ازدر اقیانوس اطلس -** شوک‌های الکتریکی ۷۰ تا ۲۲۰ ولتی تولید می‌کند که می‌تواند ماهی را بی‌هوش کند یا بکشد و انسان را به زمین بزند. تخلیه‌های الکتریکی این ماهی‌ها با سلول‌های ماهیچه‌ای تغییریافته تولید می‌شوند. از ماهی‌هایی تقاضه می‌کنند که هنگام شوک دادن میان بالمهای سینه‌ای به دام می‌افتد و مخصوص می‌شوند. هرجند از بزرگ‌ترین پرتوماهی‌هاست، دهانی کوچک و دندان‌های ریزی دارد و بدون سیستم شوک، شکارگری ناکارآمد است. ماده‌های بارور نوزادان گزندای تولید می‌کنند که در هنگام تولد تقریباً ۲۵ سانتی‌متر طول دارند.



پرتوماهی عقابی  
Eagle Ray  
*Myliobatis aquila*



ازدر اقیانوس اطلس  
Atlantic Torpedo  
*Torpedo nobiliana*

### اره ماهی ریزندان

**Order:** Rajiformes: Skates and Rays  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 7.7 m (25 ft)  
**Range:** Temperate and tropical waters  
**Habitat:** shallow coastal waters

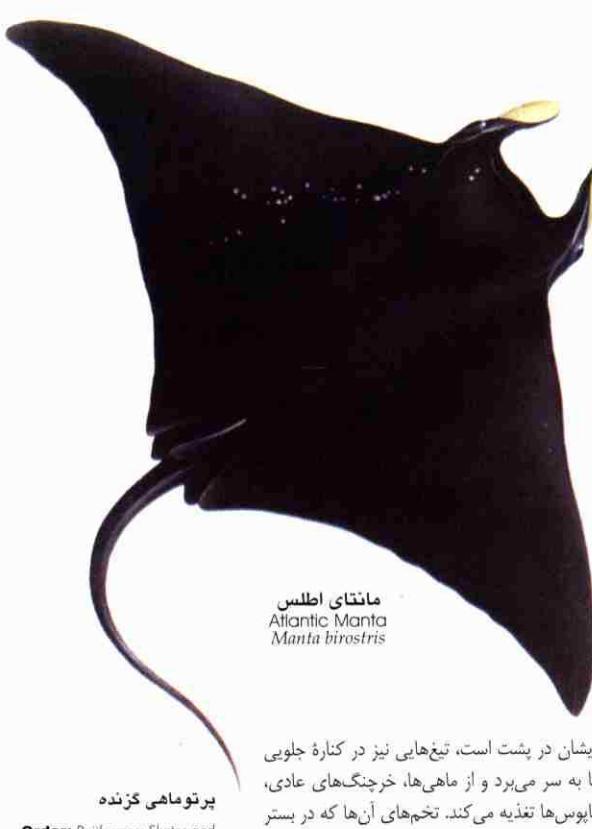
### ازدر اقیانوس اطلس

**Order:** Rajiformes: Skates and Rays  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.8 m (6 ft)  
**Range:** Atlantic Ocean; Scotland to South Africa, Nova Scotia to North Carolina; Mediterranean Sea  
**Habitat:** seabed

### پرتوماهی عقابی

**Order:** Rajiformes: Skates and Rays  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 7.7 m (25 ft)  
**Range:** E. Atlantic Ocean; Britain to Senegal; Mediterranean and Adriatic Seas  
**Habitat:** coastal waters

## سفره‌ماهی‌ها و پرتوماهی‌ها



مانتای اطلس  
Atlantic Manta  
*Manta birostris*

### پرتوماهی گزنده

**Order:** Rajiformes: Skates and Rays  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2.4 m (8 ft)  
**Range:** Atlantic coast: New Jersey to Brazil; Gulf of Mexico; Caribbean  
**Habitat:** shallow coastal waters

پرتوماهی گزنده  
Southern Stingray  
*Dasyatis americana*



سفره‌ماهی  
Skate  
*Raja batis*

برخلاف نرها که تیغهایشان در پشت است، تیغهایی نیز در کناره جلویی بدن دارند. در بستر دریا به سر می‌برد و از ماهی‌ها، خرچنگ‌های عادی، خرچنگ‌های دراز و اختاپوس‌ها تعذیه می‌کند. تخم‌های آن‌ها که در بستر دریا گذاشته می‌شود، در پوسته‌هایی شاخی قرار دارند که دارای زائدات دراز در هریک از گوش‌هایشان هستند. نوزادان هنگام بیرون آمدن از تخم‌ها حدود ۲۱ سانتی‌متر طول دارند.

**کیتار ماهی اطلس** – در طول ساحل اقیانوس اطلس امریکا، از کارولینای جنوبی تا یوکاتان، فراوان دیده می‌شود و در ساختار بدنی بین کوسه‌ها و پرتوماهی‌ها قرار دارد. بدنش دراز و گرد است و بالهای عقبی کاملاً تکامل یافته‌ای دارد، ولی بالهای سینه‌ای بزرگتری دارد و شکاف‌های آبیشی آن در بخش زیرین بدن هستند. این ماهی ساکن بستر دریاست و بیشتر از سخت‌پوستان و نرم‌تنان تعذیه می‌کند. تزدیک به ۴۵ گونه گیتارماهی یافت می‌شود.

کیتار ماهی اطلس  
Atlantic Guitarfish  
*Rhinobatos lentiginosus*

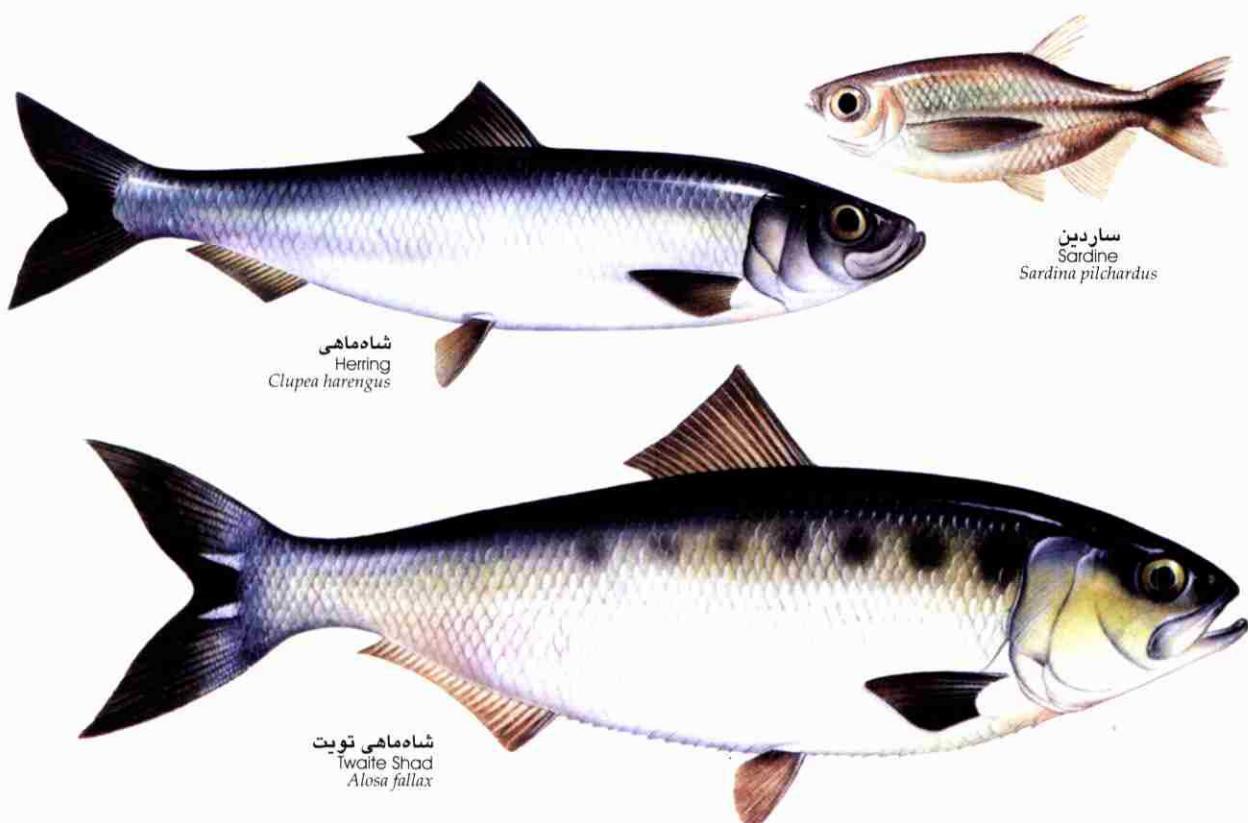
اقیانوس آرام از تیغهای این ماهی به جای سلاح استفاده می‌کند. این ماهی معمولاً به صورت مدفون در ماسه‌های بستر دریا زندگی می‌کند. ماهی‌ها، سخت‌پوستان و نرم‌تنان رامی خورد و آن‌ها را با دندان‌های قوی و مسطوح خرد می‌کند. ۳ تا ۵ نوزاد درون بدن مادر رشد می‌کنند و در هنگام تولد در حدود ۱۸ سانتی‌متر پهنا دارند. همه این ماهی‌ها غالباً عادات یکسانی دارند. أهمیت تجارت‌شان اندک است و می‌توانند خسارات زیادی به پوسته سخت صدف‌های با ارزش وارد کنند.

### کیتار ماهی اطلس

**Order:** Rajiformes: Skates and Rays  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2.4 m (8 ft)  
**Range:** E. Atlantic Ocean: Arctic Ocean to Madeira; Mediterranean Sea  
**Habitat:** deep waters

**مانتای اطلس** – مانتای غول‌پیکر به غول پرتوماهی‌ها نیز شهرت دارد. بزرگ‌ترین پرتوماهی است که امروزه یافت می‌شود. دارای بالهای سینه‌ای توک‌تیز بسیار بزرگ، دمی کوتاه و یک باله عقبی کوتاه است. تاچیه سر وسیع است و دو زایده گوشی در هر سوی دهان دارد. این زائدات های می‌توانند جمع یا گستره شوند و نقش قاچش‌هایی را برای برداشتن غذا ایفا کنند. نام مانتا از این رو بر این ماهی نهاده شده است که بالهای پهن و متراکم این ماهی به یک شبل یا بوشن شباهت دارند. مانتها مانند بسیاری از غول‌های اقیانوس، از موجودات پلانکتونی ریزی تعذیه می‌کنند که از طریق تصفیه آب در کمان‌های آبیشی به چنگ می‌آورند. همچنین، ماهی‌ها و سخت‌پوستان بزرگ را می‌بلعند. نوزادان، درون بدن مادر از تخم بیرون می‌آیند و کاملاً شکل یافته متولد می‌شوند.

**سفره‌ماهی** – گونه تجاری بالرزشی است و برای استفاده غذایی بسیار صید می‌شود. در آب‌هایی به ژرفای ۳۰۰ تا ۶۰۰ متر به سر می‌برد و فقط ماهی‌های جوان در بخش کم عمق‌تر این گستره زیستگاهی یافت می‌شوند. بدنی مسطح، بالهای سینه‌ای پهن و دمی بسیار کوچک دارد. تیغهایی کوچک روی دم و بخش زیرین بدنش هست و ماده‌های بالغ



می‌کند و جانوران سخت‌بوست و ماهی‌های دیگر را می‌خورد. این ماهی خود طعمه برندگان و حیوانات دیگری مانند دلفین‌ها و خوک‌های آبی می‌شود و حلقه مهمی را در زنجیره غذایی دریایی تشکیل می‌دهد. گونه اقیانوس اطلس از دیرباز خوارک مهمی شمرده می‌شود و از مهم‌ترین گونه‌های تجارتی است. گونه اقیانوس آرام، خوش‌آورد نزدیک گونه اقیانوس اطلس است که عادات مشابهی با هم دارد.

**شادماهی تویت** – ماهی سنگین وزنی با پولک‌هایی طرفی و درشت است. این ماهی به شادماهی آلس شبیه است، ولی این دو گونه را می‌توان به آسانی از تعداد صافی‌های اولین کمان آبیش تشخیص داد. ۴۰ تا ۶۰ صافی آبیش در شادماهی تویت و ۸۰ تا ۱۲۰ صافی در شادماهی آلس وجود دارد. غذای اصلی اش را سخت‌بوستان و ماهی‌های کوچک تشکیل می‌دهند. این ماهی برای جفت‌گیری از آبهای ساحلی به مناطق بزرگ و مدى مهاجرت می‌کند، اما الودگی رودخانه‌ها و موانع ساخت بشر در برخی مناطق، این سفرها را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. شب‌هنجام تخم‌بری می‌کند و تخم‌ها روی ماسه‌های بستر رودخانه پخش می‌شوند. ماهی‌های جوان پس از بیرون آمدن از تخم به آرامی به سوی پایین رودخانه و دریا حرکت می‌کنند.

**شادماهی شمالی** – غالباً یک ماهی دریایی به‌شمار می‌رود، اما مانند همه شادماهی‌های امریکایی برای تخم‌بری به رودخانه می‌رود و در آبهای شیرین یافت می‌شود. سفر خود را در فوریه آغاز می‌کند و تا ماه مه

## شادماهی‌ها

**ساردین** – شبیه به شادماهی است و دمی گردتر و فلس‌های بیش‌تری دارد. بیوش‌های آبیش این ماهی دارای برجستگی‌های درختان مشخصی است. گروههایی از ساردین‌ها در آبهای سطحی به حرکت درمی‌آیند و طی مهاجرت‌هایی فصلی، در تابستان به سوی شمال و در زمستان به سوی جنوب می‌روند. در بهار و تابستان تخم‌بری می‌کنند و سپس به سواحل دورتر می‌روند. ساردین‌های جوان بیش‌تر از پلانکتون‌های گیاهی و ساردین‌های بالغ از انواع بزرگتر پلانکتون‌ها تشذیب می‌کنند و ماهی‌های خوارکی بسیار بازرسی هستند. گونه‌هایی از ساردین در جنس ساردینوب که قرابت زیادی با هم دارند، جوالی شیلی، برو، افریقایی جنوی، زبان، استرالیا و در امریکا در امتداد سواحل اقیانوس آرام یافت می‌شوند.

### ساردین

**Order:** Clupeiformes: Herrings  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 25 cm (10 in)  
**Range:** European coasts; Mediterranean and Black Seas  
**Habitat:** open sea, coastal waters

### شادماهی

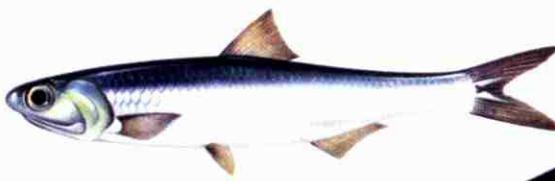
**Order:** Clupeiformes: Herrings  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 41 cm (16 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean  
**Habitat:** open sea, coastal waters

### شادماهی تویت

**Order:** Clupeiformes: Herrings  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 55 cm (22 in)  
**Range:** Europe, Icelandic coasts, Baltic to Mediterranean Seas  
**Habitat:** open sea, coastal waters, estuaries

**شادماهی** – این ماهی دارای چند نژاد است که هر کدام از آن‌ها ویژگی‌های جفت‌گیری منحصر به فردی دارند. برخی نژادها در خلیج‌های کم‌عمق نزدیک ساحل و شماری دیگر، در کرانه اقیانوس‌ها و دور از ساحل تخم‌بری می‌کنند. تخم‌ها تشکیل لایه‌ای روحی بستر دریا می‌دهند. نوزادان که نیم سانتی‌متر طول دارند، در گروههای بزرگ و در آبهای سطحی شنا می‌کنند و معمولاً سال اول زندگی می‌توان آن‌ها را نزدیک سواحل یافت. ماهی‌های بالغ بیز در آبهای سطحی شنا می‌کنند. این ماهی، در حین رشد، افلاط غذایی گوناگونی را انتخاب

## شاهماهی‌ها



ماهی آنچووی اروپایی  
European Anchovy  
*Engraulis encrasicolus*

شادماهی شمالی  
Alewife  
*Alosa pseudoharengus*



منهادن اطلسی  
Atlantic Menhaden  
*Brevoortia tyrannus*

### شادماهی شمالی

**Order:** Clupeiformes: Herrings  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 38 cm (15 in)  
**Range:** N. American Atlantic Coast, Great Lakes  
**Habitat:** coastal waters, rivers

### شادماهی گرگی

**Order:** Clupeiformes: Herrings  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 3.7 m (12 ft)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans; Red Sea to Australia  
**Habitat:** surface waters, shallow sea

### ماهی آنچووی اروپایی

**Order:** Clupeiformes: Herrings  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20 cm (8 in)  
**Range:** European seas  
**Habitat:** surface waters

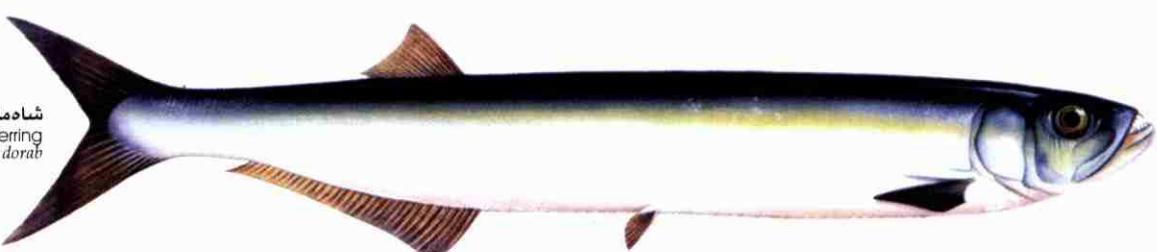
### منهادن اطلسی

**Order:** Clupeiformes: Herrings  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 46 cm (18 in)  
**Range:** N. American Atlantic coast  
**Habitat:** surface waters

به دریا باز می‌گردد. برخی از جمیعتهای ساکن آب شیرین در دریاچه‌های بزرگ گیر می‌افتد و همه عمر را در آن جا سپری می‌کنند. جثة گونه آب شیرین، نصف جنه گونه دریایی است. این ماهی بیشتر از پلانکتون تغذیه می‌کند و ماهی‌های کوچک را نیز صید می‌کند.

**شادماهی گرگی** - شبیه به شادماهی است، اما جثه‌ای خارق العاده دارد. بدنش استوانه‌ای شکل و دندان‌هایش نیش‌مانند است. برخلاف دیگر اعضای راسته، غذا را با صاف کردن آب به دست نمی‌آورد، بلکه شکار می‌کند. گوشت این ماهی ارزش تجاری اندکی دارد.

**ماهی آنچووی اروپایی** - نژادهای ۱۱۰ گانه این ماهی در سرتاسر جهان در دریاهای معتدل و گرمسیری یافت می‌شوند. شکل سر این ماهی با پوزه‌ای که از دهان بزرگش بیرون زده، مشخص و تمایز است و بدنش گرد است. این ماهی غذای عده بسیاری از جانوران، از جمله ماهی تن است. بسیاری از این گونه‌ها، ماهی‌های تجاری و بالریزش‌اند که به ویژه حوالی سواحل برو به تعداد زیادی صید می‌شوند. ماهی باریکی است و فلس‌های شکنده و بزرگی دارد. در گروه‌هایی مشکل از هزاران ماهی به سر می‌برد و از پلانکتون‌ها، سخت‌پوستان کوچک، بی‌مهرگان و لارو ماهی‌ها تغذیه می‌کند. زمستان‌ها در آب‌های

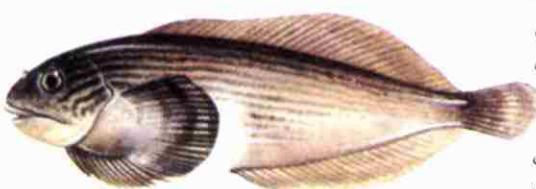


شادماهی گرگی  
Wolf Herring  
*Chirocentrus dorab*

آژخ ماهی  
Lumpfish  
*Cyclopterus lumpus*



راسکاس  
Rascasse  
*Scorpaena porcus*



حلزون دریایی راهراه  
Striped Seasnail  
*Liparis liparis*

## عقرب ماهی‌ها

**آژخ ماهی** - بدنی گرد و حجیم، مزین به ردیفهای از صفحات تیغ‌دار در طول هریک از پهلوها دارد. بوسط این ماهی بی‌فلس است. باللهای شکمی‌اش تغییر یافته و تشکیل یک صفحه مکشی قوی روی شکم داده‌اند که این ماهی با آن خود را بر ستر دریا یا صخره‌ها و بقایای دیگر می‌چسباند. از سخت‌بوستان کوچک، عروس دریایی و بی‌مهرگان دیگر و همچنین، برخی از ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کند. ماده‌ها معمولاً از نرها بزرگ‌ترند. در اواخر زمستان یا بهار، در دسته‌هایی در آب‌های ساحلی کم‌عمق گرد می‌آیند تا در اطراف خط جزیری تخم‌ریزی کنند. ماهی ماده حدود ۲۰۰۰،۰۰۰ تخم چسبانک می‌ریزد که در آب فرو می‌روند و در ستر دریا به صورت توده‌ای اسفنجی قرار می‌گیرند؛ سپس ماهی نر از خوش‌های تخم محافظت می‌کند و آب را میان آن‌ها به جزیران می‌اندازد تا تبدیل به نوزاد شوند. ماهی‌های جوان در تابستان، در نواحی کم‌عمق ساحلی باقی می‌مانند و در اولین زمستان، آن‌جا را ترک می‌کنند و به آب‌های عمیق‌تر می‌روند.

**حلزون دریایی راهراه** - از اعضای خانواده ماهی‌های آژخ‌دار است. بدنی گرد دارد، همراه با باللهای عقبی و مقدعی دراز که هر دوی این باله‌ها به باله دم متصل‌اند. بوسطش لجنی و بدون فلس است و روی شکمش یک صفحه مکنده قوی قرار دارد که با آن مثل حلزون‌های دریایی خود را به ستر دریا یا جلیک‌های دریایی می‌چسباند. این ماهی بیشتر از سخت‌بوستان کوچک و کرم‌ها تغذیه می‌کند و در زمستان یا بهار تخم می‌ریزد. تخم‌ها به صورت خوش‌های، روح جلیک‌ها و اشیای دیگر روی ستر دریا ریخته می‌شوند و ۶ تا ۸ هفته بعد به نوزاد ماهی تبدیل می‌شوند.

**راسکاس** - علاقه دارد میان صخره‌های پوشیده از جلیک‌های دریایی کمین کند. در آن جا رنگ استارکننده و زبانهای بوسٹ جلیک‌مانند روی سرش، در هم می‌آینند و آن را تقریباً نامرئی می‌کنند. باله عقبی این ماهی تیغ‌دار است و غدهایی زهری در اطراف این تیغ‌ها قرار دارد.

آژخ ماهی

**Order:** Scorpaeniformes;  
Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 - 60 cm (11 3/4 - 23 1/2 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean - Arctic to Scandinavia, Iceland, British Isles, Newfoundland to New Jersey, USA  
**Habitat:** shallow water to 200 m (650 ft), usually on seabed

حلزون دریایی راهراه

**Order:** Scorpaeniformes;  
Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 - 18 cm (4 - 7 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Arctic to coasts of Scandinavia, Iceland, British Isles; Greenland to Virginia, USA  
**Habitat:** inshore waters at 5 - 150 m (16 1/2 - 490 ft)

راسکاس

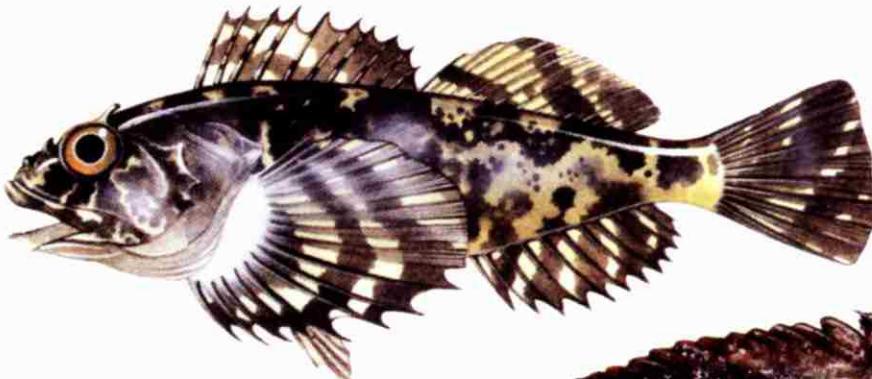
**Order:** Scorpaeniformes;  
Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 25 cm (9 3/4 in)  
**Range:** Mediterranean and Black Seas; N. Atlantic Ocean: Biscay to Madeira  
**Habitat:** shallow waters

سمور ماهی

**Order:** Scorpaeniformes;  
Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** Pacific Ocean: Japan to Bering Strait, south to Baja California  
**Habitat:** inshore waters, open sea

سمور ماهی  
Sablefish  
*Anoplopoma fimbria*





سکنگ ماهی  
Stonefish  
*Synanceia verrucosa*

**سکنگ ماهی**

**Order:** Scorpaeniformes: Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: Africa and Red Sea to N. Australia  
**Habitat:** shallow water, coral reefs

**کابزان**  
Cabezon  
*Scorpaenichthys marmoratus*



**شیر ماهی**

**Order:** Scorpaeniformes: Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 38 cm (15 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans  
**Habitat:** shallow waters, reefs

**کابزان**

**Order:** Scorpaeniformes: Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 76 cm (30 in)  
**Range:** N. Pacific Ocean: Alaska to Baja California  
**Habitat:** shallow inshore waters to 60 m (200 ft)

**کابزان** - از بزرگترین اسکالپین هاست که دارای بدنه سکنگی، پوستی صاف و بدون فلس و یک باله عقبی کاملاً شکافدار است. سر و دهانش پهن است و لمبای بر جسته روی پوزه اش دارد. رنگ آمیزی اش بسیار متنوع است، اما پوستش معمولاً منتش به وصله های کمرنگ است. اگرچه در آب های بستر سنگی فراوان تر از همه جاست، روی بستر های ماسه ای و بستر های جلیک های قهوه ای نیز به سر می برد. خرچنگ ها غذای اصلی این ماهی هستند و از دیگر سخت پوستان و ماهی های کوچک نیز تغذیه می کند. در طول زمستان از نوامبر تا مارس، تخم می ریزد و اغلب از محل های شترکی برای این کار استفاده می کند. ماده در فصل زاد و ولد ۱۰۰۰۰ تخم را حمل می کند که در توده هایی روی صخره ها ریخته می شوند. تازمانی که تخم ها به نوزاد تبدیل شوند، نرها برای محافظت آن ها در محل های زاد و ولد می مانند.

جفت گیری در بهار و اوایل تابستان صورت می گیرد و تخم ها به شکل توده ای از مخاط زلاتینی ریخته می شوند. ماهی های خوارکی با اهمیتی هستند و از اجزای ضروری سوب بویا پس به شمار می روند.

**سمور ماهی** - ماهی دراز و باریکی است که دو باله عقبی اش کاملاً از هم جدا هستند. سری صاف دارد و بدون تیغ ها و بر جستگی های عقرب ماهی های خویشاوندنش است. ماهی های بالغ نواحی فلات قاره نزدیک به بستر آب زندگی می کنند، ولی ماهی های جوان، اغلب در اقیانوس آزاد و در آب های سطحی به شنا مشغول می شوند. این ماهی در زمستان و اوایل بهار تخم گیری می کند.



**سکنگ ماهی** - نزدیک به ۲۰ گونه از این ماهی در اقیانوس هند و آرام یافت می شود. همه آن ها تیغ های باله عقبی سوزنی شکل دارند که به غده های زهری مجهزند. این غده ها کشندگان زهر را میان زهر های همه ماهی ها تولید می کنند. این تیغ های حاصل از این ماهی می تواند هر انسان را که روی تیغ ها قدم بگذارد، بکشد. این گونه، با بدنه زبر و بدون فلس، سر بزرگ و مایل به سمت بالا و چشم های برآمده اش، نمونه خلواته خود است. رنگ آمیزی و ساختار ظاهری این ماهی، در حالی که به صورت نیمه دفن شده میان سکنگ های شکاف های صخره ها دراز کشیده است، آن را کاملاً استار می کند. این نکته از نام آن مشخص است.

**شیر ماهی** - ماهی خارق العاده و تزیینی است و به آسانی از روی باله های سینه ای بلند و بادین شکل باله عقبی و بدنه را راه درخشانش شناخته می شود. این رنگ آمیزی چشم گیر به دشمنان احتمالی هشدار می دهد که این ماهی تیغ هایی شیار دار و مجهز به زهری قوی دارد و این تیغ ها می توانند حتی برای انسان خطرات جدی و کشنده به همراه داشته باشند.

**کاوسر ماهی**  
Bullhead  
*Cottus gobio*



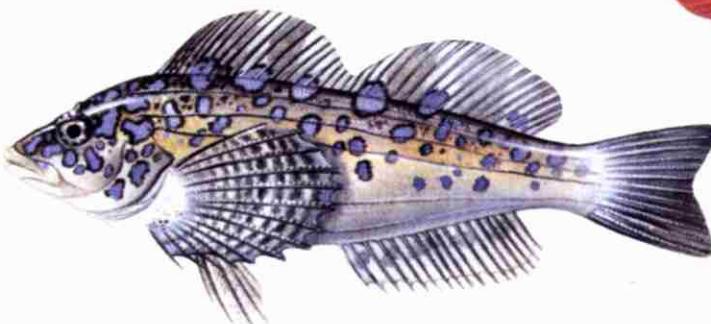
**ماهی روغن بایکال**  
Baikal Cod  
*Comephorus baicalensis*



آب‌های عمیق به سر می‌برد، هنگام شب بالا می‌آید و نزدیک به سطح، از سخت‌بوستان کوچک تغذیه می‌کند. حیوان ماده، در تابستان در آب‌های سطحی دریاچه، نوزادان زنده می‌زاید. گونه‌ای دیگر نیز در دریاچه بایکال زنده‌گی می‌کند.

**ماهی قرمز** – بدنه سنگین، سری بزرگ و آرواره پایینی بر جسته‌ای دارد. باله عقبی اش مجهز به تیغ‌هایی قوی است و سه تیغ روی باله مقدّسی دارد. این ماهی هنگام روز در بستر دریا به سر می‌برد. در شب تا آب‌های سطحی بالا می‌آید و از ماهی‌هایی چون شیرماهی و ماهی روغن تغذیه می‌کند. این ماهی زنده‌است. ماهی نر در شمال گستره زیستگاهی اش و در اوخر تابستان، ماهی ماده را از درون بارور می‌کند. ماده‌ها در زمستان به جنوب مهاجرت می‌کنند و تا ۴۰۰۰ نوک در ماه مه با ژوئن سال بعد به دنیا می‌آورند. نوزادان این ماهی هنگام تولد حدود ۸ میلی‌متر طول دارند. این نوزادان ابتدا از پلانکتون‌ها و سپس از سخت‌بوستان تغذیه می‌کنند.

**گرین لینگ کتانچک**  
Kelp Greenling  
*Hexagrammos decagrammus*



**کاوسر ماهی** – عضوی کوچک از خانواده اسکالپین و ساکن آب شیرین است. سری پهن و مسلط و تیغی کوچک در هر یک از بیهلوها دارد. در آب‌های دارای بستر سنگی، بسیار راحت است و در روز زیر صخره‌ها و سنگ‌ها پنهان می‌گیرد. هنگام شب از پناهگاه بیرون می‌رود و به دنبال سخت‌بوستان و کرمینه‌های حشرات می‌گردد. در بهار، از ماه مارس تا ماه مه تخم‌گذاری می‌کند. ماهی نر حفره‌ای کم‌عمق زیر صخره‌ای می‌سازد تا ماهی ماده بتواند تخم‌هایش را روی یخ‌زیرین صخره ببریزد. نر از تخم‌ها مراقبت می‌کند و ۳ یا ۴ هفته بعد تخم‌ها تبدیل به نوزاد می‌شوند. ماهی‌های ریز هنگام بیرون آمدن از تخم‌ها پراکنده می‌شوند و میان سنگ‌ها پنهان می‌گیرند.

**کاوسر ماهی**

**Order:** Scorpaeniformes:  
Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 cm (4 in)  
**Range:** Europe: Sweden and Finland to England and Wales, south to the Pyrenees, Alps, Yugoslavia  
**Habitat:** streams, small rivers, lakes

**گرین لینگ کتانچک**

**Order:** Scorpaeniformes:  
Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 53 cm (20 3/4 in)  
**Range:** Pacific coast of N. America: Alaska to California  
**Habitat:** shallow, rocky-bottomed water, kelp beds

**ماهی روغن بایکال**

**Order:** Scorpaeniformes:  
Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 19 cm (7 1/2 in)  
**Range:** Russia: Lake Baikal  
**Habitat:** deep water

**ماهی قرمز**

**Order:** Scorpaeniformes:  
Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 81 cm - 1 m (31 3/4 in - 3 1/4 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Arctic to Scotland and Sweden; USA: New Jersey  
**Habitat:** deep water: 100 - 400 m (330 - 1,300 ft)

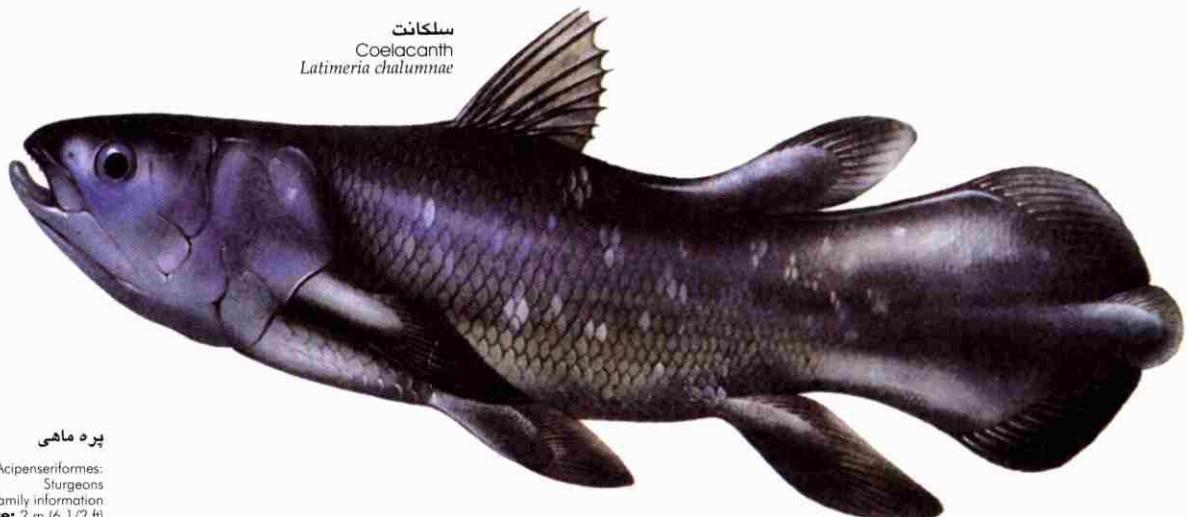
**گرین لینگ کتانچک** – یکی از ۱۱ گونه گرین لینگ است که همگی در اقیانوس آرام شماری یافته می‌شوند. سرش صاف و بدون هرگونه تیغ یا هم متفاوتاند و لکه‌هایی در بخش‌های جلویی بدین دارند. لکه‌هایی ماده‌ها، قهوه‌ای مایل به قرمز است. این ماهی‌ها به این علت که پنج خط کاری (نموداری از اندام‌های حسی) در هر طرف بدین دارند، عجیب و غیرعادی به نظر می‌رسند. بسیاری از این ماهی‌ها تنها یک خط دارند. از کرم‌ها، سخت‌بوستان و ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کنند و خود آن‌ها طعمه بسیاری از ماهی‌های بزرگتر و پرندگان ماهی‌خوار می‌شوند. در پاییز، تخم‌هایشان را به صورت خوش‌های، میان صخره‌ها می‌ریزند و پس از چندی نوزادان این ماهی در آب‌های سطحی دریا آزاد شنا می‌کنند.

**ماهی روغن بایکال** – این اسکالپین عجیب آب شیرین، یکی از اعضای خانواده‌ای مشتمل از تنها ۲ گونه است. بدنه دراز و بدون هر گونه باله لگنی دارد و ولی بالمهای عقبی و مقدّسی اش دراز‌قاعدۀ است. سرش پوشیده از پوستی شفاف و ظریف است و دهانی بزرگ دارد. هرچند در



**ماهی قرمز**  
Redfish  
*Sebastes marinus*

سلکانت  
Coelacanth  
*Latimeria chalumnae*



پره ماهی

**Order:** Acipenseriformes: Sturgeons  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2 m (6 1/2 ft)  
**Range:** USA: Mississippi River system  
**Habitat:** large rivers and lakes

خمیده‌باله

**Order:** Amiiformes: Bowfins  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 91 cm (3 ft)  
**Range:** Eastern N. America  
**Habitat:** quiet streams and ponds

سلکانت

**Order:** Coelacanthiformes: Coelacanth  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.9 m (6 1/4 ft)  
**Range:** Indian Ocean, off Comoro Islands  
**Habitat:** rocky or coral slopes

**سلکانت** - ماهی سنگین‌جثه‌ای است که به استثنای اولین باله عقبی، در بین تمام بالهای خود لخته‌های گوشته دارد. بالهای سینه‌ای می‌توانند تا ۱۸۰ درجه بچرخد. این ماهی که به (crossopterygians) معروف است، زمانی فراوان بود. ساختار داخلی این گونه چند ویژگی دارد که تکامل آن را آشکار می‌کند: مثلاً قلب این ماهی در مقایسه با ماهی‌های دیگر بسیار ساده است و شبیه به قلب ماهی‌های اولیه‌ای است که نظریه پردازان اظهار کردند. کلیه‌ها، برخلاف کلیه‌های مهره‌داران دیگر، در بخش زیرین بدن قرار دارد. گوش‌خوار است و بیشتر از ماهی‌ها تقدیمی کند. اختلاف نظر زیادی در مورد شیوه‌های زاد و ولد آن بود، ولی از زمانی که ماهی ماده‌ای را یافته‌اند که ۵ نوزاد تقریباً رشد یافته، درون لوله رحم حمل می‌کرد، آن‌ها را تخم‌گذار می‌دانند. نوزاد ماهی‌های کامل ثمرة تخم‌هایی‌اند که درون شکم ماهی مادر تبدیل به لازو می‌شوند.

## فسييل‌های زنده

**پره ماهی** - پوزه‌ای پهن و دراز و سری درشت دارد. دهان بزرگ این ماهی هنگام شنا باز است و آرواره پائینی اش آویزان؛ در این حال آب را با استفاده از شکاف‌های شانه‌ای شکل آبیش خود، تصفیه می‌کند و هر موجو بالانکتونی درون آن را می‌گیرد. به طور تناوب برای بعیدین غذا دهان خود را می‌بندد. استخوان‌بند این ماهی بیشتر غضروفی است و تنها تعدادی فلس کوچک روی پوستش دارد. در آوریل و مه در نواحی دارای ستر شنی، تخم‌زیزی می‌کند. بالاصله پس از این که ماده تخم‌هایش را ریخت، نر آن‌ها را بازور می‌کند. پس تخم‌ها دارای بوشی چسبناک می‌شوند که موجب می‌شود در آب فرو روند و به اولین اشیانی که برخورد کنند، بچسبند. لاوهای تازه از تخم درآمده، پوزه دراز ندارند، اما در ۲ یا ۳ ماهه پوزه شروع به رشد می‌کند. تنها گونه دیگر در چین زندگی می‌کند.



پره ماهی  
Paddlefish  
*Polyodon spathula*

خمیده‌باله  
Bowfin  
*Amia calva*



**خمیده‌باله** - ماهی قوی اندامی با باله پشتی دراز و دمی گرد است. دارای دو مفعله استخوانی اندامی زیر گلوست. نرها معمولاً از ماده‌ها کوچک‌ترند و دارای لکه‌ای تیره با حاشیه تارنجی در قاعده دم هستند. معمولاً در آبهای کندجریان و دارای بوش گیاهی متراکم که اکسیتن اندکی دارد، به سر برند که در آن جا با استفاده از بادکسنه شنا که حکم شش را دارد، از اکسیتن هوا تنفس می‌کنند. این ماهی می‌تواند در چینین شرایطی مقاومت کند. از ماهی‌ها و برخی خرچنگ‌های آب شیرین تقدیمی می‌کند. ماهی نر در بهار، حفره‌ای در بستر رودخانه ایجاد می‌کند و با استفاده از ریشه‌های کوچک و ماسه‌ها لانه می‌سازد. تخم‌ها درون لانه گذاشته می‌شوند و ماهی نر ۸ تا ۱۰ روز از آن‌ها مراقبت می‌کند تا تبدیل به لازو می‌شوند. هریک از لاوهای با غده پیونددهنده واقع در سر، خود را به آشیانه متصل می‌کند و از گیسه زرده خود تقدیمی می‌کند. نوزادان پس از حدوداً ۹ روز می‌توانند شنا و تقدیم کنند، اما همچنان ماهی نر از آن‌ها مراقبت می‌کند تا طولشان به ۱۰ سانتی‌متر برسد.

**ماهی خاویار بلوکا** – ماهی سنگین وزنی است که وزنش به ۱۲۰ کیلوگرم و گاهی بیشتر بالغ می‌شود. امروزه این ماهی از سویی به علت آلدگی رودخانه‌ها که مزاحم مهاجرت‌های این ماهی است و از سوی دیگر به علت ماهی گیری، نسبتاً کمیاب شده است. صید ماهی‌های خاویار ماده، آسیب پسیاری به جمیعت این ماهی زده است، بهویژه آن که ماهی‌هایی دیربیاند و نرها در ۱۴ سالگی و ماده‌ها در ۱۸ سالگی به بلوغ رسند. در زمستان یا بهار به رودخانه‌ها مهاجرت می‌کنند تا در بستر های صخره‌ای تخم‌بری کنند. نوزادان بالا فاصله حرکت به سوی دریا را آغاز می‌کنند و در این مسیر از بی‌مهرگان کوچک ساکن بستر رودخانه تعذیبه می‌کنند. ماهی‌های بالغ در دریا از ماهی‌ها، بهویژه گونه‌های سبیله به شاماهی و اعضای خانواده ماهی کپور، تعذیبه می‌کنند.

**ماهی شش‌دار استرالیایی** – برای اولین بار در سال ۱۸۷۰ یافت شد. به دلیل داشتن تنها یک شش، با ماهی‌های شش‌دار دیگر متفاوت است. این ماهی در آب‌های دائمی زندگی می‌کند، بنابراین برای مقاومت در برایر خشکسالی، هیچ گونه دوره نهفتگی را پشت سر نمی‌گذارد. در اسارت غالباً گوشت خوار است و تقرباً از هر گونه غذای حیوانی تعذیبه می‌کند. از آگوست تا اکتبر در آب‌های کم عمق تخم‌بری می‌کند. ماهی شش‌دار به طور طبیعی در رودخانه‌های بورنیت و ماری سکونت دارد، ولی برای حفظ آن، به رودخانه‌های دیگری نیز منتقل شده است.

**ماهی خاویار استروزن** – این ماهی پیوسته کمیاب‌تر شده و در اروپا نیازمند حفاظت است. چندین سده است که انسان از آن مانند ماهی خوارکی استفاده می‌کند و تخم‌های بیرون نریخته شکم ماهه را جمع‌آوری می‌کند، و نمکزده و با نام خاویار می‌خورد. ماهی گیری بی‌رویه، آلدگی هوا و موانع ساخت بشر در رودخانه‌های محل تخم‌بری، به کاهش این ماهی انجامیده است. گونه‌های بستری از است و از بی‌مهرگانی مانند کرم‌ها، نرم‌تان، سخت‌بوستان و برخی ماهی‌ها تعذیبه می‌کند. در بهار ماهی‌های در حال زاد و ولد به رودخانه‌ها مهاجرت می‌کنند و در آن جا تخم می‌ریزند. هر ماهی ماده بزرگ ممکن است از ۲۰۰,۰۰۰ تا ۴۰۰,۰۰۰ تخم سیاه چسبنده را درون خود جای دهد که بعد آن‌ها را روی ماسه‌های کف رودخانه می‌ریزد. تخم‌ها حدوداً پس از یک هفته تبدیل به لارو می‌شوند. نوزادان تا ۳ سال در رودخانه می‌مانند و در این مدت از لارو شناسات و جانوران سخت پوست تعذیبه می‌کنند. گونه پسیار نزدیک این ماهی، اکسیرینکوس است که کاملاً با این ماهی، همسان نیست و در امریکای شمالی در طول سواحل آقیانوس اطلس می‌زید.

**ماهی خاویار استروزن**  
**Order:** Acipenseriformes:  
 Sturgeons  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 3 m (10 ft)  
**Range:** European coastline:  
 Norway and Baltic sea to  
 Mediterranean and Black Seas  
**Habitat:** shallow sea, rivers

**ماهی خاویار بلوکا**  
**Order:** Acipenseriformes:  
 Sturgeons  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 5 m (16 1/2 ft)  
**Range:** Basins of Caspian and  
 Black Seas; Adriatic Sea, Sea of  
 Azov  
**Habitat:** sea, rivers

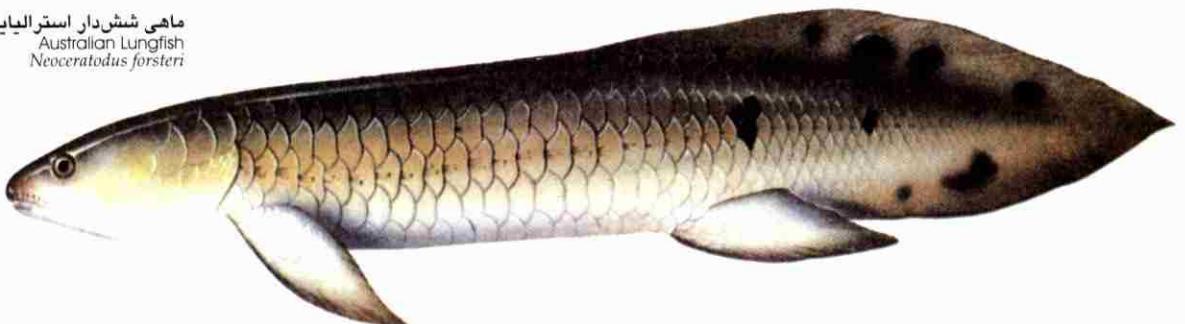
**ماهی شش‌دار استرالیایی**  
**Order:** Ceratodontiformes: Australian Lungfish  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.5 m (5 ft)  
**Range:** Australia: Queensland  
**Habitat:** rivers

### ماهی خاویار استروزن

Sturgeon  
*Acipenser sturio*



ماهی شش‌دار استرالیایی  
 Australian Lungfish  
*Neoceratodus forsteri*



## فسیل‌های زنده



ماهی شش‌دار افریقایی  
African Lungfish  
*Protopterus aethiopicus*



ماهی شش‌دار امریکایی جنوبی  
South American Lungfish  
*Lepidosiren paradoxa*



**ماهی شش‌دار افریقایی**  
**Order:** Lepidosireniformes:  
African, S.A. Lungfish  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2 m (6 1/2 ft)  
**Range:** E. and central Africa  
**Habitat:** rivers, lakes

ماهی شش‌دار امریکایی جنوبی  
**Order:** Lepidosireniformes:  
African, S.A. Lungfish  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** Central South America  
**Habitat:** swamps, weeded river margins

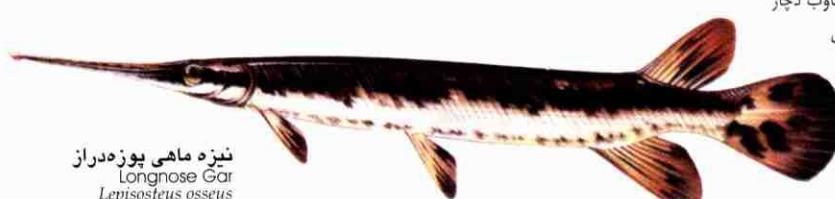
تیزه ماہی پوزدراز  
**Order:** Semionotiformes: Gars  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.5 m (5 ft)  
**Range:** N. America: Québec and the Great Lakes to Florida and New Mexico  
**Habitat:** rivers, lakes

ماهی شش‌دار افریقایی می‌باشد، اما به تنفس هوای ادامه می‌دهد. هنگام بازش دوباره باران، از سوراخ خود بیرون می‌آید. به خاطر عدم فعالیت در هوای گرم، به تابستان خواب معروف است. رفت‌ها در فصل باران، در سوراخ‌های تخریبی می‌کند که ماهی نر ساخته است. نر ایندا از تخم‌ها و سیس از نوزادان محافظت می‌کند. نوزادان تازه از تخم در آمده دارای غده‌های چسبناکاند که با آن‌ها گیاهان اویزان می‌شوند و این غده‌ها پس از عطا ۸ هفته از بین می‌روند.

تیزه ماہی پوزدراز - این ماہی که فراوان ترین و پراکنده‌ترین نیزه‌هایی است، آرواره‌های بسیار دراز و دندان‌هایی تیز دارد. ماهی‌ای شکارچی است که میان گیاهان نینهان می‌شود و منتظر ماهی‌ها و جانوران سخت‌پوست می‌ماند و همین که به آن نزدیک شوند، بیرون می‌جهد و طعمه خود را صید می‌کند. در بهار در آب‌های کم‌عمق جمع می‌شوند و آن‌جا تخریبی می‌کنند. تخم‌ها چسبیده‌اند و به جلیک‌ها و سنگ‌ها می‌چسبند. نوزادان تازه از تخم در آمده مکنده‌های چسبناکی زیر دهان دارند و این مکنده‌ها خود را به اشیای شناور می‌چسبانند تا گیسه‌های زرده آن‌ها جذب شود و برای تغذیه مجبور به شکار شوند.

ماهی شش‌دار افریقایی - شش‌هایی متصل به مری دارد که با آن‌ها در سطح آب تنفس می‌کند. ابتش‌های طبیعی و کمتر تکامل یافته نیز دارد. اغلب در آب‌های دائمی به سر می‌برد، ولی در صورت طولانی شدن خشکسالی، به همان شیوه ماهی‌های شش‌دار امریکایی گل‌ها را سوراخ می‌کند و نفس می‌کشد. ۳ گونه افریقایی در باتلاق به سر می‌برند و در طول فصول خشک مجبور به تنفس هوای هستند. در فصل زاد و ولد، ماهی نر سوراخی ایجاد می‌کند که در آن یک یا چند ماهی ماده از تخم می‌گذرانند؛ آن‌گاه ماهی نر از تخم‌ها و سیس از نوزادان، مراقبت می‌کند.

ماهی شش‌دار امریکایی جنوبی - دارای یک جفت اندام شش‌مانند است که به مری متصل است. این ماہی در نواحی باتلاقی بدون اکسیژن زندگی می‌کند، ولی به کمک شش‌هایش می‌تواند اکسیژن بددست آمده از درون آب را با تنفس هوای سطح آب تکمیل کند. باتلاق‌هایی که این ماہی در آن زندگی می‌کند، به طور متناسب دچار سیل می‌شوند و آن گاه کم و بیش خشک می‌شوند. این ماہی با حفر یک سوراخ، قفل خشک را پشت سر می‌گذارد و هنگام خشک شدن باتلاق، از هوا تنفس می‌کند. زمانی که محیط به شدت خشک شود، دهانه سوراخ را با گل می‌بندد و سیس چمیتمه زده، خود را با بوشی از ترشح مخاطی می‌بوشاند تا رطوبت پدنش حفظ شود. فعالیت‌های بدنش این ماہی در دوره نهفته‌گی

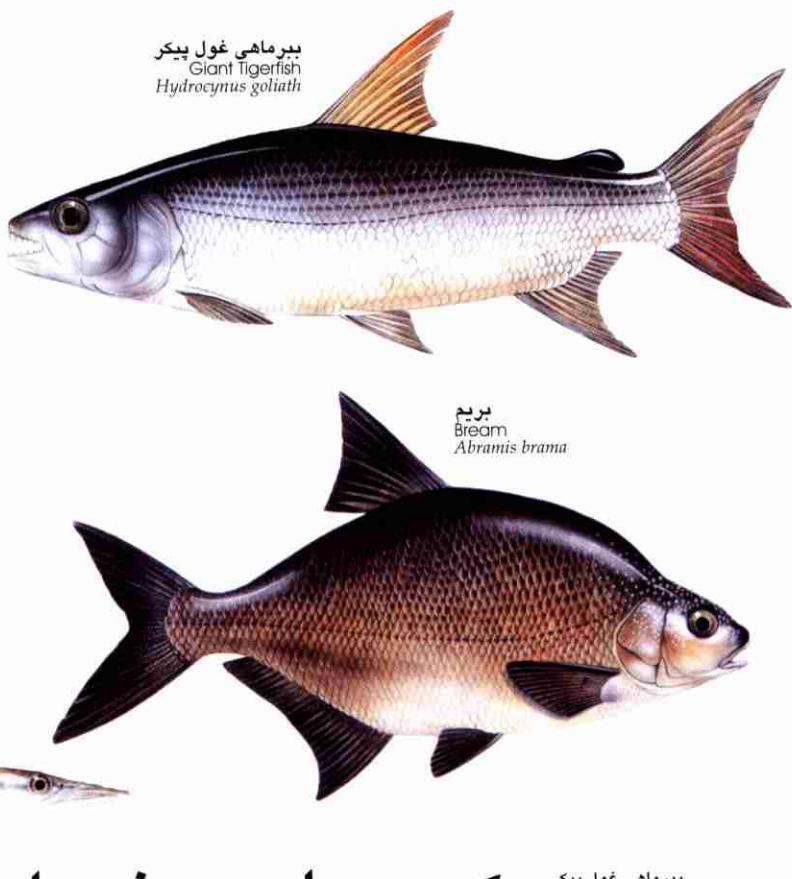


تیزه ماہی پوزدراز  
Longnose Gar  
*Lepisosteus osseus*

آرواره‌هایی دراز است؛ نوک آرواره بالایی رشد فرایندهای یافته است. این ماهی بی‌شمار دندان تیز دارد.

**بیترلینگ** - این ماهی خوش‌رنگ و کوچک با بدنه نسبتاً پهن خود، در مناطق پوشیده از گیاهان اثیوه زندگی می‌کند و توانایی بقا در آبهای کم اکسیژن را به خوبی دارد. غذای خود را از گیاهان و جانوران بی‌مهره کوچک به دست می‌آورد. عادات تولید مثل این ماهی سیار عجیب و نامعمول است. در بدنه ماهی ماده، لوله‌ای بلند برای تخم‌گذاری رشد می‌کند، به گونه‌ای که انتهای آن از مجرای تناسلی پیرون می‌زند؛ سپس با استفاده از این لوله تخم‌های خود را درون محفظه آیشنس صدف خوراکی آب شیرین قرار می‌دهد. ماهی نر که در فصل تولید مثل جلوه‌ای رنگین کمانی به خود می‌گیرد، سلول‌های جنسی خود (اسپرم) را تزدیک آیشنس‌های این صدف‌ها رها می‌سازد. این تخم‌ها بدون این که از جانب حیوانات شکاری خطری متوجه‌شان باشد، درون آیشنس صدف رشد می‌کنند و پس از ۲ یا ۳ هفته باز می‌شوند. ماهی‌های جوان حدود ۲ روز پس از باز شدن تخم‌ها، از صدف خارج می‌شوند و این فرایند به صدف هیچ گونه آسیبی نمی‌رساند.

بولن‌جرلا لوسيوس  
*Boulengerella lucius*



## کپورها و مینوها

**ببرماهی غول پیکر** - از بزرگ‌ترین ماهی‌های کاراسین با بدنه دراز و کشیده و پوشیده از فلس است. باله دمی دو شاخه‌ای دارد که به خوبی رشد کرده است. تعدادی دندان بزرگ و تیز در دهانش دارد و پشت آن دندان‌هایی نیمه رشدی‌افته و جایگزین قوارگفتگاند. ماهی شکاری بسیار حرصی است و انواع ماهی‌های کوچک‌تر را می‌خورد.

ببرماهی غول پیکر

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.5 - 1.8 m (5 - 6 ft)  
**Range:** Africa: Congo basin, Lake Tanganyika  
**Habitat:** streams, rivers, lakes

بریم

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 40.5 - 61 cm (16 - 24 in)  
**Range:** N. Europe: Britain, France, east to central Russia  
**Habitat:** slow rivers, lakes, ponds

بولن‌جرلا لوسيوس

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** Northern South America: Amazon basin  
**Habitat:** rivers

بیترلینگ

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 6 - 9 cm (2 1/4 - 3 1/2 in)  
**Range:** N. and E. Europe: N. France, Germany, east to Black and Caspian Sea basin; introduced in N. America  
**Habitat:** lakes, ponds, slow rivers

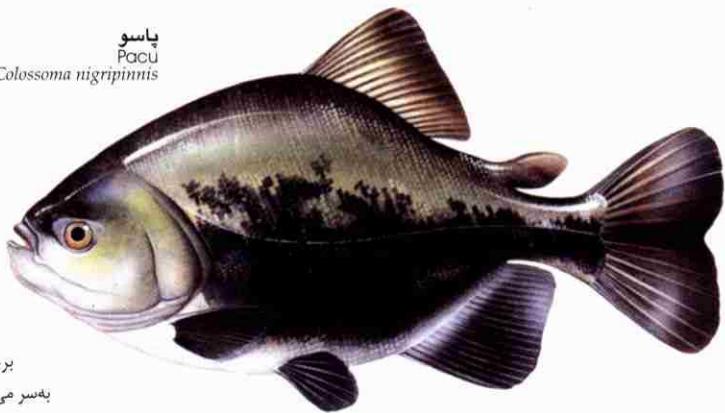
پیرانای سرخ  
*Serrasalmus nattereri*

**بولن‌جرلا لوسيوس** - این ماهی با کاراسین‌ها مرتبط است و یکی از اعضا خانواده تولوپسیده است که گروه کوچکی از ماهیان آبهای شیرین امریکای جنوبی‌اند. حیوانی شکاری با وزنی نوک تیز و

پاسو

Pacú

*Colossoma macropomum*



پاسو

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 70 cm (27 1/2 in)  
**Range:** N.E. South America  
**Habitat:** rivers

پیرانای سرخ

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 30.5 cm (12 in)  
**Range:** Northern South America:  
Amazon basin  
**Habitat:** rivers

ترنای مکزیکی

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 8 - 10 cm (3 - 4 in)  
**Range:** USA: Texas, New Mexico; Mexico, Central America, south to Panama  
**Habitat:** coastal streams

تنج

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 70 cm (27 1/2 in)  
**Range:** Europe: Britain, S. Sweden and Denmark to Mediterranean countries, east to central Asia; introduced in New Zealand, Australia, N. America  
**Habitat:** lakes, ponds; sometimes in slow, lowland rivers

تیان تیغه دار

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 11.5 cm (4 1/2 in)  
**Range:** E. England across Europe (including Mediterranean countries and S. Sweden) and central Asia to China and Japan  
**Habitat:** lakes, canals, slow rivers

تیان سنگی

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 - 15 cm (4 - 6 in)  
**Range:** England, south to S. France, across Europe and N. Asia to Siberia and Korea  
**Habitat:** small fast-flowing rivers, lakes

ترنای مکزیکی - تنها کاراسینی

است که در ایالات متحده می‌توان یافت. در مقایسه با ترنای امریکای جنوبی که رنگ‌های درخشانی دارد، ساده و کم‌جلوه است. گاهی آن را زیرگونه (A. fasciatus) به شمار می‌آورند که برخی از نژادهای آن چشم ندارند و در غارها بهسوس می‌برند.

تنج - این ماهی یکی از اعضای خانواده کپورهاست. ویزگی متمایز کننده آن، هیکل درشت، بالمهای گرد و فلس‌های بسیار کوچک است. مخاط فراوانی، سطح فلس‌های بدن را می‌پوشاند. در ماهی‌های نر دومین شعاع باله لگنی بر جسته و متور است و ممکن است از باله لگنی ماهی ماده بلندتر باشد. گذشته از این امر، ماهی‌های نر و ماده کاملاً به یکدیگر شبیه‌اند. این ماهی بیشتر از لارو حشرات، نرم‌تنان و سخت‌پوستان تغذیه می‌کند و به خوبی در آب‌های کم اکسیژن تاب می‌آورد. تولید مثل در آب‌های کم عمق و هنگام بیهار و تاستان انجام می‌شود. این ماهی عموماً تخم‌های خود را روی گیاهان آبزی رها می‌کند و تخم‌ها پس از عطا ۸ روز باز می‌شوند.

تیان تیغه دار - بدنه این ماهی دراز و کشیده و در پهلوها فشرده و متراکم است. سرش کوچک است و در اطراف دهانش چند تار حسی دیده می‌شود. زیر هر چشم، تیغ بسیار کوچکی قرار دارد که معمولاً زیر پوست پنهان است. این ماهی به آرامی حرکت می‌کند و بیشتر اوقات میان گلها یا گیاهان دریایی استراحت می‌کند. غذای خود را از سخت‌پوستان کوچک بسترسی تأثیر می‌کند. اعتقاد بر این است که این ماهی هنگام غروب یا شب‌ها دارای بیشترین میزان فعالیت است. فصل تولید مثل، در ماه اوریل آغاز می‌شود؛ تخم‌ها را روی جلیکها و گیاهان می‌ریزد که البته از عادات تخم‌بری این ماهی آگاهی چندانی در دست نیست.

تیان سنگی - این ماهی کم تحرک در بستر دریا زندگی می‌کند. روزها را بست سنگ‌ها می‌گذراند و با نقش و نگارهای نامنظم خود کاملاً در محیط استوار می‌شود. از جانوران بستری، مانند کرم‌ها، نرم‌تنان و لارو حشرات تغذیه می‌کند. زمان تولید مثل این ماهی ماههای آوریل یا مه است و تخم‌هایش را که سطوحی چسبناک دارند، زیر سنگ‌ها یا گیاهان رها می‌کند. تخم‌ها عموماً ۲۰ قحفه پس از تخم‌بری باز می‌شوند.

تیان سنگی  
Stone Loach  
*Noemacheilus barbatulus*



ترنای مکزیکی  
Mexican Tetra  
*Astyanax mexicanus*

تنج  
Tench  
*Tinca tinca*



**جاراکوی**

Jaraqui

*Semaprochilodus insignis*



دیس

Dace

*Leuciscus leuciscus*

روچ

Roach

*Rutilus rutilus*



و همچنین گیاهان تشکیل می‌شود. در آب‌های کم عمقی که از پوشش گیاهی مناسبی برخودار باشند، تولید مثل می‌کند. تخم‌ها در حین رشد به گیاهان می‌چسبند و در کمتر از ۲ هفته بار می‌شوند که از این پس، سرعت رشد نوزادان بسته به شرایط موجود دست‌خوش نوسانات و تغییرات بسیاری می‌شود.

**ریشك ماہی** – ماهی دراز و باریکی است: با بالهای پشتی خاص

و دو قتفت تار حسی که در اطراف لب‌های گوشتلایی آن قرار گرفته‌اند. در بستر دریا زندگی می‌کند و هنگام شب و غروب بیش ترین میزان فعالیت را دارد. از لارو حشرات، نرم‌تنان و سخت‌پستان تنفس می‌کند. یکی از اعضاء خانواده کیورسانان است. در اوخر بهار تولید مثل می‌کند و معمولاً پیش از تخم‌بریزی به سمت بالادست رودخانه‌ها مهاجرت می‌کند. تخم‌هایش را در بستر شنی آب‌های کم عمق رها می‌سازد و تخم‌ها میان سنگ‌ها استقرار می‌یابند. پس از ۱۰ تا ۱۵ روز نوزادان سر از تخم بیرون می‌آورند.

**سرخ‌اسپ سر پهن** – یکی از ۱۸ گونه ماهی‌های مکنده است.

رزگ همه این ماهی‌ها از نقره‌های تاقهوای مایل به قرمز متغیر است. بدنش گرد و سرش بزرگ است و دهانش به دهان ماهی مکنده شباهت دارد. بیشتر از لارو حشرات و نرم‌تنان تنفس می‌کند. این ماهی علاوه بر این به آب‌های زلال با جریان‌های تند دارد و توان مقاومت در آب‌های کل آلود

**جاراکوی** – این ماهی یکی از ۳۰ عضو ماهی‌های آب شیرین امریکای جنوبی از خانواده پروکالیودونتیده است. ماهی‌های این خانواده به کاراسین‌های خویشاوند شیبیه‌اند، ولی چشم پیچیده دندان‌های آن‌ها را ندارند. این ماهی در کف آب و از مواد تنهشین شده و مواد نرم دیگر تنفس می‌کند. هم‌زمان با سیل‌های سالانه، ماهی‌های بالغ از ریزابه‌ها به شاخه اصلی رودخانه می‌آینند تا در آب‌های گل‌آلو آن تخم‌بری کنند. احتمالاً گل‌آلو دگر آب و کمی دید، به تخم‌ها و نوزادان فرست بیشتری برای گریز از دست شکارچیان می‌دهد. سپس ماهی‌های بالغ به ریزابه‌ها بازمی‌گردند و برای تنفس معمولاً به جنگل‌های سیل‌زده می‌روند. آن‌ها یک بار دیگر نیز مهاجرت می‌کنند، اما این بار به سوی شاخه اصلی رودخانه حرکت می‌کنند و به بالادست آن و ریزابه‌های دیگر می‌روند. ریزابه‌های تخلیه‌شده با ورود ماهی‌های جوان پر می‌شوند و این ماهی‌ها زمان تخم‌بری و همراه با جریان سیل به این مناطق اورده می‌شوند.

**دیس** – حاشیه بالهای پشتی و مقعدی این ماهی باریک‌جثه، تعریف خاص و متمایز یافته است. در دسته‌های بزرگ حرکت می‌کند و از حشرات، لارو آن‌ها برخی گیاهان، عنکبوت‌ها و دیگر بی‌مهرگان خاکی‌ای که در آب افتاده‌اند، تنفس می‌کند. با آن‌که ماهی رودخانه‌ای است، اما برخی از انواع آن را نیز می‌توان در دریاچه یافت. در فصل بهار و غالباً در بستر پوشیده از ریگ پست رودخانه‌های کم عمق تخم‌بریزی می‌کند و چند روز پیش از آن دسته‌های ماهی‌ها در مکان تولید مثل تجمع می‌کنند. تخم‌ها میان ریگ‌ها باقی می‌مانند و پس از حدود ۲۵ روز باز می‌شوند.

**روچ** – این ماهی سازگار و بسیار فراوان است و در آب‌های کم‌کسین و آب‌های نسبتاً آلوه می‌تواند به بیان خود ادامه دهد. گستردگی بسیار زیادی پیدا کرده است و حتی در آب‌های بسیار شور و بدمزه نیز مقاومت می‌کند. حضور و فراوانی اش در جاهایی که ماهی‌های دیگر کمتر حضور دارند، آن را به منبع غذایی مهمی برای پرندگان ماهی خوار، پستانداران و نیز برخی ماهی‌ها تبدیل کرده است. رنگ‌آمیزی این ماهی بسیار جالب و جذاب است و بدنش نسبتاً پهن و سرش کوچک است. رژیم غذایی اش متنوع است و از حشرات، کرمینه‌ها، سخت‌پستان و بی‌مهرگان کوچک

**جاراکوی**

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 35.5 cm (14 in)  
**Range:** Northern South America: Amazon basin  
**Habitat:** rivers, tributaries

**دیس**

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 - 30 cm (6 - 11 3/4 in)  
**Range:** N. Europe and Asia: Ireland to Siberia, north to Sweden, south to S. France  
**Habitat:** rivers, streams

**روچ**

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 35 - 46 cm (13 3/4 - 18 in)  
**Range:** Europe, W. Asia: England to central Russia; N. Sweden to Black Sea and Caspian Sea areas  
**Habitat:** lowland rivers, lakes

**ریشك ماہی**

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 50 - 91 cm (19 3/4 - 35 3/4 in)  
**Range:** Europe: Britain, south to Alps and Pyrenees, east to Hungary  
**Habitat:** lowland rivers, streams

**سرخ‌اسپ سر پهن**

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 61 cm (24 in)  
**Range:** E. and central Canada; USA: Great Lakes to New York, south to Arkansas and Kansas  
**Habitat:** rivers, streams, lakes

**ریشك ماہی**

Barbel

*Barbus barbus*



**سرخ‌اسپ سر پهن**  
Shortheaded Redhorse  
*Moxostoma macrolepidotum*



### سنگ‌غلطان مرکزی

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 - 18 cm (4 - 7 in)  
**Range:** E. USA, west to Minnesota and Texas  
**Habitat:** clear creeks, streams, rivers

### شیرماهی

**Order:** Gonorhynchiformes: Milkfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.8 m (6 ft)  
**Range:** Indian and tropical Pacific Oceans  
**Habitat:** open sea, coasts, estuaries; occasionally fresh water

### کپور علفخوار

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 - 1.2 m (3 1/4 - 4 ft)  
**Range:** China; introduced in S.E. Asia, Russia, parts of Europe and USA  
**Habitat:** rivers

### کپور مروارید

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** Canada; N. USA, south to Virginia, Wisconsin, Montana  
**Habitat:** streams, lakes

### کپور معمولی

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 51 cm - 1 m (20 in - 3 1/4 ft)  
**Range:** Originally S. Europe and Black Sea area; introduced in N. Europe, N. and South America, Australia, New Zealand, parts of Asia and Africa  
**Habitat:** lowland lakes, and rivers

**کپور علفخوار** - این ماهی بومی چین است و به دو دلیل به جهاتی دیگر نیز آورده شده است: در چین و جنوب شرقی آسیا ارزش تجاری زیادی دارد و در اروپا و شوروی سابق از این ماهی گیاهخوار برای کشتیل کانال‌های آب و دریاچه‌های پشت سده استفاده می‌شود. ماهی‌های بالغ کاملاً گیاهخوارند، ولی ماهی‌های جوان پس از مصرف کردن غشای تخم‌های خود، از لارو حشرات و سخت‌بوستان تغذیه می‌کنند. در فصل بهار رشد کافی به آبهای گرم نیاز دارند.

**کپور مروارید** - این ماهی کوچک با پوزه صاف و گرد خود شباهت زیادی به مینوی اروپایی دارد. از حشرات و بی‌مهرگان پلانکتونی و حتی برخی ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کنند. در فصل تولید مثل، ماهی‌های نر برای خود قلمرویی برمی‌گزینند و از آن در برابر مهاجمان دفاع می‌کنند. ماده‌ها به سمت این قلمروها جذب می‌شوند و همانجا تخم‌ریزی می‌کنند.

**کپور معمولی** - این ماهی در حال حاضر به فراوانی گسترش یافته و یکی از اعضای خانواده کپورسانان بهشمار می‌رود که گروه بزرگی از ماهی‌های آبهای شیرین است. بدین مکمل و نیرومند آن نسبتاً پهن و در برخی از ماهی‌ها کاملاً پوشیده از فلس است. با این همه، انواع دیگری نیز مانند کپور چرمی یافت می‌شوند که فلس ندارند و کپور آینه‌ای که پهلوها و بین بالدهای پشتی آن را فلس‌های بسیار درشتی پوشانده است. این ماهی در آبهای با جریان آهسته و بوسیله گیاهی آبوه زندگی می‌کند و در اسپیلن کم که برای دیگر ماهی‌ها کشنده است، مقاومت می‌کند. غذای خود را بیشتر از سخت‌بوستان، لارو حشرات و نرم‌تنان و برخی گیاهان تأمین می‌کند. در بهار و تابستان تولید مثل می‌کند و تخم‌هایش را در آبهای کم عمق می‌گذارد. تخم‌ها تا هنگام باز شدن به گیاهان آبزی می‌چسبند.



کپور علفخوار

Grass Carp  
*Ctenopharyngodon idella*

و الود را ندارد. همین ویژگی باعث کاهش جمعیت این ماهی شده است. در ماههای اولیه یا مده، به سوی رودخانه‌های کوچک یا مناطق کم عمق دریاچه‌ها می‌رود و تخم‌ریزی می‌کنند. هر ماهی ماده افزون بر ۱۰ تا ۵۰ هزار تخم می‌گذارد و آن‌ها را در محل تخم‌ریزی رها می‌کند تا رشد کنند. تخم‌ها سبز از ۲ هفته باز می‌شوند. نوزادان تا زمانی که به اندازه کافی بزرگ شوند و بتوانند برنامه غذایی ماهی‌های بزرگ‌سال را به دست آورند، از موجودات پلانکتونی کوچک تغذیه می‌کنند.

**سنگ‌غلطان مرکزی** - این ماهی را می‌توان در رودخانه‌های کوچک و مناطق کم عمقی که جریان آب به وسیله سنگ‌ها و ریگ‌های بستر رودخانه شکسته می‌شود، یافت. در پست رودخانه از گیاهان، لارو حشرات و نرم‌تنان تغذیه می‌کند. در فصل بهار، ماهی‌های پشتی و مقعدی ماهی‌های نر به رنگ نارنجی روشن و سیاه در می‌آید و غده‌هایی در نیمة بالای بدن ظاهر می‌شود. ماهی نر در محل ریگ‌های بستر رودخانه لایه‌ای کم عمق می‌سازد و ماهی ماده در آن تخم‌ریزی می‌کند.

**شیرماهی** - ماهی بزرگی است با رنگ نقره‌ای، دم نوک‌تیز و بالهای پشتی بر جسته که می‌تواند به سرعت شنا کند، اما دندان ندارد و در همه عمر از مواد پلانکتونی ذره‌بینی گرفته تا پلانکتون‌های بزرگ‌تر تغذیه می‌کند. ماهی دریای آزاد است و برای جفت‌گیری به آبهای ساحلی وارد می‌شود و گاهی وارد آبهای شیرین نیز می‌گردد. ماهی ماده می‌تواند در هر فصل تا ۴ میلیون تخم بربزد. یکی از ماهی‌های خوارگی مهم در جنوب شرقی آسیاست و از منابع مهم صنعت غذایی در بخش‌هایی از آندونزی و فیلیپین به شمار می‌رود. در این مناطق نوزادان این ماهی را که تازه سر از تخم درمی‌آورند، در حوضچه‌های ساحلی پرورش می‌دهند.



سنگ‌غلطان مرکزی  
Central Stoneroller  
*Campostoma anomalum*



کپور معمولی  
Common Carp  
*Cyprinus carpio*

شیرماهی  
Milkfish  
*Chanos chanos*



کپور مروارید  
Pearl Dace  
*Semotilus marginatus*

**ماسیر** – اندام این ماهی درشت و نیرومند و سطح بدنش پوشیده از فلس‌های بسیار بزرگ است. از اعضای خانواده کوریمباتا است و در گستره خود فراوان یافت می‌شود. از بی‌مهرگان و بهویژه نرم‌تنان و همچنین جلبک‌ها و گیاهان آبزی دیگر تغذیه می‌کند.

**ماهی اسکوای شمالی** – این ماهی بزرگ‌ترین ماهی قنات امریکای شمالی است. بزرگ و باریک است و تزدیک بستر آب به سر می‌برد و شکارچی بسیار حرفی است. غذایش را بیشتر ماهی‌هایی مانند نوزاد قزل‌آل و ماهی‌های آزاد تشکیل می‌دهند.

**ماهی افغان** – این ماهی ظاهری شبیه به یکی از ماهی‌های قنات امریکایی به نام کریک چاب دارد، اما خال سیاهی را که در بین باله پشتی این ماهی است، ندارد. حشرات آبی عمدۀ غذای این ماهی را تشکیل می‌دهند که البته از برخی بی‌مهرگان نیز تغذیه می‌کند. ماهی‌های جوان به شکل گروهی در آبهای کم عمق حرکت می‌کنند، ولی بزرگ‌ترها را در آبهای عمیق‌تر می‌توان مشاهده کرد. در فصل بهار، پهلوی نرهای بالغ صورتی رنگ می‌شود و بر جستگی‌های زیگل‌مانندی روی سرشان نمایان می‌شود. هریک از جفت‌ها در محلی بسیار کم عمق با سنتگ‌هایی که با دهان حمل می‌کنند، برای خود لانه‌ای می‌سازند و پس از تخم‌ریزی، ماهی نر سنتگ‌های بیشتری به لانه می‌افزاید. این لانه تخم‌ها را در حین رشد و هنگام باز شدن محفوظ نگاه می‌دارد.

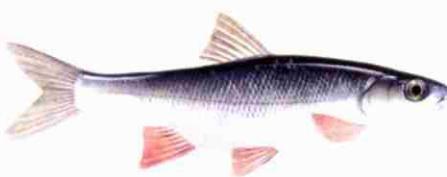
**ماهی بوفالوی گنددهان** – این ماهی تنومند، بزرگ‌ترین ماهی مکنده امریکاست و در شرایط مناسب و به قیمت از بین رفتن ماهی‌های دیگر ممکن است جمعیتش بسیار افزایش یابد. از ویژگی‌های باز این



گاجن  
Gudgeon  
*Gobio gobio*



ماهی اسکوای شمالی  
Northern Squawfish  
*Ptychocheilus oregonensis*



ماهی افغان  
Fallfish  
*Semotilus corporalis*

**کوریمباتا**  
*Curimbatá*  
*Prochilodus platensis*



**کوریمباتا** – یکی از اعضای خانواده پروکایلودونییده است که فراوانی بسیاری دارد و در دسته‌های اثوبه به سر می‌برد. از مواد گیاهی نرم و رسبوایت جمع شده در کفرودخانه تغذیه می‌کند. دهاشان کوچک است و درون آن دندان‌های ریزی به تناسب رزیم غذایی قرار دارد. این ماهی در فواصل منظم به بالا دست رودخانه‌ها می‌رود و در آن جا تخم‌ریزی می‌کند. هنگامی که نرها به منطقه تولید مثل برستن صدای ایونی تولید می‌کنند که احتمالاً ماهی‌های ماده را به سوی شان جلب می‌کنند؛ البته این موضوع به اثبات نرسیده است. تخم‌ها به پایین دست رودخانه کشیده می‌شوند و در آن جا ماهی‌های جوان مکان‌های کم عمق مناسبی می‌یابند و تمام مدت رشد را در آن جا می‌گذرانند.

**کاجن** – سر این ماهی گرد و نسبت به جنبه‌اش بزرگ‌تر است و در دو سوی لب‌های گوشتلایی آن یک تار حسی قرار دارد. این ماهی را در زیستگاه‌های مختلفی می‌توان یافت، ولی همیشه در بستر آب زندگی می‌کند و غذایش از لارو حشرات، سخت‌پوستان و نرم‌تنان تشکیل می‌شود. هنگام شب، در اوایل تابستان تخم‌ریزی می‌کند و تخم‌های چسبناک آن به گیاهان و صخره‌ها می‌چسبند و پس از ۴ هفته باز می‌شوند. ماهی‌های جوان بیشتر از سخت‌پوستان پلاکتوني تغذیه می‌کنند.



ماسیر  
Mahseer  
*Barbus tor*

**کوریمباتا**

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 51 cm (20 in)  
**Range:** Central South America  
**Habitat:** rivers

**کاجن**

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 - 20 cm (4 - 7 3/4 in)  
**Range:** Europe: Britain to S. Sweden, south to France, east to Russia  
**Habitat:** rivers, streams, lakes, ponds, marshes

**ماسیر**

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** N. India  
**Habitat:** varied; sluggish rivers, fast hill streams

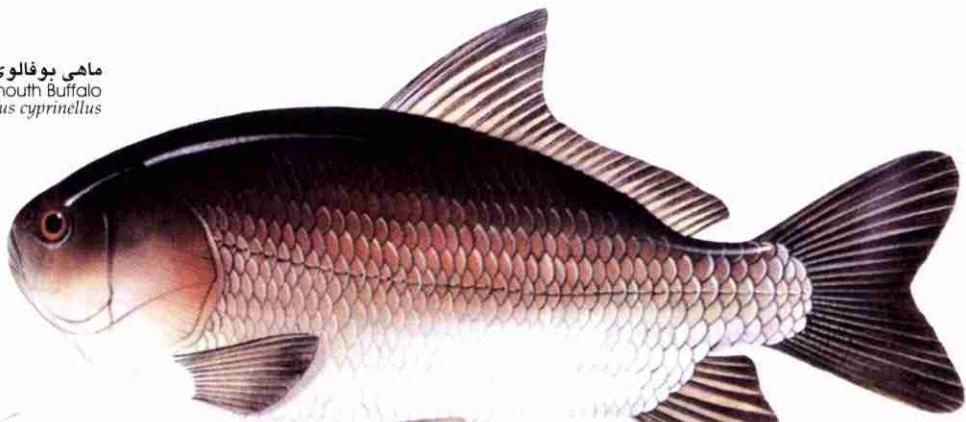
**ماهی اسکوای شمالی**

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 90 cm - 1.2 m (35 1/2 in - 4 ft)  
**Range:** N. America: Columbia River system, coastal streams of Oregon and Washington  
**Habitat:** lakes, slow streams and rivers

**ماهی افغان**

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 - 30.5 cm (4 - 12 in)  
**Range:** S.E. Canada; USA: Atlantic coast, south to Virginia  
**Habitat:** clear streams, lakes

ماهی بوفالوی گنددهان  
Bigmouth Buffalo  
*Ictiobus cyprinellus*



ماهی نقره‌فام معمولی  
Common Shiner  
*Notropis cornutus*



مکنده سپید  
White Sucker  
*Catostomus commersoni*



ماهی بوفالوی گنددهان  
توولید مثل جمع می‌شوند. در این هنگام نرها رنگ آبی روشن به خود می‌گیرند و بالهایشان به صورتی می‌زنند. ماهی‌های ماده تخمهای خود را درون سوراخ‌های نه‌چنان گودی در داخل ریگ‌های بستر رودخانه می‌ریزند و نرها آن‌ها را بازور می‌کنند.

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** S. Canada; USA; North Dakota, east to Pennsylvania, south to Gulf Coast  
**Habitat:** large rivers, lakes

ماهی نقره‌فام معمولی  
انتهای پوزه قرار گرفته است و لب‌های ضخیم و بادکش‌مانندی دارد که آن را به نمونه کاملی از ماهی‌های مکنده مبدل کرده است. در شرایط متغیری به سر می‌برد و در مقابل برخی الودگی‌ها و همچنین آبهای کم‌اکسیژن مقاوم است. این ماهی بسترسی از لارو حشرات، سخت پوستان و نرم‌تنان و همچنین از مواد گیاهی تغذیه می‌کند. توولید مثل در بهار انجام می‌شود و تخم‌ریزی شب‌هنگام صورت می‌گیرد. تخم‌های خود را روی بسترهاي صخره‌ای يا شنی رودخانه‌ها رها می‌کند. سطح تخمهای که اندکی چسبناک است، در بستر آب می‌نشینند و با لایه نازکی از شن‌هایی که در اثر تحرک شدید ماهی هنگام تخم‌ریزی به چنیش درمی‌آیند، پوشانده می‌شوند.

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 6 - 10 cm (2 1/4 - 4 in)  
**Range:** S. Canada; N. USA, south to Colorado and Virginia  
**Habitat:** clear streams

مکنده سپید  
Order: Cypriniformes: Carps  
Family: No Fish family information  
Size: 30.5 - 52 cm (12 - 20 1/2 in)  
Range: Canada; Labrador to Nova Scotia; N. USA, south to Georgia and New Mexico, west to Montana  
Habitat: large streams, lakes

مینو  
Minnow  
*Phoxinus phoxinus*



ماهی بالهای بلندپایه پشتی و دهان یکبر و بزرگ آن است: لب‌های بالایی اش تقریباً با چشم‌ها در یک امتداد قرار دارند. از سخت‌پوستان و مواد گیاهی و همچنین انذکی از لارو حشرات تغذیه می‌کند. این ماهی در اوریل یا مه تخم‌ریزی می‌کند. چندین گروه از ماهی‌های بالغ در حال توولید مثل در آبهای کم‌عمق و با پوشش گیاهی غنی گرد می‌أیند و تا ۵۰۰ هزار تخم در آب رها می‌کنند. تخم‌ها به گیاهان و اجسام دیگر می‌چسبند و پس از دو فصله تبدیل به نوزاد ماهی می‌شوند. ماهی‌های جوان برای چند ماه در آبهای کم‌عمق و در محل تولید مثل می‌مانند و از پلانکتون‌ها تغذیه می‌کنند و حدوداً در ۳ سالگی به بلوغ می‌رسند.

مینو – در دو سوی این ماهی کوچک و باریک‌جثه، لکه‌های متغیر کنندهای به رنگ سیاه است. فراوان یافت می‌شود و در تابستان دسته‌هایی از آن‌ها را در نزدیکی سطح آب‌های کم‌عمق و شیرین می‌توان دید. لارو حشرات و سخت‌پوستان غذای اصلی اش را تشکیل می‌دهند که البته گاهی از گیاهان نیز تغذیه می‌کند. این ماهی یکی از اقلام شکاری مهم برای پرندگان ماهی‌خوار و ماهی‌های دیگر است. توولید مثل در اوایل بهار صورت می‌گیرد و در این هنگام شکم ماهیان بالغ به رنگ قرمز و روشن در می‌آید. این ماهی در آبهایی که بستر آن‌ها از سنگ و ریگ پوشیده است، تخم‌ریزی می‌کند. تخم‌ها میان سنگ‌ها و ریگ‌ها جای می‌گیرند و پس از ۵ تا ۱۰ روز باز می‌شوند.

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 9 cm (3 1/2 in); rarely 12 cm (4 3/4 in)  
**Range:** Europe, N. Asia; Britain, east to Siberia, south to the Pyrenees, north to Sweden  
**Habitat:** streams, rivers, lakes

ماهی نقره‌فام معمولی – ماهی‌های نقره‌فام بزرگ‌ترین گروه از ماهی‌های قنات امریکایی به شمار می‌روند. این ماهی بدنه گرد دارد و عموماً در آبهایی با جریان تند دیده می‌شود؛ البته گاهی در دریاچه‌ها و ریزابه‌های اطراف آن‌ها نیز یافت می‌شود. از حشرات آبی و خاکی و نیز جلیک‌ها تغذیه می‌کند. تخم‌ریزی در فصل بهار و اوایل تابستان در رودخانه‌های صورت می‌گیرد و دسته‌هایی از ماهی‌های بالغ در محل‌های

# کوسه‌ها

و مقعدی اش تقریباً هماندازه‌اند. دندان‌های نوک‌تیز بلندش، به میزان چشم‌گیری مایل به جلو هستند. ماده دو نوزاد به دنیا می‌آورد که ۱۲ ماه درون بدنش رشد می‌کنند و در این مدت از زرده‌های تخم‌های بارور نشده تعذیه می‌کنند. کوسه‌های جوان هنگام تولد در حدود ۱ متر طول دارند. گونه‌ای مشابه، به نام کوسه دندان ناصاف، در سواحل مدیترانه و حوالی اقیانوس اطلس در اروپا و همچنین، در ساحل اقیانوس آرام در ایالات متحده یافت می‌شود.

**راهب ماهی** – به نظر می‌رسد که این ماهی حاصل امیزش یک کوسه و یک پرتوماهی است، اما اینش‌هایی که در پهلوها قرار گرفته‌اند، دهان آن که در انتهای سر قرار گرفته و بالهای عقبی کاملاً رشد نیافتد، همگی نشان می‌کنند که این ماهی یک کوسه حقیقی است. بالهای سینه‌ای پرتوماهی هاست. سینه‌ای بین این کوسه بسیار شبیه به بالهای سینه‌ای پرتوماهی هاست (پرتوماهی‌ها دارای شکاف‌های ایشش در بخش‌های زیرین خود هستند). ماهی‌های راهب ماده از تنها بزرگ‌ترند. این کوسه ساکن بستر است و بیشتر اوقات را تقریباً بینهای میان ماسه و گل دراز می‌کشد، اما می‌تواند به خوبی شنا کند. از ماهی‌های ساکن بستر، مانند ماهی لیماند، پنهان‌ماهی، و نیز خرچنگ‌ها و نرم‌تنان تعذیه می‌کند. این کوسه از تخم‌هایی که درون بدن ماده کنند و تبدیل به لارو می‌شوند، ۹ تا ۲۰ نوزاد زنده به دنیا می‌آورد. گونه‌های بسیار ترددیک این کوسه، حوالی سواحل امریکای شمالی یافت می‌شوند. در عادات و ظاهر شبیه به ماهی راهب هستند، هرچند از آن کوچک‌ترند.

**اره کوسه معمولی** – یکی از ۴ گونه اره کوسه‌های است که پوزه‌ای تیغ‌مانند و مشخص با دندان‌های تیز دارد. این دندان‌های بزرگ و کوچک در هر طرف به صورت یک در میان مرتب شده‌اند. بدن باریک و شکل باله‌ها، پرغم پوزه عجیب آن، نشان گر خوش‌باوندی آن با کوسه‌های است. این کوسه، غیر مهاجر است و گل بستر دریا را از خود زیر و رو می‌کند و به جست‌وجویی بی‌مهربانی و ماهی‌های ساکن بستر می‌پردازد و آن‌ها را با کمک ریشک‌های خسوس روی پوزه‌اش ردیابی می‌کند. ماهی‌های جوان کاملاً رشدیافته متولد می‌شوند، ولی دندان‌هایشان تا پس از تولد ظاهر نمی‌شود.

## اره کوسه معمولی

**Order:** Squiliformes: Dogfish, Saw, Angel Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** S. Indian and Pacific Oceans  
**Habitat:** seabed

## ببرکوسه ماسه‌ای

**Order:** Lamniformes: Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 3.2 m (10 1/2 ft)  
**Range:** Atlantic Ocean; N. American and African coasts  
**Habitat:** coastal waters

## راهب ماهی

**Order:** Squiliformes: Dogfish, Saw, Angel Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.8 m (6 ft)  
**Range:** North Sea; E. Atlantic Ocean; Scotland N. Africa and Canary Islands; Mediterranean Sea  
**Habitat:** coastal waters, seabed

اره کوسه معمولی  
Common Saw Shark  
*Pristiophorus cirratus*



ببرکوسه ماسه‌ای  
Sand Tiger  
*Odontaspis taurus*



راهب ماهی  
Monkfish  
*Squatina squatina*

آورند، این ماهی نوزاد زنده می‌زاید که این نوزاد درون بدن مادر ۱۸ تا ۲۲ ماه رشد می‌کند. در هر نوبت ۳ تا ۲۲ نوزاد متولد می‌شوند، ولی شمار دقیق آن‌ها و زمان رشدشان، به جمله ماده بستگی دارد. دوره شکل‌گیری طولانی نوزادان و بلوغ دیرهنگام موجب می‌شود که این گونه در برایر مسئله ماهی‌گیری بسیار آسیب‌یدر باشد. زمانی این کوسه‌ها را به تعداد زیادی صید می‌کردند.

#### سرچکشی صیقلی

**Order:** Lamniformes: Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 4.3 m (14 ft)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans: tropical and warm temperate areas  
**Habitat:** coastal and inshore waters

#### سگماهی تیغ‌دار

**Order:** Squaliformes: Dogfish, Saw, Angel Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 - 1.2 m (3 1/4 - 4 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean; coasts of Norway, Britain to N. Africa, W. Greenland to Florida; Mediterranean Sea; N. Pacific Ocean  
**Habitat:** inshore waters, near seabed

#### سگماهی ماسه‌ای

**Order:** Lamniformes: Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 60 cm - 1 m (23 1/2 in - 3 1/4 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: coasts of Norway, Britain, Europe, N. Africa; Mediterranean Sea  
**Habitat:** sandy or gravel bottoms

**سگماهی ماسه‌ای** - ماهی فراوانی است و یکی از ۶۰ گونه کوسه‌های ساکن آبهای کم عمق است. بالمهای عقی اش کاملاً در عقب و در جهت دم قرار گرفته‌اند. این دم دراز است و بخش پایینی اش فقط انکدی رشد یافته است. این سگماهی که رنگش معمولاً ماسه‌ای و قهوه‌ای روشن است، منتش به لکه‌های قهوه‌ای تیره روشن است و شکمی کرم زنگ یا سفید دارد. این کوسه که غالباً ساکن ستر دریاست، اغلب در آبهای کم عمق در اعماق ۱۰۰ متری یافت می‌شود، ولی گاهی در آبهای عمیق تر تا اعماق ۴۰۰ متری هم یافت می‌شود. رژیم غذایی متنوع این ماهی شامل پسیاری از انواع بی‌مهرگان بستری، مانند سخت پستان، ترمتان و کرم‌ها و همچنین ماهی‌های هاست. تولید مثل ممکن است در سرتاسر سال صورت گیرد، اما در نیم کره شمالی بیشتر تخم‌ها در فاصله بین نوامبر و زولای ریخته می‌شوند. ماده تخم‌های خود را میان جلیک‌های دریایی در آبهای کم عمق می‌ریزد. هریک از تخم‌ها در پوششی شاخی قرار می‌گیرند که در هر گوش‌اش، پیچک‌هایی قرار دارند. این پیچک‌ها پوسته تخم را به جلیک‌ها یا اشیای دیگر محکم می‌چسبانند و این تخم‌ها در مدت رشد ۵ تا ۱۱ ماهه، در آن جا باقی می‌مانند. نوزادان تازه از تخم بیرون آمده ۱۰ سانتی‌متر طول دارند و هنگامی که تقریباً به ۵۰ سانتی‌متری برسند، به بلوغ رسیده‌اند.

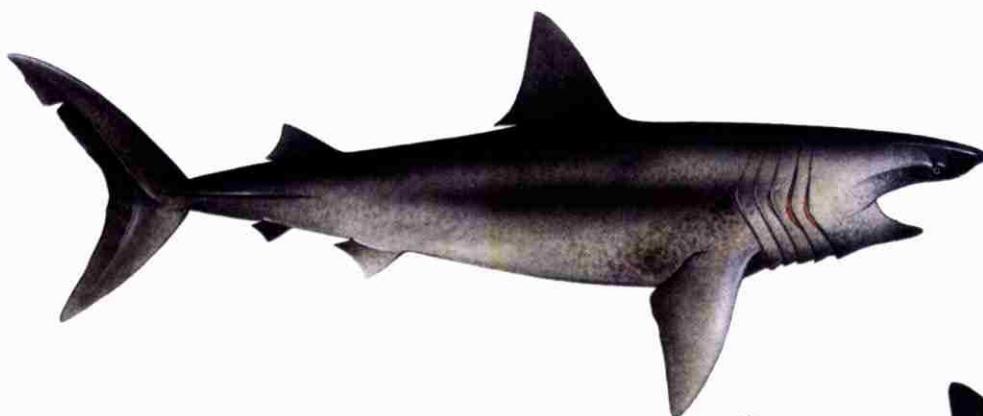
**سرچکشی صیقلی** - یکی از ۱۰ گونه کوسه سرچکشی است که همه این گونه‌ها دارای برجستگی‌های مسطوحی در اطراف سر هستند و نام آن‌ها نیز از همین جا گرفته شده است. چشم‌ها روی کناره‌های بیرونی این بخش‌ها قرار دارند و سوراخ‌های بینی نیز دور از هم قرار گرفته‌اند. دانسته نیست که این شکل سرچه مزایایی دارد. اما ممکن است این کوسه از بیرون قرار گرفتن چشم‌ها یا سوراخ‌های بینی برای بهبود توانایی‌های حسی اش سود جوید: شاید هم این شکل سر قدرت مانور آن را بهبود می‌بخشد؛ یا در واقع نیروی بالابر را افزایش می‌دهد. از ماهی‌ها، به ویژه پرتوهای‌ها، تعذیه می‌کند و همچنین گاهی زباله‌خواری می‌کند. این کوسه در تابستان اقدام به مهاجرت‌های منظم به آبهای سردرت می‌کند. به انسان‌ها حمله می‌کند و گمان می‌رود که کوسه‌ای مهاجم باشد.

**سگماهی تیغ‌دار** - کوسه‌ای معمولی است که به آسانی از روی تیغ بزرگ جلوی هریک از بالمهای عقی اش شناسایی می‌شود. بدنه دراز و باریک، پوزه‌ای نوک‌نیز و چشم‌هایی درشت دارد. ماده‌ها درازتر و سنگین‌تر از نرها هستند و تا سن ۱۹ یا ۲۰ سالگی نرسند، از نظر جنسی بالغ نیستند. نرها در ۱۱ سالگی بالغ می‌شوند. از ماهی‌های گروهی، مانند شاه‌ماهی‌ها، ماهی‌های سفید، ماهی‌های ساکن ستر و بی‌مهرگان تعذیه می‌کند. گروهی از حرکت می‌گندند و گاهی شمارشان به هزاران کوسه می‌رسد که اغلب از یک جنس هستند. این گروه‌ها ممکن است در حال مهاجرت به آبهای گرم‌تر یا سردرت باشند و در صورتی که ماده باشند، ممکن است در حال رفتن به آبهای کم عمق باشند تا آن‌جا نوزادان خود را به دنیا

#### سرچکشی صیقلی

Smooth Hammerhead  
*Sphyraena zygaena*





کوسه آسودگر  
Basking Shark  
*Cetorhinus maximus*

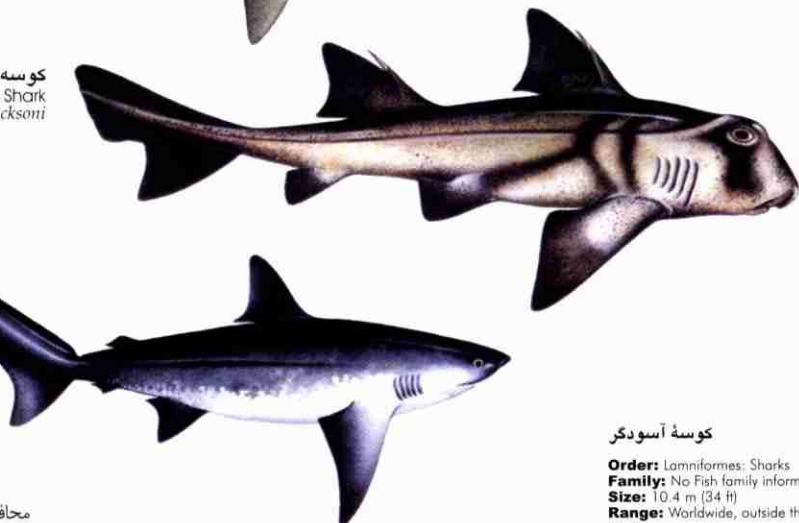
کوسه خرم‌نکوب  
Thresher Shark  
*Alopias vulpinus*

کوسه بندر جکسون  
Port Jackson Shark  
*Heterodontus portusjacksoni*

نرم‌تنان، توپتی‌های دریایی و سخت‌پوستان تغذیه می‌کند. تغذیه بیشتر هنگام شب صورت می‌گیرد. گمان می‌رود که این کوسه‌ها هر ساله به همان مناطق صخره‌ای کم عمق بر می‌گردند تا در آن جا تخم‌بری کنند. مانند همه گاوسرهای تخم‌گذار هستند و تخم‌هایی که تولید می‌کنند، با پوسته‌های شاخی محکمی که دارای کثارتگاهی مارپیچی‌اند، محافظت می‌شود. این شکل باعث می‌شود که پوسته تخم درون شکاف صخره‌ای قرار گیرد و در آن جا باقی بماند تا نوزاد کوسه از تخم بیرون آید.

**کوسه خرم‌نکوب** - ماهی جالب توجهی است دارای دمی دراز به اندازه بقیه طول بدنش که هنگام شکار از آن استفاده می‌کند. این کوسه‌ها بیشتر از ماهی‌های گروهی تغذیه می‌کنند و جفتی یا به تهیای، دم‌های خود را تکان می‌دهند و ماهی‌ها را به صورت توده‌های فشرده جمع می‌کنند و به اسانی آن‌ها را صید می‌کنند. ممکن است با دم خود نیز یک ماهی تنها ضربه زده، آن را بی‌هوش کنند. گاهی و به ویژه در تاستان، برای شکار به آب‌های ساحلی می‌آیند که در این هنگام در امتداد ساحل اقیانوس اطلس در امریکا دیده می‌شوند. ماده‌ها نوزادانی فتشکل از ۲ تا ۴ نوزاد کاملاً شکل یافته به دنیا می‌آورند که ممکن است در هنگام تولد ۱/۵ متر طول داشته باشند. کوسه‌های خرم‌نکوب در آب‌های استرالیا به نام‌های علمی مختلفی، از قبیل A. grey و A. caudatus، شهرت دارند.

**کوسه سفید** - این کوسه به کوسه سفید بزرگ نیز شهرت دارد. در واقع سفید نیست، بلکه رنگش از خاکستری تا قهوه‌ای متغیر است و قسمت‌های زیرین بدنش سفیدرنگ است. پوزه داراش نوک‌تیز است و دندان‌های بزرگ و نیرومندش مثلثی شکل و دندانه‌دنده است. بخش بالایی دم اندکی درازتر از بخش پایینی است. این کوسه از انواع جانوران آبزی، مانند ماهی‌ها (شامل کوسه‌های دیگر) خوک‌های آبی و دلفین‌ها تغذیه می‌کند و همچنین جانوران مرده و زباله‌ها را می‌خورد. ماهی بسیار



**کوسه آسودگر**  
**Order:** Lamniformes: Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10.4 m (34 ft)  
**Range:** Worldwide, outside the tropics  
**Habitat:** oceanic

**کوسه بندر جکسون**  
**Order:** Heterodontiformes: Bullhead Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 1.5 m (5 ft)  
**Range:** S. Pacific Ocean, Antarctic Ocean: coasts of Australia from S. Queensland to S.W. Western Australia  
**Habitat:** coastal waters to depths of 180 m (600 ft)

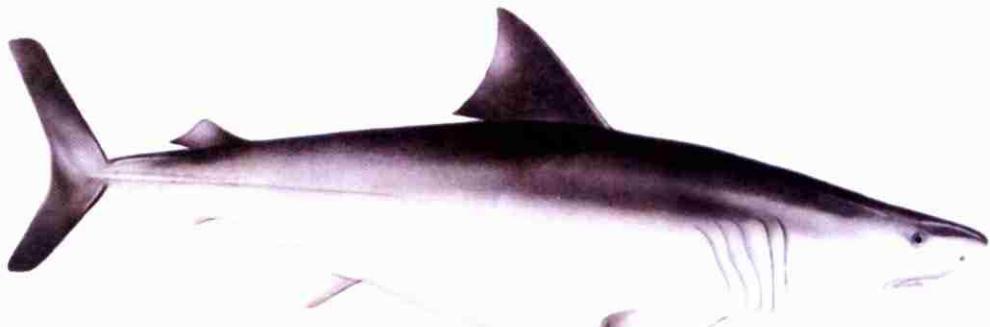
**کوسه خرم‌نکوب**  
**Order:** Lamniformes: Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 6 m (19 1/2 ft)  
**Range:** Temperate and tropical oceans  
**Habitat:** surface waters in open sea

دوم را دارد. شکل بدین این کوسه شیشه به کوسه‌های دیگر است، ولی از روی شکاف آبشنش بسیار بزرگ‌شناخته می‌شود. به طور کلی از پلانکتون‌هایی تغذیه می‌کند که آن‌ها را با موهای زیر و شانه‌مانند شکاف آبشنش خود غربال می‌کند. این کوسه در واقع با دهان باز شنا می‌کند و مقدار زیادی از آب و پلانکتون‌ها را می‌بلد و آن‌ها را با گذراندن از شکاف‌های آبشنش خود تصفیه می‌کند. همان‌گونه که از نام آن مشخص است، اغلب با تبلیغ در سطح آب شناور می‌ماند. از عادات جفت‌گیری این کوسه آگاهی چنانی در دست نیست، اما تصور بر این است که تخم‌های این کوسه درون بدنش رشد می‌کنند و به محض این که دفع شدند، نوزادان آن‌ها بیرون می‌آیند. کوسه‌های جوان هنگام تولد حدود ۱/۵ متر طول دارند.

**کوسه بندر جکسون** - سری بزرگ و سنتگن و پیشانی برآمده دارد. روی هریک از چشم‌ها یک برجستگی قرار دارد که ویژه همه کوسه‌های گاوس است. دیگر خصوصیات این کوسه نقوش قهوه‌ای تیره اطراف بدین این کوسه به رنگ قهوه‌ای مایل به خاکستری و تیغه‌های قوی، جلوی هریک از بالهای عقبی است. دهان کوچک این کوسه، مجدهز به دندان‌های تیز و بارندگ در جلو و دندان‌های خردکننده پهن‌تر در بخش عقبی است که نشان می‌دهد این کوسه از موجودات دارای پوسته سخت، مانند

**کوسه سفید**  
**Order:** Lamniformes: Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 6 m (19 3/4 ft)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans: warm temperate and tropical coastal areas  
**Habitat:** open sea; seasonally enters coastal waters

کوسه شش آبششی  
Sixgill Shark  
*Hexanchus griseus*



کوسه سفید  
White Shark  
*Carcharodon carcharias*

کوسه گرینلند  
Greenland Shark  
*Somniosus microcephalus*



کوسه شش آبششی

**Order:** Hexanchiformes: Cow and Frill Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.8 - 5 m (6 - 16 1/2 ft)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans: temperate and warm temperate areas  
**Habitat:** open sea, inshore waters

کوسه گرینلند

**Order:** Squaliformes: Dogfish, Saw, Angel Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 6.4 m (21 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: inshore Arctic Circle, south to Cape Cod and Britain  
**Habitat:** seabed at depths of 180 - 550 m (600 - 1,800 ft)

کوسه لاجوردی

**Order:** Lamniformes: Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2.7 - 3/8 m (9 - 12 1/2 ft)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans: temperate and tropical areas  
**Habitat:** open sea, surface waters



کوسه لاجوردی  
Blue Shark  
*Prionace glauca*

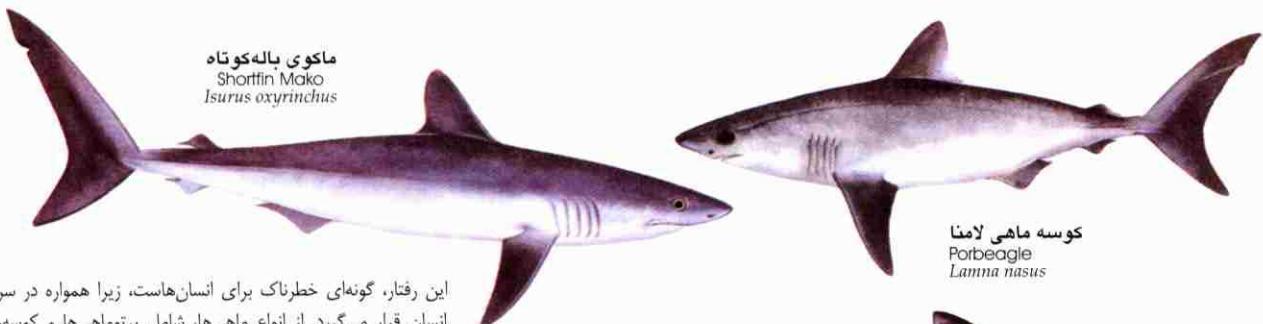
و به ویژه در زمستان، برای یافتن غذا به سطح آب می‌آید. این کوسه بسیاری از انواع ماهی‌های سطح‌زی و بستزی را شکار می‌کند و همچنین، از نرم‌تنان، سخت‌پوستان و ماهی مرکب و گویا از خوک‌های آبی و مرغان دریایی تغذیه می‌کند. در استگاه‌های شکار وال شمالگان، به مردارخواری معروف است. تخم‌های که درون بدن ماده رشد می‌کنند، تبدیل به لارو می‌شوند و نوزادان زنده به دنیا می‌آیند. گمان می‌رود که تقریباً ۱۰ نوزاد کوسه در یک نوبت زاییده می‌شوند.

کوسه لاجوردی - ماهی باریک و کشیده‌ای است و به راحتی از روی بالهای سینه‌ای، بوزه توکتیز و رنگ آمیزی روشیش شناخته می‌شود. این کوسه از انواع گوناگون ماهی‌های ساکن سطح آب، مانند ماهی ماکرل، شاه‌ماهی، ماهی ساردين و ماهی‌های مرکب و زباله‌های دفعه شده قایق‌های ماهی‌گیری تغذیه می‌کند. ماده‌ها زندهزا هستند و تولد ۵۰ تا ۶۰ نوزاد در یک زمان گزارش شده است. در ماههای زمستان، اقدام به مهاجرت‌های منظم به آبهای گرمتر می‌کنند.

بزرگ و مهاجمی است که به آدمخوار معروف شده و در حقیقت بارها به انسان حمله کرده است. از عادات جفت‌گیری اش آگاهی چندانی در دست نیست، جز آن که تا ۹ نوزاد زنده می‌زاید.

کوسه شش آبششی - این کوسه کشیده، باله دمی درازی دارد. یک باله عقبی نزدیک دم فرارگرفته و دارای شش جفت آبشش است. هرچند در ظاهر نسبتاً ساکن است و کند حرکت می‌کند، کوسه‌ای نیرومند است و از انواع ماهی‌های ساکن سستر، مثل پرتوماهی‌ها و همچنین، سخت‌پوستان تغذیه می‌کند. تصور می‌شود که در فصل بهار جفت‌گیری کند. تخم‌ها درون بدن مادر رشد می‌کنند و تبدیل به لارو می‌شوند و نوزادان هنگام تولد، ۳۶ تا ۶۱ سانتی‌متر طول دارند. کوسه ماده، متناسب با جنه‌اش، اغلب ۴۰ نوزاد یا بیش تر به دنیا می‌آورد.

کوسه گرینلند - غول گروه خود به شمار می‌رود، اما برخلاف دیگر کوسه‌های رنگ و رو رفتہ اقیانوس اطلس، دارای بالمهای عقبی کوچک و بدون هر گونه تیغی است. گویا ساکن بستر و کندحرکت است، ولی اغلب



این رفتار، گونه‌ای خطرناک برای انسان‌هاست، زیرا همواره در سر راه انسان قرار می‌گیرد. از انواع ماهی‌ها، شامل پرتوماهی‌ها و کوسه‌های کوچک تقدیمی کند و همچنین، میگوهای خرچنگ‌ها و توپیای دریایی را می‌خورد و میان زباله‌ها به دنبال غذا می‌گردد. کوسه‌ای زنده زاست که معمولاً از ماه مه تا ژولای، در آبهای ساحلی سور، نوزادش را به دنیا می‌آورد.

**ماکوی باله‌کوتاه** – کوسه‌ای قوی و کارآمد است، با بدنش باریک و بوزه‌ای نوک‌تیز، همچنین، شکارگری است که سریع شنا می‌کند. ویژگی بارز آن انتهاهای باله عقبی است و باله عقبی دومی که کوچک بوده و درست طلوعی باله مقدّعی قرار دارد. معمولاً قسمت بالای بدنش به رنگ آبی سیر و قسمت پایین آن سفید است. جانوری فعال و ساکن آبهای سطحی است و معمولاً از ماهی‌های سطحی، مانند ماهی تن، ماهی ماکرل، شاه‌ماهی، ساردين و ماهی‌های مرکب تقدیمی کند. به دلیل عادت پریدنش در سطح آب معروف است، هرچند به مهاجم بودن نیز شهره است. ماهی صید مورد علاقه ماهی گیران است، زیرا هنگام افتادن به قلاط، از خود تلا و پرش‌هایی تماشایی به نمایش می‌گذارد. نوزادش را زنده به دنیا می‌آورد که این نوزاد درون بدنش رشد می‌کند و از تخم بیرون می‌آید.

**وال کوسه** – این کوسه عظیم‌الجثه بزرگترین ماهی زنده است و ممکن است تا ۱۸ متر رشد کند. از ماهی‌های کوچک و پلانکتون تقدیمی کند که آن‌ها را از طریق تصفیه آب به دست می‌آورد. دهان خود را باز کنند و جریان آب وارد بدنش می‌شود که این آب شامل موجودات بسیار ریز است. آب از طریق شکاف‌های باقی می‌مانند. از عادات جفت‌گیری این ماهی غول‌پیکر آگاهی چندانی در دست نیست.



**کوسه ماهی لامنا** – این کوسه شناگری سریع و دارای بدنش سنگین با پنج شکاف آشیشی است. از ماهی‌های ساکن سطح آب، مانند ماهی ماکرل و شاه‌ماهی و ماهی مرکب و برخی ماهی‌های ساکن بستر تقدیمی کند. موقعیت باله عقبی که بالای قاعده باله سینه‌ای است و باله عقبی ثانویه که درست بالای باله مقدّعی قرار دارد، موجب شناسایی این کوسه می‌شود. این گونه و کوسه‌های خویشاوند (ماکو و کوسه‌های سفید) بدند گرمتر از محیط آب دارند و از یک سازگاری مرتبط با فعالیت‌های ماهیچه‌ای پرخوردارند که کارآیی شنای آن‌ها را بهبود می‌بخشد. تخم‌ها درون بدن مادر تبدیل به لارو می‌شوند و برای مدت کوتاهی در آن جا مانند تاین که به صورت نوزادان کامل، متولد شوند. معمولاً ۱ تا ۵ نوزاد متولد می‌شوند که به مدت چند هفته با زرده‌های تخم‌های بارور نشده زنده می‌مانند و پیش از تولد آن‌ها را می‌خورند. کوسه ماهی آزاد، خویشاوند تزدیک این کوسه است که در اقیانوس ارام زندگی می‌کند و در ظاهر و عادتش شبیه به اوست.

**کاو کوسه** – بدنه کوتاه دارد و اولین باله عقبی اش کاملاً در قسمت جلو قرار گرفته است. کوسه‌ای کندحرکت است، معمولاً در آبهای کم عمق یافت می‌شود و به طور منظم در رودخانه‌ها شنا می‌کند. به علت

**کوسه ماهی لامنا**

**Order:** Lamniformes: Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.8 - 3 m (6 - 9 3/4 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Newfoundland, south to South Carolina; Iceland, south to N. Africa; Mediterranean Sea  
**Habitat:** open sea; coastal waters

**کاو کوسه**

**Order:** Lamniformes: Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2.5 - 3.5 m (8 1/4 - 11 1/2 ft)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: North Carolina to S. Brazil  
**Habitat:** inshore waters, rivers and connecting lakes

**ماکوی باله‌کوتاه**

**Order:** Lamniformes: Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 3 - 4 m (9 3/4 - 13 ft)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans; temperate and tropical areas  
**Habitat:** open sea

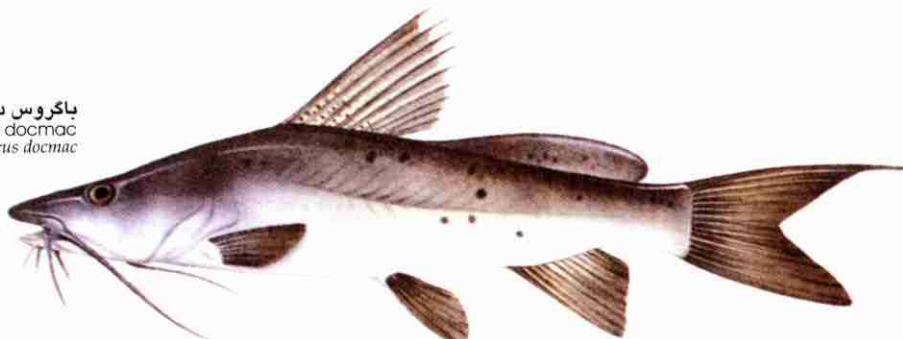
**وال کوسه**

**Order:** Lamniformes: Sharks  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15.2 m (50 ft)  
**Range:** All tropical seas  
**Habitat:** surface waters



وال کوسه  
Whale Shark  
*Rhincodon typus*

باکروس داکمک  
Bagrus docmac  
Bagrus docmac



سوروبیم  
Sürubim  
*Pseudoplatystoma fasciatum*



#### باکروس داکمک

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** W. and central Africa  
**Habitat:** slow-running rivers; backwaters, lakes

#### سوروبیم

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 50 - 90 cm (19 3/4 - 35 1/2 in)  
**Range:** South America: Amazon basin  
**Habitat:** rivers, lakes, flooded forest

#### کاسکادورا

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** South America: Venezuela, Guyana, south to Peru and Argentina; Trinidad  
**Habitat:** rivers, marshes, swamps

#### کاسکارودو

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 18 cm (7 in)  
**Range:** tropical South America: Guyana, south to Paraguay and Uruguay  
**Habitat:** rivers

**کاسکادورا** - این ماهی به خانواده گربه‌ماهی‌های زرده‌پوش کالیچ تیده تعلق دارد و سطح بدنش را صفحه‌هایی استخوانی با نفلمی خاص روی یکدیگر می‌پوشاند. رنگ این ماهی تومند، سبز خاکستری است و چندین چفت تار حسی بلند دارد. مثل پسیاری از اعضای این خانواده، در بستر و غالباً در آبهای باتلاقی و کم‌اکسیژن به سر بردا، در چنین وضعیتی، به سطح آب آمد، با نفس‌های عمیق هوا را به درون می‌کشد و به روده عقیقی خود می‌برد. بدین ترتیب، از اکسیژن هوا استفاده می‌کند. حتی گفته شده می‌شود که می‌تواند مسافت‌های کوتاهی را روی زمین پیماید و در این مدت از هوای موجود درون عروق روده استفاده کند. هنگام تخریزی، لانه‌ای از حباب با هوا و مخاط می‌سازد و آن را میان گیاهان شناور قرار می‌دهد. تخم‌های خود را درون لانه محافظت می‌کنند و ماهی نر مراقبت از لانه و همچنین نگهداری از نوزادان را پس از باز شدن تخم‌ها، به عنده می‌گیرد.

**کاسکارودو** - این ماهی گسترش بسیاری یافته و به خانواده گربه‌ماهی‌های زرده‌پوش امریکای جنوبی، موسوم به کالیچ تیده تعلق دارد. ۱۳۰ گونه مختلف از این ماهی وجود دارد که با توجه به نام آن، صفحه‌های استخوانی سنگینی که با یکدیگر هم‌پوشانی دارند، سطح بدن شان را می‌پوشاند. بدین این ماهی در مقایسه با دیگر اعضای خانواده باریکتر است. سرش زیبا و زاویده دارد و دو چفت تار در اطراف دهانش وجود دارد. در بستر رودخانه زندگی می‌کند و هنگام غروب و شب بیشتر فعال است. هنگام تخریزی، ماهی نر با استفاده از مخاط و هوایی که به درون آب می‌دمد، مجموعه‌ای از حباب‌های کف‌آلود را می‌سازد و آن‌ها را معمولاً میان گیاهان شناور قرار می‌دهد. آن گاه تخم‌ها درون این حباب‌های محافظت قرار می‌گیرند.

**باکروس داکمک** - از اعضای خانواده‌ای از گربه‌ماهی‌های تکامل یافته و تبعه‌های شکمی و پشتی قوی و نیزمندی برخوردارند. بر پشت این ماهی، بالمای دراز و گوشی وجود دارد، سرش تخت و صاف است و لب بالایی داشت به صورت یک رشته باریک گسترش یافته است. از ماهی‌های شکارچی است و در بستر زندگی می‌کند. ماهی‌های بزرگ‌سال عمدتاً از ماهی‌های دیگر تعذیه می‌کنند و نوزادان شان، لارو حشرات و سخت‌پستان را می‌خورند. این ماهی در محدوده زیستی خود ارزش اقتصادی بسیاری دارد.

**سوروبیم** - این ماهی خاص، به خانواده پیمودیده از گربه‌ماهی‌های امریکای جنوبی تعلق دارد. بوزه‌اش دراز است و نوارهای تیره و نامنظمی روی سطح بدن باریکش دیده می‌شود و لکه‌های سیاه رنگی نیز روی بالها و قسمت انتهایی بوزه‌اش قرار دارد. پراکندگی این نقوش روی بالها، تنوع فراوانی دارد. مانند دیگر گربه‌ماهی‌ها، در بستر آب زندگی می‌کند و به نظر می‌رسد که عمدتاً از جانوران بی‌مهره تعذیه می‌کند. چندین چفت تار حسی در اطراف دهان، به این ماهی در پیدا کردن غذا کمک می‌کنند. بخلاف بیشتر ماهی‌های آمازون، نمی‌تواند خود را با تعذیه از مواد گیاهی انبوهی که به درون آب می‌ریزد، سازگار کند.



کاسکادورا  
Cascadura  
*Hoplosternum littorale*

کاسکارودو  
Cascarudo  
*Callichthys callichthys*



**کندیرو**  
*Candiru*  
*Vandellia cirrhosa*



مجرای ادرار وارد شود، با استفاده از خارهای روی پوشش آبشن خود در آن مستقر می‌شود. این خارها به ماندن حیوان در محفظه ذرون آبشن ماهی‌های بزرگ کمک می‌کند. در این وضعیت خارج کردن آن بسیار دشوار و دردناک است.

**کیو کیو** - این ماهی یکی از حدوداً ۱۳۰ گونه گربه‌ماهی‌های امریکای جنوبی در خانواده دورابدیده به شمار می‌رسد. این ماهی‌ها به گربه‌ماهی‌های خاردار معروفاند و در امتداد بدن شان، ردیفهایی از سفحات استخوانی وجود دارد که غالباً دارای تیغه‌دان و قسمت جلوی دو باله پشتی و شکمی آن‌ها نندانهای است. این ماهی بسترهای به آرامی حرکت می‌کند و بدون ندنان است و غذای خود را روی لحن بستر آب با بیرون کشیدن لازو حشرات از میان گل و لای و برگ‌های بوسیده به دست می‌آورد.

**کاؤسر ماهی قهوه‌ای** - این ماهی متعلق به گروهی از ماهی‌های امریکای شمالی است که به کاؤسرها معروفاند. آن‌ها را باید به دم گردشان می‌توان به سادگی از دیگر گربه‌ماهی‌ها تمیز داد. اندازه بدن این ماهی باریک‌چشم، متوسط است. بدنش خالدار و غالباً خاکستری است و قسمت‌های زیرین بدنش روشن‌تر است. باله مقدی، برایه بلندی قرار دارد و دارای بالهای کوچک از چربی است. چندین تار جنسی، دهان این ماهی را احاطه کرده‌اند. جانوری سترزی است و معمولاً در آبهایی که دارای پوشش گیاهی غنی است، یافت می‌شود. غذای خود را بیشتر از بی‌مهرگانی مانند لازو حشرات و نرم‌تنان تأمین می‌کند و البته مواد گیاهی و ماهی نیز می‌خورد. شب‌هنگام تغذیه می‌کند و با استفاده از تارهای حسی روی چانه به جست‌وجوی غذا می‌پردازد. هنگام بهار، حفراهای نه‌جندهان گود، روی سطح کل‌ها ایجاد می‌کند و در آن تخم می‌ریزد. سطح این تخم‌ها چسبناک است و تشکیل خوشه‌ی می‌دهند. وظیفه نگهداری و مراقبت از تخم‌ها به عهده ماهی نر است. پس از باز شدن تخم‌ها، نوزادان به شکل گروهی به شنا می‌پردازند و تا زمانی که طول شان به حدود  $2/5$  سانتی‌متر برسد، نر و ماده، هر دو، از آن‌ها نگهداری می‌کنند. این ماهی ارزش تجاری ندارد، با این‌همه به کشورهای زیادی در بیرون از قلمروی بومی خود برده شده است.

**گربه‌ماهی آب شیرین استرالیایی** - این ماهی مثل مارماهی آرایشگر، از اعضای خانواده پلوتوسیده است و طرح بالمهایش به آن شباهت دارد. اولین باله پشتی، بلند و برایه‌ای کوتاه قرار گرفته است و دومین باله پشتی، به باله مقدی و دم بیوسته است. تیغه‌ایی که روی بالمهای پشتی و شکمی وجود دارند، می‌توانند باعث ایجاد جراحت و زخم‌های دردناکی شوند. رنگ بدن این ماهی ممکن است قهوه‌ای یا سبز مات باشد، ولی در هر حال، نقشی تیره‌ای روی بدن دیده می‌شود. غذای این ماهی، بیشتر از بی‌مهرگانی

**کندیرو** - این ماهی کوچک و ظریف به خانواده‌ای از گربه‌ماهی‌های انگلی، موسوم به تریچومیکتریده تعلق دارد که همگی را می‌توان در امریکای جنوبی یافت. این ماهی فلس ندارد و بدنش باریک، دراز و شفاف است و باله پشتی آن در عقب بدن و در نزدیکی دم قرار گرفته است. دو چفت تار حسی نسبتاً کوتاه، از اطراف دهان اوخته است. مانند دیگر اعضای خانواده‌اش زندگی دارد و از خون ماهی‌های دیگر تغذیه می‌کند. با ندانهای نیز خود، پوست ماهی‌های کوچک را سوراخ می‌کند و خون شان را می‌خورد. در مورد ماهی‌های بزرگ‌تر قضیه متفاوت است؛ چنان که به درون دستگاه آبشن ماهی‌های بزرگ‌تر نفوذ می‌کنند و همان‌جا مستقر می‌شوند، آن‌گاه خون حیوان میزبان را می‌مکنند. پس از سپر شدن، بدن باریک این ماهی به شکل قابل توجهی متورم می‌شود. معمولاً در شب یا هنگام طلوع و غروب افتاب فعال است و در غیر از وقت غذا خوردن، ممکن است خود را در شن‌های بستر رودخانه مدهفن کند. گفته می‌شود که این حیوان عادت دارد به مجرای ادرار انسان‌های در حال شست و شو در آب و همچنین پستاندارانی که در آب ادرار می‌کنند، داخل شود. همچنین، عقیده بر این است که این ماهی ادرار را با آبی که از مجرای تنفسی ماهی‌های بزرگ خارج می‌شود، اشتیاه می‌گیرد. هنگامی که این ماهی به

**کندیرو**  
**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2.5 cm (1 in)  
**Range:** South America: Amazon basin  
**Habitat:** rivers, streams

**کیو کیو**  
**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** South America: Amazon basin  
**Habitat:** rivers, lakes, flooded forest

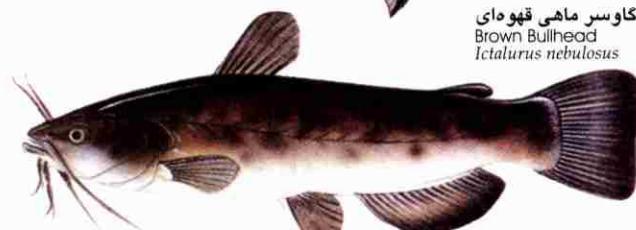
**کاؤسر ماهی قهوه‌ای**  
**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 - 46 cm [11 3/4 - 18 in]  
**Range:** S. Canada, E. USA to Florida; introduced in W. USA, New Zealand, Europe  
**Habitat:** muddy-bottomed ponds and rivers

**گربه‌ماهی آب شیرین استرالیایی**  
**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** S. and E. Australia  
**Habitat:** rivers

**کیو کیو**  
*Culiculæ-culiculæ*  
*Oxydoras niger*



کاؤسر ماهی قهوه‌ای  
Brown Bullhead  
*Ictalurus nebulosus*



گربه‌ماهی آب شیرین استرالیایی  
Australian Freshwater Catfish  
*Tandanus tandanus*



## گربه ماهی‌ها

گربه ماهی رهو  
Walking Catfish  
*Clarias batrachus*



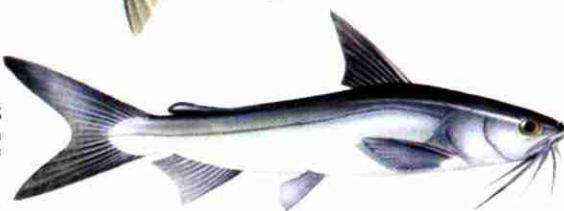
گربه ماهی باله‌نیزه‌ای  
Gafftopsail Catfish  
*Begre marinus*



گربه ماهی پانکاس  
Pungas Catfish  
*Pangasius pangasius*



گربه ماهی سخت‌سر  
Hardhead Catfish  
*Arius felis*



### گربه ماهی باله‌نیزه‌ای

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Cape Cod to Panama, including Gulf of Mexico  
**Habitat:** coastal waters, bays, estuaries

و شکمی این ماهی دراز، روی پایه‌های بلندی قرار می‌گیرد و در اطراف دهان چندین چفت تار حسی وجود دارد. پوست بدن، بدون فلس است. اما مقادار زیادی مخاط لزج، سطح آن را فرا گرفته که ماهی را بیرون از آب محافظت می‌کند. این ماهی در استخراخها و آبگیرهای وقت زندگی می‌کند؛ برخی از این آبگیرها در خشکسالی‌های طولانی مدت، ازین می‌روند. در صورت بروز چنین رخدادی، این ماهی از باله‌های شکمی خود به جای پا استفاده می‌کند و با حرکاتی شبیه به مار، روی زمین حرکت می‌کند و به آبگیر دیگری می‌رود. در صورت لزوم می‌تواند خود را درون گل‌های بستر آبگیر مدفعون کند و در طول فصل خشکسالی تا پارش باران غیر فعال باقی بماند. این ماهی غذای خود را از بی‌مهره‌های آبزی و ماهی‌های دیگر تأمین می‌کند.

### گربه ماهی رهو

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30.5 cm (12 in)  
**Range:** India, Sri Lanka, S.E. Asia; introduced in USA: Florida  
**Habitat:** slow-moving, often stagnant waters

گربه ماهی رهو - یکی از اعضای خانواده آریده و از گربه‌ماهی‌های دریایی است. بدنش باریک و کشیده است و بالهای پشتی بلندی دارد و دم شکاف عمیقی برداشته است. بیش ترین میزان فایلت را شبها دارد و از خرچنگها و برخی میگوها و ماهی‌ها تغذیه می‌کند. دسته‌های بزرگی از این ماهی با هم به شنا می‌پردازند. آن‌ها می‌توانند با استفاده از ماهیچه‌های ویژه، بادکیسه شنای خود را به لرزه اندازند و صدای بلندی تولید کنند. تخریزی در فصل تابستان صورت می‌گیرد و به محض ریخته شدن تخم‌ها، ماهی نر آن‌ها را به درون دهان می‌برد. تخم‌ها تا هنگام باز شدن، همان جا می‌مانند. این ماهی تا مدتی که تخم‌ها در دهانش هستند، نمی‌تواند غذا بخورد. نوزادان پس از تولد، از دهان ماهی نر به عنوان پناه‌گاه استفاده می‌کنند.

### گربه ماهی سخت‌سر

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30.5 cm (12 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Cape Cod to Panama (rare north of Virginia)  
**Habitat:** coastal waters, estuaries

مانند صدفهای خوارکی، میگو و کرم‌ها تشکیل می‌شود. تارهای حسی متعددی که در اطراف دهان قرار گرفته است، در یافتن غذا کمک می‌کند. هنگام تولید مثل، تخم‌ها را در لانه‌های متوری که در ماسه یا شن‌های بستر آب می‌سازد، می‌گذارد و یکی از والدین - معمولاً ماهی نر - از آن‌ها مراقبت می‌کند.

### گربه ماهی باله‌نیزه‌ای

- یکی از خانواده‌های بزرگ گربه‌ماهی‌ها موسوم به آریده است. ویزگی متمایزکننده این ماهی باله پشتی بلند آن است که اوین شعاع آن رشدی فزاینده بافته و به رشتہ‌ای بلند و باریک تبدیل شده است. نخستین شعاع‌های باله‌های شکمی نیز بیش از حد رسیده کرده و به تیغه‌هایی تبدیل شده‌اند که می‌توانند جراحات بسیار دردناکی وارد آورند. همچنین، دارای دو چتر رشتہ‌های تارهای مانند در اطراف دهان است که یکی کوتاه و دیگری بلند و شبیه به روبان است. این ماهی از بسیاری از خویشاوندان خود در آب‌های شیرین فعال تر است. با این همه، بیشتر غذای خود را از بستر دریا و با خوردن خرچنگ‌ها، میگوها و ماهی‌ها به دست می‌آورد. عادات تولید مثلی این ماهی غالباً توجه است: در تایستان تخریزی می‌کند و پس از گذاشتن تخم‌ها، ماهی نر آن‌ها را باور ساخته، به درون دهان می‌کشد و تخم‌ها تا بازشدن همان جا می‌مانند. تعداد تخم‌ها ممکن است بین ۱۰ تا ۳۰ عدد باشد و ماهی نر تا مدتی که تخم‌ها را در دهان نگه می‌دارد، نمی‌تواند غذا بخورد. حتی تا چند هفته پس از بازشدن تخم‌ها، نوزادان از دهان و الین خود به عنوان پناه‌گاه استفاده می‌کنند.

### گربه ماهی پانکاس

- این ماهی متعلق به خانواده گربه‌ماهی‌های موسوم به پانگاسیده است. شکم آن نسبتاً باریک‌چشم، خمیده و پشتی تا حدی صاف و تخت است. باله پشتی بلند است و روی پایه‌ای کوتاه قرار دارد و دم دارای شکافی عمیق است و نزدیک دهان یک چفتار حسی قرار دارد. به نظر می‌رسد شب‌هنگام فعل باشد. در بستر آب، از لجن و قطعات و تکه‌پاره‌های مواد موجود در کف و جانوران بی‌مهره تغذیه می‌کند.

### گربه ماهی رهو

- این ماهی قادر است روی سطح زمین حرکت کند و در اثای آن، توانایی تنفس در هوا را نیز دارد. به خانواده کلاریده متعلق است. اعضای این خانواده، دارای اندام‌های منشعب تنفسی اضافی و ویژه‌ای هستند که کمان‌های باله را باز نگه می‌دارد. این‌ها ساختارهای کیسه‌مانندی هستند که زواید منشعب فراوانی دارند و به خوبی عمل تنفس را با رگ‌های خونی انجام می‌دهند. بالهای پشتی

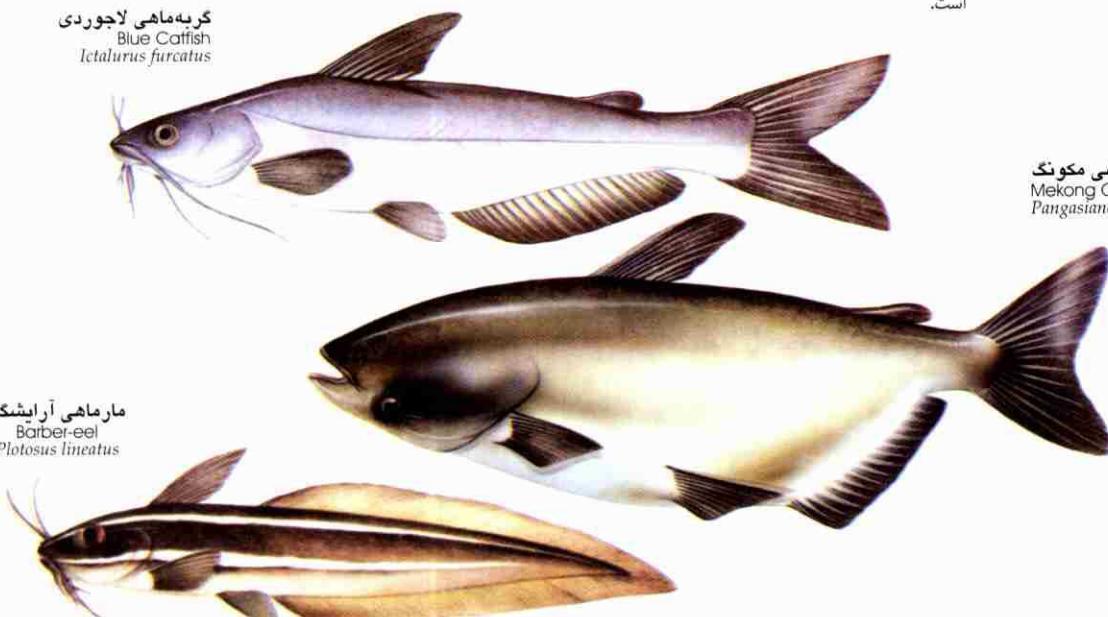
گربه‌ماهی کهربایی  
Electric Catfish  
*Malapterurus electricus*



**گربه‌ماهی لاجوردی** - این ماهی از بزرگ‌ترین گربه‌ماهی‌های امریکای شمالی است. وزنش به بیش از ۴۵ کیلوگرم می‌رسد و امروزه از گونه‌های ارزشمند تجاری است. بدنش باریک است و رنگ آبی نقره‌ای کدری، سطح آن را پوشانده که در قسمت شکم به سفیدی می‌زند. دمش شکاف عمیقی دارد و باله مقدعی اش بلند و دارای باله کوچکی از جزوی است. چند جفت تار حسی در اطراف دهان قرار گرفته‌اند. در قیاس با محل زندگی دیگر گربه‌ماهی‌ها در آب‌های به مراتب زلال‌تر و با جریان سریع‌تر زندگی می‌کند و حتی به تنابها و اشباع‌ها نیز می‌رود. از خرچنگ‌های آب شیرین و ماهی‌های دیگر نیز تغذیه می‌کند. لانه‌ای در بنای سخره یا کنده‌ای به گل نشسته در بستر رودخانه یا دریاچه می‌سازد و درون آن تخم‌ریزی می‌کند. هر دو ماهی از تخم‌ها و نوزادان مراقبت می‌کنند.

**گربه‌ماهی مکونگ** - این ماهی غول‌پیکر از اعضای خانواده‌ای از ماهی‌های آب‌های شیرین آسیا، موسوم به پانگاسیده است که شامل حدوداً ۲۵ گونه می‌شود. این ماهی با پشت تخت و صاف خود و شکمش که خمیدگی نسبتاً زیادی دارد، از دیگر ماهی‌ها متمایز است. تفاوت آن با دیگر اعضای خانواده، به خاطر پائین قرار گرفتن چشمها است که سر و تنه به نظر می‌رسد. دندان ندارد و برای تولید مثل به مناطق بالادست رودخانه‌ها مهاجرت می‌کند و در دریاچه‌ها و ریزابه‌ها تخم می‌ریزد.

گربه‌ماهی لاجوردی  
Blue Catfish  
*Ictalurus furcatus*



مار ماهی آرایشکر  
Barber-eel  
*Plotosus lineatus*



گربه‌ماهی سمی  
Tadpole Madtom  
*Noturus gyrinus*

**گربه‌ماهی سمی** - گربه‌ماهی کوچکی است که در بیخ تیغ‌های شکمش، غده‌های ترشح‌کننده سم وجود دارد. مانند گونه‌های دیگر، باله‌های گوشی و بلندی در پشت دارد که باله بالای دم در هم می‌آمیزد. این ماهی، آبهای دارای بستر گلی و پوشش گیاهی غنی را ترجیح می‌دهد و غالباً زیر سرگها و الواهها به شکار می‌پردازد. از ماهی‌های کوچک، لارو حشرات و سخت پوستان تغذیه می‌کند. در فصل تابستان تخم‌ریزی می‌کند و تخم‌های خود را درون جاله نهنجنان ژرفی که خود در بستر رودخانه حفر کرده است، می‌ریزد.

**گربه‌ماهی کهربایی** - این ماهی جاق و کوتاه و بدون فلس، باله پشتی ندارد. اما یک باله چربی گوشتلای، نزدیک دمین قرار دارد. لکه‌های تیره‌رنگ و نامنظمی سطح بدن را پوشانده و به آن ظاهری خال خالی پخشیده است. چندین جفت تار حسی اطراف دهان را فراگرفته‌اند. نزدیک باله دمی ماهی‌های جوان، نوار سیاه‌رنگی جلوه‌گری می‌کند. این گربه‌ماهی به خانواده مالاپترویده تعلق دارد که گفته می‌شود تنها دارای یک عضو دیگر به نام ام. میکروستوما است که در افريقا یافت می‌شود. این ماهی بارهای الکتریکی‌ای با قدرت چندین ولت تولید می‌کند. اندازه‌های الکتریکی زیر پوست، بیشتر بدن را در بر می‌گیرند. از توان الکتریکی برای دفاع استفاده می‌کند و می‌تواند حتی انسان را بی‌هوش کند. همچنان، گفته می‌شود که طعمه خود را با وارد آوردن شوک الکتریکی به چنگ می‌آورد. این ماهی مطمئناً بسیار کند و کوچک تحرک است و به دست آوردن غذا برایش به هر شیوه‌ای بسیار سخت و دشوار است.

گربه‌ماهی سمند

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 cm (4 in)  
**Range:** S. Canada, USA: North and South Dakota to Texas, New York to Florida  
**Habitat:** lakes, quiet streams, ponds, marshes

گربه‌ماهی کهربایی

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20.5 cm - 1.2 m (8 in - 4 ft)  
**Range:** Tropical Africa  
**Habitat:** swamps, reedbeds in rivers

گربه‌ماهی لاجوردی

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.5 m (5 ft)  
**Range:** USA: Minnesota and Ohio, south through Mississippi River system and Gulf states, Mexico  
**Habitat:** rivers, lakes

گربه‌ماهی مکونگ

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 2.4 m (8 ft)  
**Range:** China, S.E. Asia  
**Habitat:** lakes, rivers

گربه‌ماهی مکونگ  
Mekong Catfish  
*Pangasianodon gigas*

**ماهی لعابی** - از گربه‌ماهی‌هایی است که در افریقا و آسیا یافت می‌شود. بدن این ماهی بدون قلس است و در اطراف دهانش، ۴ چفت تار آویخته است. باله مقدونی، دراز و کشیده و باله پشتی کوچک است. در آب‌های کم عمق به سر می‌برد و از ماهی‌های کوچک و لارو حشرات تغذیه می‌کند. تخم‌بری در طول فضول بارانی انجام می‌پذیرد. به عنوان ماهی خوداکی صید می‌شود و نمونه‌های کوچک آن را در آکواریوم نگه می‌دارند.

### ماهی آرایشکر

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: E. Africa to Sri Lanka and S.E. Asia  
**Habitat:** coastal waters, estuaries, reefs

### ماهی لعابی

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 36 cm (14 1/4 in)  
**Range:** W. and central Africa  
**Habitat:** lakes, rivers

### مندی

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** South America: Amazon basin  
**Habitat:** rivers, streams, flooded forest

### ولز

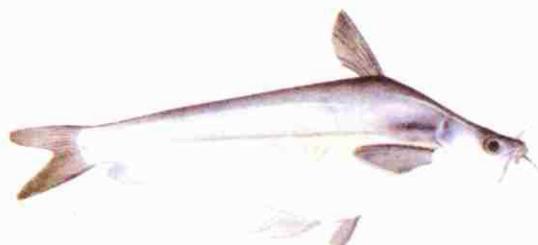
**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 - 3 m (3 1/4 - 9 3/4 ft)  
**Range:** Central and E. Europe to S. Russia; introduced in Britain  
**Habitat:** rivers, lakes, marshes; brackish water in Baltic and Black Seas

### وی‌بی‌ها

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 53 cm (20 3/4 in)  
**Range:** South America: S. Brazil, Uruguay, Paraguay, N. Argentina  
**Habitat:** rivers

**مندی** - این ماهی متعلق به خانواده‌ای مشتمل از حدوداً ۲۸۵ گونه مختلف از گربه‌ماهی‌های امریکای جنوبی است که به گربه‌ماهی‌های جاق یا گربه‌ماهی‌های سبیل دراز موسوم‌اند. مانند دیگر اعضای این خانواده، دارای بدنه بدون قلس و سه چفت تار است که یکی از آن‌ها تقریباً به درازای طول بدنه است. غالباً هنگام غروب و شب فعال است و از این تارها برای یافتن غذا بهره می‌برد. اگرچه گربه‌ماهی‌ها عموماً بستزی‌اند، اما این ماهی‌ها روی سطح آب، از میوه‌ها و دانه‌هایی که در آب می‌افتد، هم روی لحن و برگ‌های پوسیده کفت آب، غذای خود را می‌یابد. از جانوران بی‌مهره کفت آب نیز تغذیه می‌کند.

**مارماهی آرایشکر** - این ماهی عضو خانواده‌ای شامل ۲۰ تا ۲۵ گونه مختلف است. همه این ماهی‌ها را در مناطق میان اقیانوس هند و آرام پیوند یافت. بدنه این ماهی دزار و شبیه گربه‌ماهی است. دارای دو باله پشتی، یکی درست در عقب سر و دیگری در امتداد دم و بالمهای مقدونی است. همچون بیشتر گربه‌ماهی‌ها، تبغ‌های روی بالمهای شکمی و پشتی، می‌تواند باعث وارد آمدن جراحات بسیار در دندهای شود. در اطراف دهان، یک چفت تار خسی قرار گرفته است. ماهی‌های جوان کاملاً متمایزند و نواههای به رنگ روشن، تمام بدنه را از پوزه تا دم، در بر می‌گیرد. قسمت پشت ماهی‌های مسن‌تر، به رنگ قهوه‌ای است و این رنگ در قسمت شکم، جای خود را به قهوه‌ای روشن یا سفید می‌دهد.



ماهی لعابی  
Butterfish (Siluriformes)  
*Schilbe mystus*



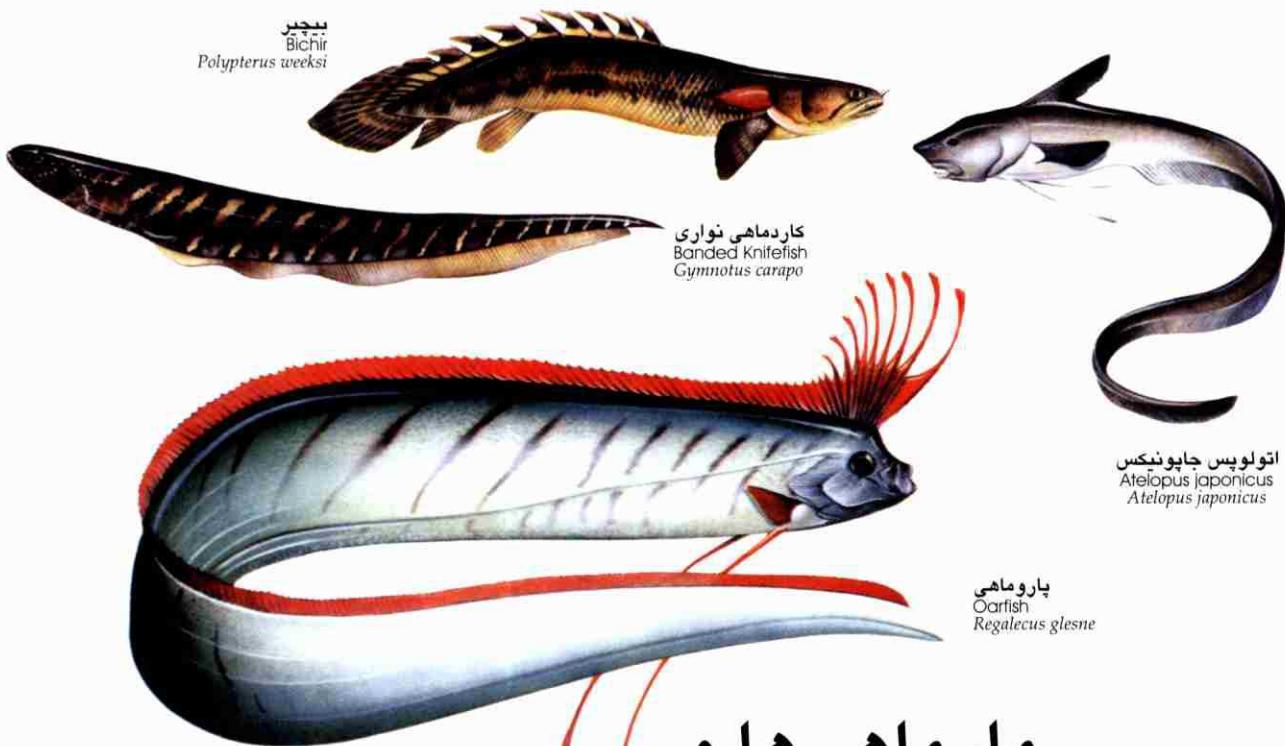
مندی  
Mandi  
*Pimelodus blodii*



ولز  
Wels  
*Silurus glanis*



وی‌بی‌ها  
Viejá  
*Plecostomus commersonii*



## مارماهی‌ها و ماهی‌های مشابه

مقدی است، اما بالمهای لگنی‌اش باریک‌اند و بالای آن‌ها زبانه‌هایی از پوست وجود دارد. با حرکاتی موج‌وار جایه‌جا می‌شود و چنان که می‌گویند، مسیب بسیاری از داستان‌های تخیلی درباره مارهای دریایی است. دهان کوچک این ماهی انعطاف‌پذیر و بدون دندان است و خود از سخت‌بوستان می‌گومندند تغذیه می‌کند. ظاهرًا تنها یک یا دو گونه از این ماهی عجیب وجود دارد.

**کاردماهی نواری** – یکی از ۳ گونه متعلق به خانواده چیمنوتیده از ماهی‌های امریکای جنوبی است. این ماهی دراز، شیبه به مارماهی‌ها است و باله مقدی آن بیشتر طول بدن را در بر می‌گیرد. گذشته از این ویژگی، یک باله شکمی نیز دارد و بدون هر باله دیگری است. با حرکات موجی باله مقدی، به عقب و جلو حرکت می‌کند، ولی معمولاً کم تحرک و کند است. غالباً هنگام طلوع و غروب خورشید فعال است و در آب‌های کدر، به جای استفاده از بینایی ضعیف‌شش، از توان الکتریکی خود برای پیدا کردن مسیر بهره می‌برد. بالس‌های الکتریکی این ماهی بسیار ضعیفتر از بالس‌های مار ماهی الکتریکی است، اما آن را قادری سازد تا به سادگی راه خود را پیدا کند. ماهی‌های باله شکمی سخت‌بوستان و ماهی‌ها تغذیه می‌کنند و نوزادان از سخت‌بوستان و لازو حشرات تغذیه می‌کنند.

**مارماهی اروپایی** – این ماهی را می‌توان به راحتی در آب‌های شیرین باز شناخت، چرا که تنها مارماهی این آب‌های است. البته در جاهای دیگر آن را از بالمهای شکمی گرد، دندان‌های کوچک و باله پشتی‌اش که درست از قسمت عقب سر آغاز می‌شود می‌توان تمیز داد. بدن را غلس‌های

اتولوپس جاپونیکس – این ماهی غیر معمول، بدنی دراز و دوکی‌شکل و سری نسبتاً بزرگ دارد. باله لگنی آن شبیه به رشته‌های نخ است و تنها باله پشتی آن بر پایه‌ای کوتاه قرار گرفته است. باله مقدی این ماهی دراز است و به باله دمی آن می‌پیوندد. بدنش نرم و شکننده است و معلو نمونه‌های یافتشده اسیب دیده‌اند. تنها آرواره بالای آن دارای دندان است و آرواره پایینی در زیر بوزه‌ای برجسته، عقب نشسته است. از عادات این ماهی آگاهی دقیقی در دست نیست، ولی گمان می‌رود در بستر دریا و از مهرگان بسترهای تغذیه می‌کند.

**بیچیر** – بدن دراز این ماهی با قفس‌های سخت و الماس‌مانندی پوشیده شده است. اندن دیگر اعضای خانواده، در آب‌های مملو از گیاهان ساکن است. باله پشتی و پرده این ماهی، از پندهای باله پرچم‌مانند تشکیل شده که هریک از آن‌ها بر یک شعاع استخوانی تکیه دارند و باله شکمی بادینزی شکل آن نیز بر لیمای گوشتابلو قرار دارد. این ماهی از دوزیستان و ماهی‌ها تغذیه می‌کند.

**پاروماهی** – ماهی بسیار متمایز و مشخص، با بدنی دراز و رویان مانند که در دو سو فشرده‌گی بسیار زیادی دارد. باله شکمی درست از زیر پوزه شروع می‌شود و طول بدن را طی می‌کند. چند شعاع اول باله، رشد فرایندهای یافته و تبدیل به یک کاکل شده‌اند. این ماهی بدون باله

### اتولوپس جاپونیکس

**Order:** Lampridiformes: Dealfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: E. African coast to Japan  
**Habitat:** deep sea, 180 - 550 m (600 - 1,800 ft)

### بیچیر

**Order:** Polypteriformes: Bichirs  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 40 cm (15 3/4 in)  
**Range:** Central Africa: upper Congo basin  
**Habitat:** lakes, rivers

### پاروماهی

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 7 m (23 ft)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans: temperate and tropical areas  
**Habitat:** open sea at 300 - 600 m (980 - 2,000 ft)

### کاردماهی نواری

**Order:** Cyprinidae: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** Central and South America: Guatemala to N. Argentina  
**Habitat:** creeks, slow murky water

مارماهی اروپایی  
European Eel  
*Anguilla anguilla*



ریزی می‌پوشاند. همچنان که ماهی‌ها به بلوغ جنسی نزدیک می‌شوند، رفته رفته از آب‌های شیرین به طرف قسمت‌های میانی آقیانوس اطلس مهاجرت کرده، در آن جا تخریزی می‌کنند و سپس می‌مرند. نوزادان ۳ سال در آب‌های سطحی شناور می‌مانند و کم کم توسط جریان‌های آقیانوسی به سمت آب‌های ساحلی برگشت داده می‌شوند. در اینجا نوزادان دگردیسی می‌یابند و به نوزاد مارماهی تبدیل می‌شوند؛ آن گاه به مصب رودخانه وارد می‌شوند. در این محل از ماهی‌ها و حشرات تغذیه می‌کنند و بالغ می‌شوند. زنگ این مارماهی در دوره زندگی‌اش در آب‌های شیرین، قهوه‌ای مایل به زرد است، اما همچنان که بزرگتر می‌شود، زنگ به تیرگی می‌گراید و تقریباً سیاه می‌شود. اما زنگ شکمی نقره‌ای است. این مارماهی منبع غذایی ارزشمندی است و معمولاً به مقدار زیادی صید می‌شود. مارماهی امریکایی به مارماهی اروپایی شباهت زیادی دارد. آن را در خط ساحلی امریکای شمالی یا آقیانوس اطلس می‌توان یافت. در قسمت‌های غربی اطلس مرکزی تخریزی می‌کند و نوزادان پس از یک سال به آب‌های ساحلی برمی‌گردند.

**مارماهی الکتریکی** – این ماهی تنها گونه موجود در خانواده الکتروفوریده است. البته یک مارماهی واقعی نیست، ولی بدن دراز و استوانه‌ای شکلش به مارماهی شباهت دارد. باله مقعدی، بیشتر طول بدنه را تا انتهای دم می‌پوشاند. این ماهی بدون باله پشتی و مقعدی و دم است. در آب‌های گل آسود و کم‌اسیژن زندگی می‌کند و می‌تواند در سطح آب با نفس‌های عمیق، مقداری از مواد را به درون دهان بکشد که قسمتی از اسیژن آن از طریق مناطق ویژه‌ای تشکیل از رگ‌های خونی درون دهان، جذب بدنه می‌شود. بیشتر بدنه درشت این ماهی، از اندازه‌ای الکتریکی پوشیده شده است. این اندازه‌ها در واقع ماهی‌چهه‌های غیری یافته هستند که بازه‌های الکتریکی با ولتاژ بسیار بالا تولید می‌کنند؛ ماهی از این بار الکتریکی برای کشتن طعمه یا دفاع از خود استفاده می‌کند. هر اندام الکتریکی از چندین صفحه الکتریکی تشکیل شده است که هر یک ولتاژ اندکی تولید می‌کند. ولتاژ تمام این صفحات با یکدیگر جمع شده، تا ۵۰۰ ولت باز الکتریکی تولید می‌کنند. چنین ولتاژی ماهی‌های کوچک را به راحتی می‌کشد و می‌تواند به انسان شوک شدیدی وارد آورد. این ماهی همچنین می‌تواند پالس‌هایی با ولتاژ پایین تولید کند که در آب‌های کدر که قوه بینایی کارساز نیست، به جهت یابی ماهی کمک می‌کنند. ماهی‌های جوان از بی‌مهرگان بسترهای تغذیه می‌کنند، ولی ماهی‌های بالغ غالباً از ماهی‌ها تغذیه می‌کنند و بیشتر آن‌ها را پیش از خوردن با استفاده از انرژی الکتریکی خود می‌کشند.

مارماهی باریک  
Slender Snipe Eel  
*Nemichthys scolopaceus*

مارماهی برنج‌زار  
Rice Eel  
*Monopterus alba*

مارماهی اروپایی

**Order:** Anguilliformes: Eels  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 50 cm - 1 m (19 3/4 in - 3 1/4 ft)

**Range:** N. Atlantic Ocean; coasts from Iceland to N. Africa; Mediterranean and Black Seas; fresh water in Europe and N. Africa  
**Habitat:** coastal waters, estuaries; fresh water: rivers, streams

مارماهی الکتریکی

**Order:** Gymnophioniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2.4 m (8 ft)  
**Range:** N.E. South America, including Amazon basin  
**Habitat:** muddy streams and pools

مارماهی باریک

**Order:** Anguilliformes: Eels  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 - 1.2 m (3 1/4 - 4 ft)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans; temperate and tropical areas  
**Habitat:** open ocean to depths of 1,000 m (3,300 ft)

مارماهی برنج‌زار

**Order:** Synbranchiformes: Swamp-eels  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 91 cm (35 3/4 in)  
**Range:** Japan, N. China to Thailand and Burma  
**Habitat:** rivers, ponds, rice fields

مارماهی کانگر  
Conger Eel  
*Conger conger*



قبل از بالله مقدعی قرار گرفته‌اند. رنگش معمولاً قهوه‌ای تا قهوه‌ای مایل به خاکستری است. ظاهرآ از نرم‌تران بسترهای و پیزه شفابی‌های دریایی تعذیب می‌کند و احتمالاً در هنگام خود را به سمت بستر دریا پایین می‌آورد. این ماهی را بسیار به ندرت می‌توان دید و آگاهی چندانی از عادات زیست‌شناختی‌اش در دست نیست.

**مارماهی زنجیری** - این مارماهی‌ها را می‌توان به‌وفور در اقیانوس هند و ارام یافت. البته برخی از آن‌ها در مناطق استوایی اقیانوس نیز مشاهده می‌شوند. این ماهی در کارائیب فراوان است و میان سخره‌ها، بین شن‌ها و معمولاً در آب‌های کم عمق، به تنها می‌زندگی می‌کند. روی بدن این ماهی جذاب، طرح‌های خاصی را نشان می‌دهد. مارماهی زنجیری همانند این ماهی‌ها را می‌توان به‌وفور در مایل به خاکستری، زرد یا سفید، وجود دارد. بیشتر قسمت‌های بدن ماهی‌های جوان، روش و بخش کمری از آن تیره است. برخلاف اغلب مارماهی‌های این گونه که دارای دندان‌های زاویه‌دار و تیز هستند، دندان‌های این ماهی کند و بیشتر شبیه دندان‌های مولار هستند. از سخت‌پوستان تعذیب می‌کند و گاه در کناره آب یا حتی در بیرون آب، به تعقیب خرچنگ‌ها می‌پردازد.

**مارماهی کانگر** - این ماهی بزرگ را می‌توان به‌وفور در سواحل صخره‌ای یافت. بدن استوانه‌ای شکلش، بدون قلس است و بالهای شکمی بر جستگی یافته‌اند. بالله پشتی و بلند این ماهی، در قسمت جلوی بدن و تزدیک سر روییده است. آرواره بالایی به‌خوبی آرواء پایینی را می‌پوشاند. از ماهی‌ها و سخت‌پوستان، به ویژه خرچنگ‌ها و هشت‌پاها تعذیب می‌کند. غالباً در آب‌های کم عمق تعذیب می‌کند و ماهی‌های بالغ برای تخریبی به آب‌های عمیق‌تر مهاجرت می‌کنند. از درون تخم‌ها، نوزادی با دندان شفاف بیرون می‌آیند. آن‌ها بیش از میلی‌شنبن به مارماهی‌های کوچک، یک یا دو سال در آب‌های سطحی شناور می‌مانند.

**مارماهی کالپر** - این مارماهی با بدن دراز و ظریف و شکنده‌اش و آرواره‌های نسبتاً بزرگ و باز، ظاهری بسیار عجیب دارد. بدینهی است که با بدن لاغر و ظریف خود شناگر قدرتمندی نیست، اما می‌کوشد از ماهی‌های نسبتاً بزرگ تعذیب کند. ظاهرآ در حین شنا آرواره‌های خود را به طور کامل باز نگاه می‌دارد و هر ماهی را سخت‌پوستی که در امتداد مسیرش شنا می‌کند، ناخودآگاه به درون دهان کشیده می‌شود.

#### مارماهی تیغ‌دار (پرسیفرم)

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 75 cm (29 1/2 in)  
**Range:** India, Sri Lanka, S.E. Asia, China, Sumatra, Java, Borneo  
**Habitat:** swamps, rivers, lakes

#### مارماهی تیغ‌دار (نوتاکنتیفرم)

**Order:** Notacanthiformes: Spiny eels  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean; temperate areas; possibly temperate areas of all other oceans  
**Habitat:** deep sea

#### مارماهی زنجیری

**Order:** Anguilliformes: Eels  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 90 cm (35 1/2 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Bermuda to Brazil, including Caribbean  
**Habitat:** coastal waters

#### مارماهی کانگر

**Order:** Anguilliformes: Eels  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2.7 m (9 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: coasts from Iceland to N. Africa; Mediterranean Sea  
**Habitat:** shallow waters, often close to rocks

#### مارماهی تیغ‌دار (پرسیفرم) Spiny Eel (Perciform) *Mastacembelus armatus*



#### مارماهی تیغ‌دار (نوتاکنتیفرم) Spiny Eel (Notacanthiform) *Notacanthus chemnitzi*



#### مارماهی زنجیری Chain Moray *Echidna catenata*



## مارماهی‌ها و ماهی‌های مشابه



**موری** - این ماهی بیشترین فراوانی را میان مارماهی‌ها دارد. ۱۰۰ گونه از این مارماهی در اقیانوس‌های مناطق معتدل و استوایی به میزان گسترده‌ای پراکنده‌اند. بدون یافتن فلس و پر از طرح‌های تیره‌تگ است و در دو سو دارای فشردگی است. همین ویژگی‌ها باعث شده است تا آن را نمونه ویژگی‌های گروه خود به شمار آورند. بدون باله شکمی است، ولی باله‌های پشتی و مقعدی آن به خوبی تکامل یافته‌اند. دهان بزرگش نیز به دندان‌های نیزه‌مند و تیزی مجده شده است. این شکارچی حربیس، در شکاف صخره‌های زیر آب، خود را جان پنهان می‌کند که فقط سرش دیده می‌شود. آن گاه در انتظار طعمه که غالباً از انواع ماهی و ماهی‌های مرکب است، می‌ماند. در صورت عصباتی شدن، به ماهی شرور و خطناکی تپیدل می‌شود و می‌تواند با دندان‌هایش زخم‌های بسیار شدیدی وارد آورد. این مارماهی از جولای تا سپتامبر تولید مثل می‌کند و تخم‌هایش تا زمان باز شدن بر سطح دریا شناور می‌مانند.

**نوارماهی** - بدن دراز این ماهی، در دو سو فشرده و متراکم است و باله پشتی متمایز و قرمز رنگش تقریباً تمام طول بدن را در بر می‌گیرد. باله‌های لگنی آن کوچک‌ترند و بدون باله مقعدی است و باله دمی اش به شکلی غیرمعمول به طرف بالا برگشته و ظاهری شبیه به یادبین به خود گرفته است. چندین لکه تیره و ویژه در پهلوی نقره‌ای‌اش وجود دارد. دهان این ماهی مانند دیگر اعضای خانواده، قabilیت برجهش‌شدن دارد. از ماهی‌های مرکب و سخت‌بوستان تغذیه می‌کند و گاهی در دسته‌های کوچک حرکت می‌کند، ولی غالباً تنها به سر می‌برد.

**مارماهی ماسه‌ای** - این ماهی عادت دارد با سرعت بسیار زیاد در بسترها تمیز و شنی فرو رفته، خود را پنهان می‌کند که همین عادت عامل نام‌گذاری اوست. به صورت گروهی نیز در سطح آب به شنا می‌پردازد. ۱۲ گونه در خانواده مارماهی‌های ماسه‌ای آمودیتیده وجود دارند که همگی لاغر و درازاند و باله‌های مقعدی کشیده و طویل دارند. غالباً سر این ماهی تیز و زاویه‌دار است و آرواره پایینی قابلیت برجهش شدن دارد. این مارماهی از بلانکتون‌ها تغذیه می‌کند و خود خوراکی مهم برای ماهی‌های بزرگ‌تر است. برخی از این مارماهی‌ها در بیانیز و برقی دیگر در بهار تخم‌بریزی می‌کنند، ولی همه در بستر دریا تخم‌بریزی می‌کنند و تخم‌هایشان به ماسه‌ها می‌جسبند.

**ماهی دهان‌کج** - این ماهی بستری از مدقون شدن زیر گل‌های بستر دریا اوقات خود را می‌گذراند و گاهی مجموعه پیچیده‌ای از تونل‌ها را بدید می‌آورد. از ماهی‌ها، نرم‌تنان و سخت‌بوستان تغذیه می‌کند. به مارماهی شاهست دارد و بدن کشیده و درازش می‌فلس است. بدون باله لگنی است و باله‌های پشتی و مقعدی در امتداد باله دمی قرار گرفته‌اند. بالای سر این ماهی تخت است و چشم‌اش در بالا قرار گرفته‌اند. دهانش مورب و آرواره پایینی از بالایی بزرگ‌تر است. این ماهی به شیخ‌ماهی نیز معروف است و یکی از ۴ گونه خانواده کریپتاکانتودیده به شمار می‌رود.



# ماهی‌های آبنوس و لوله‌ماهی‌ها

ازدهای دریایی نحیف  
Weedy Seadragon  
*Phyllopteryx taeniolatus*

ازدهای بالدار  
Winged Dragon  
*Pegasus volitans*

ازدهای بالدار

**Order:** Syngnathiformes: Pipefishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 14 cm (5 1/2 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans; E. Africa to N. Australia  
**Habitat:** sandy-bottomed shallow waters

ازدهای دریایی نحیف

ازدهای بالدار - ماهی عجیب و دارای بدنی پهن و مستطی است که اطراف آن را حلقه‌های استخوانی احاطه کرده‌اند و دمی باریک‌شونده دارد. پوزه‌اش دراز و سطوح است و دهانی کوچک در بخش زیرین دارد. بالهای سینه‌ای، پهن و بالمانند هستند، در صورتی که بالهای دیگر نسیتاً کوچک‌اند.

**Order:** Syngnathiformes: Pipefishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 46 cm (18 in)  
**Range:** Coasts of S. Australia  
**Habitat:** shallow waters

اسپ دریایی کوتوله

**Order:** Syngnathiformes: Pipefishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 4 cm (1 1/2 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Florida through Gulf of Mexico to Caribbean  
**Habitat:** shallow waters

اسپ دریایی کوتوله  
Dwarf Seahorse  
*Hippocampus zosterae*

اسپ دریایی کوتوله - از سرش که به صورت زاویده‌دار نسبت به بدن قرار دارد و دمش که خمیده و قادر به گرفتن اشیاست، به آسانی قابل تشخیص است. این ماهی کوچک‌ترین گونه ساکن ساحل است. با حرکات ملایم باله عقیقی کوچک خود جهت رانش، به آرامی حرکت می‌کند و با دمش می‌تواند خود را به گیاهان پیچسباند. سختبوستان کوچک و لاروها غذای اصلی این ماهی هستند. فصل جفت‌گیری از فوریه تا اکتبر ادامه می‌یابد و ماهی ماده ۵۰ تخم یا بیشتر در کيسه تخمی ماهی نر می‌ریزد.

پوزه‌لوله‌ای

**Order:** Gasterosteiformes: Sticklebacks, Tube-snouts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 16 cm (6 1/4 in)  
**Range:** Pacific Ocean: coasts of N. America from Alaska to Baja California  
**Habitat:** inshore waters

ماهی ماده تخم‌هایش را درون آشیانه‌ای از جلبک‌ها می‌ریزد و این جلبک‌ها به وسیله رشته‌های مخاطی که ماهی نر با فشار از بدن خود خارج می‌کند، به هم می‌چسبند.

لوله ماهی بزرگ - بدن این ماهی با زره‌های استخوانی پوشیده شده است که اشکال مختلفی به آن می‌بخشنند. پوزه‌اش دراز و لوله‌ای شکل است و دهان کوچکی در انتهای آن قرار دارد و باله عقیقی برجهسته، وسیله

پوزه‌لوله‌ای - بدنی دراز و استوانه‌ای دارد که در هوایی دم به تدریج باریک می‌شود. دهان کوچک در نوک پوزه دار و سخشن قرار دارد. یک باله عقیقی معمولی دارد که در مقابل باله مقدّعی قرار دارد، اما جلوی این باله ۲۶ تا ۲۷ بین جدا از هم هست که اولین باله عقیقی را تشکیل می‌دهند. در گروههایی متشکل از صدها یا حتی هزاران ماهی، حرکت می‌کنند و از سختبوستان کوچک و همچنین، از اشکال دیگر پلانکتون تغذیه می‌کنند.

پوزه‌لوله‌ای  
Tube-snout  
*Aulorhynchus flavidus*



لوله ماهی بزرگ  
Greater Pipefish  
*Syngnathus acus*

ماهی آبنوس پانزده‌تیغی  
Fifteenspine Stickleback  
*Spinachia spinachia*

#### لوله ماهی بزرگ

**Order:** Syngnathiformes: Pipefishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 - 47 cm (11 3/4 - 18 1/2 in)

**Range:** E. Atlantic Ocean: coasts of Norway to N. Africa; Mediterranean and Adriatic Seas  
**Habitat:** shallow waters with sandy or muddy bottoms

ماهی آبنوس چهارتیغی - هم در آب شور و هم در آب شیرین یافت می‌شود. مناطقی را ترجیح می‌دهد که پر از جلبک‌های دریایی است. بدنش برخنه و بدون صفحات ماهی آبنوس سه‌تیغه‌ای است، ولی برستگی‌هایی استخوانی در هر دو طرف شکمش دیده می‌شود. سخت‌بوستان کوچک غذای اصلی اش را تشکیل می‌دهند. مانند ماهی‌های آبنوس دیگر، در بهار و اوایل تابستان تخم‌بری می‌کنند. ماهی نر لانه‌ای می‌سازد که ماده تخم‌هایش را آن جا می‌ریزد. ماهی نر تا زمان تبدیل تخم‌ها به نوزاد، از آن‌ها مراقبت می‌کند.

#### ماهی آبنوس پانزده‌تیغی

**Order:** Gasterosteiformes: Sticklebacks; Tube-snouts

**Family:** No Fish family information

**Size:** 15 - 19 cm (6 - 7 1/2 in)

**Range:** Coasts of Scandinavia, Britain, N. Europe

**Habitat:** shallow, coastal water

ماهی آبنوس سه‌تیغی - ماهی کوچکی است و سه خار ویژه در پشت‌شدن دارد. بدون فلس ولی پوشیده از صفحات استخوانی است. تقریباً از همه موجودات کوچک در دسترس، مانند سخت‌بوستان، کرمها، نرم‌تنان، تخم‌ها و لا ره ماهی‌ها و حتی برخی مواد گیاهی تقدیم می‌کند. حیوان نر در فصل جفت‌گیری که در امریکای شمالی و اروپا، بهار و اوایل تابستان است، دارای شکمی به رنگ قرمز روشن می‌شود. از بریده‌های گیاهان، لانه‌ای در بستر آب می‌سازد و این بریده‌ها را با ترشحات مخاطی به هم می‌چسباند؛ سپس به اجرای نمایش پرداخته، چندین ماده را به آشیانه‌اش می‌کشاند. ماده‌ها در آن جا تخم می‌ریزند و ماهی نر بالا‌فصله تخم‌ها را با راور می‌کند؛ آن‌گاه با دقت از تخم‌ها مراقبت کرده، شکارگران را از آن‌ها دور می‌کند و آب دون رانه را به هم می‌زنند تا به تخم‌ها هوا دهد. این تخم‌ها پس از تقریباً ۳ هفته، تبدیل به نوزاد ماهی می‌شوند.

#### ماهی آبنوس سه‌تیغی

**Order:** Gasterosteiformes: Sticklebacks; Tube-snouts

**Family:** No Fish family information

**Size:** 5 - 10 cm (2 - 4 in)

**Range:** N. America: Pacific and Atlantic coasts and fresh water; Europe: coasts and fresh water, north to Arctic Circle; N. Asia; N. Pacific Ocean: Bering Strait to Korea

**Habitat:** coastal waters, lakes, rivers

میکو ماهی - دارای بدنی پهن و فشرده با شکمی لب‌تیز است. در انتهای بدنش تیغ بلندی دارد که از بخشی از باله دم پیدی آمده است. این ماهی اغلب به صورت قائم شنا می‌کند و در این هنگام، بوزه کشیده‌اش را به سمت پایین نگه می‌دارد و باله‌های دم و مقدی خود را به جلو می‌راند. اغلب میان تیغ‌های خاردار توتیای دریایی یافت می‌شود و در آن جا خطوط تیره امتداد پهلوهایش شبیه به تیغ به نظر می‌رسند و موجب استمار می‌شوند. این خطوط تیره چشم‌های ماهی را هم پنهان می‌کنند و گرئه ممکن است حضورش آشکار شود.

#### میکو ماهی

**Order:** Syngnathiformes: Pipefishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 15 cm (6 in)

**Range:** Indian and Pacific Oceans to N. Australia

**Habitat:** coastal waters, open sea



میکو ماهی  
Shrimpfish  
*Aeoliscus strigatus*

اصلی رانش است. این ماهی از سخت‌بوستان کوچک و موجودات ریز پلانکتونی دیگر و همچنین، نوزادان ماهی‌ها تغذیه می‌کند. جفت‌گیری از ماه مه تا اگوست صورت می‌گیرد. ماهی نر این گونه، مانند همه ماهی‌های لوله‌ای، تخم‌ها را درون کیسه‌ای تخمی که به صورت پوستی دولایه در زیر دم قرار دارد، گرم نگاه می‌دارد. تخم‌ها در مدت تقریباً ۵ هفته، تبدیل به نوزاد می‌شوند و در هنگام شکسته شدن تخم‌ها، نوزادان کاملاً شکل یافته‌ای از شکافی که دو لایه کیسه در آن جا به هم می‌رسند، رها می‌شوند.

ماهی آبنوس پانزده‌تیغی - ماهی باریک و درازی است و بوزه‌ای نوک‌تیز دارد. از روی ۱۴ تا ۱۷ تیغ روی پشت‌شناشانی می‌شود. فقط در دریا و عموماً در مناطقی زندگی می‌کند که جلبک‌های دریایی فراوان دارد و از سخت‌بوستان تقدیم می‌کند. ماهی نر با گیاهان دریایی، سپس تعدادی از ماده‌ها را به درون لانه‌اش می‌کشاند تا تخم‌های خود را آن جا بریزند. ابتدا تخم‌ها را با راور می‌کند و سپس از آن‌ها مواطنیت می‌کند و تخم‌ها ۱۸ تا ۲۱ روز بعد تبدیل به نوزاد ماهی می‌شوند.

ماهی آبنوس چهارتیغی  
Fourspine Stickleback  
*Apeltes quadratus*



ماهی آبنوس سه‌تیغی  
Threespine Stickleback  
*Gasterosteus aculeatus*



کری لسک

**Grayling**  
*Thymallus thymallus*



جالي تيل

**Jollytail**  
*Galaxias maculatus*



اسملت

#### Smelt

ماهی‌های آزاد

مندی کمک می‌گیرد. ماهی‌های بالغ به پایین رودخانه مهاجرت می‌کنند تا میان گیاهان مصی که هنگام طلوع ماه نو، به علت جزر و مد های بهاری بزر آب روند، تخریزی کند. تخمها تا جزر و مد های بلند بعد که دو هفته بعد شکل می‌گیرد، میان گیاهان و دور از دسترس جزرها، سرگردان می‌مانند. نوزادان ماهی در صورتی که جزر و مد به آن ها نرسد، می‌توانند تا هو بعثت دیگر درون تخمها زنده بمانند. تخمها هنگام غوطه‌ردن دوباره در آن را، به صورت لاو به سوی دریا رانده می‌شوند. ماهی‌های جوان پس از تکرار از چند ماه در آقتوس، به قسمت بالای رودخانه‌ها سافرت می‌کنند و در آن جا رسیده می‌کنند و بالغ شوند و دوباره خرچه از سر گرفته می‌شود. بعثتی گونه‌های دریاچه‌زی، همچنان که هستند و برای تخریزی به قسمت بالای رودخانه‌های کوچک سفر می‌کنند. بارش باران باعث بیرون آمدن لاروهای بن. گونه‌های از تخم می‌شود.

**قزلآلای دریاچه** - از مهم‌ترین ماهی‌های تجاری آب‌شیرین است و گونه‌ای محبوب برای ماهی‌گیران تئتنی امریکای شمالی به شمار می‌رود. در واقع، یک ماهی آزاد است و قزلآلای حقیقی نیست. این ماهی اکنون با موقعیت به دریاچه‌ای بیرون از گستره طبیعی خود انتقال یافته است. دارای لکه‌های کمرنگ و بیهوده روح سر، پشت و یقه‌های است و از ماهی‌ها، حشرات، سخت بوستان و بلانکتون‌ها تغذیه می‌کند. از اواخر تابستان تا دسامبر، در آبهای کم عمق و بستری‌های ماسه‌ای تخم‌بریزی می‌کند. لانه‌ای ندارد، اما ترها محل تخم‌بریزی را از آت و اشغال‌ها پاک‌سازی می‌کنند. تختم‌ها روی ماسه‌ها گذاشته می‌شوند و میان سنگ‌ها جای می‌گیرند. تخته‌ها در طول زمستان، آن‌جا می‌مانند و در اوائل بهار دنبیدل به لاره می‌شوند.

**گرلینک** - گونه های ۴ گانه گری لینک، ماهی های متمایزی اند که همگی دارای بالمهای عقبی باده اند، دم های دو ساخه و باله های پیچیده دار گوشت آلود کوچکی در نزدیکی قاعده دم هستند که ویره ماهی های شبه ماهی آزاد است. دندهای هایی کوچک در هر دو آرواره دارد و از حشرات و لا روهای آن ها، سخت پوستان و نرم تنان تعذیه می کنند. در همهار، ماهی نر اغلب پیش از جفت گیری نمایش می دهد و ماهی ماده در آب های کم عمق بسترهای لانه ای برای تخم هایش می سازد. تخم ها ۲ با ۴ هفته پس از ریخته شدن، تبدیل به لارو می شوند. لینک خاکستری مرگی کای، در ظاهر شبیه به این ماهی است.

**ماهی آزاد اطلس** - شناخته شده ترین عضو خانواده خود است.  
ماهی دراز و گردی است و دمی نسبتاً دو شاخه دارد. شماری از آن ها در ریاچه های دون خشکی به سر می بیند، هر چند سر بر آن ها مهاجرت نموده اند و از

**اسملت - خوشاوندان** کوچک ماهی های ازاد و ماهی های قزل آلایند.  
ین ماهی دریایی در آب های شیرین گفتگوی می کند. شکلش به قزل آلا  
شیشه است و دارای بالهای گوشته در پشت خود است که کاملاً در پشت  
باله عقیق قرار گرفته است. ماهی شکارگری است و دارای دهانی بزرگ و  
نخندهای قوی است. از سخت بوستان کوچک تغذیه می کند؛ اسلامت های  
بزرگ ممکن است نوزادان ماهی را بخورند. در زمستان، ماهی های بالغ برای  
جفتگویی در ریا تبرک می کنند و به قسمت بالای رودخانه ها شرubs می کنند  
تا در فصل بهار در آن جا تخم ریزی کنند. تخم ها را روی ستر ماسه ای با  
روی گیاهان ایزی می بینند و تخم ها برای مدتی به آن ها می چسبند. این  
تخریم ها ممکن است بعداً با چتر غشایی در آب شناور شده تا تبدیل به لارو  
شوند. سرانجام، ماهی های جوان به سوی دریا سرمازی می شوند تا در آن جا  
شد کنند و بالغ شوند. در دهه های اخیر، در بی الودگی رودخانه ها و احداث  
ساختمان هایی همچون سد که در مسیر های مهاجرت آن ها ایجاد مراحت  
می کنند، به شدت اسیب دیده اند. جمعیت هایی از این ماهی ها به صورت  
جدا، در دریاچه های آب شیرین اسکان دنیا و وجود دارند که ماهی هایی  
که معمراً همراه دارای هستند و آژاد مهار کوچک ترند.

**جالی تیل** - از اعضای خانواده‌ای از ماهی‌های کوچک و غالباً ساکن بیشترین است که در نیم کره جنوبی یافت می‌شود. این ماهی بدنی باریک و سری کوچک دارد و باله عقی و مقعدی آن تزدیک نمی‌باشد. برای تعیین و تنظیم زمان تخم‌بری خود، از ضرب آهنگ‌های قمری و جزر و

قزلآلای دریاچه  
Lake Trout



二

**Order:** Salmoniformes: Salmon  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean:  
northern coasts of France, Britain,  
Holland, Germany, Scandinavia.  
**Habitat:** coastal waters, estuaries,  
rivers; fresh water

حال

**Order:** Salmoniformes: Salmon  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** New Zealand, Tasmania, Australia, southern South America  
**Habitat:** rivers, estuaries, coastal waters

ف. الایدیا

**Order:** Salmoniformes: Salmon  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** Canada, N. USA  
**Habitat:** Lakes, rivers

کے لئے

**Order:** Salmoniformes: Salmon  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 46 cm (18 in)  
**Range:** England, N. Europe,  
Scandinavia, USSR  
**Habitat:** rivers, large lakes

## ماهی‌های آزاد

### ماهی آزاد اطلس

**Order:** Salmoniformes: Salmon  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 1.5 m (5 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Greenland to Cape Cod; Arctic coast of Russia, south to N. Spain  
**Habitat:** open seas; rivers

### ماهی آزاد سرخ‌گوشت

**Order:** Salmoniformes: Salmon  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 84 cm (33 in)  
**Range:** N. Pacific Ocean: N. American coast: Alaska to California; coast of Russia to Japan: Hokkaido  
**Habitat:** open sea, coastal waters, rivers and lakes

### ماهی آزاد شمال‌کان

**Order:** Salmoniformes: Salmon  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 25 - 96 cm (10 - 38 in)  
**Range:** Circumpolar: Arctic and N. Atlantic Oceans, Britain, Europe, USSR, N. America  
**Habitat:** open seas, rivers, lakes

### ماهی سفید

**Order:** Salmoniformes: Salmon  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20 - 70 cm (8 - 27 1/2 in)  
**Range:** Baltic and North Sea basins; Britain, N. Europe, N. Russia, Swiss Alps  
**Habitat:** marine, brackish water, lakes

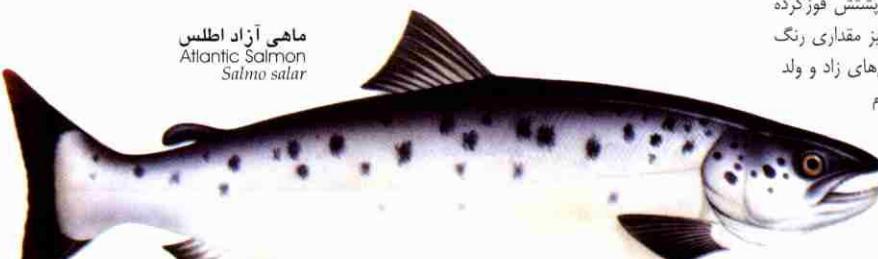
واز سخت‌پوستان تعذیه می‌کنند. جمیعت‌های غیرمهاجری وجود دارند که تمام زندگی خود را در دریاچه‌ها سپری می‌کنند. این ماهی‌ها به کوکانی‌ها معروف هستند و جثه‌ای به اندازه نصف جثه گونه‌های مهاجر دارند.

**ماهی آزاد شمال‌کان** – مناسب با محیط خود گونه‌ای بسیار متغیر است. در شمال گسترده‌ترین زیستگاهی اش در دریا زندگی می‌کند و با تغذیه از ذخایر غنی ماهی‌ها، نرم‌تنان و سخت‌پوستان رشد می‌کند و برای تخم‌بریزی وارد رودخانه‌ها می‌شود. در نواحی دورتر جنوبی دریاهای کوهستانی به سر می‌برد و به دلیل جاذبه طولانی آن‌ها، جمیعت‌های این ماهی کاملاً بی‌شیوه به همنوع مهاجر شده‌اند. ماهی‌های دریاچه، کوچک‌ترند و از سخت‌پوستان پلانکتونی، حشرات و لاروها و نرم‌تنان تعذیه می‌کنند. این ماهی‌ها در رودخانه‌های بسترهای افق‌گیری می‌شوند. جمیعت‌های دریاچه به شوواهی لانه‌ای را در قلمروی ماهی نر می‌سازد. جمیعت‌های دریاچه به شوواهی مشابه در بستر دریاچه یا رودها تخم‌بریزی می‌کنند. رشدشان کند است و از جمیعتی به جمیعت دیگر متفاوت است. ماهی‌های مهاجر در حدود ۲۰ سالگی جنه‌شان کامل می‌شود. ماهی خوراکی مناسبی است و برای مردم کانادای شمالی اهمیت ویژه‌ای دارد.

**ماهی سفید** – مانند همه اعضای خانواده‌اش، دارای فلس‌های درشت است و هیچ گونه دندان و دم دو شاخه‌داری ندارد. این ماهی‌ها مناسب با زیستگاه‌های خود، دارای جنه و ظاهر بسیار متنوعی‌اند؛ مثلاً ماهی‌های ساکن دریاچه، بسیار کوچک‌تر از ماهی‌های ساکن اقیانوس‌ان، زیرا ذخیره غذای آن‌ها اغلب بسیار کم است. سیاری از جمیعت‌های دریاچه‌ای، از هنگام آخرین عصر یخبندان، تنها افتاده‌اند و ویژگی‌های مخصوص به خود را به دست آورده‌اند. این ماهی‌ها از سخت‌پوستان پلانکتونی تعذیه می‌کنند. هنگام زمستان تخم می‌برند و ساکنان اقیانوس برای تخم‌بریزی به رودخانه‌ها مهاجرت می‌کنند.

### ماهی آزاد اطلس

Atlantic Salmon  
*Salmo salar*



### ماهی آزاد شمال‌کان

Arctic Char  
*Salvelinus alpinus*

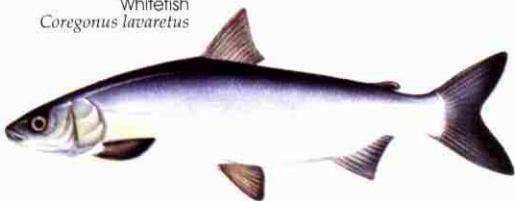


### ماهی آزاد سرخ‌گوشت

Sockeye Salmon  
*Oncorhynchus nerka*

### ماهی سفید

Whitefish  
*Coregonus lavaretus*



رودخانه‌های بومی خود به دریا نقل مکان می‌کنند و سیس برای تخم‌بریزی به رودخانه باز می‌گردند. ماهی‌های آزاد در موقع مقاومتی وارد رودخانه می‌شوند، ولی همه آن‌ها در زمستان تخم‌بریزی می‌کنند. هنگام جفت‌گیری، برجستگی‌های قلاب‌مانندی روی آرواره‌های پایینی نرها پیدار می‌شود. ماهی ماده لانه‌ای کم‌عمق درون ماسه‌های بستر رودخانه خفر می‌کند و تخم‌های خود را در آن جا می‌ریزد که در این حین ماهی نر در کنار آن دراز می‌کشد تا تخم‌ها را بارور کند. تخم‌ها زمستان را بست سر می‌گذراند و در بهار بعدی تبدیل به نوزاد می‌شوند. این ماهی پس از گذراندن ۲ تا ۶ سال در رودخانه باز می‌گردد. برخلاف ماهی‌های آزاد اقیانوس آرام، می‌تواند بیشتر از یک مرتبه در طول زندگی خود تخم‌بریزی کند.

**ماهی آزاد سرخ‌گوشت** – در اقیانوس زندگی می‌کند و تا ۴ تا ۶ سالگی از موجودات میگومند کوچک تعذیه می‌کند. در اوخر بهار، ماهی‌های کاملاً بالغ وارد رودخانه‌ها می‌شوند تا به محل‌های جفت‌گیری که گاهی ۲۴۰۰ کیلومتر درون خشکی است، صعود کنند. رودخانه‌های را ترجیح می‌دهند که از دریاچه‌ها تعذیه می‌شوند و در رودهای مجاور کوچک یا در خود دریاچه‌ها جفت‌گیری می‌کنند. هنگام جفت‌گیری، پشت و پیله‌های ماهی نر، به رنگ قرمز روشن در می‌آید و پیش‌قوزکرده و آرواره‌هایش به وضوح قلاب‌مانند می‌شود. در ماده‌ها نیز مقداری رنگ قرمز ظاهر می‌شود. هنگامی که ماهی‌های آزاد به محل‌های زاد وولد می‌رسند جفت‌جفت می‌شوند. ماهی ماده با حرکات دم و بدن، خفرهای کم‌عمق درون ماسه‌های بستر رود ایجاد می‌کند و تخم‌هایش را آن جا می‌ریزد.

ماهی ماده این تخم‌ها را بارور می‌کند و درون ماسه‌ها می‌ریزد. همچنان که جفت‌ها این عمل را در نواحی بالاتر رودخانه تکرار می‌کنند، تخم‌ها با ماسه‌ها پوشانده می‌شوند پس از کامل شدن تخم‌بریزی، ماهی آزاد بالغ می‌برد و تخم‌ها پس از ۶ تا ۹ هفته تبدیل به لارو می‌شوند. پچه‌ماهی‌ها پیش از مهاجرت به دریا، ۱ تا ۳ سال درون دریاچه می‌گذرانند.

**دمجنگی کیپ‌لوپز** - ماهی نر حیوانی است جذاب با رنگ‌های رoshn و بالهای پشتی و مقدی بزرگ و زاویده‌دار که لبه‌های دم، رشد بسیار یافته‌اند. ماهی ماده ساده‌تر و بالمهایش بدون زوایا و زواید تریشی است. تخم‌های خود را میان گل یا لجن موجود در بستر زیستگاهش می‌گذارد و اگر خشکسالی به درازا بکشد و رشد جنین‌ها متوقف شود، تخم‌ها به صورت غیرفعال در گل می‌مانند و توسط غشایی که در مقابل خشکی مقاوم است، محافظت می‌شوند. ماهی‌های والد در جریان خشکسالی از بین می‌روند، ولی با بازگشت باران تخم‌ها رشد خود را از سر می‌گیرند و پس از مدت کوتاهی باز می‌شوند.

**دمشمیری سبز** - لبه پایینی دم ماهی نر رشد فرازینده‌ای یافته است و به یک زیانه نازک و تیغه‌مانند تبدیل شده که نام ماهی از همین جا برگرفته است. ماهی‌های ماده بدن این زانه دمی‌اند و رنگشان تیره‌تر است. تعداد اشکال مختلف این ماهی که همگی در رنگ‌آمیزی، قیافه ظاهری و رشد دم با هم متفاوت‌اند، ناشانگر وسعت بسیار زیستگاه‌های آن است. این ماهی از بی‌مهرگان کوچک تغذیه می‌کند و مانند همه اعضای خانواده پوسیلیده زندگاست. ماهی نر، ماهی ماده را به صورت درونی پارور می‌کند و نوزادان درون حفره تخم‌دان رشد می‌کنند. معروف است که ماهی ماده تعییر جنسیت می‌دهد، اما دلایل این کار به درستی مشخص نشده است. ماهی ماده تولید نوزاد را متوقف می‌کند و زانه‌ای روی دمش شروع به رشد می‌کند و رنگ‌آمیزی اش شبیه به نرها می‌شود و کم کم به یک ماهی نر کارآمد تبدیل می‌گردد، اما ماهی‌های نر به ماده این حاشیه سیامرنگ کمتر شده و به طور این ماهی کوچک به یک گونه آکواریومی بسیار معروف تبدیل شده است و آن را در رنگ‌های مختلف بروش می‌دهند.

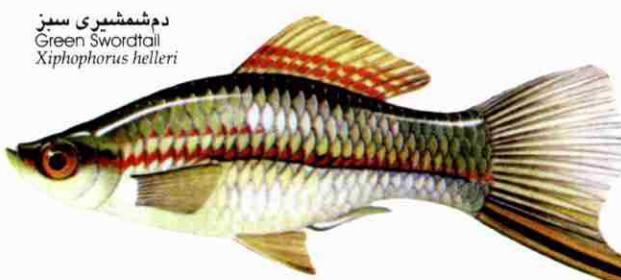
ترای آتش‌کون  
Flame Tetra  
*Hypseleotris flammeus*



ترای نفونی  
Neon Tetra  
*Pracheirodon innesi*



دمشمیری سبز  
Green Swordtail  
*Xiphophorus helleri*



تاپگر بارب  
*Tiger Barb*  
*Barbus tetrazona*

تاپگر بارب

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 7 cm (2 3/4 in)  
**Range:** Sumatra, Borneo  
**Habitat:** rivers, streams

## ماهی‌های آکواریومی

### آب شیرین

**تاپگر بارب** - این ماهی کوچک یا چهار نوار سیاه که آن را در بر گرفته‌اند، عضو ویژه خانواده سبیرینیده‌های است. با وجود طبیعت بسیار خشن، گونه آکواریومی معروفی است.

ترای آتش‌کون

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 4.5 cm (1 3/4 in)  
**Range:** South America: Rio de Janeiro area of Brazil  
**Habitat:** swampy areas

ترای نفونی

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 4 cm (1 1/2 in)  
**Range:** Northern South America: upper part of Amazon River system  
**Habitat:** rivers, streams

تیان کولی

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Sizes:** 8 cm (3 1/4 in)  
**Range:** Thailand, Singapore, Sumatra, Java  
**Habitat:** streams

دمجنگی کیپ‌لوپز

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 6 cm (2 1/4 in)  
**Range:** Africa: Gabon, Cape Lopez area  
**Habitat:** swamps, ditches

دمشمیری سبز

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 12.5 cm (5 in)  
**Range:** Mexico, Guatemala  
**Habitat:** springs, streams, rivers, lagoons, swamps

**ترای نفونی** - رنگ‌آمیزی این ماهی بسیار جذاب است. خطی به رنگ آبی روشن یا مایل به آبی در امتداد بدن کشیده شده و نواری قرمز رنگ در جهت دم دیده می‌شود. این ماهی همچون همه تراها دیگر عضوی از خانواده کاراسین هاست.

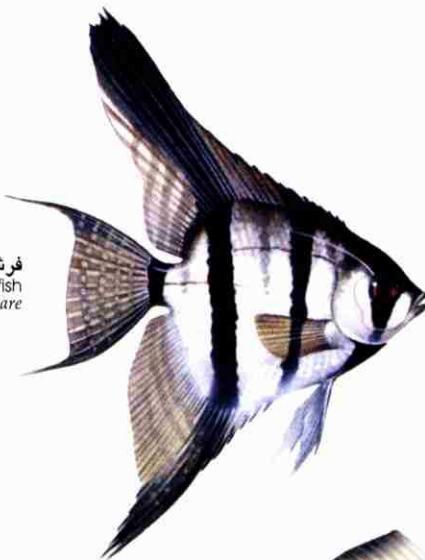
**تیان کولی** - ماهی کوچک و درازی است، با نقوشی تیره و بسیار جذاب روی بدن که تعداد آن‌ها متغیر است. چشم‌ها را پوششی از پوست شفاف فرا گرفته است. تردیک بستر دریا به سر می‌برد و غالباً خود را میان گیاهان انبوه پنهان می‌کند. حیوانی است رموک که به ندرت در حیات وحش دیده می‌شود.



تیان کولی  
Coolie Loach  
*Acanthopthalmus kuhlii*

دمجنگی کیپ‌لوپز  
Cape Lopez Lyretail  
*Aphyosemion australe*

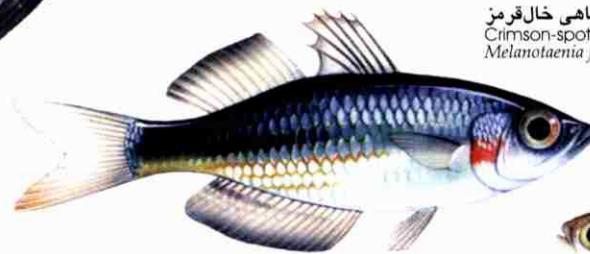




فرشته‌ماهی  
Angelfish  
*Pterophyllum scalare*



دیسک‌ماهی  
Discus Fish  
*Symphysodon discus*



رنگین‌کمان ماهی خال قرمز  
Crimson-spotted Rainbowfish  
*Melanotaenia fluviatilis*



ساردينی  
Sardinina  
*Triportheus elongatus*

## دیسک‌ماهی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** Tropical South America: Amazon and other large river systems  
**Habitat:** heavily vegetated backwaters and pools

## رنگین‌کمان ماهی خال قرمز

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 9 cm (3 1/2 in)  
**Range:** Australia: South Australia, New South Wales, Queensland  
**Habitat:** rivers, streams

## ساردينی

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20 - 28 cm (7 3/4 - 11 in)  
**Range:** Northern South America: Amazon basin  
**Habitat:** rivers, streams, flooded forest

## فرشته‌ماهی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** South America: Amazon basin  
**Habitat:** densely vegetated, slow flowing rivers

## ماهی طلایی

**Order:** Cypriniformes: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 30.5 cm (12 in)  
**Range:** Native from E. Europe across to China; introduced in temperate areas worldwide  
**Habitat:** well-vegetated pools, lakes

**ساردينی** – این ماهی به خاطر شباهتش به سارдинه‌های دریایی، به فریزیده‌ای یافته‌اند. این ماهی سازگار در سطح آب زندگی می‌کند و می‌تواند هم از میوه و دانه، هم از جانوران بی‌مهره تغذیه کند. دهان کوچک آن به دندانهای ریز و فراوان مجده است که برای گرفتن جانوران بی‌مهره از سطح آب توانایی دارد. دانها، میوه‌های مفید، برگ و گل‌ها را نیز می‌خورد. بیشترین غذای خود را در فضولی که جنگل زیر سیل فرومی‌رود، به دست می‌آورد؛ چرا که در این هنگام به گیاهان بسیار زیادی دسترسی دارد. در این مدت، بدن ماهی چربی می‌آورد که نیاز بدن به غذا را هنگام کم شدن مواد غذایی تأمین می‌کند.

**فرشته‌ماهی** – محبوبیت این ماهی میان دارندگان آکواریوم باعث شده که به یکی از معروف‌ترین سیکلیدهای تبدیل شود. در زیستگاه طبیعی، بدن فشرده این ماهی را نواحی تبرهای، به صورت عمودی، زینت داده‌اند. بالمهای درازش او را در آبهای کدر و پر از گیاه به خوبی پنهان می‌کنند و رشته‌های نخ‌مانند بالهای‌ها به طور کامل با ساقه‌های گیاهان در هم می‌آمیزند.

**ماهی طلایی** – ماهی بسیار شناخته‌شده و معروفی است که به عنوان ماهی تزیینی به روش‌های مختلف پرورش می‌یابد. شکل ظاهری این ماهی و دندان‌های آن که روی استخوان‌های حنجره قرار دارند، نمونه ویژگی‌های عمومی خانواده سپیرینیدهای است، اما جلوی باله پشتی و مقعدی اش تبعه‌های نیرومندی قرار دارد. این ماهی در تابستان روز گیاهان آبری تخمریزی می‌کند. تخم‌ها به گیاهان می‌جسبند و پس از حدود یک هفته باز می‌شوند.

در دو سو فشرده‌گی دارد و خطوط سرخ‌نگ و ناظمی روی آن‌ها دیده می‌شود. این خطوط را نواحی عمودی قطع می‌کنند و به ماهی در استوار کردن خود میان گیاهان و نور سایه روش زیستگاه آنوه از گیاهش کمک می‌کنند. تخم‌ها را بر سترهای پوشیده از ریگ می‌گذارد و بعدها نوزادان را به گیاهان زیر آب منتقل می‌کند. حدود ۳ روز پس از باز شدن تخم‌ها، نوزادان به سوی یکی از والدین شان شنا می‌کنند و خود را به بدن با باله آن چسبانده، از ماده لزجی که از پوست آن ترشح می‌شود، تغذیه می‌کنند. نوزادان تا ۵ هفته یا بیشتر به این شیوه غذا می‌خورند.

**رنگین‌کمان ماهی خال قرمز** – این ماهی رنگارنگ، قلمرویه بسیار گسترده‌ای را به خود اختصاص داده و یکی از حدود ۱۹ گونه ماهی‌های رنگین‌کمانی است که همگی در استرالیا و گینه نو یافت می‌شوند. در اوایل تابستان تخمریزی می‌کنند و تخم‌ها با رشته‌های نرم به گیاهان متصل شده، پس از حدود ۹ روز باز می‌شوند. ماهی شناخته‌شده و آکواریومی بسیار معروفی است.



کاپی  
Guppy  
*Poecilia reticulata*



گربه‌ماهی شیشه‌ای  
Glass Catfish  
*Kryptopterus bicirrhosus*



گربه‌ماهی شیشه‌ای افریقایی  
African Glass Catfish  
*Physailia pellucida*



گربه‌ماهی وارونه  
Upside-down Catfish  
*Synodontis nigrovittatus*



گورامی  
Gourami  
*Osphronemus goramy*

ماهی را به خانواده ماهی‌های جنگجوی سیامی مربوط داشته‌اند: چنان که مانند آن‌ها حفره آشیش‌های دارای اندازه‌های تنفسی کمکی، برای نفس کشیدن در سطح آب است. ماهی نر لانه‌ای جباری می‌سازد که تخم‌ها درون آن قرار می‌گیرند و خود از تخم‌ها و سپس از لاروهای رو به رشد، نگهداری می‌کند.

**کاپی** - این ماهی به طور طبیعی در محدوده گستردگی یافت می‌شود و از نوزادان آبزی پشه‌ها تقدیم می‌کند. از همین رو انسان این ماهی را در جاهای مختلف پراکنده است تا از طریق آن، این افاف را مهار کند. فروانی بسیار زیادی دارد و در دسته‌های بسیار بزرگی در آب‌های سور و آب‌های شیرین یافت می‌شود. ماهی ماده معمولاً از نر بزرگتر است و بدنی مات و رنگ قهوه‌ای کم جاذبه‌تری دارد. افزون بر لارو پشه‌ها، از لارو حشرات، سختپستان کوچک و تخم و نوزادان ماهی‌های دیگر هم تقدیم می‌کند. در سراسر سال تولید مثل می‌کند و هر بار دسته‌ای از نوزادان بسیار کوچک به دنیا می‌آورد. باله مقدمی نر تغییر یافته و به یک اندام تناولی تبدیل شده است که از آن برای بازوری درونی ماده استفاده می‌کند. نوزادان درون بدن ماهی ماده رشد می‌کنند و در حین تولد غشای تخم‌هایشان شکافته و پاره می‌شود. این ماهی هر بار تا ۲۴ نوزاد به دنیا می‌آورد و نوزادان بسته به دمای محیط اطراف، ۴ تا ۱۰ هفته بعد به بلوغ جنسی می‌رسند. با توجه به بلوغ بسیار سریع و توانایی آن در تولید مثل متناوب، هر سال جمعیت این ماهی بسیار افزایش می‌یابد و از این‌رو، ماهی را با رنگ آمیزی‌های درخشان پروژش داده‌اند و از آن‌ها در آکواریوم نگهداری می‌کنند.

### کاپی

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 6 cm (2 1/4 in)  
**Range:** Northern South America to Brazil; Barbados, Trinidad; introduced in many tropical areas  
**Habitat:** streams, pools

### گربه‌ماهی شیشه‌ای

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 cm (4 in)  
**Range:** Malaysia, Indonesia  
**Habitat:** rivers, streams

### گربه‌ماهی شیشه‌ای افریقایی

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 cm (4 in)  
**Range:** Africa: upper Nile basin  
**Habitat:** fresh water

### گربه‌ماهی وارونه

**Order:** Siluriformes: Catfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 6 cm (2 1/4 in)  
**Range:** Africa: Congo basin  
**Habitat:** streams

### کورامی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** Probably Indonesia; introduced in China, S.E. Asia, India, Sri Lanka, Philippines  
**Habitat:** ponds, swamps, streams

**گربه‌ماهی شیشه‌ای افریقایی** - بدن این ماهی چنان شفاف است که قسمت‌های عمدۀ ساختار درونی آن، مانند رگ‌های خونی و ستون فقرات به آسانی دیده می‌شوند. باله مقدمی بلند است و باله‌ای گوشی و کوچک بر پشتیش دیده می‌شود، ولی باله پشتی واقعی ندارد. این ماهی یکی از گونه‌های معمول آکواریومی است.

**گربه‌ماهی شیشه‌ای افریقایی** - بدن این ماهی چنان شفاف است که قسمت‌های عمدۀ ساختار درونی آن، مانند رگ‌های خونی و ستون فقرات به آسانی دیده می‌شوند. باله مقدمی بلند است و باله‌ای گوشی و کوچک بر پشتیش دیده می‌شود، ولی باله پشتی واقعی ندارد. این ماهی یکی از گونه‌های معمول آکواریومی است.

**گربه‌ماهی وارونه** - این ماهی به خانواده ماکوکیده تعلق دارد که گروهی از ماهی‌های بدن فلس در آب‌های شیرین افریقا هستند. تزدیک به ۱۵۰ گونه از این ماهی اغلب دارای باله‌ای بلند، دم شکاف‌خورده و چندین تار حسی‌اند و همان‌گونه که از نامش برآمیزد، مدت‌های طولانی بر پشت خود شنا می‌کند. چنان‌که شکمش رو به بالا قرار می‌گیرد. بسیاری از ماهی‌های این خانواده گاهی به این شیوه شنا می‌کنند، اما این شیوه وارونه، روش معمول حرکتی این ماهی است. گفته می‌شود که این ماهی خود را سر و ته می‌کند تا از جلکه‌هایی که در سطوح زیرین برگ‌ها رشد می‌کنند، تقدیم کند. ماهی‌های جوان ابتدا به حالت ممولی شنا می‌کنند، اما رفتارهای وقت پیش تری را به حالت وارونه می‌گذرانند. عادات جالب توجه این ماهی، او را به یکی از معروف‌ترین ماهی‌های آکواریومی تبدیل کرده است.

**گورامی** - این ماهی بزرگ و سرگین، تنها عضو خانواده خود، یعنی اسپروونیمه است. شعاده‌ای باله لگنی این ماهی رشد بسیاری یافته‌اند. این

**ماهی تبرزین** - این ماهی کوچک را به آسانی می‌توان باز شناخت. پشتش صاف است و شکم خمیدگی قابل ملاحظه‌ای باقته است. این ساختار بدنش، فضایی کافی برای ماهیچه‌های سیار درشت شانه فراهم می‌کند. این ماهیچه‌ها قدرت زیادی به بالمهای شکمی می‌دهند و ماهی را قادر می‌سازند تا فواصل کوتاهی را در سطح آب پرواز کنند و با سر و صدای فراوان بالمهای خود را بهم بزند. این ماهی عضوی از خانواده گستره‌پلیسیده و تنها ماهی‌ای است که از نیروهای جلوبرونده بهره می‌برد. عموماً در سطح آب و از حشرات و سخت‌پوستان تغذیه می‌کند.

**ماهی جنکنده سیامی** - این ماهی را مدت‌های طولانی در اسارت پرورش داده‌اند. از این رو، گونه‌های مختلفی با بالمهای بلند از این ماهی، به ویژه در جنس نر، شکل گرفته است. ماهی‌های نر ممکن است سیز، آبی یا زرد باشند، اما ماده‌ها عموماً مایل به زردند. در دنیای وحش رنگ ماهی‌های ماده، قهوه‌ای یا سیز است. این ماهی را طبیعت خشن و پرخاش‌جویش می‌شناسند. ماهی‌های نر را برای تبردهای چند مرحله‌ای در اسارت نگه می‌دارند و تماشچان متنلاق روزی نتیجه نهایی مبارزه با هم شرط‌بندی می‌کنند. اما این ماهی در محیط‌های طبیعی برای برتری جویی بر دیگران یا حفظ قلمرویش به نبرد می‌پردازد که این مبارزه‌ها غالباً نمایش‌هایی تهدیدآمیز و تتریفاتی است تا تبردهای واقعی. در هنگام نبرد حالت‌های خاصی به خود می‌گیرد؛ به این گونه که بالمهای خود را باز می‌کند و پوشش‌های آبیشش‌ها را بالا می‌برد و عموماً یکی از آن‌ها پیش از آن که لزومی به نبرد باشد، تسلیم می‌شود. همچون بسیاری از اعضای خانواده بلوتوتیده‌ها - که این ماهی متعلق به آن است - غالباً در آب‌های راک و کم‌اکسیژن زندگی می‌کند، اما می‌تواند با استفاده از اندازه‌ای تنفسی کمکی درون خفره آبیشش، در سطح آب نیز از اکسیژن هوا استفاده کند. لارو پشه‌ها و بسیاری از حشرات آبزی دیگر، عمدۀ غذای آن را تشکیل می‌دهند که این نکته در مهار این گونه افات اهمیت نسبیار دارد. در فصل جفت‌گیری، ماهی نر ایندا محل مناسبی برای استقرار لانه انتخاب می‌کند. سپس با دمین و با استفاده از مخاط، لانه‌ای جایی می‌شوند که به محض تخریزی، ماهی نر آن‌ها را بارور می‌کند و سپس با دهان خود به درون لانه می‌اندازد. ماهی نر از لانه نگهداری می‌کند و در صورت لزوم، حباب‌ها را با حباب‌های دیگری جایگزین می‌کند.

## ماهی تبرزین

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 9 cm (3 1/2 in)  
**Range:** China, S.E. Asia  
**Habitat:** ditches, rice fields

**ماهی بهشتی**  
Paradisefish  
*Macropodus opercularis*



**ماهی تبرزین**  
Hatchetfish  
*Gasteropelecus sternicla*

## ماهی جنکنده سیامی

**Order:** Cyprinidae: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 6.5 cm (2 1/2 in)  
**Range:** Northern South America  
**Habitat:** rivers



**ماهی جنکنده سیامی**  
Siamese Fightingfish  
*Betta splendens*

## ماهی کشنده ریز

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2 - 3.5 cm (3/4 - 1 1/4 in)  
**Range:** USA; South Carolina, Florida  
**Habitat:** streams, ponds, ditches, swamps



**ماهی کشنده ریز**  
Least Killifish  
*Heterandria formosa*

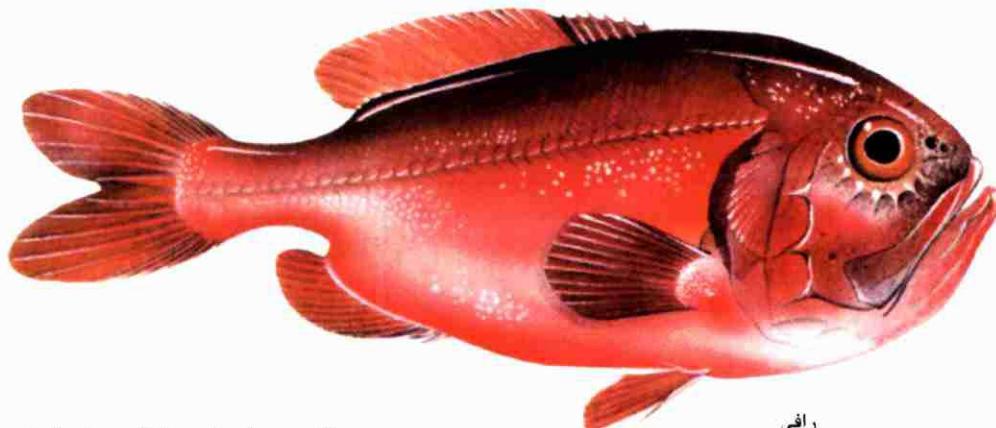
## ماهی لوده

**Order:** Cyprinidae: Carps  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 4.5 cm (1 3/4 in)  
**Range:** Thailand, Malaysia, E. Sumatra  
**Habitat:** streams, lakes



**ماهی لوده**  
Harlequin Fish  
*Rasbora heteromorpha*

**ماهی لوده** - این ماهی کوچک اما بسیار جذاب یکی از گونه‌های معروف آکواریومی است. در زیستگاه طبیعی خود در دسته‌های بزرگ به سر می‌برد و از لارو حشرات تغذیه می‌کند. ماده بالغ پس از جفت‌گیری به جست‌وحشی گیاهان آبزی پهنه برگ می‌پردازد و تخم‌های چسبناک خود را زیر یک برگ می‌ریزد. تخم‌ها هنگام باز شدن همان جا باقی می‌مانند.



رافي  
Roughie  
*Hoplostethus atlanticus*

**رافي** - بدن این ماهی درخشان، و جوانب آن فشرده و متراکم است. سرش نسبتاً درشت است و زایدهٔ تبغ مانند و نیرومندی روی شکم و بالهای پشتی اش دیده می‌شود. دهان بزرگش به سمت بالا برگشته و از اوراوهای به دندان‌های کوچک فراوانی که نزدیک هم چدنه شده‌اند مججهzenد. از عادات این ماهی آگاهی چندانی در دست نیست و به نظر می‌رسد که غالباً از سخت‌پستان تغذیه می‌کند. خانوادهٔ تراکیک‌تباره که این ماهی بدان متعلق است، دارای ۱۴ گونه دیگر نیز هست. این ماهی‌ها به خاطر وجود منفذی بر روی سرشاران که مخاط لرجی ترشح می‌کنند، به کله جلیکی نیز معروف‌اند.

## ماهی‌های بریستورم

**سنجباماهی** - این ماهی درخشان را در صخره‌های عرجانی و مناطقی که کف آن‌ها از صخره تشکیل شده است، به‌غور می‌توان یافت. فلس‌های بدن، بزرگ و ضخیماند و روی پوشش آبیش، تبغ نیرومندی وجود دارد. حوانی است شب‌گرد که روزها را در بربندی‌ها و شکاف صخره‌ها پنهان می‌شود و شب‌هنجام برای خوردن غذا که بیشتر از سخت‌پستان کوچک تشکیل می‌شود، بیرون می‌آید. این ماهی با لرزاندن پادکیسه شنای خود که با ماهیجه‌های ویژه‌ای انجام می‌دهد، انواع صدای را تولید می‌کند. گمان بر این است که این صدای در عادات تولید مثلی و قلمرو خواهانه این ماهی کاربرد دارد.



سنجباماهی  
Squirrelfish  
*Holocentrus ascensionis*

پلکنوری  
Photoblepharon palpebratus  
*Photoblepharon palpebratus*



### پلکنوری

**Order:** Beryciformes: Squirrelfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 8 cm (3 1/4 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans  
**Habitat:** shallow offshore waters

### رافي

**Order:** Beryciformes: Squirrelfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean  
**Habitat:** deep sea at 500 - 1,000 m (1,650 - 3,300 ft)

### سنجباماهی

**Order:** Beryciformes: Squirrelfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** Atlantic Ocean: Bermuda, Gulf of Mexico to Brazil; vicinity of Ascension Island  
**Habitat:** coastal waters in tropical and warm temperate areas

سنجب ماهی هاوایی

Hawaiian Squirrelfish

*Adioryx xantherythrus*



ماهی چشمفانوسی

Lanterney Fish

*Anomalops klapopteron*



سنجب ماهی هاوایی

**Order:** Beryciformes: Squirrelfishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 18 cm (7 in)

**Range:** Pacific Ocean: Hawaiian Islands

**Habitat:** coral reefs

ماهی چشمفانوسی

**Order:** Beryciformes: Squirrelfishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 30 cm (11 3/4 in)

**Range:** S. Pacific Ocean: Indonesian coasts

**Habitat:** shallow offshore waters

ماهی مخروطکاجی

**Order:** Beryciformes: Squirrelfishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 12.5 m (5 in)

**Range:** Indian and Pacific Oceans: South Africa to Japan

**Habitat:** open sea at 30 - 180 m (100 - 600 ft)

وال ماهی

**Order:** Beryciformes: Squirrelfishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 14 cm (5 1/2 in)

**Range:** Indian Ocean

**Habitat:** deep sea

از تینه های درشت و نیرومندی تشکیل شده اند که به تناب به چپ و راست حرکت می کنند و نمی توانند مانند دیگر ماهی ها به طور عمودی بایستند. افزون بر این، این گونه باله لگنی بزرگ نیز دارد. زیر آرواره پایینی اش، دو عضو مولد نور وجود دارد که درخشش و نورانی بودن آن ها بر خلاف ماهی های (photophores) و برخی ماهی های دیگر به سبب سلول های نورانی درین ماهی نیست، بلکه به خاطر حضور باکتری هایی است که با ماهی هم زیست هستند. این ماهی در دسته هایی در مناطق تزدیک کف دریا آمد و شد می کند. تنها یک گونه دیگر از این خانواده هست که در اقیانوس های هند و آرام نیز یافت می شود.

**وال ماهی** - این ماهی متعلق به خانواده کوچکی از وال ماهی های آبهای عمیق است که شامل حدوداً ۱۰ نوع مختلف یا بیش تر می شود. پدش عموماً درشت و نیرومند است و سر و آواره های بزرگ دارد و بدون فلس و باله های لگنی است. سی. ایندیگاتور از این جهت که سرش کوچکتر و نوک تیزتر است، غیر طبیعی جلوه می کند، ولی ویژگی وال ماهی ها را که همان آواره های بوسیده از دندان های کوچک بی شمار است، داراست. مانند همه وال ماهی ها، چشم اندازی اندیابی است. اندام های حسی کناری که از مجموعه ای غصه های حسی تشکیل شده است، مشخصه متمایز کننده این ماهی است و در واقع خود لوله پنهانی است که از ۱۲ منفذ بزرگ ساخته شده است. پایین باله های مقعدی و پشتی، بافت های نورانی و نرمی دیده می شود که در تاریکی شروع به درخششین می کنند. بین این ماهی نرم و شکننده است و به ندرت می توان آن ها را بدون آسیب یافتن گرفت و به همین علت، از زیست شناختی این ماهی ها، جزئیات اندکی کشف شده است. تنها یک نمونه از سی. ایندیگاتورها یافت شده است.

**سنجب ماهی هاوایی** - این ماهی با بدنه متمایل به قرمز و صورتی رنگش و زانه های تینه مانند و ضخیم انتهای خود، شباهت زیادی به دیگر سنجب ماهی های دارد. حیوانی شب گرد است و روزها میان صخره های این پنهان می ماند و شب هنگام برای تغذیه از بی مهرگان کوچک، از مخفیگاه خود بیرون می رود. همچون سنجب ماهی ها قادر به تولید صدای ایجاد کنند. این ماهی توسط بادکنکه شنای خود است و گفته می شود که این صدای بخشی از رفتار تولید مثلی جانور را تشکیل می دهد.

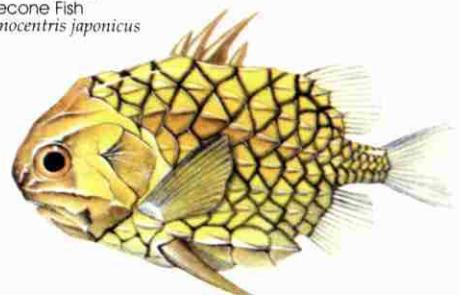
**ماهی چشمفانوسی** - یکی از ۳ گونه موجود این خانواده است و بدنه پهن و سنتگین و تینه هایی ضخیم و درشت دارد. سرش پهن و قوی است و دارای چشم اندازی بسیار بزرگ است که ویژگی این راسته از ماهی ها به شمار می رود. شب هنگام فعال است و در دسته های کوچک به این سو و آن سو حرکت می کند. یکی از معروف ماهی های آب های کم عمق است که اندام درخشانی دارد. زیر چشم هایش باریکه ای بینی شکل وجود دارد که هنگام روز سفید به نظر می رسد و شب هنگام می درخشند. درون این عضو باریک مانند، لوله های قرار دارد که حاوی باکتری های درخشان اند. این باکتری ها با ماهی هم زیست اند و نور تولید می کنند. اگر ماهی بخواهد مدتها از درخشش خودداری کند، این اندام چنان می جرخد که قسمت درخشان آن به سمت پایین حرکت می کند و زیر یوشش قرار می گیرد. هنگام حرکت ماهی، نور بدن آن به تناب روشن و خاموش می شود که البته از دلایل این کار اطلاع دقیقی در دست نیست. باور بر این است که این ماهی ها از آن، برای برقراری ارتباط با گونه های خویشاوند استفاده می کنند؛ برخی هم آن را باعث جذب طعمه و برخی دیگر باعث سهوت در روند چهت یابی می دانند.

**ماهی مخروطکاجی** - بدن چاق، کوتاه و پهن این ماهی در قفسی از فلس های صفحه مانند و سنتگین محصور شده است که روی یکدیگر را می پوشانند و به آن شباهت بازیز به مخروط درخت کاج می بخشند؛ نام این ماهی نیز از همین جا برگرفته است. بالمهای پشتی آن

ماهی مخروطکاجی

Pinecone Fish

*Monocentris japonicus*



وال ماهی

Whalefish

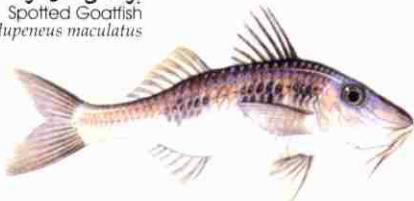
*Cetomimus indagator*



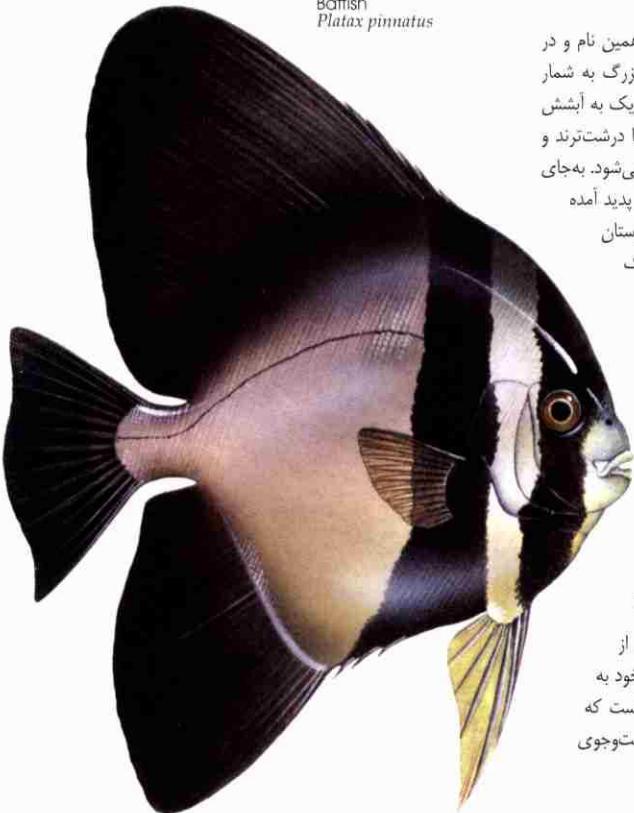
بلنی لبسرخ  
Redlip Blenny  
*Ophioblennius atlanticus*



بزماهی خالدار  
Spotted Goatfish  
*Pseudupeneus maculatus*



خفاش‌ماهی  
Battfish  
*Platax pinnatus*



اسکالپین شاخ‌کوتاه  
Shorthorn Sculpin  
*Myoxocephalus scorpius*



## ماهی‌های پسترزی

**اسکالپین شاخ‌کوتاه** - این ماهی در امریکا با همین نام و در بریتانیا به بولروت مشهور است، یکی از اسکالپین‌های بزرگ به شماری زود، سرش پهن و بالهایش بزرگ است و تیغه‌ایی تزدیک به آشیش و در طول پهلوهایش دیده می‌شود. ماده‌ها معمولاً از نرها درشت‌ترند و روی شکم‌شان نقش‌هایی به رنگ زرد مایل به کرم دیده می‌شود. بدجای این نقوش، خال‌هایی به رنگ نارنجی روی شکم ماهی نر پدید آمده است. این ماهی در پستر دریا زندگی می‌کند و از سخت‌بوستان ساکن پستر دریا و همچین، کرمها و ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کند. در رومانی تویید مثل می‌کند و تخم‌های چسبناک خود را به صورت خوش‌هایی میان گیاهان دریایی یا بین شکاف صخره‌های آبی رها می‌سازد. ماهی نر از تخم‌ها مراقبت می‌کند و بسته به دمای آب، ۱۲ تا ۱۴ هفته به درازای می‌کشد تا نوزادان سر از تخم بیرون آورند.

**بزماهی خالدار** - پنجه و پنج گونه مختلف از بزماهی‌ای مولت سرخ در خانواده موییدها وجود دارد که در سرتاسر مناطق استوایی و در دریاهای گرم مناطق معتدل یافت می‌شوند. بدن این ماهی‌ها معمولاً دراز و کشیده است و دو باله پشتی آن‌ها فاصله زیادی از یکدیگر بیندازند. بزماهی خالدار نمونه کامل خانواده خود به شمار می‌زود. از ویژگی‌های آن، دو تار حسی روی چانه است که برای یافتن غذا در پستر دریا به کار می‌روند و با آن‌ها به جستجوی جانوران بی‌مهره کوچک می‌پردازند.

**بلنی لبسرخ** - این ماهی با بوزه گرد و شبیدار که بافه و شاخک‌هایی از آن اویزان‌اند و نیز با لبه‌ای قرمز و حاشیه سرخ بالمهای پشتی خود متمایز است و در محدوده قلمروی خود فراوانی بسیاری دارد. یکی از اعضای خانواده بلنی‌های دندان‌شانه‌ای است که از نظر زندگی مرموز و نیز زندگی در پستر دریا، نمونه‌ای کامل از خانواده خود به شمار

اسکالپین شاخ‌کوتاه

**Order:** Scorpaeniformes: Scorpaenidae  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 25 - 60 cm (9 3/4 - 23 1/2 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Labrador to Cape Cod; N. European coasts; Britain, Scandinavia, Iceland  
**Habitat:** shallow inshore waters to 60 m (200 ft)

بزماهی خالدار

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 28 cm (11 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: New Jersey to Brazil; Gulf of Mexico, Caribbean  
**Habitat:** shallow waters, reefs, turtle grass beds

بلنی لبسرخ

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 12 cm (4 3/4 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: North Carolina to Bermuda and south to coast of Brazil; Gulf of Mexico, Caribbean  
**Habitat:** rocky- or coral-bottomed waters

خفاش‌ماهی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 76 cm (30 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: Red Sea, E. Africa to Philippines, Indonesia, Australia  
**Habitat:** coastal waters; lagoons; when young, reefs as adults

## زه‌ماهی کوچک

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 14 cm (5 1/2 in)  
**Range:** European Atlantic coasts, Britain to N. Africa; Mediterranean Sea  
**Habitat:** shallow, sandy-bottomed waters

## ستاره‌نگر شمالی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 30.5 cm (12 in)  
**Range:** Atlantic coast of N. America: New York to North Carolina  
**Habitat:** shallow, sandy-bottomed waters

## سینه‌سرخ دریایی شمالی

**Order:** Scorpaeniformes: Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 41 cm (16 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Bay of Fundy to Venezuela  
**Habitat:** seabed, coastal waters

## طبال سیاه

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 - 1.8 m (4 - 6 ft)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: coasts from New England to Argentina  
**Habitat:** bays, coastal lagoons

می‌دهد که خود را در بستر دریا مدفعون کند و فقط چشم‌ها و دهان خود را در انتظار شکارهایی مانند ماهی‌ها و سخت‌بوستان بیرون نگاه دارد. پشت چشم‌ها، اندام‌های الکتریکی خاصی وجود دارد که قادرند بار الکتریکی با ولتاژ بیش از ۵۰ ولت تولید کنند. باور بر این است که تحریزی این ماهی، در بهار و اوایل تابستان و دور از ساحل انجام می‌شود. ماهی‌های جوان، کم کم به سوی ساحل و به سمت آبهای کم عمق‌تر کشیده می‌شوند و آن‌جا را برای محل زندگی برمی‌گزینند و به حیات دوره بلوغ خود ادامه می‌دهند.

## سینه‌سرخ دریایی شمالی

این ماهی با سر بزرگ پوشیده از صفحه‌های استخوانی و بالمهای شکمی که به ابادین شباخت دارد، نمونه عادی خانواده خود به شمار می‌رود. سه ساعت انتهایی بالمهای شکمی از اداند و برای لمس کردن شکار - ماهی‌ها و سخت‌بوستان - روی بستر دریا استفاده می‌شوند. رنگ‌آمیزی آن از خاکستری تا قهوه‌ای متغیر است، ولی نقوشی سیاه‌رنگ و شبیه زین اسب، به طور دائم بر پشت آن خودنمایی می‌کند. این ماهی بیشتر عمر خود را در گف دریا سپری می‌کند و غالباً به بالمهای شکمی خود متکی است. هنگام احساس خطر خود را به سرعت در بستر دریا مدفعون می‌کند؛ به گونه‌ای که فقط بالای سر و چشم‌هایش بیرون می‌ماند. این ماهی با استفاده از ماهیچه‌های ویژه‌ای به دیواره بادکشش شنای خود لرزه می‌اندازد و صدای بلندی تولید می‌کند؛ به ویژه در فصل جفت‌گیری که از زوئن تا سپتامبر به طول می‌انجامد، بسیار پر سر و صداست. تخم‌ها تا هنگام تبدیل شدن به ماهی در سطح آب شناور می‌مانند. نوزادان این ماهی به سرعت رشد می‌کنند.

## سینه‌سرخ دریایی شمالی

Northern Scorpionfish  
*Prionotus carolinus*



خفاش‌ماهی - یکی از اعضای خانواده بیل‌ماهی‌ها، با بدنش بیهوده اطراف آن فشرده و متراکم است و بالمهای پشتی و مقعدی بلندی دارد. رنگ ماهی‌های جوان سیاه و حاشیه بالمهای آن‌ها تاریخی است. به برخی از کرم‌های پهن آبی و برخی نرم‌تنان که خودشان برای ماهی‌ها ناخوشایند است، شباخت دارد و ظاهراً از این رهگذر تا اندام‌های خود را بین نگاه می‌دارد. شباهت این ماهی‌ها به نرم‌تنان و کرم‌های پهن، با شنا کردن به سمت پهلو و حرکات موچی شکل‌شان، افزایش می‌یابد.

زه‌ماهی کوچک - این ماهی بستری خود را به طور نصفه و نیمه در شن‌های کف دریا مدفعون می‌کند؛ به گونه‌ای که فقط سر آن را می‌توان دید. هنگام اشته شدن، تیغ‌های باله پشتی خود را برآفرانته می‌کند. این تیغ‌ها حاوی بافت‌های تولید‌کننده سم هستند و از این‌رو، زه‌آگین‌اند. البته تیغ‌های سمی دیگری نیز، در تعداد بیشتر، روی پوشش آبشش‌های آن وجود دارد. این تیغ‌ها زخم‌های بسیار درناشی ایجاد می‌کنند، ولی فقط برای دفاع و اعلام خطر استفاده می‌شوند. از سخت‌بوستان و ماهی‌های کوچکی که در بستر دریا زندگی می‌کنند، تغذیه می‌کند. این ماهی یکی از ۶ گونه موجود خانواده تراکینیده است که همگی تیغ‌هایی سمی دارند.

ستاره‌نگر شمالی - بین این ماهی، قوی و نیرومند و سرش بزرگ است. دهانش به سمت بالا خمیدگی یافته و جهت چشم‌ها که بالا سر قرار گرفته‌اند نیز به سمت بالا است. این ساختار به جانور این توانایی را



زه‌ماهی کوچک  
Lesser Weever  
*Echichthys vipera*



ستاره‌نگر شمالی  
Northern Stargazer  
*Astroscopus guttatus*

## طبال سیاه

Black Drum  
*Pogonias cromis*



گرگماهی اطلس  
Atlantic Wolffish  
*Anarhichas lupus*



**کورنارد پرنده** - یکی از ماهیانی است که با استفاده از بالهای لگنی روی کف دریا راه می‌رود و به جستجوی طعمه خود، یعنی سختپوستان، می‌پردازد. سر استخوانی آن نسبت به جنهاش بزرگ است و بالهای شکمکش دراز و بالمانند هنگام احساس خطر، این بالهای را پهن و گسترده می‌کند و خالهای آئی روشن روی سطح بدن خود را نمایان می‌سازد. با این کار تصویری بزرگتر از آن چه واقعاً هست، به نمایش می‌گذارد و دشمن را به هراس می‌اندازد.

**کورنارد کندره** - یکی از اعضای خانواده سینه‌سرخ دریابی با سری استخوانی و پوزه‌ای دراز و بالهایی خوش‌ترانش و خوش فرم است. شعاع‌های متعددی از بالهای شکمکش آن رشدی فرازینده یافته‌اند و آزاد هستند و ماهی برای جستجوی غذا در سستر دریا از آن‌ها استفاده می‌کند و در حین جستجوی غذا عناون تکیه‌گاه روی آن‌ها به استراحت می‌پردازد. از ماهی‌ها، نرم‌تنان و سختپوستان بستر دریا تقدیمه می‌کند. این ماهی در بسیاری از مناطق به خاطر اهداف تجاری شکار می‌شود.

کورنارد پرنده  
Flying Gurnard  
*Dactylopterus volitans*



کورنارد کندره  
Tub Gurnard  
*Trigla lucerna*



**طبال سیاه** - این ماهی را با توجه به بدنه کوتاه و پفنش که در قسمت شکم تخت و صاف است و در قسمت پشت انحنای باید، می‌توان باز شناخت. یکی از بزرگ‌ترین اعضای خانواده طبال‌ماهی‌هاست که وزنش گاهی به ۶۰ کیلوگرم نیز افزون می‌شود. رشته‌های کوتاه متعددی از آرواره پایینی این ماهی آویزان‌اند. غذای خود را از کف دریا، از سختپوستان و نرم‌تنان، بدست می‌آورد و قادر است با استفاده از دندان‌های بزرگ و پهن موجود در گلو آن‌ها را کند و بجود، صدف‌های خوارکی غذای مورد علاقه این ماهی‌اند؛ تا آن‌جا که گاهی به بستر صدف‌های تجاری صدمه و آسیب فراوان وارد می‌آورد.

**گرگماهی اطلس** - یکی از حدود ۶۰ گونه موجود خانواده دریابی آثارهیکاییده است؛ با سری بزرگ و دندان‌هایی شبیه به دندان‌های مار و بالهای پشتی و مقعدی بلند و کشیده که از دیگر اعضای خانواده خود متمایز و مشخص است. از نرم‌تنان، مانند انواع صدف خوارکی و سختپوستان تقدیمه می‌کند؛ آن‌ها را با دندان‌های تیز خود از هم باز می‌کند و با دندان‌های پهن‌تری که در قسمت عقب دهانش قرار گرفته‌اند، له می‌کند. عمل تخم‌بری در فصل زمستان صورت می‌گیرد. سطح تخم‌ها چسبنده است و به صورت توده‌هایی بر بستر ریخته می‌شوند که ممکن است به سنگ‌ها یا اشیای دیگر کف دریا بچسبند.

#### گرگماهی اطلس

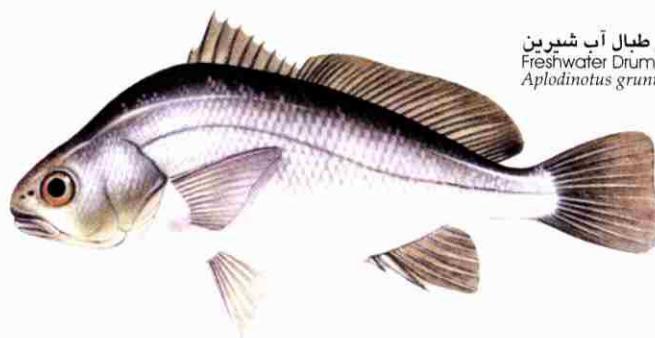
**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 - 1.2 m (3 1/4 - 4 ft)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Labrador to Cape Cod to E. Atlantic: Iceland and Spitsbergen to N. France  
**Habitat:** from shallow waters down to 300 m (980 ft)

#### کورنارد پرنده

**Order:** Dactylopteriformes: Flying Gurnards  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 - 40.5 cm (11 3/4 - 16 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Bermuda through Caribbean to Argentina; E. Atlantic: Portugal to W. Africa; Mediterranean Sea  
**Habitat:** bottom of shallow waters

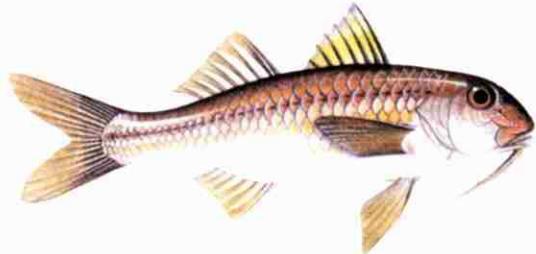
#### کورنارد کندره

**Order:** Scorpaeniformes: Scorpionfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 50 - 75 cm (19 3/4 - 29 1/2 in)  
**Range:** E. Atlantic Ocean: Norway, British Isles to N. Africa; coasts of Black, Adriatic and Mediterranean Seas  
**Habitat:** inshore waters, sandy and muddy bottoms



ماهی طبال آب شیرین  
Freshwater Drum  
*Aplodinotus grunniens*

مالت سرخ  
Red Mullet  
*Mullus surmuletus*



#### مالت سرخ

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 40 cm (15 3/4 in)  
**Range:** Mediterranean Sea, E. Atlantic Ocean: Britain, south to Canary Islands and N. Africa  
**Habitat:** sandy-, muddy-, sometimes rocky-bottomed waters to 90 m (300 ft)

#### ماهی خاویار پوچر

**Order:** Scorpaeniformes: Scorpaenfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** N. Pacific Ocean: N. American coast, Bering Sea to California  
**Habitat:** coastal muddy-bottomed water at depths of 18 - 55 m (60 - 180 ft)

#### ماهی طبال آب شیرین

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 1.2 m (4 ft)  
**Range:** N. America: S. Canada through the Great Lakes and Mississippi River system to Gulf of Mexico; south to Mexico and Guatemala  
**Habitat:** large rivers, lakes

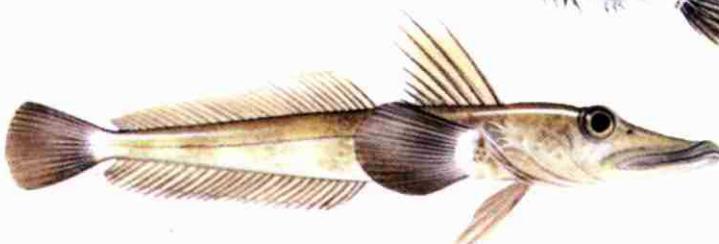
#### یخ ماهی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 60 cm (23 1/2 in)  
**Range:** Antarctic area off South Georgia, South Orkneys, South Shetlands  
**Habitat:** shallow waters to 340 m (1,100 ft)

**ماهی طبال آب شیرین** - یکی از محدود ماهیان آب‌های شیرین و از خانواده طبال‌ها است. پشتیش قوز و خمیده است و بالهای پشتی بر پایهای بلند قرار گرفته‌اند. دهانش به سمت پایین اوپخته است و برای حیوانی که غذای خود را از کف دریا به دست می‌آورد، کاملاً مناسب و بجاست. غذای عمده این ماهی را سخت‌بوستان، نرم‌تنان و لارو برخی حشرات تشکیل می‌دهد و همگی را بدانهای بزرگ و پهن واقع در گلو له می‌کنند. سپس پوسه‌ها را بیرون می‌اندازد و قسمت‌های نرم بدن را می‌بلعند. مانند بسیاری از طبال‌های دیگر، با به لزه در آوردن بادکشة شنای خود، صدا تولید می‌کند. این ماهی از محدود ماهیان آب‌های شیرین است که قادر به انجام چنین سنگی امر است. تخم‌بریزی در ماهیان آوریل، مه و زوئن و در بسترهاش شنی یا صد هزار تخم بریزد که این تخم‌ها پس از دو هفته باز می‌شوند.

**یخ ماهی** - یکی از ۱۶ گونه خانواده کائیکتیاده است که در مناطق جنوبگان (قطب جنوب) یافت می‌شوند. نکته جالب این است که این ماهی‌ها بدون هموگلوبین‌های رنگ‌دانه‌دار و حمل کننده اکسیژن هستند که همه حیوانات مهره‌دار از آن برخوردارند. مثل دیگر ماهی‌ها، اکسیژن از طریق ایشش‌ها جذب می‌شود، ولی درون بدن از طریق حل شدن در پلاسمای خون منتقل می‌شود. این سیستم به خوبی پاسخ گویی نیاز بدن ماهی به اکسیژن است، چرا که آب‌های سرد مناطق جنوبگان از اکسیژن بسیار غنی‌اند و گذشته از این، یخ‌ماهی به دلیل حرکات بسیار کند و آرام خود، به اکسیژن کمی نیاز دارد. این ماهی لاغر و دراز، سر بزرگی دارد که روی آن آرواره‌هایی شبیه به منقار دیده می‌شود. این ماهی بیشتر وقت خود را در نزدیکی سر برتر دریا و به خودن ماهی‌ها و سخت‌بوستان سپری می‌کند.

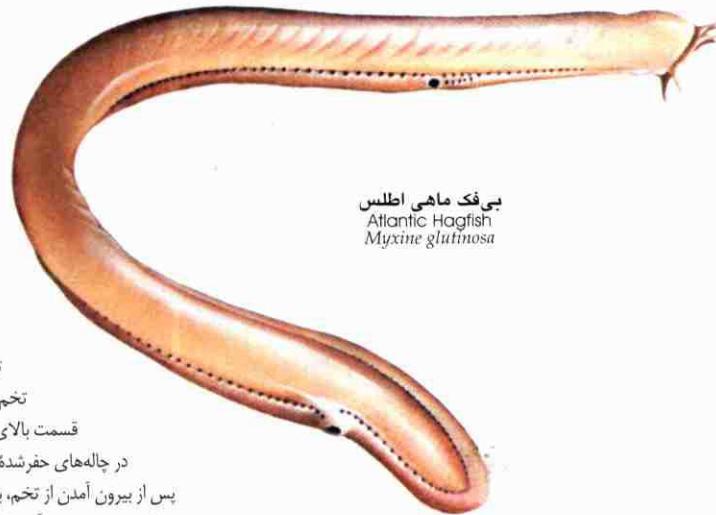
یخ ماهی  
Icefish  
*Chimaera aceratus*



ماهی خاویار پوچر  
Sturgeon Poacher  
*Agonus acipenserinus*

**مالت سرخ** - گونه‌ای مدیترانه‌ای است که ظاهرآ می‌توان آن را به عنوان یک مهاجر تابستانی در مناطق شمالی‌تر نیز مشاهده کرد. سرش گرد و شب‌دار است و مانند دیگر اعضای خانواده مولیده‌ها دو تار حسی روی چانه‌اش قرار گرفته است که از آن‌ها برای جستن غذا و عمدتاً بی‌مهرگان ساکن کف دریا استفاده می‌کند. هنگام یافتن طعمه، برای بیرون آوردن آن به کندن زمین می‌پردازد. معمولاً در دسته‌های کمتر از ۵۰ تا ۱۰۰ می‌سافرت به کنند. این ماهی به گونه‌ای شکرگ ف تغیر رنگ می‌دهد و زنگش بین قهوه‌ای مایل به قرمز و قهوه‌ای مایل به زرد در نوسان است. روزهای رعنده می‌شود. شب‌هنگام این خطوط به نقش و نگارهای مرمرین تبدیل می‌شوند. در آب‌های عمیق‌تر، بدن ماهی به رنگ قرمز سیر است، اما این تغیر رنگ هنگامی که ماهی احساس خطر کند نیز سورت می‌گیرد. عمل تخم‌بریزی، بین ماهی‌های ژوپن و سیتاپیر انجام می‌شود و ماهی ماده، تخم‌های خود را در بستر دریا می‌ریزد. نوزادان پس از بیرون آمدن از تخم، به سطح آب می‌آینند و در آن جا به زندگی خود ادامه می‌دهند.

**ماهی خاویار پوچر** - بدن این ماهی دراز و بسیار باریک را زرهی از صفحه‌های استخوانی می‌پوشاند که بدون هم‌پوشانی هستند. روی سوش که شبیه به سر ماهی خاویار است، تیغه‌های متعددی قرار گرفته و خوش‌هایی از تارهای طریق، اطراف دهان را پوشانده‌اند. روی ستر دریا یا نزدیک آن، زندگی می‌کند و غذای خود را از سخت‌بوستان و کرم‌های دریایی به دست می‌آورد. این گونه با وجود فراوانی و گستردگی، ارزش اقتصادی ندارد.



بی‌فك ماهی اطلس  
Atlantic Hagfish  
*Myxine glutinosa*

**لامپرن -** این ماهی انگلی از خون ماهی‌های دیگر تغذیه می‌کند. دهان گرد و نعلیکی شکل خود را به بدن میزبان می‌چسباند و با دندان‌های تیزش پوست و فلس‌ها را از هم می‌درد. هنگام تخم‌بری آبهای ساحلی را ترک می‌کند و به قسمت بالای رودخانه مهاجرت می‌کند. تخم‌هایش را در بغار در چاله‌های حفرشده درون ماسه‌های کف رودخانه‌ها می‌ریزد. نوزادان پس از بیرون آمدن از تخم، به یاری رودخانه نقل مکان می‌کنند، درون گل‌ها مدفون می‌شوند و در آن جا تا ۵ سال باقی می‌مانند. در این مدت با تصفیه آب از موجودات ذره بینی تغذیه می‌کنند، تا به سن بلوغ می‌رسند.

**لمپری دریابی -** ماهی‌های بالغ این گونه نیز مانند ماهی لامپرن، انگل‌های مکنده خون به شمار می‌روند. چنان خود را به قربانی می‌چسبانند که کدن شان تقریباً ناممکن است و میزبان باید این مهمان ناخواسته را تا زمانی که به سراغ میزبان دیگر می‌رود، با خود حمل کند. ترشح درون دهان، از لخته شدن خون میزبان جلوگیری می‌کند و به آن اجازه می‌دهد تا به راحتی تغذیه کند. قربانیان، اغلب به علت از دست دادن خون یا عفونت رخم می‌میرند. ماهی‌های بالغ دریا را ترک می‌کنند و برای تخم‌بری به رودخانه‌ها می‌روند. در محلی که دارای بستری سنجی است، با استفاده از دهان مکنده خود سنجک‌ها را حرکت می‌دهند و خفره کم عمقی ایجاد می‌کنند و تخم‌ها را در این لانه‌ها می‌ریزند. لا روہای تایبا و بی دننان، در گل مدفون می‌مانند و تا عسال از راه تصفیه آب تغذیه می‌کنند تا به ماهی‌های دندان‌دار جوانی تبدیل می‌شوند و به دریا مهاجرت می‌کنند. این ماهی در دریاچه‌های ساحلی نیز یافته می‌شود و ماهی‌های تجارتی را طعمه خود می‌کنند، اما تلاش‌هایی برای مهار تعدادشان در این آبها صورت گرفته است.

## ماهی‌های بی‌آرواره

**بی‌فك ماهی اطلس -** در آب‌های نسبتاً عمیقی به سر می‌برد که دارای بستری گلی و نرم‌اند تا به آسانی از عهده کدن آن برأی. بالمهای جفتی و فلس ندارد و چشم‌هاش در زیر پوست مخفی اند و تقریباً نایبیناست. سطح پوست سیار لزج و مجهز به غده‌های ترشح کننده مخاطی فراوانی است. از برخی کرم‌های دریابی و جانوران سخت‌پوست تغذیه می‌کند، اما شهرت اصلی اش، حمله به ماهی‌های مرده و رو به مرگ یا ماهی‌های به دام افتاده است. به کمک صفحات دندان مانند روی زبان و با استفاده از تنها دندانش، بدن طعمه را سوراخ می‌کند و تمامی گوشت و روده‌ها را می‌خورد و تنها پوست و استخوان را باقی می‌گذارد.

### بی‌فك ماهی اطلس

**Order:** Myxiniformes: Hagfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** N. Atlantic, Arctic Oceans  
**Habitat:** ocean bed

### لامپرن

**Order:** Petromyzoniformes: Lampreys  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 - 50 cm (11 3/4 - 20 in)  
**Range:** Britain, N. W. Europe  
**Habitat:** rivers, coastal waters

### لمپری دریابی

**Order:** Petromyzoniformes: Lampreys  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 90 cm (35 1/2 in)  
**Range:** Atlantic coasts of Europe and N. America; W. Mediterranean Sea  
**Habitat:** coastal waters, rivers





بالي هو  
Ballyhoo  
*Hemiramphus brasiliensis*



ساري اطلس  
Atlantic Saury  
*Scomberesox saurus*



سگ‌ماهی  
Houndfish  
*Tylosurus crocodilus*

بالي هو

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 45 cm (17 3/4 in)  
**Range:** Atlantic Ocean: New England to Brazil; Gulf of Mexico, Caribbean; off W. Africa  
**Habitat:** coastal waters

ساري اطلس

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 40 - 50 cm (15 3/4 - 19 3/4 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean; N. American to Europe coasts; Mediterranean Sea; temperate waters in S. hemisphere, around the globe  
**Habitat:** open ocean, coastal waters

سگ‌ماهی

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.5 m (5 ft)  
**Range:** All oceans  
**Habitat:** inshore surface waters

سوزن ماهی آب شیرین

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 5 cm (2 in)  
**Range:** South America  
**Habitat:** lakes, rivers

بالهای ریز وجود دارد. این ماهی به صورت گروهی در آبهای سطحی به شنا می‌پردازد و از سخت‌پستان کوچک و ماهی‌ها تغذیه می‌کند. تخم‌ریزی در دریای آزاد صورت می‌گیرد. تخم‌های این ماهی، کوچک و گردان و سطح آن‌ها با رشته‌های نازک پوشیده شده است و در حین رشد در آبهای سطحی شناور می‌مانند. آرواره‌های نوزادان پس از بیرون آمدن از تخم، کوچک و هم‌اندازه‌اند و در اثر رشد و بلوغ ماهی، جای خود را به آرواره‌های کشیده و ناهمگون می‌دهد.

سگ‌ماهی - بزرگترین و سنگین‌ترین سوزن‌ماهی است و مقاراش از بیشتر گونه‌های دیگر کوتاه‌تر و کلفت‌تر است. این ماهی گاه با جهشی به بیرون از آب می‌پردازد و در سطح آب به جست و خیز می‌پردازد. از آن جا که اندازه‌اش بزرگ و مقاراش نوک‌تیز و نیرومند است، ممکن است برای انسان سیار خطرناک باشد. از ماهی‌های دیگر تغذیه می‌کند و آن‌ها را چنان می‌گیرد که با مقاراش تشکیل یک صلیب بدنه و آن گاه با مهارت خاصی طعمه را می‌جزخاند و از قسمت سر قورت می‌دهد.

سوزن‌ماهی آب شیرین - این ماهی کوچک و ظرف نخستین بار در ۱۹۶۶ شناخته شد. متعلق به خانواده‌ای از ماهی‌ها مشتمل بر ۲۶ گونه سوزن‌ماهی و نیزه‌ماهی است که اغلب آن‌ها دریازی‌اند. این ماهی با بدنه باریک و بالهای پشتی و مقعدی کوچک خود که تزدیک به دم قرار گرفته‌اند، نمایانگر ویژگی‌های عمومی خانواده خویش است و برخلاف گونه‌های دیگر که هر دو آرواره بالایی و پایینی دراز و کشیده است، تنها آرواره پایینی رشد طولی زیادی یافته است.

## ماهی‌های پرنده و سیمین‌پهلوها

بالي هو - این ماهی باریک اندام دارای آرواره پایینی بسیار دراز و بالهای پشتی و مقعدی کوچکی است که تا نزدیکی دم عقب نشسته‌اند. بالهای پشتی کوچک، نمونه بارزی از نیم‌نوک‌ها است. مانند خویشاوندان دیگر خود، یعنی ماهی‌های پرنده، می‌تواند در هوا پرواز کند و نیز بر سطح آب بلغزد. این ماهی در سطح آب زندگی می‌کند و به صورت گروهی حرکت کرده، از گیاهان دریایی و ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کند. شکل آرواره‌اش اختلافاً برای جمجم کردن غذا از سطح آب مناسب است.

ساري اطلس - این گونه خاص، ماهی باریک‌اندامی است که آرواره‌هایش متقاضه‌اند و کشیده‌اند و آرواره پایینی از آرواره بالایی رشد بیش‌تری یافته است. پشت باله پشتی و مقعدی ردیف‌های دیگری از

سوزن‌ماهی آب شیرین  
Freshwater Needlefish  
*Belonion apodion*



**گرانیون کالیفرنیایی** - این ماهی به نوسان جزر و مد و گردش ماه حساس است. از آن‌ها برای هم‌زمان کردن فعالیت‌های مربوط به تخم‌گذاری استفاده می‌کند. این ماهی کوچک و باریک، به انظار دو کرانه جزر و مد می‌نشیند تا بتوانند تخم‌هایش را در ساحل شنی روی خط طفیان، مدفون کنند. تخم‌بریزی شبانه انجام می‌شود و از ماه مارس تا آگوست به طول می‌انجامد که البته اوج آن در ماههای مه و ژوئن است. هنگامی که امواج به خط طفیان می‌رسند، شمار سیاری از این ماهی‌ها شناختان به سوی ساحل می‌روند و آن‌جا چفت‌گیری می‌کنند. سپس، تخم‌های خود را درون حفره‌های نه پنتان گود ساحل می‌گذارند و موج‌های بعدی تخم‌ها را با ماسه‌های پوشانند و ماهی‌های را به دریا باز می‌گردانند. دو هفته بعد در بازگشت مدلی دیگر، موج‌های دریا تخم‌ها را زیر ماسه‌های بیرون می‌کشند و این خود باعث باز شدن تخم‌ها می‌شود. بنابراین، دوره تخم‌گذاری کاملاً بین پذیرند و دارای باله پشتی است (که بکی از آن‌ها تیغی بیش نیست) و باله معده‌ای اش دراز و کشیده است؛ به شکلی که اصلاً با بدنه کوچکش تناسب ندارد. از آن‌جا که بدنه این ماهی تقریباً شفاف است، اندازه‌های درونی آن را به سهولت می‌توان دید. بدون باله لگنی است، اما ماهی نر، دارای اندام تناسی پیچیده‌ای در عقب چانه است که برخی از ساختارهای باله لگنی را در خود داده است. شکاف ادراری - تناسلی ماهی ماده نیز در محل مشابهی قرار گرفته و با فلس‌های بیزه‌ای پوشیده شده است. تخم‌بریزی از ماه مه تا سپتامبر به طول می‌انجامد. ماهی نر به ماهی ماده اویزان می‌شود و هم‌زمان با تخم‌گذاری ماده، آن‌ها را بارور می‌کند.

**ماهی اسلتل ماسه‌ای** - عضو خانواده‌ای از ماهی‌های کوچک و گروه‌زی است که در سراسر دنیا و به ویژه دریاهای استوایی و مناطق گرم یافت می‌شوند. این گونه از معمود ماهی‌های این خانواده است که در آب‌های شمالی دیده می‌شود. با بدنه دراز و باریکش و بالهای پشتی ای

**سیمین پهلوی سخت‌سر** - این ماهی دراز و استوانه‌ای دارای دو باله پشتی است که اولی متشکل از تعدادی تیغ است. چشم‌ها در مقایسه با اندازه بدنه درشت‌اند. رنگ‌آمیزی این ماهی متنوع و در روز تقریباً شفاف است و نوار نقره‌ای رنگ باریکی روی بدنش دیده می‌شود که شب‌هنجام به تیرگی می‌گراید. شمار این ماهی بسیار زیاد است و آن را در دسته‌های بسیار بزرگ می‌توان یافت. تخم‌ها رشته‌های نازکی دارند که آن‌ها را به گیاهان ابری متصل می‌کند.

**فناکستیتوس اسمیسای** - این ماهی به وفور یافت می‌شود و از کوچکترین ماهی‌های است. از آن را در گروه‌های کوچک می‌توان دید. از موجودات پلانکتونی میکرو‌سکوپی تغذیه می‌کند. فلس‌هایش بسیار ریزند و دارای باله پشتی است (که بکی از آن‌ها تیغی بیش نیست) و باله معده‌ای اش دراز و کشیده است؛ به شکلی که اصلاً با بدنه کوچکش تناسب ندارد. از آن‌جا که بدنه این ماهی تقریباً شفاف است، اندازه‌ای درونی درونی آن را به سهولت می‌توان دید. بدون باله لگنی است، اما ماهی نر، دارای اندام تناسی پیچیده‌ای در عقب چانه است که برخی از ساختارهای باله لگنی را در خود داده است. شکاف ادراری - تناسلی ماهی ماده نیز در محل مشابهی قرار گرفته و با فلس‌های بیزه‌ای پوشیده شده است. تخم‌بریزی از ماه مه تا سپتامبر به طول می‌انجامد. ماهی نر به ماهی ماده اویزان می‌شود و هم‌زمان با تخم‌گذاری ماده، آن‌ها را بارور می‌کند.

### سیمین پهلوی سخت‌سر

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 12.5 cm (5 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Florida to Brazil, including Caribbean  
**Habitat:** inshore waters

### فناکستیتوس اسمیسای

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2 cm (3/4 in)  
**Range:** Thaliland  
**Habitat:** fresh water: muddy pools, ditches, canals

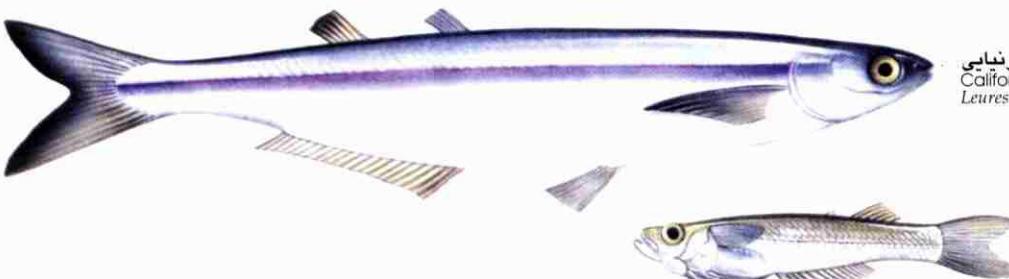
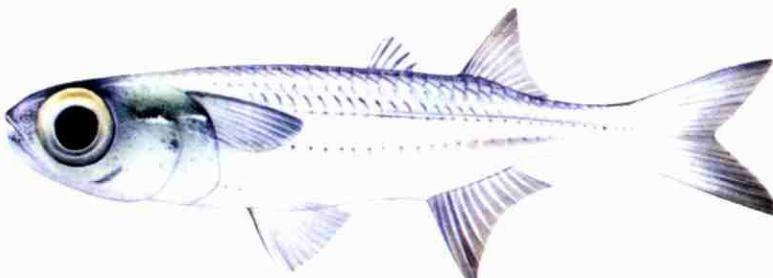
### گرانیون کالیفرنیایی

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 18 cm (7 in)  
**Range:** Pacific Ocean: coasts of California and Baja California  
**Habitat:** inshore waters

### ماهی اسلتل ماسه‌ای

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 - 21 cm (6 - 8 1/4 in)  
**Range:** E. Atlantic Ocean: Coasts of Britain, France, Spain, Portugal and N. Africa  
**Habitat:** inshore waters, estuaries

سیمین پهلوی سخت‌سر  
Hardhead Silverside  
*Atherinomorus stipes*



گرانیون کالیفرنیایی  
California Grunion  
*Leuresthes tenuis*

فناکستیتوس اسمیسای  
Phenacostethus smithi  
*Phenacostethus smithi*

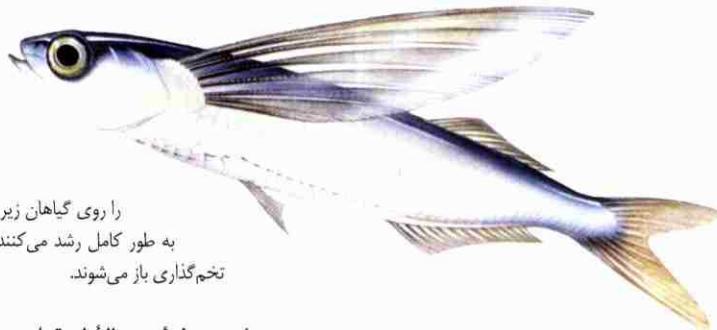
ماهی اسلتل ماسه‌ای  
Sandsmelt  
*Atherina presbyter*





ماهی برنج زار  
Ricefish  
*Oryzias latipes*

ماهی پرنده دو باله استوایی  
Tropical Two-Wing Flyingfish  
*Exocoetus volitans*



#### ماهی برنج زار

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 4 cm (1 1/2 in)  
**Range:** Japan.  
**Habitat:** coastal marshes, rice fields

#### ماهی پرنده دو باله استوایی

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** All oceans: tropical and subtropical areas  
**Habitat:** open sea

#### ماهی چهارچشم

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** S. Mexico, Central America and northern South America  
**Habitat:** coasts, estuaries, lakes

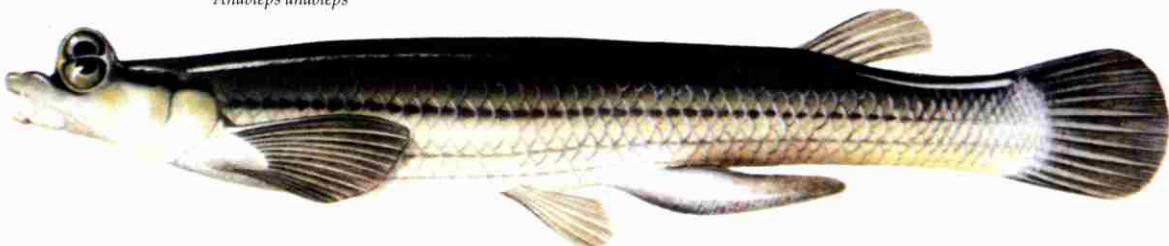
ماهی پرنده دو باله استوایی - این ماهی پرنده فقط دارای را روی گیاهان زیر آب می‌ریزد. در آن جا تخمها به طور کامل رشد می‌کنند و حداقل پس از ۱۲ روز از تخم‌گذاری باز می‌شوند.

ماهی پرنده دو باله استوایی - این ماهی پرنده فقط دارای یک چفت بال است که در واقع بالمهای شکمی بزرگ آن به شمار می‌آیند. پروازهای نسبتی به دیگر ماهی‌های پرنده چهار بال، کوتاه‌تر است و تسلط کمتری بر آن‌ها دارد. از جهات دیگر شبیه ماهی پرنده اقیانوس اطلس است. مانند همه ماهی‌های پرنده، گوشتخوار است و غالباً از ماهی‌های دیگر تعذیه می‌کند.

ماهی چهارچشم - این ماهی در واقع دارای دو چشم است که بالای سر به خوبی برجستگی یافته و به دو بخش تقسیم شده‌اند. بخش بالایی هر چشم برای دیدن در هوا و بخش پایین آن، برای دیدن در آب است. نوار سیاهرنگی این دو بخش را از یکدیگر جدا می‌کند. این ماهی بر روی آب چنان شنا می‌کند که سطح آب به نوار حایل بین دو بخش چشم می‌رسد و این روند قادر است که هم طعمه خود را بر سطح آب جست‌وجو کند. هم هر طعمه دیگری را که نزدیک به سطح آب شنا می‌کند، بینند. ماهی ماده به طور درونی بارور می‌شود و این ماهی، در عوض تخم، نوزاد به دنیا می‌آورد. بالله مقعدی ماهی نر، به صورت یک اندام تناسلی تغییر می‌یابد و می‌تواند یا به سمت چپ یا به راست حرکت کند. شکاف تناسلی ماهی ماده نیز با فلس‌های خاصی پوشیده شده است که به سوی چپ یا راست باز می‌شود. گفته می‌شود که یک ماهی نر «جب دست»، یا یک ماده «پراست دست» چفت‌گیری کند و برعکس. به نظر می‌رسد که نسبت ماهی‌هایی که از سمت چپ و راست چفت‌گیری می‌کنند در هر دو جنس کم و بیش برابر است. تخم‌ها درون بدن ماهی رشد می‌کنند و در هر بار ۴ یا ۵ نوزاد متولد می‌شوند.

#### ماهی چهارچشم

Four-eyed Fish  
*Anableps anableps*



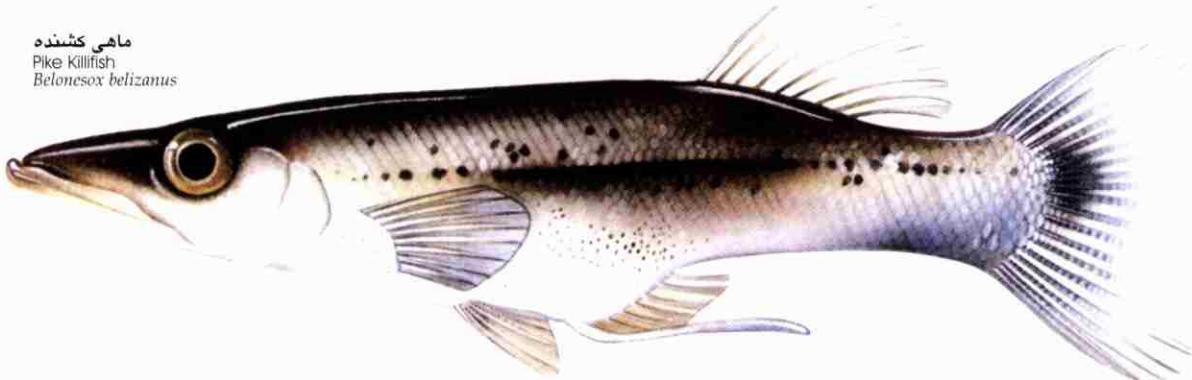
که از یکدیگر فاصله بسیاری دارند، تا اندازه زیادی ویژگی‌های عمومی خانواده خویش را داراست. روی اولین باله پشتی این ماهی، هفت یا هشت تیغ تیز وجود دارد. دستهایی از این ماهی را روی بسترها ماسهای به وفور می‌توان یافت. ماهی‌های جوان ممکن است در آبگیرهای صخره‌های ساحلی نیز مشاهده شوند. آزوارها قابلیت بر جسته شدن دارند و غذای اصلی آن را سخت‌پوستان تشکیل می‌دهند، اما پنهانتر ماهی‌های کوچک را نیز می‌خورد. این ماهی خود طعمه بسیاری از ماهی‌های بزرگتر و پرندگان دریایی، از جمله پرستوهای دریایی می‌شود. تولید مثل بین او اخیر بهار و تابستان انجام می‌شود. در آبگیرهای ساحلی تخم‌ریزی می‌کند و تخم‌هایی را دارای رشته‌های درازی‌اند که به وسیله آن‌ها به گیاهان دریایی می‌جسبد. طول نوزادان تازه از تخم در آمدۀ به ۷ میلی‌متر می‌رسد.

ماهی برنج زار - عضو خانواده‌ای مشتمل بر هفت گونه موسم به مذاکاس است. آن را در جنوب شرقی آسیا و زبان می‌توان یافت. این ماهی کوچک و باریک دارای سری تخت و پشتی تقریباً صاف و بدون خمیدگی است. قسمت زیرین بدن به طرز خاصی خمیده است و باله مقعدی بر پایه بلندی قرار دارد. باله پشتی در ماهی نر نوک‌تیز و زاویهدار و در ماهی ماده گرد است. تمام اعضای خانواده مذاکاس برای انسان غذیانند. زیرا افزون بر مهرگان کوچک، از لاز و پشه‌ها نیز تعذیه می‌کنند. این ماهی‌ها تخم‌گذارند و در ابتدا ماهی ماده تخم‌هایش را درون غلافی از جنس مخاط که روی شکم قرار می‌گیرد با خود حمل می‌کند و سپس آن‌ها

ماهی کشنده

Pike Killifish

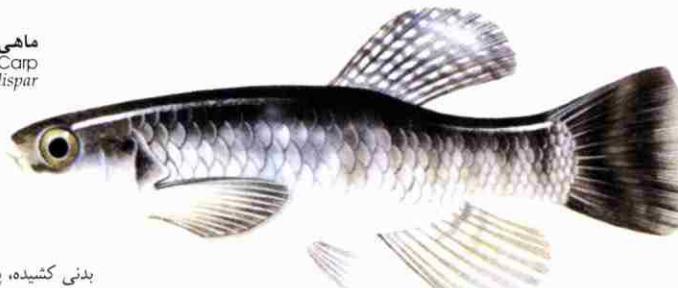
*Belonesox belizanus*



ماهی عربی کپوردندان

Arabian Tooth Carp

*Aphanius dispar*



ماهی کشنده - این ماهی دارای

بدنی کشیده، پوزه‌ای نوکتیز و دهانی بزرگ است. الته به اردک‌ماهی‌های کوچک شبیه است و شیوه شکار کردنش نیز مانند آن‌هاست. مثل آن‌ها پشت گیاهان پنهان می‌شود و با سرعت زیادی بیرون جهیده، طعمه را می‌گیرد. ماهی ماده از ماهی نر درشت‌تر است و کاهی به دو برابر آن نیز می‌رسد. گفته می‌شود حشره‌کش‌هایی که برای آن بین بردن لازو پیشه‌ها در آب‌های محل زندگی این ماهی پختش شده‌اند، باعث کاهش سیار شدید شمار این ماهی شده است. ماهی‌های ماده در هر بار ۲۰ تا ۸۰ نوزاد به دنیا می‌آورند. با این که حیوانی تقریباً شکاری است، آن را در آکواریوم نیز نگه می‌دارند.

ماهی پرنده اطلس - از ماهی‌های پرنده چهاربال است و باله

لکنی و شکمی اش پهنانی سیاری دارد و آن را در پروازهایش به سمت جلو حرکت می‌دهد. هنگام شنا، بالهای شکمی تا می‌شوند و کنار بدن قرار می‌گیرند. بالهای پشتی و مقدی نزدیک دم قرار گرفته‌اند و لبه پایینی دم از لبه بالانی رشد بیشتری یافته و بلندتر است. سراسر بدن ماهی را فلس پوشانده است. پیش از پرواز، در آب سرعت زیادی می‌گیرد، سپس به هوا بلند شده، جفت بالهایش را باز می‌کند و در ارتفاع ۱/۵ متری سطح آب تا ۹۰ متر روی هوا می‌لغزد. پیش‌تر پروازها پیش از ۱۰ ثانیه به طول نمی‌انجامند. این ماهی در فصل بهار تخم‌بریزی می‌کند و تخم‌هایش را میان گیاهان دریابی یا چیزهای دیگر می‌ریزد. تخم‌ها را در رشته‌های نازکی اند که آن‌ها را به هم و به چیزهای شناور در آب متصل می‌کند. روی چانه نوزادان یک جفت تار کوتاه دیده می‌شود.

مومی‌چاگ - عضوی از خانواده کپوردنان‌هاست و بسیار پر طاقت

و سازگار است. آب‌های سنگین شور و شیرین را به خوبی تحمل می‌کند. در خوردن بسیار حریص است و تقریباً مر گیاه یا حیوانی را که در دسترس قرار یابد، می‌خورد. در آب‌های کم عمق، از ماه اولیه تا آگوست تولید مثل می‌کند. ماهی نر طی مراسم جنسی مفصلی، به تعقب ماهی ماده می‌پردازد

ماهی عربی کپوردندان

Order: Atheriniformes; Toothcarps, Sandsmelts

Family: No Fish family information

Size: 8 cm (3 1/4 in)

Range: Indian Ocean: Coasts of E. Africa and Middle East; Red Sea

Habitat: coastal waters

ماهی کشنده

Order: Atheriniformes; Toothcarps, Sandsmelts

Family: No Fish family information

Size: 10 - 20 cm (4 - 7 3/4 in)

Range: Mexico, Central America to Honduras

Habitat: muddy backwaters, marshes, lakes

ماهی پرنده اطلس

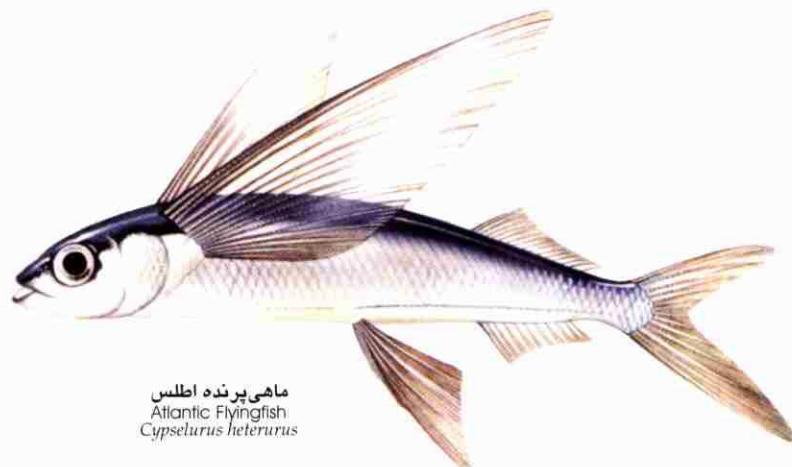
Order: Atheriniformes; Toothcarps, Sandsmelts

Family: No Fish family information

Size: 30 - 43 cm (11 3/4 - 17 in)

Range: W. Atlantic Ocean: S. Canada to Brazil; E. Atlantic: Denmark to N. Africa; Mediterranean Sea

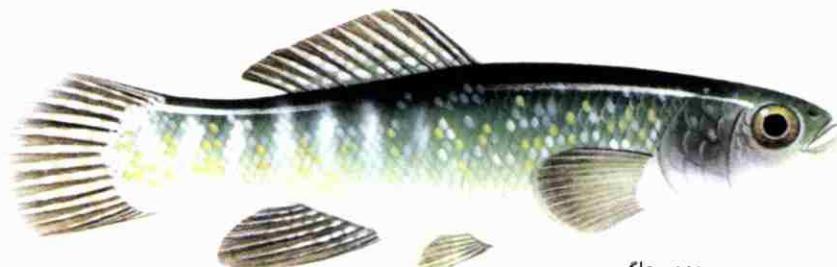
Habitat: surface waters: open sea and coastal



ماهی پرنده اطلس

Atlantic Flyingfish

*Cypselurus heterurus*



موموی جاک  
Mummichog  
*Fundulus heteroclitus*

#### موموی جاک

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 - 15 cm (4 - 6 in)  
**Range:** N. American coasts: Labrador to Mexico  
**Habitat:** bays, marshes, river mouths

و تخم‌ها را به محض خروج از بدن ماده بارور می‌کند. بر سطح تخم‌ها رشته‌های چسبناکی تخم‌ها را به یکدیگر و گیاهان و چیزهای مختلفی در بسترهای چسباند.

مینوی گوسپیندر  
Sheepshead Minnow  
*Cyprinodon variegatus*

#### نیزه ماہی - این ماہی دراز و باریک، دارای آرواره‌های کشیده‌ای

است که با دندان‌های سوزن‌مانند و بی‌شماری تزیین شده‌اند. هر

دو باله پشتی و مقعدی آن با یکدیگر و تا نزدیکی دم عقب

نشسته‌اند. شکارچی سیار فعال است و از سیاری از

گونه‌های مختلف ماہی‌های کوچک و سخت پوستان

تغذیه می‌کند. در اوخر بهار و اوایل تابستان و در

آبهای ساحلی تخم‌ریزی می‌کند. تخم‌های کوچک

و گرد این ماہی دارای رشته‌های نازک بسیاری اند که به

گیاهان آبریز و اشیای شناور دیگر می‌چسبند.



مینوی گوسپیندر  
Sheepshead Minnow  
*Cyprinodon variegatus*

#### نیزه ماہی

**Order:** Atheriniformes: Toothcarps, Sandsmelts  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 9.4 cm (3.7 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Iceland to Spain and Scandinavia; Mediterranean and Black Sea  
**Habitat:** surface waters, mainly offshore

#### نیمنوک کشتی‌گیر - ماہی کوچک و لاغری است که باللهای

مقعدی و پشتی‌اش نزدیک دم پهن و گردش قرار گرفته‌اند. آرواره پائینی‌اش دراز و کشیده است و این ویژگی خاص این گروه از ماہی‌هاست.

این ماہی یکی از محدود ماہی‌های نیمنوک آبهای شیرین است. منبع عدمة غذایش لازو پشه‌هاست و در مهار این افات نقش بسیار مهمی ایفا

می‌کند. ماہی‌های نر، پرخاش‌جو و خشمگین‌اند و با آرواره‌هایشان با هم به

نبرد می‌بردازند. باله مقعدی ماہی نر تغییر شکل یافته و به یک اندام تناسلی

تبديل شده است که با آن ماہی ماده را به صورت درونی بارور می‌کند. پس از گذشت حدود ۸ هفته از زمان باروری تخم‌ها، ماہی ماده ۱۲ تا ۲۰ نوزاد

به دنیا می‌آورد که طول هر کدام حدوداً به ۱ سانتی‌متر می‌رسد.

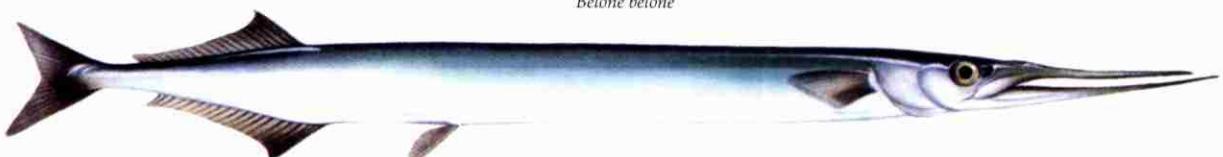
آن گاه آن را با باللهای خود در آغوش می‌گیرد و هم‌زمان با تخم‌گذاری ماهی ماده، آن‌ها را بارور می‌کند. سطح تخم‌ها چسبنده‌اند و به صورت خوش‌های در کف آب می‌نشینند.

مینوی گوسپیندر - این ماہی متلق به خانواده بزرگ ماهی‌های ریز، موسوم به کپور‌دندان‌هاست. علت این نام گذاری شباختش به ماهی‌های کپور است و دارای دندان‌های ریزی در آرواره‌هاست. بدنش کوتاه و جاق و پشنگ بلند و باله پشتی‌اش برجسته است. در غیر از فصل حفت‌گیری، ماہی نر و ماده به هم شیوه‌اند، اما نقوش روی بدن ماہی ماده تیره‌تر است. در فصل جفت‌گیری رنگ بدن ماہی نر روشن‌تر می‌شود و به آبی فلزسان و متمایل به سیزی می‌گراید و شکمش نارنجی یا قرمز می‌شود. این ماہی از انواع مختلف بی‌مهرگان کوچک و گیاهان آبریز تغذیه می‌کند. تولید مثلین ماهی‌های آوریل تا سپتامبر صورت می‌گیرد و ماهی‌های نر برای بددست آوردن جفت با هم رقابت می‌کنند. ماہی ماده اندکی تخم می‌ریزد و ماہی نر خود را به اطراف دم آن می‌چسباند

نیمنوک کشتی‌گیر  
Wrestling Halfbeak  
*Dermogenys pusillus*



نیزه ماہی  
Garfish  
*Belone belone*



چسبیدن به صخره‌ها یا سطوح دیگر باری دهد. پوزه‌اش دراز و منقار مانند است و بالای آن زبانه‌ای قرار دارد. در تاستان تخم‌بری می‌کند و تخمه را به سطوح زیرین صخره‌ها می‌چسباند. در این مدت، یکی از ماهی‌های والد از تخمه نگهداری می‌کند.

**ماهی چسبان شمالی** - این ماهی از فراوان ترین گونه‌های ساکن سواحل اقیانوس آرام است. با توجه به بدنه نرم و سر پهن به سادگی می‌توان آن را باز شناخت. بالمهای پشتی و مقدام کوتاه‌اند و تا زردیکی دم عقب نشسته‌اند. همچون هم‌گونه‌های خود، بالمهای لکنی اش تغییر شکل داده‌اند و بخشی از صفحه مکنده روی شکم را شکل می‌دهند. در مناطق متلاطم جزر و مدی، با استفاده از این صفحه مکنده، به صخره‌ها یا سطوح دیگر می‌چسبد. این ماهی از نرم‌تران و سخت‌بوستان تقدیم می‌کند.

**ماهی ماندارین** - ماهی کوچک و بسیار جذابی با نقوشی نامنظم و قمزرنگ، روی بدنه بالمهای دارد. رنگ بدنه متمایل به حاکستری است و بالمهای پشتی به آبی روشن می‌زند. بدنه این ماهی از دیگر ازدهاچه‌ها تنومندتر و درشت‌تر است. سرش گرد است و اولین تیغ بالمهای پشتی آن رشد فرآیندهای یافته است. از ماهی‌های آکواریومی بسیار رایج است، ولی جز از زیستگاهش که بستر رودخانه‌ها و میان صخره‌ها و مرجان‌هاست، اطلاع دیگری درباره زندگی آن در دنیای وحش در دست نیست.



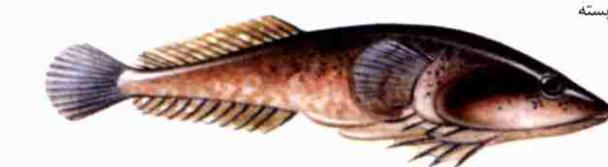
ازدهاچه  
Dragonet  
*Callionymus lyra*

دایدمکزیس لینیدس  
Diademichthys lineatus  
*Diademichthys lineatus*

## ماهی‌های چسبنده



ماهی چسبان ساحلی  
Shore Clingfish  
*Lepadogaster lepadogaster*



ماهی چسبان شمالی  
Northern Clingfish  
*Gobiesox maeandricus*



ماهی ماندارین  
Mandarinfish  
*Synchiropus splendidus*

**ازدهاچه** - این ماهی بزرگ‌ترین گونه ازدهاچه‌های اروپایی است و حیوان نر با بالمهای پشتی زرد و آبی و شعاع‌های بلند خود، زیبایی و جذابیت خارق العاده‌ای دارد. ماهی‌های ماده کوچک‌تر و بدون شعاع‌های بلند باله پشتی نرها هستند و رنگشان به قهوه‌ای می‌زند. مانند دیگر ازدهاچه‌ها، دارای بدنه نسبتاً تخت و سری بزرگ است. عادت دارد خود را به طور نسبی، درون شن‌های بستر دریا مدفعون سازد و بخوابد؛ در این وضعیت شکاف کوچک آشیش، نزدیک بالای سر قرار می‌گیرد. سخت‌بوستان و کرم‌های بستزی، غذای عمدۀ این ماهی را تشکیل می‌دهند. بسته به منطقه محل زیست، در بهار یا تابستان تخم‌بری می‌کند. ماهی‌های نر با به رخ کشیدن بالمهای تزیین خود، نمایش‌های جنسی پیچیده‌ای را به اجرای می‌گذارند. تخمه در آبهای سطحی ریخته می‌شوند و تا هنگام بازشدن روی آب شناور می‌مانند.

**دایدمکزیس لینیدس** - این ماهی بسیار باریک و پوزه‌دار، همتشنی توتیای دریایی است و ساختار بدنش بدنش برای سر و ته آویزان شدن در میان تیغ‌های توتیا کاملاً متناسب است. به طور قطع این ماهی، با پناه‌گرفتن در میان چینین جان‌پناه خارداری، خود را در برایر حیوانات دیگر این نگه می‌دارد. از پاهای کوچک و لوله‌مانند توتیای دریایی نیز تقدیم می‌کند.

**ماهی چسبان ساحلی** - این ماهی کوچک و بدون فلس با بالمهای کوتاه و بدون شعاع‌های تیغی، نمایانگر و بیزگی‌های عمومی خانواده خویش است. بخش زیرین بدنه ماهی، صفحه مکنده نیزمندی است که تا حدی از بالمهای متعددی تشکیل یافته است و می‌تواند ماهی را برای

ازدهاچه  
Dragonet  
*Callionymus lyra*

**ماهی‌های چسبنده**

**دایدمکزیس لینیدس**

**ماهی چسبان ساحلی**

**دایدمکزیس لینیدس**

**ماهی چسبان ساحلی**

**ماهی چسبان شمالی**

**ماهی چسبان شمالی**

**ماهی ماندارین**

**ماهی ماندارین**

**ماهی ماندارین**



پالاک

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 70 - 80 cm [27 1/2 - 31 1/2 in]

**Range:** N. Atlantic Ocean; Iceland, Greenland and Barents Sea to Bay of Biscay; Labrador to North Carolina

**Habitat:** surface waters: coastal and offshore

پالاک بزرگ‌چشم

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 90 cm [35 1/2 in]

**Range:** N. Pacific Ocean: N.W. Alaska to California; Sea of Japan

**Habitat:** surface to mid-waters, 360 m [1,200 ft]

پوت اقیانوسی

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 93 cm [36 1/2 in]

**Range:** N. Atlantic Ocean: Labrador to Delaware

**Habitat:** seabed, 15 - 183 m [50 - 600 ft]

سفید ماهی

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 - 40 cm [11 3/4 - 15 3/4 in]

**Range:** European coasts; Iceland to Spain; Mediterranean and Black Seas

**Habitat:** shallow inshore waters to 100 m (330 ft)

سفید ماهی لاجوردی

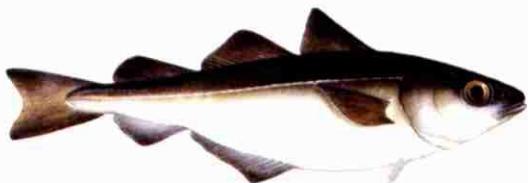
**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 35 - 41 cm [13 3/4 - 16 in]

**Range:** N. Atlantic Ocean; Barents Sea to Mediterranean and Adriatic Seas

**Habitat:** oceanic

پالاک بزرگ‌چشم  
Walleye Pollack  
*Theragra chalcogramma*

پالاک  
Pollachius virens



## ماهی‌های روغن

**پوت اقیانوسی** – این ماهی عضوی از گروه کوچکی از ماهی‌ها، معروف به (eel-pout) است. طبقه‌بندی این ماهی محل اختلاف است و برخی آن را به چای قرار دادن در گروه ماهی‌های روغن، با بلندی‌ها در یک گروه قرار داده‌اند. این ماهی نمایانگر ویژگی‌های عمومی خانواده خویش است و بالهای مقعده و پشتی دراز آن به باله دمی متصل شده‌اند. سرش بزرگ و تخت است و لب‌هایش سیار ضخیم و برجسته‌اند. این ماهی بسترسی از سختپوستان، توپیا، برتل استار (نوعی ستاره دریایی) و دیگر مهرگان کوچک تعذیبه می‌کند. فصل پاییز به سمت آبهای عمیق و دور از ساحل مهاجرت می‌کند و آن جا تخم می‌ریزد. یک ماهی ماده تا ۴۰۰ تخم یا بیشتر تخم‌بریزی می‌کند که در یک ماده زالاتینی دور هم جمع می‌شوند و در بستر دریا قرار می‌گیرند. تخم‌ها پس از ۲ یا ۳ ماه باز می‌شوند. برخی از این ماهی‌ها، مانند گونه‌های اروپایی زوارس و بیوبیاروس بجهرا هستند.

**سفید ماهی** – این ماهی باریک‌جثه، دارای سه باله پشتی و دو باله مقعده است که اولی پایه‌بلند است. آرواره بالایی از آرواره پایینی درازتر است و نقوش سیامرنگ خاصی بین هر باله شکمی به چشم می‌خورد. ماهی‌های بالغ از ماهی‌ها و سختپوستان کوچک تعذیبه می‌کنند و نوزادان عمده‌تر از سختپوستان کوچک تعذیبه می‌کنند و هنگام بهار در آبهای کم عمق تولید مثل می‌کنند. این ماهی به فور یافته می‌شود و از جمله ماهی‌های خوراکی است که ارزش تجاری سیاری برای انسان دارد. همچنین، این ماهی را ماهی‌های بزرگ‌تر و پرندگان صید می‌کنند.

**سفید ماهی لاجوردی** – دسته‌هایی از این ماهی در آبهای سطحی و میانی تا عمق حدوداً ۳۰۰ متری شنا می‌کنند. این ماهی باریک‌جثه، دارای سه باله پشتی با فاصله مناسبی از یکدیگر است و ۲ باله شکمی دارد که اولی بر بیانیه بلند واقع شده است. عمده‌تر از سختپوستان و برخی ماهی‌های کوچک تعذیبه می‌کند و خود از اقلام خوراکی مهم ماهی‌های بزرگ‌تر به شمار می‌رود.

**پالاک** – این ماهی دارای طرح‌های کلی بالمهای ماهی‌های روغن است. دمش انذکی شکاف خورده است و آرواره پایین در مقایسه با آرواره بالایی کمی برجسته‌تر است و چانه‌اش که بدون تار است، به آن ویژگی متمایزی می‌بخشد. در دسته‌های کوچک حرکت می‌کند و از ماهی‌ها و بقویزه دیگر گونه‌های ماهی‌های روغن و شاهمهای تعذیبه می‌کند. ماهی‌های جوان غذای خود را از ماهی‌های کوچک و سختپوستان تأمین می‌کنند. این ماهی بین ماهی‌ای زانیه و اوربل، به مناطق تولید مثلی دور از ساحل مهاجرت می‌کند تا در آبهای عمیق تخم بریزد. تخم‌ها و لا روه، بر سطح آب شناور می‌مانند و کم کم به سمت آبهای مناطق ساحلی کشیده می‌شوند، چنان‌که تا بستان بعد ماهی‌های جوان را در این مناطق می‌توان یافت. شمار سیاری از این ماهی‌ها برای مقاصد تجاری صید می‌شوند و نزد ماهی‌گیران به خوبی شناخته شده‌اند.

**پالاک بزرگ‌چشم** – این ماهی گسترده‌گی فراوانی دارد و دارای سه باله پشتی و دو باله مقعده است. بالمهای پشتی با فاصله از یکدیگر قرار گرفته‌اند و بدن مخروطی شکل است. دهان و سر این ماهی بزرگ است و چشم‌شان از چشم‌های بیشتر ماهی‌های روغن درشت‌تر است. برخلاف ماهی‌های جوان غذای خود را از بزرگ‌ترین ماهی‌های کوچک، سختپوستان و می‌مهرگان دریازی تعذیبه می‌کنند.

سفید ماهی  
Whiting  
*Merlangius merlangus*



پوت اقیانوسی  
Ocean Pout  
*Macrozoarces americanus*



سفید ماهی لاجوردی  
Blue Whiting  
*Micromesistius poutassou*





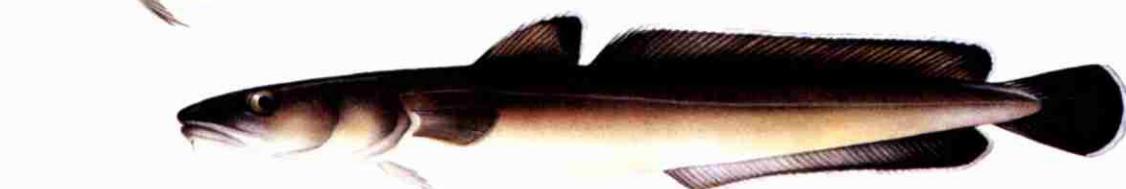
لوسیفگا اسپلیوتوس  
*Lucifuga spelaecotes*

دراز مقعده و پشتی آن، در امتداد باله دمی قرار می‌گیرند. قسمت بیشتر سر بدون فلس است، ولی همه سطح بدن را فلس‌هایی کوچک می‌پوشاند. گونه‌های کوبایی کورنده، اما این گونه چشم‌های کوچکی دارد که در عین زیبایی، به خوبی تکامل یافته‌اند. با توجه به پراکندگی ظاهری و بسیار محدود این ماهی، به نظر می‌رسد که تنها چند سال پس از شناسایی در معرض انقراض قرار گرفته است.

**لینگ** - این ماهی دراز و باریک، دارای یک باله مقعده کشیده و دو باله پشتی است که دومی بر پایه‌ای بلند قرار گرفته و روی چانهای یک رشته تار آویخته است. بیشتر در مناطق کف و سخنراهی دیده می‌شود و از سخت‌پوستان بزرگ و ماهی‌ها تقدیم می‌کند. در آب‌های عمیق به سر می‌پردازد، اما در آب‌های کم عمق با سر مناسب نیز می‌توان آن را یافت. از ماه مارس تا ژوئی، تولید مثل می‌کند و هر ماهی ماده، تا شصت میلیون تخم می‌ریزد. این تخم‌ها در هنگام رشد در آب‌های سطحی شناور می‌مانند. این ماهی در بخش‌هایی از اروپا ارزش تجاری فراوانی دارد.

**لینگ صخره‌ای** - یکی از چندین گونه ماهی‌های صخره‌ای است که با بدنه دراز و دو باله پشتی خود نمایانگر ویژگی‌های عمومی گروه خویش به شمار می‌رود. اولین باله پشتی دارای شعاعی نازک و کوتاه است و دومی بر پایه‌ای بلند قرار دارد. باله مقعده این ماهی نیز با پایه‌ای بلند است و همان گونه که از نام آن بر می‌آید، دارای سه تار است که یکی روی چانه و دو تای دیگر روی پوزه واقع شده‌اند. این ماهی در بسیاری از سواحل بهوفور پیدا می‌شود و خمیدگی تقدیم به سمت بالا بر می‌دارد و بالهای

لینگ صخره‌ای  
*Gaidropsarus mediterraneus*



گراندیر سخت‌سر  
Roughhead Grenadier  
*Macrourus berglax*



گراندیر سخت‌سر - این ماهی متعلق به خانواده‌ای از ماهی‌های روغن مشکل از ۱۵ گونه است که در آب‌های عمیق یافته می‌شود. همه این ماهی‌ها با نام دمموشی یا گراندیر شناخته می‌شوند. ماهی‌های تر قادرند با استفاده از ماهیچه‌های ویژه، در بادکشیه شنای خود لرزه از ناخن، صدای بسیار بلندی تولید کنند. از این صدای احتمالاً برای برقراری ارتباط با هم گونه‌های خود، بهویژه در فصل جفت‌گیری استفاده می‌کنند. ویژگی این ماهی‌ها خوب، این خانواده سر بزرگ و سنگین و دم تیزشان است که به متدریج باریک می‌شود. اولین باله پشتی این ماهی بلند است، اما دومین باله پشتی و باله مقعده با دم در یک راستا قرار می‌گیرد. سر ماهی در قسمت زیرین چشم‌ها، برستگی‌می‌یابد و فلس‌های روی بدن خشن و دندانه‌دار است. این ماهی از سخت‌پوستان، نرم‌تنان و ستاره‌های دریایی تقدیم می‌کند و ظاهراً در طول زمستان تا اوایل بهار تولید مثل می‌کند.

گراندیر سخت‌سر

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 90 cm - 1 m (35 1/2 in - 3 1/4 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Nova Scotia to Greenland, Iceland, Norway  
**Habitat:** deep water, 200 - 1,000 m (650 - 3,300 ft)

لوسیفگا اسپلیوتوس

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 11 cm (4 1/4 in)  
**Range:** Bahamas: near Nassau  
**Habitat:** freshwater pools in limestone

لینگ

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.5 - 2 m (5 - 6 1/2 ft)  
**Range:** N.E. Atlantic Ocean: Iceland, Norway to Bay of Biscay  
**Habitat:** deep water, 300 - 400 m (980 - 1,300 ft)

لینگ صخره‌ای

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.5 - 3.5 cm (6 - 13 3/4 in)  
**Range:** European coasts: S. Norway, W. British Isles to Mediterranean and Black Seas  
**Habitat:** rocky shores



**لینگ نیوزلندی**  
New Zealand Ling  
*Genypterus blacodes*

### لینگ نیوزلندی

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 90 cm (35 1/2 in)  
**Range:** Seas off S. Australia, New Zealand  
**Habitat:** coastal waters

### ماهی روغن اطلس

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Greenland and Hudson Strait to North Carolina; Baltic Sea to Bay of Biscay  
**Habitat:** coastal waters

### ماهی ریش‌دار

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 51 - 99 cm (20 - 39 in)  
**Range:** Canada, N. USA, N. Europe, Asia  
**Habitat:** rivers, lakes

می‌کنند. تخم‌ها در صورت مساعده جریان‌های آبی و نیز چنان‌چه از حیوانات شکاری مصون بمانند، بر سطح آب شناور می‌شوند، رشد می‌کنند و تبدیل به نوزاد ماهی می‌شوند. ماهی‌های جوان از سخت‌پوستان کوچک تغذیه می‌کنند. این ماهی یکی از ارزشمندترین ماهی‌های خوارکی است و سدهای متضادی است که به دست انسان شکار می‌شود.

**ماهی ریش‌دار** – از معدود ماهی‌های روغن است که در آبهای شیرین زندگی می‌کند. با بدن کشیده و تارهای روی چانه و بالهای پشتی و مقعدی پایه‌بلند، به بسیاری از ماهی‌های روغن دریازی شاهست. این ماهی نسبتاً کم تحرک و کند است و روزها بیان گیاهان آبریز پنهان می‌شود و هنگام غروب یا طلوع آفتاب از مخفیگاه خود بیرون می‌آید و به تغذیه می‌پردازد. ماهی‌های بزرگ‌سال از سخت‌پوستان و حشرات و ماهی‌های دیگر تغذیه می‌کنند و نوزادان، لارو حشرات و سخت‌پوستان کوچک را می‌خورند. این ماهی شباهی زمستان در آبهای کم‌عمق، تخم‌بریزی می‌کند. شمار تخم‌های آن بسیار زیاد است و یک ماهی ماده در هر بار، تا ۳ میلیون تخم می‌ریزد. تخم‌ها در کف آب تنهشین می‌شوند و در تمام طول رشد همان‌جا می‌مانند.

یافت. از سخت‌پوستان، کرم‌ها و ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کند. دور از ساحل تخم‌بریزی می‌کند و تخم‌ها و لا روها بر آبهای سطحی شناور باقی می‌مانند و قی طول بدن ماهی‌های جوان به ۴ سانتی‌متر می‌رسد، آن‌ها نیز رفتارهای ماهی‌های بالغ را به خود می‌گیرند.

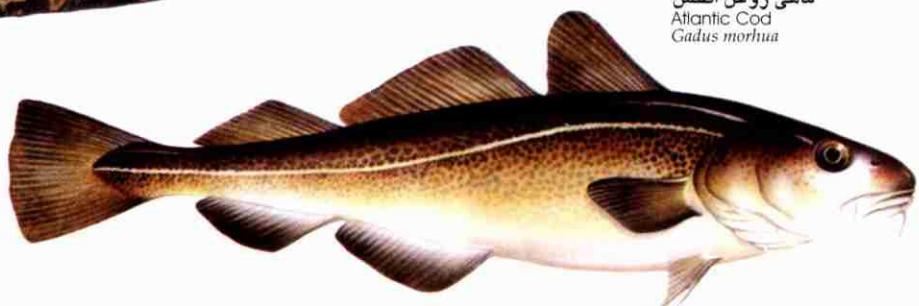
**لینگ نیوزلندی** – این ماهی را نباید با لینگ اقیانوس اطلس شمالی اشتباه گرفت. عضو گروهی از ماهی‌های معروف به مارمه‌های کاسک است که در راسته ماهی‌های روغن قرار دارد. ماهی درازی است که بدنش رفته رفته به سمت دم باریک می‌شود. بالهای پشتی، مقعدی و دمی آن به یکدیگر متصلاند و نوازی را در اطراف بدن شکل داده‌اند. سرش پهن است و دو باله لگنی نازک، زیر آرواهه پایینی آن، دیده می‌شود، مقعد این ماهی عقب سر قرار گرفته است.

**ماهی روغن اطلس** – این ماهی درشت‌جثه را با توجه به سه باله پشتی و دو باله مقعدی و تارهای حسی متعدد روی چانه می‌توان بازشناخت. دهان بزرگش دندان‌های کوچک بسیاری را در خود جای داده است و رنگ‌آمیزی خال خالی آن تنوع بسیاری دارد. این ماهی عموماً به صورت گروهی در آبهای سطحی شنا می‌کند؛ این‌ها سخت‌پوستان، کرم‌ها و ماهی‌ها را نیز در اعماق میانی یا بستر دریا می‌جویند. تولید مثل بین ماههای فوریه و آوریل انجام می‌شود و برخی از جمیعتهای این ماهی، طی مهاجرت‌های طولانی به مناطق خاص، تخم‌بریزی

**ماهی ریش‌دار**  
Burbot  
*Lota lota*



**ماهی روغن اطلس**  
Atlantic Cod  
*Gadus morhua*

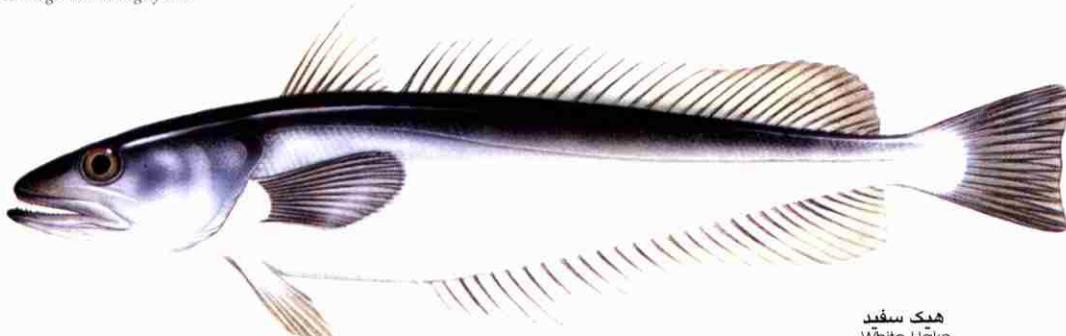




هداک  
Haddock  
*Melanogrammus aeglefinus*



مروارید ماهی  
Pearlfish  
*Carapus acus*



هیک اروپایی  
European Hake  
*Merluccius merluccius*



هیک سفید  
White Hake  
*Urophycis tenuis*

ژوئن انجام می‌شود و تخم‌های رهاشده، تا تبدیل شدن به نوزاد، بر سطح آب شناور باقی می‌مانند. ماهی‌های جوان میان شاخک‌های عروس‌های دریایی بزرگ پنهان می‌گیرند. در فصل زمستان جمعیت‌های این ماهی به سوی جنوب مهاجرت می‌کنند و یا از آبهای کم عمق ساحلی به آبهای عمیق می‌کوچند.

**هیک اروپایی** - هیک‌های حقیقی، خانواده کوچکی از ماهی‌ها، شبیه به ماهی‌های روغن هستند که در جنس مارلوسیوس قرار می‌گیرند. این ماهی با بدن باریک و سر بزرگ و دو باله پشتی، نمایانگر و بیزگی‌های عمومی خانواده خویش است. یکی از باله‌های پشتی آن مثلثی شکل است و دیگری که بر پایه بلندی واقع شده، خمیدگی یافته است. نزدیک به بستر دریا زندگی می‌کند، اما شب‌ها برای تغذیه به سوی بالا و به سمت آبهای سطحی می‌رود. غذاش ماهی‌های و ماهی‌های مرکب است و در فصل بهار و تابستان تخریبیزی می‌کند. تخم‌ها و لاروها در سطح آب شناور می‌مانند و کم کم به سمت مناطق ساحلی کشیده می‌شوند. ماهی‌های جوان یک سال در این مناطق به سر می‌برند و در این مدت، غالباً از سخت‌بوستان تغذیه می‌کنند. هیک اقیانوس آرام، در شکل و شمایل و عادات به این ماهی شباهت دارد.

**هیک سفید** - این ماهی دراز، دارای دمی گرد و کوتاه است و یک باله مقدی دراز و تنها دو باله پشتی دارد که دومی بر پایهای بلند قرار دارد. معمولاً نزدیک به سترهای نرم و گلی مشاهده می‌شود و از سخت‌بوستان، ماهی‌های مرکب و ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کند. تخریبیزی در اواخر زمستان صورت می‌گیرد و تخم‌ها و لاروها بر سطح آب شناور می‌مانند. شمار انبوهی از این ماهی همراه با هیک قرمز که گونه‌ای خوش‌باوند است، از سوی شرکت‌های ماهی‌گیری تجاری صید می‌شوند. هرچند این ماهی‌ها نامهای مشابهی دارند، ولی دو گروه کاملاً مجزا از هیک‌های واقعی یا گونه‌های مارلوسیوس به شمار می‌روند.

**مروارید ماهی** - این ماهی‌های کوچک و باریک‌جثه، پوستی براق و خال دار دارند و آن‌ها را در آبهای گرم و مناطق استوایی می‌توان یافت. سیاری از آن‌ها بخش زیادی از زندگی خود را درون حاله‌های دریایی دیگر، مانند صدف‌های خوراکی، توپیا، ستاره‌های دریایی، خار دریایی و حتی صدف مروارید می‌گذرانند؛ نام این ماهی نیز از همین جا گرفته شده است. بدن درازی دارد که به تدریج باریک می‌شود. باله‌های مقدی و باله‌ای پشتی کوتاه و دراز آن حاشیه‌ای متواലی دور بدن ایجاد می‌کنند. این ماهی با ویزگی‌هایی که دارد نمونه‌ای عادی از گونه خویش است. ماهی بالغ در یک خار دریایی زندگی می‌کند و از راه مقدی وارد بدن حیوان میزبان می‌شود. برای این کار سخت، ایندا خود را وارد می‌کند؛ سپس می‌لولد و خود را به درون حفره بدن حیوان می‌کشدند. چندین ماهی ممکن است بدن یک میزبان را اسغال کنند و آن‌قدر از اندازه‌های درونی آن استفاده کنند تا از بین برود. ماهی‌های جوان پیش از اختیار کردن این شووة زندگی، باید دو مرحله کرمینه‌ای را پشت سر بگذرانند. در مرحله اول در آبهای سطحی شناورند و در مرحله دوم نزدیک به بستر دریا زندگی می‌کنند. ماهی‌های بالغ بیرون از بدن یک میزبان نیز می‌توانند به زندگی خود دادمه دهند که در چنین حالتی، از سخت‌بوستان کوچک تغذیه می‌کنند.

**هداک** - این ماهی با سه باله پشتی و باله استخوانی مقدی خود به ماهی‌های روغن شباهت دارد که البته اولین باله پشتی اش به طرزی خاص، مثلثی شکل و زاویه‌دار است و در هر طرف بدن، یک نقش سیامرنگ و تمایز دیده می‌شود. این ماهی نزدیک به بستر دریا زندگی می‌کند و از حیوانات سترزی، مثل بربیتل استوارها ( نوعی ستاره دریایی)، کرمها، نرم‌تنان و برخی ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کند. تخریبیزی بین ماههای زیویه و

#### مروارید ماهی

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** Mediterranean and Adriatic Seas  
**Habitat:** seabed

#### هداک

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 76 cm (30 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Barents Sea and Iceland to Bay of Biscay; Newfoundland to Cape Cod  
**Habitat:** coastal waters, near seabed

#### هیک اروپایی

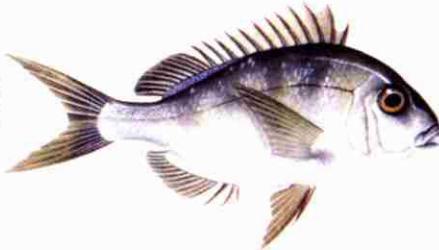
**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 - 1.8 m (3 1/4 - 6 ft)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Iceland, Norway to N. Africa; Mediterranean Sea  
**Habitat:** deep water, 165 - 550 m (550 - 1,800 ft)

#### هیک سفید

**Order:** Gadiformes: Cod  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** N.W. Atlantic Ocean: Gulf of St. Lawrence to North Carolina  
**Habitat:** inshore and offshore waters to depths of 1,000 m (3,300 ft)

اردک‌ماهی دم‌حلقه‌ای  
Ring-tailed Pike Cichlid  
*Crenicichla saxatilis*

اسکوپ  
Scup  
*Stenotomus chrysops*



#### اردک‌ماهی دم‌حلقه‌ای

**Order:** Perciformes; Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 36 cm (14 1/4 in)  
**Range:** South America: Venezuela, Amazon basin to Paraguay and Uruguay  
**Habitat:** rivers, pools

یک صخره یا درون شکاف آن، بر روی سطحی عاری از بوشش گیاهی ریخته می‌شوند. ماهی نر تا تبدیل تخم‌ها به نوزاد، از آن‌ها مراقبت می‌کند.

#### استوار ماهی

**Order:** Perciformes; Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 23 cm (9 in)  
**Range:** Worldwide, warm temperate and tropical areas  
**Habitat:** inshore waters, coral reefs

اسکات - یکی از تقریباً سه گونه خانواده Scatophagidae است که در حقیقت به معنای مدفوع خور است. این شهرت را از آن‌جا به دست آورده است که اغلب نزدیک به خروجی‌های فاضلاب یافت می‌شود و تصور می‌شود که مدفوع خور است: گو این که معمولاً از مواد گیاهی تغذیه می‌کند. ماهی‌های بالغ، منتش به لکمه‌های مایل به قهوه‌ای‌اند در حالی که نوزادان نقوش تیره را در پهلوهایشان دارند.

#### اسکات

**Order:** Perciformes; Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans; E. Africa to India, Indonesia and W. Pacific Islands  
**Habitat:** coastal waters; fresh and brackish water

اسکوپ - ماهی فراوانی در اقیانوس اطلس است. پورگی شمالی نیز نامیده می‌شود و یکی از گونه‌های صدگانه خانواده پورگی است. بدنی حجمی با کتاره‌های فشرده دارد و دمش کاملاً دو شاخه است. خارهای هم روی باله عقیقی، هم روی باله مقعدي دارد. فلس‌هایش نقره‌ای‌اند و نوارهای تیره‌رنگ نامشخصی در اطراف بدن دارد. پیش‌تر در بستر تغذیه می‌کند و سخت‌بوستان، کرمها و برخی از ماهی‌های بستری را شکار می‌کند. در بیمار، ماهی‌های بالغ در آب‌های نزدیک به ساحل تخریزی می‌کنند و تخم‌ها تا تبدیل شدن به نوزاد، آزادانه شناور می‌مانند. این ماهی در زمستان از سواحل دور می‌شود و به جنوب گستره خود می‌رود.

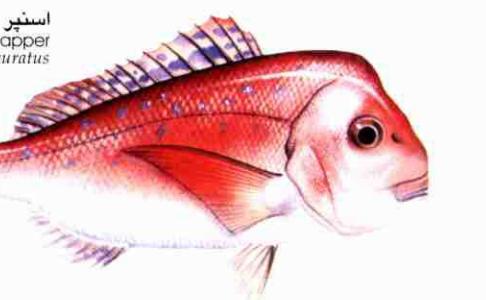
#### اسکوپ

**Order:** Perciformes; Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 46 cm (18 in)  
**Range:** Atlantic coast of N. America: Cape Cod (sometimes Nova Scotia) to Florida  
**Habitat:** sandy-bottomed inshore and offshore waters

اسپنیر - عضوی از خانواده پورگی است و همچنان که بالغ می‌شود، تغیرات ظاهری و رفتاری اندکی را پشت سر می‌گذارد. ماهی‌های جوان، صورتی کمرنگ و دارای نوارهای تیره‌رنگی‌اند و در گروههای بزرگ، در آب‌های کم عمق نزدیک به ساحل و اغلب در خلیج‌ها زندگی می‌کنند. ماهی‌های بالغ قرمزتر و دارای لکمه‌های آبی روشن هستند و بالدها، پشت و پهلوهایشان خال خالی است. اغلب در بستر دریا و صخره‌های آبی سنگی، واقع در آب‌های عمیق‌تر یافت می‌شوند؛ ولی در تایستان ممکن است به درون آب‌های ساحلی کم عمق بیایند. در پرترین نمونه‌ها، پیشان نسبتاً قوز دارد و لبها بسیار گوشت‌آسود می‌شوند. این ماهی‌های پیر به تنها یوون گرایش دارند. این ماهی گونه خوارکی مناسبی به شمار می‌رود.

#### اسپنیر

**Order:** Perciformes; Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.3 m (4 1/4 ft)  
**Range:** Pacific Ocean: coasts of New Zealand, Australia, Lord Howe Island  
**Habitat:** seabed, rocky reefs



اسپنیر  
Snapper  
*Chrysophrys auratus*

استوار ماهی  
Sergeant Major  
*Abudefduf saxatilis*



#### اسکات

*Scatophagus argus*

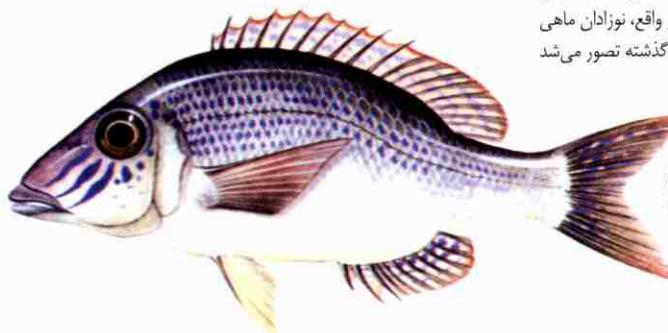
# ماهی‌های شبه‌خاردار

اردک‌ماهی دم‌حلقه‌ای - ماهی بزرگ و درازی است و نوار سیاه متمایزی دارد که در طول بدنش امتداد یافته است. دم و بالهای عقبی دارای حاشیه سیاه هستند و لکه‌ای سیاه روی باله دمش دیده می‌شود. ماهی‌های نر و ماده نمش و نگارهای یکسانی دارند ولی نرها بالهای عقبی مقعدي توکتیز و ماده‌ها بالهای گرد دارند. این ماهی که شکارگری فعال است، مانند یک اردک‌ماهی طعمه را با دهان بزرگ خود می‌قابد.

استوار ماهی - به خانواده دوشیزه‌ماهی‌ها تعلق دارد که شامل چندصد گونه از ماهی‌های دریایی‌اند و در سراسر جهان، در نواحی گرم معتدل و گرم‌سیری یافت می‌شوند. بدنش حجمی و رنگ‌آمیزی اش متناسب با عمق آبی است که در آن به سر می‌برد. در آب‌های کم عمق، رنگش زرد است و نوارهای تیره‌رنگی دارد، ولی در آب‌های عمیق‌تر و غارها، به رنگ آبی با نوارهای عمودی تیره‌تر در می‌آید. تخم‌ها روی

**امپراتور پولکدار** – نام این ماهی رنگین و جذاب بسیار در خور اوست. با تعدادی لکه آبی‌ریگ روی بالهای عقبی و مقعده و رنگ آبی پرسیاری از فلسفهای پهلوها و خطوط آبی دو طرف صورت که از چشم تا پوزه امتداد دارند، شناخته می‌شود. این ماهی عضو خانواده Lethrinidae است و پوزه دراز، لبهای ضخیم و خارهای عقبی و مقعده خاص این گروه است. همچون تعدادی از اعضای بزرگتر این خانواده، ماهی خوارکی بالرزشی به شمار می‌رود.

الهه موریش  
Moorish Idol  
*Zanclus cornutus*



امپراتور پولکدار  
Spangled Emperor  
*Lethrinus nebulosus*



امپراتور لیشکری  
Sweettip Emperor  
*Lethrinus chrysostomus*

**اسنپر دمزدزد** – یکی از اعضای خانواده Lutjanidae است. ماهی جذابی است، با دمی زرد و روشن و نواری زرد در طول هریک از پهلوها. بدین این ماهی باریک و باله عقبی‌اش دراز و کم‌عرض است. نزدیک بستر، از سخت‌پوستان و ماهی‌ها تعذیه می‌کند و همچنین، اغلب در حوالی سواحل بالای صخره‌های آبی یافت می‌شود. مورد علاقه ماهی گیران است و از نظر خوارکی فوق العاده است.

### اسنپر دمزدزد

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 76 cm (30 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean; New England to Brazil, including Gulf of Mexico and Caribbean  
**Habitat:** offshore waters, near coral reefs.

**اسنپر** – از بزرگترین و فراوان ترین گونه‌های سی‌گانه در خانواده سترپویومیده است. بدندی دراز و باریک‌شونده و بوزه‌ای نسبتاً مسطح دارد و آروپه پایینی‌اش جلو آمده است. غالباً از سخت‌پوستان و ماهی‌ها تعذیه می‌کند و ماهی‌های بالغ می‌توانند در زیستگاه‌های آب شیرین زندگی کنند. از ژوئن تا نوامبر تخم‌بریزی می‌کنند و ماهی‌های جوان کمتر از یکسال، معمولاً در مرداب‌های ساحلی و رودها به سر می‌برند. این ماهی‌ها در سال سوم زندگی بالغ می‌شوند و گونه مورد علاقه ماهی گیران دریایی به شمار می‌روند.

### اسنپر

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.4 m (4 1/2 ft)  
**Range:** Caribbean, north to Florida and South Carolina; south to Brazil  
**Habitat:** coastal waters, estuaries, bays, brackish water

### الهه موریش

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 18 cm (7 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: E. Africa to Hawaiian Islands  
**Habitat:** shallow waters, coral reefs

### امپراتور پولکدار

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 76 cm (30 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: Red Sea and E. Africa to N. Australia and W. Pacific islands  
**Habitat:** coral reefs, open sea

### امپراتور لیشکری

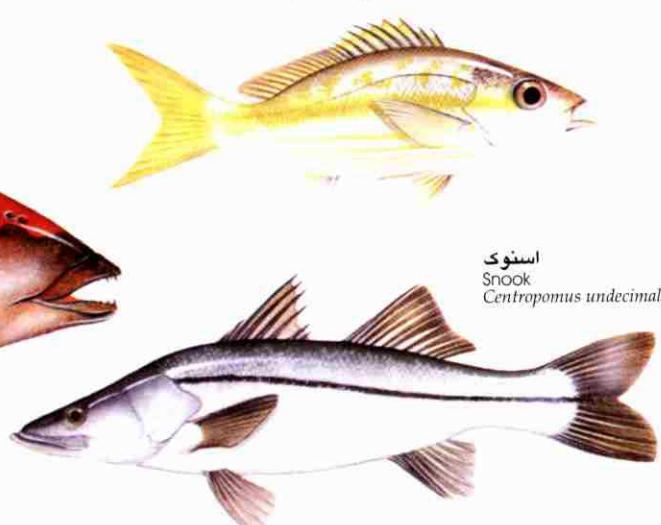
**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 91 cm (35 3/4 in)  
**Range:** Off N. coast of Australia, Great Barrier Reef  
**Habitat:** inshore waters, reef areas

اسنپر دمزدزد  
Yellowtail Snapper  
*Ocyurus chrysururus*



### اسنپر

**Snook**  
*Centropomus undecimalis*



## ماهی‌های شبه‌خاردار

### باراکودای بزرگ

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 1.8 m (6 ft)  
**Range:** Worldwide, tropical seas except E. Pacific Ocean; best known in Caribbean and W. Atlantic Oceans  
**Habitat:** coastal lagoons, coral reefs; adults farther offshore

### بالان راس

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 50 - 60 cm (19 3/4 - 23 1/2 in)  
**Range:** E. Atlantic Ocean: Norway and Britain, south to N. Africa; Mediterranean Sea  
**Habitat:** rocky coasts

### بیرماهی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: Red Sea, E. African coast to S. China, Philippines, N. Australia  
**Habitat:** inshore waters, estuaries

### برک‌ماهی اسکومبورک

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 cm (4 in)  
**Range:** N.E. South America; Trinidad  
**Habitat:** freshwater streams, pools

**باراکودای بزرگ** - در حدود هجده‌گونه باراکودا وجود دارد که در مناطق گرمسیری و نیمه‌حاره‌ای اقیانوس‌های اطلس، هند و آرام یافت می‌شوند. باراکودای بزرگ با بدن دراز و باریک، سر نوک‌تیز و آرواره برآمده‌اش که مزین به دندان‌های خوفناک است، نوع خاصی از خانواده خود به شمار می‌آید. شکارگری مهاجم است و ماهی‌ها را شکار می‌کند، اما دیده شده است که اگر تحریک شود، به انسان حمله می‌کند. معمولاً ماهی‌های منزوی‌اند ولی پیش از تخم‌ریزی ممکن است در گروه‌هایی اجتماع کنند.

**بالان راس** - چند صدگونه از این ماهی در خانواده لابریده وجود دارد که همگی در سراسر دنیا در نواحی استوایی و معتدل یافته‌اند. این ماهی بزرگ‌ترین گونه اروپایی است و بدنه نسبتاً پهن، بوزن‌ای نوک‌تیز و باله پشتی بزرگی دارد. از نرم‌تنان و سخت‌بوستان، بهویژه خرچنگ‌ها، تغذیه می‌کند. آرواره نوک‌تیزش را به بدنه این جانوران فرو می‌برد و با دندان‌های پهن و قوی درون حلقوش آن را له می‌کند. مانند بسیاری از اسماهی‌ها رفتار خفت‌گیری جالبی دارد. خفت‌ها پس از نماش‌های متعدد اولیه، با بلبک‌ها لانه‌ای می‌سازند که اجزای این لانه با مخاطب هم متصل می‌شوند و در شکاف سخره‌ای قرار می‌گیرند. هنگام تخم‌ریزی، ماهی نر آن‌ها را بارور می‌کند و تا بیرون آمدن لاروها از تخم، از لانه محافظت می‌کند.

**بیرماهی** - به خانواده‌ای شامل تقریباً پانزده‌گونه یا بیشتر از ماهی‌های خاردار بیری تعلق دارد. از روی خطوط خمیده تیره‌رنگ بهله‌وایش مشخص می‌شود. مانند همه ماهی‌های خاردار بیری، دندان‌های کوچک زیادی دارد و جانوری شکارگر است که از ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کند. هرچند گونه‌ای دریابی است، گاهی وارد آبهای شیرین می‌شود. این ماهی‌ها می‌توانند باه ارتعاش در آوردن بادکشیه شنای خود، به وسیله ماهیچه‌های ویژه صدا تولید کنند.

**برک‌ماهی اسکومبورک** - از اعضای خانواده ناندیده است که گروهی در حدود ده‌گونه از ماهی‌های آب شیرین هستند. نمونه خانواده خود و دارای بدنه است با کثراهای فشرده و نیز بالمهای عقیقی و مقدی متعددی دارد. دهانش بزرگ است و قابلیت جلو آمدن دارد. هرچند کوچک است، شکارگری سبزی‌نایزدیر است که میان گیاهان کمین می‌کند و در آن جا به خاطر ظاهر برگ‌مانندش، به خوبی استوار می‌شود. منتظر طعمه می‌ماند و سپس با سرعت بیرون می‌آید و حمله می‌کند.

**امپراتور لب‌شکری** - یکی از تقریباً ۲۱ گونه‌ای است که در خانواده Lethrinidae قرار داردند. ماهی‌های این خانواده که به مردارخواران و امپراتورها معروف‌اند، با گرانت‌های خانواده Pomadasysidae خوش‌شاندنده و در بالمهای عقیقی و مقدی خاردار خود شبیه به آن‌ها هستند. این ماهی در مقایسه با بدنه، سری نسبتاً بزرگ، پوزه‌ای بلند و گونه‌های بدون فلس دارد. رنگ آمیزی‌اش با بالمهای قرمز سیر خطوط تیره در بهله‌ها و وصله‌های قرمز روشن در اطراف چشم‌ها یش، جالب توجه و چشم‌گیر است. می‌تواند به وزنی معادل ۹ کیلوگرم برسد و ماهی خوارکی بالرزشی است.

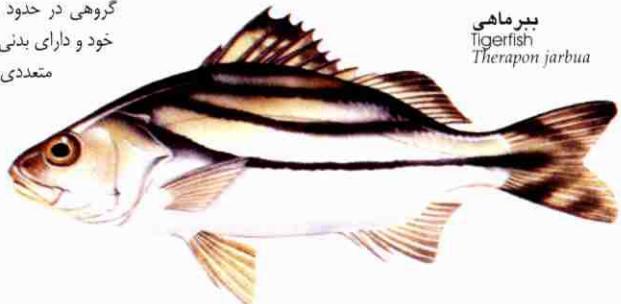
بالان راس  
Ballan Wrasse  
*Labrus bergylta*



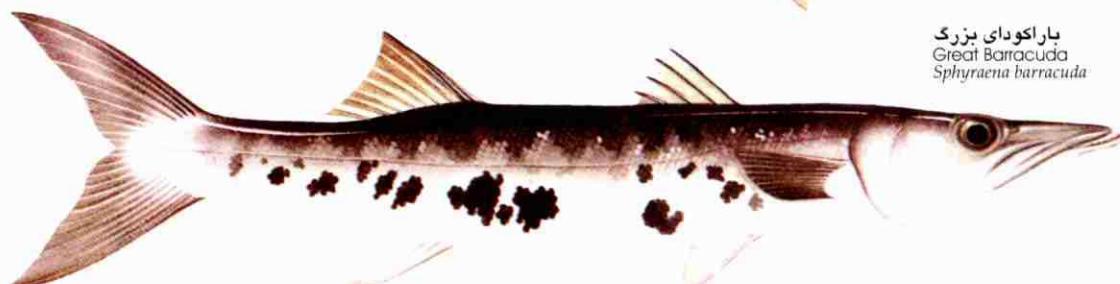
برک‌ماهی اسکومبورک  
Schomburgk's Leaffish  
*Polycentrus schomburgkii*



بیرماهی  
Tigerfish  
*Therapon jarbua*



باراکودای بزرگ  
Great Barracuda  
*Sphyraena barracuda*



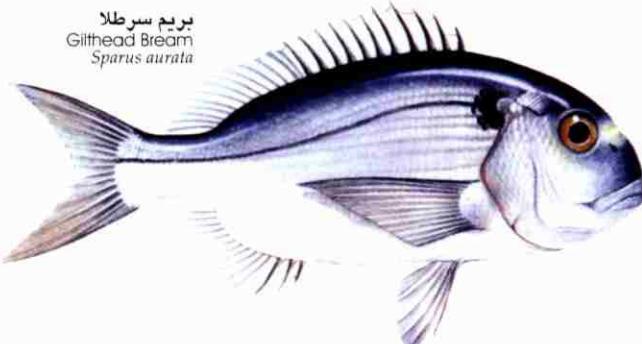
بویکرگری  
Beaugregory  
*Pomacentrus leucostictus*



**بریم سرطلا** - خط طلارنگی که بین جسم‌ها امتداد می‌یابد، خاستگاه نام متناول این ماهی است و هنگام مرگ ماهی، رنگ می‌باشد. ماهی نسبتاً پنهان‌اندامی است؛ با پوزه‌ای گرد و چشم‌های بالا قرار گرفته مخصوصی که لکه‌ای تیره در هر سوی بدن و کاملاً بالای باله سینه‌ای اش قرار دارد. بیشتر از نرم تنان و سخت پوستان تعذیه می‌کند و دندان‌هایش چنان سازگاری یافته‌اند که بتوانند از عهده این طعمه‌های سخت پوست برآیند. دندان‌هایی که در قسمت جلوی آرواره‌ها هستند، نوک تیز و خمیده‌اند و برای خردکردن صدفها به کار می‌روند؛ اما دندان‌های دو طرف، پهن و مستطیح‌اند و برای شکستن و آسیاب کردن غذا مناسب‌اند. سرطلا به دلیل رژیم غذایی خود، ممکن است تهدیدی برای بسترهاي صدف‌های خوارکی باشد. مانند همه بریم‌ها، عضو خانواده پورگی است. چفت‌گیری در زمستان و در آب‌های نزدیک ساحل صورت می‌گیرد که معمولاً از محلی که سرطلاها معمولاً سکونت دارند، عمیق‌تر است. گمان نمی‌رود که این ماهی‌ها در شمال گستره خود چفت‌گیری کنند.

**بویکرگری** - یکی از اعضای خانواده پوماسنتریده است. رنگ ماهی نارنجی، قهوه‌ای و آبی زیبا و دارای خال‌های زردی‌رنگ است. مانند بسیاری از اعضای خانواده‌اش ماهی کوچک و فعال است که در اطراف شکاف‌های مرجانی و سخره‌ای به سرعت حرکت می‌کند و از جلیک‌ها، سخت پوستان کوچک، کرم‌ها و دیگر بی‌مهرگان کوچک تعذیه می‌کند.

بریم سرطلا  
Gilthead Bream  
*Sparus aurata*



**برمودا چاب** - چاب‌های دریایی خانواده کاپیوسیده در سراسر جهان در آب‌های گرمسیری و معتدل یافت می‌شوند. تقریباً اغلب سی‌گونه این خانواده در آبهای کم عمق زندگی می‌کنند. با دن پهن و سر و دهان کوچکش نمونه خانواده خود است. رنگ‌آمیزی این ماهی متغیر است، ولی معمولاً رنگش خاکستری و همراه با نوارهای تیره‌ای است که در طول بدن کشیده شده‌اند. همچنین، نقش و نگارهای زردی در ناحیه سر دارد. گیاهان غذای اصلی اش هستند، ولی بی‌مهرگان کوچک را نیز می‌خورد. اگرچه گستره زیستگاهی این ماهی تا دماغه کاد گسترش یافته است، گونه‌های بالغ به ندرت در شمال فلوریدا نیز یافت می‌شوند. نوزادان احتمالاً به موسیله جریان گلف استریم به نقاط شمالی که دورترند بردگی می‌شوند.

**بریم دریایی سرخ** - این ماهی در جنوب گستره‌اش فراوان، اما در شمال کمیاب است. ماهی‌هایی که در آب‌های شمالی سکونت دارند، عمدها مهاجرانی تابستانی‌اند. عضو خانواده پورگی است و از روی برافروختگی مایل به قرمز بدن و باله‌هایش، لکه تیره‌رنگ بالای باله سینه‌ای اش و سر کوتاه و گردش تشخیص داده می‌شود. نوزادان در مقایسه با ماهی‌های بالغ، که رنگ ترند و ممکن است بدون لکه سیاه‌رنگ باشند. این نوزادان گروههای بزرگی را تشکیل می‌دهند و در آب‌های ساحلی کم عمق سکونت دارند و از سخت پوستان کوچک تعذیه می‌کنند. ماهی‌های بالغ در سواحل دورتر از خشکی، در آب‌های عمیق‌تر به سر می‌برند و گروههای کوچک‌تر را تشکیل می‌دهند و از ماهی‌ها و سخت پوستان تعذیه می‌کنند. از عادات جفت‌گیری این ماهی اگاهی اندکی در دست است، ولی گمان می‌رود که این ماهی در تاستان یا پاییز مناسب با شرایط حبیطی تخم‌بری کند. هرچه از جنوب دورتر باشد، زودتر تخم‌بری می‌شود. ماهی خوارکی با کیفیت مطلوبی است و برای اهداف تجاری صید می‌شود.

برمودا چاب

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 76 cm (30 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Cape Cod, south to Bermuda, Caribbean and Brazil; E. Atlantic: off coast of W. Africa; Mediterranean Sea  
**Habitat:** rocky-bottomed waters, reefs

بریم دریایی سرخ

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 35 - 51 cm (13 3/4 - 20 in)  
**Range:** Atlantic Ocean: coasts of S. Norway, Britain, Europe, N. Africa, Canary Islands; Mediterranean Sea  
**Habitat:** inshore waters, deeper waters at 100 - 200 m (330 - 650 ft)

بریم سرطلا

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 70 cm (27 1/2 in)  
**Range:** Atlantic Ocean: coasts of Ireland, S. England, Europe, N. Africa, Canary Islands; Mediterranean and Black Seas  
**Habitat:** shallow sandy- or muddy-bottomed waters at about 30 m (100 ft)

بویکرگری

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: coasts of Florida and Bermuda; Caribbean; Pacific coast of Mexico  
**Habitat:** inshore waters, coral reefs

برمودا چاب  
Bermuda Chub  
*Kyphosus sectatrix*



بریم دریایی سرخ  
Red Sea Bream  
*Pagellus bogaraveo*



پامپانوی فلوریدا  
Florida Pompano  
*Trachinotus carolinus*

بیل‌ماهی اطلس  
Atlantic Spadefish  
*Chaetodipterus faber*

#### بیل‌ماهی اطلس

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 46 - 90 cm (18 - 35 1/2 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: New England, Bermuda, south to Gulf of Mexico, Caribbean to Brazil  
**Habitat:** rocky-bottomed waters

#### پامپانوی فلوریدا

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 46 - 63.5 cm (18 - 25 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Cape Cod to Brazil  
**Habitat:** shallow waters close to shore

#### پامپرت اطلس

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 40 - 70 cm (15 3/4 - 27 1/2 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Iceland and Scandinavia to N. Africa; Mediterranean Sea; off coasts of Chile, South Africa, Australia, New Zealand  
**Habitat:** open sea

#### پرج غلتک رادراد

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 41 cm (16 in)  
**Range:** USA: California, south to Mexico, Baja California  
**Habitat:** coastal waters

#### پامپرت اطلس - عضوی از خانواده

برمیده شامل هجده گونه است. اندازی پهن دارد که رتفترقه به سمت دم، شکافدار، تیز و باریک می‌شود. این ماهی در تابستان به قسمت شمالی گستره خود مهاجرت می‌کند، ولی چنین مهاجرت‌هایی نامنظم‌اند و ظاهراً به دمای آب بستگی دارد. این ماهی شکارگری انتخابگر نیست و تقریباً از همه ماهی‌ها و سختپوستانی که بیابان تغذیه می‌کند.

#### پرج غلتک رادراد - به خانواده Embiotocidae تعلق دارد که

شامل حدود بیست و سه گونه است و همگی به استثنای یکی، در اقیانوس شمالی یافت می‌شوند. بیشتر اعضای این خانواده در نواحی موج‌خیز سواحل سکونت دارند و نام متناول این ماهی از همین جا برگرفته است. دارای بدنه پهن است که اطراف آن دارای نوارها و خال‌های عمودی برتری و طلایی است. از خرچنگ‌های کوچک و سختپوستان و نرم‌تنان تغذیه می‌کند. این ماهی نوزاد زنده می‌زاید. ماهی نر از طریق بخش تغییریافته جلویی باله مقدی، ماهه را از دون بارور می‌کند. نوزاد ماهی داخل بدن ماده رشد می‌کند و با مایع تخدمانی محافظت و تغذیه می‌شود. تعداد نوزادان متناسب با جنده مادر، از ۳ تا ۱۱۳ عدد متغیر است. اما میانگین آن حدود ۳۳ نوزاد است. بیشتر نوزادان بین ماهی‌های مارس و ژوئی می‌شوند و تقریباً در دو سالگی به بلوغ می‌رسند. در این هنگام کمی بیش از ۱۲/۵ سانتی‌متر طول دارند.

#### پرج غلتک رادراد

Barred Surfperch  
*Amphistichus argenteus*



پامپرت اطلس  
Atlantic Pomfret  
*Brama brama*

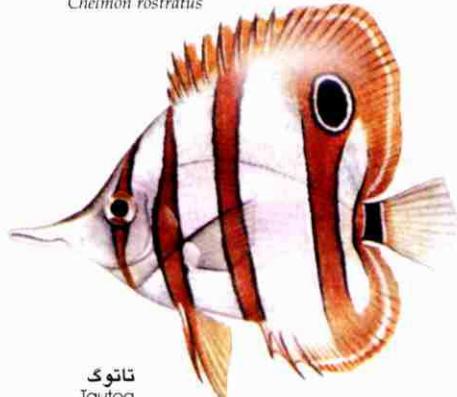
بیل‌ماهی اطلس - این ماهی بدنه پهن دارد که فشرده‌گی کارهای آن، از یک طرف تا طرف دیگر، فرق می‌کند. باللهای عقبی و مقعدی درازند. رنگ‌آمیزی این ماهی همچنان که رشدش کم می‌شود، تعییر می‌کند. نوزادان سیاه‌اند و همچنان که بالغ می‌شوند، به رنگ خاکستری تغیرهای در می‌آیند و دارای نوارهای عمودی سیاه در اطراف می‌شوند. این نوارها در گونه‌های بالغ نامشخص است. این ماهی متعلق به خانواده Ephippidae شامل تقریباً چهارده گونه است. بیشتر از می‌مهرگان کوچک تغذیه می‌کند.

پامپانوی فلوریدا - کاملاً شبیه پرمیت است. ولی دارای نیمروخی کم اینجا و بدون خارجاله عقبی باریک پرمیت است. دارای پوزه‌ای گرد و بدنه نسبتاً پهن است که از دم دوشاخه بهشت باریک می‌شود. نرم‌تنان و سختپوستان غذاهای اصلی اش هستند که این ماهی برای به دست آوردن آن‌ها ماسه‌ها و گل بستر دریا را زیر و رو می‌کند. ماهی خوارگی سیاه خوبی به شمار می‌رود و برای اهداف تجاری صید می‌شود. تخم‌بری احتمالاً متناسب با عرض جغرافیایی در نواحی ساحلی دور و در فاصله بین مارس و سپتامبر صورت می‌گیرد. نوزادان به مناطق ساحلی تزدیک می‌روند و در آن‌جا از بی‌مهرگان ساکن بستر و ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کنند. پامپانوی فلوریدا و پرمیت هر دو به خانواده Carangidae تعلق دارند.

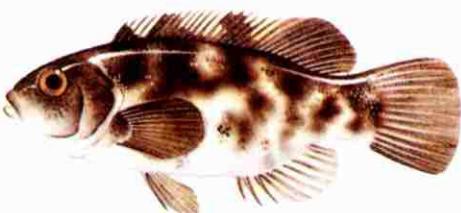
پروانه ماهی انبرکی  
Forcipiger longirostris



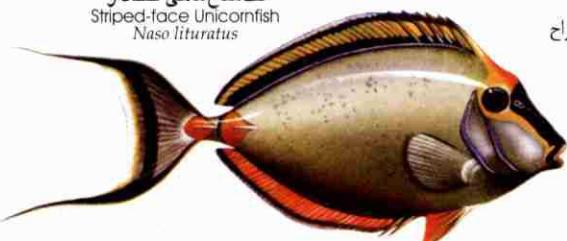
پروانه ماهی نوارمی  
Copperband Butterflyfish  
*Chelmon rostratus*



تاتوگ  
Tautog  
*Tautoga onitis*



تکشاخ ماهی خطدار  
Striped-face Unicornfish  
*Naso lituratus*



**پروانه ماهی انبرکی** – دارای بوزه‌ای بلند و منقارمانند همراه با دهانی کوچک در انتهای آن است و بوزه‌اش را برای یافتن غذا به درون شکاف‌ها و سوراخ‌های مرجان‌ها فرو می‌برد. با ازواره‌هایش مانند انبرک، جانوران بی‌مهره ریز و گزنه‌های دریایی را از میان سنگ‌بوزه‌ای مرجانی متراکم بیرون می‌آورد.

**پروانه ماهی انبرکی**

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 18 cm (7 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: tropical areas from Hawaii to Indonesia and Comoro Islands  
**Habitat:** coral reefs, rocky areas

پروانه ماهی چهارچشم  
Foureye Butterflyfish  
*Chaetodon capistratus*



**پروانه ماهی چهارچشم** – تقريباً دویست گونه موجود در خانواده Chaetodontidae از جمله رنگارنگ‌ترین ساکنان صخره‌های مرجانی‌اند. این خانواده به دو گروه پروانه‌ماهی‌ها و فرشته‌ماهی‌ها تقسیم می‌شود که تفاوت اصلی این دو گروه در این است که فرشته‌ماهی‌ها دارای تیغی ضخیم نزدیک به هریک از پوشش‌های آبشش هستند. پروانه‌ماهی چهارچشم، با بدن پهن و کناره‌های فشرده و بسیار نازکش که شبیه به دیسک است، نمونه خانواده خود به شمار می‌رود. این ساختار بدن برای چرخیدن و گردش میان جنگل‌های مرجانی و استفاده از شکاف‌های متعدد برای پناه‌گرفتن بسیار مناسب است. لکه‌های سیاه هریک از دو سوی دم، احتمالاً شکارگران را گمراه می‌کند و به این اشتیاه می‌اندازد که این‌ها نواحی چشمی آسیب‌پذیر هستند؛ در صورتی که چشم‌های واقعی دارای حفاظی دیگر از نوارهای تیزه‌اند که به طور کامل آن‌ها را می‌پوشانند. این ماهی‌ها با چریدن روی صخره‌های مرجانی و خوردن گزنه‌های دریایی و تکه‌های جلیک‌های دریایی، تعذیه می‌کنند.

**پروانه ماهی چهارچشم**

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Cape Cod, south to Caribbean and Gulf of Mexico  
**Habitat:** coral reefs, rocky- and sandy-bottomed waters

**پروانه ماهی نوارمی**

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: E. Africa to India, Indonesia, Australia, Japan and Philippines  
**Habitat:** coral reefs, rocky areas

## تاتوگ

**پروانه ماهی نوارمی** – به پروانه‌ماهی متقادار نیز شهرت دارد. دارای بوزه‌ای دراز و منقارمانند است که با آن می‌تواند درون شکاف مرجان‌ها را برای یافتن غذا کندوکاو کند. این منقار مجهز به دندان‌های ریز و نیزی است، این اهلی چذاب و زیبا، دارای نوارهای مسی‌رنگی است که در طول هریک از پهلوهایش احتمالاً به عنوان وسیله‌ای استارک‌کننده کشیده شده‌اند. لکه‌ای سیاه نزدیک به باله عقیقی‌اش وجود دارد که شکارگران را با این گمان که سر آسیب‌پذیر در این ناحیه قرار دارد، به اشتیاه می‌اندازند.

**تاتوگ**

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 91.5 cm (36 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Nova Scotia to South Carolina  
**Habitat:** coastal waters, around rocky shores and mussel beds

## تکشاخ ماهی خطدار

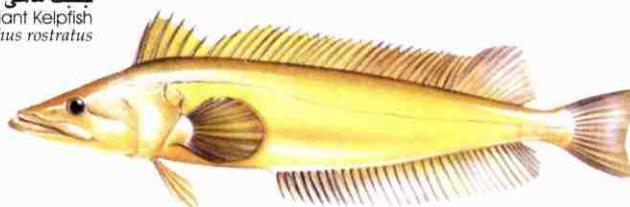
**تکشاخ ماهی خطدار** – عضوی از خانواده wrasse است. ماهی نسبتاً تیزه‌رنگی است با بوزه‌ای برجهه و بدنه کاملاً گرد. ماهی‌های بالغ از انواع بی‌مهرگان، اغلب شامل کشتی‌چسب‌ها، صدف‌های خوارکی، خرچنگ‌ها و حلزون‌ها تقدیم می‌کند و آن‌ها را با آواره‌ها و دندان‌های قوی‌شان له می‌کنند. نوزادان از کرم‌ها و سختبوستان کوچک تقدیم می‌کنند. تخریزی در بهار و تابستان، در آبهای عیقی صورت می‌گیرد. تخم‌ها در سطح شناور می‌مانند و به تدریج که رشد می‌کنند، به سوی ساحل رانده می‌شوند. نوزادان چند ماه اول زندگی خود را در آبهای کم‌عمق می‌گذرانند که در آنجا مقادیر زیادی جلیک دریایی برای محافظت از آن‌ها وجود دارد.

**تکشاخ ماهی خطدار**

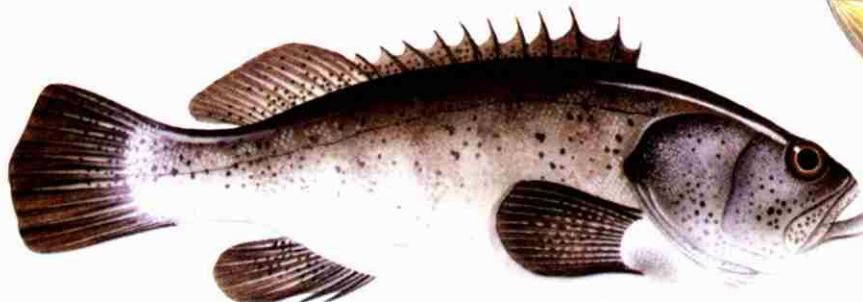
**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 41 cm (16 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: E. Africa to Australia and Hawaiian Islands  
**Habitat:** coastal waters, coral reefs

**تکشاخ ماهی خطدار** – عضوی از خانواده ماهی‌های جراح است، اما خارهایی ثابت در دو سوی دم دارد که این خارها به طرف جلو خم شده‌اند و قابلیت راستشدن ندارند. این گونه، برخلاف گونه‌های دیگر جنس خود، همچنان که رو به بلوغ می‌رود، روی پیشانی اش شاخ در نمی‌آورد؛ با این همه، نرها دارای نوارهای مشخص بلندی در بخش‌های باله دمی‌اند. این ماهی‌ها در گروههای کوچک شنا می‌کنند و در جلیک‌ها و مرجان‌ها می‌چرند.

جلبک ماهی غولپیکر  
Giant Kelpfish  
*Heterostichus rostratus*



تنگ لاجوردی  
Blue Tang  
*Acanthurus coeruleus*



جوفیش  
Jewfish  
*Epinephelus itajara*



جولت‌هد پورگی  
Jolthead Porgy  
*Calamus bajonado*

**تلگ لاجوردی** - جلبک ماهی غولپیکر - بزرگترین ماهی خانواده کلینده است که شامل حدود ۱۷۵ گونه ماهی‌های دریایی عمدتاً گرم‌سیری است. این ماهی با بدن کشیده، سر نوک‌تیز و بالهای پشتی و مقدی درازش، تشخیص داده می‌شود، اما رنگ‌آمیزی‌اش بسته به شرایط محیطی، متغیر است. ماهی‌هایی که بین گیاهان آسنواری به سر می‌برند، سبز روشن و ماهی‌هایی دیگر سبز، قهوه‌ای، تارنجی، زرد تیره یا مایل به قرمز هستند. رنگ‌آمیزی آن‌ها همیشه با گیاهان آبی یا زمینه دیگری از سنتگاه‌اشان در هم می‌آمذد.

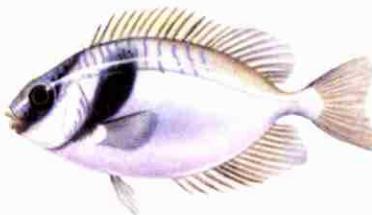
**جوفیش** - یکی از بزرگترین ماهی‌های معروف به گروپرها (همه اعضای خانواده ماهی‌های خاردار دریایی) است و ۳۱۸ کیلوگرم وزن دارد. بدنش نیزمند و سری بینن دارد و عموماً قهوه‌ای تیره است و لکه‌ها و نوارهای تیره‌ای روی بدن مشاهده می‌شود. در شکافهای زیر آب کمین می‌کند و از سخت‌بوستان، ماهی‌ها و حتی لاکپشت‌ها تغذیه می‌کند. این ماهی‌های خوارکی، مقاومیات سیاری دارد و ماهی‌های تفریحی محبوبی به شمار می‌روند.

**جولت‌هد پورگی** - از بزرگترین اعضای خانواده Sparidae به شمار می‌رود و ماهی مشخصی است با پیشانی گرد و بلند؛ فلس‌هایش درخششی تقریباً دارند و تعدادی نقش و نگار آبی، در اطراف چشم‌هایش وجود دارد. چشم‌هایش به گونه خاصی بالا قرار دارند. گروههای کوچکی از این ماهی نزدیک ساحل، از بی‌مهرگانی مانند توپیهای دریایی، نرم‌تنان و سخت‌بوستان تغذیه می‌کنند. ماهی‌های خوارکی مناسبی هستند که نزد ماهی‌گیران و صیادان ماهی تجاری، ارزش سیاری دارند.

**تنگ لاجوردی** - رنگی درخشان دارد و یکی از تقریباً ۷۵ گونه ماهی‌های جراح است که به خانواده Acanthuridae تعلق دارد. این خانواده به این علت جراح خوانده می‌شود که اعضای آن دارای خارهای متجرک و بسیار تیزی در هر دو طرف دم هستند که شبیه به چاقوی جراحی به نظر می‌رسد. این خارها شود و احساس خطر خواهید قرار گرفته‌اند، ولی اگر این ماهی هراسان شود و احساس خطر کند، خارها راست شده، می‌توانند همچنان که دم به جلو و عقب تکان می‌خورد، زخم‌هایی جدی بر دشمن وارد آورند. از این خارها فقط برای مقاصد دفاعی استفاده می‌کند، هرچرا که منحصر از جلیک‌هایی تغذیه می‌کند که آن‌ها را با دندان‌های لمبتدی از صخره‌ها می‌کند. هر چند در ظاهر، تاحدی نمونه خانواده خود است، بدنه نسبتاً بینن و نیز رخی شیدار دارد. رنگ‌آمیزی این ماهی همچنان که رشد می‌کند، متغیر است و نوزادان، زرد روشن بوده و لکه‌هایی آبی، نزدیک چشم‌هایشان مشاهده می‌شود. به تدریج بیش تر قسمت‌های جلوی بدن آن‌ها به رنگ آبی درآمده، دارای دمی زرد تنگ می‌شوند. ماهی‌های بالغ کاملاً به رنگ آبی سیر و پررنگ هستند و از خطوط آبی تیره باریکی که در طول بدن کشیده شده، برخوردارند.

دارد که این خانواده شامل تنها یک گونه دیگر از دلفین‌های پامپانو است. این ماهی در ظاهر شبیه به *C. hippurus* به نظر می‌رسد، ولی از آن کوچکتر است. این ماهی‌ها همچنین به نام ساده دلفین شناخته می‌شوند، اما نام دلفین‌ماهی، به منظور مشخص کردن آن‌ها از دلفین‌های پستاندار، مناسبتر است.

**خارپای خط‌آبی**  
Blue-lined Spinfoot  
*Siganus virgatus*



**خوابآلوي فربه**  
Fat Sleeper  
*Dormitator maculatus*



**خورشید ماهی**  
Pumpkinseed  
*Lepomis gibbosus*



**خوک ماهی**  
Hogfish  
*Lachnolaimus maximus*



**خارپای خط‌آبی** - یکی از حدود ده گونه خانواده ماهی‌های خرگوشی یا ماهی‌های خارپای است که با ماهی‌های جراح خویشاوندی نزدیک دارد. این ماهی‌ها خارهای تیز و قوی دارند که قادرند با آن‌ها زخم‌های شدیدی به هر دشمنی وارد شوند. دو خار در باله‌گنجی، هفت خار روی باله مقعده و یک خار که سرتیزش به سمت جلو است، جلوی باله پشتی تیغ دار قرار دارد. روی این خارها غده‌های زهرآگینی قرار دارد. این گونه، مانند همه اعضای خانواده‌اش، دارای سری ساده و گرد و آرواره‌های قوی است. در جلبک‌های روی آب‌سنگ‌ها و صخره‌های آبی می‌خشد.

### خوابآلوي فربه

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 25.5 cm (10 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: India and Sri Lanka to Indonesia and N. Australia, north to Philippines, China and Japan  
**Habitat:** inshore waters edges of coral reefs

### خوابآلوي فربه

**خوابآلوي فربه** - این گونه و گونه‌های دیگر گاهی در خانواده گوبی گنجانده می‌شوند و از جهات دیگر در خانواده‌ای جدایانه قرار می‌گیرند. اختلاف اساسی بین این دو گروه این است که خوابآلواهای باله‌های لگنی جدایانه‌ای هستند، در صورتی که گوبی‌ها معمولاً لگن‌های یکباره‌جایی دارند که به شکل صفحه‌ای بادکش مانند است. این ماهی، کوچک ولی تنومند، سری بزرگ و گرد دارد و عادت دارد که مدت‌های طولانی در بستر دریا بی حرکت بماند و به همین دلیل این نام را به خود گرفته است.

### خورشید ماهی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 - 23 cm (6 - 9 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Bahamas and North Carolina to Gulf of Mexico and Brazil  
**Habitat:** muddy-bottomed shores, brackish pools, river mouths

### خوک ماهی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 - 23 cm (6 - 9 in)  
**Range:** S. Canada; USA: North Dakota and Great Lakes, east to Atlantic Coast, south to Texas and Florida; introduced on the Pacific Coast and in Europe  
**Habitat:** brooks; clear ponds with plenty of vegetation

**خورشید ماهی**- ماهی جذابی است که به خانواده Centrarchidae تعلق دارد. این خانواده شامل تقریباً سی گونه است. با پوشش‌های آبشیانه که اطراف آن را رنگ‌های نارنجی یا قرمز فراگرفته است و خلط‌های آبی رنگ بوزه و چشم و سه تیغه مقعده، شناسایی می‌شود. این ماهی از حلوون‌ها و حشرات آبری و همچنین، از ماهی‌های کوچک و لا روحی تعذیبه می‌کند. چفت‌گیری در فاصله بین مه و زولای در آب‌های بستر شنی صورت می‌گیرد. ماهی نر لانه کم‌عمق با استفاده از دم خود خفر می‌کند و سپس یک یا چند ماهی را به آن جا می‌کشاند تا درون لانه تخم‌گذاری کنند. ماهی نر در حالی که ماهی‌های ماده به مدت ۵ تا ۱۰ روز، متناسب با دمای آب، روی تخم‌ها می‌خوابند، از تخم‌ها مراقبت می‌کند و تا زمانی که نوزادان ماهی آن قدر رشد کنند که قادر به پراکنده شدن شوند، به مراقبت از آن‌ها ادامه می‌دهد.

**خوک ماهی** - عضو رنگارنگی از خانواده wrasse است و از روی باله عقبی‌اش که سه تیغ اولیه آن سیار دراز و ضخیم است، شناسایی می‌شود. باله‌های عقبی و مقعده هر دو نوک‌تیزند. لبه‌ای ضخیم‌شدنکی بر جسته‌هاند و پیشانی‌اش در بالای دهان به طور شب‌داری خمیده است. هرچند رنگ‌آمیزی در این گونه متغیر است، نرها همواره رنگ‌شان تیزه‌تر از ماده‌هاست. از نرم‌تنان، خرچنگ‌ها و توتیای دریایی تعذیبه می‌کنند.

**دلфин ماهی** - به واسطه باله عقبی بلند که از روی سرش آغاز می‌شود و با رنگ‌آمیزی آبی سیز و زرد و روشن خود بلا افسله شناسایی می‌شود. نرها همچنان که بزرگتر می‌شوند، پیشانی‌شان به طور فراینده‌ای شب‌دار و تقریباً عمودی می‌شود و ممکن است از ماده‌ها بزرگ‌تر شوند. نرها و ماده‌ها از جهات دیگر نیز به هم شبیه‌اند. دلفین‌ماهی‌ها در گروههای کوچک حرکت می‌کنند و از انواع ماهی‌ها، ماهی‌های مرکب و سخت‌بوستان تعذیبه می‌کنند. این ماهی اغلب در آب‌های پیرامون جلبک‌های دریایی شناور و بقایای دیگری که ممکن است طعمه‌ای احتمالی را در خود پنهان دهند، زندگی می‌کند. ماهی شکاری محبوبی به شمار می‌رود و برای خوردن بسیار مناسب است. به خانواده Coryphaenidae تعلق



دلفين ماهی  
Dolphinfish  
*Coryphaena hippurus*

#### دلفين ماهی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 1.5 m (5 ft)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans: tropical and warm temperate areas  
**Habitat:** open sea

#### دهان‌زای رود نیل

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 50 cm (19 3/4 in)  
**Range:** N. Africa, south to Congo basin and E. Africa  
**Habitat:** rivers, dammed-up pools

#### دهان‌زای رود نیل Nile Mouthbrooder *Oreochromis niloticus*



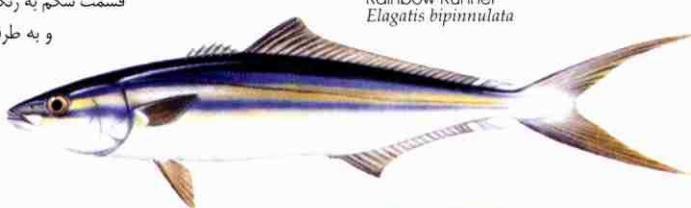
#### دونده رنگین کمانی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 1.2 m (4 ft)  
**Range:** Atlantic, Indian and W. Pacific Oceans: tropical and subtropical waters  
**Habitat:** open sea

دونده رنگین کمانی - با رنگ‌آمیزی زیبایش شناسایی می‌شود.  
دارای پشت آبی و زردرنگ و خطوط آبی رنگ در طول پهلوه است که در قسمت شکم به رنگ مایل به سفید دارد. بدین این ماهی باریک است و به طرف دم کاملاً دو شاخه، بسیار باریک می‌شود. خصوصی از خانواده پامپانو است و مانند بسیاری از اعضای این خانواده یک ماهی صید محبوب به شمار رود.

#### دیک لغزنده

- از ساکنان بسیار فراوان  
خره‌های آبی مرجانی است که در آن جا از سیاری از سخت‌پوستان، توتیای دریایی، کرمها و نرم‌تان تنفسی می‌کند.  
از روی دو خط سیاه که در طول دو پهلوش کشیده شده‌اند، تشخیص داده می‌شود.



#### دونده رنگین کمانی Rainbow Runner *Elagatis bipinnulata*

#### دیک لغزنده

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 23 cm (9 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Bermuda and North Carolina to Brazil; Caribbean  
**Habitat:** coastal waters; coral reefs

دیک لغزنده - یکی از هفت یا هشت گونه مکنده کوسه‌ها در خانواده Echeneidae به کوسه‌ها یا ماهی‌های بزرگ دیگر، وال‌ها یا لاکپشت‌ها متصل می‌کند و هرچا که این میزان‌ها برخود، او هم می‌رود. این دیسک، از یک باله عقیقی تیغ‌دار تغذیل یافته تشكیل شده و شامل دو رودیف برآمدگی کرک‌مانند است که پاندهای میانی از هم جدا می‌شوند. این ماهی سطح صاف دیسک را به بدن ماهی میزان چسباند و با حرکت دادن برآمدگی‌ها، خلا ننسی ایجاد می‌کند. بدین ترتیب، کدن آن برای ماهی تقریباً ناممکن می‌شود در حالی که تعدادی از مکندهای کوسه از میزان‌های بسیار متنوع سود می‌جونند، برخی از قبیل همین ماهی، فقط با میزان‌های ویژه‌ای سازگار شده‌اند. به نظر می‌رسد که تقریباً همیشه با کوسه آبی رنگ بیوند دارد. این ماهی بیشتر از انگل‌هایی تغذیه می‌کند که روی بدن کوسه زندگی می‌کنند، اما ممکن است مدت کوتاهی از میزان خود جدا شود و ماهی‌ها یا سخت‌پوستان کوچک را شکار کند.

#### دیک لغزنده Slippery Dick *Halichoeres bivittatus*



#### ریمورا

*Remora remora*



#### ریمورا

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 - 46 cm (6 - 18 in)  
**Range:** Atlantic, Indian and Pacific Oceans, tropical and warm temperate areas  
**Habitat:** wherever taken by host, generally offshore

دهان‌زای رود نیل - این جانور که یک سیکلید بزرگ است، ماهی نیرومندی است با باله عقیقی دراز‌اقاعده و دهانی کوچک که دندان‌های ریزی دارد و غالباً از بلانکتون‌ها تغذیه می‌کند. حشرات و سخت‌پوستان نیز بخشی از رژیم غذایی این ماهی‌اند. مانند بسیاری از سیکلیدها، تخم‌های در حال رشد خود را درون دهانش حمل می‌کند و بدین ترتیب، هم‌زمان آن‌ها را سالم و در مجاورت هوا نگه می‌دارد. ماده این گونه، تخم‌ها را تولید می‌کند و حتی هنگامی که نوزادان از تخم درمی‌آیند، در صورت تهدید و خطر، آن‌ها را به دهانش باز می‌گردانند.

شانی  
Shanny  
*Lipophrys pholis*



**سی‌بس غولپیکر** - ماهی عظیم‌الجثه‌ای است که برخی از نمونه‌های آن بیش از ۲۵۰ کیلوگرم وزن دارند. معروف است که در حدود ۷۰ تا ۷۵ سال عمر می‌کند. این ماهی از ماهی‌ها و سخت‌بوستان تعذیب می‌کند. این ماهی هم برای تجارت، هم به منظور تفریغ و تفنن صید می‌شود. در ۱۱ تا ۱۳ سالگی بالغ می‌شود که در این هنگام وزنی تقریباً معادل ۲۳ کیلوگرم دارد. در تاستان تخریزی می‌کند و زنگ نوزادان مایل به قرمز و بدنه شان نسبت به ماهی‌های بالغ تخت‌تر است. همچنان که بالغ می‌شوند، ظاهر و رنگ ماهی بالغ را به خود می‌گیرند.

**شانی** - خانواده بلنی دندان‌شانه‌ای که شانی به آن‌ها تعلق دارد، شامل حدود ۲۷۶ گونه است که عمده‌تاً ماهی‌های ساحلی دریایی هستند. شانی با بوست بدون فلس، سر گرد و ردیف دندان‌های طویل و تیزش که دلیل نام‌گذاری آن هم وجود همین دندان‌هاست، نمونه خانواده خود است. رژیم غذایی این ماهی متنوع و شامل جلبک‌ها، کشتی‌جسب‌ها،

زاندر - عضو خانواده ماهی‌های خاردار است و باله‌های عقی دوگانه و پرده‌ای دارد. باله تبغ‌دار اولی از باله دومی انگشتی فاصله دارد. این ماهی آب‌های کدر را ترجیح می‌دهد و بیشتر شکار خود را در طلوع و غروب خورشید انجام می‌دهد و بقیه اوقات را در بستر باقی می‌ماند. تقریباً از همه گونه‌های ماهی تعذیب می‌کند. از آوریل تا ژوئن در آب‌های بستر ماسه‌ای یا سنتگی تخریزی می‌کند. تخریخ‌ها درون لانه‌ای کم‌عمق ریخته می‌شوند و در آن جا ماهی نر از آن‌ها مواطیت می‌کند.

**زاندر**  
**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 60 cm - 1.3 m (23 1/2 in - 4 1/4 ft)  
**Range:** Central and E. Europe: Sweden and Finland, south to Black and Caspian Seas, east to Russia; introduced in England and W. Europe  
**Habitat:** large lakes, slow rivers

**سی‌بس سفید** - حقیقتاً ماهی خاردار دریایی نیست، بلکه عضوی از خانواده ماهی‌های طبلای است. در حدود ۱۶۰ گونه طبلای ماهی وجود دارد که چون سیاری از آن‌ها به کمک ماهیچه‌های و پرده قاردنده با مرتعش کردن بادکیسه شنای خود صدا تولید کنند، این نام را به خود گرفته‌اند. در برخی گونه‌ها، تنها ماهی نر و در برخی گونه‌ها هر دو ماهی می‌توانند صدا تولید کنند. بیشتر گونه‌های طبلای ماهی، دارای باله عقبی حجمی و تقریباً به طور کامل تقسیم‌شده هستند. این ماهی بزرگ و دارای است و دارای سری نوک‌نیز و دهانی بزرگ است که آرواره پایینی اش از آرواره بالایی کمی برآمدتر است. دو قسمت باله عقبی اش با هم تماس دارند. در دسته‌های بزرگ حرکت می‌کند و از سیاری از انواع ماهی‌ها و همچنین از سخت‌بوستان و ماهی‌های مرکب تعذیب می‌کند. تخریزی در بیهار و تابستان صورت می‌گیرد و نوزادان ماهی معمولاً در آب‌های آرام ساحلی زندگی می‌کنند. هم برای ماهی گیران تقریحی، هم تجاري، در طول ساحل اقیانوس آرام امریکای شمالی دارای اهمیت هستند. توتووا که یک ماهی تقریباً مشابه اما بزرگ‌تر است، در نواحی دورتر جنوبی، در حوالی ساحل مکزیک سکونت دارد.

**سی‌بس سفید**  
**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm - 1.8 m (24 in - 6 ft)  
**Range:** Pacific Ocean: Alaska to Mexico  
**Habitat:** near kelp beds, shallow to deep waters

**سی‌بس غولپیکر**  
**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2.1 m (7 ft)  
**Range:** Pacific Ocean: off coasts of California and Mexico  
**Habitat:** inshore waters

**شانی**  
**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 18 cm (7 in)  
**Range:** N. European coasts: S. Norway and Scotland, south to Portugal and Madeira  
**Habitat:** rocky shores, rock pools

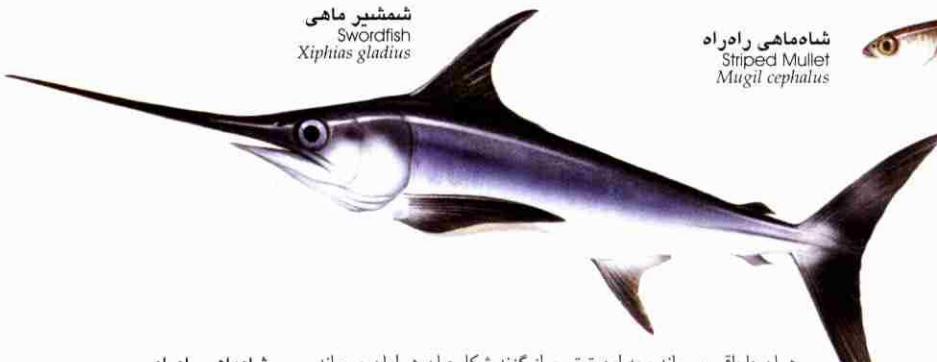
زاندر  
Zander  
*Stizostedion lucioperca*



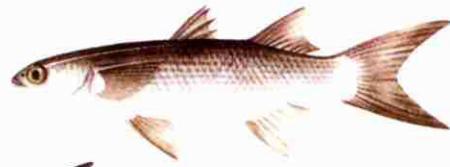
سی‌بس غولپیکر  
Giant Sea Bass  
*Stereolepis gigas*

سی‌بس سفید  
White Seabass  
*Cynoscion nobilis*

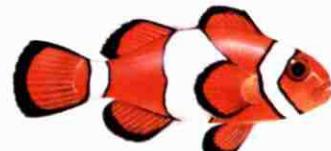
شمشیر ماهی  
Swordfish  
*Xiphias gladius*



شاه‌ماهی راهراه  
Striped Mullet  
*Mugil cephalus*



شقایق ماهی دلک  
Clown Anemonefish  
*Amphiprion percula*



#### شاه‌ماهی راهراه

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 91 cm (35 3/4 in)  
**Range:** Worldwide, tropical and warm temperate seas  
**Habitat:** open sea, inshore waters, estuaries

همان‌جا باقی می‌ماند و به این ترتیب، از گزند شکارچیان در آمان می‌ماند و تمام این مدت با مخاط خود از شهر شقایق محفوظ می‌ماند. این ماهی از سخت پوستان ریز و موجودات زنده دیگر تنذیه می‌کند و آن‌ها را در حین پوشش‌های سریع خود از پناه‌گاهش شکار می‌کند. تخم‌ها روی صخره‌ها یا مرجان‌های نزدیک به شقایق می‌ریزد و هر دو والد از آن‌ها مراقبت می‌کنند.

#### شقایق ماهی دلک

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 6 cm (2 1/4 in)  
**Range:** W. and central Pacific Ocean  
**Habitat:** coral reefs

شمشیر ماهی - این ماهی عظیم‌الجثه و جالب توجه، تنها خصو خانواده Xiphiidae به شمار می‌رود. پوزه‌ای بسیار کشیده و بلند دارد و باله عقیقی اش داسی شکل است. باله عقبی این ماهی در مقایسه با باله عقبی ماهی‌های بادیانی مشابه، بسیار عقب‌تر از سر قرار دارد. این ماهی را می‌توان به واسطه متقاره‌ای مسطح و نداشت. باله‌های لگنی، از مارلین‌ها و ماهی‌های بادیانی تشخیص داد. ماهی‌های بالغ معمولاً تنها هستند و به استثنای زمان تخم‌ریزی، تشكیل گروه نمی‌دهند. شکارگرانی سریع و فعال‌اند و از ماهی‌های کوچک گوناگون و همچنین، ماهی مركب تنذیه می‌کنند. کارکرد دقیق شمشیر مشخص نیست و ممکن است برای ضربه زدن به دسته ماهی‌ها به کار رود یا سرفرا نتیجه آینه‌گذشدن بدن باشد. این ماهی‌ها در نیمه کره شمالی مهاجرت‌های فصلی می‌کنند و در زمستان به سوی جنوب به آب‌های عمیق‌تر می‌روند. نوزادهای این ماهی بوزه کشیده‌ای ندارند، اما همچنان که بالغ می‌شوند، درازی پوزه به تدریج ظاهر می‌شود.



طوطی ماهی الوان  
Stoplight Parrotfish  
*Sparisoma viride*



#### شمشیر ماهی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2 - 4.9 m (6 1/2 - 16 ft)  
**Range:** Worldwide, temperate and tropical seas  
**Habitat:** open sea, surface and deep waters

صابون‌ماهی بزرگ - یکی از اعضای خانواده شامه‌ماهی خاکستری در سخت پوستان و ماهی‌های سفید است. تخم‌ها به صورت خوش‌های، زیر صخره یا درون شکافی، گذاشته می‌شوند و تا تبدیل شدن به نوزاد، ماهی نر از آن‌ها مراقبت می‌کند.

#### صابون‌ماهی بزرگ

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** E. Atlantic Ocean; off Tropical W. Africa and Ascension Island; W. Atlantic: Florida to Brazil  
**Habitat:** shallow, coastal waters

صابون‌ماهی بزرگ - یکی از اعضای خانواده موسوم به گرامیستیده و شامل ۱۷ گونه است که در آقیانوس‌های اطلس، آرام و هند یافت می‌شوند. پوششی لژی و آمیخته با مخاط بدن دارد که مانند صابون در آب کف ایجاد می‌کند؛ نامش نیز از همین جا برگرفته است. این مخاط سمي است و وجودش جانوران شکارگر را دفع می‌کند. معمولاً رنگشان مایل به قهوه‌ای آمیخته با لکه‌های خاکستری است. چندین خار پیش از باله عقبی قرار دارند. این ماهی شب‌ها فعال است و از ماهی‌ها و سخت پوستان تنذیه می‌کند و در روز در شکاف صخره‌ها پنهان می‌گیرد.

#### طوطی ماهی الوان

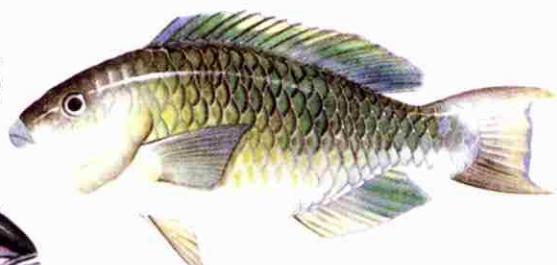
**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 25 - 50 cm (9 3/4 - 19 3/4 in)  
**Range:** Caribbean  
**Habitat:** coral reefs

طوطی ماهی الوان - نرهای این ماهی‌های پر تعداد بزرگ‌تر از ماده‌ها هستند و در رنگ آمیزی تفاوت‌هایی دارند. نرها سبز مایل به آبی‌اند، در صورتی که ماده‌ها قرمز و قهوه‌ای مایل به قرمز هستند. از جلک‌ها و مواد گیاهی دیگری تنذیه می‌کنند که با دندان‌هایشان از صخره‌ها و مرجان‌ها می‌کنند.

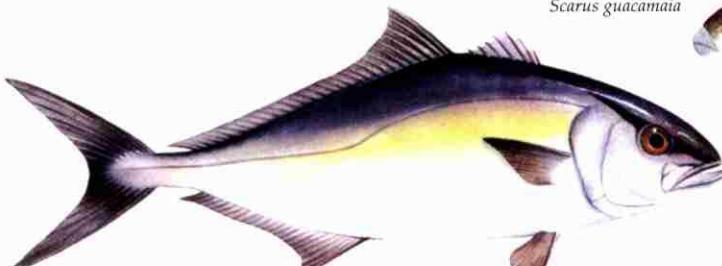
شامه‌ماهی راهراه - یکی از اعضای خانواده شامه‌ماهی خاکستری است که شامل گونه‌هایی است که در آب‌های نمکدار سور و شیرین زندگی می‌کنند. این ماهی که در شکل ظاهر نمونه‌ای از خانواده خود است، دارای بدنه پوشیده از فلس و سنجن و باله‌های عقبی کاملاً فاصله‌دار است. از جلک‌های ریز و جانوران پلانکتونی که در زیله‌های کف بسترهای سری می‌برند، با مکیدن زباله‌ها و تصفیه کردن آن‌ها از طریق آتشش‌ها و له‌کردن مواد باقی مانده در معدة عضلانی اش تنذیه می‌کند. مقدار زیادی شن و گل نیز بلعیده شده، درون روده قرار می‌گیرد.

شقایق ماهی دلک - با توجه به نوارهای پهن و سفید نارنجی و باله‌های حاشیه سیاهش به آسانی قابل تشخیص است. به خانواده دوشیزه‌ماهی‌ها تعلق دارد. مانند دیگر ماهی‌های جنس خود، با شقایق‌های دریانی بزرگ مرتبط است و میان چنگال‌های بزرگ را جمع می‌کند، زندگی می‌کند. حتی زمانی که شقایق، چنگال‌های بزرگ را جمع می‌کند،

طوطی‌ماهی رنگین‌کمانی  
Rainbow Parrotfish  
*Scarus guacamaia*



عنبرماهی بزرگ  
Greater Amberjack  
*Seriola dumerili*



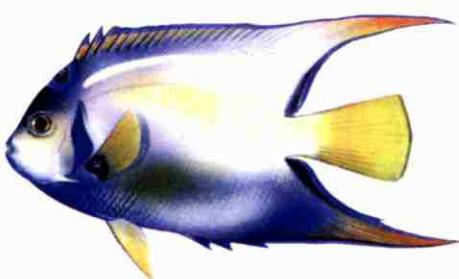
طوطی‌ماهی لاجوردی  
Blue Parrotfish  
*Scarus coeruleus*



فرشتہ‌ماهی باشکوه  
Imperial Angelfish  
*Pomacanthus imperator*



فرشتہ‌ماهی ملکه  
Queen Angelfish  
*Holacanthus ciliaris*



چشم‌هایش دارد، ماهی‌های جوان بسیار تیره‌تر هستند و خطهای آبی و سفیدی روی بدن و لکه‌ای مایل به سفید نزدیک به دم دارند. چنین تصور می‌شود که این خطوط نگاه حیوان شکارگر را متوجه لکه سفید کرده، از ناحیه سر آسیب‌پذیر دور می‌کنند. دهانش کمی پرجسته است و آن را قادر می‌کند که روی مرجان‌ها بجرد

تقریباً ۶۸ گونه خانواده Scaridae است. از بزرگ‌ترین طوطی‌ماهی‌های امریکای شمالی است و بدن قوی و سنگین و سری درشت دارد. مانند همه اعضای خانواده‌اش ارواره‌های متفاوت‌مانند نیرومندی دارد که از اتصال دندان‌ها به یکدیگر پدید آمدند و این ماهی با آن‌ها جلیکها و مرجان‌های روی صخره‌های آبی را می‌ترشد و می‌خورد. گلویش کمی سیار نگتر است و دندان‌های آسیابی دارد که با آن‌ها غذای خود را له می‌کند. مانند شماری از گونه‌های دیگر، هنگام شب پیله‌ای از مخاط به دور بدنش ترشح می‌کند. این کیسه خواب طبیعی، هنگام خواب آن را از گزند شکارگران محافظت می‌کند.

**طوطی‌ماهی لاجوردی** – آرواره پاییستی این ماهی بسیار کوتاه‌تر از آرواره بالایی است و از این‌رو، جانور چشم‌گیری روی بوزه دارند که به آن‌ها نیز خوب غیرطبیعی می‌بخشد. به همان شیوه بقیه خانواده Scaridae با خراشاندن جلیکها و مرجان‌ها به وسیله ارواره‌های متفاوت مانند خود، روی صخره‌های آبی تغذیه می‌کند و سپس غذا را به منظور هضم، با دندان‌های آسیای انتهای گلوی خود خرد می‌کند.

**عنبرماهی بزرگ** – یکی از اعضای خانواده بزرگ خود است که حدود ۲۰۰ گونه از ماهی‌ها، مانند جک‌ها و پامیانوها را شامل می‌شود. نسبتاً پهنه‌اندام است؛ با پشت آبی تیره یا سیاه و کاراهایی روشن و طلایی یا مایل به سفید. خط تیره مشخصی دارد که از بوزه شروع می‌شود و از میان چشم‌ها می‌گذرد و تا بالای سر امتداد می‌یابد. از بسیاری از ماهی‌ها تعذیه می‌کند.

**فرشتہ‌ماهی باشکوه** – حیوان بالغ جالب توجه و چشم‌گیر است و نقش و نگارهای زرد، نقوش ویژه آبی و یک قسمت نقاب‌مانند هم روی

طوطی‌ماهی رنگین‌کمانی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Bermuda and Florida through Caribbean to Argentina  
**Habitat:** coastal waters, coral reefs

طوطی‌ماهی لاجوردی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: North Carolina to Brazil; including Gulf of Mexico and Caribbean  
**Habitat:** coral reefs

عنبرماهی بزرگ

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 1.8 m (6 ft)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: New England to Brazil; E. Atlantic, Mediterranean Sea to coast to W. Africa  
**Habitat:** surface inshore waters

فرشتہ‌ماهی باشکوه

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 38 cm (15 in)  
**Range:** Tropical Indian and Pacific Oceans: Red Sea, E. Africa to Indonesia, Philippines, Australia and Polynesia  
**Habitat:** coral reefs, rocky areas

فرشتہ‌ماهی ملکه

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 46 cm (18 in)  
**Range:** Tropical W. Atlantic Ocean: Florida and Bahamas, south to Brazil, including Gulf of Mexico  
**Habitat:** coral reefs

## قزل‌آلای دریایی خالدار

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 45 - 61 cm (17 3/4 - 24 in)

**Range:** Atlantic Ocean: coast of USA from New York to Florida; Gulf of Mexico

**Habitat:** coastal bays, estuaries; deeper waters in winter

## قمه‌ماهی اطلس

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 1.5 m (5 ft)

**Range:** Atlantic Ocean: tropical and temperate waters, including Gulf of Mexico and Caribbean; Mediterranean Sea

**Habitat:** surface waters of open sea

## کانی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 30 cm (11 3/4 in)

**Range:** W. Atlantic Ocean: Florida, south through the Caribbean and Gulf of Mexico to Brazil

**Habitat:** coastal waters, coral reefs

## کوپیا

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 1.8 m (6 ft)

**Range:** Atlantic, Indian and W. Pacific Oceans, tropical areas

**Habitat:** open sea, occasionally inshore waters and estuaries

## کائل صخره‌ای

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 25 cm (9 3/4 in)

**Range:** W. Atlantic Ocean: Labrador to Massachusetts; E. Atlantic: N. coast of France, north to Barents Sea; coasts of Iceland and S. Greenland

**Habitat:** rocky shores, intertidal pools, sometimes in deeper waters

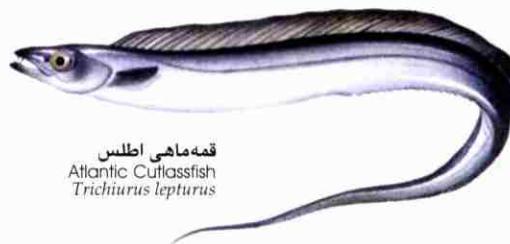
هنگام بیرون آمدن از تخم‌ها و نوزادان ماهی در پناه گیاهان دریایی باقی می‌مانند که دارای ذخیر غذایی فراوانی‌اند و در زمستان به آب‌های عمیق‌تر مهاجرت می‌کنند. ماهی خوارکی مطلوبی است که برای تجارت یا تغیری صید می‌شود.



قزل‌آلای دریایی خالدار  
Spotted Seatrout  
*Cynoscion nebulosus*

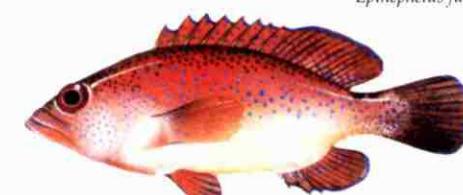
## قمه‌ماهی اطلس

- از ماهی‌های چشمگیر و جالب توجه است که بدین ریوان‌مانند و کشیده و سری نوک‌تیز و آرواره‌های بزرگ دارد. این آرواره‌ها مجدهز به دندان‌های ترس‌آوراند. باله عقیقی این ماهی در طول بدن نقره‌ای آن استنداد یافته و به انتهای دمی باریک ختم می‌شود. شکارگری سیری ناپذیر است و از ماهی‌ها، بهویژه ماهی‌های مرکب، تغذیه می‌کند. عضوی از خانواده Trichiuridae است که حدود هفده گونه را شامل می‌شود.



قمه‌ماهی اطلس  
Atlantic Cutlassfish  
*Trichiurus lepturus*

کانی - از کوچکترین، ولی فراوان ترین گروه‌های است که در رنگ از قرمز تا زرد یا قهوه‌ای متغیر است و معمولاً منتشی به لکه‌های آبی رنگ است. این ماهی همیشه دارای دو لکه سیاه روی دوش است. غذای اصلی اش را سخت‌پوستان تشکیل می‌دهد و خود گونه خوارکی بالارشی است.



کانی  
Coney  
*Epinephelus fuscus*

کوپیا - این ماهی کشیده و کارآمد، تنها گونه خانواده خود است. با رنگ‌آمیزی متمایز، نوارهای قهوه‌ای تیره در زمینه‌ای روشن و با خط‌خارهای عقبی که بر پشت و پیش از باله عقیقی قرار دارند، به آسانی شناخته می‌شود. شکارگری فعل ای است که پیش‌تر از ماهی‌ها تقدیمه می‌کند، ولی خرچنگ‌ها، ماهی‌های مرکب و میگوها را نیز صید می‌کند.

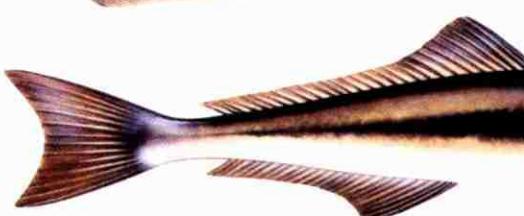
کائل صخره‌ای - این ماهی که گسترش یافته و در بسیاری از مناطق پخش شده است، بدنه باریک و دراز و مایل به قهوه‌ای رنگ دارد و یک ردیف مخصوص از لکه‌های سیاه و سفید، در طول انتهای باله پشتی دراز قاعده‌اش قرار دارد. عضو خانواده فولیده است که شامل حدوداً سیزده گونه ماهی است و در آب‌های سردر آقیانوس آرام شمالی و اقیانوس اطلس یافت می‌شوند. سخت‌پوستان کوچک، کرمها و نرم‌تان غذاهای اصلی این ماهی هستند و در نزدیک سواحل فراوان یافت می‌شود. خود بخش غذایی مهمی برای بسیاری از پرندگان دریایی است. تخم‌بری در زمستان صورت می‌گیرد و تخم‌ها به صورت خوش‌هایی میان سنگ‌های ساحل گذاشته می‌شوند. والدین تا زمانی که تخم‌ها تبدیل به نوزاد شوند، از آنها مراقبت می‌کنند.

کائل صخره‌ای  
Rock Gunnel  
*Pholis gunnellus*



فرشته‌ماهی ملکه - رنگ درخشانی دارد و متعلق به همان خانواده‌ای است که پروانه‌ماهی‌ها تعلق دارند، اما دارای تیغ و بیزه‌ای نزدیک به هریک از بوش‌های آبیش است. این ماهی بدنه باریک و تودار، بوزه‌ای برهنه و لب‌های بسیار در باله‌ای عقیقی و مقعدی دارد که از باله دم بلندترند.

قزل‌آلای دریایی خالدار - هرچند به‌خاطر تعدادی لکه‌های شبیه به قزل‌آلای، قزل‌آلای دریایی نامیده می‌شود، به خانواده Sciaenidae تعلق دارد. بدنه کشیده و سری نوک‌تیز با آرواره بایینی نسبتاً برازده دارد و باله عقبی اش کاملاً شکافدار است. مانند بسیاری از ماهی‌های کوک، می‌تواند با مرتضی کردن بادکیسه شنای خود، صدا تولید کند. از ماهی‌ها و سخت‌پوستانی مانند میگوها تغذیه می‌کند. تخم‌بری در خلیج‌های ساحلی دارای حفاظت، از ماه مارس تا نوامبر، صورت می‌گیرد و ماهی‌های لا روی



کوپیا  
Cobia  
*Rachycentron canadum*

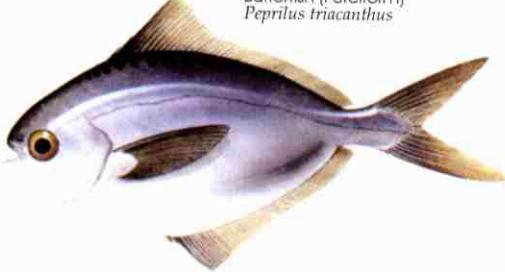
گوسپندسر  
Sheepshead  
*Archosargus probatocephalus*



گوسپندسر کالیفرنیایی  
California Sheephead  
*Pinemetopon pulchrum*



لیز ماهی  
Butterfish (Perciform)  
*Peprilus triacanthus*



**لیز ماهی** - رنگارنگ و جذاب است و بدن پهن، کتاره‌های فشرده، دمی کاملاً شکافدار و بالمهای عقبی و مقدی کشیده‌ای دارد. ماهی‌های بالغ بدون بالمهای لگنی‌اند. این ماهی از سختپوستان، ماهی مرکب و ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کند. در دسته‌های کوچک شنا می‌کند و برخی از این ماهی‌ها به نظر رسیده اند که در تاپستان به سوی شمال حرکت می‌کنند و در زمستان به سوی جنوب باز می‌گردند. به خانواده Stromateidae تعلق دارد که شامل حدود سیزده گونه از ماهی‌های دریایی است.

**ماتن اسپنیر** - در حوالی سواحل امریکا فراوان یافت می‌شود. یکی از تقریباً ۲۳۰ گونه‌ای است که در خانواده Lutjanidae قرار دارند. این ماهی رنگی روشن و بدنی سبز و مایل به قرمز یا صورتی دارد و تعدادی نقش آبی نیز روی بدنش مشاهده می‌شود. لکه‌ای سیاه در پایین باله عقبی

ماتن اسپنیر  
Mutton Snapper  
*Lutjanus analis*



گوبی صخره‌ای  
Rock Goby  
*Gobius paganellus*



گوبی کوتوله  
Dwarf Goby  
*Pandaka pygmaea*



### گوبی صخره‌ای

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 12 cm (4 3/4 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean: Britain to N. Africa; Mediterranean coasts  
**Habitat:** rocky shores, coastal pools

### گوبی کوتوله

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 11 mm (1/10 in)  
**Range:** Philippines  
**Habitat:** lakes, streams

### گوسپندسر

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 - 76 cm (11 3/4 - 30 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Nova Scotia, south to Gulf of Mexico (now rare in north of range)  
**Habitat:** tidal streams; bays, seabed near jetties

### گوسپندسر کالیفرنیایی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 91.5 cm (36 in)  
**Range:** Pacific Ocean: Monterey Bay, California, to Gulf of California  
**Habitat:** rocky coasts, around kelp and mussel beds

### لیز ماهی

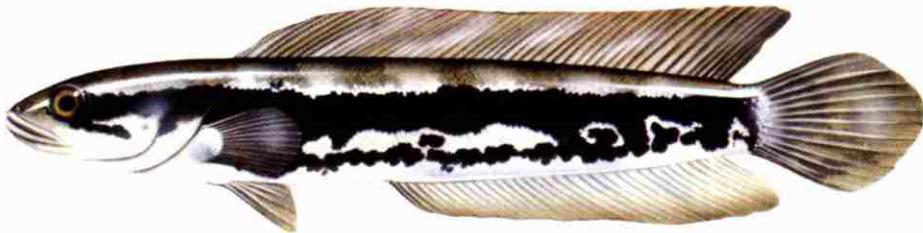
**گوسپندسر** - این ماهی که گاهی ماهی محکوم نیز نامیده می‌شود، از روح نوارهای ساماننگ و یهنه‌ی که در پایین هریک از پهلوهای نقره‌ای‌اش است، شناخته می‌شود. این نوارها در شکل و تعداد متفاوت‌اند و در ماهی‌های جوان‌تر، چشم‌گیرتر هستند. از جهات دیگر با سر بزرگ، لبهای ضخیم و بالمهای عقبی و مقدی خاردار، نمونه خانواده پورگی است. این ماهی از سختپوستان و نرم‌تنان تغذیه می‌کند. خود یک ماهی خوراکی عالی است که به صورت انبوه برای اهداف تجارتی صید می‌شود. در بهار تخریزی می‌کند و تخم‌ها آزادانه شناور هستند تا ۳ یا ۴ روز بعد، در صورتی که دمای آب به اندازه کافی بالا باشد، به نوزاد ماهی تبدیل می‌شوند.

**گوسپندسر کالیفرنیایی** - این گونه مشخص را می‌توان به آسانی از روح نگ‌آمیزی و شکلش از دیگر اعضای خانواده Labridae تشخیص داد. بدن این ماهی پهن و سرش سنگین و گرد است و ماهی نر در فصل جفت‌گیری صاحب یک براامدگی مشخص روح پیشانی می‌شود. خارهای باله عقبی این ماهی کوتاه‌تر از بخش پرتودار باله هستند و قطعه‌های بالمهای عقبی، مقدی و دم، نوک‌تیزند. نرها و ماده‌ها در رنگ‌آمیزی متفاوت‌اند؛ میانه بدن نر به رنگ قرمز و بخش‌های جلویی ماده، مایل به رنگ سیاه یا ارغوانی است، در صورتی که سرتاسر بدن و پشتی بدن به رنگ سیاه یا ارغوانی است، در سختپستان تغذیه می‌کند و گمان می‌رود که در تاپستان تخم می‌ریزد.

### ماتن اسپنیر

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 76 cm (30 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Florida and Bahamas, south to Caribbean, Gulf of Mexico and Brazil  
**Habitat:** coastal waters, bays

## ماهی‌های شبه‌خاردار



**مارسر**  
Snakehead  
*Ophichthoides striatus*

### مارگیت

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** India, Sri Lanka, S.E. Asia, China, Philippines, Indonesia  
**Habitat:** lakes, rivers, canals, ditches, swamps

### مارگیت

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 63 cm (24 3/4 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Bahamas and Florida, south through Caribbean to Brazil  
**Habitat:** shallow inshore waters, often near reefs

### مارگیت سیاه

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 61 cm (24 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Florida and Bahamas, south through Gulf of Mexico and Caribbean  
**Habitat:** inshore waters, near rocks and reefs

### ماهی آزاد استرالیایی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 91 cm (35 1/2 in)  
**Range:** S. Pacific Ocean: waters around S. and W. Australia, Tasmania, New Zealand  
**Habitat:** shallow inshore waters, often near river mouths

**مارگیت** - یکی از تقریباً ۱۷۵ گونه‌ای است که در خانواده گرانت وجود دارند، این ماهی‌های دریایی در آب‌های گرم‌سیری سکونت دارند و با استبرها خوش‌باوندند، اما دندان‌های درشت آن‌ها را ندارند. به این دلیل به گرانت معروف هستند که با ساییدن دندان‌های خود به یکدیگر صدا ایجاد می‌کنند. این صداها با بادکشی شنا تشبد می‌شود. با باله عقبی تبعیت دارند که با باله عقبی پرتودار پیوسته است، کم و پیش نمونه‌ای از خانواده خود است. این ماهی معمولاً رنگش مایل به خاکستری است و باله‌های عقبی و دمی تیره‌تری دارد، اما رنگ‌آمیزی اش متغیر است. گروه‌های کوچک اغلب در اطراف صخره‌های آبی و کشته‌های شکسته سکونت دارند؛ در آن جا از ماهی‌های کوچک تقدیم می‌کنند. همچنین، در بستر دریا به دنبال جانوران بی‌مهره ساکن کف دریا می‌گردند. این ماهی بزرگ‌ترین گرانت اقیانوس اطلس است و برای اهداف تجاري صید می‌شود.

**مارگیت سیاه** - عضوی از خانواده گرانت است و از لحاظ شکل بدن و باله عقبی پیوسته‌اش، نمونه گروه خود به شمار می‌رود. رنگش مایل به خاکستری است و هریک از فلس‌هایش لکه‌ای تیره دارد. باله‌هایش خاکستری تیره‌اند. این ماهی که پیش‌تر هنگام شب قعال است، از سخت‌پوستان و توئیتای دریایی و ماهی‌ها تقدیم می‌کند و اغلب به صورت گروه‌هایی کوچک پرسه می‌زند و هنگام روز در غارهای شکاف‌ها پنهان می‌گیرد.

**ماهی آزاد استرالیایی** - یکی از اعضای خانواده Arripidae و فقط دارای دو گونه است و هر دو محدود به آب‌های استرالیا هستند. این ماهی با ماهی‌های آزاد نیم کره شمالی هیچ نسبتی ندارد. دارای بدنه استوانه‌ای و دوکی است و باله عقبی دراز و باله‌های سینه‌ای زرد و واضحی دارد. پهلوهای این ماهی دارای نقش و نگارهای تیره‌ای است که در نوزادان پیش‌تر است. غذای اصلی اش را سخت‌پوستان می‌گومند و ماهی‌های کوچک تشكیل می‌دهد.



ماهی آزاد استرالیایی  
Australian Salmon  
*Arripis trutta*

در هر دو سوی بدنش وجود دارد. مانند بسیاری از استبرها، دارای دندان‌های بزرگ نیش‌مانندی است. اغلب در آب‌های کم عمقی که دارای چند علف‌های تورتل است، سکونت دارد و از ماهی‌ها و سخت‌پوستانی تقدیم می‌کند که میان این گیاهان یافت می‌شوند. برخی از این ماهیان از جمله ماهی‌هایی هستند که گوشت ماهی می‌بلنلا را بخورند، کشنده باشند. سه است برای انسان‌هایی که گوشت ماهی می‌بلنلا را بخورند، کشنده باشند. سه در ابتدا در جلیک معنی تولید می‌شود و ماهی‌های گیاه‌خوار ممکن است از این جلیک تقدیم کنند و این ماهی‌ها چه بسا به نوبه خود طعمه ماهی‌های گوشت‌خوار شوند که هیچ گونه تأثیرات بیماری ظاهری برای شکارگران ندارد. گوشت این ماهی‌ها به هر روی گاهی سمی می‌شود.

**مارسر** - ماهی درازی است، با باله‌های عقبی و مقدعی دراز و یکی از تقریباً ۶ گونه خانواده Channidae است. معمولاً در آب‌های کم اکسیژن زندگی می‌کند، ولی دارای انداههای فرعی در حفظ‌های اینشی است که با آن‌ها می‌تواند از اکسیژن هوا استفاده کند. این ماهی می‌تواند مدت‌های مديدة ببرون از آب زندگی کند و تا زمانی که بوسیله مرتبط بماند، می‌تواند با کنند گل، دوره‌های خشکی را پشت سر گذارد. والدین پیش از تخم‌ریزی، ناجیمای سطحی را از گیاهان پاک می‌کنند؛ تخم‌ها در آن جا به مدت ۳ روز شناور می‌مانند و تا تبدیل شدن به نوزاد، ماهی نر از آن‌ها محافظت می‌کند.

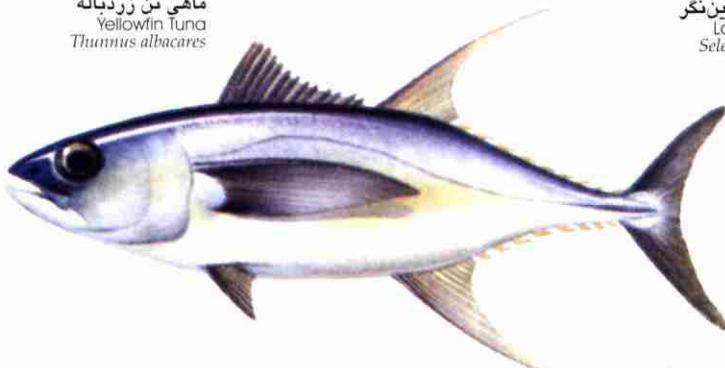


ماهی آزاد استرالیایی  
Margate  
*Haemulon album*

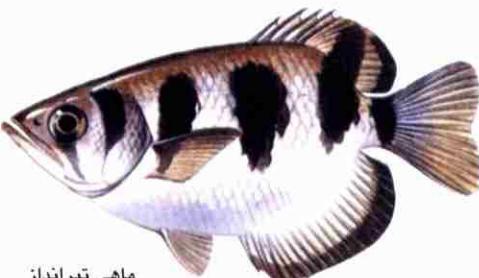
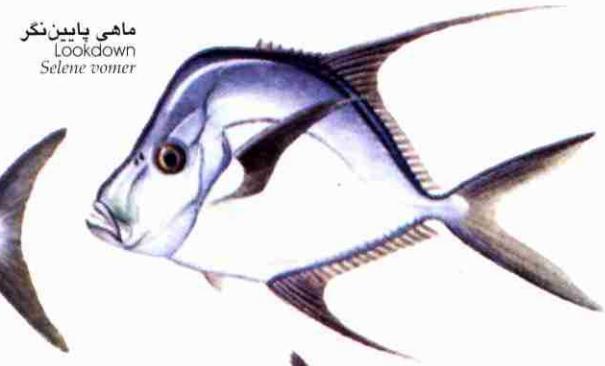


ماهی آزاد استرالیایی  
Black Margate  
*Anisotremus surinamensis*

ماهی تن زردباله  
Yellowfin Tuna  
*Thunnus albacares*



ماهی پایین‌نکر  
Lookdown  
*Selene vomer*



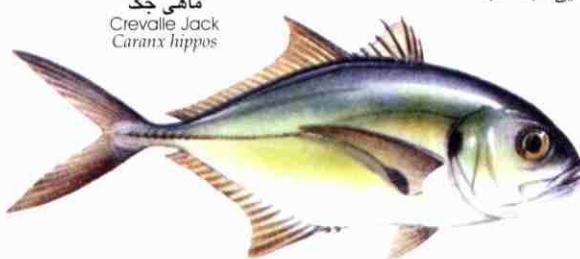
ماهی تیرانداز  
Archerfish  
*Toxotes jaculator*



ماهی تن جهنده  
Skipjack Tuna  
*Euthynnus pelamis*

ماهی پایین‌نکر

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: New England, south to Bermuda and to Uruguay; E. Atlantic: off W. Africa  
**Habitat:** shallow sandy or muddy-bottomed waters



ماهی جک  
Crevalle Jack  
*Caranx hippos*

ماهی پایین‌نکر - ظاهرش بسیار عجیب است و سری درشت و بدنش کوچک و کاملاً مخروطی دارد. سر، در بالای بوزه، انحنای بسیاری می‌باشد و پهناوری تقریباً یک و نیم برابر طولش می‌شود. بالهای عقبی و مقعدی هر دو دارای دنباله‌های درازی هستند که رسهای این دنباله‌ها به سوی عقب و هم‌جهت با دم شکافدار نوک تیزند.

ماهی تن جهنده - عضوی از خانواده Scrombridae است و ساختار بدنش کم‌قاومتی در برابر آب دارد که این ویژگی خاص تن‌های شناگر سریع است. نوارهای تیره‌رنگی در نیمه پایینی بدنش، خصوصیاتی متیمازنده به آن می‌دهند. این ماهی که بسیار فراوان است در گروههای بزرگی به شناختی پردازد که گاهی این گروهها

به ۵۰,۰۰۰ ماهی نیز می‌رسند. برویه در اقیانوس اطلس یکی از مهم‌ترین ماهی‌های تجارتی به شمار می‌آید. از ماهی‌ها و جانوران بی‌مهره، مانند ماهی مرکب و سخت‌پوستان، تعذیه می‌کند.

ماهی تیرانداز - گونه‌های چهارگانه این ماهی در خانواده توکستیده به نام تیرانداز خوانده می‌شوند؛ جرا که حشرات را با پرتاب آب، شکار می‌کنند و به داخل آب می‌اندازند. این ماهی آب را درون گلو نگاه می‌دارد و با زبان مدخل دهان را به شکل لوله‌ای باریک در می‌ورد. آن گاه با به کارگیری زبانش به عنوان دریچه و با فشردن بوشنهای آبیشش، قطرات آب را با فشار و دقت زیاد پرتاب می‌کند. این ماهی دیدی فوق العاده دارد و چشم‌های درشت و متحرک‌ش اجازه می‌دهند تا بالای سطح آب را ببیند. این ماهی حشرات را بر فراز گیاهان آبیزان روی آب مورد هدف قرار می‌دهد و همچنین، از حشرات آبری و بی‌مهرگان کوچک نیز تعذیه می‌کند.

ماهی جک - توزیع دقیق این گونه به علت تداخل بین گونه‌های مشابه در خانواده ماهی‌های Carangidae نامشخص است. به هر روی،

ماهی تن زردباله - از بالهای سینه‌ای دراز و بالهای کوچک زردرنگ پشت بالهای عقبی و مقعدی و نقوش زردرنگ امتداد بهلاوهایش، تشخیص داده می‌شود و دارای بدنش کوکمانند خاص ماهی‌های تن است. زردباله‌های بزرگ دارای بالهای قبیل ثانویه بسیار پهنه‌ی هستند که عامل شناسایی دیگری است. از ماهی‌ها، سخت‌پوستان و ماهی مرکب تعذیه می‌کنند و مانند بسیاری از اعضای خانواده، دارای مهاجرت‌های فصلی‌اند. تخم‌بری در هر فصلی از سال در آبهای گرم‌سیری و در اوخر بهار و تابستان در هرجای دیگری صورت می‌گیرد. تصور می‌شود که ماده‌های هر ساله دو دسته تخم تولید می‌کنند که شامل بیش از ۱ میلیون تخم می‌شود.

ماهی تن جهنده

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** Worldwide in tropical seas, seasonally in temperate areas  
**Habitat:** offshore surface waters

ماهی تن زردباله

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 2 m (6 1/2 ft)  
**Range:** Worldwide, tropical and warm temperate seas  
**Habitat:** offshore surface waters, inshore waters

ماهی تیرانداز

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 23 cm (9 in)  
**Range:** India, S.E. Asia, Philippines, Indonesia, N. Australia  
**Habitat:** inshore waters, estuaries, lower reaches of rivers

ماهی جک

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 80 cm - 1 m (31 1/2 in - 3 1/4 ft)  
**Range:** Probably worldwide in tropical and subtropical waters  
**Habitat:** juveniles in inshore waters, adults offshore, especially around reefs



ماهی جهنده کلوئارنجی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 8 cm (3 1/4 in)

**Range:** Central USA: Mississippi and Missouri river systems

**Habitat:** streams

ماهی خاردار بالارو

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 35 - 51 cm (13 3/4 - 20 in)

**Range:** Europe: Britain, east across Scandinavia and Russia; south to N. Italy, Black and Caspian Seas; introduced in Ireland, Australia, New Zealand and South Africa

**Habitat:** lake, ponds, slow rivers

ماهی خاردار بالارو

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 25.5 cm (10 in)

**Range:** India, Sri Lanka, S.E. Asia, Indonesia, Philippines, S. China

**Habitat:** rivers, canals, ditches, ponds

ماهی خاردار سیاه

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes

**Family:** No Fish family information

**Size:** 1.2 m (4 ft)

**Range:** W. Atlantic Ocean: New England, south through Gulf of Mexico and Caribbean to Brazil

**Habitat:** coastal waters, deeper waters over rocky bottoms

این ماهی در دو سوی اقیانوس اطلس فراوان یافت می‌شود و دارای پیشانی بلند و گرد و لکه‌های تیره برجسته‌ای روی هریک از پوشش‌های آبشش است. همچنین، لکه‌هایی تیره‌رنگ روی هریک از بالهای سینه‌ای آن قرار دارد. بدین این ماهی در پشت، آبی تیره یا سبز فلزیان همراه با تغش‌های نقره‌ای و زرد رنگ است. ماهی غذای اصلی اوست، اما از سخت‌پوستان و برخی مهرگان نیز تغذیه می‌کند.

**ماهی جهنده کلوئارنجی** – یکی از گونه‌های متعدد ماهی‌های جهنده است که در ایالات متحده امریکا یافت می‌شود و همگی آن‌ها اعضاً خانواده ماهی‌های خاردار هستند. از حشرات و سخت‌پوستان پلانکتونی تغذیه می‌کنند. نرهای در حال جفت‌گیری، دارای کرم رنگ نارنجی روی گلو و سینه می‌شوند، در سورتی که ماددها و نرهای غیر جفت‌گیری، دارای گلهای رنگ پریده‌اند. نر مکانی را برای لانه‌سازی اختخاب می‌کند و ماده اشیانه‌ای کم عمق حفر کرده، صدها تخم می‌ریزد. ماهی نر این تخم‌ها را پاروی می‌کند.

**ماهی خاردار** – این ماهی عضوی از خانواده Percidae است که شامل ۱۲۶ گونه آب شیرین است. بدین حجم این ماهی دو باله عقبی دارد که اولی تنها با غشایی در قاعده، به دومی متصل است. علامت سیاره‌نگ و پریهای درخان فروفتح در آب، با بقایای دیگر زندگی می‌کند که در این محیط‌ها، نقوش را فراهم شده استار آن کمک می‌کنند. از ماهی‌ها تغذیه می‌کند و در ماههای آوریل و مه، در آب‌های کم عمق تخم‌ریزی می‌کند. این تخم‌ها به صورت رشته‌هایی طولانی گذاشته می‌شوند که به دور گیاهان یا اشیاء دیگر می‌بینند و حدود هشت روز طول می‌کشد تا

ماهی خاردار کتانچک  
Kelp Perch  
*Brachyistius frenatus*



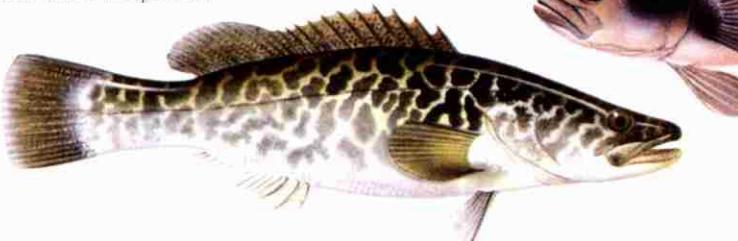
و برای دو منظور تجارت و تفریح صید می‌شود. یکی از مهم‌ترین ماهی‌های خوارکی در برخی نواحی آفریقاست. ماهی بزرگی است با بدنه پهن که دارای باله عقبی اولیه تبغ‌داری است که این خصیصه ویژه ماهی‌های شبه خاردار است و سه تبغ هم در باله مقعده دارد. بیشتر از ماهی‌ها تغذیه می‌کند.

**ماهی روغن جنوبیکان** - خانواده‌ای که این ماهی به آن تعلق دارد، فراوان ترین گروه در جنوبیکان است و تقریباً سه چهارم ماهی‌های آزاد این منطقه به این خانواده تعلق دارند. تعدادی از اعضای خانواده، دارای پروتئین‌های ویرژنی در خون خود هستند که نقطه انجام آن را پایین می‌آورد و به همین دلیل می‌توانند در دمای‌های پایین‌تر از ۱۹ درجه سانتی‌گراد به سر برند. ماهی بالغ اندامی دراز و باریک و فلس‌دار و سری سنگین دارد.

ماهی خاردار نیل  
Nile Perch  
*Lates niloticus*



ماهی روغن مورای  
Murray Cod  
*Maccullochella macquariensis*



ماهی خاردار - قزل‌آل  
Trout-Perch  
*Percopsis omiscomaycus*

ماهی خاردار قزل‌آل

**Order:** Percopsiformes: Trout-perches  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** N. America: Alaska to Quebec; Great Lakes to Kentucky, Missouri, Kansas  
**Habitat:** lakes, muddy rivers

ماهی خاردار کتانچک

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 20 cm (7 3/4 in)  
**Range:** Pacific coast of N. America: Vancouver to California  
**Habitat:** shallow water along rocky coasts, kelp beds

ماهی خاردار نیل

**ماهی خاردار کتانچک** - عضوی از خانواده ماهی‌های برج غلتات است و رنگ مسی زیبایی در اطراف بدن دارد. هریک از فلس‌هایش نیز لکه‌ای تیره‌رنگ دارند. این ماهی از سخت‌پوستان تغذیه می‌کند و مانند اعضای دیگر خانواده‌اش پچه زنده به دنیا می‌آورد. ماهی نر از درون، ماهی ماده را بارور می‌کند و نوزادان درون بدن ماده شکل می‌گیرند.

**ماهی خاردار نیل** - این عضو سیار پراکنده خانواده اسنوک به سیاری از دریاچه‌های دست‌ساخت بشر وارد شده است

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 2 m (6 1/2 ft)  
**Range:** Africa: Congo, Volta and Niger river systems, Lake Chad  
**Habitat:** rivers, lakes

ماهی روغن جنوبیکان

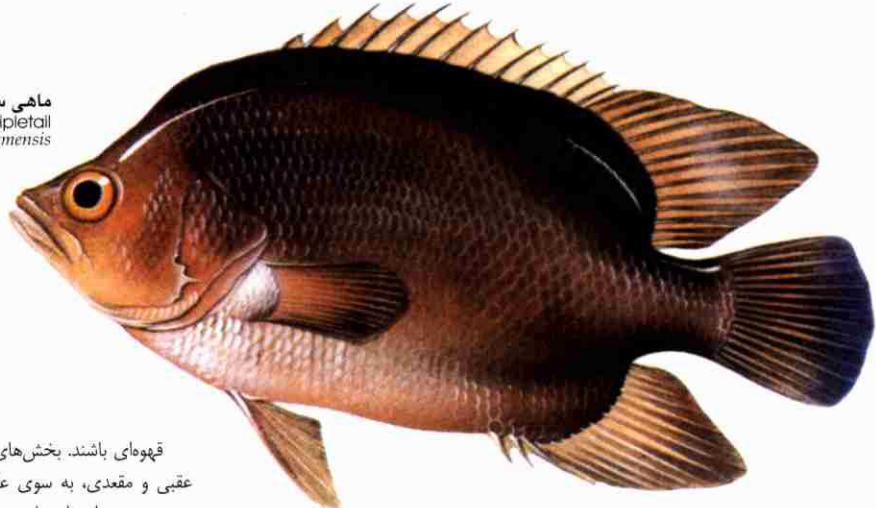
**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** Antarctic coasts  
**Habitat:** coastal waters

ماهی روغن مورای

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.8 m (6 ft)  
**Range:** Australia: New South Wales, Queensland  
**Habitat:** rivers, lakes, introduced in reservoirs

ماهی روغن جنوبیکان  
Antarctic Cod  
*Notothenia coriiceps*

ماهی سه دمی  
Tripletail  
*Lobotes surinamensis*



#### ماهی سه دمی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** Atlantic, Indian and Pacific Oceans: tropical and warm temperate areas  
**Habitat:** coastal surface waters

#### ماهی صدفی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 5 cm (2 in)  
**Range:** Tropical W. Atlantic Ocean, from Bahamas, south through Caribbean  
**Habitat:** shallow waters

#### ماهی گزلیک

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 23 cm (9 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: coasts of North and South Carolina, Bermuda to Brazil; Gulf of Mexico, Caribbean  
**Habitat:** rocky- or coral-bottomed water more than 15 m (50 ft) deep

قهوه‌ای باشند. بخش‌های بزرگ و گرد باله‌های عقبی و مقدمی، به سوی عقب برگشتمند و با دم همجهت هستند. این امر باعث می‌شود که به نظر رسد این ماهی سه دارد. سه دم‌های جوان اغلب نزدیک به ساحل در خلیج‌ها و دهانه رودخانه‌ها زندگی می‌کنند که در آن جا میان درختان کرمانی خشکیده و برگ‌های دیگر بر پهلوهای خود شناورند. حالت بدن خمیده آن‌ها و رنگ آمیزی زد مایل به قهوه‌ای شان، تقلیدی از حركات و ظاهر برگ‌های اطراف است و نمونه بازی از هم‌رنگی استاری به شمار می‌رود.

ممولاً مایل به قهوه‌ای است، اما رنگ نوزادان در ابتدا آبی و نقره‌ای است که در سنین جوانی به قرمز تغییر رنگ می‌دهند. ساکن کف اقیانوس است و بیشتر از جلبک‌های دریایی، نرم‌تنان، سخت‌پوستان کوچک و کرم‌ها تغذیه می‌کند.

**ماهی صدفی** - یکی از تقریباً ۱۷۰ گونه ماهی‌های کاردینال است که در دریاهای استوایی و نیمه‌حاره یافت می‌شود. دارای جهانی ریز همراه با کمی رنگ تیره و نقره‌ای و خال‌های تیره‌رنگ در طول پهلوهایش است. برخی از کاردینال‌ها، میان شکاف صخره‌ها یا صدف‌های خالی زندگی می‌کنند، اما ماهی صدفی، در پوسته یک صدف زنده که ترمیتی درشت است، به سر می‌برد. این رابطه تأثیری بر صدف ندارد، ولی باعث بهره‌مندی این ماهی از یک پنهانگاه می‌شود.

**ماهی روغن مورای** - از بزرگترین ماهی‌های آب شیرین استرالیایی است و اندازی دراز و قوی دارد که معمولاً دارای نقش خال دار در پشت و پهلوهایش است و پوزه‌ای کشیده دارد. این ماهی غالباً از سخت‌پوستان و ماهی‌ها تغذیه می‌کند و خود یک ماهی خوراکی تجاری مهم است. عضوی از خانواده ماهی‌های خاردار مناطق معتدل است. اغلب روی درختان و شاخه‌هایی که به درون آب افتاده‌اند، تخم‌بریزی می‌کند و تخم‌هایش به سطح پوست و شاخه‌ها می‌چسبد.

**ماهی گزلیک** - یکی از اعضای غیرمعمول خانواده ماهی‌های کول است. گونه‌ای بسیار مشخص است که به طور چشم‌گیری منقص به سه خط سیاه است؛ این خطوط حاشیه سفیدرنگ دارند. یکی از این خطوط از باله عقبی تا باله دم انتخا می‌پابند و طرح عادی این ماهی را به هم می‌ریزد. این نقش، نوعی استار برای منحرف کردن و گیج کردن جانوران دیگر به شمار می‌رود و به این ترتیب، تشخیص را به تعویق می‌اندازند. گونه‌ای منزوی است که در روز بین صخره‌ها یا شکاف‌های درون سنگ‌بوزه‌ای مرجانی پنهان می‌شود و شب‌ها تغذیه می‌کند.

**ماهی سه دمی** - اگرچه کمیاب است، توزیع گسترده‌ای دارد و در هر دو سوی اقیانوس اطلس یافت می‌شود. این ماهی به خانواده سه دمی که شامل فقط ۴ گونه است، تعلق دارد. بدنه حجم و سنگین دارد که معمولاً قهوه‌ای تیره است، هرچند برخی از گونه‌ها ممکن است زرد و

ماهی گزلیک  
Jackknife-fish  
*Equetus lanceolatus*



ماهی صدفی  
Conchfish  
*Astrapogon stellatus*

## ماهی‌ها

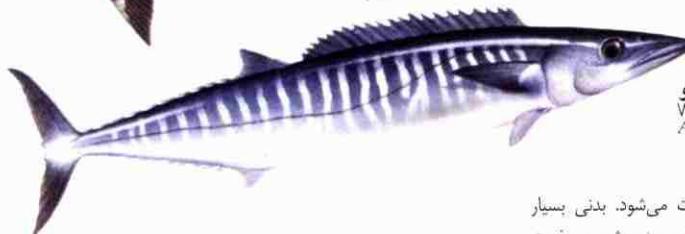
ناو ماهی  
Man-of-War Fish  
*Nameus gronovii*



ماهی مکنده - کوسه  
Sharksucker  
*Echeneis naucrates*



ماهی ماکرل اطلس  
Atlantic Mackerel  
*Scomber scombrus*



واهو  
Wahoo  
*Acanthocybium solanderi*

ماهی ماکرل اطلس

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 41 - 66 cm (16 - 26 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Gulf of St. Lawrence to North Carolina; E. Atlantic: Iceland; Scandinavia, south to N. Africa; Mediterranean Sea  
**Habitat:** offshore surface waters

رهاش می‌کردند. این ماهی معمولاً به طرف لاکپشتی می‌رفت و خود را محکم به دم آن می‌چسباند. آن گاه ماهی گیران می‌توانستند لاکپشت را از آب بیرون بکشند.

**میکره** - یکی از ماهی‌های غولپیکر خانواده کول است. دراز است و پوزهای گرد و دهانی گشاد دارد. در آبهای جنوبی فراوان است و فقط گاه‌گاهی در دریاهای اروپای شمالی سرگردان می‌شود. به صورت گروهی حرکت کرده، از ماهی‌ها تغذیه می‌کند. معمولاً در آبهای بسترهایی آن‌ها را می‌توان یافته.

**ناو ماهی** - این ماهی کوچک که به خاطر عادت زندگی اش میان شاخک‌های بلند و گرنده ناو‌ماهی پرتعالی موسوم به فیسا لیا فیسالیس بسیار معروف است. به نظر می‌رسد که در برایر یا خانه‌های گزندۀ این ماهی مخصوص باشد یا حتی ممکن است از عمل کرد آن‌ها جلوگیری کند. گمان بر این است که توپتای دریایی معمولاً تحت تأثیر حضور این ماهی قرار نمی‌گیرد، اما جزئیات این رابطه چندان مشخص نیست. این امکان هست که این ماهی بقایای غذا را از بدن میزانش جمع‌آوری می‌کند. یکی از حدوداً ۱۵ گونه‌ای است که در خانواده Nomeidae وجود دارند.

**واهو** - بخلاف بسیاری از اعضای خانواده‌اش، یک ماهی گروهی نیست و معمولاً به تنهایی یا در دسته‌های کوچک یافت می‌شود. بدنش در مقایسه با بیشتر ماهی‌های تن، کشیده‌تر و باریک‌تر است و پوزه‌ای دراز و باریک دارد که مجهز به تعادل زیادی دندان

قوی است. این ماهی از انواع گوناگونی از ماهی‌ها و ماهی‌های مرکب تغذیه می‌کند و هنگام تعقب طعنه، قادر به جهش‌های شنا با سرعت بالاست و معروف است که تا ۶۶ کیلومتر در ساعت سرعت دارد. چون برای تجارت صید می‌شود، گونه‌ای کمیاب است، ولی ماهی گیران علاقه خاصی به آن دارند.

**ماهی ماکرل اطلس** - به فراوانی یافت می‌شود. بدنش بسیار گرد دارد که روی آن خطوط سیاه‌رنگ ناظمی به چشم می‌خورد. غذای ماهی‌های بالغ، شامل سخت‌بوستان و ماهی‌های گروهی است؛ در صورتی که ماهی‌های جوان از سخت‌بوستان بالانکوتی و لازو ماهی تغذیه می‌کنند. به نظر می‌رسد مهاجرت‌های فصلی منطقی انجام می‌دهد و در بهار و تابستان به شمال و سواحل دورتر می‌روند و در زمستان دوباره به جنوب باز می‌گردند. این ماهی‌ها در زمستان در آبهای عمیق اما نسبتاً گرم، در طول حاشیه فلات قاره، گرد می‌انند. در آنجا به ندرت حرکت می‌کنند و غذای اندکی می‌خورند. به خانواده کول می‌رسد که تقريباً شامل ۴۵ گونه است، تعلق دارد و بسیاری از آن‌ها ماهی‌های خوارگی مهمی هستند. تخم‌ریزی در فصل تابستان انجام می‌گیرد. ماده که جثمان متوسط دارد، می‌تواند ۴۵۰،۰۰۰ تخم تولید کند. تخم‌ها شناور می‌مانند و لاروها حدود چهار هفته پس از تخم‌ریزی بیرون می‌آیند.

**ماهی مکنده - کوسه** - بزرگ‌ترین عضو خانواده Echeneidae است. بدنش دراز دارد و دارای نوارهای سیاه حاشیه‌سفید و مشخصی در پایین هریک از پهلوها از پوزه تا دم است. بالای سر نسبتاً مسطح این ماهی، دیسک مکنده‌ای قوی وجود دارد که با آن خود را چنان محکم به میزبان می‌چسباند که کندهش تقریباً ناممکن است. با این گونه چسبیدن، به راحتی سوار بر کوسه به این سو و آن سو حرکت می‌کند و احتمالاً تا اندازه‌ای از حفاظت جانور بزرگ‌تر بهره‌مند می‌شود. به این ترتیب، از میزبان‌های متعددی شامل کوسه‌ها، پرتوماهی‌های بزرگ و لاکپشت‌ها سود می‌برد. از این ماهی‌ها زمانی برای صید لاکپشت استفاده می‌شود؛ به این گونه که یک نخ ماهی گیری به دم می‌ستند و نزدیک لاکپشتی



میکره  
Maigre  
*Argyrosomus regius*

ماهی مکنده - کوسه

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 92 cm (36 1/2 in)  
**Range:** Atlantic Ocean; Indian and W. Pacific Oceans; tropical areas  
**Habitat:** wherever taken by host

میکره

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.5 - 2 m (5 - 6 1/2 ft)  
**Range:** Indian Ocean; E. Atlantic Ocean; Britain to Senegal; Mediterranean Sea  
**Habitat:** shoreline to deeper waters to 350 m (1,150 ft), estuaries

ناو ماهی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 22 cm (8 1/2 in)  
**Range:** tropical areas of Indian and Pacific Oceans; tropical W. Atlantic Ocean and Caribbean  
**Habitat:** lives in association with the Portuguese man-of-war jellyfish

واهو

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 2 m (6 1/2 ft)  
**Range:** Worldwide in tropical seas  
**Habitat:** open sea

اردک‌ماهی شمالی  
Northern Pike  
*Esox lucius*



#### اردک‌ماهی شمالی

**Order:** Salmoniformes: Salmonidae  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.5 m (5 ft)  
**Range:** circumpolar: Britain, N. Europe, Russia, Alaska, Canada, N. USA  
**Habitat:** lakes, quiet rivers

#### استخوان‌ماهی

**Order:** Elopiformes: Tarpons  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 90 cm (35 1/2 in)  
**Range:** Worldwide in tropical seas  
**Habitat:** inshore waters, especially over sand flats

#### بانو ماهی

**Order:** Elopiformes: Tarpons  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 m (4 ft)  
**Range:** Tropical Atlantic, Indian, and W. Pacific Oceans  
**Habitat:** shallow inshore waters, estuaries

#### تارپون

**Order:** Elopiformes: Tarpons  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.2 - 2.4 m (4 - 8 ft)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Nova Scotia to Gulf of Mexico and Brazil; E. Atlantic: off W. Africa  
**Habitat:** coastal and oceanic waters

**بانو ماهی** - زنگ این ماهی باریک‌اندام آبی نقره‌ای است و بدنش را فلس‌های ریزی پوشانیده‌اند. بالهای سیاره‌نگ و نسیان کوچک‌اند و دمش شکاف عمیقی برداشته است. ماهی‌ها و سخت‌پوستان عمده غذایش را تشکیل می‌دهند. این ماهی هنگام افتدن در قلاب ماهی گیری، تقلای سیاری می‌کند و جهش‌های زیادی انجام می‌دهد. به همین جهت به عنوان یک ماهی صید شناخته شده است. تخریزی در مناطق دور از ساحل انجام می‌گیرد اما نوزادان به سمت ساحل کشیده شده، دوره رشد خود را در خلیج‌ها و باتلاق‌های شور می‌گذرانند؛ هر چند ممکن است به آبهای شیرین نیز وارد شوند.

**تارپون** - ماهی عظیم‌الجثه و نقره‌ای‌رنگی است که بدنش با فلس‌های بزرگ پوشیده شده است. از بدن فشرده، پهلوهای پنهان، آرواره پایینی برآمده و باله پشتی نوک‌تیز با شاعع کشیده انتهای آن، تشخیص داده می‌شود. از انواع ماهی‌ها و خرچنگ‌ها تعذیب می‌کند. پر زاد و ولدترین ماهی است؛ ماده بالغ ممکن است بیش از ۱۲ میلیون تخم را در خود جای دهد. این تخم‌ها در دریا ریخته می‌شوند، اما لازرا به آبهای ساحلی رانده می‌شوند و در مصب‌ها، باتلاق‌ها و دهانه رودخانه‌ها، مراحل رشد را سپری می‌کنند. این ماهی‌ها تا به ۶ یا ۷ سالگی ترسند، از نظر جنسی بالغ نیستند.

## ماهی‌های صید

**اردک‌ماهی شمالی** - دراز اندام با آرواره‌های بزرگ و دندان‌های تیز و بوزه‌ای نوک تیز است. بالهای عقبی و مقعدی در کلار دم و مقابل یکدیگر قرار گرفته‌اند. یکی از بین‌گی‌های این اردک ماهی این است که ماده‌ها از نرها بزرگ‌ترند و هر یک از ماهی‌ها ممکن است ۲۲ کیلوگرم با بشتر وزن داشته باشند. گونه‌ای شکارچی است و میان گیاهان کناره آب کمین می‌کند که در این حال رنگ‌آمیزی خال‌خالی‌اش موجب استار آن می‌شود. سپس به سرعت بیرون چهیده، طعمه را شکار می‌کند. پرندگان و حتی پستانداران را نیز شکار می‌کنند. اوایل بهار به محض آب شدن بخ‌ها، در کناره آب یا مرغ‌زارهایی که به سبب برف‌های ذوب شده به زیر آب رفتند، تخریزی می‌کنند. ماده‌ها هزاران تخم بر روی گیاهان می‌ریزند.

**استخوان‌ماهی** - بدن این ماهی، لاغر و شبیه شاماهی‌های است، سطح آن را فلس‌هایی به رنگ سیاه و نقره‌ای می‌پوشاند. دمش شکاف عمیقی دارد و پوزه‌اش اندکی از دهان برجسته‌تر است. دسته‌هایی از این ماهی با هم به تعذیب مشغول می‌شوند. آن‌ها سر خود را به سوی پایین می‌گیرند و دم خود را پایین یا بالا نگه می‌دارند و بستر آب را برای یافتن بی‌مهرگان بسترزی، مانند صدف‌های خوارکی، خرچنگ‌ها و میگوها جست و جو می‌کنند. لاره لاغر و مارماهی مانند این ماهی، به سوی آبهای ساحلی کشیده می‌شود و در آن جا چار دگردیسی شده، به شکل ماهی‌های بالغ در می‌آید.

تارپون  
*Tarpon atlanticus*



قرزلآلای رنگین‌کمانی  
Rainbow Trout  
*Salmo gairdneri*



لاجورد ماهی  
Bluefish  
*Pomatomus saltatrix*



**مارلین نیلی** - میانگین وزن این ماهی پرجادیه و شکوهمند، حداقل ۱۸۰ کیلوگرم است و می‌تواند به بیش از دو برابر این میان نیز برسد. پوزه‌اش دراز و گرد است که بین همه اعضای خانواده استیوفوریده مشترک است و ظاهرآ طعمه خود از قبیل ماهی‌های گروهی و ماهی‌های مرکب را پیش می‌کند. این ماهی جزء سریع‌ترین ماهی‌ها با بدنش کاملاً آبلغز و دمی بلند و هلالی شکل است که جملگی از ویژگی‌های خاص گونه‌های فوق‌العاده سریع است. این ماهی مهاجرت‌های فصلی منظمی انجام می‌دهد؛ در زمستان به سوی استوا می‌رود و در تابستان از استوا دور می‌شود.

**ماهی بادبانی** - باله عقی بلند و بادیان مانند، ویزگی چشم‌گیر ماهی بادبانی است، اما آرواره‌های کشیده دارد که بر خلاف



**قرزلآلای رنگین‌کمانی** - این ماهی که اکنون به مقدار زیاد پرورش داده می‌شود، بسیار مورد علاقه ماهی‌گیران است و منبع غذایی مهمی داشته می‌شود. گونه مهاجر بزرگی در این جنس، موسوم به استیل‌های (steelhead) وجود دارد. همان‌گونه که قزلآلای دریایی به قزلآلای کهومهای وابسته است این گونه مهاجر نیز به قزلآلای رنگین‌کمانی تقدیم می‌کند. قزلآلای رنگین‌کمانی در گسترهٔ طبیعی خود در بیهار در رودهای کم‌عمق که کف آن‌ها پوشیده از ماسه است، تخم‌بری می‌کند. ماده آشیانه‌ای کم‌عمق درون ماسه‌ها ایجاد می‌کند و سپس، تخم‌هایش را در آن جا بارور می‌کند و روی آن ها را می‌پوشاند.

**لاجورد ماهی** - این ماهی معروف‌ترین ماهی صید است. در خوردن بسیار حیریص است و تقریباً از همه ماهی‌های، حتی از ماهی‌های کوچک هم گونه خود نیز تغذیه می‌کند. دم این ماهی تنومند شکاف دارد و بدن آن به طور کامل از فلس پوشیده شده است. آرواره‌ها بزرگ و دندان‌ها مهیب و ترسناک‌اند. دسته‌هایی از ماهی‌های یک‌اندازه، با هم حرکت می‌کنند و غالباً دسته‌های ماهی‌های دیگر را تعقیب می‌کنند. ماهی‌های جوان نیز که به ماهی‌های گازگیر معمروف‌اند، دسته‌های خاص خود را تشکیل می‌دهند. به طور کلی هرچه اندازه ماهی‌ها کوچک‌تر باشد، دسته‌ای که تشکیل می‌دهند، بزرگ‌تر است.

**مارلین نیلی راه راه** - ماهی لاجوردی فلزسان با نوارهای عمودی آبی و سفید که با باله پشتی بلندش از مارلین نیلی باز شناخته می‌شود، اما پوزهٔ منقارمانند و کشیده و بدن کارآمدش از نظر ظاهر به مارلین نیلی شباهت دارد. از انواع ماهی‌ها و گاه ماهی‌های مرکب سطح و اعماق آب تغذیه می‌کند. این ماهی مانند همه مارلین‌ها عضوی از خانواده استیوفوریده است.

### قرزلآلای رنگین‌کمانی

**Order:** Salmoniformes: Salmon  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** western N. America, E. Pacific; introduced worldwide  
**Habitat:** marine; rivers

### لاجورد ماهی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 1.2 m (4 ft)  
**Range:** Atlantic, Indian and W. Pacific Oceans; tropical and warm temperate areas  
**Habitat:** coastal waters, open ocean

### مارلین راه راه

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 3 m (10 ft)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans; warm temperate waters, less common in tropical waters  
**Habitat:** open sea, inshore waters

### مارلین نیلی

**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 3 - 4.6 m (10 - 15 ft)  
**Range:** Worldwide, tropical and warm temperate seas  
**Habitat:** offshore waters, open sea

### ماهی بادبانی

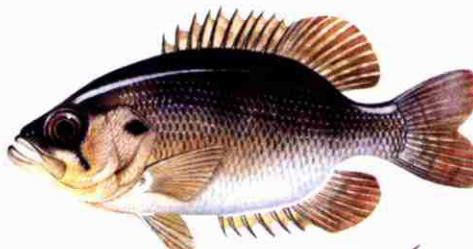
**Order:** Perciformes: Perch-like fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 3.6 m (12 ft)  
**Range:** Worldwide, tropical and warm temperate seas  
**Habitat:** surface waters, open sea and sometimes closer to shore

مارلین راه راه  
Striped Marlin  
*Tetrapturus audax*

مارلین نیلی  
Blue Marlin  
*Makaira nigricans*

## ماهی‌های صید

ماهی خاردار صخره‌ای  
Rock Bass  
*Ambloplites rupestris*



### ماهی خاردار دهان‌کشاد

**Order:** Perciformes: Parch-like fishes

**Family:** No Fish family information  
**Size:** 25.5 - 46 cm (10 - 18 in)  
**Range:** S.E. Canada; USA: Great Lakes area, south to Gulf of Mexico; introduced in other areas of USA and in Europe and Africa  
**Habitat:** shallow lakes, ponds, rivers

می‌شود تا از رودخانه‌ها بالا رود و تخم‌ریزی کند. ماهی ماده مورد استقبال چندین ماهی قرار می‌گیرد و تخم‌های خود را درون آب می‌ریزد. تخم‌ها درون آب شناور شده، پس از سه روز تبدیل به نوزاد می‌شوند. یک ماده بالغ گاهی در یک فصل چندین میلیون تخم تولید می‌کند.

**ماهی خاردار صخره‌ای** - همان‌گونه که از نامش پیداست، میان صخره‌ها و سنگ‌ها زندگی می‌کند و از حشرات، خرچنگ‌های دراز و ماهی‌ها تغذیه می‌کند. این ماهی نیز مومند و درشت‌اندام، دهانی بزرگ و ازوراهه باشی برآمدگاهی دارد. ماهی نر اشیانه‌ای در ستر آب میان ریشه‌های گیاهان آبی خفر می‌گذرد. ماهی ماده حدوداً ۵۰.۰۰۰ تخم در لانه می‌گذارد و ماهی نر از آن‌ها محافظت می‌کند. حفاظت از نوزادان را نیز ماهی نر به عنده دارد.

**ماهی قزل‌آلآ** - از این ماهی خوارگی معروف دو نوع وجود دارد: قزل‌الای دریایی که برای تولید مثل از رودخانه به دریا و سپس از دریا به رودخانه مهاجرت می‌کند و قزل‌الای کوچکتر و قهوه‌ای رنگ که همه زندگانی خود را در آب‌های شیرین می‌گذراند. از نظر ظاهری شبیه به هم هستند، در حالی که قزل‌الای دریایی پوکهای نقره‌ای با نقوش سیاه و پراکنده دارد و قزل‌الای قهوه‌ای دارای خال‌های تیره‌رنگ زیادی است. هر دو از ماهی‌ها و سخت‌بوستان تغذیه می‌کنند. در زمستان، در آب‌های شیرین ستر مسامی تخم‌ریزی می‌کنند و ماهی ماده لانه‌ای کم‌عمق برای تخم‌هایش ایجاد می‌کند. نوزادان در بهار از تخم بیرون می‌آیند و چندین هفته میان ماسه‌ها می‌مانند.

ماهی قزل‌آلآ  
trout  
*Salmo trutta*



ماهی خاردار دهان‌کشاد  
Largemouth Bass  
*Micropterus salmoides*



ماهی خاردار راهراه  
Striped Bass  
*Morone saxatilis*

شمیزی‌ماهی، پهنه نیست، بلکه گرد است. این ماهی یکی از ده گونه خانواده استیوفوریده است که همه آن‌ها ماهی‌های تماشایی و شناگرانی سریع‌اند. غذای ماهی بادیانی متنوع است و به نظر می‌رسد تقریباً هر گونه ماهی یا ماهی مرکب در دسترس را می‌خورد. مهاجرات‌های فصلی منظمی دارد و در زمستان از آبهای سردتر به آبهای گرم‌تر نقل مکان می‌کند. ماهی‌های بادیانی در دریا بایز تخم‌ریزی می‌کنند. هر ماده میلیون‌ها تخم می‌ریزد و این تخم‌ها تا زمانی که به نوزاد ماهی تبدیل شوند، در آبهای سطحی شناور می‌مانند. نوزادانی که باقی بمانند، با سرعت مراحل رشد را سبزی می‌کنند.

**ماهی خاردار دهان‌کشاد** - عضوی از خانواده خورشیدماهی‌ها است و در رنگ‌آمیزی معمولاً مایل به سبز و نقره‌ای است و نواری تیره در طول هر یک از بالهایش مشاهده می‌شود. باله عقبی با شکافی تقریباً به دو قسمت تقسیم شده است. این ماهی شکارگر، در دوره نوزادی از سخت‌بوستان و بی‌مهرگان تغذیه می‌کند و بعدتر بیکاری که بالغ می‌شود، به خوردن ماهی، قورباغه و بی‌مهرگان بزرگ‌تر روی می‌آورد. مناسب با دمای هوا و عرض جغرافیایی، تخم‌ریزی در بهار یا اوایل تابستان انجام می‌گیرد. ماهی نر لانه‌ای درون ماسه یا سن خفر می‌کند و سپس، ماهی ماده را به لانه می‌کشاند تا تخم‌های خود را که معمولاً به چند صد عدد می‌رسند، در آن جا بروزد. تخم‌ها را بازور می‌کند و آن‌گاه ممکن است ماده‌های دیگری، را نیز به آشیانه‌اش بکشاند. تخم‌ها که سطح‌شان جسبناک است، خود را به انتهای لانه می‌چسبانند و ماهی نر از آن‌ها محافظت می‌کند. تخم‌ها ۷ تا ۱۰ روز بعد تبدیل به نوزاد ماهی می‌شوند.

**ماهی خاردار راهراه** - ماهی چشم‌گیر و جالب توجهی است. ممکن است در رنگ‌آمیزی متنوع باشد، ولی همیشه ۷ یا ۸ خط تیره، در پهلوهایش مشاهده می‌شود. دارای سر و بدنه کشیده و آرواره‌های پایینی پیش‌آمدگاهی است. ماده معمولاً بزرگ‌تر و سنگین‌تر از نر است و نمونه‌های بزرگ گاهی تا ۳۰ کیلوگرم هستند. از ماهی‌ها و سخت‌بوستان تغذیه می‌کند. در اصل یومی سواحل اقیانوس اطلس است و برای اولین بار در ۱۸۸۱ به سواحل اقیانوس آرام وارد شد و اکنون به خوبی در آن جا استقرار یافته است. عضوی از خانواده ماهی‌های خاردار میانه‌رو است. در فصل جفت‌گیری که از اوریل تا جولای به طول می‌انجامد، وارد دهانه رودخانه‌ها

ایندوستاموس پرداکسوس  
Indostomus paradoxus  
Indostomus paradoxus

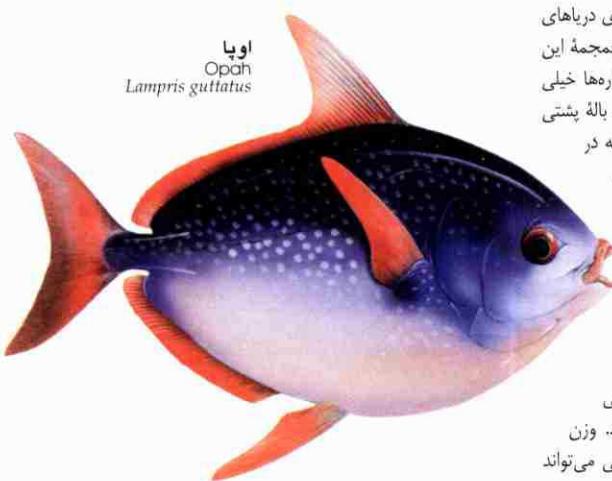


پرآمدہ و برجسته شود، اما بدون دندان است. با وجود رنگ روشن و نامناسب و نداشتن سلاح، شکارچی موفقی است و از ماهی‌های مرکب و زیست‌شناختی عادات این ماهی آگاهی اندکی در دست است و به ندرت دیده می‌شود.

**ایندوستاموس پرداکسوس -** این ماهی کوچک و کم ریب فقط در دو نقطه مشاهده شده است. بدنش طریق و باریک است و باله پشتی در جهت مخالف باله مقدعی قرار گرفته است و در ظاهر نیز به آن شباهت دارد. این موضوع به ماهی حالت تقاری عجیب و غریب‌ุมولی بخشیده است. بدنش از صفحه‌های سختی پوشیده شده و به رغم آن بسیار انعطاف‌پذیر است. در آب‌های کم عمق و میان گیاهان زندگی می‌کند و عموماً به آرامی حرکت کرده، در حالت ایستا قرار می‌گیرد؛ این همه، در صورت نیاز، به سرعت شنا می‌کند و با استفاده از باله دمی، خود را پیش می‌راند. این ماهی منحصراً از جانوران بی‌مهره میکروسکوبی تغذیه می‌کند.

**بومالو -** یکی از اعضای خانواده کوچکی از ماهی‌های است که از ۴ یا ۵ گونه تشکیل شده‌اند و همگی را می‌توان در آفیاپوس هند یافت. بدنش طویل و کشیده است و آرواره‌های درشت‌اند و دندانهای بزرگ و خمیده‌ای را در خود جای داده‌اند. باله‌های دزاری در قسمت شکم و لگن این ماهی دیده می‌شوند. غالباً در دهانه رودخانه‌های بزرگی مثل گنگ مشاهده شود و همان‌جا از ماهی‌های کوچک و سخت پوستان تغذیه می‌کند؛ با این همه، برای تولید مثل مثلاً به نتاطق دریا می‌رود. اردک بمینی نام معروف‌تر این ماهی است که ضمناً به قطعات خشک‌شده آن در زیر افتاب که با انواع ادویه کاری سرو می‌شود، اطلاق می‌شود.

اوپا  
Ophichthus guttatus



آرونا  
Aruana  
Osteoglossum bicirrhosum



## ماهی‌های عجیب و غریب

**آرونا -** تارهای ریش‌مانند روی چانه برجسته این ماهی و دهانش که به گونه شگرفی به سمت بالا خمیدگی یافته‌اند، سر و تنۀ این ماهی ظاهری عجیب و نامعمول بخشیده‌اند. سر و تنۀ این ماهی اساساً در یک راستا قرار گرفته و باله‌های پشتی و مقدعی اش کوچک، ولی بلند و کشیده‌اند. اعتقاد بر این است که این ماهی تخم‌های خود را در دهان می‌پروراند. زیر آرونا پایینی آن ساختاری کسیه‌مانند وجود دارد که به گونه دیگری موسوم به اسکلرولیچ شیوه است. این گونه در استرالیا و نواحی جنوب شرقی آسیا به سر برداشته شده است. این ماهی همچنان‌چهار پر از دهان را شهرت دارد.

آرونا

**Order:** Osteoglossiformes: Bony Tongues  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** Tropical South America  
**Habitat:** freshwater lakes, quiet rivers

افغی‌ماهی اسلون

**Order:** Salmoniformes: Salmon  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans; temperate and tropical areas  
**Habitat:** deep sea

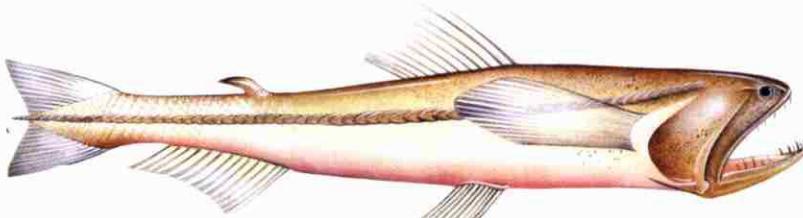
اوپا

**افغی‌ماهی اسلون -** یکی از شش گونه افغی‌ماهی‌های دریاچه‌ای عمیق است که همگی دندان‌هایی شبیه به دندان هار دارند. جمجمة این ماهی برای باز شدن دهان به میزان زیاد مناسب است و آرواره‌ها خلی خوب باز می‌شوند تا تأثیر دندان‌های شکاری را افزایش دهند. باله پشتی این ماهی، نزدیک به تقبی سر قرار گرفته و برای جذب طعمه در تاریکی دریاچه‌ای عمیق، دارای اندام‌کهای مولد نور شده است. از ماهی‌های کوچکتر، مانند فانوس‌ماهی‌ها تغذیه می‌کند و هنگامی که این ماهی‌ها برای تغذیه از پلانکتون‌ها سفر شبانه خود را به سمت آبهای سطحی‌تر آغاز می‌کنند، به تعقیب‌شان می‌پردازد.

ایندوستاموس پرداکسوس

**Order:** Indostomiformes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 3 cm (1 1/4 in)  
**Range:** Burma: Lake Inle/Way; Thailand  
**Habitat:** lakes, streams

**اوپا -** بدن این ماهی جالب توجه و رنگارنگ، آبی روشن است و در بخش‌های بالایی آن، نقطه‌های سفیدرنگ مشاهده می‌شود. باله‌های قرمزش به خوبی تکامل یافته‌اند. وزن ماهی بالغ ممکن است تا ۷۲ کیلوگرم برسد. دهان این ماهی می‌تواند



**بومالو**  
Bummalo  
*Harpodon nehereus*

**بومالو**

**Order:** Myctophiformes: Lanternfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 41 cm (16 in)  
**Range:** N. Indian Ocean  
**Habitat:** estuaries, shallow coastal waters



**پیراروسو**  
Piaracuru  
*Arapaima gigas*

**پیراروسو**

**Order:** Osteoglossiformes: Bony Tongues  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 4 m (13 ft)  
**Range:** Tropical South America  
**Habitat:** rivers, swamps

**توب ماهی اطلس**

**Order:** Lophiiformes: Angler Fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** Worldwide (but uncommon)  
**Habitat:** deep sea, 100 - 300 m (330 - 980 ft)

**جیمنارکس نایلاتنیکس**

**Order:** Mormyiformes: Elephantfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 90 cm - 1.5 m (35 1/2 - 5 ft)  
**Range:** Africa: upper Nile, W. Africa  
**Habitat:** swamps, lakes, still water

**چشمطلا**

**Order:** Osteoglossiformes: Bony Tongues  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30.5 - 41 cm (12 - 16 in)  
**Range:** N. America, S. Canada to Mississippi basin  
**Habitat:** rivers, lakes



**توب ماهی اطلس**  
Atlantic Footballfish  
*Himantolophus groenlandicus*



**جیمنارکس نایلاتنیکس**  
Gymnarchus niloticus  
*Gymnarchus niloticus*

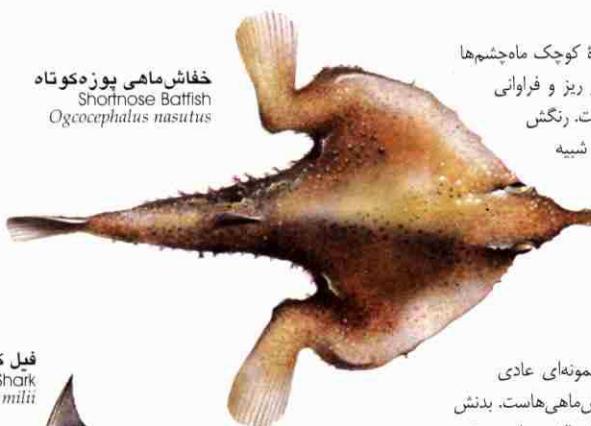
**چشمطلا**  
Goldeye  
*Hiodon alosoides*



**پیراروسو** - این ماهی زبان استخوانی، بنابر اعتقاد برخی، بزرگ‌ترین ماهی آبهای شیرین دنیاست و وزن آن افزون بر ۲۰۰ کیلوگرم می‌شود. گزارش‌های دال بر پیدا شدن نمونه‌هایی که طول آن‌ها به پنج متر صیرس نیز دریافت شده است. بدن این ماهی دراز و کشیده است و فلس‌های روشنی دارد، اما سرش بدون فلس است. بالمهای پشتی و مقعدی دراز و کم عرض آن تا نزدیکی دم عقب نشسته‌اند. این ماهی را در آبهای باتلاقی نیز که از نظر اکسیژن فقری‌ند، می‌توان یافته. بادکیسه شنای بزرگ آن به حلق متصل است و می‌تواند مانند یک شش به تنفس ماهی کمک کند. در شن‌زارهای کف آب تولید مثل می‌کند. حفره کوچکی در بستر رودخانه ایجاد می‌کند و تخم‌های خود را درون آن می‌گذارد و تا هنگام باز شدن، از آن‌ها محافظت می‌کند.

**توب ماهی اطلس** - یکی از ماهی‌های ماهی‌گیر دریای عمیق است. بدن بسیار چاق و گردش با میخ‌های تزین شده که در مرکز هر کدام تیغی قرار گرفته است، اندام تعییر شکل یافته روی سر، یک چوب ماهی‌گیری با طعمه‌ای چندشاخه را تشکیل می‌دهد که در مرکز آن جای

خفاش‌ماهی پوزه‌کوتاه  
Shortnose Batfish  
*Ogocephalus nasutus*



فیل کوسه  
Elephant Shark  
*Callorhinus milii*



حیوانات شکاری مؤثر باشند. روی دم این ماهی اندام‌های مولد نوری وجود دارد که ظاهرآ بر حرکت دادن سریع دم خود به سمت جلو و عقب، دشمن را گیج می‌کند. از بالانکتون‌ها تغذیه می‌کند و ممکن است در تعقیب شبانه آن‌ها به سوی آب‌های سطحی، تا ۴۰۰ متر به طور عمودی شنا کند. در دسته‌های بزرگ و در مناطق میان‌انهای زندگی می‌کند و مشهور است که فصل جفت‌گیری و تولید مثلث از اوپریل تا زوالی به طول می‌انجامد.

**فیل کوسه** – این ماهی از بسیاری جهات شبیه به دیگر کیمپرویدها است، اما می‌توان آن را از بوزه خرطم‌شکل و عجیب‌شیش باز شناخت که این نیز دلیل نام‌گذاری آن است. چهار گونه از این ماهی وجود دارد که همگی را می‌توان در نیمه کره جنوبی یافت. باروری این ماهی عملی درونی است و تخم‌هایی که ماهی ناده می‌گذارد، در پوسته‌هایی شاخ‌مانند احاطه شده‌اند.

**قرور با غاهه ماهی دراز قلاط** – بدن این ماهی درشت و نیرومند است که بیزگی خانواده آن است. روی پوزه‌اش رسمنان ماهی گیری بازرسی خودنمایی می‌کند. رنگ‌آمیزی این ماهی متنوع است، ولی همشه با محیط پیramon، اعم از صخره، علف دریایی یا مرجان درهم می‌آمیزد. در کف دریا به سر می‌برد و به آرامی حرکت می‌کند. با کمک باله‌های شکمی بامانتد خود، روی بستر دریا می‌خزد و از ماهی‌های کوچک و سخت‌پوستان تغذیه می‌کند.

**لینوفرین آربوریفرا** – یکی از ۲۰ ماهی‌گیر آبهای عمیق است. سرش گرد است و روی چانه‌اش تارهای ریش‌مانند چند رشته‌ای دیده می‌شود

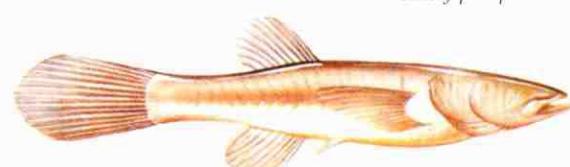
فانوس ماهی  
Lanternfish  
*Myctophum punctatum*

**چشم‌طلای** – این ماهی یکی از اعضای خانواده کوچک ماهچشم‌ها است و آن را با چشم‌مان درشت و دندان‌های بسیار ریز و فراوانی که چداره دهانش را پوشانده است، می‌توان باز شناخت. رنگش به نقره‌ای می‌زند و با باله مقعدی بلندش، ظاهری شبیه شاه‌ماهی پیدا کرده است. حشرات و لارو آن‌ها و همچنین، ماهی‌های کوچک، غذای آن‌ها آن را تشکیل می‌هند. این ماهی غالباً شب‌ها فعال است و چشم‌مان در شیش برای دید در شب بسیار سازگارند.

**خفاش‌ماهی پوزه کوتاه** – این ماهی، نمونه‌ای عادی از حدوداً ۵۵ گونه مختلف با پیش‌تر از خانواده خفاش‌ماهی‌هاست. بدنش تقریباً به شکل یک مکله است و به طرز شگرفی از بالا به پائین تخت شده است. باله‌های شکمی آن بزرگ و انعطاف‌پذیرند و روی ساقه‌های بازومانندی قرار گرفته‌اند. پوزه آن نوک‌تیز و دهانش کوچک است و سطح قسمت بالایی بدن را برآمدگی‌های کوچک، گرد و محکم، شبیه به آثار بیماری سل پوشانده است. بسیار آرام و به دشواری شنا می‌کند و با استفاده از باله‌های شکمی و لگنی و به کمک دم، روی بستر دریا می‌خزد و از ماهی‌ها، سخت‌پوستان، نرم‌تنان و کرم‌ها تغذیه می‌کند.

**غار ماهی شمالی** – متعلق به خانواده‌ای از ماهی‌های است که از پنج یا شش عضو آن، چهار گونه درون غارهای اهکی به سر می‌برند. این ماهی برای نخستین بار در ۱۸۴۲ شناسایی شد. بدنش نازک و پاریک است و روی آن فلس‌های کوچکی به طور ناظم قرار گرفته‌اند. اما سرش بدون فلس است. پضم‌های ابتدایی آن با پوست بوشیده شده است، چرا که این ماهی در زیستگاه تاریک خود نیازی به دیدن ندارد و با همین وضع سازگاری یافته است. به جریان این کوری، بدنش از اندام‌های کوچک حسی بوشیده شده که با آن‌ها قادر است کوتربین لرزش و حرکت را در آب تشخیص دهد و طعمه خود را باید با از مواعن اجتناب ورزد. ماهی نر با اندام تولید مثلی خود، ماهی ماده را از داخل بارور می‌کند. ماهی ماده پس از بارور شدن و گذاشتن تخم‌ها، شیوه خاصی برای نگهداری آن‌ها پیش می‌گیرد. به این گونه که آن‌ها را در محظوظه اینش خود قرار داده، تا زمان پیرون امدن نوزادان، از آن‌ها مراقبت می‌کند.

**فانوس ماهی** – سر این ماهی ساده و گرد و چشمانش درشت است. همچون دیگر اعضای خانواده خود، دارای اندام‌های متعدد مولد نور است که در چندین ردیف کوتاه یا گروه‌های متعدد روی بدن قرار گرفته‌اند. در ماهی‌های جوان، این اندام‌های مولد نور، هنگامی که طول بدن حدود ۲ سانتی‌متر است، شروع به شند می‌کنند. تحویل چشش این اندام‌ها در ماهی‌های نر و ماده مقاومت است و کاربرد و ارزش آن‌ها هنوز به طور کامل شناخته شده نیست. این اندام‌ها ممکن است در روش کردن مناطق تاریک و پیدا کردن طعمه به ماهی کمک کنند و در گیج و گمراه کردن



### خفاش‌ماهی پوزه کوتاه

**Order:** Lophiiformes: Angler Fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 28 cm (11 in)  
**Range:** Caribbean  
**Habitat:** seabed

### غار ماهی شمالی

**Order:** Percopsiformes: Trout-perches  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 cm (4 in)  
**Range:** USA: Kentucky, Indiana  
**Habitat:** fresh water in limestone caves

### فانوس ماهی

**Order:** Myctophiformes: Lanternfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 10 cm (4 in)  
**Range:** N. Atlantic Ocean; Mediterranean Sea  
**Habitat:** deep sea

### فیل کوسه

**Order:** Chimaeriformes: Chimaeras  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 m (3 1/4 ft)  
**Range:** Off Australia and New Zealand  
**Habitat:** inshore waters

### قرور با غاهه ماهی دراز قلاط

**Order:** Lophiiformes: Angler Fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** Tropical W. Atlantic Ocean, Caribbean  
**Habitat:** seabed

### لینوفرین آربوریفرا

**Order:** Lophiiformes: Angler Fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 7 cm (2 3/4 in)  
**Range:** Atlantic, Pacific, Indian Oceans  
**Habitat:** deep sea

### مارمولک‌ماهی قرمز

**Order:** Myctophiformes: Lanternfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 32 cm (12 1/2 in)  
**Range:** Atlantic Ocean: Florida, through Gulf of Mexico to Uruguay  
**Habitat:** coastal waters

### غار ماهی شمالی

Northern Cavefish  
*Amblyopsis spelaea*



لينوفرين آربوريفر  
*Linophryne arboreifera*

قورباغه‌ماهی دراز قلاب  
Longlure Frogfish  
*Antennarius multiocellatus*



#### ماهی پوزه‌فیلی

**Order:** Mormyiformes: Elephantfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 80 cm (31 1/2 in)  
**Range:** Africa: Nile River system  
**Habitat:** rivers, Lakes

#### ماهی تبرزین (سالامونیفرم)

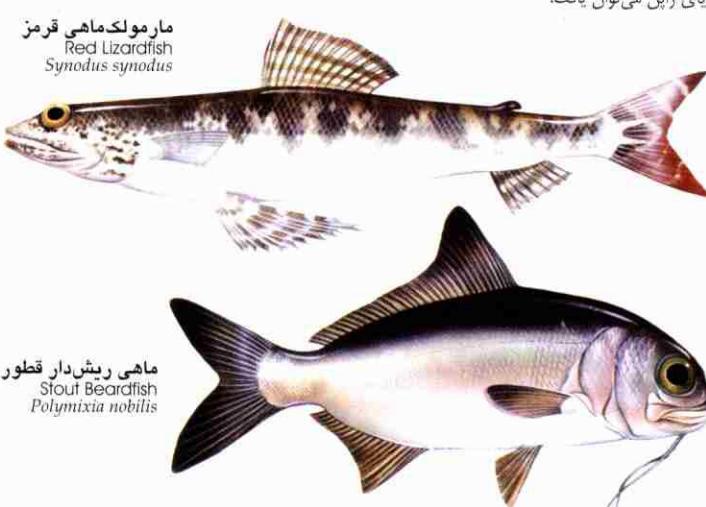
**Order:** Salmoniformes: Salmon  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 7 cm (2 3/4 in)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans: tropical and subtropical areas  
**Habitat:** open sea of 100 - 600 m (330 - 2,000 ft)

#### ماهی ریش‌دار قطور

**Order:** Polymixiformes: Beardfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 25 cm (9 3/4 in)  
**Range:** All oceans, tropical areas  
**Habitat:** deep water

#### مارمولک‌ماهی قرمز

Red Lizardfish  
*Synodus synodus*



ماهی ریش‌دار قطور  
*Polymixia nobilis*

#### ماهی تبرزین (سالامونیفرم)

می‌شود و یکی از منابع اصلی غذای ماهی‌های بزرگ‌تر را تشکیل می‌دهد. بدن نقره‌فام آن با کناره‌هایی فشرده، مانند دیگر اعضای خانواده‌اش، پهنه است و حاشیه‌شکم، لبه‌های تیزی دارد. چشم‌ها درشت‌اند و دهان جاذر و بزرگ‌شش تقریباً عمودی است. روی شکم، ردیف‌هایی از اندام‌های مولند نور وجود دارد که در هریک از گونه‌ها دارای شکل و الگوی خاصی است. این امر به ماهی امکان می‌دهد که هم‌گونه‌های خود را شناسایی کند. معمولاً روزها در اعماق ۴۰۰ تا ۶۰۰ متری آب زندگی می‌کنند و شب‌هنجام برای جستجوی غذا به سطح آب می‌آید.

**ماهی ریش‌دار قطور – از آرواره‌پایی این ماهی پهنه، یک جفت رشته ریش مانند و بلند آویزان است که احتمالاً در پیدا کردن غذا در ستر دریا به آن کمک می‌کند. رنگ آمیزی بدن پوشیده از فلس این ماهی، متنوع است، اما باله دمی و انتهای باله پشتی معمولاً به رنگ تیره و غالباً سیاه است. گونه‌ی زاینکوس را که شباهت تقریباً کاملی به این ماهی دارد، در دریای زاین می‌توان یافت.**

#### ماهی پوزه‌فیلی

Elephant-snot Fish  
*Mormyrus kannume*



ماهی تبرزین (سالامونیفرم)  
Hatchetfish (Salmoniform)  
*Argyropelecus aculeatus*

که شباهت زیادی به گیاهان دریایی دارد. چوب ماهی گیری روی پوزه‌اش نیز دارای شاخه‌های متعدد و حاصل طعمه درخشانی است. اعتقاد بر این است که نرهای بالغ که اندامی ریز و کوچک دارند، به طور انگلی روی بدن ماده‌ها زندگی می‌کنند و قدرت بینایی و بویایی خود را از دست می‌دهند.

**مارمولک‌ماهی قرمز –** این ماهی عضوی از خانواده‌ای مشکل از گونه‌است که همگی در آبهای گرم دریاهای مناطق معتدل و مناطق استوایی یافت می‌شوند. سرش بزرگ است و آرواره‌های آن که درون شان دندان‌های تیزی چدی شده، پهنه و عرضی هستند. فلس‌های سنگین و برآش ظاهری خزندگانند به آن بخشیده که علت نام‌گذاری آن نیز همین است. افزون بر این، رنگ سرخی در برخی از قسمت‌های دم آن به چشم می‌خورد. باله‌های لگنی این ماهی، به طرزی غیر معمول بلند و کشیده‌اند و عادت دارد که این باله‌ها روی کف دریا دراز بکشد و گاهی حتی می‌تواند خود را تا اندازه‌ای مدفعون کند. گوش‌خوار بسیار خوبی است و با حرکات جهشی سریع که از محل اختفای خود در بستر دریا انجام می‌دهد، بیمهای خود را شکار می‌کند.

**ماهی پوزه‌فیلی –** همچون بسیاری از اعضای خانواده خود، بوزه‌ای شیوه به خرطوم فیل دارد که عامل اصلی این نام‌گذاری است. همه این ماهی‌ها توانایی زیادی برای یادگیری از خود شناس داده‌اند و مغشان به خوبی تکامل یافته است. اندازه مغز این ماهی، به تناسب بدن، قابل مقایسه با اندازه مغز انسان است. باله‌های الکتریکی ضعیفی از خود تولید می‌کند که در اطرافش میدان مغناطیسی ایجاد می‌کنند: آن گاه از طریق منافذ ویژه‌ای که در سرش قرار گرفته، هرگونه آشفتگی‌ای را که با موائع یا حیوانات دیگر در این میدان ایجاد شود، ردیابی می‌کند. غذای این ماهی بیشتر لارو حشرات است.

حال برای هدایت کردن آن به سمت دهان فراخ و جاگیر خود، زبانه رود تینج بدن را مدام حرکت می‌دهد. پس از باز کردن دهان، جریان قدرتمندی از آب ایجاد می‌شود که طعمه را به درون می‌کشد. در فصل بهار و اوایل تابستان به مناطق پایین‌تر دریا می‌رود تا در آبهای عمیق تخریزی کند. تخم‌ها هنگام خارج شدن از بدن ماهی، در رشته‌های رویان‌مانندی که از مخاط خلاستی تشکیل شده، به بند کشیده شده‌اند. این حالت آن‌ها را هنگام حرکت در تزدیکی سطح آب در کنار یکدیگر نگاه می‌دارد. لازوها نیز با کمک باله‌های عقبی خود، در تزدیکی سطح آب شنا می‌کنند. اردک ماهی ساکن سواحل آقیانوس اطلس با امریکای شمالی قربت فراوانی با این ماهی دارد و در شکل ظاهری و عادات نیز به آن شبیه است.

**موش‌ماهی** – این گونه خاص، بالله‌های پشتی بر جسته و بالمهای شکمی بزرگ و چشمن درشت، نمونه کامل راسته خود به شمار می‌رود. تینج روی بالله پشتی به یک غده ترشی کننده سه متصل است. ماهی نر، اندکی از ماهی ماده، کوچک‌تر است و روی سرش زانه‌گر مزمانندی دیده می‌شود. این ماهی را در دسته‌های تک‌جنسي و عموماً تزدیک به بستر دریا می‌توان یافت. از ستاره‌های دریایی، نرم‌تنان و سخت‌پوستان تغذیه می‌کند و تابستان برای تولید مثل و تخریزی به اب‌های کم عمق می‌رود. تخم‌ها درون محافظه‌ای که به تدریج ضخامت خود را از دست می‌دهد و باریک می‌شود. قرار می‌گیرند؛ این محفظه خود در بستر دریا جاسازی می‌شود.

**ناوبان اطلس** – این ماهی در بستر دریاها زندگی می‌کند. سرش بزرگ و تخت است و چشم‌هایش بالای آن قرار گرفته‌اند؛ چنان که به جای نگاه کردن به اطراف، بالا را نگاه می‌کند. بدنش بدون فلس است و حول آن، ردیفه‌های متعددی از چند صد بافت درخشان و اندام‌های ریز مولد نور قرار گرفته است که هر کدام به یک نقطه کوچک نورانی شیاهت دارند و همه به شکلی منظم و خاص کار یکدیگر چیده شده‌اند. این ماهی از مددود ماهیان ساکن آب‌های کم عمق است که چین اندام‌های دارد. همچنین، به ماهی اوزاخوان معروف است و می‌تواند صدای گوناگونی سر دهد. ماهیجه‌های ویژه‌ای در دیواره بادکیسه شناسی آن قرار گرفته‌اند که منقبض می‌شوند و جداره‌های بادکیسه را می‌لرزانند، به این ترتیب، این ماهی‌ها می‌توانند سوت پکشند و صدایشی شبیه به خُرخُر تولید کنند.



ماهی ماهی‌گیر  
Angler  
*Lophius piscatorius*

**ماهی سارگاسم** – این ماهی یکی از اعضای خانواده ماهی‌های را برآمدگی‌ها و زوائد پوستی فراوانی پوشانده است. به خوبی با باله‌های سارگاسم محل زندگی در می‌آمیزد و بین آن‌ها استوار می‌شود و با وجود تنوع رنگ، همیشه با تکه‌های علف محل زندگی، تنشیه رنگی دارد. شعاع‌های فلاخ‌مانند روی چانه این ماهی، به علف دریایی شباهت دارد و نقاط سفید روی بدن، به مرصع کاری‌های روی بدن حیوانات کوچکی که روی گیاهان سارگاسم زندگی می‌کنند، شبیه است. بالمهای روی سینه این ماهی بسیار انعطاف‌پذیرند و هنگام بالا رفتن از علفها، مانند دست از آن‌ها کمک می‌گیرد؛ به علفها چنگ می‌زنند و خود را بالا می‌کشد. بی‌مهره‌های کوچک، غذای عمدۀ این ماهی را تشکیل می‌دهند و با طلمهه جاذب و کوچکی که روی بوزاش قرار دارد، شکار را به سوی خود جلب می‌کنند. هرگاه حیوانی شکاری به آن حمله کند، به سرعت به خود آب جذب می‌کند و مثل یک توپ باد می‌شود و آن قدر بزرگ می‌شود که حیوان شکاری دیگر قادر نیست آن را ببلعد.

**ماهی ماهی‌گیر** – این ماهی بسیار بزرگ و متمایز، سر صاف و پهنی دارد که بالای بدن تخشی قرار گرفته است. دهانش بسیار عریض است و دندان‌هایش به خوبی تکامل یافته‌اند. اطراف دهان و سر ماهی، با زبانه‌هایی از جنس پوست احاطه شده است که هنگام دراز کشیدن ماهی بر بستر دریا، به پنهان نگاهداشتن چارچوب بدنش کمک می‌کند. بالمهای شکمی بر روی اندام‌های گوشتش قرار گرفته‌اند و روی اولین تبغ پشتی دراز آن، زبانه‌ای پوستی برای جلب کردن و به دام انداختن ماهی‌ها قرار دارد. این ماهی در مناطق پایینی و نزدیک بستر دریا زندگی می‌کند و می‌توان آن را در آبهای کم عمق تا عمق ۵۰۰ متر با بیس تر یافت. در حالی که خود را نمی‌درش، ریگ‌هایی بستر دریا مدفعون می‌کند، به انتظار طعمه می‌نشینند و در عین

#### ماهی سارگاسم

Sargassumfish

*Histrio histrio*



#### ماهی سارگاسم

**Order:** Lophiiformes: Angler Fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 19 cm (7 1/2 in)  
**Range:** Atlantic, Indian, Pacific Oceans, tropical areas  
**Habitat:** surface waters among sargassum weed

#### ماهی ماهی‌گیر

**Order:** Lophiiformes: Angler Fishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1 - 2 m (3 1/4 - 6 1/2 ft)  
**Range:** European coasts from Scandinavia and Iceland to N. Africa; Black and Mediterranean Seas  
**Habitat:** coastal waters

#### موش‌ماهی

**Order:** Chimaeriformes: Chimaeras  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 1.5 m (5 ft)  
**Range:** E. North Atlantic Ocean: Iceland to Azores; Mediterranean Sea  
**Habitat:** deep water

#### ناوبان اطلس

**Order:** Batrachoidiformes: Toadfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (11 3/4 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: coasts of Brazil to Argentina  
**Habitat:** inshore waters

#### موش‌ماهی

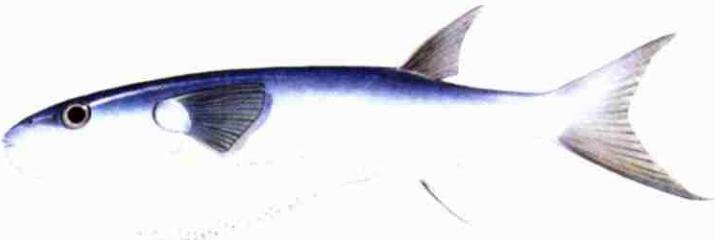
Rattfish

*Chimaera monstrosa*



ناوبان اطلس  
Atlantic Midshipman  
*Porichthys porosissimus*

پف‌ماهی معمولی  
Common Pufferfish  
*Tetraodon cuticula*



جعبه‌ماهی خال‌آبی  
Blue-spotted Boxfish  
*Ostracion tuberculatus*



پف‌ماهی اقیانوسی  
Oceanic Puffer  
*Lagocephalus lagocephalus*



پف‌ماهی اقیانوسی

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 61 cm (24 in)  
**Range:** Tropical and subtropical Atlantic Ocean, occasionally as far north as Britain; Indian and Pacific Oceans  
**Habitat:** surface waters in open sea

پف‌ماهی تیز بینی

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 11 cm (4 1/4 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Bermuda and Bahamas, south to Brazil, including Gulf of Mexico and Caribbean; E. Atlantic: St. Helena, W. Africa, Canary Islands, Madeira  
**Habitat:** coastal waters, coral reefs, tidal pools, eelgrass beds

پف‌ماهی دمنواری

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30 cm (12 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: New England to Brazil; E. Atlantic: Azores, Madeira, Canary and Cape Verde Islands  
**Habitat:** shallow inshore waters, sea grass beds, tidal inlets

پف‌ماهی معمولی

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 cm (6 in)  
**Range:** India, Burma, Malaysia  
**Habitat:** rivers

جعبه‌ماهی خال‌آبی

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 46 cm (18 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: E. Africa and S.E. Asia, Australia, Philippines and W. Pacific islands  
**Habitat:** coastal waters, coral reefs

روی ردیفی از لکه‌های تیره‌رنگی که از سر تا دم کشیده شده‌اند، شناسایی می‌شود. افزون بر این، نقوش راه راهی روی دمش دارد. این ماهی مانند همه پف‌ماهی‌ها می‌تواند بدن خود را با خودن آب بسیار متورم کند و بدین ترتیب، شکارگران خود را بترساند. بلعیدن یا حتی گازگرفتن بدن متورم، برای هر دشمنی دشوار است. پوستش پوشیده از تیغ‌های ریز است که هنگام متورم شدن بدن، بیرون می‌زند. هنگامی که خطر رفع شود، به سرعت آب درون خود را خارج می‌کند.

**پف‌ماهی معمولی** - یکی از چند پف‌ماهی آب شیرین است که بدنی جاق دارد و به طور چشم‌گیری سبز است و وصله‌های زرد رنگی دارد. این ماهی هنگام احساس خطر، بدن خود را با خودن آب متورم می‌کند و نسبتاً سخت خود، با استفاده از حرکات موج دار بالهای عقبی و مقعدی کوچکش، به کنده حرکت می‌کند، ولی با شکردهای دفاعی خود، سرعت کمش را جبران می‌کند. این ماهی از بی‌مهرگان ساکن سستر و دیگر ماهی‌ها تقدیمه می‌کند. ماهی آکواریومی محبوبی است و در اسارت پرورش داده می‌شود. ماهی ماده تخم‌هایش را در بستر می‌ریزد که در آن جا ماهی نر از آن‌ها مراقبت می‌کند و روی آن‌ها می‌خوابد تا تبدیل به نوزاد ماهی شوند. بسیاری از اعضای خانواده پف‌ماهی‌ها، ماهی‌های خوارکی خوبی سستند و با وجودی که اندام‌های داخلی آن‌ها و کاهی حتی گوشت آن‌ها بسیار سمن است و می‌توانند مسمومیت کشنده‌ای بیمار اورند، اشیزهای ویژه‌ای در زاین برای پخت آن‌ها آموزش می‌بینند که به فوگو معروفاند اما با این همه، خودرن این ماهی بدن خطر مسمومیت نیست.

**جعبه‌ماهی خال‌آبی** - مانند همه اعضای خانواده خود، بدنی مخصوص در پوسته‌های استخوانی دارد که این بوسه از صفحات به هم پیوسته تشکیل شده است. دهان، چشم‌ها، بالهها و آبشش و شکاف‌های شکمی، تنها روزنه‌های موجود در این زره هستند که به نحو کارآمدی این ماهی را از شکارگران مصون می‌دارد. این جعبه‌ماهی از انواع بی‌مهرگان ساکن بستر تقدیمه می‌کند و هرچند معمولاً بسیار کند شنا می‌کند، می‌تواند با حرکت دادن دم قوی و انعطاف‌پذیرش جهشی سریع انجام دهد.



پف‌ماهی دمنواری  
Bandtail Puffer  
*Sphoeroides spengleri*

## ماهی‌های ماشه‌دار و پف‌ماهی‌ها

**پف‌ماهی اقیانوسی** - این ماهی عضوی از خانواده Tetraodontidae است که بدنش در ناحیه پشت سر تنومند است و همچنان که به طرف دم دو شاخه امتداد می‌یابد، کاملاً باریک می‌شود. این ماهی مانند بیشتر پف‌ماهی‌ها، می‌تواند بدن خود را با خودن آب متورم کند و هنگامی که این کار را انجام می‌دهد، تیغ‌های کوچک درون شکمش در حکم وسیله‌ای دفاعی عمل می‌کنند. پوست ناحیه پشت‌شکم در حکم وسیله‌ای دفاعی عمل می‌کند. این ماهی هم‌پنجه از آرواره‌های متفاوت‌مانند دارد که از صاف است و مانند همه پف‌ماهی‌ها آرواره‌هایی متفاوت‌مانند دارد. یک چفت دندان تقریباً جوش خورده به هم در هر یک از آرواره‌ها پیدید آمدند. اگرچه درباره عادات این ماهی آگاهی چندانی در دست نیست، تصویر بر این است که از ماهی‌ها، سخت‌بوستان و ماهی‌های مرکب تقدیمه می‌کند.

**پف‌ماهی تیز بینی** - عضوی از خانواده پف‌ماهی‌هاست که مانند بیشتر خوش‌اشواندن خود کوچک است. بدنی مستحکم و گرد دارد و برآمدگی تیره‌رنگ و بیهوده، از میانه پشت آن می‌گذرد و روی سر و بدنش خال‌های آبی‌رنگ پراکنده‌ای وجود دارد. رژیم غذایی متنوعش شامل کرم‌ها، سخت‌بوستان، توتی‌های دریایی و گیاهان آبریز است.

**پف‌ماهی دمنواری** - این ماهی که یک پف‌ماهی کشیده است، پوزه‌ای دراز و عربان و چشم‌هایی درشت در قیاس با جهانش دارد. از



خورشید ماهی اقیانوسی  
Ocean Sunfish  
*Mola mola*

می‌آورند. این ماهی بیشتر از موجودات پلانکتونی کوچکی ایند توتیاهای دریایی و زلم‌ماهی‌های شانه‌ای تغذیه می‌کنند، ولی سخت‌بوستان و ماهی‌های را نیز می‌خورد. هر چند بسیارند و توزیع گسترده‌ای دارند، زیاد شناخته شده نیستند. چنین تصور می‌شود که در آب‌های سطحی خود را زیر آفتاب گرم می‌کنند و به همین علت به این نام خوانده می‌شوند، اما ماهی‌هایی که در حال آفتاب گرفتن مشاهده می‌شوند، ممکن است مربیض باشند یا قادر به حرکت نباشند.

**سوهان ماهی خطدار** - یکی از اعضای گروهی متشکل از ۸۵ گونه سوهان‌ماهی است که زیرخانواده‌ای از خانواده ماهی‌های ماشه‌دار را تشکیل می‌دهند. این سوهان‌ماهی، دراز و بسیار باریکتر از بیش‌تر اعضای خانواده خود است و بوزه‌اش بلند و نوک‌تیز است. یک تبع عقیقی دارد و باله‌های عقبی و مقدی اش کوچک و نرم‌اند. تبع‌هایی کوچک، روی فلس‌های این ماهی وجود دارند که بافت بدن را خاردار می‌کنند و منشأ نام متدالو این ماهی همین بدن خاردار است. بی‌مهرگان ساکن بستر و جلیقه‌ها غذای اصلی این سوهان‌ماهی هستند. بوزة خود را به سمت پایین می‌گیرد و بستر دریا را زیر و رو می‌کند. اغلب در توده‌های گیاهان نواری تغذیه می‌کند و در آن جا با وضعیت سر رو به پایین، حرکات موج‌دار باله‌ها و رنگ‌آمیزی مایل به سیز خود کاملاً استقرار می‌شود.

**سوهان ماهی سرتخت** - بدن فشرده و حجمی دارد که با فلس‌های تبع‌دار و کوچک پوشیده شده است و به این ماهی بافتی خشن می‌دهد. یک ویژگی شاخص این ماهی تنها تبع عقیقی اوست که دارای کناره پشتی دندانه‌دار است. این ماهی یک تبع لگنی بزرگ نیز دارد.

خارماهی راهراه  
Striped Burrfish  
*Chilomycterus schoepfii*

خارپشت ماهی  
Porcupinefish  
*Diodon hystrix*



سوهان ماهی خطدار  
Scrawled Filefish  
*Aluterus scriptus*



سوهان ماهی سرتخت  
Planehead Filefish  
*Monacanthus hispidus*

**خارپشت ماهی** - به خویشاوندان خود، یعنی پف‌ماهی، از این جهت شبیه است که می‌تواند بدن خود را متورم کند و بدنش با تبع‌های تیز بلند پوشیده شده است که این تبع‌ها در حالت عادی صاف و خوب‌باداند، ولی در صورت متورم شدن بدن، راست می‌شوند. تقریباً برای هر جانور شکارگری غیرممکن است که از عهدۀ خود را این بالش پوشیده از سنجاق‌های کروی برآید و این شیوه دفاعی، سرعت و تحرک بسیار اندک ماهی را جبران می‌کند. این ماهی با حرکات موجی باله‌های عقبی و مقدمی کوچکش، به کندی حرکت می‌کند و بدون باله‌های لگنی است. دو دندان به هم پیوسته در هریک از آزوراهای این ماهی دارد که مقاری شبیه به مقار پرنده پدید می‌آورند. این ماهی با این مقار، طعمه‌های سخت‌بوستی مانند برچنگ‌ها، نرم‌تان و توتیاهای دریایی را می‌خورد.

**خارماهی راهراه** - یکی از گونه‌های خانواده خارپشت ماهی‌های شامال تقریباً ۱۵ گونه است. این ماهی بدنی بیضی‌شکل دارد که مزین به تبع‌های خارمانند قوی است. می‌تواند بدنش را با آب متورم کند، ولی تبع‌ها در وضعیتی افزایش‌های نایاب است. قسمت بالای بدن، متفاوت به خطوطی تیرمنگ و نامنظم است و یک جفت وصله تیره رنگ، در هریک از پهلوهایش وجود دارد. سخت‌بوستان و نرم‌تان غذای اصلی این ماهی‌ها هستند. دندان‌هایی به هم پیوسته‌ای دارد و این دندان‌ها چندان قوی‌اند که می‌توانند پوسته‌های سخت این شکارها را خرد کنند.

**خورشید ماهی اقیانوسی** - این ماهی خارق‌العاده عضوی از خانواده کوچک مولیده است که مطالعه زیادی در مورد آن صورت نگرفته است. این خانواده شامل ۳ تا ۵ گونه است. این ماهی کاملاً برخلاف ماهی‌های دیگر، بدنی حلقوی دارد که تقریباً به طور ناگهانی به یک حاشیه چین‌دار جالب منتهی می‌شود. این چین شامل مجموعه‌ای از پرده‌های است که دمی تغییرپذیره را به وجود می‌آورد. هر دوی باله‌های عقبی و مقدمی، قاعده‌هایی کوتاه دارند و افزایش‌های نزدیک انتهای بدن قرار دارند. باله‌های سینه‌ای این ماهی گرد هستند، اما بدون باله‌های لگنی است. دهانش نسبت به بدن این ماهی بزرگ کوچک است و شامل دو دندان در هریک از آزوراهای است که با هم یکی شده‌اند و مقاری قوی را پدید

#### خارپشت ماهی

**Orders:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 91 cm (35 3/4 in)  
**Range:** Pacific, Indian and Atlantic Oceans; tropical areas  
**Habitat:** most common in shallow waters, turtle grass beds

#### خارماهی راهراه

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 25.5 cm (10 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Cape Cod to Florida, south through Gulf of Mexico and Caribbean to Brazil  
**Habitat:** shallow inshore waters

#### خورشید ماهی اقیانوسی

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** up to 4 m (13 ft)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans; temperate and tropical areas  
**Habitat:** open sea

#### سوهان ماهی خطدار

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 91 cm (35 3/4 in)  
**Range:** Atlantic, Pacific and Indian Oceans; tropical seas  
**Habitat:** inshore waters, seabed

#### سوهان ماهی سرتخت

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 15 - 25.5 cm (6 - 10 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: Cape Cod (sometimes as far north as Nova Scotia) to Florida and Caribbean, south to Brazil  
**Habitat:** inshore waters

## گاو ماهی خط‌دار

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 46 cm (18 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: New England to Brazil, including Gulf of Mexico and Caribbean  
**Habitat:** coastal waters, among beds of eelgrass

ضخیم است و هنگامی که راست شود، با تبع دوم در گیر می‌شود و در جای خود ثابت می‌ماند. این ماهی باید آزاد شود تا دم دوباره به حالت خوبیده اولیه باز گردد. در صورتی که احساس خطر کند یا تعقیب شود، می‌تواند درون شکافی پناه گیرد و با این تبع قفل شونده، خود را درون شکاف بچسباند که کنند آن بسیار دشوار است. این ماهی باله‌های لگنی ندارد، ولی دارای تبع لگنی است. تصویر می‌شود که این ماهی از جانوران سخت‌بوست بتواند می‌کند. ماهی‌های خاکستری جوان، میان خزه‌های دریایی سارگاسم در دریای آزاد شناورند و توزیع گسترده‌ای دارند.

## ماهی ماشه‌دار خاکستری

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 41 cm (16 in)  
**Range:** Atlantic Ocean: from W. Africa to Portugal in E. (seasonally north to Britain), across to Argentina and north to Nova Scotia in W.  
**Habitat:** open sea

ماهی ماشه‌دار دلخک - نقش و نگارهای ششم‌گیر و لکمه‌هایی روشن در نیمة پایینی بدنش دارد که با رنگ‌آمیزی تیره پشتیش در مقادیر است. اطراف دهانش به رنگ نارنجی روشن است و نقش و نگارهای سبز در پشت و روی باله دمش وجود دارد. باله‌های عقیقی و مقدی تانویه‌ای کوچکتر از باله‌ای بسیاری از ماهی‌های ماشه‌دار است، ولی اولين تبع از تبعهای عقیقی مستحکم‌تر است و می‌تواند با تبع دوم قفل شود و به وضعیت ایستاده در آید که این ویژگی در همه اعضای خانواده بالیستیده معمول است.

## ماهی ماشه‌دار دلخک

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 33 cm (13 in)  
**Range:** Indian and Pacific Oceans: E. Africa to India; S.E. Asia; N. Australia and Japan  
**Habitat:** rocky coasts, coral reefs

## ماهی ماشه‌دار سارگاسم

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 25.5 cm (10 in)  
**Range:** W. Atlantic Ocean: North Carolina through Caribbean to Brazil; probably also occurs in tropical areas of Indian and W. Pacific Oceans  
**Habitat:** open sea

ماهی ماشه‌دار سارگاسم - عضوی کوچک از خانواده بالیستیده است که دارای رنگ‌های ملایم و منقش به خطوط شکسته تبرهنگ در امتداد بدن است. مانند ماهی‌های ماشه‌دار دیگر، بدون هرگونه باله لگنی است، ولی تیغی لگنی دارد. نوزادان این گونه تعلیم دارند زیر توده‌هایی از خزه‌های دریایی سارگاسم که در سطح شناورند، به سر برند.

ماهی ماشه‌دار سیاه‌نواری - عضوی از خانواده بالیستیده است که بدنی فشرده و بویزهای نسبتاً کشیده دارد. رنگ‌آمیزی اش متغیر است، هر چند همیشه نوارهایی روشن و تیره دارد که تا باله مقدی امتداد می‌یابد. افزون بر سه تبع عقیقی که خاص این خانواده است، وصلهای از تبعهای در هر طرف دمش دارد که با تاخیه‌ای سیامرنگ احاطه شده است. این ماهی با به هم مالین استخوان‌هایی محافظت باله سینه‌ای قادر است صدای ایست بسیار بلند تولید کند. این صداها با بادکیسه شنای این ماهی شنیدید می‌شوند.

ماهی ماشه‌دار ملکه - این ماهی زیبا و جالب را به سادگی می‌توان از روی زانده‌های باریک روی باله‌های عقیقی و دم و از روی رنگ‌آمیزی آبی و زرد چشم‌گیر، از گونه‌های دیگر تمیزی دارد. مانند ماهی‌های ماشه‌دار دیگر، سه تبع عقیقی دارد که اولين تبع می‌تواند با تبع دوم قفل شود و به حالت راست بایستد. این ماهی از انواع بی‌مهرگان، به ویژه توپیهای دریایی، تغذیه می‌کند.

## ماهی ماشه‌دار سیاه‌نواری

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 30.5 cm (12 in)

**Range:** Indian and Pacific Oceans: E. Africa through S.E. Asia to Hawaiian Islands

**Habitat:** shallow waters on the outer edges of reefs

## ماهی ماشه‌دار ملکه

**Order:** Tetraodontiformes: Puffer, Triggerfishes  
**Family:** No Fish family information  
**Size:** 56 cm (22 in)

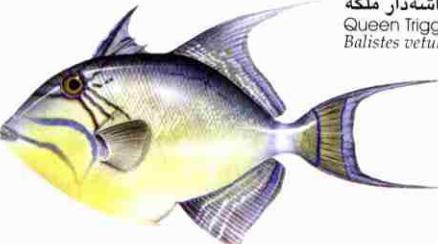
**Range:** W. Atlantic Ocean: Florida, (sometimes New England)

to Brazil, including Gulf of Mexico and Caribbean

**Habitat:** inshore waters; coral reefs

## ماهی ماشه‌دار ملکه

Queen Triggerfish  
*Balistes vetula*



ماهی ماشه‌دار سیاه‌نواری  
Black-barred Triggerfish  
*Rhincanthus aculeatus*



گاو ماهی خط‌دار - عضو خانواده جعبه‌ماهی‌های است و بوسنمای استخوانی، مشکل از صفحات به هم پیوسته دارد که بین تر قسمت‌های بدن را در بر می‌گیرد. تنها دهان، چشم‌ها، اینش‌ها، سوراخ‌های شکمی و باله‌ها از این بوسنة سخت از اراد هستند. روی سر این ماهی یک جفت تبع متمایل به جلو قرار دارد و یک جفت تبع دیگر، متمایل به عقب در پشت بوسنه، تزدیک دم وجود دارد که نام معمولی آن نیز از همین جا گرفته شده است. گاو ماهی خط‌دار که با زره بدنش به خوبی حفاظت می‌شود، به وسیله حرکات پاره‌مانند باله‌ها به کنندی شنا می‌کند، اما بین تر عمر خود را میان گیاهان نواری مجاور بسته دریا می‌گذراند. غذای اصلی آش بی‌مهرگان ساکن بستر و گیاهان آبریز است.

ماهی ماشه‌دار خاکستری - عضو خانواده بالیستیده است و بدنی فشرده ولی حیمیم دارد. بویزه این ماهی اندکی بر جسته است و دندان‌هایش شبیه دندان‌های پیشین و تیز هستند. باله‌های مقدی و عقیقی ثانویه بر جسته‌اند و اولين باله عقیقی شامل سه تبع است که اولين تبع آن قوی و

## گاو ماهی خط‌دار

Scrawled Cowfish  
*Lactophrys quadricornis*



ماهی ماشه‌دار خاکستری  
Gray Triggerfish  
*Balistes carolinensis*



ماهی ماشه‌دار دلخک

Clown Triggerfish  
*Balistoides conspicillum*



ماهی ماشه‌دار سارگاسم  
Sargassum Triggerfish  
*Xanthichthys ringens*



نماهی



## خزندگان، دوزیستان و ماهی‌ها

۴۴	~ رودخانه‌ای موری	۲۵	~ پاپدهای	۱۱۲	~ ماهی لامنا	<b>ک</b>	۵۲	فیمبریوس کلاسای
۴۴	~ سرگنده	۳۶	~ بلنگی	۱۳	کی من عینکی	کابزان	۹۷	
۴۴	~ شبه نقشه‌دار	۳۶	~ توکای	۱۱۴	کیو کیو	کاتن‌ماوت	۵۲	
۴۴	~ غول‌بیکر گالاپاگوس	۳۶	~ خال‌سفید			کاردماهی نواری	۱۱۸	
۴۵	~ لجن‌زی زرد	۳۷	~ دم‌برگی			کاسکادورا	۱۱۳	قزل‌آلای دریاچه
۴۵	~ لولانی شوایگر	۳۷	~ سبز	۱۲۸	گابی	کاسکارودو	۱۱۳	ـ دریانی خال دار
۴۵	~ مشکین معمولی	۳۷	~ کول	۱۰۶	گاجن	کانی	۱۵۹	ـ رنگین‌کمانی
۴۵	~ منقاردار	۳۷	~ مرمری	۱۵۹	گانل صخره‌ای	کبرای هندی	۵۲	قمه‌ماهی اطلس
۴۶	لامبرن	۱۶۰	گوبی صخره‌ای	۱۱۲	گاو کوسه	کپور علف‌خوار	۱۰۵	قریباغه بارانی افریقای جنوبی
۲۱	لایولوپیسمای اینفریتاتوم	۱۶۰	ـ کوتوله	۵۳	گاو مار	ـ مروارید	۱۰۵	ـ پرنده والاس
۱۳۶	لپه‌پی دریانی	۱۲۸	گوارامی	۹۸	گاوس ماهی	ـ معمولی	۱۰۵	ـ پوزه‌باریک شرقی
۱۴۴	لوسیفیگا اسپلیوتیس	۱۳۴	گورنارد برنده	۱۱۴	گاوس‌ر ماهی قهوه‌ای	کردی‌لوزارس سابت‌سلاتس	۷۴	ـ جعفری
۱۳۳	لوله ماهی بزرگ	۱۳۴	ـ کندره	۷۹	گاوغوک	۳۱	ـ حفار خال دار	
۱۶۰	لیزمه‌هی	۱۶۰	گوسپندس	۷۹	ـ افریقای جنوبی	کرم آهسته	۷۴	ـ داروین
۸۹	لیماند	۱۶۰	ـ کالیفرنیایی	۸۰	ـ امریکای جنوبی	کرم‌سوسمار	۷۵	ـ درختی اروپایی
۱۴۴	لینک	۸۰	گوسفند قورباخه	۱۷۷	گاوماهی خطدار	ـ دوبا	۳۲	ـ درختی خاکستری
۱۴۴	ـ صخره‌ای	۹۳	گیتار ماهی اطلس	۹۱	گراز ماهی	ـ شکم سفید	۷۵	ـ دم‌دار
۱۴۵	ـ نیوزلندی	۱۳۸	گرایون کالیفرنیایی	۱۳۸	گرایون کالیفرنیایی	ـ فلوریدا	۷۵	ـ راهراه علف‌خوار
۱۷۳	لینوفرین آربوریفرا	۱۱۴	گریمه‌ماهی آب شیرین استرالیایی	۵۳	کرنا مار	ـ زنبق‌شیبوری	۷۵	ـ زنگدار سبز زرین
۴۶	ـ	۸۰	لاتر فیلومدوسا	۱۱۴	کرنا مار شکم‌سفید	ـ زهردار زرین	۷۶	ـ زهردار زرین
۲۱	ماپویا	۱۶۸	لاجورد ماهی	۱۱۵	کروکودیل رودخانه‌ای	ـ سیشل	۷۶	ـ شیخوار ناتال
۴۶	ماتاما	۴۰	لاکپشت آگیر اروپایی	۱۱۵	ـ بالمنیزه‌ای	ـ کشندانی	۷۶	ـ شاخ دار
۱۶۰	ماتن اسپر	۴۰	ـ آبی بزرگ‌سر	۱۱۵	ـ پانگاس	ـ کوتوله افریقایی	۷۷	ـ شیشه‌ای
۵۴	مار آبی خال دار	۴۰	ـ آبی بیشه‌زار	۱۱۵	ـ رهرو	ـ کندریو	۷۷	ـ طلایی
۵۴	ـ بندجوهاری معمولی	۴۱	ـ آبی سبز	۱۱۶	ـ سخت‌سر	کوبیا	۷۷	ـ کارپوری
۵۴	ـ تاکستان	۴۱	ـ آبی گازگیر	۱۲۸	ـ شیشه‌ای افریقایی	کور سمندر تگزاس	۷۸	ـ کیسه‌دار
۵۴	ـ تخم‌خوار	۴۲	ـ پشت‌جرمی	۱۲۸	ـ شیشه‌ای	کور مار شلگل	۷۸	ـ مرداب
۵۵	ـ حلزون‌خوار	۴۲	ـ جعبه‌ای شرقی	۱۱۶	ـ کهربایی	کور مار غربی	۷۸	ـ معدومی
۵۵	ـ خرطوم‌فیلی	۴۲	ـ حفار	۱۱۶	ـ لا جوردی	کوری‌پیتا	۷۸	ـ نی‌زار تیغه‌دار زرین
۵۵	ـ درختی پهشتی	۴۲	ـ دیرک کمانی	۱۱۶	ـ مکونگ	کوسه آسودگر	۷۸	ـ موریانه‌خوار
۵۵	ـ دریانی راهراه	۴۳	ـ رودخانه‌ای آزو	۱۳۴	ـ ران‌مه‌میزی	ـ بندر جکسون	۷۹	ـ نی‌زار تیغه‌دار
۵۵	ـ دم‌سپری سرپوش‌دار بلاست	۴۳	ـ رودخانه‌ای امریکای مرکزی	۱۴۴	ـ رودخانه‌ای اطلس	ـ سفید	۷۹	ـ هاکستر
۵۶	ـ دمنده	۴۳	ـ زودخانه‌ای بی‌بوسته گینه	۹۸	ـ گرگ‌ماهی اطلس	ـ خرمن کوب	۱۱۰	ـ قوری‌گاهه‌ماهی دراز قلاب
۵۶	ـ زنگی پشت‌الماسی	۴۳	ـ زودخانه‌ای بی‌بوسته گینه	۹۸	ـ گرین‌لینگ کاتانجک	ـ گرین‌لینگ	۱۱۱	ـ شش‌أششی

~ نیل ۴۶	ماهی کشنده ۱۴۰	ماهی چشم‌فانوسی ۱۳۱	ماما وزغ ۸۱	سوسمار برتوون ۳۳
نوارماهی ۱۲۱	ـ ریز ۱۲۹	ماهی چهارچشم ۱۳۹	مامبای سبز شرقی ۵۹	سوسمار ترانسول ۲۳
نیزه‌ماهی ۱۴۱	ماهی گرلیک ۱۶۵	ماهی خاردار ۱۶۳	مانتای اطلس ۹۳	ـ شبه مرجانی ۵۶
پوزه‌دار ۱۰۱	ماهی لایم ۱۱۷	ـ بالارو ۱۶۳	مانوشی ۵۹	ـ شکم‌قرمز ۵۶
نیم‌نوک کشتی‌گیر ۱۴۱	ماهی لوده ۱۲۹	ـ دهان‌گشاد ۱۶۹	ماتیور بی‌گوش ۳۴	ـ شلاقی سبز تیره ۵۷
و	ماهی‌ماشه‌دار خاکستری ۱۷۷	ـ راهراه ۱۶۹	ـ گولد ۳۴	ـ شیشه‌ای ۳۳
	ـ دلفک ۱۷۷	ـ سیاه ۱۶۳	ـ نیل ۳۴	ـ علفزار ۵۷
	ـ سارگاسم ۱۷۷	ـ صخره‌ای ۱۶۹	ماهی آینوس پانزده‌تیغی ۱۲۳	ـ قهقهه‌ای شرقی ۵۷
	ـ سیاه‌نواری ۱۷۷	ـ کتابچک ۱۶۴	ـ چهارتیغی ۱۲۳	ـ کج رو ۵۷
	ـ ملکه ۱۷۷	ـ نیل ۱۶۴	ـ سه‌تیغی ۱۲۳	ـ مرجانی شرقی ۵۸
	ماهی ماکرل اطلس ۱۶۶	ماهی خاردار - قزل‌آلا ۱۶۴	ماهی آزاد استرالیایی ۱۶۱	ـ موش‌خوار ۵۸
	ماهی ماندارین ۱۴۲	ماهی خاوری استروزن ۱۰۰	ـ اطلس ۱۲۵	ـ نواری ۵۸
	ماهی مکتیکی ۸۰	ـ بلوگا ۱۰۰	ـ سرخ‌گوش ۱۲۵	ـ نواری دویس ۵۸
	ماهی مخروط‌کاجی ۱۳۱	ـ پوچر ۱۳۵	ـ شمالگان ۱۲۵	مارس ۱۶۱
وغز امریکایی ۸۱	ماهی مکنده - کوسه ۱۶۶	ماهی دهان کج ۱۲۱	ماهی اسکوای شمالی ۱۰۶	مارگیت ۱۶۱
ـ چنگالدار افریقایی ۸۲	ماهی ماندارین ۱۴۲	ماهی رونگ اطلس ۱۴۵	ماهی اسملت ماسه‌ای ۱۳۸	ـ سیاه ۱۶۱
ـ حفار مکتیکی ۸۰	ماهی ماهی‌گیر ۱۷۴	ـ بایکال ۹۸	ماهی افغان ۱۰۶	مارلین رامره ۱۶۸
ـ زهردار بولنجر ۸۲	ماهی مخروط‌کاجی ۱۳۱	ـ جنوبگان ۱۶۴	ماهی آنچووی اروپایی ۹۵	ـ نیلی ۱۶۸
ـ سبز ۸۲	ماهی مکنده ۱۶۶	ـ مورای ۱۶۴	ماهی بادیانی ۱۶۸	ـ مارماهی آرایشگر ۱۱۶
ـ سورینام ۸۲	ماهی نقره‌قام معمولی ۱۰۷	ـ قطور ۱۷۳	ماهی برنج‌زار ۱۳۹	ـ اروپایی ۱۱۹
ـ شکم‌اتشین شرقی ۸۳	ماهی پرنده اطلس ۱۴۰	ـ موری ۱۲۱	ماهی بهشتی ۱۲۹	ـ الکتریکی ۱۱۹
ـ غول‌پیکر ۸۳	مروارید ماهی ۱۴۶	ماهی سارگاسم ۱۷۴	ماهی بولالوی گنده‌دهان ۱۰۷	ـ باریک ۱۱۹
ـ معمولی ۸۳	مکنده سبید ۱۰۷	ماهی سفید ۱۲۵	ماهی پایین‌نگر ۱۶۲	ـ برنج‌زار ۱۱۹
ـ ناترچک ۸۳	مندی ۱۱۷	ماهی سه‌دمی ۱۶۵	ماهی پرندۀ دو باله استوایی ۱۳۹	ـ تیغ‌دار (برسیفرم) ۱۲۰
ـ ولز ۱۱۷	منهادن اطلس ۹۵	ماهی شفید ۱۲۵	ماهی پایین‌نگر ۱۶۲	ـ تیغ‌دار (نوتاکتیفرم) ۱۲۰
ـ وی‌بی‌ها ۱۱۷	موری ۱۲۱	ماهی سه‌دمی ۱۶۵	ماهی تیرنگ زار ۱۳۹	ـ زنجیری ۱۲۰
ه	موش‌ماهی ۱۷۴	ماهی سفید ۱۲۵	ماهی بهشتی ۱۲۹	ـ کانگر ۱۲۰
	مومی‌چاک ۱۴۱	ماهی سه‌دمی ۱۶۵	ماهی بوکالوی گنده‌دهان ۱۰۷	ـ گالپر ۱۲۱
	مینگره ۱۶۶	ماهی سول ۸۹	ماهی پوزه‌فیلی ۱۷۳	ـ ماسه‌ای ۱۲۱
	میگو ماهی ۱۲۳	ـ بی‌فلس ۸۹	ماهی تبرزین ۱۲۹	ـ مارمولک‌ماهی قرمز ۱۷۳
	مینو ۱۰۷	ـ زبان‌دراز ۹۰	ماهی تبرزین (سalamoniferm) ۱۷۳	ـ ماساسوگه ۵۹
هداک ۱۴۶	صینوی گوسبندسر ۱۴۱	ماهی تن جهندۀ سیامی ۱۰۰	ماهی تن جهندۀ ۱۶۲	ـ ماستیگور باشکوه ۳۴
هلبندر ۶۹	مینگره ۱۶۶	ـ افریقایی ۱۰۱	ـ زردباله ۱۶۲	ـ ماسه‌های ۱۲۱
هیک اروپایی ۱۴۶	ناو ماهی ۱۶۶	ـ امریکای جنوبی ۱۰۱	ماهی تبراندز ۱۶۲	ـ ماسه‌های ۱۲۱
ـ سفید ۱۴۶	ناوابان اطلس ۱۷۴	ماهی صدفی ۱۶۵	ماهی جان دری ۹۱	ـ ماسه‌های ۱۲۱
ن	نرم مار ۵۹	ماهی طبلاب ۱۲۷	ماهی جنگنده سیامی ۱۲۹	ـ ماسه‌های ۱۲۱
	نرم‌لایک خاردار ۴۶	ماهی چهندۀ گلutronانجی ۱۶۳	ماهی چهندۀ گلutronانجی ۱۶۳	ـ ماسه‌های ۱۲۱
	ـ زامبزی ۴۶	ماهی قمز ۹۸	ماهی چسیان ساحلی ۱۴۲	ـ ماسه‌های ۱۲۱
	ـ سر باریک ۴۶	ماهی قزل‌آلا ۱۶۹	ماهی شمالی ۱۴۲	ـ ماسه‌های ۱۲۱
				مالت سرخ ۱۳۵
ـ یخ‌ماهی ۱۳۵				

## خزندگان، دوزیستان و ماهی‌ها

Squeaker, Bush 72	Tench 103	Gopher 42	43	<i>aspis</i> 47
Squirlfish, 130	<i>Terrapene carolina</i> 42	Leopard 38	Common Musk 45	<i>berus</i> 49
Hawaiian 131	Terrapin, Diamondback	Schweigger's Hinged-back 45	Eastern Box 42	<i>peringueyi</i> 48
Stargazer, Northern 133	39	Spur-thighed 42	European Pond 40	Viperfish, Sloane's 170
<i>Stenotomus chrysops</i> 147	<i>Testudo graeca</i> 42	<i>Toxotes jaculator</i> 162	False Map 44	
<i>Stereolepis gigas</i> 156	Tetra, Flame 126	<i>Trachinotus carolinus</i> 151	Green 40	<b>W</b>
<i>Sternotherus odoratus</i> 45	Mexican 103	<i>Trachipterus arcticus</i> 121	Murray River 44	Wahoo 166
Stickleback, Fifteenspine 123	Neon 126	Treefrog, European Green	New Guinea Plateless	Weever, Lesser 133
Fourspine 123	<i>Tetraodon cutcutia</i> 175	River 43	River 43	Wels 117
Threespine 123	<i>Tetrapurus audax</i> 168	75	Snapping 41	Whalefish 131
Teyu 26		Gray 75	Wood 40	Whipsnake, Dark-green
Stingray, Southern 93	<i>Thamnophis sirtalis</i> 54	<i>Trichiurus lepturus</i> 159	Yellow Mud 45	57
<i>Stizostedion lucioperca</i> 156	<i>Theragra chalcogramma</i> 143	Triggerfish, Black-barred	<i>Tylosaurus crocodilus</i> 137	White, Seabass 156
Stonefish 97	<i>Therapon jarbua</i> 149	177	<i>Typhlomolge rathbuni</i> 69	Whitefish 124
Stoneroller, Central 105	<i>Thunnus albacares</i> 162	Clown 177	Typhlonectes	Whiting, 143
<i>Storeria occipitomaculata</i> 56	<i>Thymallus thymallus</i> 125	Gray 177	compressicauda 70	Blue 143
Sturgeon 100	Tiger, Sand 108	Queen 177	<i>Typhlonectes</i>	Windowpane 86
Sucker, White 107	Tigerfish, 149	Sargassum 177	compressicauda 70	Wolffish, Atlantic 134
Sunfish, Ocean 176	Giant 102	<i>Trigla lucerna</i> 134	<i>Typhlops schlegelii</i> 53	Wrasse, Ballan 149
Surfperch, Barred 151	<i>Tilapia occipitalis</i> 19	<i>Trionyx spiniferus</i> 46		Wrymouth 121
Surubim 113	<i>Tinca tinca</i> 103	triunguis 46	<b>U</b>	
Swordfish 157	Toad, African Clawed 82	Tripletail 165	Unicornfish, Striped-face	<b>X</b>
Swordtail, Green 126	American 81	<i>Triportheus elongatus</i> 127	152	<i>Xanthichthys ringens</i> 177
<i>Sympfurhus plagusia</i> 88	Boulenger's Arrow-	<i>Triturus cristatus</i> 67	<i>Uromastyx princeps</i> 34	<i>Xantusia vigilis</i> 29
<i>Sympysodon discus</i> 127	Poison 82	<i>Tropidophorus</i>	<i>Uropeltis biomaculatus</i> 51	<i>Xenopeltis unicolor</i> 50
<i>Synanceia verrucosa</i> 97	Common 83	<i>queenslandiae</i> 18	<i>Urophycis tenuis</i> 146	<i>Xenopus laevis</i> 82
<i>Synchiropus splendidus</i> 142	Giant 83	<i>Tropidosaura essexi</i> 30	<i>Uroplatatus fimbriatus</i> 37	<i>Xenosaurus</i> sp. 27
<i>Syngnathus acus</i> 123	Green 82	Trout, 169		<i>Xenosaurus</i> 27
<i>Synodontis nigriventris</i> 128	Mexican Burrowing 80	Lake 124	<b>V</b>	<i>Xiphias gladius</i> 157
<i>Synodus synodus</i> 173	Midwife 81	Rainbow 168	<i>Vandellia cirrhosa</i> 114	<i>Xiphophorus helleri</i> 126
	Natterjack 83	Trout-Perch 164	<i>Varanus gouldi</i> 34	
<b>T</b>	Oriental Fire-bellied 83	Tuatara 26	<i>komodensis</i> 23	<b>Z</b>
<i>Tandanus tandanus</i> 114	Surinam 82	Tube-snout 122	<i>niloticus</i> 34	<i>Zanclus cornutus</i> 148
Tang, Blue 153	Tonguefish, Blackcheek	Tuna, Skipjack 162	<i>Vermicella annulata</i> 58	Zander 156
<i>Tarentola annularis</i> 36	88	Yellowfin 162	Vieja 117	<i>Zenopsis ocellata</i> 91
<i>Taricha granulosa</i> 67	Tongue-Sole, Long 90	<i>Tupinambis teguixin</i> 26	Viper, Aspic 47	<i>Zeus faber</i> 91
<i>Tarpon atlanticus</i> 167	<i>Torpedo nobiliana</i> 92	Turbot 88	Bibron's Burrowing 48	<i>Zonosaurus</i> sp. 31
Tarpon 167	Torpedo, Atlantic 92	Turtle, Alligator	Common 49	
Tautog 152	Tortoise, African Pancake	Snapping 38	Desert Sidewinding 48	
<i>Tautoga onitis</i> 152	39	Arrau River 43	Gaboon 48	
Tegu, Common 26	Bowsprit 42	Big-headed 40	Horned 48	
<i>Teuia teyou</i> 26	Galapagos Giant 44	Central American River	<i>Vipera ammodytes</i> 48	

Ray, Eagle 92	Pacific Giant 66	<i>Scomber scombrus</i> 166	Shiner, Common 107	Smooth 59
Redfish 98	Red 66	<i>Scomberesox saurus</i> 137	Shrimpfish 123	Snail-eating 55
Redhorse, Shorthead 104	Red-backed 64	<i>Scophthalmus aquosus</i> 86	Sidewinder 57	Spotted Water 54
<i>Regalecus glesne</i> 118	Sharp-ribbed 65	<i>maximus</i> 88	<i>Siganus virgatus</i> 154	Sunbeam 50
<i>Reinhardtius</i>	Slimy 65	<i>Scorpaena porcus</i> 96	<i>Silurus glanis</i> 117	Vine 54
<i>hippoglossoides</i> 90	Spotted 66	<i>Scorpaenichthys</i>	Silverside, Hardhead 138	Western Blind 53
<i>Remora remora</i> 155	Spring 64	<i>marmoratus</i> 97	<i>Siphonops annulatus</i> 70	White-bellied
Remora 155	Texas Blind 69	Sculpin, Shorthorn 132	<i>Siren lacertina</i> 68	Mangrove 53
<i>Rhacophorus nigropalmatus</i>	Tiger 64	Scup 147	Siren, Dwarf 69	Snakehead 161
73	<i>Salamandra salamandra</i> 63	<i>Scyliorhinus canicula</i> 109	Greater 68	Snapper, 147
Rhampholeon marshalli	<i>Salmo gairdneri</i> 168	Seadragon, Weedy 122	<i>Sistrurus catenatus</i> 59	Mutton 160
11	<i>salar</i> 125	Seahorse, Dwarf 122	Skate 93	Yellowtail 148
<i>Rhampholeon marshalli</i> 11	<i>trutta</i> 169	Searobin, Northern 133	Skink, Great Plains 19	Snook 148
<i>Rhincodon typus</i> 112	Salmon, Atlantic 125	Seasnail, Striped 96	Ground 20	Snout, Somali Edge 25
<i>Rhinecanthus aculeatus</i> 177	Australian 161	Seatrout, Spotted 159	Legless 18	South African Shield 25
<i>Rhineura floridana</i> 33	Sockeye 125	<i>Sebastes marinus</i> 98	Prickly Forest 18	Soapfish, Greater 157
<i>Rhinobatos lentiginosus</i> 93	<i>Salvelinus alpinus</i> 125	<i>Selene vomer</i> 162	Round-bodied 18	Softshell, Narrow-headed
<i>Rhinoderma darwinii</i> 74	<i>Salvelinus namaycush</i> 124	<i>Semaprochilodus insignis</i>	Sand 20	46
<i>Rhinophis blythis</i> 56	Sand Racer, Algerian 27	104	Spiny-tailed 19	Nile 46
<i>Rhinophryns dorsalis</i> 80	Sandfish 21	<i>Semotilus corporalis</i> 106	Sundeval's 20	Spiny 46
<i>Rhodeus sericeus</i> 102	Sandsmelt 138	<i>margarita</i> 105	Western Blue-tongued	Zambesi 46
Ricefish 139	<i>Sardina pilchardus</i> 94	<i>Seriola dumerili</i> 158	19	Sole 89
Ridley, Olive 39	Sardine 94	<i>Serrasalmus nattereri</i> 102	Sleeper, Fat 154	Sole, Naked 89
<i>Riopa sundevalli</i> 20	Sardinha 127	Shad, Twaite 94	Slider, Pond 39	<i>Solea solea</i> 89
Roach 104	Sargassumfish 174	Shanny 156	Slowworm 32	<i>Somniosus microcephalus</i>
<i>Roccus saxatilis</i> 169	<i>Sauvornulus obesus</i> 16	Shark, Basking 110	Smelt 124	111
Rockling, Three-barbed	Saury, Atlantic 137	Blue 111	Snake, Banded Sea 55	<i>Sooglossus sechellensis</i> 76
144	Sawfish, Smalltooth 92	Bull 112	Common Garter 54	Spadefish, Atlantic 151
Roughie 130	Scaly-Foot, Hooded 25	Common Saw 108	De Vis's Banded 58	Spadefoot, European 81
Runner, Jungle 27	<i>Scaphiopus hammondi</i> 81	Elephant 172	Eastern Brown 57	Western 81
Rainbow 155	<i>Scarus coeruleus</i> 158	Greenland 111	Eastern Coral 58	<i>Sparisoma viride</i> 157
<i>Rutilus rutilus</i> 104	<i>guacamaiia</i> 158	Port Jackson 110	Egg-eating 54	<i>Sparus aurata</i> 150
<i>Rypticus saponaceus</i> 157	Scat 147	Sixgill 111	Elephant-trunk 55	Spectrum, Brookesia 11
<b>S</b>	<i>Scatophagus argus</i> 147	Thresher 110	False Coral 56	<i>Sphenodon punctatus</i> 26
Sablefish 96	<i>Sceloporus undulatus</i> 17	Whale 112	Glass 33	<i>Sphoeroides spengleri</i> 175
Sailfish 168	<i>Schilbe mystus</i> 117	White 111	Grass 57	<i>Sphyraena barracuda</i> 149
Salamander, Asian 63	<i>Schistometopum thomensis</i>	Sharksucker 166	Mangrove 53	<i>Sphyraena zygaena</i> 109
California Slender 67	71	Sheepshead, 160	Paradise Tree 55	<i>Spinachia spinachia</i> 123
Dusky 65	<i>Scincella lateralis</i> 20	California 160	Rat 58	Spinefoot, Blue-lined 154
Fire 63	<i>Scincus philbyi</i> 21	Shieldtail, Blyth's Landau	Red-bellied 56	<i>Squalus acanthias</i> 109
Marbled 68	<i>Scolecomorphus kirkii</i> 70	56	Schlegel's Blind 53	<i>Squatina squatina</i> 108
	<i>Scolecomorphus Kirkii</i> 70	Red-blotched 51	Slug 51	Squawfish, Northern 106

## خزندگان، دوزیستان و ماهی‌ها

<i>Myctophum punctatum</i> 172	<i>Ophiophagus hannah</i> 51	<i>Phelsuma vinsoni</i> 35	117	<i>Pseudonaja textilis</i> 57
<i>Myliobatis aquila</i> 92	<i>Ophisaurus apodus</i> 33	<i>Phelsuma vinsoni</i> 35	<i>Plethodon cinereus</i> 64	<i>Pseudophryne corroboree</i> 77
<i>Myoxocephalus scorpius</i> 132	<i>Oplurus sp.</i> 15	<i>Phenacostethus smithi</i> glutinosus 65	<i>Pseudoplatystoma fasciatum</i> 113	
	<i>Oreochromis niloticus</i> 155	138	<i>Pleurodeles waltli</i> 65	
<i>Myxine glutinosa</i> 136	<i>Oryzias latipes</i> 139	<i>Phenacostethus smithi</i> 138	<i>Pleuronectes platessa</i> 86	<i>Pseudopleuronectes americanus</i> 87
	<i>Osmerus eperlanus</i> 124	<i>Pholis gunnellus</i> 159	<i>Plotosus lineatus</i> 116	
<b>N</b>	<i>Osphronemus goramy</i> 128	<i>Photoblepharon palpebratus</i>	<i>Poacher, Sturgeon</i> 135	<i>Pseudotriton ruber</i> 66
<i>Naja naja</i> 52	<i>Osteoglossum bicirrhosum</i> 170	<i>Photoblepharon palpebratus</i>	<i>Podocnemis expansa</i> 43	<i>Pseudupeneus maculatus</i>
<i>Naso lituratus</i> 152			<i>Poecilia reticulata</i> 128	132
<i>Natrix natrix</i> 57	<i>Osteolaemus tetraspis</i> 13	130	<i>Pogonias cromis</i> 133	<i>Pterois volitans</i> 97
<i>Necturus maculosus</i> 68	<i>Ostracion tuberculatus</i> 175	<i>Phoxinus phoxinus</i> 107	<i>Pollachius virens</i> 143	<i>Pterophyllum scalare</i> 127
Needlefish, Freshwater	<i>Oxybelis fulgidus</i> 54	<i>Phrynocephalus nejdensis</i>	<i>Pollock</i> , 143	<i>Ptychadena porosissima</i> 75
137	<i>Oxydoras niger</i> 114	29	Walleye 143	<i>Ptychocheilus oregonensis</i>
<i>Nemichthys scolopaceus</i> 119		<i>Phrynomerus bifasciatus</i> 78	<i>Polycentrus schomburgkii</i> 106	
<i>Neoceratodus forsteri</i> 100	<b>P</b>	<i>Phrynosoma cornutum</i> 17	149	<i>Ptychozoon kuhli</i> 37
<i>Neoseps reynoldsi</i> 20	<i>Pacu</i> 103	<i>Phyllodactylus porphyreus</i>	<i>Polychrus gutterosus</i> 14	Puffer, Bandtail 175
Newt, Eastern 68	Paddlefish 99	37	<i>Polymixia nobilis</i> 173	Oceanic 175
Rough-skinned 67	<i>Pagellus bogaraveo</i> 150	<i>Phylomedusa appendiculata</i>	<i>Polyodon spathula</i> 99	Sharpnose 175
Warty 67	<i>Palmatogecko rangei</i> 35	80	<i>Polypterus weeksi</i> 118	Pufferfish, Common 175
<i>niloticus</i> , <i>Gymnarchus</i> 171	<i>Pandaka pygmaea</i> 160	<i>Phyllomedusa, Lutz's</i> 80	<i>Pomacanthus imperator</i> 158	Pumpkinseed 154
<i>Noemacheilus barbatulus</i> 103	<i>Pangasianodon gigas</i> 116	<i>Phyllopteryx taeniolatus</i>	<i>Pomacentrus leucostictus</i>	<i>Pygopus nigriceps</i> 25
<i>Nomeus gronovii</i> 166	<i>Pangasius pangasius</i> 115	122	150	<i>Python molurus</i> 50
<i>Notacanthus chemnitzii</i> 120	Paradisefish 129	<i>Physailia pellucida</i> 128	<i>Pomatomus saltatrix</i> 168	Python, Carpet 50
<i>Notophthalmus viridescens</i> 68	<i>Paralichthys californicus</i> 90	<i>Physignathus leseueri</i> 22	Pomfret, Atlantic 151	Indian 50
	<i>dentatus</i> 87	Pike, Northern 167	Pompano, Florida 151	<i>Pyxicephalus adspersus</i> 79
<i>Pareas</i> sp. 51		<i>Pimelodus blodii</i> 117	Porbeagle 112	<b>R</b>
Parrotfish, Blue 158		<i>Pimelometopon pulchrum</i>	Porcupinefish 176	Racerunner, 24
<i>Notothenia coriiceps</i> 164	Rainbow 158	160	Porgy, Jolthead 153	Strand 24
<i>Notropis cornutus</i> 107	Stoplight 157	Pinecone Fish 131	<i>Porichthys porosissimus</i> 174	<i>Rachycentron canadum</i> 159
<i>Noturus gyrinus</i> 116	Pearlfish 146	<i>Pipa pipa</i> 82	Pout, Ocean 143	Rainbowfish, Crimson-
	Peeker, Spring 73	Pipefish, Greater 123	<i>Pracheirodon innesi</i> 126	spotted 127
<b>O</b>	<i>Pegasus volitans</i> 122	Piranha, Red 102	<i>Prionace glauca</i> 111	<i>Raja batis</i> 93
Oarfish 118	<i>Pelobates fuscus</i> 81	Pirarucu 171	<i>Prionotus carolinus</i> 133	<i>Rana catesbeiana</i> 79
<i>Ocyurus chrysurus</i> 148	<i>Pelodytes punctatus</i> 74	<i>Pituophis melanoleucus</i> 53	<i>Pristiophorus cirratus</i> 108	<i>Rasbora heteromorpha</i> 129
<i>Odontaspis taurus</i> 108	<i>Peprilus triacanthus</i> 160	Plaice, 86	<i>Pristis pectinata</i> 92	<i>Rascasse</i> 96
<i>Ogcocephalus nasutus</i> 172	<i>Perca fluviatilis</i> 163	American 86	<i>Prochilodus platensis</i> 106	<i>Ridibunda</i> 78
Olm 63	Perch, 163	<i>Platax pinnatus</i> 132	<i>Proteus anguinus</i> 63	<i>temporaria</i> 78
<i>Oncorhynchus nerka</i> 125	Climbing 163	<i>Platichthys stellatus</i> 87	<i>Protomycter aethiopicus</i> 101	<i>Rattlesnake, Eastern</i>
Opah 170	Kelp 164	<i>Platysaurus imparator</i> 25	<i>Psammobromus algirus</i> 27	<i>Ratfish</i> 174
<i>Ophicephalus striatus</i> 161	Nile 164	<i>Platysternon megacephalum</i>	<i>Psettidess erumei</i> 86	Diamondback 56
<i>Ophioblennius atlanticus</i> 132	<i>Percopsis omiscomaycus</i> 164	40	<i>Pseudemys scripta</i> 39	
	<i>Petromyzon marinus</i> 136	<i>Plecostomus commersonii</i>	<i>Pseudobranchus striatus</i> 69	

<b>I</b>	<i>viridis</i> 29	Ling, 144	<i>Lucifuga spelaeotes</i> 144	Matamata 46
Icefish 135	<i>vivipara</i> 29	New Zealand 145	Lumpfish 96	<i>Melanogrammus aeglefinus</i>
<i>Ichthyophis</i> sp. 71	<i>Lachesis muta</i> 51	<i>Linophryne arborifera</i> 173	Lungfish, African 101	146
<i>Ictalurus furcatus</i> 116	<i>Lachnolaimus maximus</i> 154	<i>Linophryne arborifera</i> 173	Australian 100	<i>Melanotaenia fluviatilis</i> 127
<i>nebulosus</i> 114	<i>Lactophrys quadricornis</i> 177	Lionfish 97	South American 101	Menhaden, Atlantic 95
<i>Ictiobus cyprinellus</i> 107	Ladyfish 167	<i>Liparis liparis</i> 96	<i>Lutjanus analis</i> 160	<i>Merlangius merlangus</i> 143
Idol, Moorish 148	<i>Lagocephalus lagocephalus</i>	<i>Lipophrys pholis</i> 156	Lyretail, Cape Lopez 126	<i>Merluccius merluccius</i> 146
<i>Iguana iguana</i> 16	175	<i>Litoria cyclorhynchus</i> 76		<i>Micromesistius poutassou</i>
Iguana, Common 16	<i>Lamna nasus</i> 112	Lizard, Armadillo 28	<b>M</b>	143
Fijian Banded 16	Lampern 136	Basilisk 17	<i>Mabuya wrightii</i> 21	<i>Micropterus salmoides</i> 169
Forest 14	<i>Lampetra fluviatilis</i> 136	Bosc's Fringe-toed 28	Mabuya 21	<i>Micrurus fulvius</i> 58
Galapagos Land 15	Lamprey, Sea 136	Burton's Snake 33	<i>Maccullochella</i>	Midshipman, Atlantic 174
Madagascar 15	<i>Lampris guttatus</i> 170	Caiman 30	<i>macquariensis</i> 164	Milkfish 105
Marine 14	<i>Lampropeltis getulus</i> 51	California Legless 28	Mackerel, Atlantic 166	Minnow, 107
Rhinoceros 15	Lanterney Fish 131	Collared 17	<i>Macroclemys temmincki</i> 38	Sheepshead 141
Spiny-Tailed 14	Lanternfish 172	Desert Night 29	<i>Macropodus opercularis</i> 129	<i>Mola mola</i> 176
<i>Indostomus paradoxus</i> 170	<i>Lanthanotus borneensis</i> 34	Eastern Fence 17	<i>Macrourus berglax</i> 144	<i>Moloch horridus</i> 31
<i>Istiophorus platypterus</i> 168	<i>Lates niloticus</i> 164	Essex's Mountain 30	<i>Macrozoarces americanus</i>	<i>Molva molva</i> 144
<i>Isurus oxyrinchus</i> 112	<i>Latimeria chalumnae</i> 99	Florida Worm 33	143	<i>Monacanthus hispidus</i> 176
	Leaffish, Schomburgk's	Frilled 31	Madtom, Tadpole 116	Monitor, Earless 34
<b>J</b>	149	Girdled 31	Mahseer 106	Gould's 34
Jackknife-fish 165	Leatherback 41	Green 29	Maire 166	Nile 34
Jaraqui 104	Leioploisma	Imperial Flat 25	Major, Sergeant 147	Monkfish 108
Jewfish 153	<i>infrapunctatum</i> 21	Plated 30	<i>Makaira nigricans</i> 168	<i>Monocentris japonicus</i> 131
John Dory 91	<i>Leioploisma infrapunctatum</i>	Southern Alligator 24	Mako, Shortfin 112	<i>Monopterus capensis</i> 25
Jollytail 124	21	Texas Horned 17	<i>Malaclemys terrapin</i> 39	<i>Monopterus alba</i> 119
	<i>Leiopelma hochstetteri</i> 79	Transvaal Snake 33	<i>Malapterurus electricus</i> 116	Monster, Gila 30
<b>K</b>	<i>Lepadogaster lepadogaster</i>	Two-legged Worm 32	<i>Malocochersus tornieri</i> 39	Moray, 121
Kelpfish, Giant 153	142	Viviparous 29	Mamba, Eastern Green 59	Chain 120
Killifish, Least 129	<i>Lepidochelys olivacea</i> 39	Wall 28	Mandarinfish 142	<i>Morelia argus</i> 50
Pike 140	<i>Lepidosiren paradoxa</i> 101	White-bellied Worm 32	Mandi 117	<i>Mormyrus kannume</i> 173
Kingsnake, Common 51	<i>Lepisosteus osseus</i> 101	Worm 32	Man-of-War Fish 166	Mouthbrooder, Nile 155
<i>Kinixys erosa</i> 45	<i>Lepomis gibbosus</i> 154	Lizardfish, Red 173	<i>Manta birostris</i> 93	<i>Moxostoma macrolepidotum</i>
<i>Kinosternon flavescens</i> 45	<i>Leptodactylus pentadactylus</i>	Loach, Coolie 126	Manta, Atlantic 93	104
Knifefish, Banded 118	80	Spined 103	Manushi 59	Mudpuppy 68
Komodo Dragon 23	<i>Leptotyphlops humilis</i> 53	Stone 103	Margate, 161	<i>Mugil cephalus</i> 157
<i>Kryptopterus bicirrhosus</i> 128	<i>Lethrinus chrysostomus</i> 148	<i>Lobotes surinamensis</i> 165	Black 161	Mullet, Red 135
<i>Kyphosus sectatrix</i> 150	<i>nebulosus</i> 148	Loggerhead 44	Marlin, Blue 168	Striped 157
	<i>Leuciscus leuciscus</i> 104	Lookdown 162	Striped 168	<i>Mullus surmuletus</i> 135
<b>L</b>	<i>Leuresthes tenuis</i> 138	<i>Lophius piscatorius</i> 174	Massasauga 59	Mummichog 141
<i>Labrus bergylta</i> 149	<i>Lialis burtonis</i> 33	<i>Lota lota</i> 145	<i>Mastacembelus armatus</i> 120	<i>Muraena helena</i> 121
<i>Lacerta muralis</i> 28	<i>Limanda limanda</i> 89	<i>Lucifuga spelaeotes</i> 144	Mastigure, Princely 34	<i>Mycteroperca bonaci</i> 163

## خزندگان، دوزیستان و ماهی‌ها

<i>Elaphe obsoleta</i> 58		<i>Gaidropsarus mediterraneus</i>	Grayling 125	137
<i>Electrophorus electricus</i> 119	Starry 87	144	Greenling, Kelp 98	<i>Hemisus marmoratum</i> 74
Elephant-snout Fish 173	Summer 87	<i>Galaxias maculatus</i> 124	Grenadier, Roughhead	Herring ,94
<i>Elops saurus</i> 167	Winter 87	Galliwasp 24	144	Wolf 95
<i>Emoia cyanogaster</i> 18	Flyingfish, Atlantic 140	<i>Gar, Longnose</i> 101	Grouper, Black 163	<i>Heterandria formosa</i> 129
<i>Emoia cyanogaster</i> 18	Tropical Two-Wing 139	<i>Garfish</i> 141	Grunion, California 138	<i>Heterodontus portusjacksoni</i>
Emperor, Spangled 148	<i>Forcipiger longirostris</i> 152	<i>Gasteropelecus sternicla</i> 129	Gudgeon 106	110
Sweetlip 148	<i>Fordonia leucobalia</i> 53	<i>Gasterosteus aculeatus</i> 123	Guitarfish, Atlantic 93	<i>Heteropholis manukanus</i> 37
<i>Emydura macquarri</i> 44	Four-eyed Fish 139	<i>Gastrophryne carolinensis</i>	Gunnel, Rock 159	<i>Heterostichus rostratus</i> 153
<i>Emys orbicularis</i> 40	Frog, Arum Lily 75	74	Guppy 128	<i>Hexagrammos</i>
<i>Engraulis encrasicolus</i> 95	Common 78	<i>Gastrotheca marsupiata</i> 78	Gurnard, Flying 134	<i>decagrammus</i> 98
<i>Enhydris punctata</i> 54	Corroboree 77	Gavial 12	Tub 134	<i>Hexanchus griseus</i> 111
<i>Ensatina escholtzii</i>	Darwin's 74	<i>Gavialis gangeticus</i> 12	<i>Gymnachirus melas</i> 89	<i>Himantolophus</i>
<i>croceator</i> 62	Eastern Narrow-	Gecko, Brook's 35	<i>Gymnarchus niloticus</i> 171	<i>groenlandicus</i> 171
Ensatina, Yellow-blotted	moutherd 74	Green Day 37	<i>Gymnotus carapo</i> 118	<i>Hiodon alosoides</i> 171
62	Glass 77	Kuhl's 37	<i>Gyrinophilus porphyriticus</i>	<i>Hippocampus zosterae</i> 122
<i>Epinephelus fulvus</i> 159	Gold Spiny Reed 79	Leaf-tailed 37	64	<i>Hippoglossides platessoides</i>
<i>itajara</i> 153	Gold 77	Leopard 36		86
<i>Equetus lanceolatus</i> 165	Golden Arrow-Poison	Marbled 37	<b>H</b>	<i>Hippoglossus hippoglossus</i>
<i>Eremias sp.</i> 24	76	Tokay 36	Haddock 146	90
<i>Eretmochelys imbricata</i> 45	Green and Gold Bell 76	Web-footed 35	<i>Haemulon album</i> 161	<i>Histrio histrio</i> 174
<i>Esox lucius</i> 167	Hochstetter's 79	White-spotted 36	Hagfish, Atlantic 136	Hogfish 154
<i>Etheostoma spectabile</i> 163	Horned 76	<i>Gekko gekko</i> 36	Hake, European 146	<i>Holacanthus ciliaris</i> 158
<i>Eublepharius macularius</i> 36	Marsh 78	<i>Genypterus blacodes</i> 145	White 146	<i>Holocentrus ascensionis</i>
<i>Eumeces obsoletus</i> 19	Marsupial 78	<i>Geochelone elephantopus</i> 44	Halfbeak, Wrestling 141	130
<i>Eunectes murinus</i> 47	Mottled Burrowing 74	<i>pardalis</i> 38	Halibut, Atlantic 90	<i>Hoplosternum littorale</i> 113
<i>Eurypharynx pelecanoides</i>	Natal Ghost 77	<i>Gerrhonotus multicarinatus</i>	California 90	<i>Hoplostethus atlanticus</i> 130
121	Northern Cricket 72	24	Greenland 90	Houndfish 137
<i>Euthynnus pelamis</i> 162	Northern Leopard 72	<i>Gerrhosaurus flavigularis</i>	Halichoeres bivittatus 155	<i>Huso huso</i> 100
<i>Exocetus volitans</i> 139	Parsley 74	30	Hammerhead, Smooth	<i>Hydrocynus goliath</i> 102
	Seychelles 76	Goatfish, Spotted 132	109	<i>Hydrophis cyanocinctus</i> 55
<b>F</b>	Sheep 80	<i>Gobiesox maeandricus</i> 142	Harlequin Fish 129	<i>Hydrosaurus amboinensis</i>
Fallfish 106	South African Rain 73	<i>Gobio gobio</i> 106	<i>Harpodon nehereus</i> 171	22
Fer-de-Lance 52	Striped Grass 75	<i>Gobius paganellus</i> 160	Hatchetfish 129	<i>Hyla arborea</i> 75
Feylinia cussori 20	Tailed 75	Goby, Dwarf 160	Hatchetfish	<i>crucifer</i> 73
<i>Feylinia cussori</i> 20	Termite 78	Rock 160	(Salmoniform) 173	<i>versicolor</i> 75
Fightingfish, Siamese 129	Wallace's Flying 73	Goldeye 171	Hawksbill 45	<i>Hymobius stenorhynchus</i> 63
Filefish, Planehead 176	Frogfish, Longlure 173	Goldfish 127	<i>Heleophryne natalensis</i> 77	<i>Hyperolius horstockii</i> 75
Scrawled 176	<i>Fundulus heteroclitus</i> 141	<i>Gopherus polyphemus</i> 42	Hellbender 69	<i>Hypheobrycon flammeus</i>
Fimbrios klossi 52		Gourami 128	<i>Heloderma suspectum</i> 30	126
<i>Fimbrios klossi</i> 52	<b>G</b>	<i>Graptomys</i>	<i>Hemidactylus brookii</i> 35	<i>Hypogeophis rostratus</i> 71
Flounder, Peacock 88	<i>Gadus morhua</i> 145	<i>pseudogeographica</i> 44	<i>Hemiramphus brasiliensis</i>	<i>Hypopachus variolosus</i> 80

<i>Caiman crocodilus</i> 13	<i>Cetomimus indagator</i> 131	24	<i>alleganiensis</i> 69	27
Caiman, Spectacled 13	<i>Cetorhinus maximus</i> 110	Cobia 159	<i>Ctenopharyngodon idella</i>	<i>Dibamus novaeguineae</i> 27
<i>Calamus bajonado</i> 153	<i>Chaenocephalus aceratus</i>	<i>Cobitis taenia</i> 103	105	<i>Dicamptodon ensatus</i> 66
<i>Callichthys callichthys</i> 113	135	Cobra, Indian 52	<i>Ctenosaura pectinata</i> 14	Dick, Slippery 155
<i>Callionymus lyra</i> 142	<i>Chaetodipterus faber</i> 151	King 51	Cuiu-cuiu 114	<i>Diodon hystrix</i> 176
<i>Callorhincus milii</i> 172	<i>Chaetodon capistratus</i> 152	Cod, Antarctic 164	Curimbata 106	<i>Diploglossus lessorae</i> 24
<i>Campostoma anomalum</i> 105	<i>Chalcides bedriagai</i> 18	Atlantic 145	Cutlassfish, Atlantic 159	<i>Dipsas indica</i> 55
Candiru 114	<i>Chamaeleo chamaeleon</i> 10	Baikal 98	<i>Cycloderma frenatum</i> 46	Discus Fish 127
<i>Canthigaster rostrata</i> 175	<i>dilepis</i> 10	Murray 164	<i>Cyclopterus lumpus</i> 96	<i>Dispholidus typus</i> 50
<i>Capros aper</i> 91	<i>Jacksonii</i> 10	Coelacanth 99	<i>Cyclorana cultripes</i> 72	Dogfish, Sandy 109
<i>Caranx hippos</i> 162	<i>melleri</i> 11	<i>Colossoma macropomum</i> 103	<i>Cyclorana cultipes</i> 72	Spiny 109
<i>Carapus acus</i> 146	<i>Chamaesaura aena</i> 33	<i>Coluber viridiflavus</i> 57	<i>Cyclura cornuta</i> 15	Dolphinfish 155
<i>Carassius auratus</i> 127	Chameleon, European 10	<i>Comephorus baicalensis</i> 98	<i>Cynoglossus lingua</i> 90	<i>Dormitator maculatus</i> 154
<i>Carcharhinus leucas</i> 112	Flap-Necked 10	Conchfish 165	<i>Cynoscion nebulosus</i> 159	Dory, Buckler 91
<i>Carcharodon carcharias</i> 111	Jackson's 10	Coney 159	<i>nobilis</i> 156	<i>Dracaena guianensis</i> 30
<i>Caretta caretta</i> 44	Meller's 11	<i>Conger conger</i> 120	<i>Cyprinodon variegatus</i> 141	<i>Draco volans</i> 23
<i>Carettochelys insculpta</i> 43	<i>Chanos chanos</i> 105	<i>Conolophus subcristatus</i> 15	<i>Cyprinus carpio</i> 105	Dragon, Bearded 23
Carp, Arabian Tooth 140	Char, Arctic 125	<i>Constrictor constrictor</i> 49	<i>Cypselurus heterurus</i> 140	Eastern Water 22
Common 105	<i>Charina bottae</i> 49	Cordylosaurus		Flying 23
Grass 105	<i>Chauliodus sloani</i> 170	<i>subtessellatus</i> 31	<b>D</b>	Soa-soa Water 22
Cascadura 113	<i>Chelmon rostratus</i> 152	Cordylosaurus	Dab 89	Winged 122
Cascarudo 113	<i>Chelonia mydas</i> 40	<i>subtessellatus</i> 31	Dace, 104	Dragonet 142
Catfish, African Glass 128	<i>Chelus fimbriatus</i> 46	<i>Cordylus cataphractus</i> 28	Pearl 105	Drum, Black 133
Australian Freshwater 114	<i>Chelydra serpentina</i> 41	<i>Coregonus lavaretus</i> 124	<i>Dactylopterus volitans</i> 134	Freshwater 135
Blue 116	<i>Chersine angulata</i> 42	<i>Coronella austriaca</i> 59	Darter, Orangethroat 163	
Electric 116	<i>Chilomycterus schoepfii</i> 176	<i>Coryphaena hippurus</i> 155	<i>Dasyatis americana</i> 93	<b>E</b>
Gafftopsail 115	<i>Chimaera monstrosa</i> 174	Cottonmouth 52	<i>Dasyptilis scabra</i> 54	<i>Echenis naucrates</i> 166
Glass 128	<i>Chirocentrus dorab</i> 95	<i>Cottus gobio</i> 98	Dealfish 121	<i>Echidnia catenata</i> 120
Hardhead 115	<i>Clittra indica</i> 46	Cowfish, Scrawled 177	Delma nasuta 27	<i>Echiichthys vipera</i> 133
Mekong 116	<i>Chlamydosaurus kingii</i> 31	<i>Crencichla saxatilis</i> 147	Delma nasuta 27	<i>Echis carinatus</i> 47
Pungas 115	<i>Chrysopoelea paradisi</i> 55	Crevalle Jack 162	<i>Dendroaspis angusticeps</i> 59	Eel, Conger 120
Upside-down 128	<i>Chrysophrys auratus</i> 147	Crocodile, Estuarine 13	<i>Dendrobates auratus</i> 76	Electric 119
Walking 115	Chub, Bermuda 150	Nile 12	<i>Denisonia devisii</i> 58	European 119
<i>Catostomus commersoni</i> 107	Chuckwalla 16	West African Dwarf 13	<i>Dermatemys mawii</i> 43	Gulper 121
<i>Clarias batrachus</i> 115	Cichlid, Ring-tailed Pike 147	<i>Crocdylus niloticus</i> 12	<i>Dermochelys coriacea</i> 41	Rice 119
<i>Centrolenella albomaculata</i> 77	<i>Clemmys insculpta</i> 40	<i>porosus</i> 13	<i>Dermogenys pusillus</i> 141	Sand 121
<i>Centropomus undecimalis</i> 148	Clingfish, Northern 142	<i>Crotalus adamanteus</i> 56	<i>Desmognathus fuscus</i> 65	Slender Snipe 119
<i>Ceratophrys cornuta</i> 76	Shore 142	<i>cerastes</i> 57	Devil, Thorny 31	Spiny (Notacanthiform) 120
<i>Clupea harengus</i> 94	<i>Cryptacanthodes maculatus</i> 121	<i>Crotaphytus collaris</i> 17	<i>Diademichthys lineatus</i> 142	Spiny (Perciform) 120
<i>Cnemidophorus lemniscatus</i>	<i>Cryptobranchus</i>	<i>Diademichthys lineatus</i> 142	<i>Dibamus novaeguineae</i>	<i>Egernia stokesii</i> 19
				<i>Elagatis bipinnulata</i> 155

# Index

## A

<i>Abramis brama</i> 102	<i>Amblyopsis spelaea</i> 172	<i>Aplodinotus grunniens</i> 135	<i>Basiliscus plumifrons</i> 17	77
<i>Abudefduf saxatilis</i> 147	<i>Amblyrhynchus cristatus</i> 14	<i>Aprasia striolata</i> 22	<i>Bass, Giant Sea</i> 156	<i>Brachyistius frenatus</i> 164
<i>Acanthocybium solanderi</i> 166	<i>Ambystoma maculatum</i> 66	<i>Aprasia striolata</i> 22	<i>Largemouth</i> 169	<i>Brachylophus fasciatus</i> 16
	<i>mexicanum</i> 62	<i>Arapaima gigas</i> 171	<i>Rock</i> 169	<i>Brama brama</i> 151
	<i>opacum</i> 68	<i>Archerfish</i> 162	<i>Striped</i> 169	<i>Bream</i> , 102
	<i>tigrinum</i> 64	<i>Archosargus</i>	<i>Batagur baska</i> 38	<i>Gilthead</i> 150
<i>Ameiva ameiva</i> 27		<i>probatocephalus</i> 160	<i>Batagur</i> 38	<i>Red Sea</i> 150
<i>Acanthodactylus boskianus</i> 28	<i>Amia calva</i> 99	<i>Argyropelecus aculeatus</i>	<i>Batfish</i> , 132	<i>Breviceps adspersus</i> 73
	<i>Ammodytes tobianus</i> 121	173		<i>Brevoortia tyrannus</i> 95
	<i>Amphibolurus barbatus</i> 23	<i>Argyrosomus regius</i> 166	<i>Batrachoseps attenuatus</i> 67	<i>Brookesia spectrum</i> 11
	<i>Amphiprion percula</i> 157	<i>Arius felis</i> 115	<i>Beardfish, Stout</i> 173	<i>Buffalo, Bigmouth</i> 107
<i>Acanthophthalmus kuhlii</i> 126	<i>Amphisbaena alba</i> 32	<i>Arripis trutta</i> 161	<i>Beaugregory</i> 150	<i>Bufo americanus</i> 81
<i>Acanthurus coeruleus</i> 153	<i>Amphistichus argenteus</i> 151	<i>Arthroleptis wahlbergi</i> 72	<i>Begre marinus</i> 115	<i>bufo</i> 83
<i>Acipenser sturio</i> 100	<i>Amphiuma means</i> 62	<i>Aruana</i> 170	<i>Belone belone</i> 141	<i>calamita</i> 83
<i>Acontias sp.</i> 18	<i>Amphiuma</i> , Two-toed 62	<i>Ascaphus truei</i> 75	<i>Belonesox belizanus</i> 140	<i>marinus</i> 83
<i>Acris crepitans</i> 72	<i>Anabas testudineus</i> 163	<i>Astrapogon stellatus</i> 165	<i>Belonion apodion</i> 137	<i>viridis</i> 82
<i>Acrochordus javanicus</i> 55	<i>Anableps anableps</i> 139	<i>Astroskopus guttatus</i> 133	<i>Beluga</i> 100	<i>Bullfrog</i> , 79
<i>Adalah</i> 86	<i>Anaconda</i> 47	<i>Astyanax mexicanus</i> 103	<i>Betta splendens</i> 129	<i>South African</i> 79
<i>Adder, Puff</i> 56	<i>Anarhichas lupus</i> 134	<i>Atelopus bouleengeri</i> 82	<i>Bichir</i> 118	<i>South American</i> 80
Saw-scaled 47	<i>Anchovy, European</i> 95	<i>Atelopus japonicus</i> 118	<i>Bipes biporus</i> 32	<i>Bullhead</i> , 98
<i>Adioryx xanthythrus</i> 131	<i>Anemonefish, Clown</i> 157	<i>Atelopus japonicus</i> 118	<i>Bitis arietans</i> 56	<i>Brown</i> 114
<i>Aeoliscus strigatus</i> 123	<i>Angelfish</i> , 127	<i>Atherina presbyter</i> 138	<i>gabonica</i> 48	<i>Bullsnone</i> 53
<i>Afrixalus brachycnemis</i> 79	<i>Imperial</i> 158	<i>Atherinomorus stipes</i> 138	<i>Bitterling</i> 102	<i>Bummallow</i> 171
<i>Agama agama</i> 22	<i>Queen</i> 158	<i>Atractaspis bibroni</i> 48	<i>Blanus cinereus</i> 32	<i>Burbot</i> 145
<i>Agama, Common</i> 22	<i>Angler</i> 174	<i>Aulorhynchus flavidus</i> 122	<i>Blenny, Redlip</i> 132	<i>Burrfish, Striped</i> 176
<i>Agamid, Arabian Toad-headed</i> 29	<i>Anguilla anguilla</i> 119	<i>Axolotl</i> 62	<i>Bluefish</i> 168	<i>Bushmaster</i> 51
	<i>Anguis fragilis</i> 32			<i>Boa caninus</i> 49
<i>Agamodon anguliceps</i> 25	<i>Anilius scytale</i> 56	<b>B</b>	<i>Boa, Constrictor</i> 49	<i>Butterfish (Perciform)</i> 160
<i>Agkistrodon halys</i> 59	<i>Anisotremus surinamensis</i>	<i>Bagrus docmac</i> 113	<i>Emerald Tree</i> 49	<i>Butterfish (Siluriformes)</i>
piscivorus 52	161	<i>Bagrus docmac</i> 113	117	
		<i>Balistoides conspicillum</i> 177	<i>Rubber</i> 49	
<i>Agonus acipenserinus</i> 135	<i>Anniella pulchra</i> 28	<i>Balistoides conspicillum</i> 177	<i>Boarfish</i> 91	<i>Butterflyfish, Copperband</i>
<i>Albula vulpes</i> 167	<i>Anole, Green</i> 14	<i>Balistes carolinensis</i> 177	<i>Boiga dendrophila</i> 53	152
<i>Alewife</i> 95	<i>Anolis carolinensis</i> 14	<i>vetula</i> 177	<i>Forceps</i> 152	
<i>Alligator mississippiensis</i> 12	<i>Anomalepis sp.</i> 47	<i>Ballyhoo</i> 137	<i>Foureye</i> 152	
<i>Alligator, American</i> 12	<i>Anomalepis</i> 47	<i>Bandy-Bandy</i> 58	<b>C</b>	
<i>Alopias vulpinus</i> 110	<i>Anomalops klapopteron</i> 131	<i>Barb, Tiger</i> 126	<i>Boomslang</i> 50	
<i>Alosa fallax</i> 94	<i>Anoplopoma fimbria</i> 96	<i>Barbel</i> 104	<i>Bothrops atrox</i> 52	<i>Cabezon</i> 97
<i>pseudoharengus</i> 95	<i>Antennarius multiocellatus</i>	<i>Barber-eel</i> 116	<i>Bothus lunatus</i> 88	<i>Caecilia ochrocephala</i> 71
<i>Aluterus scriptus</i> 176	173	<i>Barbus barbus</i> 104	<i>Boulengerella lucius</i> 102	<i>Caecilian, Panamanian</i> 71
<i>Alytes obstetricans</i> 81	<i>Apeltes quadratus</i> 123	<i>tetrazona</i> 126	<i>Boulengerella lucius</i> 102	<i>Sao Tome</i> 71
<i>Amberjack, Greater</i> 158	<i>Aphanius dispar</i> 140	<i>tor</i> 106	<i>Bowfin</i> 99	<i>Seychelles</i> 71
<i>Ambloplites rupestris</i> 169	<i>Aphyosemion australe</i> 126	<i>Barracuda, Great</i> 149	<i>Boxfish, Blue-spotted</i> 175	<i>South American</i> 70
			<i>Brachycephalus ephippium</i>	<i>Sticky</i> 71

# 3

# The Encyclopedia of Animals

دایرةالمعارف حيوانات به مطالعه عالي ترين شکل از موجودات زنده روی زمین، یعنی گروه مهره داران، می پردازد. اين گروه شامل ۴۵ هزار گونه جانوري است که چنان که از نامشان پيداست، همگي داراي ستون مهره اند. در اين مجموعه، نزديك به ۲۰۰۰ گونه از اين گروه بزرگ بررسی شده و هر مدخل با تصویری زبيا همراه است. مجموعه حاضر در ۳ جلد و ۵ گروه جانوري به ترتيب زير تدوين شده است:

- پستانداران (جلد يك)
- پرندهان (جلد دو)
- خزندگان، دوزیستان و ماهی ها (جلد سه)

دسته بندی حيوانات در اين مجموعه غالباً بر اساس راسته حيوانات یا گروههای مبتنی بر گونههای جانوری با ویژگی های مشترک صورت گرفته و ترتیب اين گروهها و گونهها مطابق الفبای فارسی آمده است. در چি�نش مطالب و تصاویر، سه نوع دسته بندی مذکور بوده است:

- تصویر هر حيوان همراه با نام انگلیسي و لاتين
- توضیح تفصیلی درباره ویژگی های هر حيوان
- توضیح اجمالی درباره راسته، تیره، اندازه، محل زندگی و زیستگاه هر حيوان

